

The background of the book cover features a colorful, stylized illustration of various theatrical characters. On the left, a man in a long, striped red and blue robe and a large black hat with a yellow star looks towards the right. In the upper center, a man with a large, bulbous nose and a golden crown holds a lit torch in his mouth. On the right, a person in a blue and gold striped sleeve is visible. In the lower left, a man with a large, pointed nose and a golden crown is shown from the chest up, wearing a white ruff. In the lower center, a person in a red tunic and a golden crown is shown from the waist down, holding a long sword. The entire scene is set against a light, textured background.

Il linguaggio dello spettacolo

Lessico italiano-polacco
del teatro, del cinema, della radio
e della televisione

Język widowisk artystycznych

Włosko-polski leksykon
teatru, kina, radia i telewizji

Tomasz Kaczmarek
Anna Jarosz

**Il linguaggio
dello spettacolo**

**Język widowisk
artystycznych**

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Il linguaggio dello spettacolo

Lessico italiano-polacco
del teatro, del cinema, della radio
e della televisione

Język widowisk artystycznych

Włosko-polski leksykon
teatru, kina, radia i telewizji

Tomasz Kaczmarek
Anna Jarosz

Tomasz Kaczmarek – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny
Instytut Romanistyki, Zakład Literaturoznawstwa Romańskiego
90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173
Anna Jarosz – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny
Instytut Anglistyki, Zakład Języka Angielskiego i Językoznawstwa Stosowanego
90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

RECENZENTKI

Katarzyna Gadomska, Renata Jakubczuk

REDAKTOR INICJUJĄCY

Urszula Dzieciatkowska

REDAKTOR WYDAWNICTWA UŁ

Katarzyna Gorzkowska

ILUSTRACJE

Lena Jarosz (lat 6), Dominika Kobylska

SKŁAD I ŁAMANIE

Munda – Maciej Torz

PROJEKT OKŁADKI I STRON TYTUŁOWYCH

Monika Rawska

Zdjęcie wykorzystane na okładce: Lodovico Ottavio Burnacini
projekt kostiumów dla postaci z komedii *dell'arte* (przed 1668 r.; akwarela, papier)
Theatermuseum, Wiedeń

© Copyright by Tomasz Kaczmarek and Anna Jarosz, Łódź 2022

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2022

Publikacja jest udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 4.0 (CC BY-NC-ND)

Publikacja sfinansowana w ramach projektu badawczego
z Funduszu Rozwoju Naukowego Wydziału Filologicznego UŁ

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.10383.21.0.K

Ark. wyd. 32,9; ark. druk. 60,5

Publikacja opiniowana w trybie podwójnie ślepych recenzji

ISBN 978-83-8220-716-3

e-ISBN 978-83-8220-717-0

<https://doi.org/10.18778/8220-717-0>

SPIS TREŚCI / INDICE

PREFAZIONE	7
ABBREVIAZIONI	11
AVVERTENZE E SEGNI CONVENZIONALI	13
PRZEDMOWA	17
SKRÓTY OBJAŚNIAJĄCE	20
WSKAZÓWKI I ZNAKI UMOWNE	22
LE PAROLE DELLO SPETTACOLO: L'ARTE DELL'INTRATTENIMENTO ATTRAVERSO LE SUE QUATTRO FORME (TEATRO, CINEMA, RADIO, TELEVISIONE)	27
SŁOWNICTWO WIDOWISK ARTYSTYCZNYCH: ROZRYWKA W CZTERECH ODSŁONACH (TEATR, KINO, RADIO I TELEWIZJA)	63
MAPPA DEI PRINCIPALI LEMMI DELLO SPETTACOLO / WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH HASEŁ DOTYCZĄCYCH WIDOWISK ARTYSTYCZNYCH	97
IL LINGUAGGIO DELLO SPETTACOLO / JĘZYK WIDOWISK ARTYSTYCZNYCH	111
BIBLIOGRAFIA	915
INDICE DEI NOMI / INDEKS OSÓB	947

PREFAZIONE

Il linguaggio dello spettacolo è il risultato di una ricerca nell'ambito di questo tema condotta da alcuni anni nel Dipartimento di Italianistica dell'Università di Łódź in collaborazione con l'Istituto di Studi Inglesi. Il *corpus* di questo dizionario è stato raccolto dopo varie ricerche in biblioteche, approfondimenti della terminologia dell'intrattenimento accessibili su diversi siti internet italiani e polacchi, nonché durante colloqui con persone collegate con il teatro, il cinema, la radio e la televisione: attori, registi, produttori teatrali e cinematografici, giornalisti ed altri esponenti della vita culturale nel senso lato del termine. La parte essenziale della presente opera consiste nel vocabolario e nelle espressioni che si trovano nei dizionari accessibili sia in versione cartacea che elettronica, il cui indice viene presentato nella bibliografia alla fine di questo libro. La selezione delle voci è stata dettata dalla frequenza della loro occorrenza nelle fonti letterarie citate.

La ricchezza del linguaggio dello spettacolo e la diversità degli aspetti della sua terminologia ci hanno indotto a consultare i professionisti che collaborano da molti anni con la nostra Facoltà. In seguito a proficue discussioni, abbiamo operato una selezione delle voci che, anche se giustamente a prima vista potrà sembrare arbitraria, si è rivelata essere indispensabile visto il carattere della pubblicazione. Questa opera lessicografica è progettata come un conciso dizionario dei termini, avente il compito di raccogliere tutto ciò che maggiormente risulta tipico dello spettacolo, concepito come dominio della cultura e della scienza. Può costituire un lemma del dizionario una parola come anche

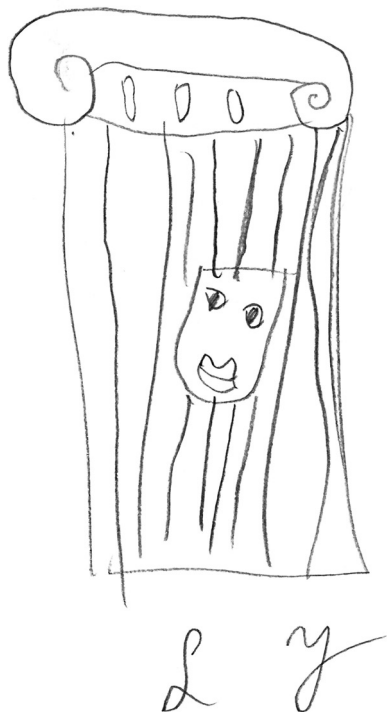
una locuzione che funzionante come nome che si riferisce a un certo designato. La maggior parte delle voci è costituita da sostantivi, locuzioni sostantivali o verbi, accanto alle quali figurano anche aggettivi. Di regola, il lemma primario viene spiegato, tuttavia visto che questa opera è un dizionario ci è sembrato ragionevole presentare altresì i sottolemmi equivalenti, anche se il loro significato può risultare già dalla loro struttura lessicale. Per di più, alla fine della voce proponiamo le opere di riferimento per l'approfondimento della questione affrontata nel lemma.

1. Pulcinella (Lena Jarosz)

Dato che al giorno d'oggi non è possibile trovare una monografia sulla terminologia dello spettacolo nel senso lato, si è voluto colmare tale lacuna nel mercato editoriale. Ci si augura che questa opera agevoli il compito dei traduttori dei testi riguardanti il teatro, il cinema, la radio nonché la televisione. Conserviamo anche la speranza che sia gli aman-

ti della lingua italiana che gli appassionati dell'arte dell'intrattenimento possano trovare in questo elaborato qualcosa che soddisfi rispettivamente il loro amore e la loro passione per l'universo dello spettacolo.

2. Teatro (Lena Jarosz)

La presente pubblicazione dedicata al linguaggio dello spettacolo costituisce un primo progetto appartenente ad una serie di studi nell'ambito della terminologia riguardante l'intrattenimento in lingua italiana e polacca. Una ricerca più approfondita sul tema ci sembra giusta e necessaria anche allo scopo di creare un dizionario simile polacco-italiano.

* * *

La nostra gratitudine va alla Facoltà di Filologia dell'Università di Łódź che, tramite le sovvenzioni per la ricerca, ci ha permesso di portare a compimento il nostro progetto lessicografico.

Ci rivolgiamo inoltre con riconoscenza ad Aleksandra Bonisławska e Małgorzata Węcłewska per la loro meticolosa lettura della presente pubblicazione. Grazie anche a Stefano Cavallo per la sua gentile consultazione.

Tomasz Kaczmarek, Anna Jarosz

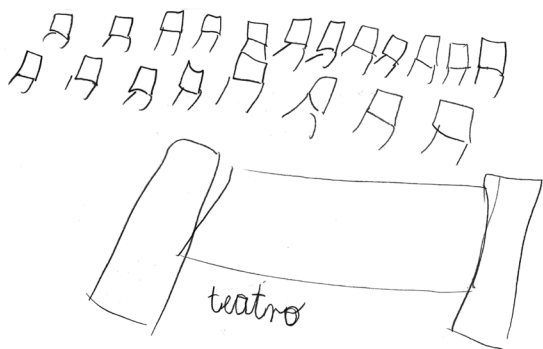
l y

3. Personaggi della commedia dell'arte (Lena Jarosz)

ABBREVIAZIONI

<i>ang.</i>	angielski	inglese
<i>arab.</i>	arabski	arabo
<i>av.</i>	audiowizualny	audiovisivo
<i>chin.</i>	chiński	cinese
<i>chor.</i>	choreografia	coreografia
<i>czas.</i>	czasownik	verbo
<i>czes.</i>	czeski	ceco
<i>dawn.</i>	(termin) dawny	antiquato
<i>dost.</i>	dosłowne znaczenie	in senso proprio
<i>dzien.</i>	dziennikarstwo	giornalismo
<i>fot.</i>	fotografika	fotografia
<i>fr.</i>	francuski	francese
<i>gr.</i>	grecki	greco
<i>hebr.</i>	hebrajski	ebraico
<i>hind.</i>	hindi	hindi
<i>hiszp.</i>	hiszpański	spagnolo
<i>indonez.</i>	indonezyjski	indonesiano
<i>iron.</i>	ironicznie	ironicamente
<i>jap.</i>	japoński	giapponese
<i>kin.</i>	kinematografia, film, filmowy	cinematografia, cinema, cinema-
		tografico
<i>kolok.</i>	kolokwialny	colloquiale
<i>lit.</i>	literacki, książkowy	letterario
<i>l.mn.</i>	liczba mnoga	plurale
<i>łac.</i>	łacina	latino
<i>muz.</i>	muzyka	musica
<i>niem.</i>	niemiecki	tedesco
<i>norw.</i>	norweski	norvegese
<i>onomat.</i>	onomatopeja	onomatopea
<i>pej.</i>	pejoratywny, pejoratywnie	peggiorativo, peggiorativamente
<i>pers.</i>	perski	persiano
<i>pog.</i>	pogardliwy, pogardliwie	dispregiativo, dispregiativamente
<i>por.</i>	porównaj	paragona
<i>port.</i>	portugalski	portoghese
<i>pot.</i>	potoczny, potocznie	familiare, comune, corrente
<i>przen.</i>	znaczenie przenośne	senso figurato

<i>przym.</i>	przymiotnik	aggettivo
<i>rad.</i>	radiotechnika, radiofonia	radiotecnica, radiofonia
<i>reg.</i>	regionalizm	regionalismo
<i>rel.</i>	religia	religione
<i>ros.</i>	rosyjski	russo
<i>rum.</i>	rumuński	rumeno
<i>rzad.</i>	rzadki	raro
<i>rzecz.</i>	rzeczownik	sostantivo
<i>skr.</i>	skrót	abbreviazione
<i>staroż.</i>	starożytność	antichità
<i>szt.</i>	sztuka	arti figurative
<i>szwed.</i>	szwedzki	svedese
<i>teatr.</i>	teatralny	teatrale
<i>tech.</i>	technika, technologia	tecnică, tecnologia
<i>tur.</i>	turecki	turco
<i>tv</i>	telewizja	televisione
<i>wł.</i>	włoski	italiano
<i>wulg.</i>	wulgarny	volgare
<i>zob.</i>	zobacz	vedi
<i>żarg.</i>	żargon, żargonowy	gergo, gergale
<i>żart.</i>	żartobliwy, żartobliwie	scherzoso, scherzosamente

LG

4. Teatro (Lena Jarosz)

AVVERTENZE E SEGNI CONVENZIONALI

I vocaboli, in tondo contraddistinti dal carattere tipografico neretto tondo, sono collocati in ordine alfabetico secondo il modello seguente:

action track (*ang.*)

(*kin.*) taśma obrazu (*zob.* colonna visiva).

actioner (*ang.*)

(*kin.*) film akcji, w żargonie: akcyjny film. [Dąbał, Andrejew, 2005]

ad spectatores (*lac.*)

adres do widzów, zwrot do widzów (*zob.* allocuzione al pubblico).

adagio (1)

(*muz.*) adagio, powoli.

airtime (*ang.*)

godzina pojawienia się na antenie programu telewizyjnego lub radiowego.

air-to-air shot (*ang.*)

zdjęcie obiektu w locie wykonane z innego latającego obiektu, np. samolotu.

in the can (*ang.*)

określenie używane w odniesieniu do filmu, który został już wyprodukowany, ale nie zaczęto jeszcze jego dystrybucji.

in-betweener (*ang.*)

(*zob.* intercalatore).

all'ottava

(*muz.*) w oktawie.

all'unisono

(*muz.*) w unisonie.

alla breve

(*muz.*) *dosl.* „na sposób krótki”.

alla camera

(muz.) w stylu muzyki pokojowej.

teatro del West End

(teatr.) określenie grupy teatrów ulokowanych w centralnym Londynie.

teatro dell'opera

opera, gmach opery.

Teatro della Morte

(teatr.) Teatr Śmierci, idea teatralna, którą Tadeusz Kantor realizował w swoich spektaklach. [Kosiński, 2006]

La variante meno frequente, arcaica o in lingua straniera (ivi compresi gli acronimi) segue l'ordine alfabetico, priva dell'equivalente polacco e rimanda alla forma più usata, p.es.:

à part (fr.)

(zob. a parte).

company (ang.)

(zob. compagnia).

dry ice (ang.)

(zob. ghiaccio secco).

publico

(zob. pubblico).

A volte la voce è accompagnata da espressioni italiane (in corsivo) ad essa collegate dall'uso; dopo la virgola segue la traduzione polacca, p.es.:

palcoscenico (2)

sztuka aktorska lub teatralna. [Camilleri, 2001]

i segreti del palcoscenico, tajniki sztuki aktorskiej

amare il palcoscenico, kochać teatr

abbandonare il palcoscenico, porzucić scenę

avere la pratica del palcoscenico, mieć doświadczenie sceniczne

avere esperienza del palcoscenico, mieć doświadczenie sceniczne

() le parentesi tonde contengono, in corsivo, l'origine linguistica del lemma (*ang.*), (*fr.*), (*gr.*) ecc., la distinzione tra aggettivo (*przym.*) o sostantivo (*rzecz.*), nonché la categoria dell'arte dell'intrattenimento di appartenenza (*rad.*), (*teatr.*), (*kin.*), (*tv*), (*muz.*) ecc.

(1), (2) i numeri arabi tra parentesi tonde in tondo neretto contraddistinguono vari significati dello stesso vocabolo, p.es.:

doppio (1)

sobowótór (*por.* doppiatore).

doppio (2)

(*muz.*) podwójny.

< > tra parentesi uncinate sono proposte le parole intercambiabili in polacco.

[] tra parentesi quadre viene indicato il cognome dell'autore della pubblicazione a cui si rimanda per informazioni più approfondite sulla voce, p.es.:

pantomima (2)

(*muz.*) pantomima, utwór muzyczno-sceniczny, w którym treść wyrażona jest przez gestykulację artystów. [Semil, Wyśińska, 1980]

pantomima luminosa

(*kin.*) gatunek będący prekursorem filmu, realizowany z użyciem praksi-noskopu w latach 1892–1901, o długości około 10 minut. [Frittella, 2005]

/ la barra obliqua separa i sinonimi equivalenti in polacco.

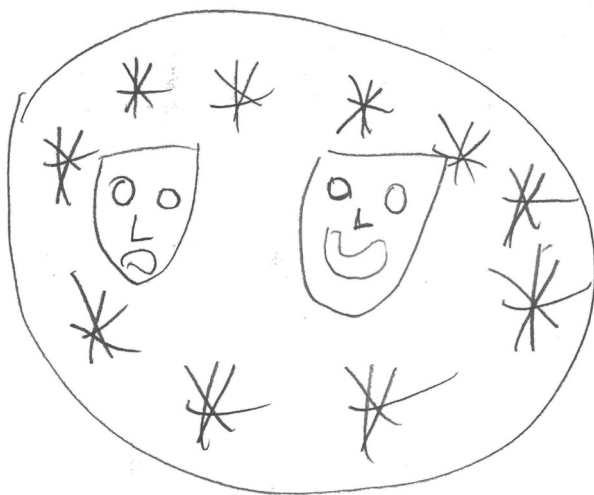
; il punto e virgola separa gli equivalenti in polacco aventi diverso valore.

PRZEDMOWA

Język widowisk artystycznych stanowi rezultat badań prowadzonych od kilku lat w Zakładzie Italianistyki Uniwersytetu Łódzkiego we współpracy z Instytutem Anglistyki UŁ. Korpus niniejszego leksykonu został zgromadzony w wyniku kwerend bibliotecznych i poszukiwań terminologii świata rozrywki ogólnie dostępnej na włoskich i polskich stronach internetowych, jak również podczas konsultacji z osobami związanymi z teatrem, kinem, radiem i telewizją, a więc aktorami, reżyserami, producentami teatralnymi i filmowymi, dziennikarzami oraz innymi przedstawicielami świata kultury i sztuki w szerokim rozumieniu tego słowa. Trzonem publikacji są słownictwo oraz wyrażenia znalezione w słownikach i tekstach krytycznych dostępnych w wersji książkowej i elektronicznej, których lista zamieszczona została w bibliografii. Dobór haseł został podyktowany częstotliwością ich występowania w wyżej wspomnianych źródłach.

Bogactwo języka widowisk artystycznych i wielorakość aspektów terminologii skłoniły nas do zasięgnięcia opinii profesjonalistów, z którymi od wielu lat blisko współpracuje Wydział Filologiczny UŁ. W wyniku inspirujących dyskusji dokonaliśmy selekcji haseł, która na pierwszy rzut oka może wydawać się arbitralna, niemniej jednak była konieczna ze względu na zamierzony charakter pracy. Prezentowana publikacja leksykograficzna ma być bowiem skondensowanym słownikiem terminów i gromadzić wszystko, co najbardziej typowe dla widowisk artystycznych postrzeganych jako dziedzina kultury i nauki. Hasłem w leksykonie może być wyraz lub związek frazeologiczny

o charakterze nazwy odnoszącej się do danego desygnatu. Większość z nich to rzeczowniki, wyrażenia rzeczownikowe lub czasowniki, czasem również przymiotniki. Z reguły wyjaśniane jest hasło główne, ale ze względu na specyfikę pracy wydawało nam się również zasadne podanie ekwiwalentu znaczeniowego podhaseł, nawet jeśli ich sens wynika z ich składu leksykalnego. Ponadto, po wyjaśnieniu terminu proponujemy źródła i bibliografię, aby dać czytelnikowi możliwość lepszego poznania i zgłębienia zagadnienia określonego w hasle.

5. Maski (Lena Jarosz)

Biorąc pod uwagę, iż jak dotąd nie została opublikowana monografia poświęcona terminologii widowisk artystycznych, celem niniejszej publikacji jest wypełnienie tej luki na rynku wydawniczym. Mamy nadzieję, że prezentowany leksykon ułatwi pracę tłumaczom tekstów

poruszających problematykę teatru, kina, radia i telewizji. Wierzymy, że zarówno miłośnicy języka włoskiego, jak i wielbiele szeroko rozumianej sztuki rozrywki znajdą w nim coś dla siebie, co usatysfakcjonuje ich zamiłowania lingwistyczne i pasję obejmującą świat widowisk artystycznych.

TEATR ARLEKIN

6. Teatr Arlekin (Lena Jarosz)

Publikacja dedykowana słownictwu widowisk artystycznych stanowi pierwszy projekt, będący częścią badań naukowych w obszarze terminologii odnoszącej się do rozrywki w języku włoskim i polskim. Dalsze pogłębione badania w tym temacie wydają się nam potrzebne i uzasadnione, zwłaszcza w kontekście stworzenia podobnego leksykonu polsko-włoskiego.

* * *

Chcielibyśmy podziękować władzom Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego, którego finansowanie z Funduszu Rozwoju Naukowego umożliwiło ukończenie obecnego projektu leksykograficznego.

Serdeczne podziękowania kierujemy do Aleksandry Bonisławskiej i Małgorzaty Węclewskiej za korektę stylistyczną tekstu w języku polskim, a do Stefano Cavallo – za konsultację językową części teoretycznej tej publikacji.

Tomasz Kaczmarek, Anna Jarosz

7. Maska (Lena Jarosz)

SKRÓTY OBJAŚNIAJĄCE

<i>ang.</i>	angielski
<i>arab.</i>	arabski
<i>av.</i>	audiowizualny

<i>inglese</i>
<i>arabo</i>
<i>audiovisivo</i>

<i>chin.</i>	chiński	cinese
<i>chor.</i>	choreografia	coreografia
<i>czas.</i>	czasownik	verbo
<i>czes.</i>	czeski	ceco
<i>dawn.</i>	(termin) dawny	antiquato
<i>dosl.</i>	dosłowne znaczenie	in senso proprio
<i>dzien.</i>	dziennikarstwo	giornalismo
<i>fot.</i>	fotografika	fotografia
<i>fr.</i>	francuski	francese
<i>gr.</i>	grecki	greco
<i>hebr.</i>	hebrajski	ebraico
<i>hind.</i>	hindi	hindi
<i>hiszp.</i>	hiszpański	spagnolo
<i>indonez.</i>	indonezyjski	indonesiano
<i>iron.</i>	ironicznie	ironicamente
<i>jap.</i>	japoński	giapponese
<i>kin.</i>	kinematografia, film, filmowy	cinematografia, cinema, cinematografico
<i>kolok.</i>	kolokwialny	colloquiale
<i>lit.</i>	literacki, książkowy	letterario
<i>l.mn.</i>	liczba mnoga	plurale
<i>łac.</i>	łacina	latino
<i>muz.</i>	muzyka	musica
<i>niem.</i>	niemiecki	tedesco
<i>norw.</i>	norweski	norvegese
<i>onomat.</i>	onomatopeja	onomatopea
<i>pej.</i>	pejoratywny, pejoratywnie	peggiorativo, peggiorativamente
<i>pers.</i>	perski	persiano
<i>pog.</i>	pogardliwy, pogardliwie	dispregiativo, dispregiativamente
<i>por.</i>	porównaj	paragona
<i>port.</i>	portugalski	portoghese
<i>pot.</i>	potoczny, potocznie	familiare, comune, corrente
<i>przen.</i>	znaczenie przenośne	senso figurato
<i>przym.</i>	przymiotnik	aggettivo
<i>rad.</i>	radiotechnika, radiofonia	radiotecnica, radiofonia
<i>reg.</i>	regionalizm	regionalismo
<i>rel.</i>	religia	religione
<i>ros.</i>	rosyjski	russo
<i>rum.</i>	rumuński	rumeno

<i>rzad.</i>	rzadki	raro
<i>rzecz.</i>	rzeczownik	sostantivo
<i>skr.</i>	skrót	abbreviazione
<i>staroż.</i>	starożytność	antichità
<i>szt.</i>	sztuka	arti figurative
<i>szwed.</i>	szwedzki	svedese
<i>teatr.</i>	teatralny	teatrale
<i>tech.</i>	technika, technologia	tecnica, tecnologia
<i>tur.</i>	turecki	turco
<i>tv</i>	telewizja	televisione
<i>wł.</i>	włoski	italiano
<i>wulg.</i>	wulgarny	volgare
<i>zob.</i>	zobacz	vedi
<i>żarg.</i>	żargon, żargonowy	gergo, gergale
<i>żart.</i>	żartobliwy, żartobliwie	scherzoso, scherzosamente

WSKAZÓWKI I ZNAKI UMOWNE

Hasła główne są podane wytłuszczonym drukiem i umieszczone w kolejności alfabetycznej, według następującego modelu:

action track (*ang.*)

(*kin.*) taśma obrazu (*zob.* colonna visiva).

actioner (*ang.*)

(*kin.*) film akcji, w żargonie: akcyjny film. [Dąbał, Andrejew, 2005]

ad spectatores (*łac.*)

adres do widzów, zwrot do widzów (*zob.* allocuzione al pubblico).

adagio (1)

(*muz.*) adagio, powoli.

airtime (*ang.*)

godzina pojawienia się na antenie programu telewizyjnego lub radiowego.

air-to-air shot (*ang.*)

zdjęcie obiektu w locie wykonane z innego latającego obiektu, np. samolotu.

in the can (*ang.*)

określenie używane w odniesieniu do filmu, który został już wyprodukowany, ale nie zaczęto jeszcze jego dystrybucji.

in-between (*ang.*)

(*zob.* intercalatore).

all'ottava

(*muz.*) w oktawie.

all'unisono

(*muz.*) w unisonie.

alla breve

(*muz.*) *dosł.* „na sposób krótki”.

alla camera

(*muz.*) w stylu muzyki pokojowej.

teatro del West End

(*teatr.*) określenie grupy teatrów ulokowanych w centralnym Londynie.

teatro dell'opera

opera, gmach opery.

Teatro della Morte

(*teatr.*) Teatr Śmierci, idea teatralna, którą Tadeusz Kantor realizował w swoich spektaklach. [Kosiński, 2006]

Rzadziej używane warianty, formy archaiczne lub w języku obcym (w tym również akronimy) są umieszczone w kolejności alfabetycznej bez ekwiwalentu polskiego z odsyłaczem do formy częściej spotykanej, tak jak w poniższych przykładach:

à part (*fr.*)

(*zob.* a parte).

company (*ang.*)

(*zob.* compagnia).

dry ice (*ang.*)

(*zob.* ghiaccio secco).

publico

(*zob.* pubblico).

Pod niektórymi hasłami można znaleźć wyrażenia i kolokacje (napisane kursywą) zawierające dany leksem, których wyjaśnienie następuje po przecinku, np.:

palcoscenico (2)

sztuka aktorska lub teatralna. [Camilleri, 2001]

i segreti del palcoscenico, tajniki sztuki aktorskiej

amare il palcoscenico, kochać teatr

abbandonare il palcoscenico, porzucić scenę

avere la pratica del palcoscenico, mieć doświadczenie sceniczne

avere esperienza del palcoscenico, mieć doświadczenie sceniczne

() kursywą w nawiasach okrągłych zaznaczono etymologię hasła, np. (*ang.*), (*fr.*), (*gr.*), rozróżnienie części mowy, np. (*przym.*), (*rzecz.*), jak również kategorię rozrywki, do której należy dane hasło, np. (*rad.*), (*teatr.*), (*kin.*), (*tv*), (*muz.*).

(1), (2) wytłuszczone cyfry arabskie w nawiasach okrągłych wskazują na wielorakie znaczenie tego samego leksemu, np.:

doppio (1)

sobowtór (*por.* doppione).

doppio (2)

(*muz.*) podwójny.

< > w nawiasach ostrokątnych zaproponowano słowa, które można zastosować zamiennie w języku polskim.

[] w nawiasach kwadratowych wskazano bibliografię, w której czytelnik może zgłębić dane zagadnienie, np.:

pantomima (2)

(muz.) pantomima, utwór muzyczno-sceniczny, w którym treść wyrażona jest przez gestykulację artystów. [Semil, Wyśińska, 1980]

pantomima luminosa

(kin.) gatunek będący prekursorem filmu, realizowany z użyciem praksi-noskopu w latach 1892–1901, o długości około 10 minut. [Frittella, 2005]

/ ukośnik oddziela synonimy w języku polskim.

; średnik oddziela ekwiwalenty wyrażone na różne sposoby w języku polskim.

LE PAROLE DELLO SPETTACOLO: L'ARTE DELL'INTRATTENIMENTO ATTRAVERSO LE SUE QUATTRO FORME (TEATRO, CINEMA, RADIO, TELEVISIONE)

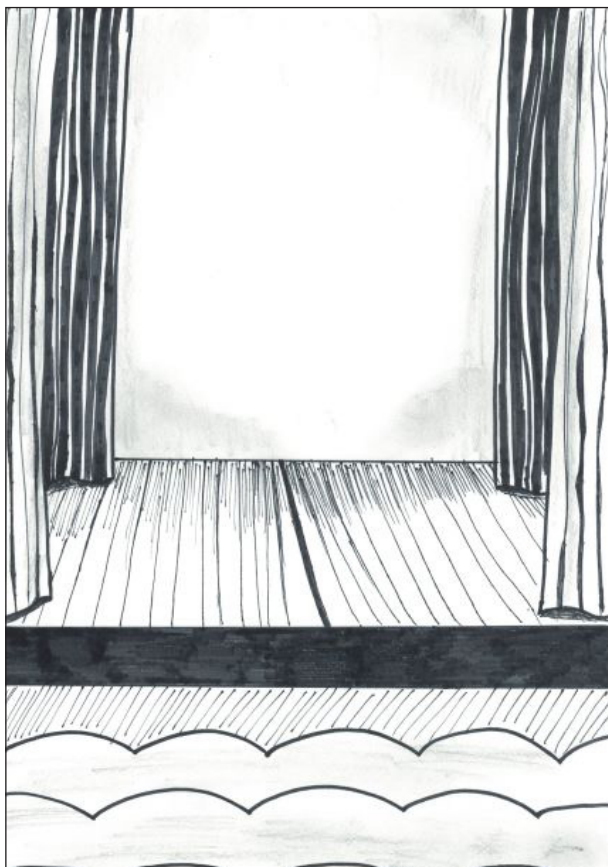
Il linguaggio dello spettacolo si prefigge prima di tutto di dare l'esatta traduzione di vocaboli gergali, tecnici, culturali che riguardano principalmente i settori del cinema, del teatro, della televisione e della radio. L'arte dell'intrattenimento si esprime dunque linguisticamente attraverso queste quattro forme che hanno un certo seguito e che ci serviranno da cornici assai salde e come punti di riferimento per apprendere ulteriori elementi e dinamiche relativi all'arte nel senso ampio del termine. Quindi, il vocabolario che esamina il complesso delle attività concernenti il cinema, il teatro, la televisione, ecc., nonché l'insieme delle persone – attori, registi, tecnici, ecc., è rilevabile anche nell'ambito di tutte le manifestazioni artistiche (musica, ballo, belle arti, recitazione, ecc.) inerenti al mondo del divertimento e dell'intrattenimento. Ci auguriamo che questa opera, facendo come da bussola attraverso tale mondo fantastico ma al contempo misterioso, permetterà la sua migliore comprensione.

IL LINGUAGGIO TEATRALE, APPROCCIO STORICO

Studiando il lessico legato al teatro è stato indispensabile portare l'attenzione sulla ricca tradizione teatrale sviluppatasi attraverso i secoli all'interno della Penisola appenninica che ha lasciato un'impronta indelebile sia localmente che nel mondo intero. La storia del teatro in Italia è più che bimillenaria, poiché risale ai tempi dell'antica Roma – senza dimenticare l'arte drammatica implementata nelle colonie della Magna Grecia (per esempio il Teatro greco di Taormina), che aveva preceduto la nascita del teatro italico. Il lettore troverà nel dizionario i vocaboli che testimoniano delle particolarità del teatro latino [Beare, 1986; Paratore, 1957; Savarese, 1996], un esempio glorioso della cultura della Roma antica. Si rievcherà, fra l'altro, la ricca produzione di commedie (*farsa fliacica* [Kudliński, 1978: 24], *atellana*, *fabula palliata*, *fabula togata*) nonché la tragedia nella rielaborazione latina (*fabula cothurnata*, *fabula praetexta*). Per di più, molte voci rispecchieranno i principali elementi scenografici articolati a quell'epoca (*proscenium*, *scenae frons*, *periaktoi*, *auleum*) nonché i termini che concernono l'edificio scenico (*auditorium*, *vomitioria*, *pulpitum/palcoscenico*, *velarium*, *cavea*).

Non si poteva fare a meno di dare qualche accenno al Medioevo [Allegri, 2011; Carandini, 1986; Nicoll, 1971; Ragghianti, 1976; Zorzi, 1977; Russell, 1987] e alle sue grandi tradizioni teatrali che rinascono, in forma modernizzata, nel teatro contemporaneo [Sarrazac, 2012]. Abbiamo preso in considerazione l'insieme delle forme di spettacolo e cioè le liturgie processionali, religiose nonché civili e numerose altre forme di intrattenimento di quello stesso periodo come, per esempio, i giochi, i rituali agrari e varie altre esibizioni. *In primis*, il teatro si manifesta già attraverso diverse organizzazioni delle corti: tornei, giostre, armeggerie, cavalcate. Eventi spettacolari sono assicurati anche dai professionisti delle arti dell'intrattenimento, e cioè, da giullari, buf-foni, menestrelli e musicisti. Il teatro esiste all'interno della Chiesa, in cui vengono rappresentati misteri ciclici di argomento biblico¹.

¹ “Sulla scena del teatro cristiano medievale vengono presentati gli episodi di tutta la storia così come lo concepiva il fedele cristiano, dalla creazione del mondo al

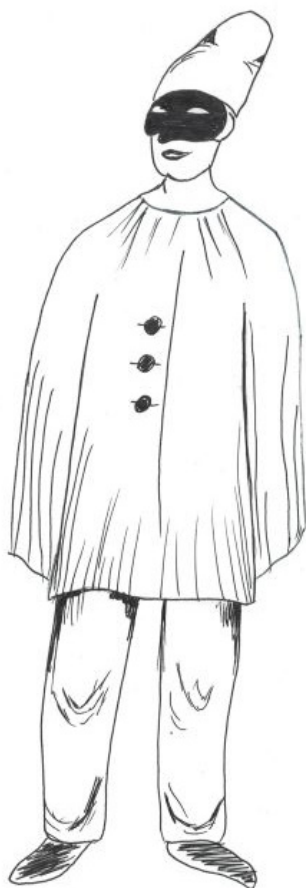
9. Scena (Dominika Kobyłska)

Vi si rappresenta dunque “un grande affresco della vita dell’uomo come pellegrinaggio in questa terra, dalla creazione del mondo al peccato originale, al riscatto attraverso il sacrificio di Cristo, al Giudizio Universale” [Falletti, 2004: 19]. La Passione e la Resurrezione, la vita di una santa o di un santo (miracoli) diventano i principali spettacoli che si

Giudizio finale, il cui tema centrale è l’unico conflitto: caduta dell’uomo col peccato originale, suo riscatto col sacrificio di Cristo” [Auerbach, 1956: 173].

diffondono ovunque nell'Europa cristiana. Accanto ad essi si sviluppano liturgie civili che hanno significato di esibizione all'interno del mondo laico (per esempio in occasione di nozze, di funerali o di una entrata di principe in città) "liturgie civili sono tutto ciò che è evento pubblico e che viene solennizzato dal potere con l'esibizione spettacolare, con il corteo che si snoda per la città secondo il tracciato delle mura e degli spazi di incontro e della vita civile e operosa" [Falletti, 2004: 14]. Oltre all'uso di diversi rituali e celebrazioni nelle città, si diffonde il Carnevale con numerosi intrattenimenti eversivi (e proscritti dalla Chiesa) offerti da buffoni, ciarlatani, giullari, acrobati, musicisti, attori, ballerini, addestratori di animali, cantimpanca. L'Umanesimo fu un periodo di svolta tanto per la letteratura drammatica che per l'arte rappresentativa. Teniamo dunque conto del teatro rinascimentale (Niccolò Machiavelli, Bernardo Dovizi da Bibbiena, Sperone Speroni, Gian Giorgio Trissino), del melodramma – che nasce alla fine del XVI secolo – e del teatro barocco, che fa la sua comparsa agli inizi del XVII secolo.

Particolarmente ricco è il lessico che riguarda la tradizione della commedia dell'arte [Tessari, 2013; Taviani, 1991; Surma-Gawłowska, 2015], che ebbe un importante impatto sullo sviluppo non soltanto dell'arte dello spettacolo, ma anche su quello dell'arte drammaturgica. La commedia dell'arte creò un numero di tipi fissi (ricorrenti anche nelle commedie moderne e contemporanee) che si dividono in due categorie principali: parti ridicole (ossia parti comiche) e parti serie (oppure gravi), senza dimenticare le parti accessorie (soldati, maghi...) che non necessitavano specifiche competenze per i ruoli interpretati da diversi membri di una data compagnia. Tra i primi si annoverano Vecchi (Pantalone e il Dottor Graziano), Padri, Zanni (Brighella, Arlecchino, Mezzettino, Truffaldino, Trivellino, Stoppino, Zaccagnino, Pedrolino, Frittellino, Scapino, ecc.) e Servette (Franceschina, Smeraldina, Pasquetta, Turchetta, Ricciolina, Diamantina, Corallina, Colombina, ecc.). Mentre questi personaggi portavano le maschere a metà viso, che lascia visibile la bocca, quelli seri non portavano affatto la maschera. Il dizionario rende dunque conto di quel fenomeno teatrale di prima importanza della trasmissione nel tempo dei suoi modelli che si rispecchiano nel dramma moderno e contemporaneo (Eduardo De Filippo, Dario Fo).

10. Pulcinella (Dominika Kobylska)

Anche se il XVIII secolo fu particolarmente difficile per il teatro italiano, all'epoca godono di stima internazionale la commedia di Carlo Goldoni (dramma gioioso) [Miszalska, Surma-Gawłowska, 2008: 399–422], il melodramma di Pietro Metastasio [Miszalska, Surma-Gawłowska, 2008: 440–445] e la produzione drammatica di Carlo

Gozzi [Miszalska, Surma-Gawłowska, 2008: 416–419; Winter, 2009]. Nel corso dell'Ottocento [Meldolesi, Taviani, 1991] trionfa il dramma romantico (Alessandro Manzoni, Silvio Pellico) che si trasforma nella tragedia romantica, genere che verso la fine del secolo [Puppa, 1999] cede il posto al teatro verista [Gurgul, 2008: 67–101], i cui i maggiori esponenti sono Giovanni Verga ed Emilio Praga. Nel dizionario non poteva mancare Pirandello (e i vocaboli legati alla sua scrittura: pirandellismo, azione parlata, umorismo...), lo stendardo del nuovo teatro, che ebbe un impatto decisivo sull'arte drammaturgica mondiale; il fenomeno del “teatro del grottesco”; la rivoluzione del teatro futurista [Angelini, 1988; Antonucci, 2005; Lapini, 1977; Lista, 1990; Maramai, 2009] con le sue sintesi (*syntezy*) [Gurgul, 2009], sorprese (*niespodzianki*), sensazioni (*sensacje*) [Braun, 1984: 178]; il “teatro delle rose scarlatte e dei telefoni bianchi” [Antonucci, 2012: 108–116] con numerosi riferimenti al teatro del dopo guerra. Oltre alle tendenze drammatiche e teatrali più conosciute e riconosciute dal vasto pubblico, abbiamo giudicato opportuno evocare anche quelle meno famose, ma importanti dal punto di vista storico del teatro non soltanto italiano, per esempio, “il *Grand Guignol* italiano” [Arduini, 2011] o “il teatro anarchico” [Catanuto, 2013].

È opportuno precisare che ripercorrendo qui assai sommariamente la storia del teatro in Italia, e tenendo conto della sua ricezione mondiale lungo l'arco dei secoli [Perrelli, 2016], non dimentichiamo affatto i fenomeni del teatro mondiale, che figurano abbondantemente presenti sia nella dimensione diacronica che sincronica, tra le pagine del dizionario.

IL LINGUAGGIO TEATRALE, APPROCCIO TEORICO

Come tutti sanno, il teatro è una delle arti più effimere, essendo molto suscettibile al passare del tempo. In conseguenza di ciò, lo scopo di questo dizionario non consente di tenere conto del complesso dei cambiamenti, né tantomeno di verificare tutti i possibili modi di analisi di un certo fenomeno. Ci si è concentrati sui lemmi che funzionano ancora oggi, non solo nel discorso teatrale, ma anche in quello quoti-

diano. Per questo motivo ci siamo limitati a raccogliere la terminologia usata da studiosi, professionisti (attori, registi, tecnici, ecc.), scrittori e – naturalmente – anche da frequentatori di teatro. Il dizionario prende in considerazione certe tendenze negli studi teatrali che nacquero nel ventesimo secolo al confine con la linguistica, la semiotica e la teoria della comunicazione; tuttavia si esime dal descrivere in dettaglio questi fenomeni, che sono già stati bene esaminati soprattutto in monografie specializzate. Alla voce segue una sua sommaria spiegazione, con riferimenti alle pubblicazioni che investigano in modo più approfondito il dato fenomeno, come negli esempi seguenti:

spettatore

widz. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

teatro feminista

teatr feministyczny podejmujący problematykę kobiet. [Lussana, 2012]

suggestore

sufler. [Camilleri, 2001]

comparse

statyści, postacie drugoplanowe (*zob.* comparsa, parti accessorie). [Surma-Gawłowska, 2015]

È chiaro che il concetto stesso di teatro è molto ampio e contiene vari aspetti culturali, sociologici, psicologici e antropologici, che diventano a loro volta oggetto di studio di nuove discipline scientifiche. La descrizione lessicografica di questo dizionario ricopre l'ambito dell'arte drammatica (riguardante specialmente la terminologia dei generi teatrali) e dell'arte del teatro drammatico (vocabolario che descrive il processo di messa in scena di uno spettacolo). Non è stato possibile evitare certi termini di carattere architettonico o tecnico nonché provenienti dalla terminologia della scienza teatrale. Per giunta, il dizionario ha raccolto diversi tipi di voci che si riferiscono al teatro in quanto edificio, alla condizione dell'attore, ai suoi movimenti (gesti e mimica), ma anche alla produzione teatrale, alla scenografia, alla coreografia e ad alcuni elementi del gergo teatrale.

Non abbiamo potuto omettere il testo drammatico, il quale non è soltanto percepito come un pretesto per l'allestimento di uno spettacolo, ma come un'opera *par excellence* letteraria. A questo proposito, teniamo conto di una presunta "crisi del dramma" che provocò nella seconda metà del Novecento la "perdita di drammaticità dello spettacolo teatrale" [De Lisa, 2018]. Infatti, tanti teatranti di oggi sottovalutano il testo drammatico ascrivendosi palesemente all'estetica del "teatro post drammatico" [Lehmann, 2017]. Tuttavia, il testo drammatico (considerato un genere a parte), che subì una metamorfosi considerevole soprattutto a partire dall'ultimo ventennio dell'Ottocento, non è scomparso: piuttosto ha cambiato struttura (ivi compreso l'approccio delle tematiche affrontate), che è diventata più libera (poiché sgomberata dalle regole fisse di Aristotele), più aperta, e, infine, più rapsodica – per riprendere le parole di Jean-Pierre Sarrazac [Sarrazac, 2012]. Si tratta dunque di una nuova drammaturgia, d'ora in poi, frammentaria, slegata, incompiuta, incentrata sulla "vita" e non sull'"azione". Partendo da questa prospettiva, dedichiamo uno spazio alla poetica (ivi compreso il lessico) del dramma moderno e contemporaneo che, facendo parte della letteratura drammatica, non è presentato unicamente secondo la chiave prettamente letteraria (testocentrismo), ma, senza negare essa, si tende a individuare nelle opere stesse le qualità tipicamente teatrali del "dramma in devenir scenico". Quindi, abbiamo giudicato indispensabile evocare in questa opera certi lemmi che concernono la metamorfosi dell'arte drammatica ("dramma-nella-vita" vs. "dramma-della-vita") nonché le caratteristiche del nuovo paradigma drammaturgico che danno la chiave alla lettura delle *pièces* di oggi.

L'IDIOLETTO DEI TEATRANTI

Come i musicisti napoletani hanno elaborato la loro lingua, la *parlesia*, una sorta di idioma conosciuto solo dagli iniziati, anche i teatranti del mondo intero hanno creato il proprio gergo [Waszkis, 1973; Cegiela, 1992a] tramandato dalla generazione all'altra. Per capire meglio il mondo

dello spettacolo, abbiamo pensato fosse appropriato fornire al lettore alcune espressioni o modi di dire degli artisti che ci permettono di penetrare nel loro mondo contornato di mistero. Abbiamo dunque preso in considerazione i vocaboli dello spettacolo, in cui molte persone sono coinvolte – per esempio gli addetti alla creazione dei costumi, alle scenografie, all'illuminotecnica, e tanti altri che lavorano dietro le quinte (regista, direttori di scena, attrezzisti, macchinisti, tecnici audio e luci, trovarobe, sarte, parrucchiere). Nel ricco lessico dei teatranti troviamo moltissime parole ed espressioni vertenti sull'allestimento dello spettacolo, dunque sulle prove, sulla coreografia e così via. Numerosi sono i termini che caratterizzano il lavoro dell'attore, ivi compreso il suo ruolo nella rappresentazione (ruolo principale, protagonista – *rola czołowa, rola naczelna, bohater*; comparsa – *rola drugoplanowa, rola epizodyczna, ogoniarz, rabarbar, epizodzysta, halabardnik, trzeci z lewej strony*; tragico – *tragik*; comico – *aktor komiczny*; caratterista – *aktor charakterystyczny*), le emozioni che l'accompagnano (paura del palcoscenico, tremarella – *trema, febra kinkietowa*) nonché diverse tecniche di recitazione e quindi l'uso conveniente della voce e/o della gestualità, l'assunzione di un aspetto coerente con il personaggio ecc. In funzione della duttilità e della capacità di utilizzare il proprio corpo e la propria voce e della creatività dell'attore, si usano molteplici espressioni in italiano: recitarsi addosso, recitare i silenzi, schiacciare la battuta, e in polacco: *zagrać z przesadną ekspresją (przegrać, zagrać bebechowo), wyzyskiwać w grze własne środki wyrazu (grać talentem)* [Cegieła, 1992b: 66].

Non è stato sempre facile paragonare i gerghi dell'italiano con quelli in polacco, anche se, spesso, i teatranti del mondo intero descrivono attraverso il loro idioma le stesse esperienze. Che si tratti di semplici parole o di espressioni fisse, esse esprimono a volte spregevolmente un fatto della vita artistica. Come esempio possiamo dare l'attore stesso e i molteplici epiteti negativi nei suoi riguardi. In italiano esistono tanti sostantivi per designare un attore privo di talento: istrione, ipocrita, saltimbanco, attorucolo, guitto, attore da strapazzo, gigione; anche in polacco troviamo parecchi nomi che rendono conto in modo espressivo le scarse capacità del teatrante: *aktorzyzna, kabotyn, odwalacz, szmirus, koszmarenko, aktor jezuśowy*.

11. Colombina (Dominika Kobyłska)

Nella maggioranza dei casi si tratta spesso del vocabolo apertamente spregiativo che è allo stesso tempo sia assai pittoresco che forte. A titolo di esempio citiamo *legna* con un significato di un testo che annoia, nel polacco si trovano varie espressioni per dar conto di un'opera di modesto valore come *libretto*, *kankan dramatyczny*, *antysceniczny utwór* [Cegiela, 1992b: 65]; *orbetto* [Camilleri, 2001: 61] è una parola che indica

il pubblico, anche nel polacco lo spettatore viene a volte descritto con un certo disprezzo come *marmurki*, *betony*, *kwadraty* [Cegieła, 1992b: 69]. Il lettore troverà dunque tanti altri termini che gli permetteranno di scoprire il fantastico mondo dello spettacolo.

Nel dizionario sono presenti anche certe espressioni idiomatiche che puntano prima di tutto sul lavoro di attore e sulle sue competenze. Le espressioni che proponiamo riportano il loro significato in italiano, cercando inoltre di dare un corrispettivo in polacco che sia il più possibile adatto, o meglio analogo, all'originale. Nel caso dell'impossibilità di trovare un equivalente nel polacco, ci siamo limitati a spiegare il senso di una locuzione data:

andare d'addome

quando, durante la sua recita, l'attore spinge sul diaframma ottenendo un tono grave – *odgrywać rolę głębokim i niskim głosem*, w polskiej gwarze teatralnej, *grać „głosem z macicy”*

fare flanella

a proposito dell'interpretazione di un attore: recitare malissimo, sottotono e di malavoglia, senza nessun impegno – *źle zagrać rolę, położyć rolę, puścić rolę*, *wypaść z roli*

recitare di rimessa

quando l'attore cerca di parlare più forte, doppiando il tono della replica del collega – *wypowiedzieć swoją kwestię głośniejsz niż partner*, w żargonie teatralnym *„nakryć partnera”*

sporcare la battuta

quando l'attore si appresta a dire la battuta senza scandire le parole – *kiedy aktor niewyraźnie wymawia słowa*; w polskiej gwarze teatralnej używa się zwrotów: *„kluchy w gębie”*, *„gumowa dykcja”*, *„zszargana dykcja”*

andare sul pubblico

recitare prestando completa attenzione al pubblico, badando alle sue reazioni, in attesa di un applauso – *grać rolę, zwracając szczególną uwagę na publiczność, a zwłaszcza na jej reakcje*; w polskiej gwarze teatralnej: *„rzucić dowcip za rampę”*, *„przerzucać grę poza rampę”*

IL MONDO DELLE SUPERSTIZIONI²

Con la diffusione dell'istruzione e della scienza, si direbbe che le superstizioni possano dirsi scomparse una volta per tutte. Eppure certi attori, considerati particolarmente scaramantici, si comportano come se volessero seguire il detto di Eduardo de Filippo secondo cui "essere superstiziosi è da ignoranti ma non esserlo porta male"³. E infatti in tutto il mondo l'attore, che sia teatrale o cinematografico, non sfugge a certi piccoli riti scaramantici per non compromettere la buona riuscita della recitazione.

In primis, è proibito augurare a qualcuno "buona fortuna" prima di uno spettacolo perché paradossalmente porterebbe sfortuna – se ciononostante ci scappasse quell'espressione malaugurante, per tutta risposta sentiremmo senza dubbio un: "speriamo di no..."; in Polonia, l'attore dovrebbe immediatamente toccarsi un orecchio. Pertanto, si dice nella tradizione italiana "merda, merda, merda" (un altro equivalente: "tanta merda") che è accompagnato da qualche pacca sul sedere. L'origine dell'espressione fa riferimento agli escrementi lasciati da cavalli, poiché tempo fa ci si recava solitamente a teatro in carrozza. E quante più ne arrivavano, tanta maggiore era la quantità di sterco lasciato sulla strada dai cavalli – segno tangibile dell'affollamento del pubblico e dunque di esito (e di incasso) favorevole della rappresentazione. Anche in Polonia si omette di usare espressioni di buon augurio, e, tantopiù, ogni formula augurale; al loro posto è ormai invalso l'uso di una semplice pedata (solo non troppo violenta) che dovrebbe bastare per assicurare un buon successo. Guai a chi fa cadere il copione della *pièce* sul pavimento: è un incubo per ogni attore: questa superstizione è condivisa universalmente, ma i mezzi per allontanare il malocchio derivante dallo sciagurato avvenimento cambiano da paese a paese. In Italia, se il copione cade a terra, ogni teatrante lo batterà tre volte a terra proprio sul punto in cui è caduto, prima di raccoglierlo; in Polonia, invece, il copione va

² Kaczmarek [2021: 18].

³ <https://le-citazioni.it/frasi/563537-eduardo-de-filippo-essere-superstizioso-e-da-ignoranti-ma-non-esserlo> (accesso: 20.03.2021).

immediatamente schiacciato col piede (per tre volte) – secondo altri basta sedersi sopra per scongiurare l'eventualità della “caduta” dello spettacolo. Secondo i *veterani*, come vengono chiamati i vecchi attori, porta bene far cadere il copione a vicenda per poi schiacciarlo sempre con il piede – tale gesto quasi rituale servirebbe a scacciare in anticipo ogni male malefico. Per lo stesso motivo non si deve lasciare il copione sul letto o sulla sedia e se l'attore lo dimentica a casa, non deve ritornare a riprenderlo. Che nessuno entri in scena con il suo cappello sulla testa, tale gesto distratto può causare numerosi danni.

È assolutamente vietato fischiare nel teatro, tanto nella penisola appenninica quanto sulle pianure polacche. Chi non rispetta questa regola d'oro rischia di essere fischiato dal pubblico irritato o, peggio, essere licenziato. Si evitano le piume di pavone che fanno pensare all'occhio diabolico, segno *par excellence* sinistro. Portarle sul palcoscenico conseguirebbe il caos e sicuramente contribuirebbe al fiasco della serata. Ne testimoniano vari ricordi dei teatranti di tutto il mondo secondo i quali le piume nel teatro furono all'origine di tantissimi incendi, guasti, incidenti (a volte mortali) ed altre catastrofi che si sarebbero potuti sventare se solo si fosse stati più premurosi. Nelle tradizioni teatrali tanto polacche che italiane si ritiene che porti sfortuna pronunciare la parola “corda” che pare derivi dal tempo in cui l'Inquisizione esercitava contro i peccatori la “tortura della corda” – e fra le vittime figuravano i commedianti considerati complici del diavolo. Nel mondo teatrale polacco un chiodo trovato sul palco porta fortuna; anche in quello italiano, trovare un chiodo storto non porta iella, ma, al contrario, è un segno che allontana disgrazie e influenze malefici. In ambedue i paesi si sconsiglia di utilizzare denaro e gioielli veri in scena. I registi italiani hanno paura di eseguire una prova completa e filata senza avere nessuno spettatore, mentre quelli polacchi temono la prova generale ben riuscita, come se avessero timore che il successo non dovesse poi ripetersi durante la prima – che deve cominciare con 13 minuti di ritardo. Per questa ragione è vietato applaudire nel corso della generale.

I teatranti rispettano i fantasmi che infestano i teatri, perciò si offre a loro una notte alla settimana in cui il teatro è vuoto. Questa notte cade generalmente di lunedì, ma secondo le credenze si deve sempre

lasciare la luce accesa (che talvolta viene chiamata *spettrale*) perché gli spiriti possano spostarsi liberamente nello spazio illuminato e divertirsi un mondo ad allestire il loro spettacolo. Questa superstizione ha anche un valore pratico poiché se qualcuno volesse entrare in teatro il giorno lavorativo, non dovrebbe cercare nell'oscurità un interruttore della luce e quindi non si farebbe male inciampando in vari oggetti di scena di cui sono solitamente ingombre le aree dietro le quinte. È vietato entrare sul palco con il piede sinistro, nel camerino con quello destro, aprire l'ombrello in teatro, mentre è accettabile lavorare a maglia durante le prove, ma non che si smaglinino lavori fatti.

12. Arlecchino (Dominika Kobyłska)

Anche un colore portato all'interno di un teatro può essere considerato sfortunato. In Italia il colore da evitare ad ogni costo è il viola, che anticamente si riferiva ai paramenti delle chiese e dei preti usati durante la Quaresima. Conformemente alla liturgia cattolica, nel corso di tale periodo penitenziale di quaranta giorni in preparazione della Pasqua, tutte le rappresentazioni erano interdette (specie nel Medioevo) e i poveri attori non potevano esibirsi, e quindi, guadagnarsi la vita. Anche sulla Vistola i colori giudicati infausti sono legati alla tradizione religiosa: due sono i colori proibitissimi: il giallo e il verde. Secondo le credenze, nel Medioevo il diavolo si vestiva in giallo e, da quel momento in poi, quel colore venne bandito. Se un'attrice ricevesse, per esempio, delle rose gialle (ma una rosa è sempre meglio che un garofano), significherebbe certamente che un suo caro amico morirebbe, mentre la presenza di un cane giallo significherebbe l'imminente dipartita di un attore della troupe. Per quanto concerne il colore verde, che era attribuito prevalentemente alle maghe maliziose nonché macchinatrici, esso preannunciava gravi problemi. Ciò nondimeno, il verde non era bandito dal cartellone teatrale, anzi, augurava il successo dello spettacolo. Lo stesso riguarda il valore apotropaico di un filo rosso, che protegge l'attore dalla disgrazia.

Ci sono attrezzi che vanno evitati se uno non vuole correre il rischio di fallire: la bara sul palcoscenico sgomenta tutti i teatranti nel mondo, poiché lascia presagire la morte imminente di uno degli attori. Che avrà mai provato l'attore che interpretava la parte del povero Piero (Achille Campanile) a cui toccava il destino di star disteso in una cassa da morto. A parte il feretro, anche la presenza della croce sul palco provoca timore, specie in Polonia, dato che essa annuncia la morte o – versione meno terrificante – il cambiamento del direttore del teatro. Anche la presenza di uno specchio sul palco può causare molti problemi e non sempre tecnici. Ci sono ancora superstizioni meno conosciute che spaventano gli attori scaramantici: una sola religiosa tra il pubblico può causare la perdita di memoria dell'attore, mentre una vecchia donna incontrata prima dello spettacolo può preannunciare il fiasco della rappresentazione. L'inciampare sul palco (o addirittura incappare in un capitombolo) all'apprestarsi a pronunciare la prima battuta, porterà senza dubbio sfortuna. Nessuno oserebbe mangiare sul palco semi di zucca o semi di girasole per paura

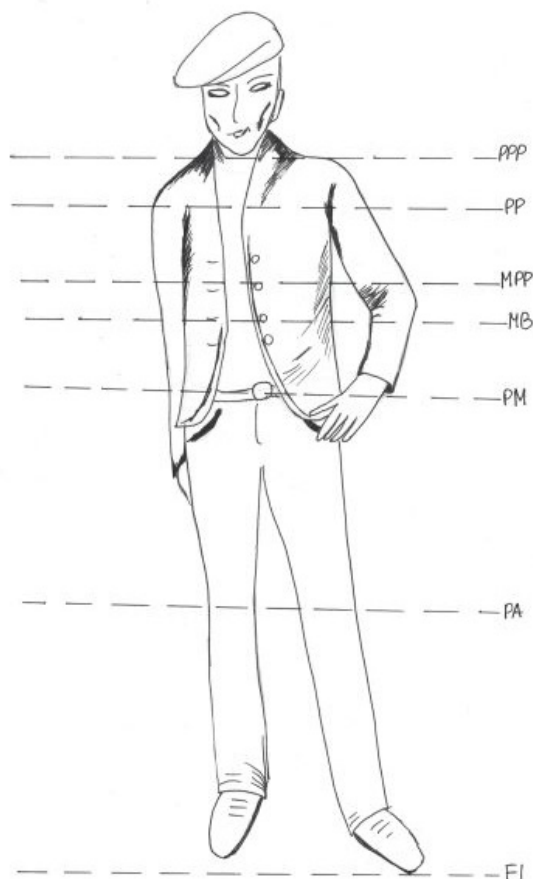
che gli tocchi di vivere nella povertà per il resto della sua esistenza. Senza pretendere l'esaustività completa, questo elenco di superstizioni mostra come il teatro è affascinante, come constata Cristian Pucci, “con i suoi misteri, le sue antiche credenze, i suoi gesti scaramantici e riti portafortuna” [Pucci, 2019]. Anche se pochi diranno che ci credono, ognuno ha propri rimedi per tenere lontano la cattiva sorte.

IL LESSICO CINEMATOGRAFICO

Una sintesi di taglio storico si impone anche nel caso della cinematografia: nel dizionario il lettore troverà certi lemmi che corrispondono alle premesse del cinema (pre-cinema), e cioè le ombre cinesi, la camera oscura come anche la lanterna magica. L'invenzione dei primi apparecchi da ripresa e da proiezione cinematografica risale ai fratelli Lumière, che il 28 dicembre 1895 presentarono a un pubblico ristretto questo “nuovo spettacolo” [Sadoul, 1949; Beylie, Pinturault, 1990]. Alle sue origini [Bordwell, 1998], il cinema è considerato principalmente uno svago (spesso commentato da un imbonitore), ma durante il primo decennio del Novecento nasce il cinema narrativo, che racconta storie. Il cinema muto scompare⁴ pian piano a partire da quando, nel 1928, negli Stati Uniti furono sviluppati i primi sistemi di cinematografia sonora, basati sulla registrazione separata dei dialoghi e dei suoni. L'avvento del sonoro rivoluziona la settima arte (espressione coniata dal critico Ricciotto Canudo), ma non sarà l'ultima innovazione in questo campo. All'affermazione della cinematografia a colori (l'apporto del colore) si giunse con l'invenzione dei sistemi selezione cromatica, a sviluppo colorante, ecc. e con la tecnica sempre più sofisticata sviluppatasi durante i decenni del XX secolo si arriva al cinema digitale. Si suole delineare tre grandi periodi nella storia del cinema: il cinema classico (il cinema muto hollywoodiano) che è compreso tra gli anni Trenta e Cinquanta del No-

⁴ Ma non definitivamente, se prendiamo in considerazione i film muti realizzati nell'era sonora.

vecento, “che si sviluppa cioè dopo il primo incontro del cinema con le sue possibilità narrative (il cinema delle origini, fino agli anni Dieci) e la prima stagione del muto (che copre per intero gli anni Venti)” [Rivoltella, 2021]; successivamente arriva il periodo del cinema moderno – dagli anni Cinquanta fino agli anni Settanta e, infine, il cinema postmoderno.

13. Le grandezze scalari nel cinema e in tv (Dominika Kobylska)
(PPP – Primitissimo Piano, PP – Primo Piano, MPP – Mezzo Primo Piano,
MB – Mezzo Busto, PM – Piano Medio, PA – Piano Americano, FI – Figura Intera)

Tenendo conto della storia della cinematografia mondiale, non abbiamo rinunciato a evidenziare le fasi principali dello sviluppo di quest'arte in Italia. Per tale motivo nel linguaggio dello spettacolo sono elencati i lemmi che testimoniano della ricca tradizione cinematografica nella penisola appenninica. Sin dall'epoca dei fratelli Lumière si pongono le basi per la nascita e per lo sviluppo di una vera industria filmica. Basti pensare agli Studi di Cinecittà⁵, inaugurati nel 1937, considerati uno dei più grandi complessi cinematografici nel mondo, o al Cinevilaggio (1944–1945) della Repubblica di Salò. Partendo dagli inizi, si fa accenno ai primi documentari e al cinema ambulante che hanno preceduto l'apparizione di Cinecittà. Non mancheranno le voci che ricoprono il periodo aureo (1910–1919) del cinema italiano (i *kolossal* storici [Stachówna, 2010: 213–274], le comiche, il cinema futurista...) e, con l'avvento del sonoro, quelle che rinviano ai generi tipicamente italiani come il cinema dei telefoni bianchi (commedia all'ungherese) o il calligrafismo. Non si è potuto fare a meno di elencare certi fenomeni verificatisi nel cinema del dopo guerra (1945–1955), ovvero il Neorealismo, il Neorealismo rosa ed altre commedie [Tagliabue, 2021], o quelli del cinema d'autore (1950–1980), della grande stagione della commedia (1958–1980), del cinema sociale e politico e d'animazione. Abbiamo riservato spazio alla cinematografia d'avanguardia (cinema futurista [Verdone, 1990; Lista, 2001, 2008, 2010; Catanese, 2017; Bittoto, 2018], cinema dadaista, cinema puro, cinema surrealista, cinema astratto [Helman, 2010: 737–777], Nuova oggettività [Kłys, 2010: 393–462] ecc.). Diversi tipi di film sono inventariati nel dizionario secondo le loro caratteristiche generiche. A titolo di esempio possiamo citarne alcuni: film a episodi, film amatoriale, film a luci rosse, film catastrofico, film domestico, film nel film, film noir, film *horror* e così via. A parte i vari generi e sottogeneri cinematografici, il linguaggio dello spettacolo contiene termini che riguardano il processo di produ-

⁵ A Cinecittà hanno lavorato numerosi registi e attori italiani diventati internazionalmente celebri come, fra gli altri: Federico Fellini, Ettore Scola, Sergio Leone, Luchino Visconti, Anna Magnani, Alberto Sordi, Vittorio De Sica, Sophia Loren, Gina Lollobrigida, Claudia Cardinale, Pier Paolo Pasolini ma anche registi e attori stranieri, tra i quali Martin Scorsese e Francis Ford Coppola.

zione cinematografica: per esempio, si individuano, tra l'altro, diverse tipologie di film, a seconda della durata (film a cortometraggio, film a mediometraggio, film a lungometraggio), della colorazione (film in bianco e nero, film a colori) o del suono (film muto, film sonoro).

Per quanto riguarda il termine *film*, è un forestierismo della lingua inglese che significa membrana, *pellicola*. Quell'ultima parola, essendo in uso comune accanto a *film*, ha senza dubbio contribuito al fatto linguistico particolare secondo cui fino agli anni 1930, la parola *film* veniva usata al femminile (*la film*), per poi diventare il sostantivo maschile. A questo proposito dobbiamo constatare che la nomenclatura inglese è entrata nella lingua italiana e viene usata dagli addetti non soltanto al cinema. Ci sono dunque numerosi altri vocaboli ed espressioni anglosassoni che sono sempre presenti nel linguaggio prevalentemente cinematografico. Pertanto, nel lessico dello spettacolo la lingua inglese occupa una parte non trascurabile. Tra gli innumerevoli termini presi in prestito dall'inglese figurano le parole riguardanti la macchina da presa [Castellani, 2021] (per esempio: *handycam* – macchina leggera e maneggevole, *high speed* – ad alta velocità, oppure *camcorder* – telecamera per la ripresa di immagini elettroniche [Camcorder, 2021]), i movimenti di macchina (*approach*, *arc shot*, *compound move*, *creep in*, *creep out*, *side angle*, *truck*, *zip pan*...), il montaggio (*buiding-up time*, *chronological editing*, *crash edit*, *cutting in the camera*, *cutting-room*, *editing bench*...), la proiezione (*all-night showing*, *double feature*, *multiple run*, *projection room*, *screening theatre*, *sneak preview*...), la distribuzione e noleggio cinematografici (*before finishing*, *film renting*, *license agreement*, *releaser*, *splitting*, *street date*...), gli effetti speciali (*clock wipe*, *hand-drawn matte*, *motion capture*, *picture out of picture*, *picture in picture*...), i filtri ottici e sonori (*black dot*, *balancing filter*, *behind the lens filter*, *fog filter*, *wood's filter*...), il formato della pellicola (*narrow gauge film*, *wide film*), il formato dello schermo (*academy aperture*, *letterbox*, *screen*, *widescreen*...). L'influsso inglese è anche preponderante nel campo dei generi cinematografici di cui proponiamo alcuni esempi:

action movie
action thriller
animal movie

body-switch movie
chase movie
cloak and dagger movie

*hammer horror film**feature film**hard-boiled movie**heist movie**horse opera**in-town picture**low budget movie**mafia movie**monster movie**pirate movie**rockumentary**spy story**sword and sandals**trash-movie**vampire video**wall to wall**wet t-shirt movie**women's pictures*

Non si poteva tralasciare la nomenclatura che concerne i ruoli dei cinematografici, ossia i mestieri del cinema. Anche in questo campo ci sono molti lemmi della lingua inglese che hanno contaminato l'italiano. Un processo attualmente allo stato così avanzato da portare alcuni a chiamare addirittura il nuovo idioma cinematografico *itanglese* oppure *itagliano*, *italiese*, *inglesiano*. La maggior parte dei termini inglesi riportati nel dizionario rimanda al corrispondente italiano come nell'esempio seguente:

sound cutter (*ang.*)*(zob. montatore del suono).***sound director** (*ang.*)*(zob. fonico).***sound editor** (*ang.*)*(zob. montatore del suono).***sound effects editor** (*ang.*)*(zob. montatore degli effetti sonori).***sound effects man** (*ang.*)*(zob. rumorista).***sound engineer** (*ang.*)*(zob. fonico).***sound man** (*ang.*)*(zob. fonico).*

sound mixer (*ang.*)

(*zob.* recordista).

sound recordist (*ang.*)

(*zob.* recordista).

sound supervisor (*ang.*)

(*zob.* fonico).

L'uso dei termini anglosassoni a volte aiuta a cogliere il senso più preciso di un vocabolo specifico. Per esempio, con il termine *dialoghista* si indicano due ruoli differenti, sconosciuti nella lingua italiana, quella differenza essendo meglio espressa proprio in inglese:

dialogue coach

assiste agli attori, bada alla pronuncia conveniente di essi e al rispetto dei determinanti accenti

dialogue director

è l'adattatore del testo nel doppiaggio, deve garantire il rispetto dell'edizione originale curando diversità e peculiarità linguistiche

Altre volte, al contrario, dietro al termine inglese si celano vari significati che possono essere compresi unicamente se usati nel contesto ben preciso come negli esempi tratti dal dizionario di Livio Frittella [Frittella, 2005: 98, 189]:

cut out, ultima immagine di una scena

cut out, scontornato

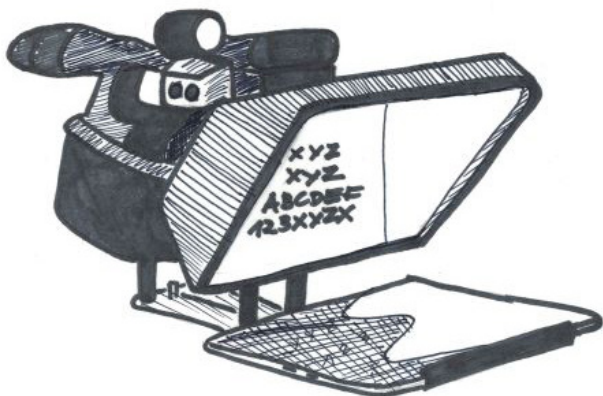
cut out, elemento della scenografia che si regge da solo

oppure:

kill, to, spegnere la luce

kill, to, sfumare un effetto sonoro

kill, to, rimuovere un oggetto dal palcoscenico

14. Teleprompter (Dominika Kobylska)

IL LINGUAGGIO RADIOFONICO

Pensando a superare i limiti del telegrafo, nel 1895 Guglielmo Marconi riuscì a effettuare la prima trasmissione radio, destinata poi a diventare uno dei mezzi di comunicazione di massa. Quello strumento, capace di ricevere onde elettromagnetiche [Fortunato, 2021] provenienti da stazioni trasmettenti, rivoluzionerà quindi il mondo dello spettacolo. Ai suoi albori è “la trasmissione via etere di un segnale che giunge a tutti gli apparecchi riceventi che si trovano nell’area coperta dal segnale” [Menduni, 2021a], ma poi, con il progresso tecnico (antenna trasmettente alimentata da correnti ad alta frequenza, oscillatore, amplificatori) i programmi vengono mandati a distanze più lunghe. A questo proposito, nella presente opera il lettore troverà i termini che concernono specifici apparecchi elettronici, reti e impianti di telecomunicazione e antenne di trasmissione, nonché termini che corrispondono alle tecniche di trasmissione: modulazione d’ampiezza (AM) o modulazione di frequenza (FM) e quelli relativi allo spettro di frequenza (onde corte, onde medie, onde lunghe, ecc.)

La radio nasce in Italia negli anni Venti del secolo scorso. Tutto comincia il 6 ottobre del 1924, in una sala dell'Unione radiofonica italiana (URI) con un programma della durata di appena un'ora e mezzo. Con l'arrivo al potere di Benito Mussolini, matura in Italia la "questione della lingua" e cioè la ricerca di un modello linguistico italiano, capace di superare il divario dialettale regionale. "La politica linguistica adottata dal fascismo era di natura 'nazional-puristica' e si articolava in tre filoni: l'antidialettismo [sic!]; la lotta contro le lingue delle minoranze e il rifiuto delle parole straniere" [Zaba, 2017: 22]. Quindi la radio serviva al regime come un medio molto prezioso per diffondere la sua propaganda, ma allo stesso tempo si pensava alla standardizzazione del linguaggio radiofonico come forma espressiva, l'impronta stilistica di cui un'emittente radiofonica doveva prendersi cura. Vale la pena di ricordare la figura di Carlo Emilio Gadda che, come scrittore e intellettuale, lavorava sulle *Norme per la redazione di un testo radiofonico* [Gadda, Bricchi, 2018] (opuscolo pubblicato anonimo nel 1953), dove proponeva di fornire ai professionisti del mezzo delle regole chiare per la stesura di ogni tipo di testo radiofonico. Questo manuale pieno di consigli e di avvertimenti è rimasto sino ad oggi il libro indispensabile per ogni addetto alla radio.

In seguito al calo del prezzo degli apparecchi, la radio diventa la "scatola" preferita di tutti gli Italiani. Nel 1951 viene trasmessa per la prima volta in diretta il Festival di Sanremo. Con la nascita delle prime trasmissioni televisive (a partire dal 1954) si teme per il futuro della radio, però essa non scompare, anzi, con l'introduzione di svariate strategie, sarà capace di reggere efficacemente la concorrenza del nuovo strumento. In questo contesto, con l'affermazione delle emittenti radiofoniche di cui il numero avanza di grado dopo gli anni Venti fino ad oggi, i programmi propongono servizi di comunicazione e di intrattenimento sempre più innovativi. A questo va addizionato l'accumunamento durante i decenni delle competenze e delle tecniche provenienti dal mondo dello spettacolo, della musica e del teatro, che hanno contribuito all'apparizione di nuove forme di comunicazione (generi) [Restuccia, 2021] come il radiodramma, la radiocronaca, l'intervista, i programmi informativi, i reportage giornalistici, i fili diretti con gli ascoltatori e così via.

Nel dizionario non mancano i lemmi del lessico radiofonico che non si limita esclusivamente al linguaggio verbale, ma anche alla musica, al rumore nonché al silenzio. Non abbiamo omissso la questione dello spazio, che è un argomento di base del linguaggio radiofonico. Ci riferiamo ai piani sonori, il passaggio da una all'altra voce dei parlanti. A questo riguardo, si evocano quattro tipi di piani: *primitissimo piano* – la fonte sonora è moto vicina al microfono, *primo piano* – la fonte sonora è a una ventina di centimetri, *piano naturale* – il microfono si trova al centro di un ambiente, *piano di fondo* – il microfono è posto al centro di un ambiente senza la presenza di alcun parlante.

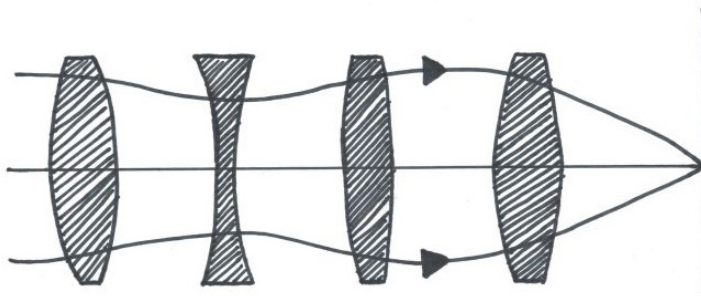
Con lo sviluppo di internet la radio ha preso un impulso del tutto nuovo. Oggi crescono numerosissime radio che trasmettono in diretta via internet, alcune trasmettono esclusivamente sul *web*, specie quelle emittenti che desiderano schivare il controllo statale. Per questo motivo, e prendendo anche in considerazione l'avanzamento tecnologico dei satelliti digitali [Perrotta, 2017], che ne ha migliorato le capacità, abbiamo deciso di includere alcuni lemmi legati alle nuove tecnologie. D'altronde, in ogni attività artistica esse svolgono un ruolo sempre più determinante.

L'influenza dell'area inglese si fa massiccia anche nel campo della radio con l'affermarsi della tecnologia sempre più raffinata e l'avvento dell'informatica:

<i>airplay</i>	<i>news block</i>
<i>air-shot</i>	<i>on air</i>
<i>airtime</i>	<i>open end</i>
<i>back announce</i>	<i>pay radio</i>
<i>broadcaster</i>	<i>phone-in</i>
<i>call-in</i>	<i>phoner</i>
<i>contest pig</i>	<i>pick of the week</i>
<i>crystal set</i>	<i>playlist</i>
<i>drivetime</i>	<i>radio listener</i>
<i>front man</i>	<i>shutdown</i>
<i>full time station</i>	<i>soft news</i>
<i>housewife time</i>	<i>speaker</i>
<i>key station</i>	<i>thirties</i>
<i>music selector</i>	<i>wire service</i>
<i>music under</i>	<i>world painting</i>

IL LESSICO TELEVISIVO

Figlia della radio, anche la televisione è un mezzo di comunicazione che trasmette, attraverso le onde elettromagnetiche, delle immagini in movimento [Baroni, 2005; Grasso, 2008; Martini, 1985]. Nel 1954 incominciano in Italia regolari trasmissioni televisive [Menduni, 2021b] che cambieranno per sempre le abitudini degli Italiani. Il linguaggio televisivo ha preso in prestito molti vocaboli dall'arte cinematografica: diversi argomenti di ordine generale corrispondono al processo creativo della settima arte. Basti pensare ai tre momenti di lavoro riscontrati sia nel cinema che in televisione: la riproduzione o preparazione, la produzione e la postproduzione o edizione.

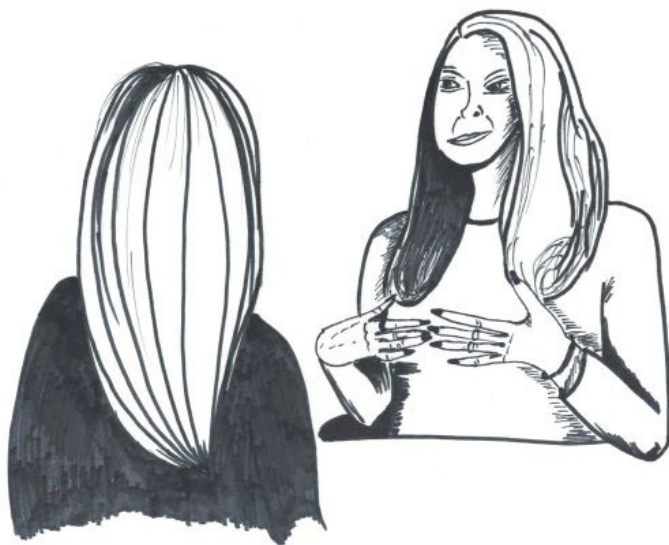
15. Zoom (Dominika Kobylska)

1. La riproduzione rappresenta la fase preparatoria quale la scelta del soggetto, del personale, della scenografia e di altri elementi considerati imprescindibili per la realizzazione del lavoro. In questo stadio iniziale appaiono i termini che rendono conto di diverse tappe di preparazione: pianificazione, *casting*, regia, sceneggiature, stesura copioni, supporti grafici, sopralluoghi, servizi fotografici, scenografie, costumi, trucchi, musiche.

2. La produzione riguarda la fase esecutiva e operativa che coinvolge tutto il personale e mobilita una macchina produttiva molto elaborata

(l'insieme dell'apparato di ripresa: telecamere, luci, microfoni...) personale, attrezzature, materiale magnetico, luci, studio mobile.

3. La postproduzione attiene al montaggio o editing dei registrati. In questa fase tutte le operazioni sono focalizzate sulla realizzazione del prodotto finito che includono l'elaborazione di titoli, di effetti nonché di colonna sonora.

16. Controcampo (Dominika Kobyłska)

Secondo Carlo Solarino la televisione “è un veicolo di comunicazione e, come tale, prevede dei supporti fisici (mezzi: telecamere, registratori, televisori...) e dei contenuti (messaggi). I contenuti, a loro volta, sono organizzati in base a un proprio caratteristico linguaggio, che si attiene a regole grammaticali e sintattiche” [Solarino, 2010: 370]. In questo contesto, nella presente pubblicazione ci concentriamo anche sui temi principali che configurano il proseguimento produttivo come generi di programmi o ruoli del personale senza dimenticare la sua dimensione grammaticale e sintattica. Nel dizionario troveremo dunque

i termini del linguaggio fotografico e cinematografico che riguardano le inquadrature suddivise in dettagli, piani e campi:

campo lunghissimo
piano americano
campo lungo
mezza figura
campo totale

primo piano
campo medio
primitissimo piano
figura intera
dettaglio

17. Controcampo (Dominika Kobylska)

A questo proposito si evocano anche diverse angolazioni o tagli che caratterizzano ciascuna inquadratura, per esempio: *contro campo* – CC (un'inquadratura effettuata in senso opposto alla precedente – *shot reverse shot*, *przeciwujęcie*, *kontrplan*, *technika filmowa polegająca na ukazaniu kolejnych po sobie scen z różnych perspektyw*) nonché vari tipi di inquadrature: *singola* – inquadratura che si concentra su una sola persona, *doppia* – che è focalizzata su due persone, *tripla* – analoga alle precedenti, ma centrata su tre persone, *gruppo* – inquadratura comprendente un insieme di persone. La grammatica [Arijon, 2002]

prende anche in considerazione il movimento del soggetto, i movimenti di camera (panoramica orizzontale, panoramica verticale, ascensore, carrellata) nonché le figurazioni di missaggio (figurazioni di montaggio con videoregistratore, figurazioni di montaggio con stazione di *editing* e altre figurazioni).

18. Inquadratura singola (Dominika Kobylska)

19. Inquadratura doppia (Dominika Kobylska)

20. Inquadratura tripla (Dominika Kobylska)

Per quanto alla sintassi, essa “riguarda la successione e il coordinamento delle unità grammaticali in vista della corretta esposizione di un messaggio” [Solarino, 2010: 376]. Senza entrare nei particolari tecnici, abbiamo giudicato opportuno evocare certi termini che rinviano alla sequenza, costituita di unità elementari di linguaggi (inquadrature, *zoom*, effetti, ecc.). Come la sequenza, essa si evolve tre sue fasi principali: presentazione, sviluppo e conclusione; abbiamo pensato a inserire nella presente opera il vocabolo che prende in considerazione la sua composizione, il suo ritmo nonché i livelli di visualizzazione (lettura/esposizione, dibattito/intervista, documentazione, esemplificazione, drammatizzazione).

Tutti i programmi televisivi si articolano su tre momenti essenziali: apertura, corpo e chiusura. L'obiettivo dell'apertura serve a presentare il contenuto del programma tendente a creare l'aggancio con lo spettatore. “Il corpo rappresenta la struttura per lo sviluppo contenutistico del programma” [Solarino, 2010: 382], mentre la chiusura cerca attraverso una sintesi concisa di mettere a punto le principali problematiche dibattute durante la trasmissione. Prendendo le mosse dallo sviluppo di

vari programmi diffusi in tv, abbiamo pensato a includere nel dizionario i suoi numerosi generi:

<i>notiziario d'attualità quotidiana</i>	<i>reality show</i>
<i>rubriche d'attualità</i>	<i>"strisce"</i>
<i>telecronache sportive</i>	<i>quiz e game-show</i>
<i>eventi in diretta</i>	<i>serial</i>
<i>programmi culturali</i>	<i>sceneggiati</i>
<i>talk show</i>	<i>spettacolo di varietà</i>

Per quanto riguarda i ruoli del personale (tecnico e artistico), molte persone partecipano alla produzione costituendo il vero *cast* oppure la *troupe* che contribuisce alla realizzazione del programma. Anche in questo campo incontriamo moltissimi vocaboli (certi anglosassoni) ripresi direttamente dal linguaggio cinematografico:

<i>produttore</i>	<i>operatore di ripresa</i>
<i>regista</i>	<i>specializzato di ripresa</i>
<i>autore</i>	<i>riprese</i>
<i>sceneggiatore</i>	<i>immagini</i>
<i>aiuto regista</i>	<i>fonico</i>
<i>segretaria di edizione</i>	<i>microfonista</i>
<i>assistente di studio</i>	<i>delegato musicale</i>
<i>controllo camere</i>	<i>titolazioni</i>
<i>direttore della fotografia</i>	<i>grafico</i>
<i>autore della fotografia</i>	<i>video grafica</i>
<i>direttore luci</i>	<i>art director</i>
<i>light designer</i>	<i>scenografo</i>
<i>mixer video</i>	<i>costumista</i>
<i>operatore RVM</i>	<i>coreografo</i>
<i>montaggio</i>	<i>truccatore</i>
<i>editing</i>	<i>parrucchiere</i>
<i>cameraman</i>	

ALL'INCROCIO DI ALTRI ASPETTI ARTISTICO-CULTURALI

L'arte dell'intrattenimento che si esprime nell'ambito delle sue quattro forme più essenziali, cioè cinema, teatro, televisione e radio, non poteva non tenere conto di certi aspetti culturali che rimandano alla letteratura (i libri e la creazione letteraria), alla musica, al canto, alle belle arti, al giornalismo (i media, la stampa, i giornali su internet), alla danza nonché ad altre forme dello spettacolo come il circo o la varietà.

Nella presente opera troviamo dunque i lemmi che concernono la letteratura orale e scritta senza accantonare la sua dimensione artistica, dato che il termine stesso viene spesso associato alle scritture di tipo creativo, e cioè perfettamente conforme ai canoni estetici. A partire dal secondo Novecento, con il proliferare di letture pubbliche, molti festival nonché innumerevoli incontri con autori, la letteratura diventa parente dello spettacolo nel senso ampio del termine [Pieri, 2017]. *Il linguaggio dello spettacolo* tiene quindi conto della poesia, della prosa e prima di tutto del teatro, poiché, accanto al dramma, anche la poesia o la prosa possono far parte della rappresentazione teatrale o del film. In questa prospettiva non mancano le voci che rinviano al vocabolario principale dei termini letterari:

anacoluto

(*lit.*) anakolut. Błąd składniowy, który zniekształca budowę zdania, podważając związek logiczny między jego członami. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

anacronismo

(*lit.*) anachronizm, błąd chronologiczny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

amplificazione (3)

(*lit.*) amplifikacja, wzbogacanie i rozwijanie tematu za pomocą gradacji, paraboli itd. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

fiaba

(*lit.*) bajka, baśń, utwór narracyjny o treści fantastycznej. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

A ciò si aggiunge ovviamente l'elemento della musica che, considerata una forma d'espressione a parte, può essere uno tra tanti elementi costituenti dello spettacolo. Pertanto, nell'opera non mancano le parole che rinviano agli strumenti musicali, ai generi, alla terminologia tecnica musicale oltre che alla composizione e all'interpretazione musicale di cui presentiamo alcuni esempi:

alterazione

(*muz.*) znak chromatyczny, alteracja. [Habela, 1980]

allegro

(*muz.*) *dosł.* „wesoło, ruchliwie”, allegro, określenie szybkiego tempa. [Habela, 1980]

allegro con brio, szybko, z werwą

allegro con moto, szybko, ruchliwie

allegro con fuoco, szybko, z ogniem

allegro molto, bardzo szybko

allegro assai, bardzo szybko

allegro furioso, porywczo

allegro giusto, w prawidłowym szybkim tempie

allegro vivace, szybko i wesoło

allegro non troppo, umiarkowanie szybko

allegro maestoso, szybko i z powagą

allegro moderato, umiarkowanie szybko

con

(*muz.*) z.

con abbandono

(*muz.*) niedbale, swobodnie.

con affetto

(*muz.*) (*zob.* affettuoso).

con afflizione

(muz.) z żalem, ze smutkiem.

con agitazione

(muz.) (zob. agitato).

con allegrezze

(muz.) wesoło.

con amore

(muz.) z miłością.

con anima

(muz.) z duszą, z życiem.

A questa regola non sfugge il canto, che prende in esame i registri vocali – a partire dal più acuto fino al più grave (soprano, mezzosoprano, contralto, tenore, baritono, basso), oltre che la voce – secondo diversi tipi di repertori ed estetiche – i vari stili di canto (canto armonico, *growl*/voce gutturale/*scream*, *jodel*, *Sprechgesang* oppure *scat*). Inoltre, abbiamo dedicato uno spazio alla danza e al balletto, senza, però, presentare nel suo intero il complesso dei tecnicismi relativi alle competenze di danzatore/ballerino. Il balletto [Calendoli, 1985; Rosi, 1977] trova la sua espressione come rappresentazione coreografica nonché come una variazione di rappresentazioni sceniche attraverso la danza e la pantomima, sovente accompagnate da musica. La terminologia della danza classica sarà arricchita di vocaboli comunemente usati dagli addetti al ballo. Tali voci nella maggioranza francesi funzionano come una lingua franca nel mondo dei ballerini. Ne proponiamo alcuni esempi che necessitavano spiegazioni supplementari in polacco:

adagio

unoszenie jednej nogi – dall'italiano *agio*, passi che si eseguono in un brano musicale lento sollevando una gamba

adagio (4)

taneczna fraza składająca się z różnych póz (pochyleń, obrotów, unoszenia nogi itd.) mających na celu wypracowanie koordynacji ruchów

i równowagę ciała – dall'italiano *agio*, passi che si eseguono in un brano musicale lento sollevando una gamba

battement fondu

ruch w tańcu klasycznym polegający na wyciągnięciu nogi – movimento in cui una gamba esegue un'estensione sollevandosi da terra.

battement frappé

ruch w tańcu klasycznym polegający na uderzaniu nogą – si esegue un movimento rapido par tendere la gamba (in avanti, di lato o dietro)

battement tendu

w tańcu klasycznym wysuwanie oraz dosuwanie nogi – il piede scivola per esempio dalla prima posizione fino alla seconda senza alzare le dita dal pavimento

battement tendu jeté

w tańcu klasycznym wymachy nogą (45 stopni) – il piede si solleva da terra con la punta ben tesa ad un angolo di 45 gradi

demi plié et grand plié

półprzysiad i przysiad w tańcu klasycznym – movimento consistente nella flessione delle ginocchia

grand battement

w tańcu klasycznym wysoki wymach nogą – la gamba viene lanciata con forza

rond de jambe par terre

w tańcu klasycznym kolisty ruch nogi – movimento circolare di una gamba

Anche le belle arti occupano un posto non meno importante di quello della musica e del balletto. Tale forma d'arte si manifesta in maniera notevole attraverso la produzione di manufatti artistici ricorrenti all'arte visiva, alle arti figurative nonché all'arte scenica e teatrale. Accanto alla pittura o alla scultura, il lettore troverà nel dizionario accenni ad alcune tecniche artistiche e a certe correnti avanguardistiche che ebbero una presa decisiva sullo sviluppo dell'arte contemporanea. Infine,

è importante sottolineare che studiando il linguaggio dello spettacolo, abbiamo riscontrato diversi lemmi ed espressioni rimandanti al giornalismo [Dardano, 1973; Papuzzi, 1993; Gozzini, 2000; Barbano, 2012], uno dei mezzi di comunicazione di massa. La nomenclatura del dizionario è stata incrementata di vocaboli che rinviano per esempio all'editoria, ma non abbiamo omissso il versante del giornalismo radiofonico e televisivo né le sue figure professionali (fotocronista, teleoperatore, tecnico del suono, montatore, ecc.).

* * *

Il linguaggio dello spettacolo non ha la pretesa di trattare esaustivamente una materia complessa e, per di più, in continuo divenire (influsso incessante della creazione, differenze fra teoria e pratica, sviluppo delle nuove tecnologie). Cionondimeno, la presente pubblicazione si sforza di colmare le carenze conoscitive, invitando il lettore ad approfondire le questioni che lo interessano particolarmente. Sicuramente, con l'andar del tempo, il dizionario andrà aggiornato, ma speriamo rimarrà comunque un contributo valido per lo sviluppo dell'interesse e per una maggiore comprensione del mondo dello spettacolo.

SŁOWNICTWO WIDOWISK ARTYSTYCZNYCH: ROZRYWKA W CZTERECH ODSŁONACH (TEATR, KINO, RADIO I TELEWIZJA)

Język widowisk artystycznych ma na celu przede wszystkim zapewnienie dokładnego tłumaczenia pojęć żargonowych, technicznych i kulturowych, które odnoszą się do sektorów kina, teatru, telewizji i radia. Sztuka rozrywki wyraża się w sferze lingwistycznej właśnie poprzez te cztery formy, służące jako solidne ramy i punkty odniesienia dla zrozumienia ich części składowych oraz dynamiki w kontekście jak najszerzej pojętej sztuki. Z tego powodu leksykon, który w sposób kompleksowy opisuje wszelkie czynności związane z działaniem kina, teatru, telewizji i radia, jak również całą rzeszę osób w nich zatrudnionych: aktorów, reżyserów, techników itd., ma znaczenie także w obszarze wszystkich form wyrazu artystycznego (muzyka, taniec, sztuki piękne, deklamacja itp.) wpisanych nieodłącznie w świat rozrywki. Wyrażamy nadzieję, że przedstawiana pozycja, służąc jako kompas pozwalający nawigować w tym jakże niesamowitym i tajemniczym świecie, przyczyni się do jak najlepszego poznania go i zrozumienia.

JĘZYK TEATRU – PODEJŚCIE HISTORYCZNE

Eksploracja słownictwa związanego z teatrem wiąże się nieodłącznie z poznaniem bogatej tradycji teatralnej, która rozwijała się wewnątrz Półwyspu Apenińskiego i pozostawiła trwały ślad zarówno lokalnie, jak i w kulturze całego świata. Historia teatru włoskiego liczy ponad dwa tysiące lat i sięga czasów starożytnego Rzymu, a nie należy zapominać również o sztuce dramatycznej znanej w koloniach Wielkiej Grecji (np. starożytny grecki teatr w Taorminie), która poprzedziła narodziny teatru w starożytnym Rzymie. Czytelnik odnajdzie w prezentowanym leksykonie hasła charakterystyczne dla teatru łacińskiego [Beare, 1986; Paratore, 1957; Savarese, 1996], będącego wybitnym przykładem kultury antycznej nad Tybrem. Znajdą się tutaj zatem leksemy dotyczące szerokiej gamy komedii (*farsa fliacica* [Kudliński, 1978: 24], *atellana*, *fabula palliata*, *fabula togata*), ale i tragedii antycznej (*fabula cothurnata*, *fabula praetexta*). Ponadto wiele pozycji odnosi się do podstawowych elementów scenografii charakterystycznych dla tej epoki (*proscenium*, *scenae frons*, *periaktoi*, *auleum*), a także do samego budynku teatralnego (*auditorium*, *vomitoria*, *pulpitum/palcoscenico*, *velarium*, *cavea*).

21. Maska (Dominika Kobylska)

W toku poszukiwań terminologii niemożliwe było pominięcie średniowiecza [Allegrì, 2011; Carandini, 1986; Nicoll, 1971; Ragghianti, 1976; Zorzi, 1977; Russell, 1987] i jego bogatych tradycji teatralnych, które odradzają się w nowoczesnych formach teatru współczesnego [Sarrazac, 2012]. Wzięliśmy zatem pod uwagę całą gamę form widowiska artystycznego, a więc liturgie procesyjne, zarówno kościelne, jak i świeckie oraz liczne inne formy rozrywki z tamtego okresu, jak np. zabawy (*giochi*), rytuały wiejskie i temu podobne manifestacje artystyczne. Teatr objawiał się przede wszystkim poprzez różnorodne formy dworskie: turnieje, karuzele, pojedynki, jazdy konne. Widowiska były obsługiwane przez profesjonalnych przedstawicieli przemysłu rozrywkowego tamtej epoki: błaznów, klaunów, minstrelów i muzyków. Teatr realizował się w Kościele poprzez wystawianie misterii biblijnych [Auerbach, 1956: 173]. To Kościół uzmysławiał, że życie człowieka jest pielgrzymką na ziemi od momentu stworzenia świata, poprzez grzech pierworodny, odkupienie w postaci śmierci Chrystusa aż po Sąd Ostateczny [Falletti, 2004: 19]. Pasja Chrystusa i jego zmartwychwstanie oraz żywoty świętych stały się głównymi tematami spektakli rozpowszechnionych w całej chrześcijańskiej Europie. Obok nich rozwijały się również wydarzenia artystyczne oparte na obrzędach świeckich o dużym znaczeniu w świecie laickim (związanych z weselami, pogrzebami czy też np. wjazdem władców do miasta). Oprócz różnych rytuałów i obrządków w miastach rozpowszechniała się też tradycja karnawału z różnorodnymi formami rozrywki, wywrotowymi i zakazanymi przez Kościół katolicki, dostarczanych przez błaznów, szarlatanów, klaunów, akrobatów, muzyków, tancerzy, treserów zwierząt i wędrownych pieśniarzy. Humanizm renesansowy stał się istotnym etapem rozwoju zarówno literatury dramatycznej, jak i sztuki widowiskowej. W leksykonie znajdziemy zatem hasła odnoszące się do teatru renesansowego (Niccolò Machiavelli, Bernardo Dovizi da Bibbiena, Sperone Speroni, Gian Giorgio Trissino), do melodramatu, który narodził się w XVI wieku, czy też do teatru barokowego, który pojawił się w początkach wieku XVII.

Szczególnie bogate i barwne jest słownictwo odnoszące się do tradycji komedii *dell'arte* [Tessari, 2013; Taviani, 1991; Surma-Gawłowska, 2015], która miała znaczący wpływ na rozwój nie tylko sztuki widowiskowej, lecz także sztuki dramatycznej.

22. Kurtyna (Dominika Kobylska)

Komedia *dell'arte* stworzyła całą gamę komicznych typów (powracających również we współczesnych komediach), którzy dzielą się na dwie główne kategorie: postaci zabawne (komiczne) i postaci poważne (doniosłe), ale nie można zapomnieć o postaciach drugorzędnych (żołnierzach, magach), które nie wymagały szczególnych kompetencji od aktorów ich odtwarzających. Wśród ról zabawnych należy wspomnieć postaci starców (Pantalone, Dottor Graziano), ojców, przebiegłych i błaznujących sług (Brighella, Arlechino, Mezzettino, Truffaldino, Trivellino, Stoppino, Zaccagnino, Pedrolino, Frittellino, Scapino itd.) oraz służących (Franceschina, Smeraldina, Pasquetta, Turchetta, Ricciolina, Diamantina, Corallina, Colombina itd.). Wyżej wspomniane postaci komediowe komedii *dell'arte* nosiły – w przeciwieństwie do postaci poważnych – charakterystyczne maski zasłaniające pół twarzy od nosa w górę. W leksykonie znajdują się zatem odniesienia do tego niezwykłego fenomenu teatralnego i jego późniejszych wpływów odzwierciedlonych we współczesnym dramacie (Eduardo De Filippo, Dario Fo).

23. Pantalone (Dominika Kobyłska)

Pomimo iż wiek XVIII był szczególnie trudny dla teatru włoskiego, nie sposób pominąć komedii Carla Goldoniego (*dramma gioioso*) [Miszalska, Surma-Gawłowska, 2008: 399–422], cieszącej się międzynarodowym uznaniem, melodramatu Pietra Metastasio [Miszalska, Surma-Gawłowska, 2008: 440–445], czy też twórczości dramatycznej Carla Gozziego [Miszalska, Surma-Gawłowska, 2008: 416–419; Winter, 2009]. W wieku XIX [Meldolesi, Taviani, 1991] triumfował dramat romantyczny (Alessandro Manzoni, Silvio Pellico), który następnie przekształcił się w tragedię romantyczną. Gatunek ten u schyłku wieku [Puppa, 1999] ustąpił miejsca teatrowi werystycznemu [Gurgul, 2008: 67–101], reprezentowanemu przez Giovanniego Vergę i Emilio Pragę. Istotne miejsce w niniejszym leksykonie zajmują również następujące

zagadnienia: Pirandello – sztandarowy prekursor nowego teatru oraz słownictwo związane z jego twórczością (*pirandellismo*, *azione parlata*, *umorismo* itd.) o wyjątkowo znaczącym wpływie na światową sztukę dramaturgii, fenomen teatru groteski, rewolucja zapoczątkowana przez teatr futurystyczny [Angelini, 1988; Antonucci, 2005; Lapini, 1977; Lista, 1990; Maramai, 2009] ze swoimi syntezami [Gurgul, 2009], niespodziankami i sensacjami [Braun, 1984: 178] czy też „teatr szkarłatnych róż i białych telefonów” [Antonucci, 2012: 108–116] z wieloma odwołaniami do teatru powojennego. Uznaliśmy za kluczowe odnieść się nie tylko do nurtów dramatycznych i teatralnych najbardziej rozpoznawanych oraz uznanych przez szeroką publiczność, lecz także do tych mniej rozpowszechnionych, ale niezwykle ważnych z punktu widzenia historii teatru światowego, jak np. teatr Grand-Guignol [Arduini, 2011] czy teatr anarchistyczny [Catanuto, 2013].

24. Brighella (Dominika Kobylska)

Należy wspomnieć, że dokonując przeglądu w formie streszczenia historii teatru we Włoszech, jego odbioru i wpływu na kulturę światową na przełomie wieków [Perrelli, 2016], nie zapominamy jednak o zjawiskach teatru w świecie, które są ujęte w wymiarze zarówno diachronicznym, jak i synchronicznym na stronach naszego leksykonu.

JĘZYK TEATRU – PODEJŚCIE TEORETYCZNE

Jak powszechnie wiadomo, teatr jest jedną z najbardziej efemerycznych sztuk, bardzo ulotną i wrażliwą na upływ czasu. Leksykon ten zatem w swojej formie nie jest w stanie zaprezentować całej złożoności procesów ani zweryfikować wszystkich możliwych sposobów analizy danego zjawiska. Skoncentrowaliśmy się na hasłach, które funkcjonują aż do dziś nie tylko w dyskursie teatralnym, lecz także w potocznym. Ograniczyliśmy się do zgromadzenia terminologii używanej w kręgach naukowych, profesjonalnych (przez aktorów, reżyserów, techników itp.), wśród pisarzy i naturalnie wśród teatromanów. Publikacja uwzględnia pewne nurty w nauce o teatrze, które narodziły się w XX wieku, funkcjonujące na granicy z lingwistyką, semiotyką i teorią komunikacji, jednak odstąpiliśmy od szczegółowego opisu tych zjawisk, ponieważ zostały już przeanalizowane i scharakteryzowane w specjalistycznych monografiach. Po hasle następuje zatem krótkie wyjaśnienie wraz z odniesieniami do bibliografii, która odsyła do publikacji pogłębiających wiedzę o danym zjawisku, np.

spettatore

widz. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

teatro feminista

teatr feministyczny podejmujący problematykę kobiet. [Lussana, 2012]

suggestore

sufler. [Camilleri, 2001]

comparse

statyści, postacie drugoplanowe (*zob.* comparsa, parti accessorie). [Surma-Gawłowska, 2015]

To oczywiście, że pojęcie teatru jest niezwykle szerokie i obejmuje różnorodne aspekty kulturowe, socjologiczne, psychologiczne i antropologiczne, które z kolei stają się przedmiotami badań nowych dyscyplin naukowych. Opis leksykograficzny tego leksykonu uwzględnia zarówno obszar sztuki dramatycznej (odnoszącej się zwłaszcza do terminologii gatunków teatralnych), jak i teatru dramatycznego (a więc słownictwa dotyczącego całego procesu wystawienia spektaklu w teatrze). W toku tworzenia korpusu nie można było pominąć terminów o charakterze architektonicznym lub technicznym, czy też pochodzących z dziedziny nauki o teatrze. Dodatkowo, leksykon zawiera rozmaite hasła odnoszące się do teatru jako budynku architektonicznego, do aktora i jego statusu, ruchu aktorskiego (gestów i mimiki), ale także do produkcji teatralnej, scenografii, choreografii i niektórych elementów żargonu teatralnego.

Trudno byłoby również nie uwzględnić tekstu dramatycznego, który nie może być jedynie uznany za pretekst do wystawienia spektaklu na scenie, ale sam w sobie jest w pełnym tego słowa znaczeniu dziełem literackim. W związku z tym odnosimy się też do rzekomego „kryzysu dramatu”, który spowodował „deficyt dramatyzmu spektaklu teatralnego” [De Lisa, 2018] w drugiej połowie XX wieku. Istotnie, wielu ludzi teatru obecnie nie docenia tekstu dramatycznego, ewidentnie podpisując się pod estetyką „teatru postdramatycznego” [Lehmann, 2017]. Jednak tekst dramatyczny (uważany za odrębny gatunek), który przeszedł znaczącą metamorfozę przede wszystkim od końca XIX wieku, nie zanikł. Jego struktura uległa pewnym zmianom (również w kontekście podejmowanej tematyki) i stała się bardziej luźna (ponieważ zerwała z klasyczną zasadą reguł Arystotelesa), bardziej otwarta i bardziej rapsoodyczna – używając słów Jean-Pierre’a Sarrazaca [Sarrazac, 2012]. Mówimy zatem od tego momentu o nowej dramaturgii: fragmentarycznej, rozprzężonej strukturalnie, niedokończzonej i skupionej na „życiu”, a nie na „akcji” (dramatycznej). Wychodząc z tego punktu widzenia, zdecydowaliśmy, że swoje miejsce w leksykonie powinna znaleźć poetyka (łącznie z całą jej leksyką) dramatu nowoczesnego i najnowsze-

go, który jako element składowy literatury dramatu nie jest prezentowany wyłącznie według kryteriów literackich (tekstocentryzm), ale również z uwzględnieniem cech typowo teatralnych dramatu, które sprawiają, że jest postrzegany jako utwór sceniczny. Biorąc powyższe pod uwagę, uznaliśmy za konieczne uwzględnienie w niniejszej publikacji leksemów dotyczących metamorfozy sztuki dramatycznej („dramat w życiu” vs. „dramat życia”) oraz cech charakterystycznych nowego paradygmatu dramaturgicznego, które są kluczem dla zrozumienia współczesnych (najnowszych) utworów.

IDIOLEKT LUDZI TEATRU

Podobnie jak muzycy neapolitańscy celebryści swój język (*la parlata*), będący swojego rodzaju żargonem zrozumiałym dla wtajemniczonych, tak ludzie związani z teatrem niezależnie od narodowości stworzyli własny żargon [Waszkis, 1973; Cegiela, 1992a] przekazywany z pokolenia na pokolenie. Dla przybliżenia czytelnikowi świata spektaklu, uznaliśmy za stosowne uwzględnienie wyrażen i powiedzeń artystów, które pozwalają na bliższe poznanie ich świata, zazwyczaj otoczonego tajemniczością. Leksykon uwzględnia zatem terminologię widowiska teatralnego, w którym uczestniczy szereg osób zajmujących się tworzeniem kostiumów, scenografią, oświetleniem i wielu innych, których praca odbywa się za kulisami (*regista, direttori di scena, attrezziisti, macchinisti, tecnici audio e luci, trovarobe, sarte, parrucchiere*). Wśród bogatej leksyki związanej z teatrem znajdziemy liczne słowa i wyrażenia dotyczące przygotowania spektaklu, a zatem prób, choreografii itp. Niezliczone są terminy opisujące pracę aktora, w tym jego rolę w spektaklu (*ruolo principale, protagonista* – rola czołowa, rola naczelna, bohater; *comparsa* – rola drugoplanowa, rola epizodyczna, ogoniarz, rabarbar, epizodzysta, halabardnik, trzeci z lewej strony; *tragico* – tragic; *comico* – aktor komiczny; *caratterista* – aktor charakterystyczny), emocji, które mu towarzyszą (*paura del palcoscenico, tremarella* – trema, febra kinkietowa), jak również różnorodne techniki gry aktorskiej, a zatem użycie głosu,

gestykulacji czy umiejętność wcielenia się w odgrywaną postać. Wiele zwrotów odnosi się do kompetencji aktora, jego umiejętności sterowania własnym ciałem i głosem oraz kreatywności. Przykładami w języku włoskim mogą być: *recitarsi addosso*, *recitare i silenzi*, *schiacciare la battuta*, w języku polskim natomiast: zagrać z przesadną ekspresją (przegrać, zagrać bebechowo), wyzyskiwać w grze własne środki wyrazu (grać talentem) [Cegieła, 1992b: 66].

Nie zawsze było łatwo znaleźć ekwiwalenty wyrażen żargonowych w języku włoskim i polskim, nawet pomimo tego, że aktorzy różnych narodowości często odnoszą się do tych samych zjawisk, używając rodzimych języków. Zarówno pojedyncze słowa, jak i związki frazeologiczne opisują niejednokrotnie w sposób slangowy i pejoratywny fakty związane z życiem artystycznym czy też samego aktora. W języku włoskim istnieje cała gama rzeczowników definiujących aktora pozbawionego talentu: *istrione*, *ipocrita*, *saltimbanco*, *attorucolo*, *guitto*, *attore da strapazzo*, *gigione*; również w języku polskim znajdziemy bogate spektrum epitetów odnoszących się do miernych umiejętności słabej klasy aktorów: aktorzyzna, kabotyn, odwalacz, szmirus, koszmarenko, aktor jezusowy. W przeważającej większości chodzi tu o słownictwo jawnie pejoratywne, które jest jednocześnie dosadne, ale i bardzo obrazowe. Jako przykład zacytujmy tutaj termin *legna* oznaczający nudny tekst; w języku polskim istnieje cały wachlarz wyrażen dla opisania dzieła o wątpliwej wartości, takich jak libretto, kankan dramatyczny, antysceniczny utwór [Cegieła, 1992b: 65]. *Orbetto* [Camilleri, 2001: 61] natomiast oznacza publiczność czy też widzów, podczas gdy w języku polskim widzowie bywają określani w sposób niepochlebny i obraźliwy jako marmurki, betony, kwadraty [Cegieła, 1992b: 69]. Czytelnik ma zatem okazję znaleźć tutaj wiele różnych terminów, które pozwolą mu zrozumieć fascynujący świat spektaklu teatralnego.

Ponadto, leksykon zawiera wyrażenia idiomatyczne, które opisują pracę aktora i jego kompetencje. Jeśli było to możliwe, zaproponowaliśmy ekwiwalentne wyrażenia i idiomy w języku polskim, które jak najwierniej oddają znaczenie idiomów włoskich. W przypadku braku odpowiednika ograniczyliśmy się do wyjaśnienia danego wyrażenia lub związku frazeologicznego, jak w poniższych przykładach:

andare d'addome

quando, durante la sua recita, l'attore spinge sul diaframma ottenendo un tono grave – odgrywać rolę głębokim i niskim głosem, w polskiej gwarze teatralnej, grać „głosem z macicy”

fare flanella

a proposito dell'interpretazione di un attore: recitare malissimo, sottotono e di malavoglia, senza nessun impegno – źle zagrać rolę, położyć rolę, puścić rolę, wypaść z roli

recitare di rimessa

quando l'attore cerca di parlare più forte, doppiando il tono della replica del collega – wypowiedzieć swoją kwestię głośniejszą niż partner, w żargonie teatralnym „nakryć partnera”

sporcare la battuta

quando l'attore si appresta a dire la battuta senza scandire le parole – kiedy aktor niewyraźnie wymawia słowa; w polskiej gwarze teatralnej używa się zwrotów: „kluchy w gębie”, „gumowa dykcja”, „szszargana dykcja”

andare sul pubblico

recitare prestando completa attenzione al pubblico, badando alle sue reazioni, in attesa di un applauso – grać rolę, zwracając szczególną uwagę na publiczność, a zwłaszcza na jej reakcje; w polskiej gwarze teatralnej: „rzuć dowcip za rampę”, „przerzuć grę poza rampę”

ŚWIAT PRZESĄDÓW¹

Można by powiedzieć, że wraz z rozpowszechnieniem się wykształcenia i nauki przesady zniknęły z tego świata raz na zawsze. Jednak niektórzy aktorzy, uważani za szczególnie zabobonnych, zachowują się tak, jakby chcieli podążać za słowami Eduarda de Filippo, zdaniem

¹ Kaczmarek [2021: 18].

którego „bycie przesądnym jest dla ignorantów, jednak niebycie takim przynosi pecha”². I rzeczywiście, aktorzy z całego świata, zarówno ci teatralni, jak i kinowi, nie są w stanie uciec od pewnych małych, przesądnych rytuałów, by nie zagrozić udanemu występowi.

Po pierwsze, zabrania się życzyć komuś powodzenia przed spektaklem, ponieważ, paradoksalnie, przyniosłoby to nieszczęście i nawet jeśli wymyslnie się nam to złowróźbne zawołanie, bez wątpienia usłyszymy: „nie, dziękuję...”, a w Polsce aktor powinien natychmiast złapać się za ucho. Co więcej, według włoskiej tradycji odpowiada się też „gówno, gówno, gówno” (lub używa się ekwiwalentu: „wielkie gówno”), czemu towarzyszy też kilka klapsów w pośladek. Wyrażenie to odnosi się do końskich ekskrementów, jako że w dawnych czasach udawano się do teatru zazwyczaj karocami. Im więcej ich nadjeżdżało, tym więcej łajna zostawało na ulicy – był to namacalny dowód, że dużo ludzi przybyło na spektakl, co świadczyło o jego sukcesie (także finansowym). Również w Polsce unika się życzeń, a właściwie pomija się wszelkie tego rodzaju formuły; w to miejsce przyjęto dawanie zwykłego kopniaka (byle niezbyt mocnego), który powinien wystarczyć, by zapewnić powodzenie. Bieda temu, kto upuści scenariusz sztuki na podłogę – to koszmar każdego aktora. Przesąd ten jest podzielany uniwersalnie, jednak środki zapobiegawcze różnią się w zależności od kraju. We Włoszech, kiedy scenariusz upada na podłogę, każdy aktor, zanim go podniesie, uderza nim trzy razy o podłogę dokładnie w miejscu, w którym upadł; w Polsce natomiast natychmiast przygniata się scenariusz stopą (trzy razy). Zdaniem niektórych wystarczy na nim usiąść, żeby uratować spektakl. Według weteranów, jak mówi się o starych aktorach, powodzenie przynosi na przemian upuszczanie scenariusza i przygniatanie go stopą – ten prawie rytualny gest służy odegnaniu wszelkiego niepowodzenia w przyszłości. Z tego samego powodu nie wolno zostawiać skryptu na łóżku lub krześle, a jeśli aktor zapomni go zabrać z domu, nie może po niego wrócić. I oby nikt nie wszedł na scenę w swoim kapeluszu na głowie – taki nieuważny gest mógłby spowodować ogromne szkody.

² <https://le-citazioni.it/frasi/563537-eduardo-de-filippo-essere-superstiziosi-e-da-ignoranti-ma-non-esserlo> (dostęp: 20.03.2021).

Zarówno na Półwyspie Apenińskim, jak i na polskich nizinach absolutnie zabrania się gwizdania w teatrze. Kto nie respektuje tej złotej zasady, ryzykuje tym, że może zostać wygwizdany przez zirytowaną publiczność, lub gorzej – zwolniony. Unika się pawich piór, które przynoszą na myśl diabelskie oko, znak *par excellence* złowieszczy. Przyniesienie ich na scenę wywołałoby chaos i na pewno przyczyniłoby się do porażki całego wieczoru. Są na to liczne dowody w postaci wspomnień ludzi teatru z całego świata, w opinii których pióra w teatrze przyczyniały się do powstania wielu pożarów, szkód, wypadków (czasem śmiertelnych) i innych katastrof, którym można było zapobiec przy odrobinie rozważań. W tradycjach teatralnych – zarówno polskich, jak i włoskich – uważa się, że nieszczęście przynosi wypowiedzianie słowa „sznur”, które, jak się przypuszcza, pochodzi z czasów, kiedy inkwizycja stosowała wobec grzeszników „torturowanie sznurem” – pośród ofiar znajdowali się aktorzy uważani za sprzymierzeńców diabła. W polskim świecie teatralnym gwóźdź znaleziony na scenie przynosi szczęście; także w tym włoskim znalezienie krzywego gwoźdźdza nie przynosi pecha, a wręcz przeciwnie – jest znakiem, który odpędza nieszczęścia i złowrogię siły. W obydwu krajach nie zaleca się używania prawdziwych pieniędzy i biżuterii na scenie. Włoscy reżyserzy boją się przeprowadzać prób generalnych bez choćby jednego widza, podczas gdy polscy obawiają się w stu procentach udanej próby, bo myślą, że sukces nie powtórzy się na premierze, która musi zacząć się z trzy-nastominutowym opóźnieniem. Z tego powodu zabrania się klaskania podczas próby generalnej.

Ludzie teatru wierzą, że teatr nawiedzają duchy, więc szanują je i dlatego też pozostawiają dla nich zupełnie pustą scenę raz w tygodniu. Jest to zwykle noc poniedziałkowa, ale według wierzeń trzeba zawsze zostawić zapalone światło (które czasem nazywane jest światłem widmowym), by zjawy mogły swobodnie się poruszać w rozświetlonej przestrzeni i dobrze się bawić podczas wystawiania swojego spektaklu. Ten rytuał ma także zastosowanie praktyczne, ponieważ każdy, kto chce wejść do teatru w dni robocze, nie musi dzięki niemu szukać po ciemku włącznika, nie robi więc sobie krzywdy, potykając się o różne rekwizyty sceniczne, których zawsze pełno jest za kulisami. Zabrania się wchodzenia na scenę, zaczynając od lewej nogi, a do przymierzalni

zaczynając od prawej, otwierania parasola w teatrze, podczas gdy przyzwala się na szydełkowanie podczas prób, jednak tylko pod warunkiem, że materiał nie zostanie popruty.

Także kolor noszony w budynku teatru może zostać uznany za przynoszący pecha. We Włoszech barwą, której należy bezwzględnie unikać, jest fiolet, który niegdyś kojarzony był z ornatami, jakie księża przywdziewali w kościołach podczas Wielkiego Postu. Zgodnie z liturgią katolicką w czasie czterdziestu dni pokuty przed Wielkanocą wszelkie przedstawienia były zabronione (szczególnie w średniowieczu) i biedni aktorzy nie mogli występować, czyli zarabiać na życie. Także nad Wisłą kolory uważane za pechowe są związane z tradycją religijną. Dwa są szczególnie niewskazane: żółty i czerwony. Zgodnie z wyobrażeniami średniowiecznymi diabeł ubierał się na żółto i od tamtych czasów ten kolor jest zakazany. Jeśli jakaś aktorka otrzymałaby np. żółte róże (choć zawsze lepsza róża niż goździk), oznaczałoby to, że ktoś z jej bliskich umrze, podczas gdy obecność żółtego psa oznaczałaby rychły zgon jednego z członków trupy. Jeśli chodzi o zieleń, przypisywana ona była zwykle złym, manipulatorskim czarownikom, dlatego zwiastowała poważne kłopoty. Niemniej jednak, nie zakazywano użycia zielonego koloru na teatralnych afiszach, właściwie dawał on nadzieję na sukces spektaklu. To samo dotyczy apotropaicznego znaczenia czerwonego sznurka, który chroni aktora od nieszczęścia.

Z pewnych rekwizytów nie korzysta się, jeśli chce się uniknąć porażki – trumna na scenie napawa lękiem wszystkich aktorów na świecie, ponieważ jest zapowiedzią nadchodzącej śmierci jednego z nich. Jakiej to zgrozy musiał doświadczać aktor, który grając rolę biednego Piera (Achille Campanile), musiał leżeć właśnie w trumnie. Poza tym także obecność krzyża na scenie wzbudza postrach, szczególnie w Polsce, mając na uwadze, że zwiastuje on śmierć albo – w wersji mniej przerażającej – zmianę dyrektora teatru. Podobnie użycie lustra na scenie może spowodować wiele problemów i to nie zawsze technicznych. Istnieją jeszcze mniej znane zabobony, które przerażają przesądnych aktorów: jedna zakonnica wśród publiczności może spowodować utratę pamięci aktora, podczas gdy staruszka spotkana przed spektaklem może zwiastować fiasko całego przedstawienia. Potknięcie się na scenie (czy wręcz przewrócenie się), kiedy aktor przygotowuje się do wy-

powiedzenia pierwszej kwestii, niewątpliwie przyniesie nieszczęście. Nikt nie ważyłby się spożywać na scenie pestek dyni lub słonecznika w obawie o dalsze życie w biedzie.

25. Dottore (Dominika Kobyłska)

Nie wyczerpując zupełnie tematu, przedstawiona lista przesądów ukazuje, jak fascynujący jest teatr – zgodnie ze słowami Cristiana Pucci – „ze swoimi tajemnicami, dawnymi wierzeniami, swoimi przesądnymi gestami i rytuałami zapewniającymi szczęście” [Pucci, 2019]. Chociaż niewielu przyzna, że w nie wierzy, każdy ma swoje sposoby na trzymanie się od złego losu z daleka.

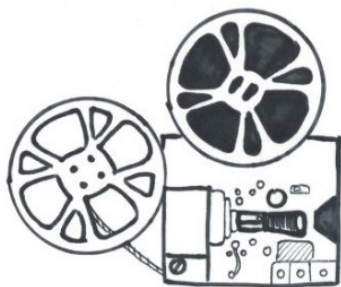
SŁOWNICTWO FILMOWE

Istotny wydaje się również krótki rys historyczny rozwoju kinematografii, w leksykonie czytelnik znajdzie bowiem hasła takie jak: *ombre cinesi*, *camera oscura* czy *lanterna magica*, charakterystyczne dla rozwoju kina oraz wczesnych technik wizualnych i fotograficznych antycypujących pojawienie się kinematografii. Wynalezienie pierwszych urządzeń do fotografii i projekcji sięga czasów braci Lumière, którzy 28 grudnia 1895 roku zaprezentowali wąskiej publiczności tę nową formę pokazu [Sadoul, 1949; Beylie, Pinturault, 1990] i zarazem rozrywki. Kiedy kino się narodziło, początkowo było przede wszystkim uznawane za rozrywkę [Bordwell, 1998]. Niemniej jednak podczas pierwszej dekady XX wieku powstało kino narracyjne, które opowiada pewną historię. Kino nieme powoli zaczęło zanikać (choć nie całkowicie, ponieważ nadal jeszcze w epoce filmów dźwiękowych powstawały filmy nieme) od momentu, kiedy w roku 1928 w Stanach Zjednoczonych zaczęto pracować nad pierwszymi systemami kinematografii dźwiękowej, opartymi na odrębnym rejestrowaniu dialogów i dźwięku. Pojawienie się dźwięku zrewolucjonizowało siódmą sztukę (termin zaproponowany przez krytyka Ricciotto Canudo), ale nie było największą innowacją w tym zakresie. Kolejne wynalazki, takie jak pojawienie się koloru w kinematografii, użycie barw chromatycznych dla wyrażenia ekspresji jako kolejnego środka wyrazu w kinie XX wieku doprowadziły do powstania kina cyfrowego. Można wymienić trzy znaczące etapy w historii kinematografii: kino klasyczne (nieme, hollywoodzkie) przypadające na lata 30.–50. XX wieku (kino klasyczne rozwinęło się po pierwszym spotkaniu kina z możliwościami narracyjnymi i pierwszej fazie kina niemego lat 20. [Rivoltella, 2021]), kino nowoczesne (modernistyczne) w latach 50.–70. XX wieku oraz kino postmodernistyczne.

Uwzględniając szeroką perspektywę rozwoju kina światowego, nie zapomnieliśmy o wskazaniu istotnych etapów rozwoju tej sztuki we Włoszech. Z tego względu w leksykonie widowisk artystycznych zgromadzone zostały również hasła będące świadectwem bogatej tradycji filmowej Półwyspu Apenińskiego. Już epoka braci Lumière dała początek narodzinom i rozkwitowi prawdziwego przemysłu filmowego. Wystarczy wspo-

mnieć wytwórnię filmową w Rzymie Cinecittà³, zainaugurowaną w 1937 roku i uważaną za jeden z większych kompleksów kinematograficznych w świecie, czy też Cinevillaggio, wytwórnię filmową powstałą we Włoskiej Republice Socjalnej (1944–1945). Publikacja zatem uwzględnia leksemy dotyczące pierwszych filmów dokumentalnych oraz kina wędrownego, które poprzedziły pojawienie się wytwórni Cinecittà. Nie zabraknie też haseł odnoszących się do złotego okresu kinematografii włoskiej (1910–1919), takich jak: *kolossal* [Stachówna, 2010: 213–274], *comiche*, *cinema futurista*, czy tych, które wraz z pojawieniem się dźwięku określają osobliwości i gatunki typowo włoskie, takie jak *cinema dei telefoni bianchi* (*commedia all'ungherese*) i *calligrafismo*. Ponadto, nie sposób było nie wspomnieć o pewnych zjawiskach zachodzących w kinie powojennym (1945–1955), czyli neorealizmie, neorealizmie różowym (*neorealismo rosa*) i różnego typu komediach [Tagliabue, 2021], czy też o kinie autorskim (1950–1980), rozkwicie komedii (1958–1980), kinie społecznym, politycznym i animacji. Zarezerwowaliśmy również miejsce dla kina awangardowego (stąd takie leksemy, jak: *cinema futurista* [Verdone, 1990; Lista, 2001, 2008, 2010; Catanese, 2017; Bittoto, 2018], *cinema dadaista*, *cinema puro*, *cinema surrealista*, *cinema astratto* [Helman, 2010: 737–777], *Nuova oggettività* [Kłys, 2010: 393–462]). Różnorodne rodzaje filmów zostały umieszczone w publikacji zgodnie z ich charakterystyką ogólną i pod hasłem ogólnym, co ilustrują następujące przykłady: *film a episodi*, *film amatoriale*, *film a luci rosse*, *film catastrofico*, *film domestico*, *film nel film*, *film noir*, *film horror* itd. Oprócz szerokiego spektrum gatunków i podgatunków filmowych leksykon widowisk artystycznych zawiera terminologię dotyczącą procesu produkcji filmu, a więc użytkownik znajdzie w nim m.in. klasyfikację filmów pod kątem czasu trwania ich projekcji (*film a cortometraggio*, *film a medio-metraggio*, *film a lungometraggio*), barwy (*film in bianco e nero*, *film a colori*) lub dźwięku (*film muto*, *film sonoro*).

³ W tej wytwórni pracowało wielu uznanych na arenie światowej reżyserów i aktorów, takich jak: Federico Fellini, Ettore Scola, Sergio Leone, Luchino Visconti, Anna Magnani, Alberto Sordi, Vittorio De Sica, Sophia Loren, Gina Lollobrigida, Claudia Cardinale, Pier Paolo Pasolini, ale również reżyserzy i aktorzy zagraniczni (Martin Scorsese, Francis Ford Coppola).

26. Kamera filmowa (Dominika Kobylska)

Jeśli chodzi o termin *film* w języku włoskim, jest to zapożyczenie z języka angielskiego i oznacza kliszę, błonę, membranę, film. W języku włoskim funkcjonuje też słowo *pellicola* używane równoznacznie ze słowem *film*. Z punktu widzenia lingwistycznego miało ono wpływ na słowo *film*, które do końca lat 30. XX wieku było traktowane jako rzeczownik rodzaju żeńskiego (podobnie jak *pellicola*) – *la film* – i dopiero później stało się rzeczownikiem w rodzaju męskim. Mówiąc o zapożyczeniach z języka angielskiego, należy zauważyć, że nazewnictwo angielskie zadomowiło się i jest szeroko używane w języku włoskim nie tylko przez ludzi związanych z kinem. W kinematografii jednak liczne pojęcia i wyrażenia anglosaskie wydają się wszechobecne. Zatem w leksykonie języka widowisk artystycznych język angielski zajmuje znaczące miejsce. Wśród niezliczonych terminów zapożyczonych z języka angielskiego znajdziemy słowa dotyczące kamery filmowej [Castellani, 2021] (*handycam*, *high speed*, *camcorder* [Camcorder, 2021]), ruchu kamery (*approach*, *arc shot*, *compound move*, *creep in*, *creep out*, *side angle*, *truck*, *zip pan*), montażu (*buiding-up time*, *chronological editing*, *crash edit*, *cutting in the camera*, *cutting-room*, *editing bench*), projekcji (*all-night showing*, *double feature*, *multiple run*, *projection room*, *screening theatre*, *sneak preview*), dystrybucji i wypożyczania filmów (*before finishing*, *film renting*, *license agreement*, *releaser*, *splitting*, *street date*), efektów specjalnych (*clock wipe*, *hand-drawn matte*, *motion capture*, *picture out of picture*, *picture in picture*), filtrów

optycznych i dźwiękowych (*black dot, balancing filter, behind the lens filter, fog filter, wood's filter*), formatu kliszy filmowej (*narrow gauge film, wide film*) czy formatu ekranu (*academy aperture, letterbox, screen, widescreen*). Wpływ języka angielskiego jest także dominujący w obszarze gatunków filmowych, co można zilustrować następującymi przykładami:

<i>action movie</i>	<i>low budget movie</i>
<i>action thriller</i>	<i>mafia movie</i>
<i>animal movie</i>	<i>monster movie</i>
<i>body-switch movie</i>	<i>pirate movie</i>
<i>chase movie</i>	<i>rockumentary</i>
<i>cloak and dagger movie</i>	<i>spy story</i>
<i>hammer horror film</i>	<i>sword and sandals</i>
<i>feature film</i>	<i>trash-movie</i>
<i>hard-boiled movie</i>	<i>vampire video</i>
<i>heist movie</i>	<i>wall to wall</i>
<i>horse opera</i>	<i>wet t-shirt movie</i>
<i>in-town picture</i>	<i>women's pictures</i>

W procesie gromadzenia danych do leksykonu nie można było nie uwzględnić różnych zawodów związanych z kinem. Również w tym obszarze znajdziemy wiele haseł angielskich, które funkcjonują w języku włoskim. Proces zapożyczania angielskich słów i wyrażeń do włoskiego języka kinematografii doprowadził nawet do nazwania języka filmowego mianem *itanglese, itagliano, italiese* lub też *inglesiano*. Większość angielskich haseł odsyła użytkownika do ich odpowiedników w języku włoskim, tak jak to widać w następujących przykładach:

sound cutter (*ang.*)
(*zob. montatore del suono*).

sound director (*ang.*)
(*zob. fonico*).

sound editor (*ang.*)
(*zob. montatore del suono*).

sound effects editor (*ang.*)

(*zob.* montatore degli effetti sonori).

sound effects man (*ang.*)

(*zob.* rumorista).

sound engineer (*ang.*)

(*zob.* fonico).

sound man (*ang.*)

(*zob.* fonico).

sound mixer (*ang.*)

(*zob.* recordista).

sound recordist (*ang.*)

(*zob.* recordista).

sound supervisor (*ang.*)

(*zob.* fonico).

Użycie terminów angielskich niejednokrotnie pozwala oddać bardziej precyzyjnie sens i znaczenie terminu specjalistycznego. Przykładem może być termin *dialoghista*, który określa dwa różne znaczenia; w języku angielskim różnice te są zaznaczone dzięki dwóm odrębnym wyrażeniom:

dialogue coach

dialogista zajmujący się opracowaniem ścieżki dialogowej w filmie, korepetytor dialogów, który pracuje z aktorem nad replikami w języku obcym

dialogue director

autor/autorka dialogów filmowych, teatralnych itd., dialogista scripter, reżyser dialogów, dialogista.

Czasami jednak to termin angielski posiada wiele znaczeń, a zrozumienie, w jakim sensie został użyty, jest możliwe dzięki konkretnemu kontekstowi. Dla przykładu sięgnijmy do dwóch czasowników za-

czerpniętych ze słownika, którego autorem jest Livio Frittella [Frittella, 2005: 98, 189]:

cut out, ultima immagine di una scena

cut out, scontornato

cut out, elemento della scenografia che si regge da solo

albo

kill, to, spegnere la luce

kill, to, sfumare un effetto sonoro

kill, to, rimuovere un oggetto dal palcoscenico

JĘZYK RADIOWY

W celu pokonania niedoskonałości telegrafu, w roku 1895 Guglielmo Marconi dokonał pierwszej transmisji radiowej, która później miała się stać jednym ze środków masowej komunikacji. Urządzenie, będące w stanie odbierać fale elektromagnetyczne [Fortunato, 2021] pochodzące ze stacji nadawczych, miało zrewolucjonizować świat widowisk artystycznych. U jego początków znajduje się transmisja w eterze sygnału dostarczanego do wszystkich odbiorników na terenie, na który dociera ten sygnał [Menduni, 2021a]. Wraz z postępem technologicznym (czyli wynalezieniem anteny nadawczej zasilanej prądem o wysokiej częstotliwości, oscylatora, wzmacniacza) programy mogły być przesyłane na dużo większe odległości. W związku z powyższym w prezentowanej książce czytelnik znajdzie leksemy określające specjalistyczne urządzenia elektroniczne, sieci i urządzenia telekomunikacyjne oraz anteny nadawcze, jak również terminy odnoszące się do technik nadawania, takie jak *modulazione d'ampiezza (AM)*, *modulazione di frequenza (FM)*, czy do zakresu częstotliwości (*onde corte*, *onde medie*, *onde lunghe* itd.).

Radio narodziło się we Włoszech w latach 20. minionego wieku. Wszystko rozpoczęło się 6 października 1924 roku w sali włoskiego

nadawcy radiowego (URI – Unione radiofonica italiana) od programu trwającego zaledwie półtorej godziny. Wraz z dojściem do władzy Benito Mussoliniego postanowiono rozwiązać we Włoszech „kwestię języka” i stąd poszukiwania włoskiego modelu językowego, który byłby w stanie zniwelować regionalne różnice językowe. Polityka językowa przyjęta w epoce faszyzmu była szczególnie purystyczna i nacjonalistyczna, i wyrażała się w trzech zasadach: antydialektyzmu (sic!), zwalczania języków mniejszości oraz odrzucania słów pochodzenia obcego [Zaba, 2017: 22]. Radio stało się zatem dla reżimu bardzo cennym środkiem przekazu propagandy, choć jednocześnie dostrzegano konieczność standaryzacji języka radiowego jako formy ekspresji, nad której stylistyką powinien czuwać nadawca radiowy. Warto tutaj wspomnieć postać pisarza i intelektualisty Carla Emilia Gaddy, który pracował nad broszurą zatytułowaną *Norme per la redazione di un testo radiofonico* [Gadda, Bricchi, 2018] (tłum. „Normy redakcji tekstu radiowego”), opublikowaną anonimowo w roku 1953. Zaproponował w niej radiowcom zasady redagowania każdego rodzaju tekstu radiowego. Ten poradnik, zawierający liczne wskazówki i ostrzeżenia, jest aż do dziś nieodłącznym atrybutem i kopalnią wiedzy dla wszystkich osób związanych zawodowo z radiem.

W następstwie spadku cen odbiorników radiowych radio stało się ulubioną „skrzynką” wszystkich Włochów. W 1951 roku odbyła się po raz pierwszy transmisja na żywo Festiwalu Piosenki Włoskiej w San Remo. Wraz z pierwszymi transmisjami telewizyjnymi (od roku 1954) wydawać by się mogło, że przyszłość radia jest zagrożona. Niemniej jednak radio nie odeszło w niepamięć, a wręcz przeciwnie – wraz z wprowadzeniem różnorodnych strategii udało mu się skutecznie konkurować z nowym wynalazkiem. Sukces radiowych stacji nadawczych, których liczba rośnie aż do dziś, opiera się na tym, że proponują one coraz bardziej innowacyjne serwisy informacyjne i programy rozrywkowe. Do popularyzacji radia przyczyniło się również upowszechnienie kompetencji i technik pochodzących ze świata spektaklu, muzyki i teatru, które doprowadziły do pojawienia się nowych form komunikacji (gatunków) [Restuccia, 2021], takich jak słuchowisko, sprawozdanie radiowe, wywiad, programy informacyjne, reportaże dziennikarskie, programy na żywo z udziałem słuchaczy itp.

W leksykonie nie brak haseł z dziedziny leksykografii radiowej, która nie ogranicza się jedynie do języka werbalnego, ale obejmuje też muzykę, dźwięk oraz ciszę. Nie ominęliśmy zagadnień dotyczących przestrzeni radiowej, która stanowi bazę, jeśli chodzi o język radiowy. Odnieśliśmy się zatem do planu dźwiękowego, czyli pojęcia określającego położenie źródła dźwięku względem mikrofonu. Rozróżniamy cztery typy planu dźwiękowego: plan bliski (do miejsca usytuowania mikrofonu dociera głównie energia dźwięku bezpośredniego), plan średni (źródło dźwięku jest w odległości dwudziestu centymetrów od mikrofonu), plan drugi/normalny (mikrofon znajduje się w centrum wydarzeń) oraz plan daleki (mikrofon rejestruje dźwięki otoczenia, w którym został ustawiony).

Rozwój Internetu postawił przed radiem nowe wyzwania i umożliwił dalszy nowoczesny rozwój. Obecnie powstaje coraz więcej stacji radiowych nadających na żywo przez Internet, a niektóre nadają wyłącznie w sieci, zwłaszcza te, które chcą uniknąć kontroli państwa. Z tego względu i biorąc pod uwagę rozwój technologiczny satelitów cyfrowych [Perrotta, 2017], który zwiększył ich możliwości, zdecydowaliśmy się zawrzeć w publikacji również niektóre leksemy dotyczące nowych technologii. Technologie te przecież odgrywają coraz bardziej istotną rolę w niemal każdej już działalności artystycznej.

Ponadto, wpływ angielskiego obszaru językowego jest wyjątkowo widoczny w sferze radiowej, co wynika z coraz szerszego popularyzowania technologii oraz postępu informatycznego. Wśród wielu przykładów można przytoczyć następujące:

<i>airplay</i>	<i>full time station</i>	<i>phoner</i>
<i>air-shot</i>	<i>housewife time</i>	<i>pick of the week</i>
<i>airtime</i>	<i>key station</i>	<i>playlist</i>
<i>back announce</i>	<i>music selector</i>	<i>radio listener</i>
<i>broadcaster</i>	<i>music under</i>	<i>shutdown</i>
<i>call-in</i>	<i>news block</i>	<i>soft news</i>
<i>contest pig</i>	<i>on air</i>	<i>speaker</i>
<i>crystal set</i>	<i>open end</i>	<i>thirties</i>
<i>drivetime</i>	<i>pay radio</i>	<i>wire service</i>
<i>front man</i>	<i>phone-in</i>	<i>world painting</i>

SŁOWNICTWO TELEWIZYJNE

Telewizja, „córka radia”, jest środkiem komunikacji, który nadaje ruchome obrazy [Baroni, 2005; Grasso, 2008; Martini, 1985] poprzez fale elektromagnetyczne. W 1954 roku rozpoczęły się we Włoszech regularne transmisje telewizyjne [Menduni, 2021b], które miały już na zawsze zmienić przyzwyczajenia Włochów. Język telewizji zapożyczył wiele terminów ze sztuki filmowej, a różne zagadnienia natury ogólnej przypominają proces twórczy siódmej muzy. Wystarczy spojrzeć na trzy główne fazy tworzenia zarówno filmu, jak i programu telewizyjnego: preprodukcja (przygotowanie), produkcja i postprodukcja (montaż).

1. Preprodukcja jest fazą przygotowawczą, która obejmuje wybór pomysłu do realizacji, aktorów, scenografii i innych elementów uznawanych za niezbędne do przystąpienia do produkcji filmowej lub telewizyjnej. Na tym początkowym etapie pojawiają się terminy odnoszące się do różnych etapów przygotowania programu telewizyjnego, takie jak: *pianificazione, casting, regia, sceneggiature, stesura copioni, supporti grafici, sopralluoghi, servizi fotografici, scenografie, costumi, trucchi, musiche*.

2. Produkcja to faza wykonawcza i operacyjna, która angażuje całą załogę i uruchamia maszynę produkcyjną z najdrobniejszymi jej detalami, począwszy od urządzeń do filmowania (kamery, oświetlenia, mikrofony), a kończąc na pozostałym sprzęcie, światłach, studiu mobilnym.

3. Postprodukcja polega na montażu lub inaczej edycji zebranego materiału filmowego. Na tym etapie cała praca (np. opracowanie napisów, efektów, jak również ścieżki dźwiękowej) koncentruje się na realizacji produktu końcowego.

Carlo Solarino zdefiniował telewizję jako środek komunikacji, który z jednej strony obejmuje cały fizyczny aspekt tworzenia (czyli kamery, rejestratory, telewizory), a z drugiej – zawartość merytoryczną przekazu. Przekaz ten dokonywany jest na bazie własnego reprezentatywnego języka, który spełnia wymogi gramatyczne i syntaktyczne [Solarino, 2010: 370]. W leksykonie znajdziemy zatem hasła z dziedziny fotografii i filmoznawstwa odnoszące się do kadru filmowego, różnego typu ujęć i planów filmowych:

plan totalny
plan ogólny
plan pełny
plan amerykański

plan średni
półzbliżenie
zbliżenie
plan wielki – detal

27. Kadr ogólny, plan ogólny (Dominika Kobylska)

28. Kadr pełny, plan pełny (Dominika Kobylska)

W tym momencie warto również wspomnieć różne kąty ujęć i cięcia, które charakteryzują kadr, np.: *contro campo* – CC (*shot reverse shot*, przeciwujęcie, kontrplan, technika filmowa polegająca na ukazaniu kolejnych po sobie scen z różnych perspektyw) czy też różne rodzaje kadrów: *singola* – kadr obejmujący tylko jedną postać, *doppia* – kadr obejmujący dwie postaci, *tripla* – ujęcie trzech postaci na planie średnim, *gruppo* – kadr obejmujący grupę postaci. Gramatyka języka filmowego [Arijon, 2008] uwzględnia także ruch filmowanego obiektu, ruch kamery (*panoramica orizzontale*, *panoramica verticale*, *ascensore*, *carrellata*), jak też sposoby miksowania i montażu materiału filmowego.

Jeśli chodzi o „składnię” [Choczaj, 2011: 11–39] (montaż), dotyczy ona następstwa i koordynacji części gramatycznych w celu właściwego naświetlenia przekazu/wiadomości [Solarino, 2010: 376]. Bez zagłębiania się w szczegóły techniczne, uznaliśmy za słuszne uwzględnienie haseł, które odsyłają do sekwencji zbudowanej z podstawowych jednostek języka (*inquadrature*, *zoom*, *effetti* itd.). Sekwencja ewoluje w trzech podstawowych fazach: prezentacji, rozwoju i konkluzji. Zdecydowaliśmy zatem o włączeniu do prezentowanego leksykonu terminologii dotyczącej kompozycji sekwencji, jej rytmu, jak również poziomów wizualizacji (*lettura/esposizione*, *dibattito/intervista*, *documentazione*, *esemplificazione*, *drammatizzazione*).

29. Plan amerykański, kadr amerykański (Dominika Kobylska)

Wszystkie programy telewizyjne składają się z trzech zasadniczych części: otwarcia, części głównej i zakończenia. Celem otwarcia jest przedstawienie zawartości programu i wzbudzenie zainteresowania widza. Część główną stanowią rozwinięcie i prezentacja głównych treści [Solarino, 2010: 382], podczas gdy zakończenie podsumowuje najważniejsze treści omówione w transmisji. Biorąc pod uwagę rozwój i popularność różnorodnych programów telewizyjnych, uznaliśmy za słuszne włączenie do niniejszego korpusu następujących gatunków telewizyjnych:

notiziario d'attualità quotidiana

rubriche d'attualità

telecronache sportive

eventi in diretta

programmi culturali

talk show

reality show

“strisce”

quiz e game-show

serial

sceneggiati

spettacolo di varietà

30. Plan średni, kadr średni (Dominika Kobylska)

W kontekście zawodów (związanych zarówno ze stroną techniczną, jak i artystyczną) wiele osób uczestniczy w produkcji, tworząc obsadę (*cast*), czyli – innymi słowy – zespół (*troupe*), przyczyniający się

do realizacji programu. Także w tym obszarze znajdziemy wiele słów i wyrażen (niektóre pochodzące z języka angielskiego) przejętych bezpośrednio z języka filmu:

produttore

regista

autore

sceneggiatore

aiuto regista

segretaria di edizione

assistente di studio

controllo camere

direttore della fotografia

autore della fotografia

direttore luci

light designer

mixer video

operatore RVM

montaggio

editing

cameraman

operatore di ripresa

specializzato di ripresa

riprese

immagini

fonico

microfonista

delegato musicale

titolazioni

grafico

video grafica

art director

scenografo

costumista

coreografo

truccatore

parrucchiere

31. Kadr bliski, półzblizenie (Dominika Kobylska)

32. Detal, wielkie zbliżenie (Dominika Kobylska)

W INTERAKCJI Z INNYMI ASPEKTAMI ARTYSTYCZNO-KULTUROWYMI

Sztuka rozrywki wyrażająca się w obszarze swoich czterech głównych form, czyli kina, teatru, telewizji i radia, musi również odnieść się do pewnych aspektów kulturowych, które wiążą się z literaturą (książkami i twórczością literacką), z muzyką, śpiewem, sztukami pięknymi, dziennikarstwem (mediami, prasą, gazetami internetowymi), z tańcem, jak też z innymi gatunkami widowiska, np. cyrkiem czy teatrem rozmaitości (*varieta*).

W prezentowanej pozycji znajdziemy więc hasła dotyczące literatury przekazywanej ustnie i pisemnie wraz z jej całym wymiarem artystycznym, zwłaszcza że sam termin jest często łączony z twórczością kreatywną, a zatem stoi w zgodzie z kanonami estetycznymi. Począwszy od drugiej połowy XX wieku, dzięki coraz częstszym spotkaniom literackim (podczas których odbywa się głośne czytanie pozycji z kanonu literatury), festiwalom literackim czy też licznym spotkaniom z autorami, literatura stała się sztuką pokrewną widowisku artystycznemu

w jego szerokim rozumieniu [Pieri, 2017]. *Język widowisk artystycznych* obejmuje więc poezję, prozę i oczywiście teatr, ponieważ oprócz dramatu również poezja i proza często stanowią przedmiot sztuki teatralnej lub filmu. W tym kontekście w leksykonie znalazły się terminy literackie, takie jak:

anacoluto

(*lit.*) anakolut. Błąd składniowy, który zniekształca budowę zdania, podważając związek logiczny między jego członami. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

anacronismo

(*lit.*) anachronizm, błąd chronologiczny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

amplificazione (3)

(*lit.*) amplifikacja, wzbogacanie i rozwijanie tematu za pomocą gradacji, paraboli itd. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

fiaba

(*lit.*) bajka, baśń, utwór narracyjny o treści fantastycznej. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

Do wyżej wspomnianej terminologii literackiej należy dołączyć także muzykę, która oprócz tego, że funkcjonuje jako odrębna forma wyrazu artystycznego, może też znaleźć się wśród elementów składowych spektaklu bądź szeroko pojętego widowiska artystycznego. Z tego powodu w prezentowanej publikacji nie zabraknie terminologii określającej instrumenty muzyczne, gatunki, pojęcia techniczne w muzyce, kompozycję i interpretację muzyczną, której przykładami mogą być:

alterazione

(*muz.*) znak chromatyczny, alteracja. [Habela, 1980]

allegro

(*muz.*) *dosl.* „wesoło, ruchliwie”, allegro, określenie szybkiego tempa. [Habela, 1980]

allegro con brio, szybko, z werwą
allegro con moto, szybko, ruchliwie
allegro con fuoco, szybko, z ogniem
allegro molto, bardzo szybko
allegro assai, bardzo szybko
allegro furioso, porywczo
allegro giusto, w prawidłowym szybkim tempie
allegro vivace, szybko i wesoło
allegro non troppo, umiarkowanie szybko
allegro maestoso, szybko i z powagą
allegro moderato, umiarkowanie szybko

con

(muz.) z.

con abbandono

(muz.) niedbale, swobodnie.

con affetto

(muz.) (zob. affettuoso).

con afflizione

(muz.) z żalem, ze smutkiem.

con agitazione

(muz.) (zob. agitato).

con allegrezze

(muz.) wesoło.

con amore

(muz.) z miłością.

con anima

(muz.) z duszą, z życiem.

Podążając tym tokiem rozumowania, nie można pominąć śpiewu, a więc rejestrów wokalnych, poczynawszy od najwyższych, a skończywszy

na najniższych (*soprano, mezzosoprano, contralto, tenore, baritono, basso*), czy też różnych stylów śpiewu związanych z różnorodnymi repertuarami i estetykami (*canto armonico, growl/voce gutturale/scream, jodel, Sprechgesang, scat*). Ponadto poświęciliśmy miejsce w leksykonie na taniec i balet, jednak bez dokonywania głębszej analizy całej złożoności terminologii technicznej związanej z kompetencjami tancerza. Balet [Calendoli, 1985; Rossi, 1977] jest zatem reprezentowany w postaci układu choreograficznego, ale również w różnorodności scenicznych środków wyrazu tańca i pantomimy, którym często towarzyszy muzyka. Słownictwo tańca klasycznego zostało wzbogacone terminami powszechnie używanymi przez ludzi z nim związanych. Terminologia ta, w większości pochodząca z języka francuskiego, funkcjonuje jako *lingua franca* w świecie baletu. Dla zilustrowania proponujemy tutaj kilka przykładów, które wymagają dodatkowego wyjaśnienia w języku polskim:

adagio (4)

taneczna fraza składająca się z różnych póz (pochyleń, obrotów, unoszenia nogi itd.) mających na celu wypracowanie koordynacji ruchów i równowagę ciała – dall’italiano *agio*, *passi che si eseguono in un brano musicale lento sollevando una gamba*

battement fondu

ruch w tańcu klasycznym polegający na wyciągnięciu nogi – *movimento in cui una gamba esegue un’estensione sollevandosi da terra*.

battement frappé

ruch w tańcu klasycznym polegający na uderzaniu nogą – *si esegue un movimento rapido par tendere la gamba (in avanti, di lato o dietro)*

battement tendu

w tańcu klasycznym wysuwanie oraz dosuwanie nogi – *il piede scivola per esempio dalla prima posizione fino alla seconda senza alzare le dita dal pavimento*

battement tendu jeté

w tańcu klasycznym wymachy nogą (45 stopni) – *il piede si solleva da terra con la punta ben tesa ad un angolo di 45 gradi*

demi plié et grand plié

półprzysiad i przysiad w tańcu klasycznym – movimento consistente nella flessione delle ginocchia

grand battement

w tańcu klasycznym wysoki wymach nogą – la gamba viene lanciata con forza

rond de jambe par terre

w tańcu klasycznym kolisty ruch nogi – movimento circolare di una gamba

Również sztuki piękne znajdują swoją reprezentację w leksykonie, nie mniejszą niż muzyka i balet. Ta forma sztuki manifestuje swą obecność w sposób istotny poprzez kreację dzieł artystycznych stanowiących wyraz sztuk plastycznych i wizualnych, a także sztuki scenicznej i teatralnej. Obok malarstwa i rzeźby czytelnik znajdzie w leksykonie nawiązania do pewnych technik artystycznych i nurtów awangardowych, które odcisnęły wyraźne piętno na dynamice rozwoju sztuki współczesnej. Ponadto warto wspomnieć, że badając język widowisk artystycznych, napotkaliśmy wiele terminów i związków frazeologicznych pochodzących z dziedziny dziennikarstwa [Dardano, 1973; Papuzzi, 1993; Gozzini, 2000; Barbano, 2012] (jednego ze środków masowej komunikacji). Korpus leksykonu został zatem rozszerzony o słownictwo odnoszące się do przemysłu wydawniczego, jak również dziennikarstwa radiowego, telewizyjnego i profesji z nimi związanych (*fotocronista, teleoperatore, tecnico del suono, montatore* itd.).

* * *

Język widowisk artystycznych nie aspiruje do roli wyczerpującego źródła terminologii obejmującej niezwykle złożoną materię językoznawczą i literaturoznawczą, która podlega nieustannym wpływom nowych form twórczości, różnic pomiędzy teorią i praktyką oraz stale doskonalonych i unowocześnianych technologii. Jednak niniejsza

publikacja ma na celu uzupełnienie braków poznawczych, zapraszając czytelnika do pogłębienia szczególnie go interesujących zagadnień. Z pewnością, wraz z upływem czasu, leksykon ten będzie aktualizowany, niemniej jednak mamy nadzieję, że stanie się znaczącym wkładem w rozwój zainteresowań oraz przyczyni się do lepszego zrozumienia świata widowisk artystycznych.

MAPPA DEI PRINCIPALI LEMMI DELLO SPETTACOLO

WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH HASEŁ DOTYCZĄCYCH

WIDOWISK ARTYSTYCZNYCH

► I mestieri del teatro e del cinema

Zawody teatralne i filmowe

l'attore teatrale	l'aiuto regista
l'attore cinematografico	il cameraman
l'attore tragico	lo scenografo
il cast	la scenografia
la parte	lo sceneggiatore
il ruolo	la sceneggiatura
il casting	il copione
la star, la stella	il trovarobe
la celebrità	la costumista
il caratterista	i costumi di scena
la comparsa	il truccatore
lo stunt-man, il cascatore	il trucco
la controfigura	il produttore
il regista	il segretario di produzione
la regia	la produzione
il cineasta	

- Espressioni riguardanti i mestieri del teatro e del cinema
Wyrażenia związane z teatrem i kinem

recitare	mettere in scena
interpretare il ruolo	girare
interpretare la parte	filmare
fare la parte di	riprendere
mimare	produrre un film
fare un provino	produrre una rappresentazione
esordire	teatrale

► **Il teatro**
Teatr

- La sala teatrale
Sala teatralna

il teatro	le quinte
il palco(scenico)	il loggione
la paura del palcoscenico	la piccionaia
il panico da palcoscenico	la poltrona
lo scenario	la poltronissima
il sipario	la poltroncina
la ribalta	il posto numerato
le luci della ribalta	lo strapuntino
il proscenio	la fila
la barcaccia	il botteghino
l'orchestra	la prevendita
il palco	il bagarino
il palchetto	la maschera
la platea	il guardaroba
la galleria	la guardarobiere
il camerino	la contromarca

→ I generi teatrali

Gatunki sztuki teatralnej

la commedia	il tragediografo
il commediografo	la drammaturgia
il musical	il dramma
la commedia musicale	il drammaturgo
la commedia dell'arte	la farsa
la tragedia	la pantomima

→ Aggettivi legati ai generi teatrali

Przymiotniki określające gatunki sztuki teatralnej

teatrale	tragico
drammatico	comico
	farsesco

→ Il teatro lirico

Teatr operowy

l'opera	il soprano
l'opera buffa	il mezzo soprano
l'opera seria	l'alto
l'operetta	il contralto
il melodramma	il tenore
il libretto d'opera	il baritono
il cantante lirico	il basso
la cantante lirica	l'aria
il bel canto	l'arietta
il virtuoso	il recitativo

→ L'opera teatrale

Sztuka teatralna

l'atto	il monologo
la scena	l'unità di tempo
la battuta	l'unità di luogo
l'a parte	l'unità di azione
il prologo	

→ La rappresentazione teatrale

Przedstawienie teatralne

la stagione teatrale	la replica
la compagnia teatrale	la recita
l'impresario	la matinée
il direttore di scena	l'intervallo
il suggeritore	lo spettatore
la prova	il pubblico
la prova generale	il successo
il programma	il fiasco
l'anteprima	l'applauso
la prima	il fischio

→ Espressioni legate alla rappresentazione teatrale

Wyrażenia określające przedstawienie teatralne

andare a teatro	fare il pienone
assistere	fischiare
allestire uno spettacolo teatrale	rappresentare
suggerire	alzare il sipario
applaudire	abbassare il sipario
chiedere un bis	l'apertura del sipario

► Il cinema

Kino

→ La sala cinematografica

Sala kinowa

il cinema	il grande schermo
il cinema multisale	il piccolo schermo
il cinema d'essai	la proiezione
il cinema all'aperto	il film in prima visione
la cineteca	il film a colori
il cinefilo	il film in bianco e nero
lo spettacolo cinematografico	il film muto
lo schermo	il film parlato
lo schermo panoramico	

→ Espressioni
Wyrażenia

dare un film al cinema

proiettare un film

→ I generi cinematografici
Gatunki filmowe

il (film) western

il lungometraggio

il western all'italiana

il documentario

il (film) giallo

il trailer

il (film) poliziesco

il film d'autore

il thriller

il film di culto

il film d'avventura

il culto

il film di spionaggio

il festival cinematografico

il film di fantascienza

la nomination

il film horror

la candidatura

il film dell'orrore

il premio

la commedia all'italiana

il leone d'oro

la commedia sentimentale

la palma d'oro

il musical

l'oscar

il film musicale

il David di Donatello

il film porno(grafico)

i titoli di testa

il film erotico

i titoli di coda

il film drammatico

la versione originale con i sottotitoli

il film comico

la versione doppiata

il film a sketch

il doppiaggio

il cartone animato

il doppiatore

il film d'animazione

la colonna sonora

il cortometraggio

→ Espressioni
Wyrażenia

andare al cinema

appassionante

guardare un film

mozzafiato

premiare

candidato a un festival

vincere un premio

commovente

strappalacrime
divertente
noioso

satirico
vietato ai minori di 18 anni

→ La realizzazione di un film, diverse tecniche cinematografiche
Realizacja filmu, różnorodne techniki filmowe

il set
il ciak, il ciac
la ripresa
la macchina da presa
la ripresa dall'alto
la ripresa dal basso
la ripresa in esterni
le riprese interne
l'inquadratura
il campo
la profondità di campo
il controcampo
la dissolvenza
il piano

il primo piano
il piano americano
la carrellata
l'angolo di ripresa
il montaggio
la pellicola
il taglio
la registrazione
la presa diretta
il playback
la sincronizzazione
la voce fuori campo
gli effetti speciali

→ Espressioni
Wyrażenia

doppiare
montare
zoomare
inquadrare

tagliare
adattare un romanzo per lo schermo
far cassetta
essere un successo al box-office

► La musica Muzyka

→ Gli strumenti musicali
Instrumenty muzyczne

*gli strumenti a corde**instrumenty strunowe*

il violino	la chitarra classica
il violinista	la chitarra acustica
l'archetto	la chitarra elettrica
la viola	il chitarrista
il violista	il plettro
il violoncello	la cetra
il violoncellista	il liuto
il contrabbasso	il liutista
il contrabbassista	il liutaio
il mandolino	la lira
il suonatore di mandolino	l'arpa
la chitarra	l'arpista

*gli strumenti a tastiera**instrumenty klawiszowe*

il pianoforte	l'organista
il pianoforte a coda	il sintetizzatore
il pianoforte verticale	l'armonium
il pianista	la tastiera
l'accordatore	il tastierista
l'accordatura	il tasto
la spinetta	il pedale
il clavicembalo	la sordina
l'organo	

*gli strumenti a fiato**instrumenty dęte*

il flauto	la cornamusa
il flauto dolce	la zampogna
il flauto traverso	lo zampognaro
il flauto a becco	la fisarmonica
il flauto di Pan	l'armonica
il flautista	lo scacciapensieri
il piffero	l'ocarina
il pifferaio	

*i legni**instrumenty dęte drewniane*

il clarinetto

il clarinetista

il fagotto

il controfagotto

l'oboe

*gli ottoni**instrumenty dęte blaszane*

la tromba

il trombettista

il trombettiere

il sassofono

il sassofonista

il trombone

il corno

la tuba

*gli strumenti a percussione**instrumenty perkusyjne*

la batteria

il batterista

il percussionista

il tamburo

il tamburello

il suonatore di tamburo

la grancassa

il timpano

il triangolo

i piatti

le nacchere

la raganella

lo xilofono

lo xilofonista

*espressioni**wyrażenia*

studiare musica

andare al conservatorio

seguire corsi di solfeggio

frequentare una scuola di musica

suonare

imparare a suonare uno strumento

suonare a orecchio uno strumento

accompagnare

avere orecchio

strimpellare il piano

strimpellare la chitarra

accordare uno strumento

orchestrare

arrangiare

musicare

leggere uno spartito

battere la misura

dare il la

eseguire un brano

pizzicare le corde

→ I generi musicali

Gatunki muzyki

la musica antica	il gospel
la musica barocca	il blues
la musica classica	il soul
la musica sacra	il funk
la musica da camera	il jazz
la musica sinfonica	il rock (and roll)
la musica contemporanea	l'hard rock
la musica leggera	la musica pop
la musica folk	il reggae
la world music	il rap
la musica etnica	la musica elettronica
la musica new age	

*aggettivi**przymiotniki*

trascinante	ballabile
orecchiabile	dolce
assordante	metallico

→ I termini della tecnica musicale

Terminy z dziedziny techniki muzycznej

il suono acuto	il diapason
il suono grave	il metronomo
il tono	la diteggiatura
il semitono	il fraseggio
la tonalità	l'arpeggio
la tonalità maggiore	il solfeggio
la tonalità minore	la nota
la scala	il rigo
la gamma	il pentagramma
l'intensità	il diesis
il timbro	il bemolle
il ritmo	il bequadro

la chiave
la misura
la battuta
lo spartito

l'accordo
la pausa
il trillo

→ La composizione
Utwór muzyczny

il compositore
il brano musicale
l'ouverture
il preludio
l'intermezzo
il movimento
la fuga
il concerto
il concertino
il concerto grosso
la suite

la sonata
la messa
l'oratorio
il requiem
la messa da requiem
la cantata
la sinfonia
la rapsodia
la pastorale
la marcia
la marcia funebre

→ L'interpretazione musicale
Wykonanie utworu muzycznego

il musicista
l'interprete
l'esecuzione
l'orchestra
il direttore d'orchestra
la bacchetta
il leggio
il podio

la banda
l'orchestrina
il duo, il duetto
il trio, il terzetto
il quartetto
il complesso musicale
il concerto dal vivo
il recital

espressioni
wyrażenia

eseguire
interpretare

dirigere
esibirsi

► **Il canto**
Śpiew

→ Il mondo del canto
Świat śpiewu

il coro	il cantante
il corista	il cantautore
il solista	il registro
l'assolo	la serenata
il falsetto	la mattinata
il vocalizzo	la ninnananna
la voce intonata	la strofa
la voce stonata	il ritornello

espressioni
wyrażenia

cantare a mezza voce	canterellare
cantare a squarciagola	canticchiare
cantare a gola spiegata	intonare
cantare in playback	stonare
cantare dal vivo	essere stonato
essere intonato	

aggettivi
przymiotniki

canoro	intonato
melodioso	stonato
armonioso	a cappella
corale	

→ L'industria della canzone
Przemysł muzyczny

la casa discografica	il CD, il compact disc
l'alta fedeltà	il disco

il singolo
la cassetta
il titolo
la canzone
il testo
le parole
il paroliere

la canzonetta
la hit parade
il disco d'oro
il videoclip
il tormentone dell'estate
il classico
lo stereo

espressioni
wyrażenia

incidere un disco
mixare

fare un remix
lanciare un disco

► La danza Taniec

→ La danza classica
Taniec klasyczny

la ballerina
la prima ballerina
il corpo di ballo
il maestro di ballo
il coreografo
la coreografia
il balletto

il passo di danza
la giravolta
la piroetta
le punte
la posizione
la spaccata
la sbarra

espressioni
wyrażenia

danzare
mettersi in prima posizione

mettersi in seconda posizione
esercitarsi alla sbarra

→ Danze e balli
Rodzaje tańca

la gara di ballo
il compagno di ballo

il partner
la coppia

il lento
 il valzer
 il tango
 la mazurka
 la polka
 la, il samba
 la salsa

il merengue
 il twist
 il tip-tap
 il cancan
 il flamenco
 la tarantella
 la danza orientale

espressioni
wyrażenia

guidare
 seguire
 invitare a ballare
 accettare un invito a ballare

rifiutare un invito a ballare
 volteggiare
 muoversi a tempo

► Altre forme di spettacolo Inne widowiska artystyczne

→ Il circo
 Cyrk

il tendone
 il carrozzone
 l'arena
 la pista
 il saltimbanco
 il gioco di prestigio
 il prestigiatore
 l'illusionista
 il contorsionista
 il trapezista
 l'acrobata
 l'acrobazia

l'equilibrista
 l'equilibrisimo
 il funambolo
 il trampoliere
 il domatore
 il ventriloquo
 il pagliaccio
 il clown
 il giocoliere
 il cavallerizzo
 il mangiatore di fuoco

espressioni
wyrażenia

domare
 fare giochi di destrezza

camminare sul filo

→ La varietà
Rozmaitości

lo show

il cabaret

il cabarettista

il teatro di varietà

l'intrattenitore

il presentatore

il comico

l'umorista

la rivista

il numero

l'attrazione

l'ospite d'onore

lo spogliarello

IL LINGUAGGIO DELLO SPETTACOLO
JĘZYK WIDOWISK ARTYSTYCZNYCH

A

a battuta

(*muz.*) w partyturze, wskazówka dla dyrygenta, który powinien ściśle zachować rytm i oznaczone tempo utworu. [Habela, 1980]

a braccio

(*zob.* *recitare a braccio*).

a cappella

(*muz.*) *dosł.* „jak w kaplicy” – „w stylu kościelnym”, a cappella, bez akompaniamentu. [Habela, 1980]

a capriccio

(*muz.*) a capriccio, określenie wykonawcze: z fantazją, swobodnie z humorem. [Habela, 1980]

a cavallo

(*kin.*) wyrażenie używane w odniesieniu do scen kręconych o zachodzie słońca, które dzięki temu uzyskują dodatkowy niepowtarzalny efekt wizualny. [Frittella, 2005]

a cento

(*zob.* *cento*).

a cinquanta

na pięćdziesiąt, w teatrze: moc replektora ustawionego na 50 procent.

a due

(*muz.*) we dwoje, na dwa.

a filo macchina

(*kin.*) spojrzenie aktora skierowane w bok kamery, a nie bezpośrednio w nią. [Frittella, 2005]

a fuoco

(*kin.*) ostry, w ostrości (*zob.* *messa a fuoco*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

à la seconde (fr.)

dosł. „w drugą pozycję”, termin baletowy oznaczający kierunek do boku.

a movie (ang.)

(*kin.*) film wysokobudżetowy.

à part (fr.)

(*zob.* *a parte*).

a parte

(*teatr.*) apart, na stronie. Wypowiedź monologowa postaci scenicznej, która nie jest adresowana do innych postaci na scenie, może być komentarzem, a najczęściej jest zwrotem do publiczności. Apart przypomina nieco monolog, choć cechuje go większa zwięzłość, jest pewnego rodzaju dialogiem z widzami, przy czym ci ostatni nie zabierają głosu. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

a piacere

(muz.) według upodobania.

a piombo

(zob. angolazione a piombo, angolazione dall'alto).

a prima vista

(zob. a vista).

a quattro

(muz.) we czworo.

a soggetto

(teatr.) (zob. recitare a soggetto).

a spalla

(kin.) ujęcie z ręki.

a tavolino

(zob. prova a tavolino).

à terre (fr.)

w tańcu klasycznym ruch przy ziemi, stopy prawie nie odrywają się od ziemi.

a vista (1)

(teatr.) w żargonie teatralnym: zmiana sceny.

a vista (2)

(muz.) wykonanie utworu z nut bez uprzedniego przygotowania. [Habela, 1980]

AAAA (ang.)

(zob. Associated Actors and Artists of America).

AACI

(zob. Associazione Autori Cinematografici Italiani).

AADA (ang.)

(zob. American Academy of Dramatic Arts).

A&B printing (ang.)

(zob. stampa A&B).

abandonment provision (ang.)

klauzula o rezygnacji, klauzula o odstąpieniu od umowy. Jest zawarta w kontrakcie i opisuje warunki, które pozwalają sponsorowi lub dystrybutorowi odstąpić od produkcji filmu.

abassiale

odosiowy.

abaxial (ang.)

(zob. abassiale).

abbagliamento

zagłuszenie, zniekształcenie dźwięku (w sensie akustyki) lub oślepienie rażącym światłem (w sensie oświetlenia spektaklu). [Frittella, 2005]

Abbey Theatre (ang.)

(teatr.) znany również pod nazwą National Theatre of Ireland, teatr

w Dublinie, działający od 1904, w którym karierę swoją rozpoczęło wielu autorów irlandzkich, np. William B. Yeats, Sean O'Casey czy Lady Gregory. [Kosiński, 2006]

abbombamento

(*kin.*) wada obrazu filmowego w formie nieostrości <sfalowania> obrazu. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

abbonamento

abonament, karta stałego klienta. Uprawnia do zakupu biletu teatralnego ze zniżką. Abonament ma zagwarantować dobre miejsca w dogodnym dla widza dniu, bez potrzeby dokonywania wcześniejszych rezerwacji. Abonament był bardzo popularny we Francji pod koniec XIX wieku w okresie rozkwitu Teatru Ludowego (R. Rolland), bowiem pozwalał najmniej zamożnym na masowe uczestnictwo w widowiskach teatralnych (*zob.* teatro del popolo). *abbonamento alla radio*, abonament radiowy
abbonamento alla TV, abonament telewizyjny

abbonamento (2)

prenumerata.

fare l'abbonamento al giornale, zaprenumerować gazetę
rinnovare l'abbonamento, odnowić prenumeratę

abbonamento (3)

subskrypcja.

abbonare (1)

za/abonować.

abbonare qualcuno agli spettacoli della stagione teatrale, wykupić komuś abonament na sezon teatralny

abbonare (2)

prenumerować.

abbonarsi

opłacić abonament.

abbonato

abonent, prenumerator, subskrybent.

abbonato alla radio

abonent radiowy.

abbonato alla televisione

abonent telewizyjny.

abbozzo

szkic (*zob.* schizzo).

Abby Singer (ang.)

(*zob.* Abby Singer shot).

Abby Singer shot (ang.)

(*kin.*) termin pochodzi od nazwiska amerykańskiego kierownika produkcji Abnera E. Abby Singera i oznacza przedostatnie ujęcie w dniu zdjęciowym. [Frittella, 2005]

ABC (1) (ang.)

(zob. American Broadcasting Corporation/Company).

ABC (2) (ang.)

(zob. Automatic Brightness Control).

ABI

(zob. Associazione Broadcast Italiana).

aberrazione

aberracja.

aberrazione cromatica

(*kin., av.*) aberracja chromatyczna, chromatyzm. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

aberrazione ottica

(*kin., av.*) aberracja optyczna.

aberrazione sferica

(*kin., av.*) aberracja sferyczna.

aberrazione stroboscopica

aberracja stroboskopowa.

above the title (ang.)

(*kin.*) określenie warunków, w których imię i nazwisko aktora pojawiają się powyżej lub przed tytułem filmu (zwykle dotyczy gwiazdy filmowej). [Frittella, 2005]

abrasione

(*kin.*) zadrapania i ślady na taśmie filmowej spowodowane kurzem,

brudem lub uszkodzeniami mechanicznymi. [Frittella, 2005; Hendrykowski, 1994; Bocian, Zabłocki, 2008]

abrasion mark (ang.)

(zob. abrasione).

absolute film (ang.)

(*kin.*) film absolutny, awangardowy gatunek filmowy, „esencja kina” lub „czyste kino”. Technika filmowa wprowadzona przez Waltera Ruttmanna w 1927 roku, która mogłaby być uznana za prekursora rzeczywistości wirtualnej. Polega na kreowaniu nowej rzeczywistości filmowej, pozbawionej typowej narracji, a opartej na elementach psychologicznych, wizualnych oraz na ruchu i rytmie. [Frittella, 2005; Hendrykowski, 1994; Bocian, Zabłocki, 2008]

abstract (ang.)

streszczenie, skrót.

abstract animation (ang.)

(*kin.*) typ animacji opartej na abstrakcyjnym zastosowaniu kolorów, kreski i formy. Jest przeciwstawiana rodzajowi narracji określonemu mianem *naturalistic animation* (*por.* *naturalistic animation*).

abstract film (ang.)

(*kin.*) dzieło filmowe bardziej poetyckie niż narracyjne, oparte na

abstrakcyjnej formie kreowania rzeczywistości i postaci. [Frittella, 2005; Hendrykowski, 1994; Bocian, Zabłocki, 2008]

abstract set (*ang.*)

dekoracja studia.

ABTT (*ang.*)

(*zob.* Association of British Theatre Technicians).

ABU (*ang.*)

(*zob.* Asia-Pacific Broadcasting Union).

ACAD

(*kin.*) skrót od słowa *Academy*, używany przez fanów serialu *Star Trek* w odniesieniu do wydarzeń w Akademii Gwiezdnej Floty (Starfleet Academy).

academy aperture (*ang.*)

(*kin.*) standardowy rozmiar klatki taśmy 35 mm. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

Academy Award (*ang.*)

(*kin.*) nagroda Akademii Filmowej przyznawana dorocznie przez Amerykańską Akademię Sztuki i Wiedzy Filmowej (*zob.* Academy of Motion Picture Arts and Sciences), powszechnie określana mianem Oscara (*zob.* Oscar, *por.* EGOT).

Academy of Canadian Cinema and Television (*ang.*)

(*kin.*) akademia kanadyjskiego kina i telewizji.

Academy of Motion Picture Arts and Sciences (*ang.*)

(*kin.*) Amerykańska Akademia Sztuki i Wiedzy Filmowej, organizacja założona w 1927 roku, promująca sztukę i produkcję filmową, przyznająca nagrodę Akademii Filmowej (*por.* Academy Award, Oscar). [Frittella, 2005]

Academy Players Directory (*ang.*)

(*kin.*) wykaz aktorów i aktorek wraz z ich fotografiami i dorobkiem filmowym, opublikowany przez Amerykańską Akademię Sztuki i Wiedzy Filmowej (*zob.* Academy of Motion Picture Arts and Sciences), regularnie uaktualniany, stanowiący punkt odniesienia przy castingach.

Accademia d'Arte

Drammatica „Silvio D'Amico”
publiczna szkoła wyższa kształcąca aktorów i reżyserów teatralnych, której patronem jest Silvio D'Amico. [D'Amico, 1958]

accademia di belle arti

(*szt.*) szkoła artystyczna, akademia sztuk pięknych.

Accademia Nazionale di Danza

szkoła wyższa kształcąca tancerzy i choreografów.

accartocciamento

(*kin.*) pomarszczenie taśmy filmowej na skutek wysuszenia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

accatastare

(*kin., av.*) układać w stos.

accecatore

(od *accecare*: oślepiać), (*teatr.*) żarówka lub rząd żarówek kolorowych umieszczonych na krawędzi rampy, skierowanych w stronę widowni. Ich zapalenie umożliwia zmianę dekoracji na scenie przy podniesionej kurtynie, tak aby widzowie niczego nie zobaczyli.

acceccatori

(*zob.* *accecatore*).

accelerando

(*muz.*) stopniowe zwiększanie tempa wykonywanego utworu.

accelerare

(*kin., av.*) przyspieszać.

acceleration editing (*ang.*)

(*kin.*) forma montażu polegająca na skondensowaniu lub wydłużeniu tempa narracji filmu.

accelerato

(*kin.*) przyspieszone zdjęcia, wykonanie ujęcia z prędkością mniejszą niż 24 klatki na sekundę. [Journot, 2002, 2004]

accelerazione

(*kin.*) przyspieszenie liczby kadrów wyświetlanych w ciągu sekundy.

accendere

zapalać, włączać.

accendere un proiettore

włączać projektor.

accennare (1)

robić aluzję, sugerować.

accennare (2)

(*muz.*) podawać motyw.

accensione

zapłon.

accentato

(*muz.*) akcentując, określenie artykulacyjno-wykonawcze. [Habela, 1980]

accentuazione dell'immagine

powiększenie obrazu.

access channel (*ang.*)

(*tv*) kablowy kanał telewizyjny dedykowany ograniczonej publiczności, prezentujący np. programy lokalne, informacje regionalne czy

też sportowe wydarzenia studenckie.
[Frittella, 2005]

accesso

(*zob.* programmi dell'accesso).

accesso condizionato

(*tv*) dostęp warunkowy. System kodowania kanałów używany przez telewizję płatne, który pozwala oglądać kanały telewizyjne tylko abonentom.

accessori di scena

(*teatr*.) rekwizyty (*zob.* attrezzi, accessorio 1).

accessorio (1)

rekwizyt.

accessorio (2)

osprzęt, akcesoria.

accessorio (3)

(*przym.*) dodatkowy.

access-prime time (*ang.*)

(*tv*) godziny największej oglądalności, pasmo nadawania największej oglądalności (*zob.* prime time).

accettare un invito a ballare

przyjąć zaproszenie do tańca.

acciaccatura

(*muz.*) przednutka krótka, ozdobnik. Zmniejsza wartość nuty, przed którą stoi.

accoglienza

przyjęcie, odbiór (pozytywny lub negatywny) przedstawienia.

accoglimento

(*zob.* accoglienza).

accompagnamento

(*muz.*) akompaniament.

accompagnare

(*muz.*) akompaniować.

accompagnato

(*muz.*) akompaniujący.

accoppiamento

(*kin.*) połączenie, zespolenie. Montaż łączący różne obrazy i ścieżki dźwiękowe. [Amiel, 2006]

accoppiatrice (1)

(*kin.*) dźwiękowy aparat projekcyjny w pionie. [Cieśla, Jamrozik, Sikora Penazzi, 2002]

accoppiatrice (2)

(*kin.*) stół-przewijarka, stół montażowy ustawiony w pionie. [Frittella, 2005; Arijon, 2002, 2008]

accordare uno strumento

(*muz.*) nadać instrument.

accordato

(*muz.*) nastrojony.

accordatore

(muz.) stroiciel.

accordatura

(muz.) strojenie instrumentów muzycznych.

accordo

(muz.) akord.

accordo di sesta napoletana

(muz.) neapolitański akord.

accountant (ang.)

(zob. cassiere).

accrocchio (1)

gadżet.

accrocchio (2)

(teatr.) wspornik w kształcie litery T podtrzymujący kulisy i ściany boczne.

ACCT (ang.)

(zob. Academy of Canadian Cinema and Television).

ACD

(zob. Associazione Cinema Democratico).

ACE (ang.)

(zob. American Cinema Editors).

ACEC

(zob. Associazione Cattolica Esercenti Cinema).

acetate base (ang.)

(zob. acetato di cellulosa).

acetato di cellulosa

octan celulozy (zob. pellicola).

acetone

(kin.) aceton. Służy do zlepiania uszkodzonej taśmy filmowej. [Ol-szewski, 1923; Frittella, 2005]

ACFC (ang.)

(zob. Association of Canadian Film Craftspeople).

achromatic lens (ang.)

(zob. lente acromatica).

ACI (ang.)

(zob. Advertising Council Inc.).

acoustic balance (ang.)

(zob. bilanciamento acustico).

acoustics (ang.)

(zob. acustica).

acquario

szyba akustyczna pomiędzy studiem nagrań a reżyserką. [Frittella, 2005]

acquisition agreement (ang.)

umowa nabycia, umowa o przejęciu praw do książki lub scenariusza.

acquisition-distribution agreement (*ang.*)

(*kin.*) kontrakt o prawach do dystrybucji, zawarty po zakończeniu produkcji filmu.

acquisto del film

(*kin.*) nabycie praw do filmu, czyli wszelkich praw do korzyści finansowych wynikających z jego upowszechniania i dystrybucji.

across the board (*ang.*)

(*tv*) program telewizyjny nadawany na antenie od poniedziałku do piątku zawsze o tej samej godzinie.

acrow (*ang.*)

(*zob.* barracuda).

ACS (*ang.*)

(*zob.* Australian Cinematographers Society).

act (1) (*ang.*)

(*czas.*) (*zob.* recitare).

act (2) (*ang.*)

(*rzecz.*) (*zob.* atto).

act drop (*ang.*)

(*teatr.*) malowana kurtyna na stelażu spuszczana w teatrze wiktoriańskim pomiędzy aktami, dzisiaj praktycznie nie jest już używana. Obecnie termin określa każdą kurtynę, która zakrywa scenę podczas przerw.

actable (*ang.*)

możliwy do wystawienia w teatrze.

actcom (*ang.*)

skrót od *action comedy* (*zob.* action comedy).

acting (*ang.*)

(*zob.* recitazione).

acting coach (*ang.*)

trener aktorstwa, nauczyciel/mistrz gry aktorskiej.

acting still (*ang.*)

zdjęcie sceny, ujęcie, kadr.

acting versions (*ang.*)

(*teatr.*) publikacje sztuk teatralnych wraz z adnotacjami umieszczonymi podczas poprzednich produkcji teatralnych.

action (*ang.*)

(*zob.* azione).

Action! (*ang.*)

(*zob.* Azione!).

action comedy (*ang.*)

komedia sensacyjna, komedia akcji.

action cutting (*ang.*)

(*kin.*) technika montażu filmu polegająca na przejściu z jednego ujęcia w drugie za pomocą cięcia filmowego. Sklejane ujęcia są do

siebie zbliżone tematyką, stylistyką, układem wizualnym lub akcją. W Polsce używany jest termin *match cut* (zob. *match cut*). [Arijon, 2002, 2008]

action editor (*ang.*)

(*kin.*) montażysta filmów akcji.

action field (*ang.*)

(*kin.*) plan zdjęć (zob. *campo visivo*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

action figures (*ang.*)

figurki.

action film (*ang.*)

(zob. *action movie*).

action line (*ang.*)

umowna linia między aktorami.

action movie (*ang.*)

(*kin.*) film akcji (zob. *film d'azione*).

action point (*ang.*)

punkt zwrotny (zob. *svolta*).

action sequences (*ang.*)

(*kin.*) sceny akcji. [Bocian, Zabłocki, 2008]

action still (*ang.*)

(*kin.*) kadr filmowy, ujęcie, klatka, fotos z akcji. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

action thriller (*ang.*)

(*kin.*) thriller akcji. [Lancia, Poppi, 2004]

action track (*ang.*)

(*kin.*) taśma obrazu (zob. *colonna visiva*).

actioner (*ang.*)

(*kin.*) film akcji, w żargonie: akcyjny film. [Dąbał, Andrejew, 2005]

active (*ang.*)

(*rad.*) aktywny słuchacz radiowy, który często dzwoni do swojej ulubionej stacji radiowej oraz bierze udział w konkursach i promocjach przez nią organizowanych.

active box (*ang.*)

kolumna głośnikowa ze wzmacniaczem. [Bocian, Zabłocki, 2008]

active cinema (*ang.*)

(*kin.*) kino walczące, kino rewolucyjne.

active matrix (*ang.*)

wyświetlacz obrazu w monitorach telewizyjnych (zob. *matrice attiva*). [Bocian, Zabłocki, 2008]

ActiveMovie (*ang.*)

(*kin.*) kino aktywne, technika multimedialna firmy Microsoft, technologia pozwalająca na przekazywanie filmów w Internecie. [Bocian, Zabłocki, 2008]

actor (*ang.*)

aktor (*zob.* attore).

actor coach (*ang.*)

trener aktorstwa, reżyser i instruktor w jednym, który przygotowuje aktorów do scen przed ich kręceniem.

actor controls (*ang.*)

(*kin.*) umowa, która pozwala aktorowi brać udział w decyzjach dotyczących scenariusza i montażu filmu.

actor manager (*ang.*)

(*teatr.*) aktor, który wynajmuje salę teatralną i prowadzi własną firmę/spółkę teatralną.

actor's actor (*ang.*)

najlepszy z najlepszych. Termin używany na określenie aktorów wybitnych i uznanych za najlepszych.

Actor's Studio (*ang.*)

amerykańskie stowarzyszenie zrzeszające aktorów, reżyserów teatralnych i dramatopisarzy. [Frittella, 2005; Cappa, Gelli, 1998; Kosiński, 2006]

Actors Equity Association (*ang.*)

amerykański związek zawodowy aktorów dramatycznych.

Actors Equity of Australia (*ang.*)

australijski związek zawodowy aktorów dramatycznych.

actorvист (*ang.*)

aktor, który jest równocześnie aktystą.

ACTRA (*ang.*)

(*zob.* Alliance of Canadian Cinema, Television and Radio Artists).

actress (*ang.*)

aktorka (*zob.* attrice).

ACTT (*ang.*)

(*zob.* Association of Cinematograph, Television and Allied Technicians).

Actualités Françaises (*fr.*)

(*kin.*) francuska kronika filmowa.

actual malice (*ang.*)

(*tv*) puszczanie na antenie fałszywej lub niesprawdzonej informacji.

actual sound (*ang.*)

(*zob.* presa diretta).

acusma

(*zob.* acusmatico).

acusmatico

muzyka akusmatyczna <akuzmatyczna>.

acustica

akustyka.

acustico

akustyczny.

acutance (*ang.*)

(*zob.* acutanza).

acutanza

(*kin.*) ostrość, możliwość odtworzenia najdrobniejszych szczegółów filmowanego przedmiotu.

acuto (1)

trafny, finczyjny, bystry.

acuto (2)

(*muz.*) o dźwięku: ostry, wysoki, w technice wokalne pochodzący z rejestru piersiowego.

A.D. (*ang.*)

assistant director (*zob.* aiuto regista).

ad alta velocità

(*kin., av.*) przyspieszone tempo.

ad lib (*ang.*)

improvizacja (*zob.* improvvisazione).

ad libitum (*łac.*)

(*muz.*) dowolnie, według upodobania (*por.* improvvisazione, ad lib, recitare a soggetto).

ad spectatores (*łac.*)

adres do widzów, zwrot do widzów (*zob.* allocuzione al pubblico).

adagio (1)

(*muz.*) adagio, powoli.

adagietto, nieco szybciej niż adagio

adagio molto, bardzo powoli

adagio sostenuto, powoli

adagissimo, bardzo powoli

adagio (2)

tytuł kompozycji, adagio, adadzio. [Habela, 1980]

adagio (3)

przypowieść, porzekadło, przysłowie.

adagio (4)

taneczna fraza składająca się z różnych póz (pochyłeń, obrotów, unoszenia nogi itd.) mających na celu wypracowanie koordynacji ruchów i równowagę ciała.

adaptation (*ang.*)

(*zob.* adattamento).

adattabile

nadający się do adaptacji.

adattabilità

adaptacja, przystosowanie.

adattamento

adaptacja sceniczna dzieła. Przekształcenie jakiegoś dzieła, gatunku na inny, przeróbka. [Hopfinger, 1974]

adattamento cinematografico

(*kin.*) adaptacja kinowa. [Kołodzyński, Zarębski, 2008; Colombi, Espósito, 2008]

adattamento cinematografico di un romanzo

(*kin.*) adaptacja filmowa powieści. [Kołodzyński, Zarębski, 2008]

adattamento radiofonico

(*rad.*) adaptacja radiowa.

adattamento teatrale

(*teatr.*) adaptacja teatralna. [Kosiński, 2006]

adattamento televisivo

(*tv*) adaptacja telewizyjna.

adattare

dokonać adaptacji, adaptować.

adattare il giallo alla trasmissione televisiva, zrobić adaptację telewizyjną kryminału

adattare una novella per la televisione, dokonać adaptacji noweli na spektakl

adattare un romanzo per lo schermo, dokonać kinowej/telewizyjnej adaptacji powieści

adattato

dostosowany.

adattatore

(*kin., av.*) adapter, przejściówka.

adattatore dei dialoghi

(*zob.* dialoghista).

adattatori di prese elettriche

wtyczki elektryczne.

adattatori per silenziatori

łączniki do tłumików dźwięku.

adatto

właściwy, odpowiedni.

contenuto adatto ai minori, zawartość przyjazna dla dzieci

sito adatto ai bambini, witryna przyjazna dzieciom

un film adatto per i bambini, film dla dzieci

ADC (*ang.*)

(*zob.* Analogic-to-Digital Converter).

addestratore di animali

treser, trener (*zob.* addetto agli animali di scena). [Cappa, Gelli, 1998]

addetto agli animali di scena

(*kin.*) opiekun koni, treser zwierząt (*zob.* addestratore di animali).

addetto ai cavi

(*kin.*) kablowy.

addetto ai sistemi informatici

(*rad.*) informatyk.

addetto ai sopralluoghi

(*kin.*) scenograf zajmujący się lokalizacją planu filmowego, agent poszukujący obiektów zdjęciowych.

addetto alla biglietteria

bileter.

addetto al taglio del negativo

(*kin.*) montażysta negatywu.

addetto stampa

(*dzien.*) rzecznik prasowy.

additional camera (*ang.*)

dodatkowa kamera, dodatkowy kamerzysta. [Frittella, 2005]

addolcire

(*kin.*) zmiękczać.

addressable converter (*ang.*)

(*tv*) konwerter niezbędny, by odbierać sygnał telewizji *pay-per-view* (*zob.* *pay-per-view*).

adikón (*gr.*)

(*zob.* *hamartia*).

adjacency (*ang.*)

(*rad., tv*) reklama radiowa lub telewizyjna, która jest strategicznie nadawana tuż przed lub po jakimś konkretnym programie. [Frittella, 2005]

ADL

(*zob.* *Attori Doppiatori Liberi*).

adottare

przyjmować, przybierać.

adottare uno pseudonimo, przybierać pseudonim

ad-pub (*ang.*)

(*kin.*) biuro reklamy i promocji danej wytwórni filmowej. [Frittella, 2005]

adrenaline television (*ang.*)

transmisja telewizyjna na żywo dramatycznego wydarzenia. [Frittella, 2005]

Adult Film Association of America (*ang.*)

(*kin.*) organizacja z siedzibą w Los Angeles zrzeszająca reżyserów, producentów i dystrybutorów filmów dla dorosłych.

adults only (*ang.*)

(*kin.*) tylko dla dorosłych (w odniesieniu do filmu lub innego programu niewskazanego dla młodocianych widzów). [Frittella, 2005]

advance (*ang.*)

(*kin., tv*) wyprzedzenie dźwięku w stosunku do obrazu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

advance teaser campaign (*ang.*)

(*kin.*) kampania reklamowa poprzedzająca premierę filmu.

adventure movie (*ang.*)

(*kin.*) film przygodowy (*zob.* film d'avventura). [Frittella, 2005; Boćian, Zabłocki, 2008]

advertainment (*ang.*)

zbitka słowna dwóch słów angielskich: *advertising* (reklama) i *entertainment* (rozrywka), która określa minifilm reklamowy. [Frittella, 2005]

Advertising Council Inc. (*ang.*)

amerykańska organizacja *non-profit*, która organizuje kampanie reklamowe użyteczności publicznej. [Frittella, 2005]

advertorial (*ang.*)

artykuł sponsorowany, reklama w formie artykułu w gazecie (*zob.* *pubblicità redazionale*).

AEA (1) (*ang.*)

(*zob.* Actors Equity Association).

AEA (2) (*ang.*)

(*zob.* Actors Equity of Australia).

aerial (*ang.*)

(*zob.* antenna).

aerial shot (*ang.*)

zdjęcie lotnicze, ujęcie sfilmowane z powietrza (np. z samolotu, helikoptera).

aerografo

aerograf, miniaturowe narzędzie do malowania precyzyjnego.

aeroscope (*ang.*)

(*kin.*) kamera wynaleziona w 1910 roku przez Kazimierza Prószyńskiego. [Dąbał, Andrejew, 2005]

aesthetic distance (*ang.*)

dystans pomiędzy rzeczywistością realną widza/odbiorcy a fikcją prezentowaną w dziele artystycznym.

AF

(*zob.* alta frequenza).

AFAA (*ang.*)

(*zob.* Adult Film Association of America).

AFC (1) (*ang.*)

(*zob.* Automatic Frequency Control).

AFC (2) (*ang.*)

(*zob.* Association of Film Craftsmen).

AFC (3) (*ang.*)

(*zob.* Australian Film Commission).

AFCI (*ang.*)

(*zob.* Association of Film Commissioners International).

A-feature (*ang.*)

(*kin.*) projekcja filmu (na zasadzie wyłączności). [Frittella, 2005]

affastellamento

(*teatr.*) *dosl.* „zagmatwanie, bałagan”. W żargonie teatralnym oznacza sytuację, w której aktor przyspiesza swoją kwestię, nie pozwalając swojemu interlokutorowi dokończyć jego własnej.

affastellare

dosl. „beżładnie gromadzić, mieszać, gmatwać” (*zob.* affastellamento).

affastellare le battute

(*teatr.*) zbyt szybko wygłaszać kwestie.

affermativo (1)

twierdzący, potwierdzający.

affermativo (2)

(*rad.*) w komunikacji radiowej oznacza potwierdzenie, „tak”. [Frittella, 2005]

affettivo

uczuciowy, emocjonalny.

affettuoso

(*muz.*) określenie wykonawcze: z uczuciem.

affiche (fr.)

(*zob.* affisso).

affidabilità

niezawodność.

affiliata

(*tv*) zrzeszona lokalna rozgłośnia telewizyjna (*zob.* syndication).

affiliazione

afiliacja.

affissare

rozlepiać afisze.

affissione

rozlepianie plakatów reklamujących spektakle.

affissione di cartelli pubblicitari, rozwieszanie reklam

affisso

afisz, plakat.

attaccare un affisso, nakleić afisz

attaccare affissi, rozwieszać/rozklejać plakaty/afisze

leggere un affisso, czytać afisz

staccare gli affissi, zdejmować afisze

affisso pubblicitario

plakat reklamowy.

affollamento pubblicitario

(*rad.*) wskaźnik zatłoczenia komunikacją reklamową.

affrettando

(*muz.*) stopniowo zwiększać tempo.

AFI (1)

(*zob.* Associazione Fonografici Italiani).

AFI (2) (*ang.*)

(*zob.* American Film Institute).

afilmico

(*kin.*) niefilmowy. [Journot, 2002, 2007]

AFI's 100 Years... 100 Laughs

(*ang.*)

(*kin.*) AFI's 100 Years... 100 Laughs, lista 100 najlepszych filmowych amerykańskich komedii.

afocal (*ang.*)

bezoogniskowy.

afocal lens (*ang.*)

(*zob.* lente afocale).

afonico

niemy.

afono (1)

bez pogłosu akustycznego.

afono (2)

(*pot.*) zachrypnięty.

avere una voce afona, mieć zachrypnięty głos

aforisma

(*zob.* aforismo).

aforismo

aforyzm, sentencja (*por.* sentenza). [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

aforistico

aforystyczny.

African-American (*ang.*)

(*zob.* black movie).

afterimage (*ang.*)

(*zob.* figura fantasma).

afternoon performance (*ang.*)

(*zob.* diurna, matinée).

afterpiece (*ang.*)

(*teatr.*) krótka, jednoaktowa, często komiczna sztuka (farsa, pantomima itp.) odgrywana po głównym spektaklu jako zakończenie wieczoru. Zapoczątkowana w Anglii w XVIII wieku stała się popularną formą teatralną w XVIII i XIX wieku. [Frittella, 2005]

AFTRA (*ang.*)

(*zob.* American Federation of Television and Radio Artists).

AFVA (*ang.*)

(*zob.* American Film and Video Association).

against-the-light (*ang.*)

(*zob.* controluce).

age range (*ang.*)

przedział wiekowy, w którym aktor może dostać określoną rolę i być w niej wiarygodnym.

ageism (*ang.*)

dyskryminacja związana z wiekiem, która dotyka gwiazdy Hollywood, gdy zaczynają się starzeć. [Frittella, 2005]

agenda setting (*ang.*)

agenda-setting, wyznacznik rangi informacji w mediach (radio, prasa, telewizja).

agente

agent. Rolą agenta jest reprezentowanie interesów artystów i aktorów.

agente bagnante

środek zwilżający.

agente letterario

agent literacki.

agente regionale**di distribuzione**

agent zajmujący się lokalną dystrybucją kinową filmu.

agenzia

agencja. Zajmuje się dystrybucją i sprzedażą spektakli w zamian za prowizję.

agenzia di casting

agencja castingowa.

agenzia di noleggio

„wypożyczalnia”, agencja zajmująca się dystrybucją kopii filmowych. [Frittella, 2005]

agenzia fotografica

filmowa agencja prasowa.

Agenzia Nazionale Stampa Associata

włoska agencja prasowa, odpowiednik polskiej PAP.

agenzie radiofoniche

(*rad.*) agencje radiowe.

agenzie specializzate

(*rad.*) agencje wyspecjalizowane.

aggiustamento

dopasowanie, przystosowanie, wyregulowanie.

aggiustare

wyregulować, nastawiać, dobierać.

aggiustare il quadro

ponowne obramowywanie.

aggiustare l'inquadratura

(*kin.*) dobrać kadr.

aggiustatezza

dopasowanie, precyzja, dokładność.

aggiustatore

monter, mechanik.

aggiustatura

naprawa, regulacja.

aggregato di lampade

rząd żarówek.

agire

(*o aktorze*) grać, (*o zespole*) dawać przedstawienie, występować (*zob. recitare, interpretare*).

AGIS

(*zob. Associazione Generale Italiana dello Spettacolo*).

agitato

(*muz.*) określenie wykonawcze: gwałtownie.

agitatore

agitator.

agitazione

(*zob. teatro d'agitazione*).

agit-prop

agitprop (od *ros. отдел агитации и пропаганды* – Wydział Agitacji i Propagandy), (*zob. teatro d'agitazione*). [Cappa, Gelli, 1998]

agnizione

(*teatr.*) anagnoryzm. Chwyt stosowany przede wszystkim w dramaturgii klasycznej (tragedia i komedia) polegający na rozpoznaniu prawdziwej tożsamości danej postaci, co miało przyczynić się do nieuchronnego rozwiązania konfliktu. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

ago calamitato

igła magnetyczna.

agogica

(*muz.*) agogika.

agonale

w okresie faszyzmu zawody i konkursy nie tylko sportowe, lecz także kulturalne.

agone (1) (gr.)

(*teatr.*) agon. Nawiązuje do corocznych zawodów sportowych i artystycznych w starożytnej Grecji. W komedii attyckiej *agon* (część komedii) oznacza dialog między antagonistami, w którym zawarty jest konflikt uważany za podstawowy budulec akcji dramatycznej. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kosiński, 2006]

agone (2) (gr.)

(*lit.*) zawody, konkurs, różne odmiany współzawodnictwa w kulturze starożytnej Grecji, zawody taneczne itd. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kosiński, 2006]

agone poetico, konkurs poetycki
scendere nell'agone, wstępować w szranki

agoni

(*zob. agone 1, 2*).

agonismo

duch współzawodnictwa, duch rywalizacji, rywalizacja.

agonista

atleta, zapaśnik.

agonistica (1)

(*staroż.*) agonistyka.

agonistica (2)

(*staroż.*) sztuka dialektycznego prowadzenia dysputy.

agonistico

odnoszący się do współzawodnictwa i walki.

agréments (fr.)

(*muz.*) ozdobniki.

AHA (ang.)

(*zob.* American Humane Society).

AIACE

(*zob.* Associazione Italiana Amici dei Cinema d'Essai).

AIARSE

(*zob.* Associazione Italiana Aiuto Registi e Segretarie d'Edizione).

AIART

(*zob.* Associazione Italiana Ascoltatori Radio e Televisione).

AIATAS

(*zob.* Associazione Italiana Autori Tecnici e Artisti dello Spettacolo).

AIC (1)

(*zob.* Associazione Italiana Cineoperatori).

AIC (2)

(*zob.* Associazione Italiana Autori della Fotografia Cinematografica).

AICC

(*zob.* Associazione Italiana Cultura Cinematografica).

AICRET

(*zob.* Associazione Italiana Critici Radio e Televisione).

AIDAC

(*zob.* Associazione Italiana Dialoghisti Adattatori Cinetelevisivi).

aiducco

(*muz.*) hajduk, polski taniec ludowy pochodzenia węgierskiego.

aiorema (gr.)

(*teatr.*) urządzenie w starożytnym teatrze greckim przypominające dźwig, używane w celu ukazywania bóstw. [Frittella, 2005]

air (fr.)

śpiew, pieśń (XVII i XVIII wiek).

air date (*ang.*)

(*tv*) data pojawienia się na antenie programu lub reklamy telewizyjnej.

air shot (*ang.*)

(*rad.*) zarejestrowanie transmisji radiowej.

air show (*ang.*)

pokazy lotnicze (*zob.* esibizione aerea, spettacolo aereo acrobatico).

aircheck (*ang.*)

kaseta z zarejestrowaną na żywo transmisją telewizyjną lub radiową. [Frittella, 2005]

airtime (*ang.*)

(*rad., tv*) godzina pojawienia się na antenie programu telewizyjnego lub radiowego.

air-to-air shot (*ang.*)

(*kin.*) zdjęcie obiektu w locie wykonane z innego latającego obiektu, np. samolotu.

airwaves (*ang.*)

(*zob.* radioonde).

airway (*ang.*)

(*rad., tv*) kanał radiowo-telewizyjny.

aisle (*ang.*)

(*teatr:*) przejście w teatrze pomiędzy rzędami krzeseł.

AITC

(*zob.* Associazione Italiana Tele-Cineoperatori).

ITS

(*zob.* Associazione Italiana Tecnici del Suono).

aiuto assistente operatore

(*kin.*) asystent operatora filmowego, ostrzyciel. [Dąbał, Andrejew, 2005]

aiuto attrezzista

(*teatr:*) pomocnik rekwizytora.

aiuto capo elettricista

(*kin.*) prawa ręka głównego oświetleniowca na planie zdjęciowym.

aiuto costumista

pomocnik/asystent kostiumologa.

aiuto del caposquadra elettricisti

(*zob.* aiuto capo elettricista).

aiuto dell'assistente alla regia

(*kin.*) trzeci asystent reżysera. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

aiuto macchinista

(*teatr:*) asystent maszynisty sceny.

aiuto montatore

(*kin.*) asystent montażyisty. [Arijon, 2002, 2008]

aiuto operatore

(*kin.*) asystent operatora kamery.
[Dąbał, Andrejew, 2005]

aiuto parrucchiere

asystent perukarza, czyli charakteryzatora zajmującego się stylistyką fryzur.

aiuto regista

(*kin., teatr.*) drugi reżyser, asystent reżysera. [Camilleri, 2001; Dąbał, Andrejew, 2005]

aiuto scenografo

(*kin., teatr.*) asystent scenografa.
[Dąbał, Andrejew, 2005]

aiuto su piazza

(*teatr.*) pomoc techniczna na miejscu (maszynista i elektryk). Zapewnia ją teatr w zakresie montażu i demontażu wystawianego gościnnie spektaklu.

aiuto truccatore

(*kin., teatr.*) asystent charakteryzatora.

aizzatore

inspirowanie, inicjator.

al volo

(*kin.*) ujęcie filmowe nakręcone bez prób, oparte na doświadczeniu i kunszcie występujących w nim aktorów.

alba

(*lit.*) forma muzyczno-poetycka dworskiej liryki prowansalskiej.
[Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

Alberini & Santoni

(*kin.*) od nazwisk założycieli (Filoteo Alberini i Dante Santoni), pierwsza włoska wytwórnia filmowa założona w 1905 roku.

albero di trascinamento

wał napędowy. [Frittella, 2005]

albino malvagio

postać fikcyjna, niegodziwy albinos,
(*zob. cattivo*).

albo (1)

tablica ogłoszeń.

albo (2)

album.

albo di pittura, album malarstwa

alborada (*hiszp.*)

pieśń poranna.

aleatory technique (*ang.*)

(*kin.*) technika produkcji filmów (głównie dokumentalnych) oraz technika kompozytorska we współczesnej muzyce polegająca na wprowadzeniu pewnej przypadkowości do montażu lub wykonania w zakresie układu elementów składowych filmu bądź kompozycji. [Frittella, 2005]

alec (*ang.*)

(*kin., żarg.*) w żargonie filmowym oświetleniowiec. [Pinel, 2012]

alessandrinismo

(*lit.*) aleksandrynizm.

alessandrino (1)

(*staroż., przym.*) aleksandryjski.

alessandrino (2)

(*przen., przym.*) dekadenccki, wyrafinowany.

alessandrino (3)

(*rzecz.*) aleksandryn. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

aletta del proiettore

(*kin.*) metalowe skrzydła reflektora; w gwarze określa się je jako: „francuz”, „murzyn” lub „motylek”. [Bocian, Zabłocki, 2008]

aliasing (*ang.*)

interferencja sygnałów.

alimentare

zasilać, zaopatrzyć.

alimentazione

zasilanie.

alimentazione autonoma

(*rad.*) autonomiczne, niezależne zasilanie.

alimentazione generale

ogólne zasilanie.

alienato

o postaci: wyalienowana, wyobcowana.

A-list (*ang.*)

lista celebrytów uwielbianych przez widzów. [Frittella, 2005]

all', alla

(*muz.*) na wzór, w stylu.

all'antica italiana

(*teatr.*) *dosl.* „na dawną modłę włoską”, o bezpośrednich próbach na deskach teatralnych.

all'antico

(*muz.*) w starym stylu.

all'aperto

plenerowy, w plenerze (*zob.* ripresa all'esterno).

all'improvviso

nagle.

all'ongarese

(*muz.*) w tempie czardasza.

all'ottava

(*muz.*) w oktawie.

all'unisono

(*muz.*) unisono.

alla breve

(*muz.*) *dosl.* „na sposób krótki”.

alla camera

(muz.) w stylu muzyki pokojowej.

alla marcia

(muz.) określenie wykonawcze: marszowo, tempo marsza.

alla militare

(muz.) w stylu wojennym.

alla polacca

(muz.) określenie wykonawcze: w charakterze poloneza.

alla ribalta

(zob. di primo piano).

alla stretta

(muz.) przyspieszając.

alla turca

(muz.) w stylu tureckiej muzyki.

alla zingara

(muz.) w stylu muzyki cygańskiej.

alla zoppa

(muz.) chromając, kulejąc. [Kleczyński, 1893]

allacciamento

podłączenie, przyłączenie systemu audio i systemu oświetlenia do sieci elektrycznej w teatrze.

allacciare

podłączyć, połączyć, łączyć.

allargamento di banda

(rad.) poszerzenie pasma przenoszenia <pasma przepustowego>, <przepustowości sieci>.

allargando

(muz.) stopniowe zwalnianie tempa.

allargare

(kin.) powiększać ujęcie, klatkę; zwiększać zasięg reflektora.

allegoria (1)

(lit., teatr:) alegoria. Personifikacja pewnej idei lub jakiegoś pojęcia abstrakcyjnego. W teatrze również postać mogła być alegoryczna. Najczęściej pojawiała się w moralitetach i misteriach średniowiecznych, ale i w XX wieku autorzy, tacy jak Michel de Ghelderode, często tworzyli bohaterów alegorycznych. W teatrze ekspresjonistycznym lub agitacyjnym alegoria występuje pod pojęciem „typizacji” postaci, kiedy aktor grający rolę, np. robotnika, stawał się inkarnacją całej klasy proletariatu (*por.* *espressionismo 2*, *teatro espressionista*, *tipo*, *tipizzazione*). [Pavis, 2002; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Richard, 1996; Krauer, 2009; Kaczmarek, 2008, 2010]

allegoria (2)

(szt.) alegoria.

allegoricamente

allegorycznie.

allegorico

alegoryczny.

poema allegorico, poemat alegoryczny

quadro allegorico, obraz alegoryczny

allegretto

(muz.) allegretto, żywe tempo.

allegro

(muz.) dosł. „wesoło, ruchliwie”, allegro, określenie szybkiego tempa. [Habela, 1980]

allegro assai, bardzo szybko

allegro con brio, szybko, z werwą

allegro con fuoco, szybko, z ogniem

allegro con moto, szybko, ruchliwie

allegro furioso, porywczo

allegro giusto, w prawidłowym szybkim tempie

allegro maestoso, szybko i z powagą

allegro moderato, umiarkowanie szybko

allegro molto, bardzo szybko

allegro non troppo, umiarkowanie szybko

allegro vivace, szybko i wesoło

alleluja

(rel.) pochwalny zwrot w śpiewach kościelnych.

allemande (fr.)

niemiecki taniec z końca XVI wieku.

allestimento (1)

(teatr.) wystawienie <przygotowanie> przedstawienia (zob. messa in

scena, produzione).

allestimento di uno spettacolo, przygotowanie spektaklu

in allestimento, w przygotowaniu

allestimento (2)

(teatr., kin.) przygotowanie scenografii.

lei ha fatto un incredibile allestimento, zrobiła niesamowitą inscenizację

allestimento (3)

wyposażenie.

noleggio di macchinari e allestimenti, wypożyczanie urządzeń i wyposażenia

allestimento palcoscenico

(zob. allestimento scenico).

allestimento scenico

układ sceniczny, przygotowanie scenografii.

allestire

wystawić <przygotować> przedstawienie (por. mettere in scena).

allestire una commedia, wystawić komedię

allestire il luna park, rozstawić wesołe miasteczko

allestire uno spettacolo teatrale, wystawić spektakl teatralny

allestitore

inscenizator.

allestitore scenico

scenograf (zob. allestitore teatrale).

allestitore teatrale

scenograf (*zob.* allestitore scenico).

Alliance of Canadian Cinema, Television and Radio Artists (*ang.*)

związek kanadyjskich artystów kina, telewizji i radia.

allineamento

wyrównanie.

alliterazione (1)

aliteracja, środek stylistyczny polegający na powtórzeniu jednej lub kilku głosek na początku następujących po sobie wyrazów w celu wzmocnienia ekspresji, gry słów. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

alliterazione (2)

(*muz.*) motyw, lejtmotyw (*zob.* Leitmotiv).

all-media distribution agreement (*ang.*)

kontrakt, który gwarantuje dystrybutorowi wyłączne prawa do rozpowszechniania w kraju i za granicą.

all-night showing (*ang.*)

projekcja filmów non-stop przez całą noc.

allocuzione al pubblico

(*teatr.*) zwrot do widzów (do publiczności), np. kiedy aktor podczas

przedstawienia wychodzi jak gdyby ze swej roli i zwraca się bezpośrednio do obecnych na sali (*zob.* ad spectatores). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

alloggiamento

(*zob.* slot).

allongé (*fr.*)

poza w tańcu klasycznym z wydłużonym układem rąk (rodzaj arabski).

all-star movie (*ang.*)

(*kin.*) film, w którym pojawia się wielu znanych aktorów i każdy z nich ma przypisany mniej więcej podobny czas ekranowy. [Frittella, 2005]

allusione

aluzja.

almanacco (1)

(*lit.*) almanach, czyli publikacja zawierająca artykuły i informacje z wielu lub jednej sfery życia, nauki, sztuki, takie jak np. dane kalendarzowe, fakty historyczne, porady, genealogie czy dane statystyczne. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

almanacco (2)

(*rad., tv*) transmisja radiowo-telewizyjna przekazująca aktualności oraz fakty historyczne, ukazująca się każdego dnia.

almodramma

(*kin.*) neologizm stworzony, by określić twórczość filmową Pedro Almodóvara, balansującą zawsze na granicy płaczu i śmiechu, wulgarności i melodramatu, rozrywki i głębokiej refleksji.

alogena

halogen.

alone

(*kin., fot.*) aureola, poświata, niepożądany efekt poświaty na zdjęciu lub w kadrze. [Frittella, 2005]

alta chiave

symulacja światła dziennego, intensywne oświetlenie.

alta definizione

wysoka rozdzielczość (*zob.* alta risoluzione).

alta fedeltà

hi-fi, wysoka jakość, wysoka wierność (dźwięku).

alta frequenza

wysoka częstotliwość.

alta risoluzione

wysoka rozdzielczość (*zob.* alta definizione).

alta velocità

szybkie filmowanie. [Frittella, 2005]

alterato

(*zob.* artefatto).

alterazione

(*muz.*) znak chromatyczny, alteracja. [Habela, 1980]

alternating editing (*ang.*)

(*zob.* montaggio alternato).

alternative (*ang.*)

(*kin.*) termin używany przez fanów seriali *Herkules* i *Xena: Wojownicza księżniczka* na określenie opowieści ukazujących relacje homoseksualne. [Frittella, 2005]

alternative fiction (*ang.*)

(*zob.* alternative).

altezza del suono

wysokość dźwięku określonego w przedziale od 20 do 20 000 Hz.

alta frequenza

(*rad.*) wysoka częstotliwość.

alto

(*muz.*) alt, niski głos żeński (niższy od sopranu i mezzosopranu) lub dawniej: wysoki głos męski (kastratów).

alto contrasto

(*fot., kin.*) zdjęcie białoczarne bez użycia odcieni szarości dla uzyskania efektów specjalnych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

alto indice di ascolto

(*tv*) wysoki wskaźnik oglądalności
(*zob.* ascolto).

alto naturale

(*muz.*) głos kastrata (*zob.* tenorino).

altoparlante

głośnik.

altoparlante a tromba, głośnik tubowy
altoparlante elettrodinamico, głośnik
elektrodynamiczny

altoparlante elettrostatico, głośnik
elektrostatyczny

altoparlante isodinamico, głośnik
izodynamiczny

altoparlante magnetico, głośnik elek-
tromagnetyczny

altoparlante magnetodinamico, gło-
śnik magnetoelektryczny, magneto-
dynamiczny

altoparlante piezoelettrico, głośnik
piezoelektryczny

altoparlante ionico/ionofono, gło-
śnik jonowy, bezmembranowy

A/M (*ang.*)

skrót od Anime/Manga, który defi-
niuje japońskie kreskówki. [Frittella,
2005]

amateur (*fr.*, *ang.*)

aktor teatralny amator.

amateur film (*ang.*)

(*kin.*) film amatorski.

amateur theatre (*ang.*)

(*kin.*) teatr amatorski.

amatore (1)

miłośnik, amator, sympatyk.

amatore (2)

kolekcjoner, zbieracz.

amatore (3)

znawca, koneser.

amatore (4)

amator, dyletant.

amatoriale

amatorski (*zob.* compagnia di dilet-
tanti).

amatorio

dotyczący miłości, miłosny.
arte amatoria, sztuka kochania
poesia amatoria, poezja miłosna

amatrice (1)

wielbicielka, miłośniczka.

amatrice (2)

kolekcjonerka, zbieraczka.

amatrice (3)

znawczyni, koneserka.

amatrice (4)

amatorka, dyletantka.

Amber alert (*ang.*)

(*rad., tv*) ogłoszenie radiowe i telewizyjne w USA dotyczące porwania dziecka. Zawiera ono informacje o ofercie porwania oraz np. portret pamięciowy domniemanego porwacza czy też numer rejestracyjny pojazdu, w którym było widziane dziecko po raz ostatni. Nazwa pochodzi od dziewięcioletniej dziewczynki Amber Hagerman porwanej i zamordowanej w 1996 roku w Teksasie. [Frittella, 2005]

ambience (*ang.*)

(*zob.* ambienza).

ambient lighting (*ang.*)

(*zob.* luce d'ambiente).

ambientare

umieścić, usytuować.

l'autore ha ambientato il suo dramma in Polonia, pisarz umiejscowił akcję swej sztuki w Polsce

ambientatore

dekorator wnętrz, wnętrzarz, wnętrzarka. [Dąbał, Andrejew, 2005]

ambientazione

umiejscowienie akcji.

ambientazione sonora

(*rad.*) dekoracja dźwiękowa. Taśma dźwiękowa, która służy do stworzenia swoistego tła dla toczącej się akcji. Wykorzystywana przede

wszystkim w słuchowisku radiowym, pozwala na wyobrażenie sobie zarówno atmosfery, jak i przestrzeni, w której rozgrywa się akcja. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

ambiente

(*teatr.*) środowisko. Termin ten określa wszystkie warunki zewnętrzne, w jakich przyszło żyć człowiekowi. Ten aspekt ludzkiej egzystencji leżał na sercu przede wszystkim naturalistom, którzy pragnęli przedstawić na scenie wierną kopię rzeczywistości (*por.* naturalismo, teatro realista, realismo). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

ambiente teatrale

środowisko teatralne.

ambienti letterari

środowisko literackie.

ambientista

malarz, malarka wnętrz.

ambienza

określenie cech akustycznych pomieszczenia, takich jak np. pogłos. [Frittella, 2005; Bocian, Zablocki, 2008]

ambiguità

dwuznaczność, niejasność, wieloznaczność. Występuje w przypadku utworu, który dopuszcza wielość jego interpretacji (*zob.* polisemia, equivoco).

ambranato

wielbiciel i naśladowca włoskiej prezydentki telewizyjnej, aktorki i piosenkarki Ambry Angiolini.

AMC

(*zob.* Associazione Montatori Cinematografici).

American Academy of Dramatic Arts (*ang.*)

(*teatr.*) amerykańska akademie sztuki dramatycznych.

American Broadcasting Corporation/Company (*ang.*)

(*tv*) jedna z trzech głównych amerykańskich sieci telewizyjnych w USA.

American Cinema Editors (*ang.*)

(*kin.*) amerykańska organizacja zrzeszająca montażystów. Wydaje kwartalnik „Cinemaeditor Magazine” oraz przyznaje nagrody Eddie Awards (*zob.* Eddie Awards). [Dąbal, Andrejew, 2005]

American Federation of Television and Radio Artists

(*ang.*)

(*rad., tv*) amerykańska federacja artystów telewizyjnych i radiowych.

American Film and Video Association (*ang.*)

(*kin.*) amerykańskie zrzeszenie filmowe.

American Film Institute (*ang.*) (*kin.*) amerykański instytut filmowy.

American Humane Society (*ang.*)

organizacja, która kontroluje humanitarne traktowanie zwierząt na planach filmowych.

American montage (*ang.*)

(*zob.* tormentone 2).

American Marconi (*ang.*)

jedna z największych spółek radiotelegraficznych. [Wielopolska-Szymura, 2019]

American Telephone and Telegraph Company (*ang.*)

amerykańskie przedsiębiorstwo telekomunikacyjne.

American shot (*ang.*)

(*kin.*) plan amerykański pokazujący bohaterów (najczęściej w trakcie rozmowy) od wysokości odrobinę powyżej kolan do miejsca niewiele nad głową (*zob.* mezza figura, inquadratura). [Frittella, 2005]

americana

(*teatr.*) scena w stylu amerykańskim. Instalacja sceniczna przystosowana do koncertów, spektakli i baletów.

americana luci

pręt metalowy umieszczany na różnych wysokościach, do którego przymocowywane są reflektory świetlne.

America's sweetheart (*ang.*)

określenie używane w stosunku do urodzonej w Kanadzie aktorki Mary Pickford. [Frittella, 2008]

Amici

(*zob.* prisma di Amici).

ammaestratore

treser zwierząt.

ammiccamento

(*teatr.*) puszczenie oka przez aktora do publiczności/widza najczęściej w poszukiwaniu poklasku. [Frittella, 2005]

amministrare

zarządzać, prowadzić.

amministrativo

(*kin.*) kierownik administracyjny zajmujący się stroną administracyjną produkcji filmowej.

amministratore

administrator, kierownik, zarządca.

amministratore di produzione

(*kin.*) kierownik produkcji.

amministrazione

zarząd, administracja.

amorosa

(*teatr.*) amantka.

amoroso

(*teatr.*) pierwszy amant, rola zakonчанego młodzieńca.

A-movie (*ang.*)

(*zob.* A-feature).

AMPAS (*ang.*)

(*zob.* Academy of Motion Picture Arts and Sciences).

ampère (*fr.*)

amper.

amperometro

amperometr, amperomierz.

amphitheatre (*ang.*)

(*zob.* anfiteatro).

ampiezza

amplituda, wielkość sygnału elektrycznego, siła dźwięku i oświetlenia.

amplificare

wzmacniać, zwiększać natężenie.

amplificatore

wzmacniacz.

amplificatore d'antenna

wzmacniacz antenowy.

amplificatore di linea

(*tv*) wzmacniacz sygnału anteny telewizyjnej. [Frittella, 2005]

amplificatore di potenza

wzmacniacz mocy.

amplificatore di suoni

wzmacniacz dźwięków.

amplificatore di una chitarra elettrica

(muz.) wzmacniacz do gitary elektrycznej.

amplificazione (1)

(rad.) wzmocnienie, wzmacnianie.

amplificazione (2)

(przen.) wyolbrzymienie, przejasnienie, przesadzanie, przerysowanie.

amplificazione (3)

(lit.) amplifikacja, wzbogacanie i rozwijanie tematu za pomocą gradacji, paraboli itd. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

amplifier (ang.)

(zob. amplificatore).

amplitude (ang.)

(zob. ampiezza).

ampoloso

patetyczny, napuszony, koturnowy (zob. contornato).

ANAC

(zob. Associazione Nazionale Autori Cinematografici).

anachromatic lens

anachromat.

anacoluto

(lit.) anakolut. Błąd składniowy, który zniekształca budowę zdania, podważając związek logiczny między jego członami. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

anacronia

w narracji niezgodność pomiędzy kolejnością, w której następują po sobie zdarzenia a kolejnością ich relacjonowania (*por.* anacronismo).

anacronismo

(lit.) anachronizm, błąd chronologiczny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

anacronistico (1)

anachroniczny, błędny, niezgodny z chronologią.

anacronistico (2)

anachroniczny, przestarzały.

anacrusi (1)

(lit.) anakruza, nieakcentowana sylaba znajdująca się przed pierwszą

zgłoską akcentowaną w wersie w wierszu sylabotonicznym. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

anacrusi (2)

(*muz.*) anakruza, przedtakt. [Chodkowski, 1995; Śledziński, 1981]

anafaora

anafaora, powtórzenie tego samego słowa lub zwrotu na początku kolejnych zdań. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

anaglyphic lenses (*ang.*)

(*zob.* occhiali anaglifici).

anagnorisis (*ang.*)

(*zob.* agnizione).

analèmmata (*gr.*)

mury okalające widownię w teatrze starogreckim.

analepsis (*gr.*)

(*zob.* analepsi).

analessi

(*lit., teatr.*) retrospekcja. Przywołanie przez bohaterów dawnych wydarzeń, które, jak w przypadku dramatów Ibsena, mają wpływ na terazniejszość (czyli obecny stan akcji dramatycznej).

analisi

analiza.

analisi del film

analiza filmu.

analisi del racconto

analiza narracyjna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

analisi drammaturgica

analiza dramatyczna. Polega na analizie tekstu dramatycznego przez realizatorów pod kątem wystawienia sztuki, ale także przez krytyków teatralnych, badaczy czy też potencjalnego czytelnika. Jej głównym celem jest określenie konkretnej wizji scenicznej, która wpisana jest w sam tekst dramatyczny. [Pavis, 2002]

analisi narrativa

analiza narracyjna. Polega na badaniu struktury fabularnej dramatu (przedstawienia), nie uwzględniając form narracyjnych, które zostały wpisane w sam tekst dramatyczny.

analizzatore

analizator, skaner.

analogia

analogia.

analogico

(*przym.*) sygnał analogowy (*zob.* televisione analogica, computer analogico, convertitore digitale-analogico).

per eliminare il rumore bisogna filtrare i segnali analogici, celem usunięcia szumu należy poddać filtrowaniu sygnał analogowy

Analogic-to-Digital Converter

(*ang.*)

konwerter zapisu analogowego na cyfrowy.

anamorfico

(*zob.* anamorfismo).

anamorfismo

(*kin.*) anamorfoza, ściśnienie anamorficzne, technika umożliwiająca zapisanie na taśmie filmowej szerokoekranowego obrazu. [Dąbał, Andrejew, 2005]

anamorfosi

(*zob.* anamorfismo).

anamorphic lens (*ang.*)

(*zob.* lente anamorfica).

anapiesma (*gr.*)

w teatrze antycznym zapadnia służąca do ukazywania się furii lub bóstw podziemnych. [Fritella, 2005]

anastigmatico

anastygmat, obiektyw anastygmacyjny. [Fritella, 2005]

Anatomic Bomb, the (*ang.*)

określenie używane w stosunku do aktorki Silvano Pampanini. [Fritella, 2005]

anchor man

(*zob.* anchorman).

anchorman (*ang.*)

(*tv*) anchorman, dziennikarz pracujący jako prezenter wiadomości, który jednocześnie dokonuje ich interpretacji i komentuje je, przykuwając tym samym uwagę widzów. Główna osoba prowadząca program.

anchorwoman (*ang.*)

dziennikarka (*zob.* anchorman).

ancient movie (*ang.*)

(*kin.*) szeroko pojęta kategoria kinematograficzna obejmująca rodzaje filmów, takie jak peplum (kino miecza i sandałów), film historyczny, film przygodowy czy film biblijny. Wszystkie te podkategorie są osadzone w czasach bardzo odległych w stosunku do współczesności.

ancillary market (*ang.*)

(*kin.*) rynek dodatkowy, rynek pomocniczy. W kinematografii termin odnosi się do form dystrybucji filmów innych niż sale kinowe, takich jak np. *pay-per-view*, kino domowe, *Internet streaming* czy telewizja.

ancillary rights (*ang.*)

(*kin.*) prawa pokrewne, poboczne, dodatkowe. W kinematografii prawa, które może dostać lub nabyć producent, jak np. do realizacji sequeła lub serialu telewizyjnego.

ancrage (*fr.*)

zawiązanie, termin ukuty przez Roland'a Barthes'a na opisanie funkcji przekazu językowego wobec przekazu ikonического (*por.* *relais*). [Journot, 2007]

andamento (1)

zmiany we wskaźniku oglądalności, popularności programu telewizyjnego.

andamento (2)

rytm.

andamento (3)

(*muz.*) rytm, przebieg rytmiczny, rozwój melodyczny utworu.

andamento vivace, żywy rytm

andamento lento, wolny rytm

andante

(*muz.*) określenie umiarkowanego tempa.

andantino

(*muz.*) określenie umiarkowanego tempa szybszego od „andante”. [Habela, 1980]

andare a soggetto

(*teatr.*) improwizować.

andare alla ribalta

(*teatr.*) *dosł.* „iść na proscenium”, kiedy aktor/aktorki wychodzi/wychodzą na proscenium w czasie oklasków publiczności.

andare d'addome

(*teatr.*) odgrywać rolę głębokim i niskim głosem, w polskiej gwarze teatralnej: grać „głosem z macicy”. [Cegięła, 1992a, b]

andare di maschera

(*teatr.*) nienależycie artykułować, mieć zły, nieładny głos. W polskiej gwarze teatralnej: „drewniany głos”. [Cegięła, 1992a, b]

andare di testa

(*teatr.*) mówić donośnie.

andare in onda

(*rad., tv*) być nadawanym, transmitowanym (o programie, dzienniku informacyjnym, słuchowisku itd.).

andare in quinta

(*teatr.*) zejść ze sceny, udać się za kulisy.

andare in voce

(*rad., tv*) prowadzić debatę w radiu lub w telewizji. [Frittella, 2005]

andare sul pubblico

(*teatr.*) grać rolę, zwracając szczególną uwagę na publiczność, a zwłaszcza na jej reakcje. W polskiej gwarze teatralnej: „rzucić dowcip za rampę”, „przerzucić grę poza rampę”. [Cegięła, 1992a]

andare sul velluto

(*teatr.*) grać doskonale, swobodnie, dobrze czuć się w roli, w polskiej gwarze teatralnej: „wskoczyć z nogami w rolę”. [Cegiela, 1992a]

andata via

(*teatr.*) *dosł.* „wyjście/zejście ze sceny”, „odejście”, moment, w którym aktor przed zejściem ze sceny podkreśla swój warsztat sceniczny wymownym gestem (np. dramatycznym oddaleniem się) lub ekspresyjną końcową repliką.

andatura

chód, sposób poruszania się i chodzenia.

ANEC

(*zob.* Associazione Nazionale Esercenti Cinema).

anechoic (ang.)

(*zob.* anecoico).

anecoico

dźwięk nienaturalny, bez pogłosu lub echa.

aneddotica

zbiór anegdot, historyjek.

aneddotico (1)

anegdotyczny.

aneddotico (2)

pełen anegdot.

aneddotista (1)

autor, zbieracz anegdot.

aneddotista (2)

anegdociarz.

aneddoto

historyjka, dykteryjka, anegdota. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

aneddoto divertente

(*zob.* barzelletta).

ANET

(*zob.* Associazione Nazionale Esercenti Teatrali).

anfiteatrale

(*teatr.*) amfiteatralny.

anfiteatro (1)

(*teatr.*) amfiteatr, przestrzeń widowiskowa stanowiąca krąg otoczony wznoszącymi się rzędami miejsc siedzących dla widzów. [Kosiński, 2006; Frittella, 2005]

anfiteatro (2)

audytorium.

angel (ang.)

(*teatr., kin.*) *dosł.* „anioł”, główny sponsor finansowy produkcji teatralnej lub kinowej. [Frittella, 2005]

anglaise (*fr.*)

francuska odmiana tańca pochodzenia angielskiego.

angle (*ang.*)

kąt widzenia kamery. [Bocian, Zabłocki, 2008]

low angle shot, ujęcie z dołu

narrow angle, wąskokątny

shooting angle, ustawienie kamery

sideview angle, ujęcie ukośne

viewing angle, kąt widzenia

wide angle, szeroki kąt

angle shot (*ang.*)

(*zob.* angolazione).

angolare

(*przym.*) kątowny, narożny.

angolare

(*czas.*) ustawić pod kątem.

angolare

(*rzecz.*) kątownik.

angolatore

(*kin.*) folia celuloidowa, na której można pisać markerami.

angolatura

(*zob.* angolazione).

angolazione

(*kin.*) punkt, kąt ujęcia sceny lub postaci, perspektywa, kąt widzenia kamery. [Frittella, 2005; Journot, 2007]

angolazione a piombo

(*zob.* angolazione dall'alto).

angolazione dal basso

(*kin.*) perspektywa z dołu do góry, ujęcie z dołu, perspektywa żabia, ujęcie z niskiej perspektywy.

angolazione dall'alto

(*kin.*) perspektywa z wysoka, z góry w dół, perspektywa ptasia, ujęcie z wysoka.

angolazione di ripresa

(*kin., tv, fot.*) ujęcie postaci, sceny, kąt, punkt. [Journot, 2007]

angolazione frontale

(*kin., szt.*) perspektywa frontalna.

angolazione orizzontale

(*kin.*) perspektywa horyzontalna.

angolazione verticale

(*kin.*) perspektywa wertykalna.

angolo

kąt.

angolo di apertura dell'otturatore

kąt otwarcia migawki.

angolo di campo

(*kin.*) kąt widzenia, pole widzenia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

angolo di proiezione

(*kin.*) kąt projekcji.

angolo di ripresa

(*zob.* angolazione di ripresa).

angolo di vista

(*kin.*) ustawienie kamery (*por.* angolo di campo).

Angry Young Men (*ang.*)

(*teatr.*) Młodzi gniewni. Grupa brytyjskich pisarzy i dramaturgów pochodzących z pracującej klasy średniej (m.in. John Osborne, John Arden, Edward Bond, Arnold Wesker, Kenneth Tynan, Stan Barstow, Michael Hastings, Bernard Kops oraz Kingsley Amis), która zasłynęła swoją działalnością w latach 50. XX wieku. Media brytyjskie używały tego terminu później w odniesieniu do młodych artystów manifestujących swoje rozczarowanie tradycyjnym modelem brytyjskiego społeczeństwa. [Cappa, Gelli, 1998; Taborski, 1967]

Angst (*niem.*)

(*kin.*) strach. Termin ten jest używany przez fanów anglosaskich serialu *Z Archiwum X* na określenie olbrzymiego niepokoju i stresu przeżywanego przez jednego z bohaterów. Często używana jest w skrócie litera A. [Frittella, 2005]

ani (*ang.*)

często używany skrót od *animation* (*zob.* animazione). [Frittella, 2005]

Ani/Ami (*ang.*)

skrót używany przez wielbicieli sagi *Gwiezdne wojny* określający romans Anakina i Amidali.

ANICA

(*zob.* Associazione Nazionale Industrie Cinematografiche Audiovisive e Multimediali/Digitali).

anima

duch, dusza.

con anima, z duszą

animal handler (*ang.*)

(*zob.* ammaestratore).

animal movie (*ang.*)

(*kin.*) film familijny z udziałem zwierząt w głównych rolach. [Frittella, 2005]

animal performer (*ang.*)

aktor zwierzęcy.

animal trainer (*ang.*)

(*zob.* ammaestratore).

animated cartoon (*ang.*)

(*zob.* cartone animato).

animated movie (*ang.*)

(*zob.* film d'animazione).

animation (*ang.*)

(*kin.*) animacja filmowa (*zob.* animazione). [Bocian, Zabłocki, 2008]

animation artist (ang.)

(*zob.* animatore).

animation camera (ang.)

(*zob.* macchina per animazione).
[Dąbał, Andrejew, 2005]

animation designer (ang.)

rysownik, twórca animacji.

animation director (ang.)

(*kin.*) reżyser filmu animowanego.

animation stand (ang.)

stół do animacji. [Bocian, Zabłocki, 2008]

animato (1)

animowany.

animato (2)

(*muz.*) z ożywieniem.

animator (ang.)

(*zob.* animatore).

animatore

animator.

animatore della vita culturale, animator życia kulturalnego

animatore socio-educativo, instruktor społeczno-oświatowy

animatore grafico

grafik animacji.

animatronica

(*kin.*) animatronika, sterowanie np. kukiełkami za pomocą urządzeń elektromechanicznych. [Bocian, Zabłocki, 2008]

animatronics (ang.)

(*zob.* animatronica).

animazione

animacja (*zob.* immagini animate).
[Dąbał, Andrejew, 2005]

storie di narrativa in animazione, animowane opowiadania

effetto di animazione, efekt animacji
effetto di animazione Entrata, wejściowy efekt animacji

effetto di animazione Uscita, wyjściowy efekt animacji

animazione al computer

animacja komputerowa.

animazione a passo uno

(*zob.* passo uno).

animazione digitale

animacja cyfrowa (*zob.* animazione al computer). [Fleischner, Somalvico, 2002; Rovescalli, 2000; Bocian, Zabłocki, 2008]

animazione in tempo reale

animacja w czasie rzeczywistym.
[Bocian, Zabłocki, 2008]

animazione limitata

ograniczona animacja. [Bocian, Zabłocki, 2008]

animazione multiplano

animacja wieloplanowa. [Bocian, Zabłocki, 2008]

animazione parziale

animacja częściowa. [Bocian, Zabłocki, 2008]

animazione sincronizzata

rodzaj animacji poklatkowej (*zob.* passo uno), która polega na rozmyciu ruchu w każdej klatce przedstawiającej ruch.

animazione teatrale

działalność teatralna.

anime (*jap., ang.*)

japoński film animowany (*zob.* cartone animato). [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

ANIPA

(*zob.* Associazione Nazionale Imprese Pubblicità Audiovisiva).

ankle (*ang.*)

(*czas.*) czasownik używany w żargonie magazynu „Variety” o znaczeniu podobnym do *to quit*, w odniesieniu do gwiazdy, która odeszła od produkcji lub została z niej wyrzucona. [Frittella, 2005]

ANNCR (*ang.*)

skrót od angielskiego słowa *announcer* (*zob.* annunciatore).

annerire

przyciemniać.

announce booth (*ang.*)

kabina dźwiękoszczelna, w której nagrywany jest głos spikera. [Bocian, Zabłocki, 2008]

announcer (*ang.*)

(*zob.* annunciatore).

annullare

unieważniać, anulować.

annunciare

zapowiadać, powiadamiać, ogłaszać, komunikować, obwieszczać, anonsować.

annunciatore (1)

(*tv*) zapowiadacz, konferansjer, spiker anonsujący programy telewizyjne.

annunciatore (2)

(*teatr.*) aktor, którego zadaniem było wygłoszenie przemowy do widzów przed spektaklem.

annunciatore (3)

(*kin., tv*) osoba komentująca filmy dokumentalne.

annunciazione

(*szt.*) zwiastowanie, scena zwiastowania.

annuncio

(*zob.* annunzio).

annunziare

(*zob.* annunciare).

annunziare un film alla TV

(*tv*) zapowiedzieć film w telewizji.

annunziatore (1)

spiker, konferansjer.

annunziatore (2)

(*przen.*) zapowiadacz, zwiastun.

annunziatore (3)

(*przym.*) zapowiadający, zwiastujący.

annunziatore radiofonico

(*rad.*) spiker radiowy.

annunziatore televisivo

(*tv*) spiker telewizyjny.

annunziatrice

spikerka, konferansjerka (*zob.* annunziatore 1, 2, 3).

annunzio (1)

ogłoszenie, obwieszczenie, doniesienie, zakomunikowanie.

annunzio (2)

wiadomość, podanie do wiadomości.

annunzio (3)

zapowiedź; w średniowiecznym teatrze: prolog recytowany przez aktora w przebraniu anioła.

annunzio (4)

anons, ogłoszenie.

annunzio (5)

(*rad.*, *tv*) zapowiedź programu.

annunzio murale

afisz, plakat, ogłoszenie na ścianie, ogłoszenie na murze.

annunzio pubblicitario

ogłoszenie reklamowe, reklamówka.

ANSA

(*zob.* Agenzia Nazionale Stampa Associata).

antagonismo

antagonizm, sprzeczność, wrogość.

antagonista

(*teatr.*, *rzecz.*) antagonista. Postać pozostająca w konflikcie z głównym bohaterem, przeciwnik, oponent, rywal. [Kosiński, 2006]

antagonista

(*przym.*) przeciwny, antagonistyczny.

antagonisticamente

antagonistycznie, wrogo.

antagonistico

antagonistyczny, przeciwstawny.

antefatto (1)

(*kin.*) prequel (*ang.*), poprzednik, nawiązanie do jakiegoś utworu – zazwyczaj popularnego filmu, opowiadające o wydarzeniach wcześniejszych niż opisane w pierwowzorze. Prequale zazwyczaj powstają później niż oryginalne dzieło i często są w nich wyjaśniane wątki i zdarzenia, o których opowiadała główna część.

antefatto (2)

wydarzenie poprzedzające inne (*por.* *analessi*).

antegenerale

(*zob.* *prova antegenerale*).

antenna

antena.

antenna booster (*ang.*)

(*zob.* *amplificatore di linea*).

antenna centralizzata

antena, do której może być podłączona większa liczba użytkowników, np. w całym bloku.

antenna direzionale

antena wiązkowa.

antenna parabolica

antena paraboliczna.

antenna piatta

płaska antena satelitarna.

antenna radio

antena radiowa.

antenna ricevente

antena odbiorcza.

antenna trasmittente

antena nadawcza.

antenna unidirezionale

antena jednokierunkowa.

antennista

(*tv*) technik zakładający lub reperujący anteny telewizyjne, instalator. [Frittella, 2005]

anteoccupatio (*łac.*)

(*zob.* *prolessi*).

anteprima

(*kin.*) prapremiera. Projekcja filmu przed pierwszą publiczną prezentacją. W USA istnieje również praktyka *sneak preview*, polegająca na projekcji filmu zanim ten zostanie ostatecznie zakończony. Te pokazy pozwalają na zbieranie opinii publiczności w celu poprawy, ulepszenia jego jakości. [Journot, 2002, 2004; Frittella, 2005] *dare un film in anteprima*, zorganizować prapremierową projekcję filmu

anthology film (*ang.*)

(*kin.*) antologia filmowa, film kompilacyjny. [Bocian, Zabłocki, 2008]

anthology plot (*ang.*)

(*zob.* plot episodico).

ANTI

(*zob.* Associazione nazionale tele-radio indipendenti) stowarzyszenie zrzeszające niezależnych nadawców radiowych i telewizyjnych.

anti-abrasivo

przeciwcierpi.

anti-alo

przeciwodblaskowy
(*zob.* antihalo).

anticipazione (1)

oznaka, zapowiedź.

anticipazione (2)

(*muz.*) antycypacja.

anticipo sugli incassi

(*zob.* finanziamento pubblico).

anticipointment (*ang.*)

słowo angielskie – skrót od *anticipation disappointment*. Oznacza rozczarowanie widza długo wyczekiwanym filmem.

anticlimax (*ang.*)

antyklimaks, antygradacja, trywialne rozwiązanie ekstremalnie trudnej

sytuacji, które stanowi do pewnego stopnia rozczarowanie dla widza lub czytelnika.

antico fraseggiare

klasyczne frazowanie (budowanie zdań).

antidivo

celebryta pozbawiony ekscentrycznych potrzeb, które normalnie cechują wielkie gwiazdy.

antieroe

(*lit., teatr.*) antybohater. Pierwszoplanowa postać nieposiadająca cech bohatera w tradycyjnym znaczeniu tego słowa. Zwykle antybohater jest postacią negatywną lub pozbawioną cech heroicznych. Najbardziej znanymi antybohaterami w literaturze włoskiej są Zenon w powieści *La coscienza di Zeno* (Italo Svevo) i Mattia Pascal w *Il fu Mattia Pascal* (Luigi Pirandello). W teatrze współczesnym antybohater porusza się w świecie wyzbytym wartości, a jego świadomość i tożsamość są zdeintegrowane. [Abirached, 1994; Sinko, 1988; Pavis, 1996, 1998, 2002; Ryngaert, Sermon, 2006; Kaczmarek, 2010]

antifona (1)

antyfona, rodzaj śpiewu liturgicznego w Kościele katolickim. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

antifona (2)*(przen.)* nuda.**antifonale***(rzecz.)* chórzyista kościelny.**antifonale***(przym.)* dotyczący antyfony.**antifonia***(muz.)* antyfonia.**antihalo (1) (ang.)**

warstwa substancji zapobiegająca odbłaskowi na materiale fotograficznym.

antihalo (2) (ang.)

folia, klisza pokryta substancją zapobiegającą odbłaskowi na materiale fotograficznym.

anti haze filter (ang.)

filtr przeciw zamgleniu, filtr przeciwmgielny. [Frittella, 2005]

antihero (ang.)*(zob. antieroe).***anti-masque (ang.)***(teatr.)* antymaska. Gatunek utworu dramatycznego w teatrze angielskim, funkcjonujący jako dodatek do maski. Stanowił zwykle groteskowe lub humorystyczne intermedium przed lub w trakcie przedstawienia głównego *(zob. intermezzo)*. [Frittella, 2005]**anti-naturalist performance***(ang.)**(teatr.)* typowy styl dla teatru Bertolta Brechta, w którym widz ma świadomość, że to, co się dzieje na scenie, nie jest realistyczne *(por. teatro epico)*. [Frittella, 2005]**antipalchetto***(teatr.)* przedsiónek sceny w teatrze.**antipodismo**antypodysta *(zob. giocoliere)*.**antiprologo***(teatr.)* rodzaj wstępu poprzedzającego prolog, najczęściej o charakterze żartobliwym.**antishippers (ang.)***(kin., tv)* w języku fanów serialu *Z Archiwum X* słowo to określa tych fanów, którzy są przeciwni jakiegokolwiek bliższej i osobistej relacji uczuciowej pomiędzy Daną i Foxem.**antishock (ang.)**

przeciwwstrząsowy.

antiteatro*(teatr.)* antyteatr. Typ dramaturgii, spektakli, które ostentacyjnie odrzucają reguły rządzące iluzją teatralną. Sam termin pojawił się w latach 50. XX wieku przy okazji wystawienia Łysej śpiewaczki Ionesco, niemniej jednak każda epoka może pochwalić

się istnieniem antyteatru, o czym świadczą chociażby sztuki jarmarczne z XVIII wieku czy oryginalne działania futurystów, dadaistów i surrealistów (*por.* teatro dell'assurdo, nouveau théâtre, futurismo, dadaismo, surrealismo, teatro dadaista, teatro futurista, teatro surrealista, performance art, happening, teatro postdrammatico). [Serreau, 1966; Kosiński, 2006]

antitesi

antyteza, zestawienie dwóch różniących się znaczeniowo zdań, wyrażień. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

antivento

wiatroodporna ochrona np. dla mikrofonu.

Antoinette Perry Award

(for Excellence in Theatre) (*ang.*)

(*teatr:*) nagroda przyznawana każdego roku twórcom teatralnym w USA, w skrócie nazywana Tony Award. Tony wraz z nagrodami telewizyjnymi Emmy, muzycznymi Grammy oraz filmowymi Oscarami należy do czterech najważniejszych nagród amerykańskiego przemysłu rozrywkowego, określanych wspólnie akronimem EGOT (*zob.* EGOT).

antonomasia (*gr.*)

antonomazja, zastąpienie imienia. Rodzaj metonimii, która polega na zastąpieniu imienia peryfrazą, epi-

tetem, np. Harpagon odwołuje się bezpośrednio do skąpca. Samo imię może w tym wypadku posiadać konotacje związane z pewną cechą charakterystyczną postaci, jak w przypadku Don Juana, mitycznego uwodziciela niewieścich serc i Judasza, inkarnującego zdradę (*por.* dramatis personae, elenco dei personaggi). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

antropologia teatrale

(*teatr:*) antropologia teatru. Dyscyplina zajmująca się człowiekiem, który za pomocą gry teatralnej ukazuje różne zachowania społeczne innych ludzi. [Pavis, 1998, 2002; Barba, 1981; Kosiński, 2006]

anus envy (*ang.*)

(*żarg.*) w slangu fanów seriali młodzieżowych nieodparta chęć naśladowania zachowań negatywnych bohaterów. [Frittella, 2005]

anziano maestro di arti

marziali

(postać) dawny mistrz sztuk walki.

AOCI

(*zob.* Associazione Operatori Cinematografici Italiani).

AOTW (*ang.*)

(*tv*) Alien of the Week, *dosł.* „obcy tygodnia”. Termin używany przez fanów serialu *Star Trek* na określe-

nie gatunku obcego pojawiającego się w najnowszym transmitowanym odcinku serialu.

A-pages (*ang.*)

dotatkowe stronice dopisanej sceny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

aperto (1)

(*zob.* all'aperto).

aperto (2)

(*muz.*) zdjęcie tłumika z instrumentu.

apertura (1)

(*teatr., kin.*) scena otwierająca, która wprowadza widza w tematykę filmu, dramatu lub innego widowiska artystycznego (*zob.* esordio, esposizione). [Frittella, 2005]

apertura (2)

(*tv, rad.*) rozpoczęcie/początek programu (*zob.* sigla d'apertura).

apertura (3)

otwór obiektywu.

apertura a iride

(*zob.* effetto ottico, iride).

apertura del diaframma

prysłona.

apertura fotometrica

rodzaj kalibracji obiektywów.

apertura piena

(*fot., kin.*) pełna przysłona, maksymalne otwarcie migawki. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

aperture (*ang.*)

(*zob.* apertura 3).

aperture gate (*ang.*)

(*zob.* corridoio di guida).

aperture plate (*ang.*)

(*zob.* finestrino di ripresa).

aplomb (*fr.*)

w tańcu klasycznym pojęcie określające utrzymanie równowagi, zwłaszcza po wykonaniu wyskoku. [Frittella, 2005]

apocalisse zombie

(*kin.*) apokalipsa zombi, gatunek filmowy, którego akcja rozgrywa się podczas zmierzchu cywilizacji.

apoftegma

apoftegmat, lapidarne powiedzenie o moralnym wydzwisku (*zob.* massima). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

apogeo (1)

apogeum, punkt orbity okołozemskiej, najdalszy od Ziemi.

apogeo (2)

szczyt, kulminacja.

apografo

apograf, kopia.

apollineo

apoliński, apolińskość. W nawiązaniu do *Narodzin tragedii* Fryderyka Nietzschego, sztuka apolińska charakteryzuje się harmonią i umiarem, przestrzeganiem pewnych reguł zwanych klasycznymi. Symbolem apolińskości miał być rzeźbiarz, który po ukończeniu swojego dzieła mógł oddać się kontemplacji własnego tworu (*por.* dionisiaco). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

apologia

(*lit.*) apologia, apologetyk. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

apologo

(*lit.*) apolog, krótki utwór dydaktyczno-moralizatorski o charakterze alegorycznym (*por.* allegoria). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

aposiopesi

aposjopeza, apozjopeza, przemilczenie. Figura retoryczna, która polega na nagłym i nieoczekiwanym przerwaniu przekazywanej wiadomości w celu ukrycia, przemilczenia czegoś.

apostrofe

(*lit.*) apostrofa. Uroczysty i bezpośredni zwrot do adresata, który najczęściej nie należy do świata rzeczywistego. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

apoteosi (1)

(*teatr.*) apoteoza. W utworze dramatycznym (przedstawieniu teatralnym) ostatnia scena o charakterze podniosłym, w której spotykają się główne postaci występujące w utworze. W teatrze greckim końcowa scena spektaklu wypełniona kolorowymi światłami w obecności wielu postaci, które są unoszone ku niebu. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

apoteosi (2)

(*teatr.*) majestatyczny spektakl. [Frittella, 2005]

apoteosi (3)

(*lit.*) apoteoza, patetyczny utwór pochwalny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

apozeugma

(*zob.* zeugma).

apparatore

(*teatr.*) osoba odpowiedzialna za urządzenie i wyposażenie sceny w teatrze XIX wieku.

apparecchi d'illuminazione

urządzenia oświetleniowe.

apparecchi di proiezione cinematografici

(*kin.*) projektory kinowe (*zob.* projector).

apparecchiature audio

sprzęt audio.

apparecchio a galena

(*zob.* radio a galena).

apparecchio radio

sprzęt radiowy.

apparecchio radiotelevisivo

sprzęt RTV.

apparecchio televisivo

telewizor.

appariscente

krzykliwy, ekstrawagancki, jaskrawy.

appariscenza

jaskrawość, krzykliwość, ostrość.

apparizione (1)

zjawą, mamidło, zwid, widziadło, fantom, majak, upiór.

apparizione (2)

(*zob.* sortita).

apparizione (3)

wygląd.

appassionamento

zapał, entuzjazm.

appassionante

pasjonujący, ekscytujący.

appassionato

(*muz.*) namiętnie, z pasją.

appassionato di cinema

(*kin.*) pasjonat kina.

appassionato di musica

(*zob.* melomane).

appassionato di teatro

(*teatr.*) teatroman.

appel (*fr.*)

(*zob.* chiamata).

appello

apel, prośba, wezwanie o pomoc przez mikrofon.

appendere

zawiesić na haku.

appendice

posłowie, suplement, załącznik.

appendicetta

suplemencik.

appendicista

autor/autorka powieści odcinkowych.

APPI

(*zob.* Associazione dei Piccoli Palcoscenici Italiani).

applaudire

oklaskiwać, przyjmować z entuzjazmem.

applaudire a un cantante, oklaskiwać piosenkarza

applauditore

oklaskujący.

applause in mid-scene (*ang.*)

(*zob.* panetto).

applause meter (*ang.*)

(*zob.* applausometro).

applausi sonori

donośne brawa.

applauso

(*teatr.*) aplauz, brawa. Wyrażany jest zazwyczaj oklaskami, powszechnie uważany jest za wyraz uznania publiczności dla gry aktorskiej. Niekiedy brawa mogą być ironiczne i boleśnie odebrane przez aktorów, na równi z gwizdami (*zob.* ovazione, fischiare).

tributare un applauso, spotkać się z aplauzem

un uragano di applausi, huraganowe brawa

scroscio di applausi, burza oklasków
applauso fragoroso, huczne brawa

applauso freddo, nikłe oklaski
battere le mani, applaudire, bić brawa
essere applaudito, otrzymywać brawa
fare applauso a scena aperta, przerwać komuś oklaskami
applauso prolungato, długie oklaski

applauso a scena aperta

(*teatr.*) brawa podczas gry aktorskiej, w trakcie trwającego spektaklu. Aktor musi odczekać chwilę, aż aplauz ucichnie, by przedstawienie mogło być kontynuowane (*zob.* panetto).

applauso di sortita

(*teatr.*) przywitanie na scenie ulubionego aktora przez rozentuzjasmowaną publiczność.

applausometro

oklaskomierz, miernik zachwyty grupowego.

apple box (*ang.*)

(*teatr.*) drewniany stopień używany przez aktorów niższych, żeby dorównać wzrostem pozostałym. [Frittella, 2005]

appoggiare sopra una nota

(*muz.*) wytrzymać ton.

appoggiatura (1)

(*muz.*) appoggiatura, rodzaj ozdóbki w muzyce, przednutka długa. [Habela, 1980]

appoggiatura (2)

uwypuklenie, uwypuklenie, podkreślenie ważności słowa w wypowiedzianej przez aktora kwestii.

appoggio (1)

oparcie, podparcie, podpora.

appoggio (2)

wsparcie, pomoc.

appoggio (3)

podpora.

appoggio (4)

(*teatr.*) (*zob.* controcena).

appointment television (ang.)

(*tv*) termin określający zachowania widzów, którzy planują swój dzień tak, aby o danej porze móc oglądać swój ulubiony program telewizyjny. [Frittella, 2005]

apprentice editor (ang.)

(*zob.* aiuto montatore).

approach (ang.)

(*kin.*) podejście, zbliżenie się kamery do filmowanego obiektu. [Frittella, 2005]

aprire in dissolvenza

wzmocnić, rozjaśnić dźwięk, obraz.

approccio

podejście, sposób widzenia.

approccio matematico

(*teatr.*) matematyczne badania. Stosowanie metod matematycznych do badań nad teatrem.

aprire ombrelli

(*teatr.*) otwieranie parasolki na scenie może przynieść aktorowi pecha (*zob.* superstizioni teatrali).

apron (ang.)

(*teatr.*) część sceny, która wchodzi w widownię.

arabesque

arabeska, w tańcu klasycznym poza inspirowana motywami orientalnymi, w której ciało tancerza zachowuje równowagę na jednej nodze, z drugą wyprostowaną i uniesioną z tyłu. [Frittella, 2005]

Arbeiter film (niem.)

(*kin.*) gatunek filmu proletariackiego przeznaczonego dla niemieckich klas pracujących w latach 1970–1976. [Frittella, 2005]

arbor (ang.)

(*zob.* cradle).

arc (ang.)

(*tv*) format serialu telewizyjnego, w którym wątek rozwija się w kilku odcinkach, a nie tylko w jednym. [Frittella, 2005]

arc lamp (*ang.*)

lampa łukowa.

arc light (*ang.*)

światło łukowe.

arc stage (*ang.*)

(*zob.* arco scenico).

arcaicizzare

(*zob.* arcaizzare).

arcaico

archaiczny, przestarzały.

arcaismo

(*lit., szt.*) archaizacja.

arcaista

archaizujący pisarz <artysta>.

arcaizzare

naśladować archaiczne wzory.

arcata (1)

arkada.

arcata (2)

(*muz.*) pociągnięcie smyczkiem.

archetipo

archetyp. Termin pochodzi od teorii Carla Gustava Junga na oznaczenie pewnych uniwersalnych wyobrażeń, które istnieją w nieświadomości zbiorowej. W teatrze dotyczą przede wszystkim postaci dramatycznych,

które są tworam i mitycznej lub intuicyjnej wizji człowieka, odpowiadającej charakterystycznym dla nich atrybutom zachowania. Do postaci archetypicznej należą z pewnością Medea, Edyp, Hamlet czy Ryszard III.

archetto

(*zob.* arco).

archi

(*muz.*) smyczki.

architestualità

(*zob.* intertestualità).

archivio

archiwum.

arco

(*muz.*) smyczek.

arco scenico

(*teatr.*) łuk prosceniowy, łuk sceniczny (*zob.* proscenio).

arcobaleno

tęcza.

ardente

(*muz.*) określenie wykonawcze: płomiennie.

area di recitazione

(*teatr.*) strefa gry. Przestrzeń wydzielona w teatrze dla gry aktorskiej; część sceny, w której rozgrywa się akcja spektaklu. [Pavis, 1998, 2002]

area di ripresa

(*kin.*, *tv*) część scenografii, w której rozgrywa się akcja filmu.

arena (1)

arena.

arena (2)

stadion, boisko.

arena (3)

(*staroż.*) amfiteatr.

l'arena di Verona, amfiteatr w Weronie

arena (4)

(*teatr.*) scena pod gołym niebem.

arena (5)

(*kin.*) kino pod gołym niebem.

argano

wciągnik.

argante (1)

(*teatr.*) w żargonie teatralnym słup, na którym wieszano akcesoria potrzebne aktorowi (dzisiaj nie jest już używany).

argante (2)

(*teatr.*) pracownik teatru zajmujący się zmianą dekoracji, opuszczaniem kurtyny itd.

argomento (1)

temat, zasadniczy wątek, fabuła.

argomento (2)

(*teatr.*) (od łacińskiego *argumentum* oznaczającego przedmiot, temat lub treść przedstawienia) rodzaj zwięzłego streszczenia fabuły sztuki, który umieszczany był przed rozpoczęciem właściwej akcji.

ARI (1)

(*zob.* Associazione Radiotecnica Italiana).

ARI (2)

(*zob.* Associazione Radioamatori Italiani).

aria (1)

(*muz.*) melodia (*zob.* melodia).

sull'aria di una vecchia canzone, na melodię starej piosenki

aria (2)

(*muz.*) aria.

arietta

melodyjka.

arioso

(*muz.*) arioso, śpiewnie.

ariosteo

dotyczący Ariosta.

ariostesco

(*zob.* aristeo).

aristofaneo

metrum arystofanejskie.

aristotelico

arystotelesowski, arystotelesowy
(*zob.* teatro aristotelico).

ark film (ang.)

(*kin.*) film, którego akcja rozgrywa się w zamkniętym pomieszczeniu (jak w arce Noego).

arlecchina

(*zob.* arlecchino).

arlecchinata

(*teatr.*) francuska odmiana farsy, odgrywana przez komików z komedii *dell'arte*. [Kosiński, 2006]

Arlecchino

Arlekin (jedna z postaci komedii *dell'arte*); błazen, pajac. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013; Camilleri, 2001; Kosiński, 2006]

arlecchino

(*teatr.*) nieruchoma część kurtyny u góry sceny, służąca za dekorację oraz regulującą wysokość sceny.

arm swinger (ang.)

(*zob.* carrellista).

armare la tela

(*teatr.*) uzbroić płótno; przygotować ramę, na którą naciąga się pomalowane płótno.

armatura

(*teatr.*) zbrojenie, wzmocnienie, stelaż struktury scenograficznej.

armchair theatre (ang.)

dosł. „teatr fotelowy <salonowy>”, transmitowany przez radio lub telewizję.

armiere

(*kin.*) rusznikarz. Osoba odpowiedzialna za pistolety, szpady i każdego typu broń na planie filmowym. [Frittella, 2005]

armonia

harmonia, współbrzmienie.
armonia di colori, współgranie barw
in armonia, zgodnie
armonia vocalica, harmonia samogłosek

armonia tra forma e contenuto

zgodność między formą a treścią.

armonica (1)

(*muz.*) harmonijka.

armonica (2)

(*muz.*) harmonika.

armonica a bicchieri

harmonika szklana.

armonica a bocca

(*muz.*) harmonijka ustna.

armonicamente

harmonijnie, zgodnie, równo.

armonicista (1)

harmonista.

armonicista (2)

rzemieślnik wytwarzający instrumenty dęte.

armonico (1)

harmonijny, współgrający.

armonico (2)

(muz.) harmoniczny.

suono armonico, ton harmoniczny

armonioso

(zob. melodioso).

armonisità

(zob. melodia).

armonista (1)

(muz.) znawca/znawczyni zasad harmonii.

armonista (2)

zwolennik/zwolenniczka stosowania harmonii.

armonistico

harmonijny.

armonium

(muz.) fisharmonia.

armonizzare

(muz.) harmonizować.

armonizzazione

(muz.) harmonizacja.

aromarama (ang.)

(kin., teatr.) kino zapachowe (Charles Weiss), w XIX wieku w Anglii rozpylano również substancje aromatyczne w teatrze. [Frittella, 2005]

arpa

(muz.) harfa.

arpagone

harpagon, skąpiec.

arpeggiamento

(muz.) wykonywanie arpeggia.

arpeggiando

(muz.) grając na harfie.

arpeggio

(muz.) gra na harfie.

arpeggione

(muz.) instrument strunowy wielkości wiolonczeli.

arpicordo

(muz.) klawesyn, klawicymbał.

arpista

(muz.) harfista.

arqué (fr.)

określenie nóg tancerza klasycznego w pozycji pierwszej – pałakowaty, łukowaty, w przeciwieństwie do jarreté.

arrabbiati

(zob. Angry Young Men).

arrangement (fr.)

(zob. arrangemento, adattamento).

arranger (ang.)

(zob. adattatore).

arrangiamento (1)

(muz.) aranżacja.

arrangiamento (2)

(zob. adattamento).

arrangiare

(muz.) aranżować.

arredamento

meble na scenie/planie filmowym.

arredatore

(teatr., kin.) inspicjent, osoba zajmująca się pozyskiwaniem i ustawieniem mebli na scenie/planie filmowym.

arretrato

(zob. numero arretrato).

arrière-scène (fr.)

(zob. backstage).

arringa

uroczysta mowa.

arringare

przemówić, mieć przemowę

arringatore

(lit.) mówca.

arrivare alla quarta

(teatr.) dosł. „dotrzeć do czwartej”, do czwartego rzędu foteli na sali. O aktorze, który potrafi rozkochać w sobie/zainteresować sobą publiczność.

arrondi (fr.)

w tańcu klasycznym określenie zaokrąglonej pozy rąk w odróżnieniu od *allongé* (por. *allongé*).

ars antiqua (łac.)

(muz.) dawna sztuka.

ars nova (łac.)

(muz.) sztuka nowa.

art buyer (ang.)

(zob. trovarobe).

art cinema (ang.)

(zob. cinema d'essai).

art department (ang.)

dział scenografii (zob. reparto scenografia).

art direction (*ang.*)

kierownictwo artystyczne.

art director (*ang.*)

(*zob.* scenografo, direttore artistico).

art film (*ang.*)

(*zob.* art movie).

art house (*ang.*)

(*kin.*) kino studyjne (*zob.* cinema d'essai).

art movie (*ang.*)

(*kin.*) film artystyczny, film o sztuce.

art still (*ang.*)

fotos, fotografia artystyczna.

art theatre (*ang.*)

(*zob.* cinema d'essai).

art work (*ang.*)

opracowanie graficzne np. napisów.

arte (1)

sztuka.

arte (2)

dzieło sztuki.

arte (3)

sztuka (aktorska).

arte (4)

sztuka, rzemiosło.

arte (5)

sztuka, kunszt, umiejętność, mistrzostwo.

arte applicata

sztuka stosowana <użytkowa>.

arte astratta

sztuka abstrakcyjna (*zob.* astrattismo).

arte concettuale

(*zob.* arte performativa di avanguardia).

arte corporea

(*zob.* body art).

arte decorativa

sztuki zdobnicze.

arte del dire

sztuka oratorska (*zob.* arte oratoria).

arte del prestigiatore

kuglarstwo.

arte della danza

sztuka tańca.

arte della scultura

rzeźbiarstwo.

arte dello schermo

sztuka filmowa, kinematografia.

arte dello scrivere

sztuka pisarska.

arte dello spettacolo

(*teatr.*) sztuka widowiskowa.

arte di comporre drammi

(*zob.* drammaturgia).

arte drammatica

(*teatr.*) sztuka dramatyczna szeroko rozumiana jako dział sztuki, ale również jako gatunek literacki. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

arte drammaturgica

(*teatr.*) sztuka dramatyczna, sztuka dramaturgiczna.

arte figurativa

(*szt.*) figuratywizm, sztuka figuratywna.

arte istrionica

aktorstwo, sztuka aktorska.

arte mimetica

sztuka mimetyczna, naśladowcza (*zob.* *mimèsis*).

arte muta

(*zob.* *cinema muto*). [Lubelski, Sowińska, Syska, 2010]

arte oratoria

sztuka oratorska, oratorstwo (*zob.* *arte del dire*, *oratoria*).

arte orchestica

sztuka tańca klasycznego.

arte pantomimica

sztuka pantomimy, pantomimika.

arte pastorale

sielanka, ekloga.

arte performativa**di avanguardia**

(*teatr.*) awangardowa sztuka widowiskowa. Forma artystyczna, w której aktor lub grupa aktorów tworzy sztukę. Sztuka ta może zdarzyć się w jakimkolwiek miejscu, w jakimkolwiek momencie i trwać przez bliżej nieokreślony czas. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

arte poetica

sztuka poetycka.

arte popolare

sztuka ludowa.

arte pura

czysta sztuka.

arte rappresentativa

(*szt.*) sztuka reprezentacyjna dążąca do przedstawienia rzeczywistości (*zob.* *realismo*, *naturalismo*, *impressionismo*, *por.* *astrattismo*).

arte sacra

sztuka sakralna.

arte sequenziale

„sztuka sekwencji obrazków”, określenie Willa Eisnera na komiks (*zob. fumetto*).

arte spaziale

sztuka przestrzeni, spacializm.

arte visiva

(*zob. arti visive*).

arte visuale

sztuka wizualna.

artefatto

(*przym.*) sztuczny, nienaturalny.

artefice (1)

(*przen.*) twórca, mistrz.

artefice (2)

(*dawn.*) rzemieślnik.

arti della rappresentazione

(*teatr., kin., tv*) sztuki widowiskowe. Określenie typu sztuk, które charakteryzują się przedstawieniem relacji pomiędzy elementem znaczącym a oznaczanym. Należą do nich: teatr, taniec, pantomima, poezja śpiewana, widowiska, opera, przedstawienia marionetek, film, telewizja. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

arti della scena

(*teatr.*) sztuki sceniczne. Odmiana sztuk widowiskowych, które komu-

nikują się bezpośrednio z widzem bez używania jakiegokolwiek medium.

arti della vita

sztuki żywe, które jako materiał artystyczny używają ciała i zachowań ludzkich, a więc takie jak teatr dramatyczny, taniec, opera, pantomima.

arti dello spettacolo

sztuka sceniczna.

arti figurative

(*szt.*) sztuki plastyczne.

arti performative

(*zob. arte performativa di avanguardia; por. performance*).

arti plastiche

sztuki plastyczne.

arti visive

sztuki wizualne. Różne dziedziny twórczości artystycznej, które można postrzegać za pomocą wzroku odbiorcy.

articolare

(*muz.*) artykułować.

articolazione

(*muz.*) artykulacja, sposób wykonywania dźwięków (*zob. legato, staccato, portato, pizzicato, spiccato, frullato, con sordino itd.*)

articolazione del racconto

artykulacja fabuły.

articolessa

(*dzien.*, *pog.*) gniot, nudny artykuł.

articolista

(*dzien.*) felietonista, felietonistka.

articolo (1)

(*dzien.*) artykuł.

articolo (2)

towar, wyrób, produkt.

artifact (*ang.*)

(*kin.*) błąd w obrazie lub dźwięku.

artificio (1)

sztuka, kunszt, artyzm, maestria.

artificio (2)

chwyt, sztuczka.

artificio (3)

afektacja, pretensjonalność.

artificio (4)

(*lit.*) chwyt, zabieg, figura.

artificio (5)

(*szt.*) artystostwo.

artificio di racconto

(*kin.*) zabieg narracyjny, technika narracyjna.

artifici scenici

(*teatr.*) triki, chwyt sceniczne.

artifizio

(*zob.* artificio).

artist development (*ang.*)

rozwój artystyczny.

artista

artysta.

un artista dotato di fantasia, artysta obdarzony fantazją <wyobraźnią>

artista cinematografico

artysta filmowy.

artista di cartello

znany artysta.

artista di cabaret

artysta kabaretowy. [Olivieri, 1989; Quargnolo, 1980]

artista di strada

artysta uliczny.

artista di varietà

artysta teatru rozrywk. [Olivieri, 1989; Quargnolo, 1980]

artista itinerante

(*zob.* artista di strada).

artista performativo

(*zob.* statua vivente, performer).

artista plastico

plastyk.

artista teatrale

artysta teatralny.

artista tessile

artysta tkanin.

artista travestito da donna

(*zob.* drag queen).

artisticamente

artystycznie.

artistico

artystyczny.

as (*ang.*)

jako..., w roli...

ASCA

(*zob.* Associazione Scenografi Costumisti Arredatori).

ascensore

(*kin.*) ruch kamery z góry na dół.
[Frittella, 2005]

ascoltatore

słuchacz (*por.* spettatore).

ascolto (1)

słuchanie, nasłuchiwanie.

le persone in ascolto, słuchacze

ascolto (2)

(*teatr.*) „wsluchiwanie się w swojego partnera”, gra w idealnym porozumieniu z partnerem (*zob.* trovarsi sul velluto).

ascolto medio

(*tv*) średnia oglądalność. [Arnheim, 1993; Frittella, 2005]

Asia-Pacific Broadcasting**Union** (*ang.*)

organizacja zrzeszająca sieci telewizyjne w krajach Azji i Pacyfiku.

aside (*ang.*)

(*zob.* a parte).

ASIFA

(*zob.* Associazione Italiana Film d'Animazione).

aspect ratio (*ang.*)

(*zob.* formato dello schermo).

aspettativa

oczekiwanie.

aspetto (1)

wygląd.

aspetto (2)

punkt widzenia.

aspetto (3)

aspekt.

aspetto semantico, aspekt semantyczny

aspetto semiotico, aspekt semiotyczny

assai

(muz.) bardzo, termin używany na określenie tempa lub dynamiki.
allegro assai, bardzo szybko

asse

oś.

assemblaggio

(kin.) etap selekcji i porządkowania materiału filmowego przed montażem właściwym filmu. [Frittella, 2005; Arijon, 2002, 2008]

assemblé (fr.)

(taniec) skok baletowy rozpoczynający się w piątej pozycji, po wyrzuceniu jednej nogi w górę, obie nogi należy złączyć w powietrzu razem i skończyć skok również w piątej pozycji (zamkniętej). [Frittella, 2005]

assembler (ang.)

assembler.

assembly (ang.)

(zob. assemblaggio).

assembly belt (ang.)

(kin.) taśma montażowa.

assembly system (ang.)

(kin.) system montażu.

asse ottico

oś optyczna.

asservimento

(kin., tv, av.) urządzenie synchronizujące sygnał wideo z różnych źródeł. [Bocian, Zabłocki, 2008]

assignment editor (ang.)

(tv) wydawca programu newsowego.

assistant cameraman (ang.)

(zob. assistente operatore).

assistant chief lighting technician (ang.)

(zob. aiuto capo elettricista).

assistant costumes designer

(ang.)

(zob. assistente costumista).

assistant director (ang.)

(zob. aiuto regista).

assistant (film) editor (ang.)

(zob. aiuto montatore).

assistant make-up artist (ang.)

(zob. aiuto truccatore).

assistant producer (ang.)

(zob. assistente alla produzione).

assistant production manager (ang.)

(zob. ispettore di produzione).

assistant property master (ang.)

(zob. aiuto attrezzista).

assistant stage manager (*ang.*)

(*zob.* assistente del direttore di scena).

assistente

asystent. [Dąbał, Andrejew, 2005]

assistente ai fuochi

pirotechnik.

assistente al doppiaggio

(*kin., tv*) reżyser dubbingu, realizator dubbingu. [Frittella, 2005]

assistente alla produzione

asystent dyrektora produkcji. [Dąbał, Andrejew, 2005]

assistente alla regia

(*zob.* aiuto regista).

assistente al montaggio

(*zob.* aiuto montatore).

assistente archivista

(*tv*) archiwista, archiwariusz w telewizji.

assistente costumista

asystent kostiumografa.

assistente del direttore di scena

(*teatr.*) asystent inspicjenta w teatrze.

assistente di camerino

(*teatr.*) garderobiany.

assistente di studio

(*tv*) asystent w studiu telewizyjnym, pośredniczący pomiędzy reżyserem a artystami w trakcie transmisji.

assistente microfonista

(*kin., tv*) osoba współpracująca z technikiem mikrofonów. [Frittella, 2005]

assistente operatore

(*kin.*) ostrzyiciel (zdjęć), pierwszy asystent kamery, *focus puller*, odpowiedzialny za utrzymanie ostrości obrazu. [Dąbał, Andrejew, 2005; Boccian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

assistente sociale

pracownik socjalny.

assistente volontario

asystent-wolontariusz.

assistere

wspierać, asystować.

asso

(*przen.*) as, mistrz, znakomitość (*zob.* primattore, mattatore, fuoriclasse).

AssoArtisti

(*zob.* Associazione degli Artisti e degli Operatori dello Spettacolo).

associate director (*ang.*)

(*zob.* collaboratore del regista).

associate producer (*ang.*)

(*zob.* produttore associato).

Associated Actors and Artists of America (*ang.*)

amerykańskie stowarzyszenie aktorów i artystów.

Association of British Theatre Technicians (*ang.*)

związek brytyjskich techników teatralnych.

Association of Canadian Film Craftpeople (*ang.*)

kanadyjski związek ludzi filmu.

Association of Cinematograph, Television and Allied Technicians (*ang.*)

zrzeszenie techników kina i telewizji w Wielkiej Brytanii.

Association of Film Commissioners International (*ang.*)

międzynarodowe zrzeszenie członków komisji filmowych.

Association of Film Craftsmen (*ang.*)

brytyjskie stowarzyszenie ludzi filmu.

Associazione Autori Cinematografici Italiani

związek włoskich artystów filmowych. [Frittella, 2005]

Associazione Broadcast Italiana

włoskie stowarzyszenie nadawców. [Frittella, 2005]

Associazione Cattolica Esercenti Cinema

katolickie stowarzyszenie operatorów filmowych.

Associazione Cinema Democratico

stowarzyszenie kina demokratycznego.

Associazione degli Artisti e degli Operatori dello Spettacolo

zrzeszenie artystów i operatorów teatralnych.

Associazione dei Piccoli Palcoscenici Italiani

dosł. „stowarzyszenie małych scen włoskich”.

Associazione Fonografici Italiani

włoski związek techników fonograficznych.

Associazione Generale Italiana dello Spettacolo

włoskie stowarzyszenie widowiska teatralnego.

Associazione Italiana Amici dei Cinema d'Essai

włoskie stowarzyszenie sympatyków kina studyjnego.

Associazione Italiana Aiuto Registi e Segretarie d'Edizione

włoskie stowarzyszenie asystentów reżysera oraz sekretarzy planu.

Associazione Italiana Ascoltatori Radio e Televisione

włoskie zrzeszenie radiosłuchaczy i telewizorów.

Associazione Italiana Autori della Fotografia Cinematografica

zrzeszenie włoskich dyrektorów obrazu/autorów zdjęć.

Associazione Italiana Autori Tecnici e Artisti dello Spettacolo

włoskie zrzeszenie autorów i artystów spektaklu. [Frittella, 2005]

Associazione Italiana Cineoperatori

włoski związek kamerzystów.

Associazione Italiana Critici Radio e Televisione

włoski związek krytyków radia i telewizji, który przyznaje nagrody dla najlepszych artystów widowiskowych, nazywane *premi Chianciano*.

Associazione Italiana Cultura Cinematografica

włoskie stowarzyszenie kultury filmowej. [Frittella, 2005]

Associazione Italiana Dialoghisti Adattatori Cinetelevisivi

włoski związek autorów dialogów filmowych i telewizyjnych.

Associazione Italiana Film d'Animazione

włoski związek twórców filmu animowanego.

Associazione Italiana Tecnici del Suono

włoski związek techników dźwięku.

Associazione Italiana TeleCineoperatori

włoski związek operatorów kamery filmowej i telewizyjnej.

Associazione Nazionale Autori Cinematografici

związek włoskich artystów filmowych.

Associazione Nazionale Esercenti Cinema

państwowe stowarzyszenie przedsiębiorców filmowych.

**Associazione Nazionale
Esercenti Teatrali**

państwowe stowarzyszenie handlowców teatralnych.

**Associazione Nazionale Industrie
Cinematografiche Audiovisive
e Multimediali/Digitali**

państwowe stowarzyszenie przemysłu filmowego, audiowizualnego i multimedialnego.

**Associazione Nazionale
Imprese Pubblicità Audiovisiva**

stowarzyszenie skupiające większość firm w sektorze reklamy radiowej i telewizyjnej. [Frittella, 2005]

**Associazione nazionale
teleradio indipendenti**

stowarzyszenie zrzeszające niezależnych nadawców radiowych i telewizyjnych.

**Associazione Montatori
Cinematografici**

stowarzyszenie montażystów filmowych.

**Associazione Operatori
Cinematografici Italiani**

włoski związek operatorów filmowych. [Frittella, 2005]

**Associazione Radioamatori
Italiani**

stowarzyszenie włoskich radioamatorów.

**Associazione radiotecnica
italiana**

włoskie stowarzyszenie techniki radiowej.

**Associazione Scenografi
Costumisti Arredatori**

stowarzyszenie scenografów, kostiumografów i dekoratorów.

assolo

(muz.) solówka.

assorbimento acustico

pochłanianie, absorbowanie energii fali dźwiękowej przez ciała fizyczne.

assorbimento del suono

(zob. assorbimento acustico).

assordante

(muz.) ogłuszający.

assurdo

(lit., teatr.) absurdalny, absurd. To, co człowiek odczuwa jako niedorzeczne, pozbawione jakiegokolwiek celowości, sensu. Choć element absurdu od zawsze towarzyszy ludzkości, to dopiero o „teatrze absurdu” (termin ukuty przez Martina Esslina) czy też o „dramacie absurdu” mówi się począwszy od lat 50. ubiegłego stulecia (zob. teatro dell’assurdo, por. théâtre nouveau). [Cappa, Gelli, 1998]

assurdo nichilista

absurd nihilistyczny. Nie można w nim wyjaśnić jakiegokolwiek wizji świata, język i gra nie są połączone jakąś spójną i logiczną całością.

assurdo satirico

absurd satyryczny. Przedstawia chaos świata za pomocą środków pozor- nie realistycznych.

assurdo tematico

absurd tematyczny. Przedstawia- na rzeczywistość w utworze odbija powszechny chaos, niemożność po- rozumienia się za pomocą języka, nie sposób określić psychologicznie logicznego obrazu człowieka, który wymyka się jakiegokolwiek analizie. [Cappa, Gelli, 1998]

asta a mano

drażek do mikrofonu.

asta del microfono

tyczka mikrofonowa.

asta telescopica

drażek teleskopowy.

astante

(*zob.* spettatore).

gli astanti a uno spettacolo, publicz- ność, widzowie

astensione video voce

(*rad.*, *tv*) częściowy strajk dziennika- rzy radiowych i telewizyjnych polega-

jący na tym, że powstrzymują się od prowadzenia wiadomości radiowych i telewizyjnych. [Frittella, 2005]

astrattismo

(*szt.*) abstrakcjonizm, kierunek w sztukach plastycznych charakte- ryzujący się odrzuceniem figuratyw- ności.

astrattista

(*rzecz.*) abstrakcjonista, abstrakcjo- nistka.

astrattista

(*przym.*) abstrakcjonistyczny.

pittura astrattista, malarstwo abs- trakcjonistyczne

astratto

abstrakcyjny (*zob.* cinema astratto, l'arte astratta).

astrazione

(*szt.*) abstrakcja. Zabieg polegający na stylizowaniu, abstrahowaniu rzeczy- wistości. W teatrze twórcy (np. Was- sily Kandinsky) koncentrują się na formach geometrycznych oraz uprosz- czeniu postaci i ruchu scenicznego.

un livello maggiore di astrazione, wyższy poziom abstrakcji

astro

(*przen.*) gwiazda.

gli astri del cinema, gwiazdy filmu

gli astri della televisione, gwiazdy telewizji

astuzia

(*zob.* artificio).

at end buying (*ang.*)

(*kin.*) zakup filmu, kiedy jego produkcja została ukończona. [Frittella, 2005]

at rise (*ang.*)

(*teatr.*) wyrażenie oznaczające, że kurtyna jest podniesiona i spektakl trwa. [Frittella, 2005]

atellane

(*teatr.*) atellany (od łacińskiego *fabula atellana*, komedie z Atelli, pisane w języku oskijskim). Krótkie spektakle komediowe bazujące na kanwie farsy ludowej, przedstawiające stereotypowe i groteskowe postaci, m.in.: Dossennus – garbaty i sprytny, Pappus – zdziecinniały starzec, Maccus – głupiec, Bucco – żarłok itd. Są pierwowzorem komedii *dell'arte*. Głównymi przedstawicielami tej komedii byli Quinto Novio i Lucio Pomponio (*por.* *fabula atellana*). [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013; Kosiński, 2006]

atmosfera (1)

nastrój.

atmosfera (2)

odgłosy, dźwięki na planie filmowym. [Frittella, 2005]

atmosphere (*ang.*)

(*zob.* atmosfera).

atmosphere actor (*ang.*)

(*zob.* comparsa).

atmosphere person (*ang.*)

(*zob.* comparsa).

atmosphere player (*ang.*)

(*zob.* comparsa).

atmospherics (*ang.*)

(*rad.*) wyładowania i zakłócenia atmosferyczne wpływające na odbiór radiowy.

Atomica

przezwiśko aktorki Rity Hayworth.

atonale

(*muz.*) atonalny.

musica atonale, muzyka atonalna

atonalità

(*muz.*) atonalność.

attaca

(*muz.*) natychmiastowe rozpoczęcie następnej części utworu po ukończeniu poprzedniej. [Habela, 1980]

attaccare (1)

rozpocząć, zacząć np. dialog, monolog.

attaccare (2)

przywiązać, zamocować.

attaccare (3)

(muz.) rozpoczynać, wejść, wchodzić.

attaccare le prime note, rozpocząć pierwsze takty

dopo attacca il violino, potem wchodzi skrzypce

l'orchestra attacca con un fortissimo, orkiestra rozpoczyna fortissimo

attaccare affissi

rozwieszać/rozklejać plakaty.

attacchino

rozlepiający plakaty/afisze.

attacco (1)

połączenie, złączenie, złącze, styk.

attacco (2)

(kin.) (zob. montaggio classico).

attacco (3)

początek, rozpoczęcie.

l'attacco di un racconto, początek opowiadania

l'attacco di una poesia, początek wiersza

attacco (4)

(teatr.) początek, rozpoczęcie kwestii, punkt wyjścia. Pojawia się w momencie zawiązania akcji, w wyniku czego następują po sobie wydarzenia, które składają się na przedstawioną historię (por. nodo drammatico).

attacco (5)

(przen.) atak, napaść, gwałtowna krytyka.

attacco (6)

wtyczka kontaktowa.

attacco del violino

(muz.) wejście skrzypiec.

attack (ang.)

(zob. zoccolo).

attante

aktant (zob. modello attanziale).

attante cinematografico

(zob. modello attanziale).

attanziale

(zob. modello attanziale).

atteggiamento

zachowanie, postawa (zarówno w aspekcie fizycznym, jak i psychologicznym).

attenuatore

(rad., tv) regulator siły sygnału radiowego/telewizyjnego.

attenuazione

stłumienie, osłabienie sygnału elektromagnetycznego pomiędzy przekaźnikiem i odbiornikiem.

atterello

półaktówka (zob. atto).

attesa

(*teatr*.) oczekiwanie widza na dramatyczny rozwój zdarzeń w sztuce. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

attico

(*lit.*) attyki.
stile attico, styl attyki

attinico

aktywny.
luce attinica, aktywnie światło

attitude (*fr.*)

w tańcu klasycznym poza na jednej nodze, z drugą zgiętą i wysoko uniesioną z przodu lub z tyłu, w której wykonywane są również obroty i skoki. [Frittella, 2005]

attivare

uruchamiać.

atto

(*teatr*.) akt (z łacińskiego *actus*), odłona. Jedna z części, na jakie podzielony jest utwór dramatyczny lub przedstawienie teatralne. Podział na akty wprowadzili autorzy łaciniści (tragedia grecka składała się z epizodów, które przerywane były interwencją chóru), a później rozpowszechnili teoretycy renesansowi. Zwykle sztuka bazowała na trzech aktach, zaś począwszy od XVII wieku klasycyzm francuski propagował pięć, a każdy z aktów miał budować napięcie dramatyczne do końcowego

rozwiązania akcji. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

commedia in tre atti, komedia w trzech aktach

atto performativo

performatyw, wypowiedź performatywna.

atto unico

(*teatr*.) sztuka w jednym akcie, jednoaktówka. Najczęściej komedia skoncentrowana na jednej intrydze o zwartej kompozycji.

attore

(*teatr*., *kin.*) aktor. Artysta, który odgrywa pewne role w teatrze lub filmie. Sztuka aktorska powstała w starożytnej Grecji i aż do końca XIX wieku była przez wielu, zwłaszcza przez Kościół katolicki, potępiana. Cechą charakterystyczną zawodu aktorskiego było „udawanie kogoś innego”, co przyczyniało się w dawnych wiekach do krytyki, a od początku XX wieku do admiracji „gwiazd” (*por.* Actor’s Studio, personaggio, istrione). [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Camilleri, 2001; Dąbał, Andrejew, 2005; Cappa, Gelli, 1998]

fare l’attore, być aktorem

attore bambino

aktor dziecięcy.

attore brillante (1)

młody komik.

attore brillante (2)

świetny aktor.

attore caratterista

aktor charakterystyczny (*zob.* caraterista). [Dąbał, Andrejew, 2005]

attore cinematografico

aktor filmowy.

attore comico

komediant, komik.

attore da strapazzo

zły aktor, aktorka, w polskiej gwarze aktorskiej: „drewno”, „kabotyń” (*zob.* guitto).

attore della radio

(*zob.* attore radiofonico).

attore della televisione

(*zob.* attore televisivo).

attore dialettale

aktor grający w danym dialekcie (np. bracia De Filippo, Angelo Musco). [Camilleri, 2001]

attore di fama

aktor światowej klasy.

attore diletante

aktor amator.

attore di prima classe

(*zob.* attore di primo rango).

attore di primo rango

wielki aktor.

attore di professione

aktor zawodowy.

attore radiofonico

aktor radiowy.

attore di sfondo

(*zob.* comparsa).

attore di talento

utalentowany aktor. W polskim żargonie teatralnym na talent używa się określenia „sznyt”.

attore drammatico

aktor dramatyczny.

attore feticcio

aktor fetysz.

attore grossolano

(*zob.* guitto).

attore montato

aktor grający z dużym zaangażowaniem.

attore non professionista

aktor naturalny, aktor niezawodowy, naturszczyk. [Dąbał, Andrejew, 2005]

attore pornografico

aktor pornograficzny.

attore promiscuo

aktor grający różne role, aktor uniwersalny.

attore teatrale

aktor teatralny. [Kosiński, 2006]

attore televisivo

aktor telewizyjny.

attori di chiamata

(*teatr.*) utalentowani i uznani aktorzy, którzy zapewniają sukces przedstawienia.

attori di secondo piano

(*teatr., kin.*) aktorzy drugiego planu.

Attori Doppiatori Liberi

związek niezrzeszonych aktorów dubbingowych.

attoruccio di provincia

prowinjonalny aktorzyzna.

attorucolo

(*pog.*) aktorzyzna.

attrattiva

(*zob. clou*).

attrazione

atrakcja, atrakcyjność, powab (*zob. clou*).

gli elefanti sono la principale attrazione del circo, słonie to główna atrakcja cyrku

giostre ed altre attrazioni fieristiche, karuzele i inne atrakcje rozrywkowe
parchi di attrazione tematici, parki rozrywki

attrezzare

wyposażyć, zaopatrywać w sprzęt, narzędzia.

attrezzatura

wyposażenie, urządzenie, sprzęt.

attrezzatura culturale

zaplecze kulturalne.

attrezzeria (1)

(*teatr.*) rekwizyty teatralne; dekoracja; miejsce, w którym gromadzone są rekwizyty. [Frittella, 2005]

attrezzeria (2)

narzędziownia.

attrezzeria fragile

(*teatr.*) kruche, delikatne rekwizyty, które mogą być zniszczone podczas spektaklu.

attrezzista

rekwizytor, rekwizytorka.

attrezzi teatrali

(*zob. attrezzeria*).

attrice

aktorka (*por.* attore).

attrice cinematografica

(*kin.*) aktorka filmowa. Do najsłynniejszych włoskich aktorek należą m.in. Gina Lollobrigida, Sophia Loren, Anna Magnani. [Chiti, Lancia, Orbicciani, Poppi, 1999]

attrice comica

komedianka.

attricetta

aktoreczka.

attualità filmate

(*kin.*) kroniki filmowe.

attualizzare

aktualizować.

attualizzazione

(*teatr.*) aktualizacja. Adaptacja dawniejszego tekstu do czasów współczesnych lub do aktualnych okoliczności, która prowadzi często do jego modyfikacji tak, by odbiorca mógł odnaleźć w niej punkty odniesienia do czasów, w których żyje. [Pavis, 2002]

attuatore

realizator, wykonawca.

attuccio

(*zob.* atto).

aud (*ang.*)

skrót od słowa *audience* (*zob.* audience).

audiction (*ang.*)

(*zob.* audizione, provino).

audience (*ang.*)

(*rad., tv*) odbiórcy.

audience istantanea (*ang.*)

(*tv*) oglądalność w danym momencie. [Frittella, 2005]

audience media (*ang.*)

(*tv*) średnia oglądalność.

audio

głośność, natężenie głosu <dźwięku>.

segnale audio, sygnał dźwiękowy

audio engineer (*ang.*)

(*zob.* fonico di sala).

audiocassetta

kaseta magnetofonowa.

audio fade (*ang.*)

(*zob.* dissolvenza sonora).

audiofrequenza

częstotliwość akustyczna.

audiolibro

audiobook, książka mówiona.

audioracconto

opowiadania i nowele audio.

audioteca

audioteka.

audiovisione

(*av.*) środki audiowizualne.

audiovisivo (1)

(*av.*) audiowizualny (*zob.* coproduzione audiovisiva, documento audiovisivo, industria degli audiovisivi, materiale audiovisivo, mezzi audiovisivi, pirateria audiovisiva).

audiovisivo (2)

utwór audiowizualny.

audiradio

radioodtwarzacz samochodowy.

Auditel

(*tv*) stowarzyszenie założone w Mediolanie w 1984 roku, którego zadaniem jest zbieranie i publikowanie danych dotyczących oglądalności włoskich transmisji telewizyjnych.

audition (*ang.*)

(*zob.* audizione 1).

auditorio

(*zob.* auditorium).

auditorium (1)

(*teatr.*) audytorium. Grupa ludzi, którzy uczestniczą w koncercie lub przedstawieniu teatralnym.

auditorium (2)

(*teatr., kin.*) widownia, część teatru, kina lub stadionu przeznaczona dla widzów.

audizione (1)

przesłuchanie (*por.* casting).

audizione (2)

próba dźwięku.

audizione (3)

słuchanie.

audizione musicale

słuchanie muzyki.

audizione radiofonica

słuchanie radia. Nie należy mylić włoskiego słowa *audizione* z polskim słowem *audycja* (*por.* programma radiofonico, trasmissione radiofonica).

auguri

(*teatr.*) „powodzenia”. Nie używa się tego zwrotu w teatrze, ponieważ może przynieść pecha. Niemniej jednak istnieją różne inne sposoby, aby życzyć komuś pomyślności, np. w teatrze poprzez „kopniaka” (*zob.* buona fortuna, buon spettacolo).

lo, in bocca al lupo, merda, rompiți una gamba, superstizioni teatrali, augurio scaramantico).

augurio scaramantico

(*teatr.*) życzenia mające odegnąć nieszczęście, pecha (*zob.* merda).

aulico

(*przen.*) wyszukany, wzniosły, uroczysty.

aulos (gr.)

starogrecki instrument dęty.

aural dazzling (ang.)

ogłuszenie akustyczne (*zob.* abbagliamento acustico). [Frittella, 2005]

auricolare

sluchawka do ucha.

auricularizzazione

(*zob.* focalizzazione).

Ausdruckstanz (niem.)

nowoczesny taniec ekspresyjny w opozycji do klasycznych form (Mary Wigman, Pina Bausch, Rudolf Laban, Kurt Jooss).

Aussie (ang.)

popularne w magazynie „Variety” określenie Australijczyka. [Frittella, 2005]

Australian Cinematographers Society (ang.)

australijskie stowarzyszenie filmowców.

Australian Film Commission (ang.)

australijska komisja filmowa.

auteur (fr.)

(*kin.*) *dosl.* „autor”. Termin używany w odniesieniu do reżysera znanego ze swojego charakterystycznego i rozpoznawalnego stylu. [Frittella, 2005]

auteurism (ang.)

(*kin.*) gatunek krytyki filmowej zapoczątkowanej we Francji w latach 40. XX wieku, która uważała reżysera za głównego twórcę dzieła filmowego. [Frittella, 2005]

auteur theory (ang.)

(*zob.* auteurism).

author's rights (ang.)

(*zob.* diritti d'autore).

autista di produzione

pracownik produkcji, kierowca.

auto sacramental (hiszp.)

(*teatr.*) auto sacramental. Religijna sztuka alegoryczna rozpowszechniona w Hiszpanii i Portugalii w okresie święta Bożego Ciała, podejmująca tematykę tajemnicy Eucharystii.

Często przeplatana była tańcem i śpiewami, cieszyła się popularnością przez całe średniowiecze, oficjalnie zakazana przez Kościół katolicki w drugiej połowie XVIII wieku. [Kosiński, 2006]

autobiografia

autobiografia. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

autocue (*ang.*)

(*zob.* gobbo elettronico).

auto-edit (*ang.*)

funkcja automatycznego edytowania w profesjonalnych odtwarzaczach w celu przygotowania taśmy magnetycznej do montażu. [Frittelli, 2005]

Automatic Brightness Control (ABC) (*ang.*)

automatyczny system kontroli oświetlenia.

automatic programming system (*ang.*)

automatyczny system programowania kanałów telewizyjnych.

autoalimentato

samozasilany.

automatico

automatyczny.

Automatic Frequency Control (*ang.*)

automatyczna kontrola częstotliwości.

Automatic Volume Control (*ang.*)

automatyczna kontrola głośności.

automatizzazione

automatyzacja.

autoradio

radio samochodowe.

autore

autor (*zob.* drammaturgo).

autore cinematografico

(*kin.*) autor filmowy, autor dzieła scenicznego lub filmowego.

autore di colonne sonore

(*kin.*) kompozytor filmowy.

autore drammatico

(*teatr.*) dramaturg, dramatopisarz.

auto-remake (*ang.*)

(*kin.*) remake filmu dokonany przez tego samego reżysera. [Frittella, 2005]

autorispeccchiamento

autorefleksyjność (*zob.* mise en abyme).

autorizzato

dozwolony, dopuszczony.

autorizzazione

pozwolenie, zezwolenie.

autorizzazione alle riprese

(*kin.*) zezwolenie na filmowanie.

autoteatro

(*teatr.*) autoteatr. Termin wprowadzony przez Roberta Abiracheda na określenie formy teatru amatorskiego, w którym grający aktorzy tworzą spektakl nie dla widzów, lecz dla siebie samych. [Abirached, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

auxiliary lens (*ang.*)

(*zob.* lente addizionale).

avanguardia

(*lit., szt., teatr., kin.*) awangarda (*zob.* teatro sperimentale, cineocchio, cineromanzo, moderno).

avanguardie storiche

(*kin.*) awangardy (historyczne) z lat 20. XX wieku, które dążyły do uczynienia kina prawdziwą sztuką.

avanscena

(*zob.* proscenio).

avanspettacolo

(*teatr.*) włoski gatunek teatralny, który rozwinął się w latach 1930–1950. Spektakl, wywodzący się bezpośrednio z rewii, oferował skecze, mieszkankę śpiewu, muzyki i baletu.

Pokazywany był zazwyczaj przed projekcją filmu (*zob.* varietà, vaudeville). [Cappa, Gelli, 1998; Olivieri, 1989; Quargnolo, 1980; Frittella, 2005]

avant-garde (*fr.*)

(*zob.* avanguardia).

avant-première (*fr.*)

(*zob.* anteprema).

avant-scène (*fr.*)

(*zob.* proscenio).

avanzamento

przewijanie.

avanzamento veloce

(*zob.* avanzamento rapido).

avanzamento rapido

przewijanie do przodu, przeskoczenie do przodu (np. taśmy filmowej lub w opowiadaniu historii).

avanzare

awansować.

avatar (1) (*ang.*)

(*kin.*) awatar, postać filmowa stworzona wyłącznie za pomocą komputera. [Frittella, 2005]

avatar (2) (*ang.*)

(*zob.* realtà virtuale).

AVC (*ang.*)

(*zob.* Automatic Volume Control).

avente diritto

osoba uprawniona, właściciel praw autorskich.

average audience (*ang.*)

(*zob.* audience media).

avere dello spolvero

(*teatr:*) grać/recytować bez wczucia się w rolę, w sposób powierzchowny. [Frittella, 2005]

avere le piume al culo

(*teatr:*) *dosł.* „mieć pióra w tyłku”, o aktorze, który puszy się na scenie, gra z przesadną ekspresją. W polskiej gwarze teatralnej istnieją również zwroty na określenie takiego typu interpretacji scenicznej: „prze-grać”, „zagrać bebechowo”. [Cegieła, 1992a]

avere orecchio musicale

mieć słuch muzyczny.

aviation movie (*ang.*)

(*kin.*) film o lotnictwie, głównie woj-skowym, w czasach dwóch wojen światowych.

avid (*ang.*)

(*kin.*) firmowa nazwa sprzętu do montażu komputerowego z oprogramowaniem. [Bocian, Zabłocki, 2008]

Avignone

(*zob.* festival di Avignone).

avventura

przygoda, niezwykle przypadek (*zob.* film di avventure, romanzo di avventura).

avventura testuale

fikcja interaktywna.

avvertenza (1)

przedmowa. Wypowiedź autorska, która poprzedza tekst właściwy (na-leży do paratektu). Dramatopisarz udziela w niej wskazówek dla czytelnika lub reżysera, wyjaśnia swoje intencje (*por.* prefazione, introduzione, premessa).

avvertenza (2)

wstęp, nota wstępna w książce.

avviando

(*muz.*) z ożywieniem.

avvolgitore

przewijarka (*zob.* riavvolgitore).

axis (*ang.*)

oś.

axis of action (*ang.*)

(*kin.*) umowna linia akcji uzasadnia-jąca pozycję kamery. [Bocian, Zabłocki, 2008]

ayem (ang.)

a.m., czyli rano, w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

azimut

azymut.

azione

(*teatr.*) akcja (z łacińskiego *actio* oznaczającego działanie). Akcja jest ciągiem zdarzeń dramatycznych (scenicznych), które wynikają ze sposobu bycia i działań postaci. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]
l'azione di un film, akcja filmu
un'azione lenta, powolna akcja
un'azione veloce, wartka akcja

Azione!

(*kin.*) Uwaga! Zdjęcia! Uwaga, akcja! Uwaga, zdjęcia! Akcja! Cisza, zdjęcia! [Dąbał, Andrejew, 2005]

azione ascendente

akcja wzrastająca.

azione cinematografica

(*zob.* azione).

azione collettiva

akcja zbiorowa.

azione discendente

akcja zstępująca.

azione drammatica

(*teatr.*) akcja dramatyczna. [Kosiński, 2006]

azione e intreccio

(*lit., teatr.*) akcja i intryga.

azione esterna

(*teatr.*) akcja zewnętrzna, czynniki zewnętrzne oddziałujące na bohatera. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

azione interna

akcja wewnętrzna, z perspektywy bohatera. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

azione invisibile

(*teatr.*) akcja ukryta, która nie ukazuje w sposób bezpośredni np. przemian psychicznych bohatera.

azione parlata

(*teatr.*) akcja mówiona. Przedstawienie oddziałujące na rzeczywistość poprzez słowo. Termin ten został wprowadzony przez Luigię Pirandella na przedstawienie akcji, która odgrywa się we wnętrzu postaci, w jej psychicznej ewolucji i jest uzewewnętrzniona w jej wypowiedziach. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Świontek, 1990]

azione parlata dei personaggi

(*teatr.*) akcja mówiona postaci.

azione performativa

(*zob.* performance).

azione principale

akcja główna.

azione privata

akcja zindywidualizowana.

azione raccontata

akcja opowiedziana.

azione rappresentata

akcja przedstawiona.

azione secondaria

akcja poboczna.

azione visibile

(*teatr.*) akcja uzewnętrzniona, ukazująca bezpośrednio na scenie zmiany sytuacji.

azione-reazione

(*teatr.*) akcja-reakcja.

azioni

(*zob.* performance, body art, arte corporea). [Pavis, 1998, 2002]

B

baby legs (*ang.*)

krótki statyw np. do kamery (od 0,8 do 1,8 m).

bacchetta (1)

(*muz.*) o dyrygencie, batuta, pałeczka dyrygenta.

bacchetta (2)

(*muz.*) pałka do bębna.

bacchetta dell'arco

(*muz.*) drzewiec, główny <nośny> element smyczka.

bacheca

(*teatr.*) gablota ogłoszeniowa na zewnątrz teatru, w której zamieszczane są plakaty reklamujące spektakl, zdjęcia oraz program na dany sezon.

bacino d'ascolto

(*rad., tv*) wskaźnik oglądalności (średnia oglądalność). [Frittella, 2005]

back announce (*ang.*)

(*rad.*) prezentacja tytułów i wykonawców piosenek właśnie zagranych na antenie radiowej.

back drive (*ang.*)

(*zob.* marcia indietro).

back end money (*ang.*)

(*kin.*) w żargonie producentów Hollywood finalne zyski, jakie przyniósł film, po odliczeniu wszystkich wydatków. [Frittella, 2005]

back light (*ang.*)

(*zob.* controluce).

back lighting (*ang.*)

(*zob.* controluce).

back to back (1) (*ang.*)

rodzaj wtyczki.

back to back (2) (*ang.*)

(*tv*) transmisja reklam jedna po drugiej. [Frittella, 2005]

backcloth (1) (*ang.*)

(*teatr.*) kulisy w teatrze, kotara z tyłu sceny stanowiąca tło sztuki, tło, prospekt, horyzont, kulisa, zastawka.

backcloth (2) (*ang.*)

kotary, zasłony.

backcloth door (*ang.*)

(*zob.* comune).

backdrop (*ang.*)

(*zob.* backcloth).

backer (*ang.*)

inwestor, udziałowiec, gwarant wspierający finansowo produkcję. [Frittella, 2005]

background (1) (*ang.*)

tylny plan, tło, drugi plan, drugie tło (*zob.* fondale). [Frittella, 2005]

background (2) (*ang.*)

tło ze statystami, tło dźwiękowe.

background (3) (*ang.*)

tło, kontekst historyczny, w którym rozgrywa się akcja filmu, sztuki.

background action (*ang.*)

akcja, która rozwija się w tle. [Frittella, 2005]

background artist (*ang.*)

stylista tła, malarz tła, który określa styl, kolor i nastrój sceny tworzonej przez autora animacji. [Frittella, 2005]

background design (*ang.*)

(*kin.*) scenografia filmu animowanego.

background film (*ang.*)

(*kin.*) film do reprojektacji.

background image (*ang.*)

drugi plan.

background music (*ang.*)

podkład muzyczny (*zob.* sottofondo).

background set (*ang.*)

dekoracja tła.

backhaul (*ang.*)

backhauling, system satelitarnego przesyłu danych.

backing (**1**) (*ang.*)

(*teatr.*) element sceniczny z tyłu sceny dla ukrycia części technicznej.

backing (2) (ang.)

(*teatr:*) pieniądze zainwestowane w produkcję teatralną.

backing flat (ang.)

(*zob.* backing 1).

backing track (ang.)

(*zob.* base sonora).

backlist (ang.)

lista dostępnych tytułów w wypożyczalni wideo.

backlot (ang.)

(*kin.*) teren plenerowy koło studia do budowy dużych dekoracji. [Bocian, Zabłocki, 2008]

back-motion (ang.)

(*zob.* marcia indietro).

back-projection (ang.)

(*zob.* trasparente, retroproiezione).

backstage (ang.)

(*teatr:*) backstage, przestrzeń za kulisami (*por.* quinte, coulisse).

backstory (ang.)

przedakcja.

back-up (ang.)

kopia zapasowa, kopia bezpieczeństwa. [Bocian, Zabłocki, 2008]

back-up schedule (ang.)

alternatywny plan zdjęć (gdy np. zachoruje aktor lub jest niewłaściwa pogoda).

backward (ang.)

ruch wsteczny, wstecz (*zob.* marcia indietro).

bad weather insurance (ang.)

(*kin.*) ubezpieczenie od złej pogody, która uniemożliwia kręcenie scen w plenerze.

bad woman (ang.)

żeński czarny charakter.

baddie (ang.)

(*zob.* villain).

badinage (fr.)

(*muz.*) utwór o charakterze tanecznym i żartobliwym.

badinerie (fr.)

(*zob.* badinage).

baffle (ang.)

przegroda, płyta rezonansowa w studiu muzycznym.

BAFTA (ang.)

(*zob.* British Academy Film and Television Awards).

bagarino

konik kinowy lub teatralny; osoba, która kupuje bilety i sprzedaje je po dużo wyższej cenie.

bagatelle (fr.)

(muz.) utwór na fortepian o pogodnym nastroju.

bagliore

przebłysk, blask.

bagnare

(teatr.) dosł. „kąpać, myć”, oświeślać. Termin ten używany jest również w przypadku, kiedy padające światło reflektora oświetla nie tę część sceny, którą powinno zgodnie z założeniami reżysera.

bagno di sbianca

(kin.) kąpiel odbielająca.

baignoire (fr.)

(zob. barcaccia).

baixi (chin.)

baixi, ludowe widowiska w Chinach, popularne począwszy od II wieku p.n.e. [Kosiński, 2006]

baked potato (ang.)

kanapowy leń po zażyciu narkotyków (najczęściej marihuany). [Frittella, 2005]

bakemono (jap.)

(kin.) widmo, mamidło, straszdydło. Termin używany na określenie filmów japońskich o tematyce związanej z widmami i straszdydłami. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

bakenekomono (jap.)

(kin.) kot-duch. Termin określający filmy japońskie w duchu folkloru japońskiego, w których kobiety zmieniają się w złośliwe koty-duchy. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

balalaica

(muz.) bałałajka.

balance (ang.)

(zob. aria).

balancé (fr.)

baletowy krok wahadłowy, polegający na zmienności balansu.

Balanzone

(zob. Dottore).

balaustra

balustrada, poręcz.

balconata

(teatr.) balkon.

balcony (ang.)

(zob. balconata).

ballabile

taniec, wstawka baletowa; do tańca.
musica ballabile, muzyka taneczna

ballade (*fr.*)

(*zob.* ballata).

ballad-opera (*ang.*)

(*teatr.*) opera balladowa. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

ballatoio

(*teatr.*) galeria bądź balkon po bokach sceny dla obsługi technicznej spektaklu, pacha.

ballata (1)

(*lit.*) ballada.

ballata (2)

(*muz.*) rodzaj wielogłosowej pieśni włoskiej cieszącej się popularnością w XIV i XV wieku.

ballatina

taniec, płas.

ballerina

baletnica, tancerka.

ballerino

tancerz, baletmistrz.

ballerino da corda

linoskoczek, akrobata.

ballerino solista

solista baletu (*zob.* solista di balletto).

ballet blanc (*fr.*)

termin definiujący balet romantyczny, w którym baletnice noszą klasyczne białe spódniczki tiulowe (paczki) o nazwie tutu.

ballet d'action (*fr.*)

gatunek baletu będący hybrydą baletu ekspresyjnego i symbolicznego, który narodził się w XVIII wieku. Jednym z twórców, który przyczynił się do powstania tego gatunku, był francuski choreograf i baletmistrz Jean-Georges Noverre. [Cappa, Gelli, 1998]

ballet de cour (*fr.*)

francuski balet dworski z końca XVI i XVII wieku. Był to gatunek dramatyczno-baletowy obejmujący sceny baletowe, śpiewane i dramatyczne. [Cappa, Gelli, 1998; Frittella, 2005]

ballet movie (*ang.*)

(*kin.*) film baletowy.

ballets blancs (*fr.*)

balet romantyczny.

balletto (1)

balet, utwór muzyczno-sceniczny, którego treść wyrażona jest za pośrednictwem tańców solowych i zbiorowych. [Cappa, Gelli, 1998; Kosiński, 2006]

balletto (2)

scena tańców zbiorowych.

balletto (3)

zespół taneczny biorący udział w baletcie. [Cappa, Gelli, 1998]

balettomane (ang.)

baletoman, miłośnik baletu.

ballo

taniec.

ballo saltato

skoczny taniec.

ballon (fr.)

umiejętność zatrzymania się w powietrzu w czasie skoku, zachowując pozę.

ballonné (fr.)

w tańcu klasycznym rodzaj skoku na jednej nodze.

bambi (ang.)

określenie osoby onieśmielonej przez kamerę, która nie potrafi się poruszać i zachowywać naturalnie, stoi sztucznie „zmrożona” przed obiektywem.

banana (ang.)

(kin.) przejście aktora po łuku do kamery. [Frittella, 2005]

banco

(tv) styl prezentowania wiadomości w telewizji. Prezenter czyta z kartek na swoim biurku, spoglądając co chwila w obiektyw kamery.

band call (ang.)

(teatr.) próba orkiestry, musicalu lub opery.

banda (1)

orkiestra, zespół muzyczny.

banda (2)

strona, bok (zob. a parte).
da banda, na stronie

banda cittadina

(rad.) pasmo radiowe i urzędzenia łączności pracujące w zakresie 27 MHz. [Frittella, 2005]

banda di frequenza

pasma częstotliwości.

banda magnetica

taśma magnetyczna.

banda militare

orkiestra wojskowa.

banda sonora

(kin.) ścieżka dźwiękowa (zob. colonna sonora).

bande annonce (fr.)

zapowiedź filmu, programu, trailer.

bandiera

(teatr., kin.) osłona przeciwsłoneczna (obiektywu), przysłona projektora światła w teatrze. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

bandiera tonda

(*kin.*) mała, okrągła siatka. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

bandierine paraluce

okienka dla regulowania natężenia strumienia światła reflektorów.

bandire

ogłosić, obwieścić.

bandista

muzykant, członek orkiestry.

bandistico

muzyczny, orkiestrowy.
concerto bandistico, koncert orkiestrowy

bando di concorso

ogłoszenie konkursu.

bandone

(*teatr.*) blacha, która jest potrząsana dla efektu akustycznego, naśladującego np. grzmoty wyładowań atmosferycznych.

B&W (*ang.*)

(*zob.* bianco e nero).

bandwagon (*ang.*)

ruchoma platforma dla orkiestry.

bandwidth (*ang.*)

(*zob.* larghezza di banda).

bankable (*ang.*)

kasowy/kasowa aktor/aktorka, którego/której występ w filmie gwarantuje mu sukces.

bankroll (*ang.*)

zasoby finansowe produkcji.

bar bells (*ang.*)

dzwonek w teatrze sygnalizujący bliskie rozpoczęcie spektaklu lub zakończenie przerwy.

baracca

teatr kukielkowy.
mandare avanti la baracca, radzić sobie jakoś
piantar baracca e burattini, porzucić wszystko

baracca dei burattini

(*zob.* teatro dei burattini).

baracchino

w żargonie radiowców: krótkofalówka.

Barbaro

(*muz.*) określenie wykonawcze: dziecko, w sposób nieokiełznany. [Habela, 1980]

Barbaro Magnetico

przezwyśko aktora Yula Brynnera.

barcaccia

(*teatr.*) duża łoża boczna dająca bardzo dobry widok na proscenium.

Przesiadali w niej przede wszystkim pasjonaci rewii.

bardo

(muz.) bard.

barilotto

rodzaj zniekształcenia obrazu telewizyjnego w postaci „efektu beczki”.

bariolage (*fr.*)

(muz.) *dosl.* „pstrokaczna”, efekt techniczno-wykonawczy w grze na instrumentach smyczkowych.

baritone

(muz.) baryton.

barking head (*ang.*)

(tv) *dosl.* „szczekająca głowa”, komentator lub prezenter telewizyjny, który mówi donośnym głosem lub komentuje wydarzenia w niewybredny sposób. [Frittella, 2005]

barocco

barok.

barracuda

(teatr.) ruchomy pręt do zawieszenia oświetlenia.

barré (*fr.*)

(zob. capotasto).

barre cromatiche

(tv) sygnał pasów kolorowych (zob. colour bar signal). [Bocian, Zabłocki, 2008, Frittella, 2005]

barzelletta

(zob. frottola).

base

(rad.) podkład muzyczny, „bed”, podkład muzyczny będący tłem dla informacji w radiu (*por.* sottofondo).

base sonora

(zob. base).

bassa frequenza

(rad.) niska częstotliwość.

basso

(muz.) bas.

basso buffo caricato

głos w operze (partia basowa) przypisany postaci służącego w operach orientalnych. [Chachulski, 2019]

basso costo

(zob. produzione a basso costo).

basso continuo

(muz.) bas ciągły.

basso profondo

(muz.) śpiewak obdarzony głosem basowym.

basso vestiario

(*teatr.*) akcesoria do strojów teatralnych przeznaczonych dla konkretnej sztuki (buty, rękawiczki itp.).

bastard prompt (corner) (ang.)

(*teatr.*) budka suflera znajdująca się z prawej strony sceny, a nie tak jak zwykle z lewej. [Frittella, 2005]

bastonate

(*teatr.*) (od *bastone*: kij) sceny, podczas których postaci okładają się kijem (*por.* *commedia dell'arte*). [Surma-Gawłowska, 2015]

baton mike (ang.)

(*zob.* *gelato*).

battaglia

(*zob.* *cavallo di battaglia*).

battement (fr.)

w balecie figura polegająca na wielokrotnym ruchu nogi w bok. [Frittella, 2005]

battement fondu (fr.)

ruch w tańcu klasycznym polegający na wyciągnięciu nogi.

battement frappé (fr.)

ruch w tańcu klasycznym polegający na uderzaniu nogą.

battement tendu (fr.)

w tańcu klasycznym wysuwanie oraz dosuwanie nogi.

battement tendu jeté (fr.)

w tańcu klasycznym wymachy nogą (45 stopni).

battere il sostantivo

recytować z emfazą.

battere le mani

bić brawa.

batteria (1)

bateria.

batteria (2)

(*muz.*) grupa instrumentów perkusyjnych, perkusja.

batteria (di proiettori)

zespół projektorów połączonych ze sobą elektrycznie, który oświetla tło, horyzont sceny.

batterie (fr.)

w tańcu klasycznym określenie pracy nóg w powietrzu, polegającej na uderzaniu jednej nogi o drugą.

batterista

(*muz.*) dobosz.

battimani

oklaski, aplauz (*zob.* *applauso*).

battiti per minuto

(*zob.* *bpm*).

battuta (1)

replika, kwestia.

dare la battuta, dać okazję do repliki
mangiarsi la battuta, pominąć kwestię

gettar via la battuta, położyć kwestię
pescare la battuta, szukać pomocy u suflera

soffiare la battuta, wejść za wcześniej ze swoją kwestią

battuta (2)

(muz.) batuta.

battuta a vuoto

(kin.) kwestie wygłoszone podczas nagrywania dubbingu bez podglądu filmu, możliwe tylko z wybitnymi aktorami dubbingowymi.

battuta d'entrata

(teatr.) ostatnia kwestia wygłoszona przez jednego aktora, będąca sygnałem dla innego do wejścia lub rozpoczęcia swojej kwestii.

battuta fuori campo

(teatr.) kwestia wygłaszana przez aktora stojącego w cieniu poza światłami reflektorów.

battuta in risposta

(teatr.) kontreplika.

bazooka (ang.)

(zob. *carrello*). [Dąbał, Andrejew, 2005]

B.B.

Brigitte Bardot.

BBC (ang.)

(zob. *British Broadcasting Corporation*).

BBC English (ang.)

akcent brytyjski używany w telewizji BBC, powszechnie uznawany za standardową i najbardziej poprawną odmianę akcentu brytyjskiego.

B camera (ang.)

(zob. *additional camera*).

beam (ang.)

transmitować, nadawać w telewizji lub radiu, projekcja wielkoformatowa; strumień elektronów.

beat (ang.)

(muz.) beat.

beat (ang.)

(teatr., kin.) w żargonie teatralnym i kinematograficznym określenie na celową pauzę dla spotęgowania efektu dramatycznego lub komicznego.

beat sheet (ang.)

(kin.) bardzo krótkie streszczenie.

be-bop (ang.)

(muz.) bebop, styl jazzowy.

beccare

(teatr., żarg.) *dosl.* „dziobać, jeść, chwytac”, w żargonie teatralnym wygwizdać aktora.

beccata

(*teatr.*, *żarg.*) wygwizdanie aktora, ironiczna uwaga publiczności, złośliwy <uszczypliwy> komentarz pod jego adresem.

bed music (*ang.*)

(*zob.* tappeto musicale).

bedroom comedy (*ang.*)

(*kin.*) gatunek komedii popularny w późnych latach 50. XX wieku i na początku lat 60., oparty na wojnie płci i sentymentalizmie. Typowym przykładem są filmy z Rockiem Hudsonem i Doris Day. [Frittelli, 2005]

begathon (*ang.*)

pogardliwe określenie w USA dla maratonu telewizyjnego transmitującego wydarzenie mające na celu zbiórkę funduszy.

beginners (1) (*ang.*)

(*teatr.*) aktorzy obecni na scenie w momencie podniesienia kurtyny. [Frittella, 2005]

beginners (2) (*ang.*)

(*teatr.*) wezwanie na scenę dla aktorów, którzy mają się na niej pojawić w momencie podniesienia kurtyny i rozpoczęcia spektaklu.

beginners (3) (*ang.*)

debiutanci, początkujący (*zob.* esordiente).

behind the curtain (*ang.*)

(*zob.* dietro le quinte).

behind the scenes (*ang.*)

za kulisami (*zob.* dietro le quinte).

behind-the-scenes movie (*ang.*)

(*kin.*) film pokazujący kulisy tworzenia jakiegoś filmu. [Frittella, 2005]

bel canto

(*muz.*) piękny głos, styl muzyki wokalnej.

bellata

(*zob.* frottole).

bell board (*ang.*)

(*teatr.*) konsola dźwiękowa, mikser audio w teatrze dla uzyskiwania efektów dźwiękowych, takich jak np. dzwonek telefonu, dzwonek do drzwi itp.

bellows (*ang.*)

(*teatr.*, *kin.*) worek, dmuchawka, kompendium na kamerze. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

bemolle

(*muz.*) bemol (*zob.* alterazione).

ben

(*zob.* bene).

bene

dobrze.

bene gli altri

(*teatr.*) *dosl.* „pozostali dobrze”, zwrot, jakiego używał krytyk teatralny, który charakteryzował grę aktorów występujących w drugorzędnych rolach. [Camilleri, 2001]

beneficiata

(*teatr.*) benefis, spektakl na cześć aktora (*por.* *fischiare*). [Kosiński, 2006; Frittella, 2005]

benshi (*jap.*)

(*kin.*) komentator i narrator filmów niemych na początku XX wieku. [Journot, 2007; Frittella, 2005]

bequadro

(*muz.*) kasownik.

berceuse (*fr.*)

(*muz.*) kołysanka (*zob.* *cantilena*).

bergamasca

(*muz.*) popularny w XVI i XVII wieku taniec włoski.

bergerette (*fr.*)

(*muz.*) francuska pieśń pasterska.

Berliner Ensemble

(*teatr.*) zespół teatralny założony w 1949 roku przez Bertolta Brechta i Helene Weigel. [Kosiński, 2006]

best actor (*ang.*)

najlepszy aktor, najlepsza rola męska.

best actress (*ang.*)

najlepsza rola żeńska, najlepsza aktorka.

best boy (*ang.*)

(*zob.* *aiuto del caposquadra elettricisti*).

betacam

betacam, magnetowid, kamerkorder.

betamax

betamax, amatorski format kaset video.

BevHills (*ang.*)

w żargonie czasopisma „Variety”: Beverly Hills, dzielnica Los Angeles, w której mieszkają największe gwiazdy Hollywood.

BFA (*ang.*)

(*zob.* *British Film Academy*).

Bharatanatyam (*hind.*)

bharatanatjam, klasyczny taniec hinduski wywodzący się z Indii południowych, zapoczątkowany około 3000 lat temu.

biacca

biel, biały makijaż, przeważnie stosowany przez klauna.

bianco e nero

(*kin., tv*) czarno-biały (o filmach).

Bianco & Nero

(*kin.*) czasopismo filmowe wydawane od 1937 roku przez Fondazione Scuola Nazionale di Cinema (*zob.* Fondazione Scuola Nazionale di Cinema).

bibbia

(*tv*) *dosl.* „biblia”, szczegółowy opis serialu telewizyjnego, w którym scharakteryzowane są postaci, intryga oraz struktura każdego odcinka filmu. [Frittella, 2005]

bicamere

wóz reporterski. [Frittella, 2005]

bicycle (ang.)

(*kin., żarg.*) gwarowo: produkcja kilku projektów równolegle. [Bocian, Zabłocki, 2005]

bicycling (ang.)

dosl. „jazda na rowerze”, o aktorze grającym równocześnie w kilku produkcjach. [Frittella, 2005]

bidirectional (ang.)

o mikrofonie: dwukierunkowy (*por.* unidirectional).

Biennale Cinematografica di Venezia

(*zob.* Mostra Internazionale d'Arte Cinematografica della Biennale di Venezia).

bienséance (fr.)

(*teatr:*) stosowność, przyzwoitość, zasada dobrego tonu. W klasycznym teatrze francuskim jest to kategoria *decorum* (w nawiązaniu do starożytnych poetyk: Arystoteles, Kwintylianus, Horatius), która miała pozostawać w ścisłym związku z moralnością i dobrym gustem. Dlatego też wydarzenia przedstawiane na scenie nie mogły ukazywać pospolitości życia ani wulgarności (w tym scen przemocy fizycznej). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

bigature (ang.)

(*kin.*) model w zmniejszonej skali (*zob.* modellino, miniatura cinematografica). [Frittella, 2005]

big-band (ang.)

(*muz.*) duży zespół jazzowy.

big-beat (ang.)

(*muz.*) „mocne uderzenie”.

big-budget movie (ang.)

(*kin.*) film o wysokim budżecie.

big close-up (ang.)

półzbliżenie (*zob.* primissimo piano).

big eye (ang.)

reflektor o mocy 10 000 W.

Big Five (ang.)

(*kin.*) w złotej epoce Hollywood określenie odnoszące się do pięciu

największych wytwórni filmowych: Paramount, MGM, Warner Bros., Twentieth Century Fox i RKO.

big film (ang.)

(*kin.*) film wysokonakładowy.

big head (ang.)

(*kin.*) zbliżenie twarzy.

bigliettaio

bileter.

biglietteria

kasa biletowa.

bigliettario

(*zob.* bigliettaio).

biglietto d'ingresso

(*teatr., kin.*) bilet wstępu.

bigoncio

(*teatr., kin.*) kosz, pudełko, do którego osoba wpuszczająca do kina/teatru wyrzuca oderwane kawałki biletów.

big timer (ang.)

(*kin.*) film biograficzny o gangsterze lub policjancie. [Frittella, 2005]

bike movie (ang.)

(*kin.*) film z bohaterami na motorach, jak np. *Easy Rider*.

bilancia

typ „americana luci” składający się z czterech dyfuzorów świetlnych oraz lampy kwarcowej i rzucający światło z góry sceny.

bilanciamento

równowaga, balans.

bilanciamento acustico

równowaga akustyczna. Rozmieszczenie mikrofonów w taki sposób, aby uniknąć niepożądanych szumów i zakłóceń. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

bilanciamento del bianco

balans bieli, równowaga bieli.

bilanciare il bianco

(*kin.*) zastosować funkcję balansu bieli w kamerze lub aparacie fotograficznym. Polega to na odpowiedniej kompensacji barw, żeby odwzorowywały kolory rzeczywiste.

bilancino (1)

(*teatr.*) struktura metalowa w kształcie krzyżaka, do której przyczepione są reflektory pod różnymi kątami.

bilancino (2)

(*teatr.*) krzyżak, którego cztery sznurki przymocowane są do różnych kończyn marionetki.

bilancio consuntivo

bilans.

bilancio di chiusura

(*zob.* bilancio consuntivo).

bilancio di previsione

(*zob.* bilancio preventivo).

bilancio preventivo

budżet.

bilingual (*ang.*)

(*tv*) dwujęzyczny program telewizyjny.

bill (*ang.*)

(*kin., teatr.*) program kina, rachunek, plakat, afisz, lista, zestawienie, wykaz (*zob.* cartellone).

billboard (*ang.*)

plakat reklamowy, tablica reklamowa, również krótka reklama telewizyjna na końcu lub początku programu telewizyjnego, zaczynająca się zwykle od słów: *Sponsorem programu był...*, *Na program zaprasza sponsor...*

billing (*ang.*)

(*teatr., kin.*) wymienianie nazwiska artysty/gwiazdy na afiszu lub na początku/końcu filmu, kolejność nazwisk gwiazd.

billyboy dolly (*ang.*)

wózek na ogumowanych kółkach do umocowania kamery. [Frittella, 2005]

binari

(*kin.*) szyny filmowe.

binary digit (*ang.*)

(*rad.*) kod binarny.

binocolo da teatro

lornetka teatralna.

bio-box (*ang.*)

(*zob.* control room).

biographical picture (*ang.*)

film biograficzny (*zob.* film biografico).

biomeccanica

(*teatr.*) biomechanika, termin ukszuty przez Wsiewołoda Meyerholda na określenie techniki dążącej do wyrażania „prawdziwych uczuć”. Technika ta stała w opozycji do metody introspektywnej. Aktor miał wyuczyć się gestów, ruchów, które miały umożliwić mu realizację ustalonych póz, pozycji. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

biopic (*ang.*)

(*zob.* biographical picture, film biografico).

bioscopio

(*kin.*) dawny projektor filmowy.

biosheet (*ang.*)

curriculum vitae artysty.

Bioskop (*niem.*)

(*zob.* bioscopio).

bipack (*ang.*)

(*kin.*) naświetlanie symultaniczne dwóch taśm w kamerze.

bipack camera (*ang.*)

(*kin.*) bipak, kamera naświetlająca równocześnie dwie taśmy. [Bocian, Zabłocki, 2008]

Bird (*ang.*)

(*zob.* Hot Bird).

bird's eye view (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie z lotu ptaka (*zob.* vista a volo d'uccello). [Bocian, Zabłocki, 2008]

birignao

(*teatr.*) słowo najprawdopodobniej pochodzące z rejonu Bolonii (*onomat.*) oznaczające przesadną wymowę, często sztuczną i budzącą śmiech, z naciskiem na artykulację nosową i przedłużanie końcowych samogłosek. Aktor, mówiąc w ten sposób, chciał podkreślić silne emocje, takie jak wzruszenie, lęk czy rozpacz. [Frittella, 2005]

bis

bis.

chiedere un bis, prosić o bis
concedere fare il bis, bisować
fare il bis, bisować

bisbigliando

(*muz.*) *dosl.* „szepczący”, sposób wykonywania tremolanda lub arpeggia.

bissare

bisować.

bissare una canzone, bisować piosenkę

bit (1) (*ang.*)

bit, jednostka informacji.

bit (2) (*ang.*)

choreografia, przedstawienie, występ (*zob.* gag).

bit part (*ang.*)

epizodyczna, drugoplanowa rola w programie telewizyjnym lub filmie.

bit-part actor (*ang.*)

(*zob.* comparsa).

biz (*ang.*)

show business w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

black balance (*ang.*)

kompensacja czerni.

black comedy (*ang.*)

(*zob.* commedia nera).

black dot (*ang.*)

(*kin.*) rozpraszający filtr optyczny.

black drop (*ang.*)

(*teatr., kin.*) aksamit, czarne tło.

black fader (*ang.*)

(*tv*) ściemniacz w kamerze.

black level (*ang.*)

poziom czerni.

black light (*ang.*)

(*kin.*) światło ultrafioletowe.

Black Maria (*ang.*)

(*kin.*) Black Maria, Czarna Maria, pierwsza wytwórnia filmowa na świecie założona przez Thomasa A. Edisona, dla którego pierwsze obrazy tworzył operator William K. L. Dickson (1892).

black movie (*ang.*)

(*kin.*) film obsadzony wyłącznie aktorami czarnoskórymi.

Black Renaissance (*ang.*)

(*kin.*) termin określający ożywienie w kinie amerykańskim w związku z udziałem aktorów czarnoskórych w produkcjach filmowych, którego kulminacją był przyznanie Oscarów Halle Berry i Denzelowi Washingtonowi w 2002 roku [Frittella, 2005]

blacks (*ang.*)

(*kin., teatr.*) czarne zasłony, czarne kurtyny, także zastawki do realizacji zdjęć w studio. [Bocian, Zabłocki, 2008]

blanket (*ang.*)

(*rad.*) zakłócać odbiór sygnału radiowego.

blaxploitation (*ang.*)

(*kin.*) słowo powstałe z połączenia słów *black* (*ang.* czarny) i *exploitation* (*ang.* wykorzystywanie). Określa niskobudżetowy gatunek filmowy stworzony w latach 70. XX wieku, wykorzystujący rosnącą popularność tematyki afroamerykańskiej (*por.* film a basso costo, produzione a basso costo). [Frittella, 2005]

bleep (*ang.*)

(*rad., tv*) zastąpić niecenzuralne lub wulgarne słowo w wypowiedzi dźwiękiem elektronicznym w programie telewizyjnym lub radiowym.

bleep out (*ang.*)

(*zob.* bleep).

Blighty (*ang.*)

Wielka Brytania w żargonie magazynu „Variety”.

blindern (*ang.*)

(*zob.* accecattore).

blip (*ang.*)

migający punkt (np. na ekranie), plamka świetlna.

bloccare

zamykać, zamknąć.

blocco note

notatnik.

blocco per appunti

(*zob.* blocco note).

blockbuster (*ang.*)

(*kin.*) przebój filmowy, sukces kasowy (*zob.* film di grande successo commerciale, successone, film di cassetta, successo di botteghino).

blocked out time (*ang.*)

(*tv*) przedział czasowy w telewizji, w którym nie są transmitowane reklamy.

blocking (*ang.*)

(*kin.*) oznaczać sytuację, ustawiać sytuację, ujęcia, ustalać miejsca na scenie.

blood bag (*ang.*)

torebka, która zawiera sztuczną krew.

bloodbath (*ang.*)

(*kin.*) krwawa scena.

blooper (1) (*ang.*)

(*kin.*) kompilacja wpadek filmowych podczas kręcenia filmu, często pokazana po jego zakończeniu w trakcie napisów końcowych.

blooper (2) (*ang.*)

(*kin.*) zbiornik wodny do zdjęć specjalnych (np. rejestracja wybuchów). [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bloopers (*ang.*)

(*kin.*) potknięcia aktorów na planie. [Bocian, Zabłocki, 2008]

blow the lines (*ang.*)

pomylić tekst, zapomnieć tekst (*por.* papera).

blow-up (*ang.*)

(*kin.*) powiększenie nakręconego materiału do większego formatu (*zob.* gonfiare).

blue movie (*ang.*)

(*kin.*) film pornograficzny.

blue pencil (*ang.*)

(*rzecz.*) cenzura (*zob.* censura).

blue-pencil (*ang.*)

(*czas.*) cenzurować, wprowadzać zmiany/cięcia w tekście (*zob.* censura).

blues (*ang.*)

(*muz.*) blues.

bluescreen (*ang.*)

(*kin.*) bluescreen, technika obróbki obrazu.

bluette (*fr.*)

(*teatr.*) bluetka, bezpretensjonalna krótka sztuka teatralna (komedia lub farsa). [Kosiński, 2006]

blurb (*ang.*)

(*tv*) krótkie streszczenie fabuły odcinka serialu, reklama, hasło reklamujące film. [Frittella, 2005]

blurb whore (*ang.*)

określenie krytyka literackiego lub filmowego, który za korzyści materialne wystawia pozytywne i entuzjastyczne opinie często nawet bez zapoznania się z recenzowanym tekstem lub filmem.

blurred picture (*ang.*)

rozmażany, niewyraźny obraz.

blurred soundtrack (*ang.*)

zakłócona ścieżka dźwiękowa.

B-movie (*ang.*)

(*kin.*) produkcja niskobudżetowa i o niskiej wartości artystycznej (*zob.* film di basso costo, film di bassa qualità).

b/n

(*zob.* bianco e nero).

B.O. (*ang.*)

box office (*zob.* botteghino).

board (*ang.*)

panel kontrolny świateł.

BOBFOC (*ang.*)

akronim od: Body Off Baywatch, Face Off Crimewatch, używany na

określenie aktorki z atrakcyjną figurą, ale nieciekawą twarzą. [Frittella, 2005]

bobina

szpula.

bobina del riavvolgitore

szpula zwijacza.

bobina di film

(*kin.*) rolka filmu, taśma filmowa, szpula filmowa.

bobina fonica

taśma dźwiękowa.

bobina mobile

(*kin.*) ruchoma cewka, nazwa przetwornika elektrodynamicznego. [Bocian, Zabłocki, 2008]

bobina per pellicola fotografica

(*kin.*) szpula do taśmy filmowej.

bobina ricevitrice

(*kin.*) cewka odbiorcza projektora filmowego.

bocca chiusa

(*muz.*) *dosl.* „zamknięte usta”, śpiew z zamkniętymi ustami. [Habela, 1980]

bocca d'opera

(*zob.* boccascena).

boccaccione

(*zob.* ciancione).

boccadopera

(*zob.* boccascena).

boccalone

(*zob.* ciancione).

boccascena

środek sceny.

body art (*ang.*)

(*teatr.*) sztuka ciała, kładąca nacisk na ekspresję cielesną.

body brace (*ang.*)

(*zob.* spallaccio).

body double (*ang.*)

(*kin.*) dubler używający jedynie części swojego ciała, np. dłoni, torsu, nóg.

body horror (*ang.*)

(*kin.*) horror biologiczny, horror ciała, podgatunek horroru ukazujący deformacje ciała.

body makeup artist (*ang.*)

makijażysta ciała aktorów.

boff

(*zob.* boffo).

boffo (*ang.*)

(*kin.*) odlotowy, hitowy, sukces kasowy filmu (*zob.* successo al botteghino). [Frittella, 2005]

boffola

(*zob.* boffo).

Bogie (*ang.*)

przezwiśko Humphreya Bogarta. [Frittella, 2005]

bolero (*hiszp.*)

bolero, ludowy taniec hiszpański.

bollettino

biuletyn, newsletter. Zapis danych odnośnie nakręconych zdjęć na kliszy filmowej.

bollettino di edizione

(*zob.* segretaria di edizione).

bollettino macchina da presa

(*kin.*) raport zdjęciowy, operatorski. [Bocian, Zabłocki, 2008]

bollettino meteorologico

prognoza pogody.

bollini di sincronizzazione

(*kin.*) (*zob.* bruciature di sigaretta).

Bollywood

(*kin.*) Bollywood, umowna nazwa indyjskiego przemysłu filmowego. [Frittella, 2005]

bomb (1) (*ang.*)

(*żarg.*) w żargonie amerykańskim oznacza klęskę, klapę przedsięwzięcia artystycznego.

bomb (2) (ang.)

(żarg.) w żargonie angielskim oznacza sukces przedsięwzięcia artystycznego.

bomboletta d'aria compressa

sprężone powietrze.

Bond girl (ang.)

(kin.) dziewczyna Bonda. Określenie aktorki grającej główną rolę żeńską u boku aktora odtwarzającego rolę Jamesa Bonda.

boo (ang.)

(zob. beccata).

boogie woogie (ang.)

(muz.) boogie woogie.

book (1) (ang.)

(zob. copione).

book (2) (ang.)

(zob. prompt book).

book (3) (ang.)

(teatr.) część dialogowa musicalu.

booktrailer (ang.)

krótki film, w którym zachęca się czytelnika do przeczytania prezentowanej książki.

boom (ang.)

(zob. giraffa).

boom boy (ang.)

(zob. microfonista).

boom man (ang.)

(zob. microfonista).

boom operator (ang.)

(zob. microfonista).

boom swinger (ang.)

(zob. microfonista).

boomerangs (ang.)

(teatr.) wertykalne oświetlenie sceny teatralnej.

booster (ang.)

zespół wzmacniacza z głośnikami. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

booster light (ang.)

podświetlenie w plenerze. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

booth (1) (ang.)

kabina projekcyjna.

booth (2) (ang.)

kabina lektorska.

booth (3) (ang.)

(teatr.) pomieszczenie zaplecza technicznego.

bootleg (ang.)

nielegalna kopia filmu lub innej produkcji filmowej, pirackie nagranie. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

border (1) (ang.)

(*zob. celetto*).

border (2) (ang.)

ramka obrazu. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

border camera (ang.)

(*zob. a filo macchina*).

borderò

(*teatr., kin.*) wykaz utargu dziennego, obecnie także lista płac. Dokument, który podlega kontroli ze strony SIAE (*zob. SIAE*).

bordo vignettato

(*kin.*) nieostre przejście krawędzi i elementów obrazu w efekcie specjalnym. [Bocian, Zabłocki, 2008]

Bose

amerykańskie przedsiębiorstwo specjalizujące się w produkcji profesjonalnego sprzętu audio.

boss

(postać) gangster.

botola

(*teatr.*) właz, zamknięcie, kłapa, otwór w podłodze sceny.

botteghino

(*teatr., kin.*) kasa biletowa. W biznesie filmowym określa również popularność filmu na podstawie liczby

widzów oraz przychodu ze sprzedaży biletów.

un successo al botteghino, sukces kasowy

un modesto successo al botteghino, skromny sukces kasowy

bottone

guzik, przycisk.

boulevard (fr.)

(*zob. teatro da boulevard*).

bourrée (fr.)

(*muz.*) ludowy taniec starofrancuski.

bow (ang.)

(*czas.*) zadebiutować.

box (1) (ang.)

(*zob. palco 1*).

box (2) (ang.)

(*żarg.*) w slangu: telewizor.

box office (ang.)

(*zob. botteghino*).

box office draw (ang.)

(*kin.*) znany, odnoszący duże sukcesy aktor przyciągający tłumy widzów do kina.

box office revenue (ang.)

dochody ze sprzedaży biletów.

box set (*ang.*)

(*teatr*.) pudełkowa dekoracja z realistycznymi otworami okiennymi, drzwiami, meblami itd. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

boy (*ang.*)

(*teatr*.) tancerz rewiowy.

bozzetto (1)

szkic, makieta. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bozzetto (2)

wstępny szkic, projekt scenografii dzieła teatralnego lub filmowego. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bozzetto (3)

(*lit.*) nowelka, scenka rodzajowa.

bozzetto di scena

szkic, zarys, projekt, makieta sceny.

bpm

(*muz.*) beats per minute, miara tempa utworu muzycznego, uderzenia na minutę.

braccio

(*zob.* recitare a braccio).

braccio della gru

żurawie wysięgnika, podnośnik.

brace (*ang.*)

(*teatr*.) szkielet drewniany podtrzymujący scenografię. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

branch (*ang.*)

filia rejonowa, centrum dystrybucji filmowej.

brano musicale

(*muz.*) utwór muzyczny.

Brat pack (*ang.*)

termin wymyślony przez Davida Bluma z „New York Magazine” jako określenie grupy aktorów, do której należą: Emilio Estevez, Rob Lowe, Alexandra Sheedy, Demi Moore, Andrew McCarthy, Mare Winningham i Judd Nelson. [Frittella, 2005]

bravata

(*zob.* fanfaronata).

bravo

brawo.

bravura

zdolność, umiejętność.

Bread and Puppet Theatre (*ang.*)

(*teatr*.) radykalny amerykański zespół teatralny wpisujący się w nurt kontrkultury teatralnej. Założony w 1971 roku przez Petera Schumannna był teatrem wielkich lalek dążącym do przemiany społecznej. [Kosiński, 2006]

break (*ang.*)

(*muz.*) w muzyce jazzowej krótki pasaż solowy.

break a leg! (ang.)

(zob. rompiti una gamba).

break pubblicitario

(tv) przerwa na reklamy.

breakaway (ang.)

(zob. attrezzeria fragile).

breakdown (ang.)

(kin.) scenopis, scenariusz, lista ról i zadań potrzebnych do zrealizowania filmu. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

breakeven (ang.)

moment zrównania się wpływów z dystrybucji z wydatkami, od którego dystrybutor zaczyna zarabiać.

breakfast television (ang.)

(tv) telewizja śniadaniowa.

breaking character (ang.)

(teatr.) sytuacja, w której aktor wypada z roli. [Frittella, 2005]

breaking news

(rad., tv) wiadomość z ostatniej chwili (zob. ultim'ora).

breaking story (ang.)

przełomowa wiadomość, wiadomość z ostatniej chwili. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

breaking the fourth wall (ang.)

(zob. quarta parete).

breakup (ang.)

krótka przerwa w transmisji wideo spowodowana problemami technicznymi.

brechtiano

(teatr.) termin pochodzi od nazwiska dramaturga niemieckiego Bertolta Brechta, który jest twórcą modelu teatru zwanego epickim. Określenie to odwołuje się do krytycznego odbioru widza i specyficznego stylu inscenizacyjnego sugerującego przyjęcie postawy krytycznej (dystansu) wobec przedstawianych wydarzeń (zob. sipario brechtiano). [Pavis, 1998, 2002]

bridge music (ang.)

(rad., tv) pasaż muzyczny, łącznik muzyczny. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bridging (ang.)

(zob. ponte narrativo).

briefie (ang.)

(zob. cortometraggio).

Brighella

(teatr.) postać z komedii *dell'arte*, sprytny służący. [Kosiński, 2006]

brightness (ang.)

(zob. luminosità).

brillante (1)

(muz.) błyskotliwie, efektownie.

brillante (2)

(*zob.* attore brillante).

brillantezza

jasność.

brindisi

(*muz.*) pieśń przy wznoszeniu toastów.

brio

(*zob.* con brio, brioso).

brioso

(*muz.*) określenie wykonawcze: wesoło, z życiem.

British Academy Film and Television Awards (ang.)

nagrody brytyjskie przemysłu kinematograficznego i telewizyjnego odpowiadające amerykańskiemu Oscarom.

British Broadcasting Corporation (ang.)

(*tv*) brytyjska stacja telewizyjna BBC.

British Film Academy (ang.)

Brytyjska Akademia Filmowa.

British News (ang.)

brytyjska kronika filmowa.

broad (ang.)

(*zob.* padella).

broadcast (ang.)

(*rad., tv*) transmisja, audycja radiowa/telewizyjna; nadawać przez radio, transmitować, rozpowszechniać; emisja; emitowanie. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

Broadcast Wave Format (ang.)

odmiana formatu plików dźwiękowych Wave.

broadcaster (ang.)

(*rad., tv*) nadawca radiowo-telewizyjny. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

broadcasting (ang.)

(*rad., tv*) nadawanie przez radio, transmitowanie; radiofonia, rozgłośnictwo radiowe.

Broadway (ang.)

(*teatr.*) zespół teatrów na Manhattanie w Nowym Jorku skupionych wzdłuż ulicy Broadway, centrum sztuki teatralnej świata anglojęzycznego.

brochure (fr.)

ulotka.

bromuro d'argento

bromek srebra.

bronc pic (ang.)

(*tv*) w żargonie telewizyjnym: western.

bronteion

(*teatr., staroż.*) machina do wywołania dźwięków, stosowana w antycznym teatrze greckim.

browser (web) (ang.)

przeglądarka internetowa.

bruciature di sigaretta

(*kin.*) *dosł.* „oparzenia papierosowe”, znak kółka, znak przejściowy wskazujący na zmianę rolki filmowej.

bruiteur (fr.)

(*zob.* rumorista).

bruscello

(*teatr.*) tokański rodzaj ludowego przedstawienia, dawne przedstawienie karnawałowe o charakterze satyrycznym.

brusio

pomruk, gwar, szmer.

brutto

surowy, nieobrobiony.

bubble (ang.)

żargonowe określenie lampy oświetleniowej.

buca dell'orchestra

(*zob.* buco dell'orchestra).

buca del suggeritore

(*teatr.*) budka suflera.

buca macchinata

(*teatr.*) urządzenie służące do uruchamiania włączu na scenie.

bucare il video

(*tv*) mieć umiejętność skupienia na sobie uwagi publiczności telewizyjnej. [Frittella, 2005]

Buchdrama (niem.)

(*zob.* closet drama).

buco

(*zob.* prendere un buco).

buco dell'orchestra

(*teatr.*) kanał dla orkiestry.

buddy cop movie (ang.)

(*kin.*) gatunek filmu akcji, w którym bohaterami są zazwyczaj dwaj policjanci, często o różnym pochodzeniu etnicznym, o różnych osobowościach i poglądach na sposób wykonywania swojej pracy. [Frittella, 2005]

buddy movie (ang.)

(*kin.*) film o przyjaźni męskiej.

budget (ang.)

(*zob.* bilancio di previsione).

budget overrun (ang.)

przekroczenie budżetu.

buffo

komiczny (*por.* buffone, tipo buffo).

buffone

błazen, bufon (*por.* giullare).

bug eye (*ang.*)

(*zob.* grandangolo). [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bughouse (*ang.*)

(*żarg.*) w slangu określenie teatru lub sali kinowej. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

build (*ang.*)

stopniowe narastanie głośności dźwięku lub natężenia światła. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

build up (1) (*ang.*)

(*czas.*) budować napięcie akcji dramatycznej poprzez odpowiednie sceny i muzykę, aby doprowadzić do punktu kulminacyjnego. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

build up (2) (*ang.*)

(*zob.* coda).

building-up time (*ang.*)

czas przewidziany dla montażu filmu. [Arijon, 2002, 2008]

Buio!

polecenie zgaszenia światła.

Buio in sala!

(*zob.* Buio!).

bulbo

żarówka.

bullet theory (*ang.*)

(*zob.* teoria ipodermica).

bulletin (*ang.*)

(*zob.* notiziario).

bullet-time (*ang.*)

(*zob.* proiettili rallentati).

bull horn (*ang.*)

(*zob.* megafono).

bummer beat (*ang.*)

(*dzien.*) zadanie dla dziennikarza, żeby zbadać i zrelacjonować tragiczne wydarzenie, jak np. zamach na głowę państwa czy katastrofę środowiska naturalnego.

bump artist (*ang.*)

kaskader (*zob.* controfigura per scene pericolose).

bumper (1) (*ang.*)

(*slang.*) (*zob.* pienone).

bumper (2) (*ang.*)

(*kin.*) czas potrzebny, żeby rozmontować plan produkcji. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bump-in (*ang.*)

(*kin.*) nagle pojawienie się jakiegoś przedmiotu lub bohatera na ekranie.

[Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bump-out (*ang.*)

(*kin.*) nagle zniknięcie jakiegoś przedmiotu lub bohatera na ekranie. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bungei eiga (*jap.*)

(*kin.*) gatunek filmu japońskiego będący transpozycją wyszukanego tekstu literackiego. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

bunraku (*jap.*)

(*teatr.*) bunraku. Teatr japoński zrodzony w Osace w XVII wieku. Polegał na opowiadaniu historii, którym towarzyszyły stosowne ilustracje. Z czasem zamiast ilustracji zaczęto używać dużej wielkości lalek do czterech piątych rozmiarów ludzkich. Dla osiągnięcia większego efektu teatralnego głowy lalek były mniejsze w stosunku do ciała. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009; Kosiński, 2006]

Buona!

(*kin.*) Dobrze! (udane ujęcie).

buona fortuna

powodzenia, zwrot życzeniowy, którego nie należy używać w teatrze, bowiem przynosi pecha (*zob.* merda).

buon spettacolo

(*zob.* buona fortuna, auguri).

burattinaio

lalkarz, lalkarka.

burattinata (1)

komedia kukielkowa.

burattinata (2)

blaznowanie.

burattinata (3)

spektakl teatralny niskich lotów.

burattinesco

kukielkowy.

burattino

kukielka, pajac, marionetka (*zob.* marionetta).

spettacolo di burattino, przedstawienie kukielkowe

teatrino di burattini, teatrzyk kukielkowy

andare ai burattini, iść na przedstawienie kukielkowe

fare i burattini, dawać/wystawiać przedstawienie kukielkowe

burattino a bastone

(*zob.* marotta).

burattino a guanto

pacynka.

burlesco (1)

(*rzecz.*, *teatr.*) burleska. Utwór teatralny przedstawiający w sposób komiczny i niekiedy wulgarny tematy wzniosłe lub mówienie z pełną powagą o rzeczach trywialnych, jest swego rodzaju pastiszem gatunków uchodzących za poważne. [Kosiński, 2006]

burlesco (2)

(*przym.*) śmieszny, zabawny.

burlesque (fr.)

(*zob.* burlesco 1).

burletta

(*teatr.*) *dosl.* „żart”, farsa prozą i z muzyką, przede wszystkim modna w szkole neapolitańskiej XVIII wieku.

burletta in musica

(*zob.* *dramma giocoso*).

Burly Brawl (ang.)

(*kin.*) końcowa scena walki pomiędzy Neo a Smithem w filmie *Matrix Reloaded*, która jest kwintesencją wirtualnej kinematografii. [Frittella, 2005]

burn in (ang.)

(*kin.*) wkopiowywać napisy, tłoczyć napisy. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

burn up (ang.)

(*kin.*) przeeksponować. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

burn out of lamps (ang.)

(*kin.*) wygaśnięcie lamp. [Bocian, Zabłocki, 2008]

business (ang.)

(*tv*) telewizja, w żargonie ludzi związanych zawodowo z telewizją.

business manager (ang.)

(*kin.*) menadżer, agent filmowy. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

busker (ang.)

uliczny artysta, grajek (*zob.* *artista di strada*, *artista itinerante*).

buskin (ang.)

(*zob.* *coturno*).

buskined (ang.)

tragiczny, dramatyczny, poważny.

bussolotto (1)

kubek do gry w kości.

bussolotto (2)

naczynie/kubek prestidigitatora.
giocatore di bussolotto, prestidigitator
gioco di bussolotto, sztuczka kuglarska

bussolotto da mare

(*teatr.*) walec z piaskiem i żwirem, który jest obracany, aby uzyskać efekt akustyczny, np. szum morza.

bust shot (*ang.*)

(*zob.* media figura, piano medio).

butō (*jap.*)

(*teatr.*) japoński gatunek teatru tańca zainicjowany przez choreografa Tatsumi Hijikata i tancerza Kazuo Ōno w latach 50. XX wieku. Tancerzy charakteryzuje nagość, ciała pomalowane na białło i groteskowo ucharakteryzowane twarze. Ciało staje się symbolem dla wyrażenia egzystencji człowieka, która nieustannie balansuje na krawędzi życia i śmierci. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009; Kosiński, 2006; Frittella, 2005]

butoh (*jap.*)

(*zob.* butō).

buttafuori

(*teatr.*) inspicjent, wykidajło. Pomocnik reżysera przedstawienia, który zajmuje się organizacją i sprawami technicznymi związanymi ze spektaklem. Dzisiaj termin używany w odniesieniu do selekcjonera przed wejściem do dyskoteki.

buttar via la battuta

(*teatr.*) *dosl.* „wyrzucać kwestię/replikę”, grać, wypowiadać pośpieszenie kwestie.

buttarsi

(*teatr.*) *dosl.* „rzucić się”, zagrać z przesadną ekspresją, w polskiej gwarze teatralnej „przebrać”, „zagrać bebechowo”. [Cegiela, 1992a]

buvette (*fr.*)

bufet w teatrze, kinie.

buyer (*ang.*)

(*zob.* trovarobe).

buyout (*ang.*)

jednorazowe honorarium bez dalszych tantiem. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

B/W (*ang.*)

black and white, czarno-biały.

B-western (*ang.*)

(*kin.*) western niskobudżetowy (*por.* film a basso costo, produzione a basso costo).

by-play (*ang.*)

(*zob.* controscena).

byroniano

bajronowski.

byte (*ang.*)

bajt (8 bitów).

C

CAA (ang.)

(zob. Creative Artists Agency).

cabaré

(zob. cabaret).

cabaret (fr.)

(teatr.) kabaret (z francuskiego *cabaret*, słowo początkowo oznaczające lokal, w którym spotykał się, zwykle późną porą, światek artystyczny). Widowisko o charakterze satyrycznym, składające się z kilku krótkich skeczów. Pierwszy kabaret *Chat Noir* powstał w Paryżu w 1881 roku, którego założycielem był Rodolphe Salis. [Olivieri, 1989; Kosiński, 2006]

un attore da cabaret, aktor kabaretowy

un'attrice di cabaret, aktorka kabaretowa

numeri di cabaret, numery kabaretowe

esibizioni di cabaret, występy kabaretowe

un cantante di cabaret, piosenkarz kabaretowy

cabaret radiofonico

(rad.) kabaretowe audycje radiowe.

cabarettista

kabareciarz. Włoski aktor i scenarzysta Massimo Troisi był bodaj najbardziej popularnym kabareciarzem, a w znanym duecie Ficarra e Picone występowali cenieni przez publiczność Valentino Picone i Salvatore Ficarra.

cabina

(teatr.) pomieszczenie lub kabina dla kontroli efektów świetlnych spektaklu. Może znajdować się po bokach sceny w tzw. pachach lub wysoko z tyłu widowni (zob. booth). [Frittella, 2005]

cabina di montaggio

(kin.) montażownia.

cabina di proiezione

(kin.) kabina projekcyjna.

cabina di regia

(kin.) kabina reżyserska.

cabina fonica

kabina akustyczna, dźwiękowa; kabina operatora dźwięku.

cabina fonica mobile

mobilna kabina akustyczna.

cabina sonora

izolowana akustycznie kabina dźwiękowa.

cabinista

(*kin.*) operator aparatu projekcyjnego (*por.* proiezionista).

cable man (*ang.*)

kablowy (*zob.* addetto ai cavi).

cable puller (*ang.*)

(*zob.* addetto ai cavi).

cable radio (*ang.*)

(*zob.* filodiffusione).

cable TV (*ang.*)

(*tv*) telewizja kablowa (*zob.* TV via cavo).

cabriole (*fr.*)

skok baletowy, składający się z trzech etapów: wyskoku w górę z jednej nogi, uderzenia nią w drugą nogę znajdującą się w powietrzu oraz powrotu na ziemię na tej samej nodze. [Frittella, 2005]

caccia

dosł. „polowanie”, starowłoska forma wokalna o tematyce myśliwskiej w XIV wieku. [Habela, 1980]

caccia alle streghe

polowanie na czarownice (*zob.* maccartismo).

caccola (1)

(*teatr., żarg.*) *dosł.* „bobki, np. owcze”, w żargonie teatralnym prze-

sada w grze aktorskiej (ataki kaszlu, wybuchy śmiechu, nagłe przerwania recytacji) w celu zwrócenia uwagi na aktora lub przypodobania się niewybrednej publiczności. [Frittella, 2005]

caccola (2)

(*kin., żarg.*) *dosł.* „bobki, np. owcze”, w żargonie filmowym oznacza zabrudzenie, tłuste plamy na taśmie filmowej. [Frittella, 2005]

caccolare

(*czas.*) (*zob.* caccola 1, 2).

cachet (*fr.*)

honorarium, wynagrodzenie artysty (*por.* stipendio).

cacofonia

kakofonia.

cadenza (1)

(*muz.*) kadencja.

cadenza (2)

rytm, takt, miarowość.

caduta

spadek, upadek.

caduta del copione

(*teatr.*) upuszczenie egzemplarza sztuki podczas prób jest znakiem nieuchronnie nadchodzącego nie-szczęścia, klapy przedstawienia.

W celu oddalenia złego losu należy ów egzemplarz przydepnąć trzy razy w miejscu, w którym upadł (*zob.* superstizioni teatrali).

café-théâtre (*fr.*)
(*zob.* caffè-teatro).

caffè concerto
lokal rozrywkowy.

caffè-teatro
(*teatr.*) café-théâtre, teatryki kawiarniane. Pojawiły się przede wszystkim w Paryżu w latach 60. XX wieku.

cagna
(*teatr.*) *dosl.* „suka”, w żargonie teatralnym: śpiewaczka bez głosu, fałszująca.

Cahiers du cinéma (*fr.*)
znany francuski periodyk filmowy (założyciele: André Bazin, Jean Doniol-Valcroze). [Frittella, 2005]

cake-walk (*ang.*)
taniec amerykański pochodzenia murzyńskiego.

cala
(*zob.* chiudere il sipario, calare la tela).

calamita
magnes (*zob.* magnete).

calando
(*muz.*) zwalniasz, ściszając.

calare la tela
(*teatr.*) opuścić kurtynę (*zob.* chiudere il sipario).

calcare il palcoscenico
(*teatr.*) *calcare, dosł.* „deptać, podeptać, gnieść, tłoczyć”; występować w teatrze.

calcare le scene
(*teatr.*) *calcare, dosł.* „deptać, podeptać, gnieść, tłoczyć”, wykonywać zawód aktora, występować na deskach scenicznych.

calendar house (*ang.*)
(*zob.* cinema d'essai).

calepino
notes, notatnik.

calibrare
kalibrować.

calibro
(*przen.*) kaliber, gatunek, rodzaj.
un attore di medio calibro, przeciętny aktor
un film di medio calibro, przeciętny film

calicò
(z francuskiego: *calicot*) kaliko, płótno angielskie stosowane jako materiał na pokrycie dekoracyjne.

caligarismo

(*kin.*) termin określający gatunek kina wywodzący się od tytułu filmu niemieckiego ekspresjonisty Roberta Wiene *Gabinet doktora Caligari* z 1920 roku. Dzieło to jest uznawane za symbol niemieckiego kina ekspresjonistycznego, które oscyluje na krawędzi rzeczywistości i halucynacji, wprowadzając jednocześnie atmosferę niepokoju, strachu i horroru (*zob.* *espressionismo* 1, 2, *cinema espressionista*, *teatro espressionista*). [Taccini, 2012; Kracauer, 2009; Kaczmarek, 2008, 2010]

call (*ang.*)

(*zob.* *chiamata*).

call sheet (*ang.*)

(*zob.* *ordine del giorno*).

call time (*ang.*)

czas, w którym członek obsady musi pojawić się na planie filmowym następnego dnia.

callback (*ang.*)

ponowne zaproszenie aktora na przesłuchanie/casting.

callboard (*ang.*)

(*zob.* *ordine del giorno*).

call-boy (*ang.*)

(*zob.* *buttafuori*).

called back (*ang.*)

(*kin.*) w odniesieniu do aktora zatrudnionego na jeden dzień zdjęciowy i który został wezwany na następny.

calligrafismo

(*kin.*) kaligrafizm, nurt w kinie włoskim pierwszej połowy lat 40. XX wieku charakteryzujący się szczególnie dbałością o formę artystyczną. [Płaczewska, 2017; Journot, 2007]

call-in (*ang.*)

(*rad.*, *tv*) telefon od słuchacza/widza programu radiowego lub telewizyjnego. Rozmowa toczy się na antenie.

calottina

(*teatr.*) siatka na włosy podtrzymująca je w trakcie przedstawienia w teatrze antycznym.

calore

ciepło.

cam and star wheel (*ang.*)

(*zob.* *croce di Malta*).

cambiare canale

(*tv*) zmienić kanał.

cambiare stazione

(*rad.*) zmienić stację.

cambio (1)

(*zob.* *cambio di scena*).

cambio (2)

(*kin.*) zmiana szpuli taśmy filmowej podczas projekcji. [Frittella, 2005]

cambio di scena

(*teatr.*) zmiana sceny.

cambio rapido

(*teatr.*) *dosł.* „szybka zmiana”, o aktorze, który przebiera się za kulisami, by wcielić się w nową postać.

cambré (fr.)

figura w balecie klasycznym oznaczająca dosłownie „wygięty w łuk”. Ciało tancerza jest wygięte od talii w tył lub na boki.

camcorder (ang.)

wideokamera.

cameo

(*teatr., kin.*) cameo, rola gościnna, termin ten odnosi się zwykle do znanej osoby występującej w spektaklu, a która nie musi być zawodowym aktorem. (*ang.* *guest star* – aktor występujący gościnnie).

cameo shot

scena, w której tylko główny bohater jest oświetlony, a wszystko w tle jest ciemne i nieokreślone.

camera (ang.)

kamera, telekamera.

camera a mano

kamera z ręki. [Dąbał, Andrejew, 2005]

camera ad alta velocità

kamera highspeedowa.

camera afona

pokój dźwiękoszczelny.

camera angle (ang.)

(*kin.*) kąt widzenia kamery (*zob.* *angolazione*).

camera assistant (ang.)

(*zob.* *aiuto operatore*).

camera back (ang.)

(*kin.*) kamera w tył (*zob.* *carrellata indietro*).

camera body (ang.)

(*kin.*) korpus kamery.

camera cap (ang.)

(*zob.* *tappo dell'obiettivo*).

camera car (ang.)

(*kin.*) samochód, na którym zamontowana jest kamera dla wykonania zdjęć na zewnątrz, wóz zdjęciowy, samochód ciemnia lub po prostu ciemnia. [Dąbał, Andrejew, 2005]

camera control unit (ang.)

(*tv*) zespół sterujący kamery, jednostka sterująca kamery telewizyjnej.

camera crane (ang.)

(*kin.*) kran zdjęciowy, dźwig z kamerą (*zob.* gru per la macchina da presa). [Frittella, 2005]

camera crew (ang.)

operatorzy kamer.

camera cue light (ang.)

(*zob.* tally).

camera delle curiosità

gabinet osobliwości, Kunstkamera.

camera department (ang.)

(*kin.*) zespół fotograficzno-operatorski, kierowany przez operatora obrazu.

camera dollyman (ang.)

(*zob.* carrellista).

camera first assistant (ang.)

(*zob.* assistente operatore).

camera grip (ang.)

(*zob.* macchinista).

camera jib (ang.)

jib, wysięgnik z przeciwwagą dla zamocowania na nim kamery do zdjęć filmowych.

camera leading (ang.)

(*kin.*) technika filmowania polegająca na tym, że bohater idzie w kierunku kamery, a ta cofa się.

camera left (ang.)

synonim do stage right (*zob.* stage right).

camera look (ang.)

(*kin.*) spojrzenie prosto w obiektyw kamery dające wrażenie, że aktor zwraca się bezpośrednio do widza.

camera obscura

(*zob.* camera oscura).

camera operator (ang.)

(*zob.* operatore di macchina).

camera oscura

ciemnia.

camera per riprese aeree

(*kin.*) kamera do ujęć z powietrza.

camera prep (ang.)

(*kin., tv*) faza przedprodukcyjna, w której sprawdzane jest funkcjonowanie kamer.

camera right (ang.)

synonim do stage left (*zob.* stage left).

camera room (ang.)

(*tv*) kamerownia.

camera rovesciata

kamera do góry nogami.

camera second assistant (ang.)

(*zob.* aiuto operatore).

camera stand (ang.)

(*kin.*) statyw, podstawa pod kamerę
(*zob.* cavalletto).

camera subacquea

kamera podwodna.

camera wedge (ang.)

(*zob.* formaggio).

cameraman (ang.)

(*kin.*) operator filmowy, kamerzysta
(*zob.* operatore di ripresa).

cameraman assistant (ang.)

(*zob.* aiuto operatore).

caméra-stylo (fr.)

(*kin.*) określenie nowej fali kina francuskiego w latach 50. i 60. XX wieku. Prekursorem był francuski teoretyk, krytyk i reżyser filmowy Alexandre Astruc, który ogłosił swój manifest w 1948 roku, tworząc pojęcie awangardowej techniki kina *caméra-stylo*, czyli koncepcji filmu jako autonomicznej sztuki wyrazu artystycznego równoprawnej z formami literackimi. Reżyser miał być uważany za artystę, autora i twórcę filmowego podobnie jak twórca literacki, a nie tylko reżysera scenariusza filmowego. [Journot, 2007; Frittella, 2005]

camerata

towarzystwo, grupa artystów i miłośników muzyki.

camerinista

garderobiana, garderobiany.

camerino

(*teatr.*) garderoba, pomieszczenie, w którym aktorzy przygotowują się do bezpośredniego występu na scenie, ubierają się, charakteryzują itd. [Kosiński, 2006]
assistente di camerino, garderobiany

camerino volante

(*teatr.*) latająca garderoba, pomieszczenie najczęściej znajdujące się tuż za kulisami, które pozwala aktorom na szybkie przebranie się (*por.* cambio rapido).

camerone

(*teatr.*) duża sala sypialna, w której śpią artyści, przetrzymywane są w niej również dekoracje. [Frittella, 2005]

camionisti

(*kin.*) kierowcy wozu zdjęciowego.

cammeo

(*zob.* cameo).

camminare sul filo

chodzić po linie.

camminata sul posto

(*teatr.*) chodzenie w miejscu. O aktorze, który za pomocą swoich środków wyrazu naśladuje chód, nie przemieszczając się po scenie.

camp (*ang.*)

(*kin.*) camp, gatunek komedii parodystycznej, określenie zjawiska współczesnej kultury, w których postaci i wydarzenia dramatyczne zostają wyolbrzymione do granic absurdu i groteski.

campagna pubblicitaria

(*rad., tv*) kampania reklamowa.

campagne di abbonamento

(*tv*) kampania abonamentowa.

campana

(*muz.*) czara głosowa, dzwicznik.

campane

dzwony.

campanelli (1)

dzwonki.

campanelli (2)

(*muz.*) kuranty, przyśpiewki wiwatowe.

campanello

kurant, zegar grający.

campeggiare

odcinać się (od tła).

campionamento

(*kin.*) próbka.

campionatore

próbnik, zgłębnik.

campione (1)

(*tv*) zwycięzca quizu telewizyjnego,

campione (2)

próbka, reprezentatywna grupa w badaniu.

campione d'incassi

(*kin.*) (*zob.* *successone*).

campo (1)

(*kin.*) plan.

campo (2)

(*szt.*) tło.

campo (3)

(*przen.*) pole, zakres działania.

campo (4)

(*reg.*) plac.

campo di visione

(*zob.* *campo visivo*).

campo elettrico

pole elektryczne.

campo lunghissimo

(*kin.*) plan długi, pełny (*zob.* *campo lungo*). [Hendrykowski, 1994; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

campo lungo

(*kin.*) plan pełny, wycinek z planu ogólnego, w kadrze widać całą sylwetkę ludzką. [Hendrykowski, 1994]

campo magnetico

pole magnetyczne.

campo medio

(*kin.*) plan średni, tzw. plan półpełny i pasowy. Kadrowanie polega na pokazywaniu postaci od pasa w górę. [Hendrykowski, 1994]

campo sonoro

(*rad.*) plan dźwiękowy.

campo totale

(*kin.*) plan ogólny, pełny obraz miejsca akcji, postaci występują w planerze lub na tle dekoracji. [Hendrykowski, 1994]

campo visivo

pole widzenia ludzkiego oka.

can (1) (*ang.*)

słuchawki do kontroli audio.

can (2)

(*zob.* pizza 1).

Canadian Broadcasting Corporation (*ang.*)

kanadyjski nadawca stacji radiowych i telewizyjnych.

canale (1)

(*rad., tv*) kanał, program.
cambiare canale, (*tv*) zmienić kanał
<program> telewizyjny

canale (2)

(*teatr.*) środkowe przejście dzielące widownię na sektory.

canale radiofonico

(*rad.*) program radiowy (*por.* emitente radiofonica, programma radiofonico).

canale televisivo

(*tv*) program telewizyjny.
sul primo canale, w pierwszym programie
primo canale, pierwszy kanał, program
secondo canale, drugi kanał, program

canale televisivo tematico

(*tv*) tematyczny kanał telewizji.

canali ad accesso condizionato

(*rad., tv*) system dostępu warunkowego, sygnał szyfrowany, kodowany.

canard (*fr.*)

(*dzien.*) *dosł.* „kaczka”, kaczka dziennikarska, nieprawdziwa, zmyślona informacja prasowa. [Gozzini, 2000]

cancan (*fr.*)

(*muz.*) kankan, muzyczna forma taneczna, najczęściej występująca w operetce.

cancellare

odwołać.

candela (1)

(*dosl.* „świeca”) sposób oświetlenia elementu sceny (przedmiotu lub osoby). Światło pada bezpośrednio wertykalnie na dany fragment scenografii (*zob.* *batteria*).

candela (2)

(*zob.* *regola sfortunata del tre*).

candelabra

(*szt.*) ornament kandelabrowy.

candid camera (ang.)

(*tv*) ukryta kamera, programy kręcone z ukrycia, gdy bohaterowie nie są świadomi, że są nagrywani.

candidatura

kandydatura.

canna (1)

rura, rurka.

canna (2)

(*muz.*) piszczałka organowa.

canna a pressione

(*zob.* *barracuda*).

canned laughter (ang.)

(*tv*) nagrany zsynchronizowany śmiech dołączany w fazie postprodukcji w celu podkreślenia sytuacji komicznych.

Cannes

(*zob.* *Festival di Cannes*).

cannibal-movie

(*kin.*) kino kanibalistyczne, podgatunek kina eksploatacji skupiającego się na ukazywaniu plemion kanibali. [Curti, *La Selva*, 2003; *La Polla*, 2000].

cannocchiale

lornetka.

cannocchiale da teatro

lornetka teatralna.

canone (1)

(*muz.*) kanon, dawna muzyka polifoniczna.

canone (2)

kanon, wzór, norma.

canone (3)

opłata, abonament.

canone (4)

wykaz, spis autorów reprezentatywnych dla danego okresu.

canone televisivo

abonament radiowo-telewizyjny.

canoro

wokalny, melodyjny, śpiewny.

canovaccio

(ze starofrancuskiego słowa *chanavas* oznaczającego grubą tkaninę z włókna konopnego), kanwa. Podstawa lub tło utworu literackiego, dramatu. W komedii *dell'arte* słowo oznaczało scenariusz, przypinany do ściany za kulisami, aby pomagał aktorom w realizacji przedstawienia (*zob. commedia dell'arte, recitare a soggetto*). [Surma-Gawłowska, 2015]

cans (*ang.*)

sluchawki audio w żargonie telewizyjnym.

cantabile

(*muz.*) określenie wykonawcze: śpiewnie.

cantambanco

grajek wędrowny.

cantante

śpiewak, śpiewaczka.

cantante d'opera, śpiewak operowy
cantante lirico/a, śpiewak/śpiewaczka operowy/a

cantante di musica leggera, piosenkarz

cantante di canzoni, piosenkarz

cantante solista

śpiewak solista (*zob. solista di canto*).

cantare a gola spiegata

śpiewać na całe gardło.

cantare a mezza voce

śpiewać półgłosem bez stosowania silniejszych kontrastów dynamicznych.

cantare a squarciagola

śpiewać z całych sił.

cantare dal vivo

śpiewać na żywo.

cantare in playback

śpiewać z playbacku.

cantarina

aktorka.

cantastorie (1)

wędrowny bajarz, pieśniarz.

cantastorie (2)

balladzista, balladzystka.

cantata (1)

śpiew, śpiewanie.

cantata (2)

(*muz.*) kantata.

cantatore

śpiewający.

cantautore

piosenkarz wykonujący własne utwory.

canted angle (*ang.*)

(*zob. Dutch angle*).

canterellare

(muz.) nucić, podśpiewywać sobie.

canterina

(zob. cantarina).

canterino (1)

regionalny zespół śpiewaków.

canterino (2)

żartobliwie o piosenkarzu, śpiewaku.

canti carnavaleschi

pieśni karnawałowe.

canti funebri

pieśni żałobne.

canti popolari

pieśni ludowe.

cantica

poemat, pieśń, utwór o treści religijnej lub epickiej. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

canticchiare

(muz.) nucić.

cantico (1)

(muz.) pieśń, kantyk, kantyka.

cantico (2)

(muz.) pieśń pochwalna, hymn.

cantilena (1)

(muz., lit.) kantylena, piosenka, pieśń, kołysanka.

cantilena (2)

(muz.) monotonny śpiew.

cantilena (3)

(muz.) śpiew liturgiczny.

cantilena (4)

monotonny głos.

cantilena (5)

jęczenie, lamentowanie.

cantilenante

jednostajny, monotonny.

voce cantilenante, monotonny głos

cantimpanca

(zob. cantastorie).

cantinella

długi wąski drążek, do którego przy-mocowane są malowidła na płótnie lub rząd żarówek.

cantino

(muz.) kwinta.

canto (1)

(muz.) śpiew.

canto (2)

(muz.) melodia, głos wykonujący melodię.

canto (3)

(*lit.*) pieśń.

canto ambrosiano

(*muz.*) chorał ambrozjański.

canto armonico

(*muz.*) śpiew alikwotowy.

canto corale

(*muz.*) śpiew chóralny.

canto del cigno

łabędzi śpiew.

canto di Natale

kolęda.

canto di un violino

(*muz.*) dźwięk skrzypiec.

canto ecclesiastico

(*muz.*) pieśń kościelna.

canto gregoriano

(*muz.*) chorał gregoriański.

canto in coro

(*muz.*) śpiew chóralny.

canto in coro lirico

(*muz.*) śpiew chóralny liryczny.

canto in coro narrativo

(*muz.*) śpiew chóralny narracyjny.

canto natalizio

kolęda.

canto piano

(*muz.*) chorał gregoriański, śpiew gregoriański (*zob.* canto gregoriano).

canto polivocale

(*muz.*) śpiew wielogłosowy.

canto popolare

(*muz.*) pieśń ludowa.

canto solistico

(*muz.*) śpiew solowy.

cantor (*łac.*)

(*zob.* cantore).

cantore

(*muz.*) kantor, pierwszy śpiewak, nauczyciel i kierownik chóru kościelnego (klasztornego).

cantoria (1)

w kościele chór, galeria.

cantoria (2)

(*muz.*) chór kościelny.

cantorino

(*muz.*) śpiewnik kościelny.

cantus (*łac.*)

śpiew (sopran), termin używany w średniowieczu i odrodzeniu.

canzona

(*zob.* canzone).

canzonaccia

śpiewka uliczna, brukowa.

canzone

piosenka, pieśń.

canzoni popolari, piosenki ludowe
il festival della canzone, festiwal
piosenki

canzoni di gesta, epicki poemat ry-
cerski

canzone a ballo

ballada.

canzone di Natale

kolęda.

canzone di successo

hit, szlagier.

canzone folk

(*muz.*) pieśń ludowa.

canzone marinaresca

piosenka morska, szanta.

**canzone più gettonata
dell'anno (la)**

najpopularniejsza piosenka roku.

canzonella

piosenka.

canzonetta (1)

(*zob.* arietta).

canzonetta (2)

(*lit.*) kanconeta.

canzonetta (3)

(*muz.*) canzonetta.

canzonettista

piosenkarz kabaretowy, piosenkarka
kabaretowa.

canzoni di protesta

protest song.

canzoniere (1)

(*lit.*) zbiór wierszy.

canzoniere (2)

(*muz.*) zbiór pieśni.

canzoniere (3)

autor piosenek.

canzoniere (4)

piosenkarz kabaretowy.

caper movie (*ang.*)

(*kin.*) odmiana filmu kryminalnego,
najczęściej o kradzieży, napadzie,
rozboju, w którym w centrum uwagi
znajdują się przygotowujący napad,
ich działania i losy, a nie policja.
Przykładem może być *Włoska robo-
ta* czy *Ocean's Eleven*.

capienza

pojemność, czyli liczba miejsc w te-
atrze.

Capitano

(*teatr.*) Kapitan, postać z komedii dell'arte, pyszałek, tchórz. [Surma-Gawłowska, 2015; Kosiński, 2006]

capo animatore

główny animator.

capo attrezzi

główny rekwizytor.

capo del settore scrittura

(*kin.*) koordynator autorów scenariusza i dialogów opery mydlanej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

capo d'opera

arcydzieło.

capo elettricista

(*teatr.*) główny oświetleniowiec.

capo macchinista

(*teatr.*) pracownik teatru, który zajmuje się i czuwa nad techniczną oprawą przedstawienia.

capocomico

(*dawn., teatr.*) kierownik trupy teatralnej.

capofila

(*lit.*) główny przedstawiciel, główna przedstawicielka.

capolavoro

arcydzieło.

capolavoro contemporaneo

dzieło współczesne.

caposarta

(*kin.*) krawiec/krawcowa zajmująca się strojami przy produkcji filmowej. [Frittella, 2005]

caposquadra attrezzi

główny rekwizytor.

caposquadra costruttori

kierownik budowy dekoracji.

caposquadra elettricisti

mistrz oświetlenia.

caposquadra macchinisti

główny dyżurny; szef wózkarzy; główny oświetlacz.

capotasto

(*muz.*) drewniana lub metalowa listewka, którą wykonawca przesuwą wzdłuż gryfu gitary.

cappa e spada

(*kin.*) film płaszcz i szpady.

cappella

(*zob.* a cappella).

cappello in testa

(*teatr.*) nie należy wchodzić na scenę z własnym kapeluszem na głowie, ponieważ może to zapowiadać klępkę spektaklu (*zob.* superstizioni teatrali).

cappellone

(*kin.*) w żargonie filmowym kowboj pojawiający się w westernie.

capra

dźwign nożycowy, trójnóg.

capretta

(*dosł.* „kózka, mała koza”), rucho-my wyciąg umieszczony w suficie sceny w celu przenoszenia ciężkich elementów dekoracji (*por.* graticcia).

capriata

wiązar dachowy, wieszak.

capriccio

(*muz.*) wielogłosowa forma instrumentalna.

capriccioso

(*muz.*) określenie wykonawcze: humorystycznie, kapryśnie.

capture

(*rad., tv*) odbierać audycję, program telewizyjny, złapać stację radiową.

captare una frequenza

łapać/złapać/odbierać częstotliwość.

caption (*ang.*)

didaskalia, podtytuł (*zob.* didascalia).

captive audience (1) (*ang.*)

publiczność (zniewolona widownia), publiczność mimo woli.

captive audience (2) (*ang.*)

odbiorcy reklamy mimo woli.

cap up (*ang.*)

(*kin.*) zakryć obiektyw kamery.

CARA (*ang.*)

Classification and Rating Administration, standard cenzury w USA wypracowany w roku 1968, który obejmował cztery kategorie: G – dla wszystkich, M – dla dorosłych, R – zabronione dla osób poniżej 18 lat i bez nadzoru dorosłych, X – tylko powyżej 18 lat. Od 1990 roku obowiązuje nowa klasyfikacja: G – dla wszystkich, PG – sugerowany nadzór rodzicielski, PG-13 – nieodpowiednie dla dzieci poniżej 13 lat, R – poniżej 17. roku sugerowana opieka rodzica, NC-17 – zakazane dla osób poniżej 17. roku życia.

caratteraccio

zły charakter.

carattere

charakter.

un'indole buona, dobry charakter

un buon carattere, dobry charakter

cattivo carattere, zły charakter

caratterista

(*teatr., kin.*) aktor charakterystyczny (także aktorka charakterystyczna), aktor o charakterystycznej fizjonomii (grubas, chudzielec, pijak, kaleka) lub o specyficznym sposobie

mówienia (seplenienie, bełkot, wulgaryzmy itp.), rzadko występujący w głównej roli.

caratteristiche

(*zob.* *caratterizzazione*).

caratterizzazione

charakterystyka.

caratura

(*teatr.*) system równego podziału wpływów trupy teatralnej.

card (*ang.*)

(*zob.* *titoli di testa*, *titoli di coda*).

carded preview (*ang.*)

(*zob.* *anteprima*).

caricamento

ładowanie, załadowanie, naładowanie.

caricamento della batteria

naładowanie baterii.

caricare d'effetto

(*teatr.*) grać z przesadą.

caricato

(*muz.*) przesadnie (*por.* *basso buffo caricato*).

caricatore

(*rad., kin.*) ładowarka, podajnik.

caricatura

karykatura.

caricatura tipica del popolo

typowa karykatura narodu/ludu.

carico

załadunek, czyli prace związane z transportem i przenoszeniem elementów sceny podczas tournée.

carillon

zespół dzwonów zegarowych.

carioca (*port.*)

(*muz.*) carioca.

Carnegie Hall (*ang.*)

jedna z najbardziej prestiżowych sal koncertowych na świecie, mieszcząca się w Nowym Jorku.

carno (*ang.*)

(*zob.* *carnography*).

carnography (*ang.*)

(*kin.*) kontaminacja słowotwórcza składająca się ze słów *caranage* (rzeź) i *pornography* (pornografia) użyta po raz pierwszy w 1972 roku w recenzji filmu *Rambo: Pierwsza krew* w magazynie „Time”. Słowo to jest używane na określenie podrzędnego i cieszącego się złą opinią gatunku filmu, w którym tematem nadrzędnym jest rzeź, przemoc i rozlew krwi.

carosello

(*tv*) nazwa bloku reklam emitowanych w telewizji włoskiej do 1976 roku (*zob.* break pubblicitario)

carpenter (*ang.*)

(*zob.* carpentiere).

carpentiere

stolarz, cieśla.

carrellare

(*tv, kin.*) zrobić zdjęcia z najazdu kamerą.

carrellata

(*kin., tv*) jazda, technika filmowa, technika pracy kamery filmowej (*por.* carrellata in avanti, carrellata indietro).

carrellata in avanti

(*kin.*) najazd, kamera zbliża się do postaci lub obiektów (*zob.* carrellata indietro).

carrellata indietro

(*kin.*) odjazd, kamera oddala się od obiektów lub postaci (*zob.* carrellata in avanti).

carrellata ottica

(*zob.* zoom).

carrellato

zamontowany na przyczepie, na platformie.

carrellista

(*kin., tv*) wózkarz. [Dąbal, Andrejew, 2005]

carrello

(*teatr.*) wózek, praktykabl na kółkach (element dekoracji w teatrze).

carrello a seguire

(*kin.*) dojazd kamery, ruch kamery umieszczonej na wózku poruszającym się po szynach. Kamera podąża za bohaterami, osiągając powoli właściwszy kąt i odległość od nich.

carrello in avanti

(*zob.* carrellata in avanti).

carrello indietro

(*zob.* carrellata indietro).

carrello scorrevole

wózek przesuwany.

carrettella

(*teatr.*) w żargonie teatralnym opóźnienie tyrady, pauza, która ma na celu podkreślić dramatyzm sytuacji.

carretto

wózek transportowy.

carriera scenico-teatrale

(*teatr.*) kariera teatralno-sceniczna.

carro

(*zob.* carrello).

carro da tuono

(*teatr.*) skomplikowany przyrząd na kołach, który, wprowadzany w ruch, wydawał dźwięki przypominające grzmoty.

carro di Tespi

(*teatr.*) „wóz Tespisa”, włoska wędrowną grupa teatralna, która zapoczątkowała swoją działalność w 1930 roku i była popierana przez władze faszystowskie. Jej zadaniem było przybliżyć operę miastom i oddalonym regionom włoskim, w których nie były organizowane regularne sezony operowe. [Frittella, 2005; Antonucci, 2012]

carrozzone

karawan, przyczepa cyrkowa.

carrucola

krążek.

carry day (*ang.*)

płatny dzień w czasie przestoju.

car's schedule (*ang.*)

(*zob.* giro macchina).

carta da musica

papier nutowy.

cartapesta

papier-maché, masa papierowa.

cartello

afisz, plakat (*zob.* cartellone). [Kosiński, 2006]

cartello dei titoli

(*kin., tv*) plansza tytułowa.

cartello di fine

(*kin., tv*) plansza końcowa.

cartello per i test

(*kin., tv*) plansza testowa.

cartellone

program teatralny, afisz, plakat. [Kosiński, 2006]

in cartellone, na afiszu

in programma, na afiszu

tenere il cartellone, nie schodzić z afisza

cartellone pubblicitario

(*zob.* affiche).

cartellone teatrale

afisz teatralny. [Kosiński, 2006]

cartine per la pulizia degli obiettivi

chusteczki do czyszczenia obiektywu.

car-to-car shot (*ang.*)

(*kin.*) filmowanie samochodu z innego samochodu. [Frittella, 2005]

cartone

(*szt.*) karton, szkic.

cartone animato (1)

(*kin.*) kreskówka, animacja (*zob.* film d'animazione).

cartone animato (2)

komiks.

cartonista (1)

autor kreskówek.

cartonista (2)

animator, animatorka.

cartoon (ang.)

(*zob.* cartone animato).

cartridge (1) (ang.)

kaseta na film.

cartridge (2) (ang.)

zasobnik, ładunek

cartuccia

wkład atramentowy, kartridż.

cartuccia RAM

kaseta pamięci.

casa di produzione cinematografica

(*kin.*) wytwórnia filmowa.

casa discografica

wytwórnia płyt.

casa produttrice cinematografica

(*zob.* casa di produzione cinematografica).

cascatore

kaskader (*zob.* controfigura per scene pericolose).

Casco d'oro

w żargonie: Simone Signoret.

cash and credits (ang.)

(*zob.* titoli di testa).

caso di puntata

(*zob.* plot episodico).

cassa (1)

kasa.

cassa (2)

(*muz.*) bęben.

cassa (3)

skrzynia.

cassa acustica

(*zob.* diffusore acustico).

cassa da bocce

(*zob.* bronteion).

cassa di legno

(*muz.*) pudełko, instrument perkusyjny.

cassa di risonanza

(*zob.* casse armoniche).

Cassandra

(*zob.* Pantalone).

cassazione

(muz.) cassazione, kasacja.

casse armoniche

(muz.) pudła rezonansowe.

casserole (fr.)

(teatr.) reflektor.

cassiere

kasjer, księgowy.

cast (ang.)

obsada.

cast corale

obsada chóru (zob. cast).

castagnette

(muz.) kastaniety.

Castello

(teatr.) parawan (zazwyczaj z drewna) dla aktorów poruszających marionetkami w teatrze lalek.

castello dei buratini

(teatr.) szopka teatru lalek.

casting (ang.)

(zob. audizione).

casting agency (ang.)

(zob. agenzia di casting).

casting couch (ang.)

dost. „kanapa castingowa”, czyli otrzymanie roli w filmie w zamian za seks.

casting director (ang.)

specjalista, kierownik obsady (zob. direttore del cast). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

casting extra (ang.)

statysta (zob. comparsa, figurante).

casting manager (ang.)

(zob. direttore del cast).

casting office (ang.)

(zob. agenzia di casting).

casual (ang.)

w żargonie teatralnym technik zatrudniony w niepełnym wymiarze i opłacany za godziny.

catafalco

katafalk. Podwyższenie, na którym spoczywa trumna.

catarsi

(teatr.) katharsis (gr.), dost. „oczyszczenie”. Zgodnie z zaleceniami Arystotelesa, które zawarł w swojej *Poetyce*, katharsis ma być rezultatem tragedii jako „wzbudzenie litości i trwogi, co doprowadza do »oczyszczenia« tych uczuć”. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

catastrofe

(*teatr.*) katastrofa. Ostatnia część antycznej tragedii greckiej, która oznacza klęskę i karę dla głównego bohatera. Występowała tuż przed samym końcem utworu, stanowiąc ostateczne rozwiązanie akcji. Tragiczne zakończenie nie zawsze musiało oznaczać dla protagonisty śmierć, lecz katastrofę jego działań. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

catcall (*ang.*)

(*zob.* beccata).

catchword (*ang.*)

hasło, slogan, ostatnie słowo wypowiedzi aktora inicjujące wypowiedź następnego.

categorie teatrali
(drammatiche)

(*teatr.*) kategorie teatralne (dramatyczne). Pojęcia estetyczne, które określają cechy dzieł, np. ich komizm lub tragizm. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

catering (*ang.*)

catering, dostarczanie żywności lub posiłków, zaopatrywanie w żywność.

cattivo

(*rzecz.*) czarny charakter, szwarczarakter, może być antagonistą lub

protagonistą (*zob.* antagonista, protagonista).

cattle call (*ang.*)

przesłuchanie, casting otwarty dla wszystkich chętnych.

CATV (*ang.*)

(*zob.* TV via cavo).

catwalk (1) (*ang.*)

(*zob.* ponte luce).

catwalk (2) (*ang.*)

(*zob.* americana).

cavalier (*fr.*)

partner baletnicy w tańcu klasycznym.

cavaliere servente

(*zob.* cicisbeo).

cavaliere errante (il)

(postać) błędny rycerz.

cavalla

deska w kształcie odwróconej litery V używana dla wzmocnienia struktury scenografii.

cavalle

(*zob.* cavalla).

cavallerizzo

jeździec.

cavalletto

(*kin.*) statyw, stojak do kamery.

cavallo di battaglia (1)

(*teatr.*) najlepsza rola aktora, rola charakterystyczna dla aktora.

cavallo di battaglia (2)

(*teatr.*) stała pozycja w repertuarze teatru.

cavallona di battaglia

popisowy numer aktora.

cavatina

(*muz.*) krótka pieśń solowa z akompaniamentem. [Habela, 1980]

cave (*fr.*)

dosl. „piwnica”. Termin określający klub znajdujący się w pomieszczeniu poniżej poziomu ulicy, w którym odbywają się spektakle kabaretowe.

cavea (*lac.*)

(*teatr.*) cavea, widownia teatru w kształcie półkola.

cavo

kabel, przewód elektryczny.

cavo armato

uzbrojony kabel.

cavo coassiale

kabel koncentryczny.

cavo in fibra ottica

światłowód.

CBC (*ang.*)

(*zob.* Canadian Broadcasting Corporation).

CBS (*ang.*)

(*zob.* Columbia Broadcasting System).

CC (*ang.*)

(*zob.* close-captioned).

CCC

(*zob.* Centro Cinematografico Cattolico).

CCTV (*ang.*)

(*zob.* televisione a circuito chiuso).

CCU (*ang.*)

(*zob.* camera control unit).

CD (*ang.*)

compact disc, płyta CD.

CD riscrivibile

płyta kompaktowa z możliwością wielokrotnego nagrywania.

CDC

(*zob.* Centro Doppiaggi Cinetelevisivo).

CDC-Sefit Group

centrum dubbingu filmowego i telewizyjnego powstałe po rozwiązaniu CDC (*zob.* Centro Doppiaggi Cinetelevisivo).

c'è un/c'è il vuoto!*(teatr.)* (zob. vuoto di scena).**ceffoni-western***(kin.)* gatunek kinematografii włoskiej łączący cechy westernu włoskiego oraz komedii w stylu filmów *Laurel and Hardy* (*Flip i Flap*). Najlepszymi przykładami tego gatunku są filmy z aktorami takimi, jak: Terence Hill i Bud Spencer.**celebreality** *(ang.)**(tv)* program telewizyjny pokazujący gwiazdy lub celebrytów w ich codziennym życiu.**celebrità**

celebryta.

celebrity *(ang.)*

celebryta.

celebrity show *(ang.)**(tv)* program telewizyjny z udziałem celebrytów.**celesta***(muz.)* czelesta, instrument perkusyjny klawiszowy.**celetto***(teatr.)* sklepienie, strop, górna część sceny przedstawiająca niebo. [Frittella, 2005]**cello***(zob. violoncello).***celluloide**

celuloid.

celluloide sbiadita, wypłowiałe taśmy filmowe*fogli trasparenti di celluloide per animazione*, celuloidy do filmów animowanych**cembalista**

klawesynista, klawesynistka.

cembalo*(muz.)* klawesyn.**censore**

cenzor.

censorio

cenzorski.

censorship *(ang.)**(zob. censura).***censura**

cenzura. Kontrola widowisk przez specjalnego urzędnika (cenzora), który ocenia dane widowisko czy utwór pod względem politycznym, religijnym, obyczajowym lub moralnym.

censura cinematografica*(kin.)* cenzura filmowa.

censurare

cenzurować.

centina

(*teatr.*) rodzaj rusztowania teatralnego.

cento

(*teatr.*) dosł. „sto”, w teatrze: określenie wskazujące na całkowitą moc pracy reflektora, maksymalna moc reflektora.

centone

(*lit., teatr.*) centon, bigos literacki, dzieło teatralne składające się z fragmentów innych znanych spektakli teatralnych. Forma ta była popularna od starożytności aż do baroku.

centre line (*ang.*)

(*teatr.*) „linia środkowa”, linia, która biegnie od proscenium do tyłu sceny, dzieląc ją na dwie równe połowy.

centre stage (*ang.*)

(*teatr.*) część środkowa sceny widoczna dla całej publiczności. [Frittella, 2005]

Centro Cinematografico Cattolico

(*kin.*) katolickie centrum filmowe.

centro di produzione

(*kin.*) centrum produkcji telewizyjnej.

Centro Doppiaggi Cinetelevisivo

(*kin.*) centrum dubbingu filmowego.

Centro Internazionale dello Spettacolo e della Comunicazione Sociale

międzynarodowe centrum teatru i komunikacji społecznej.

Centro Italiano Addestramento Cinematografico

włoskie centrum szkoleń filmowych.

century stand (*ang.*)

(*zob.* treppiede).

cercaospiti

(*tv*) osoba zajmująca się wyszukiwaniem gości mających wystąpić w danym programie telewizyjnym.

cercapersone (1)

pager.

cercapersone (2)

(*zob.* insegui persona).

cerone

(*teatr.*) szminka do charakteryzacji.

certame

walka, zawody, konkurs poetycki (*zob.* gara poetica).

certame coronario, zawody poetyckie
certame musicale, konkurs muzyczny

César (*fr.*)

(*kin.*) prestiżowa nagroda filmowa przyznawana od 1976 roku przez Académie des arts et techniques du cinéma (Akademię Sztuki i Techniki Filmowej), odpowiednik amerykańskiego Oscara.

cesta

(*teatr.*) *dosl.* „koszyk”, w żargonie teatralnym oznacza wyposażenie aktora; dzisiaj termin ten nie jest używany.

cestino

(*kin.*) zapakowany lunch dla obsady planu kręconego poza studiem. [Frittella, 2005]

cesura (1)

(*muz.*) cezura, przerwa między frazami utworu.

cesura (2)

(*lit.*) cezura, średniówka.

cesura (3)

(*przen.*) cezura, przerwa.

ceterista

(*muz.*) cytryzsta.

cetra (1)

(*muz.*) cytra.

cetra (2)

(*przen.*) natchnienie poetyckie.

CG (*ang.*)

(*zob.* computer grafica).

chain break (*ang.*)

(*rad., tv*) krótka reklama telewizyjna lub radiowa. [Frittella, 2005]

chaînes (*fr.*)

w tańcu klasycznym ciąg obrotów na palcach w pierwszej pozycji, podczas których lewa noga, kończąc obrot, staje na miejscu prawej.

Chamberlain's men (*ang.*)

(*teatr.*) Trupa Lorda Szambelana; założona w 1603 roku angielska grupa aktorska, w której występował jako aktor oraz dla której przez niemal całą karierę pisał swoje dramaty William Szekspir.

chamber music (*ang.*)

(*zob.* musica da camera).

chanbara (*jap.*)

(*kin.*) gatunek japońskiej kinematografii o mistrzach miecza i fechtunku. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

chanchada (*port.*)

(*kin.*) gatunek brazylijskiego filmu parodystycznego, popularnego w latach 50. XX wieku.

change pages (*ang.*)

strony w innym kolorze dodane do scenariusza, określające jego zmiany i modyfikacje.

changements de pieds (*fr.*)

dosl. „zamiana stóp”, w tańcu klasycznym seria skoków, podczas których następuje zamiana stóp w powietrzu.

change-over (*ang.*)

(*zob.* cambio di scena).

changing bag (*ang.*)

(*kin.*) czarny worek do zmiany taśmy filmowej w kasecie.

channel (*ang.*)

(*zob.* canale).

channel-hopping (*ang.*)

(*zob.* zapping).

channel-surf (*ang.*)

surfowanie po kanałach telewizyjnych bez wyraźnie sprecyzowanego celu.

chansonette (*fr.*)

(*muz.*) popularna francuska piosenka solowa.

chant (*ang.*)

(*muz.*) w terminologii angielskiej nazywa liturgicznej muzyki wokalne.

chapiteau (*fr.*)

chapiteau, namiot cyrkowy.

chapter movie (*ang.*)

(*zob.* film a episodi).

character (*ang.*)

(*zob.* personaggio).

character actor (*ang.*)

(*zob.* caratterista).

character arc (*ang.*)

(*kin.*) przemiana wewnętrzna bohatera, transformacja postaci w trakcie opowieści filmowej. [Frittella, 2005]

character generator (*ang.*)

(*zob.* generatrice di carattere).

chariot (*ang.*)

(*zob.* carrello).

charleston (*ang.*)

(*muz.*) charleston.

Charoneioi klimakes (*gr.*)

(*teatr., staroż.*) schody Charona, umieszczone na scenie, skąd miały wychodzić postaci ze świata zmarłych.

chart (*ang.*)

(*rad.*) zestawienie np. zespołów muzycznych (*zob.* classifica).

chase movie (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmowy, w którym na pierwszy plan wysuwają się pościgi.

chasing action (*ang.*)

(*kin.*) scena pościgowa.

chassé (*fr.*)

skok w balecie, przy wykonaniu którego jedna noga podąża za drugą i łączy się z nią w piątej pozycji w najwyższym punkcie skoku.

chasse (*fr.*)

(*zob.* caccia).

chasseurs d'images (*fr.*)

(*kin.*) „łowcy obrazów”, operatorzy filmowi, którzy na początku kineematografii utrwalali sceny z życia codziennego.

châssis (1) (*fr.*)

(*fot., kin.*) kaseta.

châssis (2) (*fr.*)

(*zob.* telaio di scena).

chat show (*ang.*)

(*zob.* talk show).

chau (*hind.*)

(*teatr.*) indyjski dramat taneczny. [Kosiński, 2006]

cheapie (*ang.*)

(*kin.*) film niskobudżetowy (*por.* film a basso costo, *produzione a basso costo*).

cheat shot (*ang.*)

(*kin.*) ustawienie sfalszowane, ujęcie sfalszowane. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

check (*ang.*)

stopniowe przyciemnienie światel lub stłumienie muzyki.

chew the scenery (*ang.*)

(*teatr., kin.*) przesadnie grać/recytować, stwarzając wrażenie wymuszonej teatralności.

chi è di scena

(*teatr.*) „wszyscy na scenę”, wezwanie przez dyrektora aktorów na scenę, aby zaprezentować się przed rozpoczęciem przedstawienia.

chiamata

(*teatr.*) (od *chiamare*: wołać, wzywać) aplauz, oklaskiwanie, ekspresja zadowolenia, wywoływanie aktorów lub głównego aktora na scenę, często oczekiwana reakcja publiczności po udanym spektaklu.

chiamata alla ribalta

(*zob.* inchino finale).

chiamata di scena

(*teatr.*) wezwanie na scenę, znak dany przez kierownika planu, który woła aktorów na scenę.

chiaro

(*zob.* in chiaro).

chiavarda

śruba używana do łączenia elementów dekoracji, sworzeń, zwornik sklepienia, kołek ustalający.

chiave

(muz.) klawisz.

chiave musicale

(muz.) klucz, znak graficzny umieszczany na początku pięciolinii. [Habela, 1980]

chick flick (ang.)

(kin.) film sentymentalny i wzruszający, przeznaczony dla publiczności żeńskiej.

chief account cashier (ang.)

(zob. cassiere di produzione).

chief cameraman (ang.)

(zob. direttore della fotografia).

chief electrician (ang.)

(zob. caposquadra elettricisti).

chief grip (ang.)

(zob. caposquadra macchinisti).

chief property man (ang.)

(zob. caposquadra attrezzisti).

chierico vagante

(teatr.) wędrowni/wędrujący kleryk, ksiądz, duchowny. Księża, którzy w średniowieczu oddawali się sztuce teatralnej.

child actor/actress (ang.)

aktor dziecięcy.

children's movie (ang.)

(kin.) film dla dzieci.

Chinese dolly (ang.)

(kin.) wózek do jazdy z panoramą. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

chin scrim (ang.)

(zob. velatino).

chiocciola (1)

(kin.) w żargonie filmowym mały mikrofon, który się nosi w uchu.

chiocciola (2)

(muz.) ślimak.

chiodo storto

(teatr.) dosł. „krzywy gwóźdź”. Podobnie jak we Włoszech, także w Polsce znaleziony na scenie gwóźdź przynosi aktorowi szczęście (zob. superstizioni teatrali, por. viola, fischiettare, caduta del copione).

chiosare

komentować, objaśniać.

chiosatore

komentator (zob. commentatore).

chip (ang.)

układ scalony. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

chip antiviolenza

(zob. V-chip).

chip chart (*ang.*)

(*tv*) test kamerowy. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

chippy (*ang.*)

(*zob.* *carpentiere*).

chironomia

chironomia. Sztuka gestykulacji. Zbiór reguł dotyczących symboliki ruchów rąk i dłoni.

chirp (*ang.*)

(*czas.*) czasownik, który w żargonie magazynu „Variety” oznacza śpiewać. [Frittella, 2005]

chitarra

(*muz.*) gitara.

chitarra acustica

(*muz.*) gitara akustyczna.

chitarra classica

(*muz.*) gitara klasyczna.

chitarra elettrica

(*muz.*) gitara elektryczna.

chitarrista

gitarzysta, gitarzystka.

chitarrone

(*muz.*) wielka gitara.

chitone

chiton, rodzaj tuniki noszonej w starożytnej Grecji.

Chitown (*ang.*)

również Chi. Określenie w żargonie magazynu „Variety” miasta Chicago w stanie Illinois.

chiudere il sipario

opuścić kurtynę.

chiuso

(*zob.* *bocca chiusa*).

chiusura (1)

zamknięcie, zakończenie, skończenie.

chiusura (2)

(*rad.*, *tv*) zamknięcie. W żargonie radiowo-telewizyjnym ostatnie słowa transmisji przed jej zakończeniem lub przerwaniem.

choker (*ang.*)

(*tv*) w żargonie telewizyjnym: zbliżenie (*zob.* *dettaglio*).

chookas (*ang.*)

(*teatr.*) w żargonie teatralnym wyrażenie używane w kontekście „Powodzenia!” lub „Połamania nóg!”. Ze względu na liczne przesady w kręgach aktorskich życzenie aktorowi „Buona fortuna!” lub „Good luck!” jest niewskazane (*zob.* *superstizioni teatrali*).

chopsocky (*ang.*)

(*kin.*) film o sztukach walki.

choreographer (*ang.*)

(*zob.* coreografo).

chroma-key (*ang.*)

(*kin.*) technika miksovania obrazów. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

chromatic aberration (*ang.*)

(*zob.* aberrazione cromatica).

chronological editing (*ang.*)

(*kin.*) montaż scen w kolejności chronologicznej. [Arijon, 2002, 2008]

ciabatta

mikrofon położony wzdłuż sceny.

CIAC (1)

(*zob.* Centro Italiano Addestramento Cinematografico).

CIAC (2)

(*zob.* Compagnia Italiana Attualità Cinematografica).

ciac

(*zob.* ciak).

ciacchista

(*kin.*) klapser/klapserka, członek ekipy filmowej, który ustawia klaps w kadrze (*zob.* ciak).

ciak

(*kin.*) klaps (filmowy), na którym napisany jest tytuł filmu, numer zdjęcia

(sceny) oraz numer ujęcia. [Bocian, Zabłocki, 2008]

ciak!

(*kin.*) Klaps!, sygnał na zrobienie klapsu z numerem ujęcia.

ciancione

gadula, pleciuga, gadatliwy.

ciarire

(*teatr.*) w żargonie teatralnym picie alkoholu.

ciarito

(*teatr.*) w żargonie teatralnym: pijany.

ciarlatano (1)

szarlatan.

ciarlatano (2)

(*zob.* imbonitore).

cicala

mikrofon krawatowy, mały mikrofon przyczepiany do klapy marynarki podczas wywiadu.

cicisbeo

(postać) przyjaciel domu, podkochujący się w pani domu, kochanek, gach.

ciclo

(*tv*) cykl, seria programów telewizyjnych o podobnej tematyce, o tym samym bohaterze lub tego samego reżysera.

ciclorama

(*teatr.*) cyklorama, przestrzeń służąca jako tło, ze specjalnie wyprofilowanym gładkim łączeniem między podłogą a ścianą. Takie łączenie pozwala uzyskać efekt niekończącej się przestrzeni.

CICT

(*zob.* Consiglio Internazionale del Cinema e della Televisione).

CIDIF

(*zob.* Consorzio Italiano Distributori Indipendenti Film).

cielo

(*zob.* celetto).

cifra di rumore

współczynnik mocy szumów.

cimbalo

(*muz.*) cymbały, talerz gongu.

cimice

pluskwa, mikrofon szpiegowski przyczepiony do ubrania.

Cincy (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety” Cincinnati w stanie Ohio. [Frittella, 2005]

cine

(*pot.*) kino.

Cine Club

(*zob.* cineclub).

Cine Pobre Film Festival (*ang./ hiszp.*)

(*kin.*) festiwal filmowy organizowany na Kubie dla pełnometrażowych, krótkometrażowych i dokumentalnych filmów finansowanych przez samych twórców.

cine structuralism (*ang.*)

(*kin.*) teoria strukturalizmu w odniesieniu do dzieła filmowego, polegająca na odniesieniu się do językoznawstwa strukturalnego i na badaniu kina jako języka wyrazu oraz pewnego rodzaju systemu semiotycznego. [Helman, Ostaszewski, 2007].

cineamatore

(*kin.*) filmowiec, producent filmowy, filmowiec amator.

cineasta (1)

(*kin.*) kinoman.

cineasta (2)

(*kin.*) filmowiec, twórca filmowy.

cinebox

maszyna służąca do reprodukcji filmowanych obrazów i towarzyszącej im muzyki [Bovi, 2008].

cinecamera

(*kin.*) kamera filmowa, kamera zdjęciowa.

Cinecittà

(*kin.*) miasteczko filmowe, wytwórnia filmowa w Rzymie. [Fofi, Morandini, Volpi, 1988; Faldini, Fofi, 1979; Carabba, 1974]

cinclub

(*kin.*) dyskusyjny klub filmowy. Zrzeszenie miłośników kina, których celem jest propagowanie i szerzenie sztuki filmowej. Idea dyskusyjnych klubów filmowych (DKF) zrodziła się we Francji w latach 20. XX wieku. Pierwszy klub filmowy we Włoszech powstał w 1926 roku w Mediolanie, a w okresie rządów faszystowskich idea ta była kontynuowana przez kluby nazywane CineGUF (*zob.* CineGUF).

ciné-club

(*zob.* cinclub).

cinecocomero

(*kin.*) żartobliwe i ironiczne określenie filmu o wakacjach i często pokazywanego w wakacje.

cinecolomba

(*kin.*) od „colomba” (gołąbek, babka wielkanocna); film, którego akcja rozgrywa się podczas świąt wielkanocnych.

cinedico

(*teatr., staroż.*) dotyczący nieprzyzwoitej satyry lub farsy starogreckiej, nieprzyzwoity, ordynarny.

cinedilettante

(*zob.* cineamatore).

cinedilettantismo

(*kin.*) amatorski ruch filmowy.

cinefilia

miłość do kina.

cinefilo

kinoman, miłośnik kina.

cineforum

dyskusja nad filmem, zazwyczaj po jego projekcji.

cinegiornale

(*kin.*) kronika filmowa.

CineGUF

(*kin.*) dyskusyjne kluby filmowe powstałe na uniwersytetach, w czasach faszystowskich (*zob.* Gruppi universitari fascisti).

Cineisola

(*zob.* Cinevillaggio).

cinelandia

(*kin.*) świątek filmowy.

cinelli

(*muz.*) talerze (*zob.* piatti).

cinema

(*kin.*) kino. [Wojnicka, Katafiasz, 2005]
andare al cinema, iść do kina

diva del cinema, gwiazda filmowa
il mondo del cinema, świat filmu
fare del cinema, zajmować się filmem
dare un film al cinema, wyświetlać
 film w kinie

cinema all'aperto

(*kin.*) kino plenerowe.

cinema a luce rossa

(*kin.*) kino pornograficzne.

cinema ambulante

(*kin.*) kino wędrowne.

cinema anarrativo

(*zob.* cinema non narrativo).

cinema antinarrativo

(*zob.* cinema non narrativo).

cinema astratto

(*kin.*) film abstrakcyjny, film absolutny, film czysty; gatunek filmowy, który podobnie jak w sztuce abstrakcyjnej, odrzuca figuratywne i narracyjne przedstawienie świata (Léopold Survage, Walter Ruttmann, Marcel Duchamp, Man Ray i Marc Allégret).

cinema azione

(*zob.* film d'azione).

Cinéma Beur (*fr.*)

(*kin.*) określenie grupy filmów realizowanych w latach 80. XX wieku we Francji przez reżyserów pocho-

dzenia arabskiego (z byłych kolonii francuskich z północnej Afryki) o tematyce poruszającej tożsamość i integrację imigrantów oraz ich potomków. [Frittella, 2005]

cinema calligrafista

(*zob.* calligrafismo).

cinema d'animazione

(*kin.*) film animowany. [Dąbal, Andrejew, 2005]

cinema d'arte

(*zob.* cinema d'avanguardia).

cinema d'autore

(*kin.*) kino autorskie.

cinema d'avanguardia

(*kin.*) kino awangardowe (*zob.* futurismo, dadaismo, surrealismo, *por.* espressionismo 1, 2).

cinema d'essai

(*kin.*) kino studyjne.

cinema d'evasione

(*kin.*) film rozrywkowy.

cinema d'intrattenimento

(*zob.* cinema d'evasione).

cinema dadaista

(*kin.*) kino dadaistyczne. Estetykę dadaistyczną reprezentowały m.in. następujące filmy: *Antrakt* (1923)

René Claira, *Powrót do rozsądku* (1923) Man Raya, *Balet mechaniczny* (1924) Fernanda Légera (*por.* dadaismo). [Helman, 2010]

cinéma de papa (fr.)

(*kin.*) pejoratywne określenie krytyków filmowych, skupionych wokół „Les Cahiers du Cinéma”, na konwencjonalną, mało osobistą kinematografię francuską (*por.* *pièce bien faite*, *Nouvelle Vague*). [Journot, 2007]

cinema déco

(*zob.* *cinema dei telefoni bianchi*). [Faldini, Fofi, 1979; Carabba, 1974]

cinema dei telefoni bianchi

(*kin.*) kino białych telefonów. Komedie filmowe, które cieszyły się dużą popularnością w latach 1936–1943, przedstawiały dobrobyt warstw mieszczańskich i poruszały głównie tematykę sentymentalną. Nazwa pochodzi od białych telefonów, które były nieodzownym rekwizytem pojawiającym się we włoskich filmach (główni reżyserzy: Mario Camerini, Alessandro Blasetti, Mario Bonnard, Mario Mattoli, Carlo Ludovico Bragaglia, Max Neufeld, Gennaro Righelli). [Savio, 1975; Bragaglia, 2009; Fofi, Morandini, Volpi, 1988; Faldini, Fofi, 1979; Carabba, 1974]

cinema dell'orrore

(*kin.*) gatunek filmowy: kino grozy, horror.

cinema delle attrazioni

(*kin.*) kino atrakcji, we wczesnym etapie rozwoju kina niemego. [Frittella, 2005]

cinema delle origini

(*kin.*) początki kina, od 1895 roku do wybuchu I wojny światowej.

cinema demenziale

(*kin.*) *dosł.* „kino szalone”, prześmiewcze; gatunek filmowy zapoczątkowany w latach 70. XX wieku przez Johna Landisa i jego film *Animal House* (1978). Cechami charakterystycznymi tego gatunku są: dziwacznymi bohaterowie, walka z różnymi instytucjami, przerysowane historie oraz skłonność do prezentowania obrazoburczej wizji świata.

cinema di fantascienza

(*kin.*) film fantastycznonaukowy.

cinema di genere

(*kin.*) gatunek filmowy.

cinema di guerra

(*kin.*) film wojenny.

cinema diretto

(*zob.* *cinema verità*).

cinema drive-in (ang.)

(*zob.* *drive-in*).

cinéma du look (fr.)

(*kin.*) francuski nurt filmowy, który rozwinął się w latach 80. i 90. XX wieku. Wśród jego reprezentantów należy wymienić twórców filmowych takich, jak Luc Besson, Jean-Jacques Beineix czy Leos Carax. Cechami charakterystycznymi filmów tworzonych w tym nurcie były: wysublimowany styl wizualny, młodzi bohaterowie i ich skazane na niepowodzenie romanse, liczne sceny kręcone w metrze w Paryżu jako symbol alternatywnego świata, krytyczne spojrzenie na policję. [Austin, 1999; Bordwell, Thompson, 1993]

cinema espressionista

(*kin.*) ekspresjonizm, nurt w kinematografii niemieckiej pełen fantastyki i grozy, w którym twórcy kładli nacisk na wyrażenie subiektywnych emocji. Do głównych przedstawicieli ekspresjonizmu w filmie należeli m.in.: Fritz Lang, Paul Leni, Friedrich Wilhelm Murnau, Georg Wilhelm Pabst, Paul Wegener, Robert Wiene (*zob.* *espressionismo* 1, 2). [Richard, 1996; Eisner, 1974; Helman, Madej, 1985; Kracauer, 2009; Kaczmarek, 2008, 2010]

cinema fusionale

(*kin.*) w dosłownym tłumaczeniu „kino fuzyjne”. Termin stworzony przez reżysera Larsa von Triera na określenie jego własnych filmów, które stanowią osobliwą fuzję swia-

tów kina, teatru i literatury. Najbardziej reprezentatywnym filmem jest *Dogville* z Nicole Kidman.

cinema futurista

(*kin.*) kino futurystyczne, jeden z pierwszych nurtów w awangardzie kinematograficznej, który odrzucał klasyczną narrację na rzecz dynamicznej ekspresji (*por.* *futurismo*, *teatro futurista*). [Verdone, 1990; Lista, 2001, 2008, 2010; Catanese, 2017; Bittolo, 2018]

cinema giallo

(*kin.*) film kryminalny.

cinema giapponese

(*kin.*) kino japońskie.

cinema giudiziario

(*kin.*) dramat sądowy.

cinema horror

(*zob.* *cinema dell'orrore*).

cinema impuro

(*kin.*) film nieczysty, kino nieczyste. Tuż po pojawieniu się kina filmy inspirowane literaturą, teatrem czy malarstwem uważane były za sztukę drugorzędną, zależną od pozostałych i skażoną ich wpływem. [Bazin, 1963, Journot, 2007; Frittella, 2005]

cinema manager (ang.)

(*kin.*) manager/dyrektor kina.

cinema multisala

(*kin.*) multipleks kinowy.

cinema muto

(*kin.*) kino nieme.

cinema muto d'avanguardia

(*kin.*) awangardowe kino nieme, które rozwijało się głównie w Europie od 1909 do 1929 roku, kiedy to pojawiło się kino dźwiękowe. [Bernardi, 2007; Prédal, 1996; Rondolino, 2003; Lubelski, Sowińska, Syska, 2010; Di Giammatteo, 1998]

cinema muto hollywoodiano

(*kin.*) hollywoodzkie kino nieme. [Lubelski, Sowińska, Syska, 2015]

cinema narrativo

(*kin.*) kino narracyjne.

cinema narrativo classico

(*zob.* età d'oro di Hollywood).

cinema non narrativo

(*kin.*) „kino nienarracyjne”, kino nielinearne, o nielinearnych trajektoriach narracji.

cinema nôvo (port.)

dosl. „kino nowe”. Gatunek i nurt filmowy popularny w Brazylii w latach 60. i 70. XX wieku w odpowiedzi na zamieszki na tle klasowym i rasowym zarówno w Brazylii, jak i USA. Nurt ten był pochodną wło-

skiego neorealizmu i stanowił przeciwieństwo tradycyjnego kina brazylijskiego, w którym przeważały komedie i epickie sagi w stylu amerykańskim. Nurt ten poruszał tematykę związaną z równością społeczną. [Dixon, Foster, 2008; Johnson, Stam, 1995].

cinema parlato

(*kin.*) film dźwiękowy.

cinema pornografico

(*kin.*) film pornograficzny.

cinema puro

(*kin.*) film czysty, kino czyste, awangarda odrzucająca zależność kina od literatury i teatru. Termin ukuty przez twórców tego kina: Henri Chomette'a, Germaine Dulac i László Moholy-Nagy'a (*zob.* cinema d'avanguardia, cinema astratto, avanguardia). [Helman, 2010]

cinema 4D

(*kin.*) kino 4D (*por.* cinema tridimensionale).

cinema rights (ang.)

(*zob.* diritti cinematografici).

cinema sonoro

(*kin.*) kino dźwiękowe. [Latini, 2006]

cinema sperimentale

(*zob.* cinema d'avanguardia).

cinema statunitense

(*kin.*) film amerykański.

cinema stereoscopico

(*zob.* cinema tridimensionale).

cinema surrealista

(*kin.*) film surrealistyczny. W estetyce surrealistycznej zrealizowano m.in. następujące filmy: *Muszla i pastor* (1927) Germaine Dulac, *Pies andaluzyjski* (1929) Luisa Buñuela (*por.* surrealismo). [Helman, 2010]

cinema trash

(*kin.*) film klasy Z.

cinema 3D

(*kin.*) kino 3D (*zob.* cinema tridimensionale).

cinema tridimensionale

(*kin.*) kino 3D (*por.* cinema 4D).

cinema verità

(*kin.*) „kino prawdy”. Nurt filmu dokumentalnego, którego twórcami byli Edgar Morin i Jean Rouch. Ich nadrzędnym celem było dotarcie do prawdy, zatem używali lekkiego, przenośnego sprzętu oraz zrezygnowali z fabuły i scenariusza, by tę prawdę w sposób jak najbardziej wiarygodny ujawnić. [Płażewski, 1995]

cinemacrography (ang.)

(*zob.* macrocinematografia).

cinemaddict (ang.)

pasjonat kina (*zob.* appassionato di cinema).

cinemagazine (ang.)

(*zob.* cinegiornale).

cinemascope (ang.)

(*kin.*) cinemascope. [Dąbał, Andrejew, 2005]

cinemateatro

(*kin.*) sala kinowo-teatralna.

cinema-teatro

(*kin.*) kino (budynek), sala kinowo-teatralna.

cinemateque (1) (ang.)

(*zob.* cineteca).

cinemateque (2) (ang.)

(*zob.* cineclub).

cinematica

kinematyka.

cinematica in tempo reale

(*kin.*) Real Time Kinematic, najnowsza technologia precyzyjnych pomiarów, wykorzystująca nawigację satelitarną.

cinematico

kinematyczny.

cinematize (*ang.*)

(*kin.*) sfilmować, zekranizować po-
wieść, sztukę.

cinematografare

(*kin.*) kręcić film.

cinematografaro

(*kin.*) kiepski filmowiec.

cinematografia (1)

(*kin.*) kinematografia, kino, film.

cinematografia (2)

(*kin.*) przemysł filmowy.

cinematografia a colori

(*kin.*) filmy barwne.

cinematografia documentaria

(*kin.*) filmy dokumentalne.

**cinematografia in bianco
e nero**

(*kin.*) filmy czarno-białe.

cinematografia italiana

(*kin.*) kinematografia włoska. [Woj-
nicka, Katafiasz, 2005]

cinematografia muta

(*zob.* film muto). [Lubelski, Sowiń-
ska, Syska, 2010]

cinematografia sonora

(*zob.* film sonoro).

cinematograficamente

(*kin.*) kinematograficznie.

cinematografico

(*kin.*) filmowy, kinematograficzny,
kinowy.

attore cinematografico, aktor fil-
mowy

la tecnica cinematografica, technika
filmowa

sala cinematografica, sala kinowa
narrazione cinematografica, wartka
<filmowa> akcja

cinematografo (1)

(*kin.*) sala, kino, kinematograf. [Ber-
nardi, 2007]

cinematografo (2)

(*kin.*) film, kino, kinematografia.
[Bordwell, Thompson, 1993]

cinematographer (*ang.*)

(*zob.* direttore della fotografia).

cinematology (*ang.*)

(*kin.*) filmoznawstwo.

cinematoscope (*ang.*)

(*kin.*) kinematoskop.

cinéma-vérité (*fr.*)

(*zob.* cinema verità).

cinemicrography (*ang.*)

(*zob.* microcinematografia).

cinemobile

(*kin.*) kinobus, autobus kina objazdowego.

cineocchio

(*kin.*) Kino-Oko, grupa filmowców sowieckich, którzy stworzyli szkołę filmu dokumentalnego (*zob.* kino glaz).

cinegelato

(*kin.*) od „gelato” (lód), neologizm, określenie filmu o tematyce wakacyjnej (*zob.* cineombrellone).

cineografo a libretto

flipbook, kineograf. Rodzaj animacji wykonanej w książce, w trakcie szybkiego kartkowania książeczki pojawia się film rysunkowy.

cineombrellone

(*kin.*) od „ombrellone” (parasol plażowy), neologizm, określenie filmu o tematyce wakacyjnej (*zob.* cinegelato).

Cineon-Kodak

(*kin.*) jeden z pierwszych systemów tworzenia filmów metodą cyfrową, zapoczątkowany we wczesnych latach 90. XX wieku.

cineoperatore

(*zob.* operatore di ripresa).

cinepanettone

(*kin.*) od „panettone” (babki drożdżowej z bakaliami), pejoratyw-

ne określenie filmów o wątpliwej wartości artystycznej, neologizm wymyślony w latach 90. XX wieku przez dziennikarzy na określenie typowych komedii, których akcja rozgrywała się w okresie świąt bożonarodzeniowych (*por.* cineombrellone, cinegelato).

ciné-parc (fr.)

(*zob.* drive-in).

cineparcheggio

(*zob.* drive-in).

cineparco

(*zob.* drive-in).

cineplex

(*zob.* cinema multisala).

cinepresa

(*kin.*) kamera filmowa.
cineprese ad elevata velocità, bardzo szybkie kamery filmowe

cinerama

cinerama.

cineromanzo (1)

fotokomiks, historyjka zdjęciowa.

cineromanzo (2)

(*kin.*) filmowa adaptacja powieści.

cinescopio

kineskop.

cinesica

kinezyka. Nauka o komunikowaniu się niewerbalnym między ludźmi za pomocą gestów i mimiki.

cinesonoro

(*kin.*) kino dźwiękowe.

cinesponsoring (*ang.*)

(*kin.*) reklama ukryta pojawiająca się w filmie. [Frittella, 2005]

cinestesia

kinestezja.

cineteca

(*kin.*) filмотeka.

Cineteca Italiana

(*zob.* Fondazione Cineteca Italiana).

Cineteca Nazionale

(*kin.*) najważniejsze archiwum filmowe Włoch i jedno z ważniejszych w świecie, ustanowione oficjalnie z mocy prawa w 1949 roku. Każdy film zrealizowany we Włoszech jest tam zarchiwizowany.

cinetecario

(*kin., rzecz.*) pracownik filмотeki.
personale cinetecario, personel pracujący w filмотece

cinetecario

(*kin., przym.*) dotyczący filмотeki.
la salvaguardia del patrimonio cine-

tecario nazionale, ochrona narodowego dziedzictwa filmowego

cinetico

kinetyczny.

cinetografo

(*kin.*) kamera, nazwa używana w pierwszej fazie rozwoju kinematografii. [Frittella, 2005]

cinetoscopio

(*kin.*) kinetoskop.

Cinevillaggio

(*kin.*) wytwórnia filmowa powstała we Włoskiej Republice Socjalnej (1944–1945). [Pucci, Angelini, 1981; Laura, 1986]

cinex printer (*ang.*)

(*kin.*) kopiarka do kopii masowych. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

Cinit-Cineforum Italiano

(*kin.*) włoskie stowarzyszenie filmowe promujące oglądanie dzieł filmowych i dyskusje na ich temat w celu rozpowszechniania, poznawania, interpretowania i rozumienia sztuki filmowej.

cinque minuti!

(*teatr.*) „pozostało pięć minut do spektaklu”, komunikat inspicjenta, który zwraca się do aktorów przebywają-

cych w garderobach (*por.* mezz'ora, half hour call). [Camilleri, 2001]

cinquemila

(*kin.*) reflektor o mocy 5000 W, zazwyczaj używany przy produkcjach filmowych.

cinquina

(*teatr.*) forma zapłaty używana dawniej w trupach teatralnych.

cintre (*fr.*)

(*zob.* flies).

cintrier (*fr.*)

(*zob.* fly man).

circarama (*ang.*)

(*kin.*) projekcja szerokoformatowa. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

circense

(*staroż.*) cyrkowy.
ludi circensi, widowiska cyrkowe

circle (*ang.*)

(*teatr.*) miejsca w rzędach na balkonie w teatrze.

circlevision (*ang.*)

(*kin.*) technika filmowania Circle-Vision 360 stopni.

circo

cyrk. [Cervellati, 1956; De Ritis, 2008; Serena, 2008]

circo ambulante

cyrk objazdowy. [Giarola, Serena, 2013; Attou, 2019]

circo equestre

cyrk.

circolare

okrągły, kolisty.

Circolo del Cinema

(*zob.* cineclub).

circuito cinematografico

(*kin.*) sieć kin (sal kinowych) powiązanych porozumieniem w kwestii dystrybucji filmów.

circuito teatrale

(*teatr.*) sieć teatrów.

CISCS

(*zob.* Centro Internazionale dello Spettacolo e della Comunicazione Sociale).

citare

cytować, przytaczać.

citarista

cytrzysta, cytrzystka.

citatorio

(*zob.* lettera citatoria).

citazione

cytat. Cytowanie jakiegoś tekstu i włączenie go w obcy materiał.

citazione del discorso altrui

(*teatr.*) przywołania cudzych wypowiedzi. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

city comedy (ang.)

(*kin.*) komedia miejska, znana również jako komedia obywatelska.

ciucciare

(*teatr.*) *dosl.* „ssać”, wydawać ciche odgłosy cmokania w celu wyrażenia dezaprobaty dla oglądanego spektaklu.

ciucciata

miauczenie, wygwizdanie aktora.

CL

(*zob.* campo lungo).

clamide

(*staroż.*) chlamida, rodzaj płaszcza w starożytnej Grecji.

clamp (ang.)

stabilizacja poziomu sygnału wizyjnego. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

clap clap man

(*zob.* claqueur).

clap picture (ang.)

(*zob.* clapper mark).

clapman (ang.)

(*zob.* ciacchista).

clapper boy (ang.)

(*zob.* ciacchista).

clapper loader (ang.)

(*zob.* ciacchista).

clapper mark (ang.)

(*kin.*) klatka, ujęcie z klappsem sygnalizującym jego początek. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

clapper person (ang.)

(*zob.* ciacchista).

claque (fr.)

(*teatr.*) klaka, klakierzy, czyli grupa osób zorganizowana, by inicjować objawy zachwyty dla spektaklu.

claquettes (fr.)

(*zob.* tip-tap)

claqueur (fr.)

(*teatr.*) klakier.

claqueurs di lusso

(*teatr.*) klakierzy siedzący w rzędach z miejscami zarezerwowanymi dla zamożnej publiczności.

clarinettista

(*muz.*) klarncista.

clarinetto

(*muz.*) klarnet.

clarinetto basso

(*muz.*) klarnet basowy.

clarino

(muz.) trąbka bezwentylowa.

classicismo

klasycyzm.

classifica

klasyfikacja, notowanie (zob. top della classifica).

classifica musicale

lista przebojów.

classificazione Munsell

(zob. sistema Munsell).

clausula (*łac.*)

dosł. „skończenie”, rodzaj kadencji w polifonicznych formach muzyki przede wszystkim średniowiecznej.

clavesin (*fr.*)

(muz.) klawesyn (zob. clavicembalo).

clavicembalo

(muz.) klawesyn.

clavicordo

(muz.) klawikord.

claw (*ang.*)

(zob. griffa).

claymation (*ang.*)

(kin.) animacja figurek z plasteliny.

clean single (*ang.*)

(kin.) kadr obejmujący tylko jednego aktora.

cleaners (*ang.*)

(teatr.) światła zapalane w teatrze, żeby posprzątać i uporządkować widownię. [Frittella, 2005]

CleanFlicks (*ang.*)

(kin.) mała firma założona w Utah w 2000 roku. Większość mieszkańców tego stanu to mormoni. Firma ta zajmowała się rozpowszechnianiem (wynajmowaniem i sprzedawaniem) znanych komercyjnych produkcji filmowych na DVD i kasetach VHS po uprzednim usunięciu z nich treści niewłaściwych dla dzieci lub obraźliwych dla widza, takich jak sceny przemocy, seksu, profanacji religijnych itp. Firma była wielokrotnie pozywana za naruszenie praw autorskich do znanych filmów. Jednym z powodów był również Mel Gibson, ponieważ CleanFlicks usunęła trzy najbardziej brutalne sceny z jego *Pasji*.

clear (*ang.*)

(zob. in chiaro).

Clear! (*ang.*)

(zob. Spallati!).

Clear camera! (*ang.*)

Proszę wyjść z kadru! Proszę opuścić plan!

Clear the frame! (*ang.*)

(*zob.* Clear camera!).

clearance (1) (*ang.*)

(*kin.*) procedura nabycia oficjalnej zgody na użycie materiału (filmu, dokumentu itd.) chronionego prawami autorskimi.

clearance (2) (*ang.*)

(*teatr.*) zgoda kierownika sali teatralnej na rozpoczęcie spektaklu, przekazywana inspicjentowi (kierownikowi sceny).

cleffer (*ang.*)

(*kolok.*) autor muzyki filmowej, autor piosenek.

clerici vagantes (1)

(*muz.*) waganci, średniowieczni wędrowni muzycy i śpiewacy.

clerici vagantes (2)

(*muz.*) waganci, goliardzi, średniowieczni wędrowni klerycy spełniający posługę kapłańską w trakcie swoich wędrówek.

clerici vagi (*łac.*)

(*zob.* clerici vagantes 1, 2).

click (1) (*ang.*)

(*zob.* click tract).

click (2) (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety” film, który odniósł sukces.

click tract (*ang.*)

seria sygnałów audio używanych do synchronizacji nagrań dźwiękowych.

clicker (*ang.*)

potoczne określenie pilota do telewizora.

cliffhanger (*ang.*)

(*kin.*) cliffhanger, nagłe zawieszenie akcji w sytuacji pełnej napięcia.

climax (1) (*ang.*)

(*kin., teatr.*) klimaks, apogeum. Inaczej punkt kulminacyjny sztuki (filmu), kiedy napięcie dramatyczne sięga szczytu, by zapowiedzieć nieuniknioną katastrofę (*zob.* punto culminante).

climax (2) (*ang.*)

gradacja, klimaks, stopniowanie.

clip (1) (*ang.*)

fragment filmu używany w celach promocyjnych.

clip (2) (*ang.*)

teledysk.

clip (3) (*ang.*)

(*zob.* cimice).

CLL

(*zob.* campo lunghissimo).

cloak and dagger movie (*ang.*)

(*zob.* cappa e spada).

clone (*ang.*)

(*kin.*) obraz cyfrowy postaci ludzkiej używany w produkcji filmowej dla zastąpienia aktora w określonych scenach.

close medium shot (*ang.*)

(*zob.* piano americano).

close up (*ang.*)

(*zob.* primo piano, particolare).

close-captioned (*ang.*)

(*tv*) programy telewizyjne z napisami. [Frittella, 2005]

closed circuit TV (*ang.*)

obieg zamknięty, dystrybucja programów telewizyjnych w obiektach użyteczności publicznej (*zob.* televisione a circuito chiuso). [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

closed set (*ang.*)

(*kin.*) zamknięty plan, czyli ograniczenie ekipy filmowej na planie zdjęciowym do minimum, np. przy kręceniu scen intymnych. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

closedown (*ang.*)

(*rad., tv*) zakończenie transmisji telewizyjnej lub radiowej. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

closet drama (*ang.*)

(*lit.*) dramat do czytania. Utwór dramatyczny, który nie jest prze-

znaczony do realizacji na scenie, dramat niesceniczny, dramat książkowy. [Sławiński, 2000; Treugutt, 2002]

closing credits (*ang.*)

(*zob.* titoli di coda).

closing scene (*ang.*)

scena końcowa (*zob.* scena finale).

closing titles (*ang.*)

(*zob.* titoli di coda).

cloth (*ang.*)

(*zob.* fondale).

clou (*fr.*)

(*teatr.*) główny punkt, największa atrakcja, gwóźdź programu.

clown (*ang.*)

(*teatr.*) clown, klaun. Głupiec, błazen, wyróżnia się wyrazistym makijażem, nie wypowiada żadnych kwestii, najwyżej wydaje jakieś dźwięki wyrażające jego stan ducha [Attou, 2019; Callery, 2001].

clown malvagio

(postać) złośliwy, nikczemny klaun.

cluster (1) (*ang.*)

(*muz.*) klastr, współbrzmienie dźwięków w obrębie przyjętej skali. [Habela, 1980]

cluster (2) (ang.)

(*rad.*) seria reklam radiowo-telewizyjnych.

CM

(*zob.* campo medio).

CNN

Cable News Network (*ang.*)

(*tv*) amerykański nadawca stacji informacyjnej. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

CNN effect (ang.)

teoria o negatywnym wpływie stacji transmitujących wiadomości non-stop (24 godziny na dobę) na rozwój ekonomii i gospodarki.

coaching (ang.)

(*tv*) gatunek programów telewizyjnych o charakterze edukacyjnym (coachingowym), które uczą widzów tańczyć, szyc czy inwestować na giełdzie.

Coast (the) (ang.)

w żargonie magazynu „Variety” Los Angeles lub California. [Frittella, 2005]

co-autore

współautor, współtwórca.

cobweb maker (ang.)

(*zob.* cobweb spinner).

cobweb spinner (ang.)

aparat do pajęczyny. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

cocci

(*teatr.*) podgrupa wśród klakierów cesarza Nerona w starożytnym Rzymie, której zadaniem było robić hałas poprzez uderzanie w wazony lub ich tłuczenie (*zob.* embrici). [Frittella, 2005]

cocodrillo

(*dzien.*) w żargonie dziennikarskim biografia i wspomnienie o zmarłej osobistości, napisane jeszcze za jej życia.

co-channel interference (ang.)

zakłócenia spowodowane nałożeniem się dwóch kanałów nadających na tej samej częstotliwości.

cod

to cod (*ang.*), (*teatr.*, *czas.*) przesadzić z recytacją, z grą aktorską.

coda

(*teatr.*) *dosl.* „ogon”. Zakończenie muzyczne spektaklu, końcowy fragment utworu lub po prostu koniec.

coda di testa

(*kin.*) startówka na początku aktu.

coda sonora

(*tv*, *rad.*) sygnał dźwiękowy, który jest emitowany po zakończeniu programu. [Frittella, 2005]

codec (*ang.*)

koder-dekoder.

codettamała koda (*por.* coda).**codice**

kod dostępu, hasło.

codice d'accesso

kod dostępu.

Codice Hays

(*kin.*) stworzony przez Williama Harrisona Haysa w latach 30. XX wieku kodeks określający sceny dopuszczalne w filmach amerykańskich. Zabroniono w nim m.in. scen miłości pozamałżeńskiej, nagości, związków międzyrasowych, zachowań seksualnych czy wyśmiewania się z religii.

codici letterari(*lit.*) kody literackie.**codici teatrali**

(*teatr.*) kody teatralne. Kody specyficzne dla teatru, które mogą być wspólne z innymi przejawami działalności artystycznej (muzyka, malarstwo, poezja, proza). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

codici psicologici, kody psychologiczne

codici ideologici, kody ideologiczne

codici estetico-ideologici, kody estetyczno-ideowe

codici della narratività, kody narracyjności

codici delle categorie teatrali, kody teatralne

codici delle categorie drammatiche, kody dramatyczne

codifica

kodowanie, za/kodowanie.

codificatore

kodyfikator.

codificatrice

kodyfikatorka.

codino

(*rad.*, *tv*) końcowa sekwencja krótkiego odcinka reklamy, w którym przedstawiany jest reklamowany produkt. [Frittella, 2005]

coefficiente

czynnik, element, składnik.

coefficiente di assorbimento

czynnik absorpcji.

coerenza

(*teatr.*) spójność, harmonia, brak sprzeczności i wzajemne dopełnianie się elementów całości.

coerenza drammaturgica, spójność dramaturgiczna

incoerenza drammaturgica, niespójność dramaturgiczna

coerenza della scena, spójność sceny

coerenza dello spettacolo, spójność spektaklu

coesione

(*zob.* coerenza).

coesore

koherer, detektor fal elektromagnetycznych.

co-feature (*ang.*)

zakup filmu w pakiecie. [Bocian, Zabłocki, 2008]

cognitivismo

(*kin.*) kognitywizm, nurt teorii filmu, zainspirowany psychologią poznawczą. [Journot, 2007]

coherer (*ang.*)

(*zob.* coesore).

coin (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety” finansowanie produkcji telewizyjnej, filmowej czy teatralnej. [Frittella, 2005]

coincidental survey (*ang.*)

(*zob.* telefonate coincidenziali).

Col (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety” wytwórnia filmowa Columbia Pictures. [Frittella, 2005]

cold reading (*ang.*)

czytanie fragmentu roli przez aktora bez żadnej próby ani wcześniejszego przygotowania. Jest to technika często używana na castingach lub w szkołach aktorskich.

colla

klej.

collaboratore

współpracownik.

collaboratore del regista

drugi reżyser (*zob.* aiuto regista).

collage (1)

(*teatr.*) collage, użyty po raz pierwszy przez futurystów i surrealistów na określenie praktyki artystycznej, zgodnie z którą zestawiano ze sobą różne niejednorodne elementy. W dramaturgii collage oznacza zestawienie różnorodnych tekstów w jednym przedstawieniu.

collage (2)

(*szt., lit.*) kolaż.

collage film (*ang.*)

(*kin.*) film składający się z ujęć kręconych oraz fragmentów dokumentalnych. Przykładem może być kronika filmowa. [Frittella, 2005]

collarino

mały mikrofon przyczepiony do kołnierzyka koszuli osoby, z którą przeprowadzany jest wywiad, mikrofon zawieszany na szyi. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

collection (*ang.*)

(*kin.*) antologia, zbiór filmów dla telewizji połączonych wspólnym mo-

tywem przewodnim, takim jak określone problemy społeczne, określony gatunek filmowy itp.

film collection, zbiór filmów (archiwalnych)

video collection, wideoteka

collection of tape recordings, taśmoteka

collegamento

połączenie.

collegamento fra le scene

(*teatr.*) związek scen. Zasada występująca w dramaturgii klasycznej, która polegała na połączeniu scen poprzez obecność co najmniej jednej osoby, w wyniku czego scena nigdy nie pozostawała pusta. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

collegamento via radio

połączenie drogą radiową.

collegamento via satellite

łącność satelitarna.

collegiate theatre (*ang.*)

(*teatr.*) teatr przy szkole wyższej.

collettivo di artisti

grupa artystyczna.

collimatore

kolimator.

collocato nell'abisso

(*zob. mise en abyme*).

collocato nell'infinito

(*zob. mise en abyme*).

colloidale

koloidalny.

Colombina

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, służąca, pojawia się zwykle w towarzystwie Arlekina. [Kosiński, 2006]

colonna delle affissioni

stup ogłoszeniowy.

colonna di presa diretta

(*kin.*) ścieżka dźwiękowa nagranych na żywo dialogów i dźwięków.

colonna magnetica

(*kin.*) ścieżka magnetyczna, na której zapisane są dialogi, muzyka, dźwięki i odgłosy filmu.

colonna musicale

ścieżka muzyczna.

colonna sonora

ścieżka dźwiękowa.

colonna sonora dialoghi

ścieżka dźwiękowa z dialogami.

colonna sonora di sporcatura

ścieżka dźwiękowa, która zawiera odgłosy zewnętrzne (*zob. colonna sonora sporca*). [Frittella, 2005]

colonna sonora effetti e rumori

ścieżka dźwiękowa, która zawiera wszystkie dodatkowe efekty dźwiękowe stworzone dla potrzeb filmu i zarejestrowane w trakcie jego realizacji. [Frittella, 2005]

colonna sonora in presa diretta

ścieżka dźwiękowa z dialogami i odgłosami zewnętrznymi używana jako ostateczna wersja ścieżki dźwiękowej. [Frittella, 2005]

colonna sonora internazionale

ścieżka dźwiękowa, która zawiera muzykę i wszystkie dodatkowe efekty dźwiękowe, ale nie zawiera dialogów. [Frittella, 2005]

colonna sonora sporca

ścieżka dźwiękowa nienadająca się do użytku ze względu na zakłócenia lub hałasy zewnętrzne. [Frittella, 2005]

colonna sonora trillata

ścieżka dźwiękowa zniekształcona w wysokich częstotliwościach. [Frittella, 2005]

colonna visiva

(*kin.*) zdjęcia, materiał wideo filmu.

coloratura

(*muz.*) koloratura.

colore primario

kolor podstawowy.

colorista

(*kin.*) technik zajmujący się kontrolą koloru i barwy produkcji filmowej w kolorze. [Frittella, 2005]

colorization (ang.)

(*zob.* colorizzazione).

colorizer (ang.)

koloryzator, urządzenie elektroniczne do zmiany filmu czarno-białego na kolorowy.

colorizzazione

(*kin.*) proces transformacji filmu czarno-białego w film kolorowy. [Journot, 2007]

colossal

(*zob.* kolossal).

colour announcer (ang.)

(*rad., tv*) komentator sportowy, który dostarcza wiedzy eksperckiej w danej dziedzinie sportu. Jest nim zazwyczaj były sportowiec lub trener sportowy. [Frittella, 2005]

colour bar signal (ang.)

(*tv*) sygnał pasów kolorowych.

colour fade (ang.)

(*kin.*) *dosł.* „wyblaknięcie koloru”. Termin używany w odniesieniu do wyblaknięcia kolorów w produkcjach filmowych z lat 70. XX wieku, będącego rezultatem agresywnych prób

przywrócenia blasku kolorom, które w trakcie realizacji tych filmów były celowo przytłumione, żeby uzyskać efekt filmu dokumentalnego właściwego dla realizmu. [Frittella, 2005]

colour killer (*ang.*)

eliminator koloru. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

colour loss (*ang.*)

(*zob.* degradazione del colore).

colour subcarrier (*ang.*)

(*kin.*) sygnał nośny koloru. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

colour temperature (*ang.*)

(*kin.*) temperatura barwy/barwowa. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

colourer (*ang.*)

(*kin.*) technik zajmujący się koloryzacją animacji.

colourtoon (*ang.*)

(*kin.*) kreskówka kolorowa, film animowany w kolorze. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

Colpix (*ang.*)

(*zob.* Col).

colpo del maliaro

(*teatr.*) chwyt teatralny polegający na umieszczeniu aktora, który wciela

się w rolę widza, wśród publiczności. [Kijowski, 2000]

colpo di scena

(*teatr.*) efekt teatralny, zaskoczenie, nagła zmiana sytuacji.

COLT (*ang.*)

Chicago Off-Loop Theatre, odpowiednik nowojorskiego Off-Broadway.

comando remoto

pilot.

combination lens (*ang.*)

(*zob.* lente addizionale).

combo (*ang.*)

telewizor z wbudowanym wideoodtwarzaczem.

combo engagement (*ang.*)

(*kin.*) projekcja dwóch filmów w sali kinowej w cenie jednego biletu.

combo shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie z postaciami w różnych planach. [Bocian, Zabłocki, 2008]

come

tak, jak...

come down (*ang.*)

(*teatr.*) zakończenie spektaklu teatralnego (moment, w którym opada kurtyna).

Come out! (*ang.*)(*zob.* Spallati!).**comedia** (*hiszp.*)(*teatr.*) wykształcony w Hiszpanii w XV wieku gatunek dramatyczny.**comedia burlesca** (*hiszp.*)komedia burleskowa. Składa się z licznych żartów (po hiszpańsku *burlas*), występują w niej bohaterowie o błazeńskich cechach.**comedia da capa y espada** (*hiszp.*)(*zob.* *commedia di cappa e spada*).**comedian** (*ang.*)(*teatr., kin.*) aktor komediowy.**comédie italienne** (*fr.*)(*zob.* *commedia dell'arte*).**comédie noire** (*fr.*)(*zob.* *commedia nera*).**comédie rosse** (*fr.*)(*teatr.*) komedia okrutna, komedia zjadliwa, która podejmowała drastyczne tematy z mieszczańskiego życia rodzinnego. [Matuszek, 2008]**comédie-ballet** (*fr.*)(*teatr.*) komediobalet. Rodzaj komedii, w której akcję wplecione są sceny baletowe, najczęściej służące za intermedia między aktami czy poszczególnymi scenami sztuki.**Comédie-Française** (*fr.*)(*teatr.*) francuski teatr narodowy w Paryżu. Został założony 18 sierpnia 1680 roku. [Kosiński, 2006]**comedy of humours** (*ang.*)(*zob.* *commedia degli umori*).**comedy of manners** (*ang.*)(*zob.* *commedia di maniere*).**comfort TV** (*ang.*)(*tv*) program telewizyjny podejmujący tematykę, która nie wymaga wysiłku umysłowego, ale prawdziwą i prowokującą do wzruszeń. [Frittella, 2005]**comica (1)**

sytuacja komiczna, farsa.

comica (2)(*kin.*) krótki film komediowy typowy dla kina niemego (*zob.* *comiche*). [Frittella, 2005]**comica finale**(*teatr.*) finał komiczny. Scena, pół-aktówka o charakterze humorystycznym wystawiana po tragedii.**comicamente**

komicznie.

comiche (le)(*kin.*) komediowe filmy krótkometrażowe popularne w dobie kina niemego (Charlie Chaplin).

comicità

(*teatr*.) komizm, komiczność. W teatrze komizm rodzi się w chwili, kiedy protagonista napotyka świadomie lub nieświadomie przeszkodę, stworzone przez społeczeństwo lub niegodziwe postaci. Jego walka z przeciwnościami losu kończy się, w przeciwieństwie do tragedii, szczęśliwie. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

comiczizzare

sprawić, że coś jest zabawne, komiczne.

comico

(*przym.*) komiczny (*zob.* *comicità*). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]
vena comica, humor
duo comico, duet komiczny
coppia di comici, duet
attrice comica, komedianka
attore comico, komik, aktor komiczny

comico

(*rzecz.*) komik.

comico di carattere

komizm charakteru (postaci), komizm postaci. [Głowczewski, 2013; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

comico di fisionomia

komizm wynikający z fizjonomii postaci. [Głowczewski, 2013; Głowiński,

ski, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

comico di gesto

komizm związany z konceptem ruchowo-gestywnym. [Głowczewski, 2013]

comico di parola

komizm słowny. [Głowczewski, 2013]

comico di situazione

komizm sytuacyjny. [Głowczewski, 2013; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

comico di superiorità

komizm wynikający z poczucia wyższości względem obiektu lub postaci, z której inna postać sobie drwi.

comico sociale

komizm społeczny. Rodzi się z różnic występujących między postaciami. Podstawową implicytną różnicą jest odmienna płęć między kobietami i mężczyznami, których spreczne potrzeby i apetyty często prowadzą do konfliktu dramatycznego. Do innych różnic należą: bogaci – biedni, uczeni – ignoranci, nasyceni – głodni itd. [Głowczewski, 2013]

coming soon (ang.)

(*tv*) następnie w programie.

command performance (ang.)

(*teatr*.) przedstawienie galowe, spektakl wystawiony specjalnie na prośbę albo na cześć króla lub innego dostojnika państwowego.

commedia

(*teatr*.) komedia. Zrodzona w antycznej Grecji podczas świąt (Dionizje Małe) w porze jesiennej. Gatunek dramatu utrzymany w pogodnym nastroju, w przeciwieństwie do tragedii charakteryzuje się wesołością i humorem, a przede wszystkim kończy się szczęśliwie dla głównych bohaterów, a źle dla ciemnych charakterów. [Chizińska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia a episodi

(*teatr*.) komedia szufladkowa. Składa się z kilku krótkich scen, skeczów dotyczących tego samego konfliktu. Każda ze scen może być odgrywana samodzielnie.

commedia a soggetto

(*zob.* *commedia dell'arte*).

commedia a tesi

(*teatr*.) komedia, sztuka problemowa.

commedia all'improvviso

(*zob.* *commedia dell'arte*).

commedia all'italiana

(*kin.*) komedia w stylu włoskim. Nurt kinematografii włoskiej, który rozwinął się w latach 1950–1970, poruszał w sposób komediowy i satyryczny tematykę związaną z pojawiającymi się problemami społecznymi, takimi jak rozwód, pozycja klasy średniej, antykoncepcja czy wpływ Kościoła katolickiego na społeczeństwo. [Lanzoni, 2009; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Cateana, 2018; Giacobelli, 1995]

commedia all'ungherese

(*kin.*) (*zob.* *cinema dei telefoni bianchi*). [Faldini, Fofi, 1979]

commedia alta

(*teatr*.) komedia wysoka. Opiera się na bardziej subtelnych, niż w przypadku komedii niskiej, środkach ekspresji. Bardziej wykorzystuje w dialogu aluzję i grę słów niż gagi czy komiczne triki (*por.* *commedia bassa*). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kosiński, 2006]

commedia antica

(*teatr*.) komedia stara, staroattycka. Charakteryzowała się gwałtowną satyrą polityczną i obyczajową, nie stroniąc od scen obscenicznych. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia bassa

(*teatr.*) komedia niska wykorzystująca techniki typowe dla farsy (gagi, upadki, okładanie kijem itd.) (*por.* *commedia alta*). [Kosiński, 2006]

commedia brillante-sentimentale

(*teatr.*) typ komedii romantycznej, w której melodramat łączy się z pełną humoru akcją. Cieszyła się niesłabnącą popularnością we Włoszech w latach 30. XX wieku, a jej wybitnymi przedstawicielami byli m.in. Aldo De Benedetti, Sergio Pugliese, Cesare Giulio Viola, Guido Cantini, Gherardo Gherardi, Vincenzo Tieri. [Antonucci, 2012; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia burlesca

(*teatr.*) komedia burleskowa. Składa się z szeregu zabawnych scen opisujących przedziwne zdarzenia, których uczestnikiem jest główny bohater. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia degli errori

(*teatr., kin.*) komedia omyłek.

commedia degli umori

(*teatr.*) komedia temperamentów, komedia humorów (*ang.* *comedy of humours*). Odmiana komedii teatru elżbietańskiego, w której postaci

zachowują się zgodnie z własnym temperamentem. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia dell'arte

(*teatr.*) *wł.* „komedia zawodowa”, komedia *dell'arte*, samorodna komedia ludowa, powstała w połowie XVI wieku w Italii, w opozycji do komedii zwanej „erudita”. Odżywają w niej tradycje antycznego teatru mimów i średniowiecznych korporacji błaznów. Aktorzy tej komedii improwizują swobodnie krótkie sceny (sketchy) zgodnie z ułożonym wcześniej schematem, czyli kanwą. Podczas scen aktorzy sami musieli tworzyć teksty stosowne do danej sytuacji. Z czasem doprowadzono do wypracowania komicznych typów, masek, posiadających na stałe przypisane pewne cechy fizyczne i psychologiczne danej postaci. Komedia *dell'arte* poruszała błahą i trywialną tematykę (np. kłótnie, bijatyki, oszukaństwo czy zdrady miłosne). Aktorzy uciekali się często do przeróżnych sztuczek zręcznościowych i błazeńskich, zwanych *lazzi* (*zob.* *lazzi*). Komedia zrywa z tekstem pisanym, czyli literaturą (*por.* *lazzi*, *commedia a soggetto*, *dramma a soggetto*, *commedia all'italiana*). [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

commedia dell'orrore

(*kin.*) komedia grozy.

commedia della Restaurazione

(*teatr.*) komedia epoki restauracji Stuartów, 1660–1710 (*Restoration comedy, comedy of manners, anti-sentimental comedy*).

commedia di cappa e spada

(*teatr.*) komedia płaszcza i szpady. Hiszpański gatunek dramatyczny polegający na żywej akcji i licznych intrygach, w które są wplątani wysoko urodzeni bohaterowie. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

commedia di carattere

(*teatr.*) komedia charakterów, przedstawia postaci o wyraźnie zarysowanych cechach psychologicznych. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia di costumi

(*teatr.*) komedia obyczajowa. Typ komedii, która w sposób satyryczny przedstawiała obyczaje i zachowania społeczne poddawane ostrej krytyce przez autora (*zob. commedia di maniere*). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia di idee

(*teatr.*) dramat idei. Sztuka podejmuje problemy filozoficzne czy światopoglądowe w sposób komiczny lub poważny.

commedia di intreccio

(*teatr.*) komedia intrygi, koncentruje się na „intrygach”, ruchliwości akcji, częstej zmianie akcji; w przeciwieństwie do komedii charakterów postaci są uproszczone i niezmiennie od początku do końca sztuki. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

commedia di maniere

(*teatr.*) komedia obyczajowa. Podejmuje tematykę obyczajową, opisując zwyczaje i zachowania społeczne (*zob. commedia di costumi*). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia di situazione

(*teatr.*) komedia sytuacji, komedia sytuacyjna. Charakteryzuje się wartką intrygą, w której *imbroglio* (oszukiwanie, intryga, przekręt) jest elementem dominującym nad charakterami postaci. Dramat oparty jest na ciągłych zmianach sytuacji dramatycznych. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia di zanni

(*zob.* *commedia dell'arte*, *zanni*).

commedia drammatica

(*kin.*) komediodramat, utwór filmowy, który łączy w sobie elementy dramatyczne, poetyckie i komiczne.

commedia elegiaca

(*teatr.*) komedia elegijna, gatunek dramatyczno-epicko-liryczny rozpowszechniony w XII wieku przede wszystkim we Włoszech, Francji i Anglii.

commedia eroica

(*teatr.*) komedia heroiczna. Gatunek bliski tragikomedii, bowiem pośredni między tragedią a komedią. Bohaterowie są wyższego stanu, a akcja zwykle przynosi szczęśliwe zakończenie. Występuje w niej heroikomiczność, która jest tak naprawdę parodią stylu heroicznego: np. w stylu wysokim przedstawia się akcję błahą.

commedia erotica all'italiana

(*zob.* *commedia all'italiana*).

commedia erudita

(*teatr.*) komedia uczona, która wzorowała się na literaturze starożytnej. Pojawia się w czasach renesansu, oparta jest przede wszystkim na intrydze; w przeciwieństwie do komedii *dell'arte* pisana była przez humanistów. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

commedia farsesca

(*zob.* *farsa*).

commedia grossolana

(*zob.* *farsa*).

commedia horror

(*zob.* *commedia dell'orrore*).

commedia lacrimosa

(*teatr.*) komedia łzawa. Forma dramatu mieszczańskiego zapoczątkowana w XVIII wieku, która antycypuje pojawienie się melodramatu. Nasycona jest elementami moralistycznymi i przedstawia przede wszystkim codzienne życie mieszczańskie. Miała wzbudzać wielkie emocje, a nawet doprowadzać publiczność do łez (*por.* *drama*, *dramma*, *melodramma*). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia lagrimosa

(*zob.* *commedia lacrimosa*).

commedia latina medievale

(*zob.* *commedia elegiaca*).

commedia madrigalistica

(*muz., teatr.*) komedia madrygałowa, utwór sceniczny z XVI wieku z muzyką w postaci madrygałów (*por.* *madrigale*).

commedia musicale

(*kin.*) komedia muzyczna (*zob.* *musical*).

commedia nera

(*teatr., kin.*) czarna komedia. Odmiana gatunkowa dramatu, która bazuje najczęściej na absurdalnym, czarnym humorze.

commedia nuova

(*teatr.*) komedia nowa. Występowała w antycznym teatrze greckim w IV–III wieku p.n.e., opisywała sytuacje z dnia codziennego. Dała początek różnym konwencjonalnym postaciom komicznym, które można odnaleźć w komediach Plauta czy Terencjusza, a także w komedii *dell'arte*. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia orrorifica

(*zob.* *commedia dell'orrore*).

commedia pastorale

(*teatr.*) komedia pastoralna. Typ komedii rozpowszechniony na przełomie XVI i XVII wieku, związany silnie z sentymentalizmem. Komedia ta przedstawiała w sposób sielankowy zwykłe życie pasterzy, wyrażając tym samym tęsknotę za dawnymi dobrymi czasami (*zob.* *dramma pastorale*). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

commedia politica

(*teatr.*) komedia polityczna. Naśmiewa się z groteskowych działań przeciwnych sobie stronnictw politycznych. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia romantica (1)

(*teatr.*) komedia romantyczna, odmiana komedii szekspirowskiej opartej na wyobraźni i emocjach. Występowały w niej liczne elementy liryczne i fantastyczne. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia romantica (2)

(*kin.*) komedia romantyczna.

commedia rosa

(*zob.* *commedia sentimentale*).

commedia salottiera

(*teatr.*) komedia salonowa. Przedstawia przede wszystkim arystokrację lub mieszczaństwo. Oparta jest na komizmie słownym nafaszerowanym licznymi wyszukаныmi aforyzmami, powiedzonkami, słownymi paradoksami. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

commedia satirica

(*teatr.*) komedia satyryczna. Gatunek ten ośmiesza zwyczaje, obyczaje i przywary ludzkie, zbliżając ją tym samym do komedii obyczajowej (*por.* *satira*, *sotie*, *commedia*, *commedia politica*). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

commedia sentimentale

(*teatr., kin.*) komedia romantyczna (*zob.* *commedia brillante-sentimentale*).

commedia seria

(*teatr.*) komedia poważna. Poważny gatunek komediowy, który zapowiada pojawienie się dramatu właściwego.

commedia sexy all'italiana

(*zob.* *commedia all'italiana*).

commedia togata

(*zob.* *fabula togata*).

commedia trash

(*kin.*) (*zob.* *cinema trash*).

commedia umanistica

(*teatr.*) komedia humanistyczna, średniowieczna forma komedii. [Lewański, 1981]

commedia vecchia

(*teatr.*) komedia stara. Wyodrębniła się z obrządków ku czci Dionizosa, była najczęściej satyrą polityczną i obyczajową o tematyce nierzadko obsceniczej z wątkami groteskowymi. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kosiński, 2006]

commedia-balletto

(*teatr.*) komedio-balet. W głównej akcji pojawiają się sceny baletowe, mające głównie charakter intermediiów między scenami przedstawienia sztuki. [Cappa, Gelli, 1998]

commediante (1)

komediant, komediantka.

commediante (2)

aktor, aktorka.

commediante (3)

(*przen.*) komediant.

commediografa

komediopisarka.

commediografo (1)

komediopisarz.

commediografo (2)

dramatopisarz, dramatopisarka, dramaturg (*por.* *drammaturgo*, *drammaturgo*).

commediola

komedyjka.

commediuccia

(*zob.* *commediola*).

commentari

(*lit.*) pamiętniki, kroniki.

commentary (1) (*ang.*)

didascalia.

commentary (2) (*ang.*)

komentarz i uwagi wygłoszone poza planem.

commentatore (1)

komentator.

commentatore (2)

(*dzien.*, *rad.*, *tv*) komentator, publicysta radiowy, telewizyjny.

commentatore televisivo, komentator telewizyjny

commentatore sportivo, komentator sportowy

commentatrice

komentatorka.

commento (1)

komentarz, objaśnienia, przypisy.

commento (2)

(*dzien.*) komentarz, relacja, sprawozdanie.

commento (3)

(*muz.*) podkład (muzyczny).

commento musicale

(*muz.*) tło muzyczne, podkład muzyczny.

commento preregistrato

(*muz.*, *kin.*) ścieżka dźwiękowa nagrana przed ujęciami i montażem filmu, zazwyczaj w przypadku filmów animowanych oraz filmów muzycznych. [Frittella, 2005]

commercial (ang.)

(*tv*) reklama telewizyjna.

commercial time (ang.)

(*tv*, *rad.*) czas emisji reklam, czas reklamowy.

commissary (ang.)

(*kin.*) bufet w studiu filmowym.

commissionaire (fr.)

(*teatr.*) portier w liberii w teatrze.

commissione

prowizja, którą aktor płaci swojemu agentowi.

commissione cinematografica

(*kin.*) firma pomagająca zorganizować zdjęcia na danym terenie. [Bocian, Zabłocki, 2008]

Commissione di Vigilanza Rai

(*rad.*, *tv*) komisja parlamentarna we Włoszech ustanowiona w 1975 roku, której zadaniem jest nadzorowanie działalności publicznych stacji telewizyjnych i radiowych.

Commissione parlamentare per l'indirizzo generale e la vigilanza dei servizi radiotelevisivi

(*zob.* Commissione di Vigilanza Rai).

commo (gr.)

(*teatr.*) w antycznym teatrze greckim dialog liryczny pomiędzy aktorem a chórem.

commovente

wzruszający.

commutatore di gamma

wyłącznik gamma.

comodino

(*zob.* velario).

comodo

(*muz.*) określenie wykonawcze: swobodnie, dowolnie.

comp (*ang.*)

(*zob.* complimentary ticket).

compact disc (*ang.*)

CD, compact disc, płyta kompaktowa.

compagnia

(*teatr.*) trupa teatralna, zespół pracowników teatru.

formare una compagnia, utworzyć teatr/zespół

sciogliere una compagnia, rozwiązać teatr/zespół

compagnia drammatica

(*teatr.*) trupa dramatyczna, zespół aktorów dramatycznych.

compagnia filodrammatica

(*teatr.*) teatr amatorski.

compagnia lirica

(*teatr.*) trupa operowa, zespół aktorów operowych.

compagnia di giro

(*teatr.*) teatr objazdowy, wędrowna trupa aktorska.

Compagnia Italiana Attualità Cinematografiche

włoska agencja aktualności filmowych.

compagnia stabile del teatro

(*teatr.*) stały zespół teatru, zespół teatralny ze stałą siedzibą.

compagnia teatrale

(*zob.* compagnia drammatica).

compagnia teatrale di dilettanti

(*zob.* filodrammatica, compagnia filodrammatica).

compagnie girovaghe

(*zob.* compagnia di giro).

compagnie itineranti

(*zob.* compagnia di giro).

compagno di ballo

partner w tańcu.

company (*ang.*)

(*zob.* compagnia).

comparare

porównywać, zestawiać, konfrontować.

comparative advertising (*ang.*)
(*zob.* pubblicità comparativa).

comparazione
porównanie, stopniowanie.

comparsa
(*kin., teatr.*) statysta (*zob.* figurante).
W polskim socjolekcie aktorów do określania statystów używa się słowa „krzaczki”, a w przypadku jednego statysty: „trzeci <trzecia> z lewej kulisy”.
fare la comparsa, odegrać rolę statysty
fare da comparsa, odegrać rolę statysty

comparsata
(*kin.*) statystowanie, udział osoby, która nie jest dyplomowanym aktorem, odgrywa epizodyczne role, często nieme (*por.* comparsa).

comparse
(*kin., teatr.*) statyści, postaci drugoplanowe (*zob.* comparsa, parti accessorie, figurante). [Surma-Gawłowska, 2015]

compassione (1)
litość (*por.* catarsi, compassione e terrore).

compassione (2)
(*przen., pog.*) politowanie.

compassione e terrore
(*teatr.*) litość i trwoga. Zdaniem Arystotelesa wzbudzenie tych uczuć u widza prowadzi bezpośrednio do

oczyszczenia (*por.* tragedia, catarsi).
[Pavis, 1996, 1998, 2002]

compatibilità
zgodność.

compenso
wynagrodzenie, honorarium.

compenso forfettario
(*zob.* cachet).

compère (*fr.*)
konferansjer, prowadzący program.

compere (*fr.*)
(*zob.* compère).

compilation (*ang.*)
kompilacja, zestawienie, zebranie, np. danych; film kompilowany, kompilacja.

compilation editing (*ang.*)
styl montażu filmu dokumentalnego, który polega na zapewnieniu ciągłości narracji, a nie chronologii nakręconych scen. [Arijon, 2002, 2008]

compilazione
kompilacja (*zob.* opera compilata).

complementary two shot (*ang.*)
(*zob.* contro campo).

complezzo
(*muz.*) zespół, grupa muzyczna.

complesso corale

zespół chóralny.

complesso del canto e della danza popolare

zespół pieśni i tańca.

complesso jazzistico

zespół jazzowy.

complesso musicale

zespół muzyczny.

complesso orchestrale

zespół orkiestrowy.

complesso strumentale

zespół instrumentalny.

complesso vocale

chór wokalny.

complet (fr.)

komplet, bilety wyprzedane.

completion bond (ang.)

umieszczone w kontrakcie zobowiązanie do zakończenia produkcji filmu z konkretną datą. [Frittella, 2005]

completion service (ang.)

(zob. post-produzione).

complexity editing (ang.)

(kin.) montaż, w którym nadrzędna jest konstrukcja opowieści i efekt

dramatyczny, a nie chronologiczna lub logiczna kolejność ujęć. [Arijon, 2002, 2008]

complicazione

komplikacja, przeszkoda.

complimentary ticket (ang.)

bilet darmowy dla pracowników teatru lub gości specjalnych.

component (ang.)

(zob. video a componenti).

componente (1)

składnik, element, część składowa, component.

componente (2)

kompozycja, układ.

componento

(lit., muz.) utwór.

componento drammaturgico, tekst/utwór dramaturgiczny (zob. componimento teatrale, pièce).

componento musicale

utwór muzyczny.

componento poetico

utwór poetycki.

componento teatrale

(teatr.) utwór/sztuka teatralna (zob. componimento drammaturgico).

componistico

(muz.) kompozycyjny, dotyczący kompozycji.

componitore

autor dzieła literackiego.

componitrice

autorka dzieła literackiego.

comporre

napisać, skomponować, ułożyć, układać.

comporre un libro, napisać książkę
comporre la musica di un film, napisać muzykę do filmu

comporre la colonna sonora

skomponowanie ścieżki dźwiękowej.

composer (ang.)

(zob. *compositore delle musiche del film*).

composite (1) (ang.)

film w wersji, w której dźwięk i obraz są zsynchronizowane.

composite (2) (ang.)

seria zdjęć aktora w różnych pozach używana w celach reklamowych.

composite (3) (ang.)

skrót od *video composito* (zob. *video composito*).

composite dailies (ang.)

wersje robocze nagrań razem z dźwiękiem.

composite master (ang.)

(zob. *master 2, 3*).

composite print (ang.)

(zob. *copia sonora*).

composite video (ang.)

(zob. *video composito*).

compositing (ang.)

(kin.) kompozycja <postprodukcja>.

compositivo

(lit., szt.) kompozycyjny, dotyczący kompozycji, umiejętności tworzenia <skomponowania>.

composito

(zob. *video composito*).

compositore

(muz.) kompozytor.

compositore delle musiche del film

kompozytor muzyki filmowej.

compositrice

(muz.) kompozytorka.

composizione (1)

(muz., lit.) kompozycja, utwór, dzieło.

composizione (2)

(muz., lit.) skomponowanie, stworzenie, napisanie utworu.

composizione (3)

(szt.) stworzenie, wykonanie.

composizione drammatica

(teatr.) kompozycja dramatyczna. Wszystkie reguły i zasady strukturalne kompozycji, według których dzieło dramatyczne jest rozplanowane i zbudowane. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

norme di composizione, reguły kompozycji

principi strutturali di composizione, zasady strukturalne kompozycji

composizione orchestrale

(muz.) kompozycja na orkiestrę.

composizione paradossale

(teatr.) kompozycja paradoksalna. Technika dramaturgiczna wprowadzająca w obrębie jednego dramatu różne, sprzeczne ze sobą perspektywy widzenia świata przedstawionego. Najczęściej polega ona na włączeniu do głównej akcji tragicznej np. scen komicznych. [Pavis, 1998, 2002]

composizione per chitarra

(muz.) utwór na gitarę.

comprimario

aktor, aktorka, rola drugoplanowa.

computer

komputer.

computer analogico

komputer analogowy.

computer animation (ang.)

animacja komputerowa.

computer assisted telephone interview

(rad.) metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej.

computer da tavolo

komputer stacjonarny.

computer grafica

grafika komputerowa.

computer graphic (ang.)

(zob. computer grafica).

computer interpolation (ang.)

interpolacja obrazów cyfrowych.

computer portatile

laptop.

comune

(teatr.) na scenie teatru drzwi prowadzące do wyjścia z inscenizowanego pokoju, w którym toczy się akcja sztuki.

comunicare

komunikować, porozumiewać się.

comunicazione non verbale

komunikacja pozasłowna, pozajęzykowa, niewerbalna.

comunicazione teatrale

(*teatr*.) komunikacja teatralna. Termin ten oznacza przede wszystkim proces informacji, jaki zachodzi między sceną i widownią. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

comunicato

(*rad.*, *tv*) komunikat radiowy lub telewizyjny.

con

(*muz.*) z.

con abbandono

(*muz.*) niedbale, swobodnie.

con affetto

(*muz.*) (*zob.* affettuoso).

con afflizione

(*muz.*) z żalem, ze smutkiem.

con agitazione

(*muz.*) (*zob.* agitato).

con allegrezze

(*muz.*) wesoło.

con amore

(*muz.*) z miłością.

con anima

(*muz.*) z duszą, z życiem.

con brio

(*muz.*) szumnie, z ogniem.

con calore

(*muz.*) z ożywieniem, z zapałem.

con celerità

(*muz.*) pospiesznie.

con diligenza

(*muz.*) pilnie.

con disperazione

(*muz.*) rozpaczliwie.

con dolcezza

(*muz.*) łagodnie, ze słodyczą.

con dolore

(*muz.*) boleśnie, ze smutkiem.

con duolo

(*muz.*) boleśnie, ze smutkiem.

con eleganza

(*muz.*) wytwornie.

con energia

(*muz.*) energicznie, z silnym punktowaniem.

con entusiasmo

(*muz.*) z entuzjazmem.

con espressione

(*muz.*) (*zob.* espressivo).

con estro poetico

z nastrojem poetyckim.

con festività

(muz.) z uroczystym nastrojem.

con fierezza

(muz.) wspaniale, z dumą.

con forza

(muz.) z siłą.

con fretta

(muz.) z pośpiechem.

con garbo

(muz.) z artyzmem.

con gradevolezza

(zob. gradevole).

con grandezza

(muz.) wzniośle, wspaniale.

con gravità

(muz.) z godnością, stanowczo.

con grazia

(zob. grazioso).

con gusto

(muz.) z poczuciem, z wdziękiem.

con mano destra

(muz.) prawą ręką.

con mano sinistra

(muz.) lewą ręką.

con molta espressione

(muz.) z wielkim uczuciem.

con molta passione

(muz.) bardzo namiętnie.

con moto

(muz.) prędeż.

con ottava

(muz.) grać oktavami.

con passione

(muz.) z uczuciem, namiętnie.

con precisione

(muz.) z dokładnością.

con rabbia

(muz.) z wściekłością.

con sentimento

(muz.) z uczuciem.

con sordino

(muz.) z tłumikiem (skrzypce).

con spirito

z natchnieniem (zob. spirituosio).

con strepito

(muz.) hałaśliwie.

con tenerezza

(muz.) czule, rzewnie.

con tinto

(muz.) malowniczo.

con tristezza

(muz.) ze smutkiem.

con un dito,

(muz.) jednym palcem.

con variazioni

(zob. tema con variazioni).

con velocità

(zob. veloce).

con vigore

(zob. vigoroso).

con vivezza

(muz.) z ożywieniem, z życiem, z przejęciem.

concatenazione

(teatr.) układ scen. Połączenie ze sobą scen dramatycznych lub sposób ich połączenia tak, żeby zapewnić płynność, rytmikę i wzajemne współdziałanie prezentowanych obrazów. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

concept (ang.)

wstępny szkic pomysłu, np. scenariusza.

concertare (1)

(muz.) z/orkiestrować, układać na orkiestrę.

concertare uno spartito, sporządzić partyturę

concertare (2)

(muz.) dyrygować (na próbach).

concertato (1)

(przym., muz.) od concertare, fragment opery, w którym bohaterowie dialogują, posługując się różnymi melodiami.

musica concertata, muzyka polifoniczna

scena concertata, scena z opery buffo

concertato (2)

uzgodniony, zgodny.

concertatore

dyrygent, dyrygentka.

concertazione (1)

instrumentacja, orkiestracja.

concertazione (2)

dyrygowanie.

concerti spirituali

(muz.) concert spirituel, pierwsza instytucja organizująca we Francji koncerty publiczne (1725–1791).

concertino

(muz.) concertino.

concertista

(muz.) solista, solistka koncertu, koncertant, koncertantka.

concertmaster (ang.)

(zob. primo violino).

concerto

koncert.

andare al concerto, pójść na koncert
sala concerti, sala koncertowa
pianoforte da concerto, fortepian
koncertowy

concerto di violini

(muz.) koncert skrzypcowy.

concerto grosso

(muz.) wielki koncert.

concerto per pianoforte

(muz.) koncert fortepianowy.

concerto per violino e orchestra

(muz.) koncert na skrzypce i orkiestrę.

concerto sinfonico

(muz.) koncert symfoniczny.

concerto solistico

koncert solowy.

concerto-show

koncert-show, nowa forma teatralna,
swoistego rodzaju hybryda łącząca
elementy koncertu i show.

concerts spirituels (fr.)

(zob. concerti spirituali).

concession (1) (ang.)

w brytyjskim angielskim zniżka ceny
biletu dla konkretnych grup widzów,
np. seniorów lub bezrobotnych.

concession (2) (ang.)

w amerykańskim angielskim stoisko
handlowe ulokowane w foyer teatru.

concession revenue (ang.)

dochód ze sprzedaży słodczy i na-
pojów w kinie.

cessionarie di pubblicità

(zob. concessione).

concessione

(rad., tv) koncesja na nadawanie pro-
gramów radiowo telewizyjnych.

concessione di licenza, wydawanie
zezwoleń

procedura di concessione di licenza,
procedura wydawania zezwoleń

concione

uroczyste przemówienie; rozwlekłe,
nadęte przemówienie; tyrada.

tener concione, perorować, rozpra-
wiać

concorrente

zawodnik, uczestnik konkursów te-
lewizyjnych.

concorrenza

konkurencja.

concorso

konkurs.

concorso canoro

konkurs wokalny.

concorso di scultura

konkurs rzeźbiarski.

concorso letterario

konkurs literacki.

Concorso Pianistico**Internazionale Frédéric Chopin**

Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina.

concurrent release (ang.)

jednoczesna dystrybucja filmu w wielu krajach.

condensazione

kondensacja.

condizione

(*teatr*.) kondycja. Według Diderota postać sceniczna była przede wszystkim określana przez swój charakter. Pisarz francuski proponował, by bohater był określony przez swój status społeczny, zawód i środowisko, w którym się wychował.

condotta

(*teatr*.) wyposażenie sceny, rekwizyty i kostiumy, które zabiera ze sobą teatr objazdowy na tournée.

conductus (łac.)

forma wokalna muzyki wielogłosowej XII i XIII wieku.

condurre

prowadzić, poprowadzić.

condurre il telegiornale

(*tv*) prowadzić dziennik telewizyjny.

condurre una trasmissione

(*rad.*, *tv*) prowadzić transmisję.

conduttore

(*rzecz.*) prezydent, konferansjer.

conduttore

(*przym.*) główny, przewodni.

motivo conduttore, motyw przewodni

conduttore giornalistico

(*tv*) prezydent programów dokumentalnych, prowadzący wydanie specjalne wiadomości.

conduttore radiofonico

(*rad.*) prezydent radiowy (*zob.* *presentatore radiofonico*).

conduttore televisivo

(*tv*) prezydent telewizyjny.

conduttura d'impianto

przewody instalacyjne.

confab (ang.)

spotkanie robocze, nasiadówka w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

confermare

potwierdzać.

confidente

powiernik, drugoplanowa postać dramatyczna towarzysząca protagonistie, będąca osobą zaufaną bohatera, jego doradcą lub nauczycielem.

configurare

ukształtować, nadać formę, ukazywać.

configurazione

konfiguracja. Odzwierciedla stosunki między występującymi postaciami lub/i różnymi siłami dramatu (*por.* modello attanziale).

conflitto

(*teatr., lit.*) konflikt. Dla zachowania ewoluującej akcji dramat oparty jest na konflikcie, który odzwierciedla antagonizm między co najmniej dwiema postaciami. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

risoluzione del conflitto, rozwiązanie konfliktu

ragioni del conflitto, motywacje konfliktów

forme del conflitto, formy wyrażania konfliktów

forme in conflitto, rodzaje konfliktów
luogo del conflitto, usytuowanie konfliktu

conformer (*ang.*)

(*zob.* addetto al taglio del negativo).

conforming (*ang.*)

(*zob.* taglio del negativo).

congedo (1)

(*lit.*) przesłanie w utworze poetyckim.

congedo (2)

(*teatr.*) końcowa mowa aktora na scenie.

connotazione

konotacja.

cono

(*kin.*) tubus zwięzający światło reflektora.

conoscere le note

znać nuty.

consegna

dostawa.

conservare

zachować.

conservatorio

konserwatorium.

andare al conservatorio, uczęszczać do konserwatorium

conservazione

przechowywanie.

consigli della regia

spoty reklamowe. [Frittella, 2005]

consigli per gli acquisti

spoty reklamowe. [Frittella, 2005]

**Consiglio Internazionale
del Cinema e della Televisione**
międzynarodowa rada kina i telewizji.

console
(*zob.* consolle 1, 2, 3).

console di controllo luci
instalacja oświetleniowa.

consolle (1) (fr.)
konsoleta sprzętu muzycznego.

consolle (2) (fr.)
(*muz.*) kontuar organów.

consolle (3) (fr.)
konsola.

consolle luci con mixer
konsola do świateł, konsola mikser.

Consolle-Master
konsola dźwiękowa.

**Consorzio Italiano Distributori
Indipendenti Film**
włoskie konsorcjum niezależnych
dystrybutorów filmowych.

construction co-ordinator (ang.)
(*zob.* caposquadra costruttori).

construction crew (ang.)
(*zob.* costruttori).

construction department (ang.)
(*zob.* costruttori di scena).

construction foreman (ang.)
(*zob.* caposquadra costruttori).

construction manager (ang.)
(*zob.* caposquadra costruttori).

consulente
doradca, konsultant.

consulente tecnico
konsultant w danej dziedzinie
(np. prawa, policji, sądownictwa)
powoływany do współpracy przy
produkcji.

consulente tecnico musicale
(*kin., teatr., rad.*) konsultant mu-
zyczny. [Frittella, 2005]

contastorie
blagier, oszust.

contatore
czasomierz, licznik.

contatore frame
(*kin.*) licznik kadrów.

contatori di metraggio
(*kin.*) licznik stopażu, licznik me-
trów.

Contemporary Hit Radio (ang.)
(*rad.*) radiowy format muzyczny
koncentrujący się na przedstawie-
niu współczesnej muzyki rozryw-
kowej.

contendente

(postać) rywal, rywalka, przeciwnik
(*por.* antagonista).

contenitore

(*tv*) produkcja telewizyjna, która obejmuje różnego typu programy pozornie związane ze sobą tematycznie.

content testing (*ang.*)

testowanie treści, test sprawdzający reakcje publiczności na film przed jego wejściem do kin.

contenutismo

(*lit., szt.*) przewaga treści nad formą
(György Lukács). [Journot, 2007]

contenuto (1)

(*przen.*) zawartość, treść.

contenuto (2)

treść, istota.

contest pig (*ang.*)

(*rad.*) w żargonie prezenterów radiowych określenie uczestnika konkursu na antenie radiowej, który próbuje za wszelką cenę wygrać, używając wielu telefonów oraz systemu szybkiego wybierania numeru.

contestant (*ang.*)

(*zob.* concorrente).

contesto

(*teatr.*) kontekst. Wszelkie odniesienia i okoliczności (np. powstania danej sztuki), które ułatwiają zrozumienie sensu dramatu czy inscenizacji dzieła. [Pavis, 1998, 2002]

contesto storico-politico

kontekst historyczno-polityczny (*zob.* teatro d'agitazione).

continua

ciąg dalszy nastąpi.

continuazione (1)

ciąg dalszy.

continuazione (2)

(*zob.* sequel).

continuità

(*kin.*) ciągłość obrazu rzeczywistości ukazanej w filmie, ciągłość akcji, chronologia.

continuità dialogata

(*kin.*) *dosl.* „ciągłość dialogowa”, zapisywanie listy dialogowej z zachowaniem chronologicznego rozwoju akcji. [Journot, 2007]

continuity

(*zob.* continuità).

continuity clerk (*ang.*)

(*zob.* segretaria/o di edizione).

continuity girl/boy (*ang.*)

(*zob.* segretaria/o di edizione).

continuity person (*ang.*)

(*zob.* segretaria/o di edizione).

continuity report (*ang.*)

(*zob.* continuity script).

continuity script (*ang.*)

(*kin.*) raport montażowy sporządzany przez sekretarza planu po każdym dniu zdjęciowym, raport z planu.

continuity sketches (*ang.*)

(*zob.* storyboard).

continuity supervisor (*ang.*)

(*zob.* segretaria/o di edizione).

continuo

(*zob.* basso continuo).

conto alla rovescia

odliczanie.

contorsionista

kontorsjonista, człowiek guma.

contra

przeciw.

contrabbasso

(*muz.*) kontrabas.

contrabbassista

(*muz.*) kontrabasista.

contract player (*ang.*)

aktor lub reżyser kontraktowy, zatrudniony na podstawie kontraktu na dłuższy czas, a nie tylko do jednego filmu.

contract system (*ang.*)

system zatrudniania aktorów na kontrakty w wytwórniach Hollywood w czasach ich świetności.

contraddanza

(*muz.*) kontredans.

contrafatto

(*zob.* artefatto).

contraltista

(*muz.*) kontratenor.

contralto

(*muz.*) kontralt, najniższy głos żeński.

contrappesi di graticcia

(*zob.* contrappeso).

contrappeso

przeciwcieżar, przeciwwaga (używany dla podnoszenia ciężkich elementów scenografii na scenie).

contrappuntare

(*muz.*) kontrapunktować.

contrappuntista

(*muz.*) kontrapunkcista.

contrappunto (1)

(*teatr.*) kontrapunkt. Kompozycja dramatu ma budowę kontrapunktową, kiedy zbudowana jest z różnych równoległych do siebie intryg.

contrappunto (2)

(*muz.*) kontrapunkt.

contrappunto sonoro

(*teatr.*) kontrapunkt dźwiękowy.

contrapunetus (łac.)

(*zob.* contrappunto 1, 2).

contra-zoom (ang.)

(*zob.* Hitchcock effect).

contrast (ang.)

kontrast.

contrasto (1)

kontrast.

contrasto (2)

(*teatr.*) w dawnym żargonie teatralnym osoba występująca w spektaklu, ale nienależąca do zespołu aktorskiego; obcy, ktoś z publiczności.

contrasto (3)

(*lit.*) dysputa, rozmowa, dialogowany utwór poetycki.

contrasto (4)

(*fot., tv*) kontrast, kontrastowość.

mezzi di contrasto, środki kontrastujące

regolazione del contrasto, regulacja kontrastu

contrasto (5)

(*tv, pot.*) przycisk kontrastu.

contrasto di colori

kontrast barwny, kontrast barw.

contrasto di luminanza

współczynnik jasności.

contratto

umowa. Kontrakt zawierany między teatrem a aktorem, najczęściej na jeden sezon.

contratto di lettura

kontrakt czytelniczy, pakt czytelniczy.

contratto di produzione

(*kin.*) umowa produkcyjna. [Bocian, Zabłocki, 2008]

contre-jour (fr.)

(*kin.*) tylne oświetlenie kontrastowe, kontra. [Bocian, Zabłocki, 2008]

contre-plongée (fr.)

(*zob.* angolazione dal basso, angolazione di ripresa). [Journot, 2007]

contributo critico

(*teatr.*) wkład krytyka, poprzez recenzję teatralną, przyczyniający się

do pozytywnego lub negatywnego odbioru dzieła.

contro

przeciw, naprzeciw.

contro campo

(*kin.*, *tv*) shot, reverse shot, przeciwujęcie, kontrplan, technika filmowa, polegająca na ukazaniu kolejnych po sobie scen z różnych perspektyw. [Bernardi, 2007]

controbattuta

riposta, odpowiedź na żart.

controcampo

(*zob.* *contro campo*).

controcorrente

pod prąd.

controcultura

kontrkultura. Formacja przeciwstawna kulturze Zachodu (Theodore Roszak).

controfagotto

(*muz.*) kontrafagot, odmiana basowa fagotu. [Habela, 1980]

controfigura

(*kin.*, *teatr.*) dubler. [Dąbał, Andrejew, 2005]

controfigura per scene pericolose

kaskader.

contro-gag

(*zob.* *gag*).

controgioco

(*teatr.*) kontrgra. Dostosowanie gry aktora do pozostałych aktorów na scenie, zespół zachowań niezgodnych z wypowiedzanym tekstem. [Brach-Czaina, 1975]

controgriffa

(*kin.*) uchwyt licznika, chwytak, żąbek perforacji. [Bocian, Zabłocki, 2008]

controinformazione

(*rad.*) media alternatywne, które różnią się od mediów dominujących na rynku.

control room (*ang.*)

(*teatr.*) reżyserka w teatrze, w której kontroluje się światło i dźwięk. [Frittella, 2005]

control desk (*ang.*)

pulpit reżyserski.

control track (*ang.*)

(*kin.*) ścieżka sygnalizacji (na taśmie magnetycznej).

controllare

kontrolować.

controllo

kontrola.

controllo al quarzo

stabilizacja kwarcowa.

controllo camere

(*tv*) technik odpowiadający za jakość obrazu telewizyjnego.

controllo parentale

(*tv*) kontrola rodzicielska, ochrona dzieci przed dostępem do treści niebezpiecznych, szkodliwych (sceny przemocy, pornografia).

controllo remoto

zdalne sterowanie.

controluce

(*fot.*) fotografia, ujęcie wykonane pod światło, pod słońce, światło kontrolne, przeciwświetlenie, światło konturowe.

contromarca

(*teatr.*) bilet lub żeton umożliwiający powrót do teatru po chwilowym jego opuszczeniu w trakcie przerwy w spektaklu, numerek.

contromaschera

(*zob.* mascherino).

contromascherino mobile

(*kin.*) maska na soczewce aparatu, używana podczas filmowania, aby nie ujawniać części zapisanego obrazu (*zob.* mascherino).

controosservazione

replika, odpowiedź na replikę.

controprogrammazione

(*tv*) kontrprogramowanie. W programach nadawczych praktyka polegająca na oferowaniu programów telewizyjnych w celu przyciągnięcia widzów z innej stacji telewizyjnej nadającej w tym samym czasie ważne wydarzenie (*zob.* counter programming).

controcena

(*teatr.*) wątek poboczny, niema akcja sceniczna z boku sceny, służąca za ilustrację prowadzonego dialogu przez pozostałych aktorów; mimiczna reakcja aktora na kwestie innego aktora.

controtaglio

(*szt.*) kreskowanie krzyżowe.

controtempo (1)

(*muz.*) kontrtempo.

andare controtempo, wypadać z rytmu

controtempo (2)

(*teatr.*) nagła zmiana rytmu akcji wywołująca zdziwienie i śmiech publiczności.

controtipo

(*fot.*) kontra, klisza kontra.

convenienza

dosl. „stosowność, odpowiedniość”,
(*zob.* *bienséance*).

convenzione

(*teatr.*) konwencja. Konwencja teatralna ma na celu zagwarantować komunikację między autorem a widzem. [Pavis, 1998, 2002]

convenzioni della realtà rappresentata, konwencje rzeczywistości przedstawionej

convenzioni di ricezione, konwencje odbioru

convenzioni specificamente teatrali, konwencje specyficzne dla teatru

convenzioni operative, konwencje operacyjne

**Convenzione di Berna
per la protezione delle opere
letterarie e artistiche**

Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych.

convergenza

konwergencja.

conversazione

(*zob.* *dialogo*).

conversazioni

(*rad.*) rozmowy, konwersacje.

converter (ang.)

(*zob.* *convertitore*).

convertitore

(*tv*) przetwornik standardu telewizyjnego.

convertitore digitale-analogico

przetwornik cyfrowo-analogowy.

convertor (ang.)

(*zob.* *convertitore*).

convocazione

zebranie, zgromadzenie.

cooking show (ang.)

(*tv*) program kulinarny, program o gotowaniu.

cool (ang.)

(*muz.*) styl muzyki jazzowej.

cool out (ang.)

(*rad.*) stopniowe wyciszanie muzyki na końcu reklamy radiowej. [Frittella, 2005]

coordinatore

koordynator.

copertina

okładka.

coperto

(*muz.*) nakryty, w partyturze oznacza użycie tłumika.

copertura

(*rad.*) zasięg.

copia (1)

(*kin.*) kopia filmu.

copia (2)

kopia, odbitka.

copia (3)

egzemplarz.

copia (4)

(*fot.*) odbitka, reprodukcja.

copia (5)

(*szt.*) kopia, reprodukcja.

copia (6)

(*przen.*) wierne odbicie, kopia.

copia anamorfica

(*zob.* formato anamorfico).

copia campione

kopia główna.

copia composita

kopia dźwiękowa.

copia corretta

(*kin.*) poprawiona kopia filmu.

copia fresca

(*kin.*) taśma/kopia świeżo po wywołaniu. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

copia lavorazione

(*kin.*) pozytywowa kopia filmu na błonie fotograficznej do wyświet-

lania w kinie. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

copia lavoro per il doppiaggio

(*kin.*) kopia do dubbingu.

copia noleggio

(*kin.*) kopia przygotowana do dystrybucji. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

copia positiva scena e colonna

(*zob.* copia anamorfica).

copia sonora

(*kin.*) wersja filmu ze ścieżką dźwiękową.

copione (1)

(*teatr.*) tekst sztuki przedstawiania.

copione (2)

(*kin., rad., tv*) scenariusz. [Lewicki, 1970; Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

attenersi al copione, trzymać się scenariusza

il copione di un dramma biblico, scenariusz dramatu biblijnego

copione (3) (che cade sul pavimento)

(*teatr.*) upuszczenie egzemplarza sztuki na ziemię. We Włoszech aktor, który upuścił tekst sztuki na ziemię, powinien uderzyć nim o ziemię trzy razy dokładnie w miejscu upadku. W Polsce w analogicznej sytuacji

aktor musi natychmiast przydeptać tekst także trzy razy (*zob.* superstizioni teatrali).

coppia

(*zob.* duo).

coppia comica

(*zob.* duo comico)

co-protagonista

(*teatr., kin.*) jeden z dwóch głównych bohaterów.

coproduction (*ang.*)

(*zob.* coproduzione).

coproduzione

(*kin.*) koprodukcja.

coproduzione audiovisiva

(*av.*) koprodukcja audiowizualna.

cops and robbers (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmu akcji o policjantach i złodziejach. [Frittella, 2005]

copula (*łac.*)

(*muz.*) krótki zwrot zakończeniowy.

copy (1) (*ang.*)

(*zob.* copia 1).

copy (2) (*ang.*)

tekst reklamowy.

copyright (*ang.*)

(*zob.* diritti d'autore).

copywriter (*ang.*)

autor tekstów reklamowych.

corale

(*rzecz.*) chorał.

corale

(*przym.*) chóralny.

corda (1)

(*muz.*) struna.

corda (2)

(*teatr.*) lina, sznur, powróż. Wśród aktorów panuje przesąd, aby nie wypowiadać głośno słowa „sznur”, bowiem przynosi ono pecha. Ów przesąd narodził się w wiekach średnich, kiedy Kościół katolicki odgrywał znaczącą rolę w społeczeństwie. Wieszanie, podwieszanie (*tortura della corda*) było częstą karą wymierzaną wrogom instytucji kościelnej (*por.* superstizioni teatrali).

corda vuota

(*muz.*) pusta struna.

corde/cordame

(*teatr.*) liny różnej długości używane dla podwieszania elementów dekoracji sceny.

corea

(*muz.*) chorea, średniowieczna pieśń ludowa.

coregia

współreżyserowanie.

corego (gr.)

(*staroż.*) choreg, w antycznej Grecji zamożny obywatel polis, który zajmował się wystawieniem sztuki w teatrze, w tym finansowaniem całego przedsięwzięcia i doбором aktorów w nim występujących.

coreico

taneczny, związany z tańcem.

coreodramma

(*teatr.*) zainicjowany przez Salvatore Viganò (1769–1821) rodzaj przedstawienia teatralnego łączący pantomimę, dramat i taniec.

coreografia

choreografia.

coreografico

choreograficzny.

opere artistiche coreografiche, choreograficzne dzieła artystyczne
corsi e formazione coreografica, kursy i szkolenia choreograficzne
sceneggiature coreografiche, scenariusze choreograficzne

coreografo

choreograf.

coreuta

(*staroż.*) choreuta, członek chóru w starożytnej Grecji.

corifeo (1)

(*teatr.*) koryfeusz (od greckiego *koryphaios*, oznaczającego przodownika chóru), koryfeusz. Wygłaszał najtrudniejsze kwestie oraz wyznaczał chórzystom tempo i wysokość dźwięku. [Kosiński, 2006]

corifeo (2)

koryfeusz, artysta w zespole baletowym.

corifeo (3)

koryfeusz, nestor, wybitny działacz na polu sztuki, nauki.

corista (1)

chórzysta, chórzystka.

corista (2)

dyrygent, kierownik chóru.

corista (3)

kamerton, diapazon, widelki stroikowe.

cornamusa

(*muz.*) dudy włoskie, kobza.

corneliano

cornellowski, dotyczący twórczości słynnego pisarza francuskiego doby teatru klasycznego (Pierre’a Corneille). Kreślił on postaci rozdarte między poczuciem honoru i obowiązkiem a namiętnościami (*por.* raciniano).

corner (*ang.*)

(*zob.* prompt corner).

cornetto

(*muz.*) kornet.

cornice (1) (teatrale)

(*teatr.*) rama sceniczna (*zob.* cornice scenica).

cornice (2)

rama, oprawa.

cornice (3)

obramowanie, rama, obwódka.

cornice (4)

(*lit.*) rama, powieść ramowa.

cornice (5)

(*dzien.*) ramka, tłusty druk dla uwydatnienia tekstu artykułu.

cornice (6)

(*teatr.*) rama akcji (*zob.* cornice dell'azione).

cornice dell'azione

rama akcji.

cornice narrativa

(*lit.*) kompozycja ramowa, kompozycja szkatułkowa.

cornice scenica

(*teatr.*) rama sceniczna.

corno

(*muz.*) róg.

corno da caccia

róg myśliwski.

corno inglese

(*muz.*) angielski rożek.

corno naturale

(*muz.*) róg naturalny.

cornu (*łac.*)

(*muz.*) róg, instrument dęty.

corny (*ang.*)

termin wymyślony przez magazyn „Variety” i oznaczający: sentymentalny, przestarzały, staromodny i banalny.

coro (1)

chór. [Kosiński, 2006]

cantare nel coro, śpiewać w chórze

coro (2)

(*teatr.*) chór w starożytnej Grecji występujący w tragedii. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Camilleri, 2001]

coro a cappella

chór a cappella.

coro battente

chór podwójny.

coro della tragedia antica

chór w tragedii antycznej.

coro di voci bianche

chór dziecięcy.

coro femminile

chór żeński.

coro maschile

chór męski.

coro virile

(zob. coro maschile).

corpo (1)

ciało.

corpo (2)

(lit.) dzieła, pisma zebrane.

Il corpo delle opere di Pirandello,
dzieła zebrane Pirandella**corpo (3)**(tv) główna, zasadnicza część, np.
programu telewizyjnego.**corpo (4)**

całość tekstu, tekst.

corpo (5)

(muz.) rezonator, pudło rezonansowe.

corpo di ballo

zespół baletowy.

corporazione teatrale

stowarzyszenie teatralne.

corps de ballet (fr.)

zespół tancerzy i tancerek oprócz solistów.

corpse (ang.)(teatr.) zepsuć przedstawienie, np.
poprzez nagły wybuch śmiechu.
[Frittella, 2005]**corral (hiszp.)**(teatr.) corral, dziedziniec, na którym umieszczano scenę estradową.
[Kosiński, 2006]**correggere**

poprawiać.

corrente

(zob. courante).

corrente letteraria

prąd literacki.

correspondent (ang.)

(zob. corrispondente).

correzione

poprawka, skorygowanie.

correzione colore

korekcja kolorów, ustalenie światła kopiowania negatywu na pozytyw przez kopiarkę. [Dąbał, Andrejew, 2005]

correzione colore digitale

cyfrowa korekcja kolorów. [Fleischner, Somalvico, 2002]

correzione della parallasse

korekta paralaksy, przesunięcie osi optycznej.

corrida (hisz.)

korrida, tradycyjna walka z bykiem.

corridoio di guida

(kin.) bramka przysłony.

corrispondente

korespondent (zagraniczny).

corte

(teatr.) *dosl.* „dwór”, prawa część sceny patrząc od sali (*por.* giardino).

cortina

(zob. sipario).

cortometraggio

(kin.) film krótkometrażowy (zob. film a cortometraggio). [Journot, 2007; Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

cosmesi decorativa

makiaż.

cosmetician (ang.)

(zob. truccatore, truccatrice).

cosmetico

(zob. trucco).

cost per minute (ang.)

(kin.) koszt na minutę, koszty produkcji podzielone przez czas całkowity transmisji.

cost per viewer (ang.)

(kin.) koszty produkcji podzielone przez liczbę widzów. [Frittella, 2005]

co-star (ang.)

(zob. interprete secondario).

costi di produzione

koszty produkcji.

costi di trasporto

koszty transportu.

costo

koszt.

costruttore di modellini

(kin.) konstruktor makiet, modeli (zob. mold maker). [Frittella, 2005]

costruttore di scena (ang.)

(zob. costruttori di scena).

costruttori di scena

(teatr.) pracownicy teatru zajmujący się tworzeniem scenografii pod nadzorem scenografa.

costruzione

konstrukcja.

costruzione del personaggio

konstrukcja bohatera.

costume

kostium. [Camilleri, 2001]

costume director (*ang.*)

(*zob.* costumista).

costume designer (*ang.*)

(*zob.* costumista).

costume drama (*ang.*)

(*kin.*) dramat/film kostiumowy.

costume house (*ang.*)

wypożyczalnia kostiumów (*por.* sartoria).

costume supervisor (*ang.*)

(*zob.* costumista).

costumer (*ang.*)

(*zob.* sarta/o di scena).

costumes fitting (*ang.*)

(*teatr., kin.*) przymierzanie kostiumów, próba kostiumowa. [Frittella, 2005]

costumezza

(*zob.* bienséance).

costumista

(*teatr., kin.*) kostiumer, garderobiany, kostiumolog. Wielu włoskich kostiumologów współpracowało ze zna-

nymi reżyserami filmowymi (m.in. Piero Tosi, Milena Canonero, Danilo Donati, Piero Gherardi, Gabriella Pescucci). [Gissi, Baraldi 1998]

côté cour (*fr.*)

(*teatr.*) w teatrze francuskim zwyczaj nazywania prawej części sceny, patrząc od strony widowni (*ang.* audience's right, stage left), (*zob.* lato di destra, *por.* lato cortile).

côté jardin (*fr.*)

(*teatr.*) w teatrze francuskim zwyczaj nazywania lewej części sceny, patrząc od strony widowni (*ang.* audience's left, stage right), (*zob.* lato di sinistra, *por.* lato giardino).

cotillon (*fr.*)

(*muz.*) kotylion.

coturnato

patetyczny, koturnowy, napuszony.

coturno

koturn.

calzare il coturno, pisać, grać tragedie.

couch commander (*ang.*)

ten, kto ma pilota (od telewizora) w ręce.

couch commando (*ang.*)

(*zob.* couch commander).

couch potato (*ang.*)

leń kanapowy, telemianiak.

coulisse (*fr.*)

(*zob.* quinta).

dietro le coulisse, za kulisami

in coulisse, za kulisami

countdown (*ang.*)

(*kin.*, *tv*) cyfry poprzednikowe pojawiające się na startówce, odliczanie.

[Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

counter light (*ang.*)

(*zob.* controluce).

counter programming (*ang.*)

(*tv*) kontrprogramowanie, praktyka celowego planowania programów, aby odciągnąć widzów od innego wydarzenia/programu emitowanego w konkurencyjnej stacji telewizyjnej (*zob.* controprogrammazione).

counterweight (*ang.*)

(*zob.* contrappeso).

country format (*ang.*)

stacja radiowa, która emituje wyłącznie muzykę country. [Frittella, 2005]

coup de théâtre (*fr.*)

(*zob.* colpo di scena). [Kosiński, 2006]

coupé (*fr.*)

drobny, pośredni ruch będący przygotowaniem do rozpoczęcia innego kroku w tańcu klasycznym.

couplet (*fr.*)

(*zob.* distico).

courante (*fr.*)

(*muz.*) taniec francuski z XVII wieku.

courtroom drama (*ang.*)

(*kin.*, *tv*) film lub serial telewizyjny, którego akcja w większości rozgrywa się na sali sądowej.

courtroom movie (*ang.*)

(*zob.* courtroom drama).

couru (*fr.*)

pomocniczy ruch w tańcu klasycznym; taneczny bieg wykorzystywany dla połączenia elementów składowych tańca, np. rozbieg przed skokiem. [Frittella, 2005]

Covent Garden (*ang.*)

dzielnica Londynu, która jest miejscem spotkań wielu artystów. [Kosiński, 2006]

Covent Garden Theatre (*ang.*)

(*teatr.*) jeden z najważniejszych gmachów operowych w Londynie. [Kosiński, 2006]

cover (1) (ang.)

okładka płyty CD, kasety VHS (zob. copertina).

cover (2) (ang.)

(muz.) cover, nowa aranżacja, wykonanie utworu muzycznego przez artystę, który nie jest jego pierwotnym twórcą.

cover (3) (ang.)

(teatr.) w teatrze operowym statysta lub dubler.

cover shot (ang.)

(kin.) ujęcie rezerwowe (zob. campo medio lub campo lungo). [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

coverage (ang.)

(kin.) skrócona recenzja scenariusza, znaczna ilość ujęć dla potrzeb montażu.

cowboy shot (ang.)

(zob. piano americano).

CQ

skrót powszechny wśród radiowców będący wywołaniem do odpowiedzi. [Frittella, 2005]

cracked oil (ang.)

(teatr.) efekt specjalny w teatrze wykorzystujący świecę dymne. [Frittella, 2005]

cracoviana

(muz.) krakowiak, polski taniec ludowy.

cradle (ang.)

(teatr.) metalowa struktura podtrzymująca kurtynę. [Frittella, 2005]

craft service person (ang.)

(zob. personale di servizio).

crane (ang.)

żuraw, dźwignica wspornikowa (zob. gru).

crane a cestello

podnośnik koszowy.

crank turner (ang.)

(zob. operatore di macchina).

crash record (ang.)

rejestracja magnetowidowa.

crash zoom (ang.)

(kin.) bardzo szybki najazd/odjazd transfokatorem.

crash TV (ang.)

(tv) programy telewizyjne zawierające sceny przemocy fizycznej i rozlewu krwi.

crawl (ang.)

(tv) napisy u dołu ekranu, pasek wiadomości.

Creative Artists Agency (ang.)

(kin.) agencja filmowa założona w 1974 roku przez Michaela Ovitza.

creative control (ang.)

(kin.) prawo producenta do zabierania głosu w kwestiach artystycznych produkcji filmu.

creative department (ang.)

(kin.) dział kreatywny wytwórni filmowej zajmujący się analizą otrzymanych scenariuszy.

creazione artistica

twórczość artystyczna.

creazione collettiva

(teatr.) kreacja zbiorowa. Twórcą spektaklu nie jest jedna osoba, ale cały zespół, który uczestniczy w jego przygotowaniu.

credit cookie (ang.)

(kin.) scena filmowa dodatkowa pokazywana w trakcie napisów końcowych filmu.

credit scene (ang.)

scena usunięta.

credit titles (ang.)

(zob. titoli di testa).

crediti (1)

(teatr.) lista osób biorących udział w produkcji spektaklu.

crediti (2)

(kin., tv) część wstępna filmu zawierająca nazwiska ekipy, zespołu produkcyjnego, aktorów, czołówka (zob. titoli di testa).

credits (1) (ang.)

(zob. crediti).

credits (2) (ang.)

lista produkcji, w której dany aktor lub aktorka wzięli udział.

credo

(muz.) trzecia część cyklu mszalnego.

creep in (ang.)

(zob. carrellata in avanti).

creep out (ang.)

(zob. carrellata indietro).

creeping title (ang.)

(kin., tv) napisy ruchome.

crepidata fabula

(zob. fabula cothurnata).

crepuscolari

(lit.) zmierzchowcy, włoska poezja z początku XX wieku, w której dominował lęk wobec brutalnej cywilizacji. [Ugniewska, 1985]

crescendo

(muz.) crescendo, stopniowe wzmacnianie natężenia dźwięku.

crew (*ang.*)

(*zob.* troupe).

Cricot 2

(*teatr.*) światowej sławy polski teatr awangardowy (eksperymentalny) założony przez Tadeusza Kantora i Marię Jareme. [Kosiński, 2006]

crime melodrama (*ang.*)

(*kin.*) melodramat o tematyce kryminalnej.

crime movie (*ang.*)

(*kin.*) film kryminalny.

criptare

(*tv*) kodować programy.

critica

krytyka, recenzja.

il film ha ricevuto critiche favorevoli, film otrzymał pozytywne recenzje

critica d'arte

krytyka artystyczna.

critica cinematografica

krytyka filmowa.

critica letteraria

krytyka literacka.

critica mordace

zjadliwa krytyka.

critica teatrale

krytyka teatralna.

critica testuale

krytyka tekstu, tekst krytyczny.

critico cinematografico

krytyk filmowy.

critico musicale

krytyk muzyczny.

critico teatrale

krytyk teatralny. [Camilleri, 2001]

critofilm

(*kin.*) termin wymyślony przez historyka i krytyka sztuki Carla Ludovica Ragghianti na określenie tekstów krytycznych sztuki zrealizowanych w konwencji materiału filmowego. [Ragghianti, 1952]

crix (*ang.*)

krytycy teatralni w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

croce di Ginevra

(*zob.* croce di Malta).

croce di Malta

(*kin.*) mechanizm maltański, krzyż maltański, urządzenie w projektorze filmowym w formie krzyża. [Dąbał, Andrejew, 2005]

croisé (*fr.*)

jedna z głównych póz tańca klasycznego.

cromaticità

chromatyczność (jakościowa cecha barwy).

cromatico

chromatyczny.

crominanza

(*tv*) chrominancja (składowa sygnału obrazu telewizyjnego/wideo opisująca jednocześnie kolor oraz jego nasycenie).

cromocinematografia

(*kin.*) kino w kolorze.

cromoscopio

kineskop w telewizorach kolorowych.

cronaca (1)

(*lit.*) kronika.

cronache medievali, kroniki średniowieczne

cronaca (2)

(*dzien.*) kronika, wiadomości.

cronaca cinematografica

(*kin.*) kronika filmowa.

cronaca drammatica

(*teatr.*) kronika dramatyczna. Sztuka napisana na podstawie wydarzeń historycznych spisanych przez jakiegoś kronikarza. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

cronaca nera

kronika wypadków.

cronaca sportiva

kronika sportowa.

cronaca teatrale

(*teatr.*) kronika teatralna.

cronista

(*zob.* radiocronista, telecronista).

cronofotografia

(*fol.*) chronofotografia, fotograficzne odzwierciedlenie ruchu, termin wprowadził Étienne-Jules Marey w 1882 roku. [Journot, 2007]

cronologico

chronologiczny.

cronometraggio

pomiar czasu stoperem, chronometraż.

cronometro

chronometre.

cronotopo

czasoprzestrzeń.

crop di reinquadratura

kadrować, przycinać (zdjęcie, np. komputerowo lub za pomocą gilotyny fotograficznej).

cropping (ang.)

(*zob.* crop di reinquadratura).

cross (*ang.*)

(*rad., tv*) łączyć się radiowo lub telewizyjnie.

cross cutting (*ang.*)

(*zob.* *montaggio alternato*).

cross wheel (*ang.*)

(*zob.* *croce di Malta*).

cross-fade (*ang.*)

znikowanie np. taśm muzycznych.

cross-cutting (*ang.*)

(*kin.*) akcja równoległa. [Dąbał, Andrejew, 2005]

crossover movie (*ang.*)

(*kin.*) film, który odniósł nieoczekiwany sukces.

cross-plot (*ang.*)

(*zob.* *diario di lavorazione*).

crosstalk (*ang.*)

(*tv*) przesłuch; prześwit, przenik. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

crowd (*ang.*)

(*zob.* *comparsa*).

crowd artist (*ang.*)

(*zob.* *comparsa*).

crowd marshall (*ang.*)

główny statysta.

crowd people (*ang.*)

(*zob.* *comparsa*).

crowd shot (*ang.*)

scena zbiorowa.

crowd-puller (*ang.*)

(*teatr.*) spektakl lub aktor, który gwarantuje pełną widownię.

crowds (*ang.*)

(*zob.* *masse*).

crush bar (*ang.*)

(*teatr.*) bar/kawiarnia w foyer.

cry room (*ang.*)

(*kin.*) część sali wydzielona w niektórych salach filmowych dla matek z dziećmi, oddzielona szybą wyciszającą dźwięki, tak aby płacz dzieci nie zakłócał odbioru filmu pozostałym widzom.

crystal set (*ang.*)

(*zob.* *radio a galena*).

CU (*ang.*)

close-up (*zob.* *primo piano*).

cue (*ang.*)

wskazówka, znaczek, sygnał dla aktora o rozpoczęciu akcji, znak rozpoznawczy stacji telewizyjnej.

cue-to-cue (*ang.*)

(*teatr.*) próba techniczna wszystkich urządzeń w teatrze.

cuffia (1)

słuchawki.

cuffia (2)

(*teatr.*) budka suflera w teatrze (*zob.* buca del suggeritore).

cuffie

słuchawki.

cuffie stereo

słuchawki stereo.

cuivre (fr.)

miedź.

cuivres (les) (fr.)

(*muz.*) instrumenty dęte miedziane.

culmine

(*zob.* clou).

culo (in culo alla balena)

(*teatr.*) dosł. „w tyłek wieloryba”, życzenie powodzenia mające zaklić rzeczywistość, zwłaszcza aktorowi wychodzącemu na scenę. Na takie życzenie zwykle odpowiada się „speriamo che non scoreggi” (miejmy nadzieję, że nie pierdnie).

cult movie (ang.)

(*kin.*) film kultowy.

cultivation hypothesis (ang.)

(*tv*) teoria kultywacji, wpływ mediów masowych na odbiorców.

culto

kult.

culto misterioso

misterium.

cultore di letteratura

miłośnik literatury.

cultura

kultura.

accesso alla cultura, dostęp do dóbr kultury

capitale europea della cultura, europejska stolica kultury

cultura alta

kultura elitarna.

cultura d'élite

(*zob.* cultura alta).

cultura di massa

kultura masowa.

cultura popolare

kultura popularna, popklutura.

cunei

(*teatr., staroż.*) schodki pionowe (*zob.* cavea).

cupola (1)

w żargonie teatralnym część wysoka sali widowni.

cupola (2)

synonim (*zob.* cuffia 2).

cupolino

(*teatr.*) budka suflera (*zob.* buca del suggeritore).

curatore

(*tv*) autor treści programu telewizyjnego.

curling (*ang.*)

(*zob.* accartocciamento).

curtain (*ang.*)

kurtyna (*zob.* sipario).

curtain line (1) (*ang.*)

(*teatr.*) linia na scenie, wzdłuż której opada kurtyna.

curtain line (2) (*ang.*)

(*teatr.*) ostatni wers wypowiedziany przed opadnięciem kurtyny. [Frittella, 2005]

curtain man (*ang.*)

(*zob.* siparista).

curtain raiser (*ang.*)

(*teatr.*) krótkie przedstawienie prezentowane przed tym właściwym, żeby dać czas spóźnialskim. Tradycja ta rozwinęła się we Francji w XVIII wieku. [Frittella, 2005]

curtain speech (*ang.*)

(*teatr.*) przemowa dyrektora teatru lub aktora wygłoszona przed podniesieniem kurtyny i rozpoczęciem spektaklu.

curtain up (*ang.*)

(*teatr.*) podniesienie kurtyny, początek spektaklu.

curvatura di campo

(*fot.*) wada układów optycznych, krzywizna pola.

curvature of field (*ang.*)

(*zob.* curvatura di campo).

cut (*ang.*)

(*czas., kin.*) robić montaż filmu. [Arijon, 2002, 2008]

Cut! (*ang.*)

Stop! Cięcie!

Cut and hold! (*ang.*)

Stop i pozostań na swoim miejscu!

cut in (1) (*ang.*)

(*kin.*) pierwszy obraz sceny filmowej. [Frittella, 2005]

cut in (2) (*ang.*)

(*kin.*) (*zob.* inserto).

cut out (1) (*ang.*)

(*kin.*) plansza, odrzuty, części filmu odrzucone podczas montażu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

cut out (2) (*ang.*)

(*kin.*) ostatnia scena filmu (*por.* final cut). [Frittella, 2005]

cut out (3) (ang.)

(*kin.*) stały element scenografii. [Frittella, 2005]

cutaway close up (ang.)

(*zob.* piano di ascolto).

cutback (ang.)

(*kin.*) redukcja, cięcie, retrospekcja.

cutter (ang.)

(*zob.* montatore).

cutting (ang.)

(*kin.*) określenie żargonowe montażu filmowego.

cutting in the camera (ang.)

(*zob.* premontaggio).

cutting room

studio montażowe. [Arijon, 2002, 2008]

CX noise reduction (ang.)

system redukcji szumów dla zarejestrowanego dźwięku analogowego.

cyberpunk (ang.)

(*kin.*) cyberpunk, odmiana fantastyki naukowej przedstawiającej negatywne skutki funkcjonowania ludzi w świecie zaawansowanej technologii komputerowej (*zob.* steampunk).

cyclorama (ang.)

panoramiczne tło sceny.

D

da camera

(*muz.*) określenie muzyki przeznaczonej na użytek świecki. [Habela, 1980]

da capo

od początku.

da chiesa

(*muz.*) w okresie baroku określenie muzyki przeznaczonej na użytek kościelny. [Habela, 1980]

DAB

(*zob.* Digital Audio Broadcasting).

Dada

(*zob.* dadaismo).

dadaismo

(*lit., teatr., kin.*) dadaizm. Międzynarodowy ruch artystyczno-literacki (1916–1921), w którym proponowano dowolność wyrazu artystycznego, odrzucając wszelką tradycję i negując istniejące kanony sztuki.

daedalum

(*zob.* zootropio).

dailies (*ang.*)(*zob.* giornalieri).**daily engagement** (*ang.*)(*zob.* posa).**daily report** (*ang.*)

diario di lavorazione.

daily soap (*ang.*)(*kin.*) opera mydlana, telenowela pokazywana codziennie.**dal vivo**

na żywo.

damerino(*zob.* cicisbeo).**damigella in pericolo**

(postać) dama w opałach.

dance captain (*ang.*)(*teatr.*) szef grupy tanecznej w teatrze.**dance direction** (*ang.*)(*zob.* coreografia).**danneggiare**

uszkodzić.

dannunzianesimo

wzorowanie się na stylu Gabriela D'Annunzia.

dannunziano

odnoszący się do Gabriela D'Annunzia.

danse d'école (*fr.*)

termin, który określa akademicki styl tańca klasycznego, opartego na zasadach określonych przez klasyków tańca, takich jak Pierre Beauchamps i Carlo Blasis. [Frittella, 2005]

danse macabre (*fr.*)(szt.) taniec śmierci (*zob.* danza macabra).**danseur noble** (*fr.*)

pierwszy tancerz/solista zespołu baletowego.

danza

taniec. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

sala di danza, sala taneczna*scuola di danza*, szkoła tańca**danza classica**

taniec klasyczny.

danza jazz

taniec jazzowy.

danza libera

nurt tańca modern i nowoczesnego, który pojawił się w XX wieku w odpowiedzi na sztywne zasady tańca klasycznego i był formą buntu wobec niego. Prekursorkami były Isadora Duncan, Loie Fuller i Ruth Saint Denis.

danza macabra

(*lit., szt.*) taniec śmierci, alegoryczny taniec przedstawiający korowód ludzi wszystkich stanów, prowadzonych przez kościotrupa.

danza moderna

taniec nowoczesny, współczesny. Oparty jest na idei baletu, ale znacznie od niej odbiega, ponieważ daje dużo więcej swobody tancerzowi i nie zamyka się w sztywnych regułach tańca klasycznego.

danza orientale

taniec orientalny, taniec brzucha.

danza popolare

taniec ludowy.

danzante

tańczący.

danzare

tańczyć.

danzatore

tancerz.

danzatrice

tancerka.

dare il la

(*muz.*) zaintonować.

dare il tono

(*zob.* intonare).

dare la battuta

(*teatr.*) *dosl.* „podać replikę/kwestię”, partnerować komu, grać w kontakcie z partnerem, zgrać się z partnerem, zgrać z kim rolę. [Cegieła, 1992a]

dare un film

(*zob.* trasmettere un film).

dark (1) (ang.)

(*teatr.*) w żargonie teatralnym teatr zamknięty tymczasowo lub definitywnie.

dark (2) (ang.)

(*kin.*) tajemniczy, mroczny film.

dark chamber (ang.)

(*zob.* camera oscura).

dark room (ang.)

ciemnia (*zob.* camera oscura).

dark lady (ang.)

czarny charakter żeński.

darsi all'arte

oddać się sztuce.

DAT (ang.)

(*zob.* Digital Audio Tape).

data base (ang.)

baza danych.

data di uscita

(*kin.*) data dopuszczenia filmu do wyświetlania.

database di film

(*kin.*) filmowa baza danych.

datasuit (*ang.*)

(*zob.* motion capture).

datore di lavoro

pracodawca.

datore di luce

(*zob.* datore luci).

datore luci

(*teatr.*) specjalista do spraw oświetlenia. Jest odpowiedzialny za światła podczas wystawianych przedstawień, oświetleniowiec. [Frittella, 2005]

David di Donatello

(*kin.*) włoska nagroda filmowa wręczana i przyznawana od 1956 roku przez Włoską Akademię Filmową, włoski odpowiednik Oscara.

dawn process (*ang.*)

(*kin.*) technika filmowania z wykorzystaniem kaszety (*ang.* matte) dla uzyskania efektu panoramiczności. Technika wprowadzona przez amerykańskiego reżysera Normana O. Dawna (1884–1975).

day exterior (*ang.*)

(*kin.*) dzień filmowy poza studiem (informacja w scenariuszu).

day for night (*ang.*)

(*zob.* effetto notte).

day interior (*ang.*)

(*kin.*) dzień filmowy w studio (informacja w scenariuszu).

day-light (*ang.*)

światło dzienne.

dayman (*ang.*)

(*teatr.*) pracownik teatru, który wykonuje swoją pracę w godzinach dziennych. [Frittella, 2005]

day out of days (*ang.*)

(*kin.*) wykaz dni zdjęciowych aktora.

daytime (*ang.*)

(*kin.*) dzień od świtu do zmroku.

dazi doganali

cia.

dazzle (*ang.*)

(*zob.* sparare 2).

DBO (*ang.*)

(*zob.* Dead Black Out).

DCDM (*ang.*)

(*zob.* digital cinema distribution master).

dead (1) (*ang.*)

wygluszony akustycznie.

dead (2) (ang.)

uszkodzony.

dead (3) (ang.)

(*kin.*, *tv*) materiał wycięty.

dead air (ang.)

(*rad.*) przerwa w transmisji radiowej, brak dźwięku, cisza na antenie. [Frittella, 2005]

Dead Black Out (ang.)

(*teatr*) nagłe zgaszenie wszystkich reflektorów i światel w teatrze.

dead end (ang.)

(*kin.*) *dosl.* „śmiertelny koniec”, nieszczęśliwe zakończenie, przeciwieństwo „happy endu” w filmach gangsterskich.

dead room (ang.)

pokój dźwiękoszczelny.

dead studio (ang.)

studio wytłumione, bez pogłosu.

deadpan (ang.)

śmiertelnie poważny, kamienny, beznamiętny (o wyrazie twarzy, w odniesieniu np. do Bustera Keatona).

deadspot (ang.)

(*kin.*) martwy punkt, strefa planu filmowego, która pozostaje poza zasięgiem kamery.

débâcle (fr.)

klapa (*zob.* fiasco).

deboules (fr.)

seria obrotów wokół własnej osi w tańcu klasycznym.

debuttante

debiutujący, początkujący, debiutant (*por.* esordio).

debuttare

debiutować.

debuttare con l'Amleto, zadebiutować w roli Hamleta

debuto con l'Otello, zadebiutował w roli Otella

debuto in teatro, debiutuje w teatrze

debutto (1)

debiut (*por.* esordio).

fare il debutto, zadebiutować

debutto (2)

(*teatr*) pierwszy dzień przedstawienia. [Frittella, 2005]

debutto (3)

(*teatr*) pierwsza kwestia wypowiedziana przez aktora. [Frittella, 2005]

décadrage (fr.)

(*szt.*, *kin.*) odejście od centralnej kompozycji na rzecz ukazania głównych postaci w rogu obrazu, technikę tę stosował w malarstwie m.in. Edgar Degas.

decentramento

(*teatr.*) decentralizacja, udostępnianie teatru poza stolicą i innymi wielkimi aglomeracjami miejskimi. Idea ta została wprowadzona na szeroką skalę po II wojnie światowej, przyczyniając się do rozwoju teatru objazdowego; we Włoszech np. działalność Piccolo Teatro docierała do szerokiej publiczności, która nie miała wcześniej kontaktu z teatrem.

decibel

decybel.

decima arte

(*kin.*) o kinematografii, dziesiąta muza.

deciso

(*muz.*) określenie wykonawcze: zdecydowanie, z energią. [Habela, 1980]

declamare

deklamować, recytować, wygłaszać.

declamato (1)

deklamowany, recytowany.

declamato (2)

(*muz.*) recytatyw (*por.* recitativo).

declamatore

deklamator.

declamatoriamente

deklamatorsko.

declamatorio

deklamatorski, emfaticzny, napuszony.

declamatrice

deklamatorka.

declamazione

deklamacja.

buona declamazione, dobra deklamacja

cattiva declamazione, zła deklamacja
scuola di declamazione, szkoła retoryki

declivio

(*teatr.*) nachylenie, spadzistość, pochyłość, nachylenie sceny głównie w teatrach zabytkowych.

decoder (ang.)

dekoder.

decodificatore

dekoder.

décor (fr.)

scenografia.

decoramento

dekoracja.

decorare

dekorować, ozdabiać.

decorativismo

przesadna dekoratywność.

decoratore (1)

scenograf.

decoratore (2)

artysta dekorator.

decorazione

(*zob.* *scenario*).

decorazione scenica

(*teatr.*) dekoracja sceniczna.

decoroso

(*teatr.*) stosowność, kategoria estetyczna określająca to, co może być pokazywane na scenie (*por.* *bienséance*). [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

decorum (lac.)

(*zob.* *bienséance*, *decoroso*).

decostruzione

(*lit.*, *kin.*) dekonstrukcja, dekonstrukcjonizm, dekonstruktywizm, podejście filozoficzne (sposób odbioru tekstu) odnoszące się do wielorakich możliwych interpretacji wytworów kultury (Jacques Derrida, Roland Barthes, Julia Kristeva). [Journot, 2007]

découpage (fr.)

(*kin.*) scenopis, zapis projektu realizowanego filmu z listą ponumerowanych ujęć itd., podział sceny lub filmu na ujęcia (*zob.* *script*). [Hen-

drykowski, 1994; Dąbał, Andrejew, 2005]

découpage technique

(*zob.* *découpage*).

decrescendo

(*muz.*) stopniowe wyciszanie.

deculturation (ang.)

dekulturyzacja, proces zubożenia kulturalnego jakości emitowanych programów telewizyjnych. [Frittella, 2005]

dedica

dedykacja.

dedolight (ang.)

nieduże lampy o specjalnym systemie optycznym. [Dąbał, Andrejew, 2005]

deep focus (ang.)

(*kin.*) pełna głębia ostrości.

deep-field (ang.)

(*zob.* *deep focus*).

definizione

rozdzielczość.

defocus (ang.)

(*kin.*) nieostrość.

degradazione del colore

(*kin.*) uszkodzenie koloru ścieżki filmowej spowodowane działaniem światła i ciepła.

dehors (*fr.*)

(*zob. en dehors*).

deissi (*gr.*)

(*teatr.*) (od greckiego: pokaz, demonstracja), deixis. Jedna z części porozumiewania się, w której obok słów czy gestów aktorzy określają konkretny kontekst czasowo-przestrzenny: „tu”, „teraz”, „dzisiaj”, „ów”, „tamten” itd. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okoń-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

deittico

deiktyczny, słowa deiktyczne: zaimki osobowe, przysłówki wskazujące dystans czasowy lub przestrzenny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okoń-Sławińska, Sławiński, 1994]

deixis (*lac.*)

(*zob. deissi*).

delayed broadcast (*ang.*)

(*tv, rad.*) emisja programu z taśmy w późniejszym terminie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

delegato di produzione

(*tv*) operator pełniący funkcję zastępcy producenta przy konkretnej produkcji telewizyjnej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

delegato musicale

(*tv*) osoba odpowiedzialna za dobór podkładu muzycznego do emitowa-

nego programu telewizyjnego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

deliberazione

(*teatr.*) deliberacja. W dramaturgii klasycznej wypowiedź, najczęściej w monologu, podczas której postać ujawnia swoje rozterki, wewnętrzne konflikty.

delicatamente

(*zob. delicato*).

delicato

(*muz.*) określenie wykonawcze: delikatnie.

delivery material (*ang.*)

(*kin.*) kompletny materiał filmowy dostarczony dystrybutorowi przez producenta filmowego, na który składa się kopia filmu, scenariusz, afisze i plakaty itp. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

demarcatori

znaczniki dyskursu.

demenziale

(*zob. cinema demenziale*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

demi-plié (*fr.*)

półprzysiad w tańcu klasycznym.

demi plié et grand plié (*fr.*)

półprzysiad i przysiad w tańcu klasycznym.

demo

(*rad.*) demo, nagranie demo.

demodulazione

demodulacja.

denegazione

(*teatr.*) denegacja. Jest to termin zapożyczony z psychoanalizy, który oznacza proces ujawniania stłumionych w podświadomości uczuć. Proces denegacji w teatrze pozwala widzowi na ujawnienie pewnych zatajonych w niepamięci negatywnych uczuć. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

denotazione

denotacja.

dénouement

(*teatr.*) rozwiązanie, scena finałowa, zwieńczenie akcji sztuki teatralnej (*zob.* scena finale).

densità

gęstość.

densitometria

(*fot.*) densytometria, pomiar stopnia zaczernienia światłoczułego materiału fotograficznego.

deposito del materiale di scena

(*teatr.*) dział z rekwizytami.

deposito legale

obowiązek dostarczania do określonych bibliotek nieodpłatnie druków,

książek oraz dokumentów dźwiękowych i audiowizualnych.

depth (*ang.*)

głębokość, głębia.

depth of field (1) (*ang.*)

głębina ostrości przedmiotu.

depth of field (2) (*ang.*)

zasięg widzenia.

depth of field scale (*ang.*)

(*kin.*) skala ostrości.

depth of focus (*ang.*)

(*kin.*) głębia ostrości.

deputy stage manager (*ang.*)

(*teatr.*) zastępca dyrektora sceny.

derivative distribution rights

(*ang.*)

prawa do dystrybucji ewentualnych sequele (kontynuacji filmu). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

desk stand (*ang.*)

mały stolikowy statyw mikrofonowy.

descort

rodzaj poezji i pieśni truverów.

descrittivo

opisowy (*zob.* *mimare in modo descrittivo*, *recitare in modo descrittivo*).

descrittore

(*rzecz.*) opisujący.

descrittrice

(*rzecz.*) opisująca.

descrizione

(*teatr.*) opis przedstawienia (spektaklu).

descrizione oggettiva

obiektywne przedstawienie faktów.

descrizione realistica

opis realistyczny.

design (*ang.*)

(*kin.*) projekt.

design department (*ang.*)

dział scenografii.

design engineer (*ang.*)

projektant

dessus (*fr.*)

(*muz.*) najwyższy głos wokalny.

destinatario

odbiorca przekazu.

destra mano

(*muz.*) prawa ręka.

detail (*ang.*)

(*zob.* dettaglio).

detective movie (*ang.*)

(*lit., kin., tv*) kryminał, powieść detektywistyczna (*zob.* detective story). [Bleiler, 2004; Fortuna, 2009].

detective story (*ang.*)

(*lit., kin., tv*) kryminał, powieść detektywistyczna (*zob.* detective movie). [Bleiler, 2004; Fortuna, 2009].

detector magnetico

detektor magnetyczny Marconiego.

DETT

(*zob.* dettaglio).

dettaglio

(*kin.*) kadr ujmujący powiększenie jednego detalu, jak np. ucha, oka, klucza (*zob.* particolare).

detto e non detto

(*teatr.*) wypowiedziane i niewypowiedziane. Tekst dramatyczny, spektakl, wypowiedzi bohaterów są zawsze niepełne i niekompletne, nie dają odbiorcy pełnego obrazu rzeczywistości prezentowanej, nie ujawniają wszystkiego o postaciach i wydarzeniach. Do odbiorcy należy odcyfrowanie, zrozumienie i interpretacja tego, co nie jest jednoznacznie powiedziane. [Pavis, 1998, 2002]

deuce (*ang.*)

reflektor o mocy 2000 W.

deus ex machina (*łac.*)

(*teatr.*) (z łaciny: bóg z maszyny) *deux ex machina*. Termin ten oznacza nagły i nieoczekiwany zwrot akcji, najczęściej występował pod koniec sztuki. W teatrze antycznym, to bóstwo interweniowało w bieg wydarzeń. Z czasem, jak w przypadku sztuk Molière'a, wprowadzenie nowej postaci rozwiązywało konflikt. [Pavis, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

deuteronista

(*teatr., staroż.*) deuteronista. W tragedii greckiej postać drugoplanowa, drugi pod względem ważności główny bohater; współcześnie rola odtworzana często przez gwiazdę, która jest gościem specjalnym występującym w spektaklu. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Frittella, 2005]

Deutsche Wochenschau (*niem.*)

(*kin.*) niemiecka kronika filmowa.

Deutsches Theater (*niem.*)

(*teatr.*) berliński teatr dramatyczny założony w 1883 roku. [Kosiński, 2006]

development hell (*ang.*)

(*kin., tv*) określenie procesu poprawek i udoskonalania scenariusza filmowego lub telewizyjnego. [Frittella, 2005]

développé (*fr.*)

rodzaj ruchu w tańcu klasycznym.

device (*ang.*)

urządzenie.

devoltore

opornica, ściemniacz. [Bocian, Zabłocki, 2008]

di primo piano

wiodąca rola.

diafonia

(*tv*) przesłuch, prześwit, przenik.

diaframma (1)

przegroda, bariera.

diaframma (2)

(*fot.*) diafragma, przysłona, przysłona fotograficzna.

diaframma (3)

przepona.

dialettica dell'enunciato e dell'enunciazione

(*teatr.*) dialektyka wypowiedzi i wypowiedziania.

dialettico

dialektyczny (*zob.* teatro dialettico).

dialogare (1)

(*kin.*) układać dialog, dialogować, napisać w formie dialogu.

dialogare un film, napisać dialogi do filmu

dialogare (2)

prowadzić dialog, rozmawiać.

dialogato

dialogowy, w formie dialogu.

dialoghista (1)

(*lit., kin., tv*) autor/autorka dialogów filmowych, teatralnych itd., dialogista, dialogista scripter, reżyser dialogów (*por.* dialoghista 2).

dialoghista (2)

(*kin., tv*) dialogista zajmujący się opracowaniem ścieżki dialogowej w filmie, opracowuje wersję dubbingową i dopasowuje tekst do ruchu ust aktorów, korepetytor dialogów, który pracuje z aktorem nad replikami w języku obcym (*por.* dialoghista 1).

dialogicamente

(*lit.*) w formie dialogu.

dialogico

dialogowy, w formie dialogu.

dialogismo

(*lit.*) dialogizacja, wprowadzenie dialogów, dialogiczność.

dialogist (ang.)

(*zob.* dialoghista 1, 2).

dialoghizzare

przedstawić w formie dialogu.

dialogo

(*teatr., kin., muz.*) dialog. Rozmowa prowadzona przez co najmniej dwie osoby. Cechą podstawową dialogu w teatrze jest wymiana i zwrotność komunikacji między rozmówcami. [Kosiński, 2006]

dialogo solitario

dialog „w samotności”. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

dialogue assistant (ang.)

(*kin.*) asystent reżysera do spraw dialogu.

dialogue coach (ang.)

(*zob.* dialoghista 2).

dialogue director (ang.)

(*zob.* dialoghista 1).

dialogue editor (ang.)

(*kin.*) montażysta dialogów (*zob.* *montatore dei dialoghi*). [Frittella, 2005]

dialogue list (ang.)

(*kin.*) lista dialogowa.

dialogue track (ang.)

(*kin.*) ścieżka dźwiękowa dialogów.

dialogue writer (ang.)

autor dialogów (*zob.* dialoghista 1).

dialogue editor (ang.)

(*zob.* *montatore del suono*).

dianoia (gr.)

(*teatr.*) treść wypowiedzi postaci, jeden z sześciu elementów, z których składa się tragedia (lexis, mythos, ethos, dianoia, melos, opsis). [Frittella, 2005]

diapason

(*muz.*) kamerton.

diaphragm (ang.)

(*zob.* diafragma).

diaporama

diaporama.

diapositive

diapozytyw.

diaria

(*teatr., kin.*) dieta. Suma przeznaczona na pokrycie dziennych kosztów utrzymania aktorów i techników podczas występów gościnnych.

diaria giornaliera

dieta dzienna.

diario di lavorazione

(*kin.*) dokument prowadzony przez sekretarza planu, który uwzględnia wszystko, co się dzieje na planie każdego dnia w celu możliwości późniejszego określenia wszystkich kosztów związanych z produkcją.

diatriba

(*lit.*) diatryba, gatunek filozoficzno-literacki (w formie dialogu) o charakterze moralizatorskim. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

diaviva

(*kin.*) krótki film lub seria slajdów z komentarzem reklamowym (wyświetlany w kinach lub telewizjach prywatnych).

dibattito

(*tv*) dyskusja, debata telewizyjna.

dicitore

(*teatr., dawn.*) recytator, deklamator, narrator, mówca.

dicroico

(*fot., kin.*) dichroiczny, kolorowy element optyczny, służący do selektywnego przepuszczania światła.

diction (ang.)

(*zob.* dizione).

didascalìa (1)

(*teatr.*) (z greckiego: nauczanie) didaskalia. Wskazówki i objaśnienia autora dramatu dotyczące jego własnego tekstu. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Wołowski, 2016; Kosiński, 2006]

didascalia (2)

(*kin.*) napisy w filmie.

didascalia (3)

(*kin.*) czołówka filmu.

didascalia (4)

podpis pod ilustracją, rysunkiem lub wykresem.

didascalicamente

pouczająco, dydaktycznie.

didascalico

pouczający dydaktyczny, moralizatorski.

poesia didascalica, poezja dydaktyczna

didascalie finali

(*kin.*) napisy końcowe (*zob.* titoli di coda).

didascalie implicite

(*teatr.*) dekoracja słowna. Dekoracja, która opisana jest w komentarzu postaci, a nie za pomocą środków wizualnych. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

didascalie iniziali

(*kin.*) czołówka filmu (*zob.* titoli di testa).

didatta

pedagog, dydaktyk.

diegesi

(*teatr.*) diegeza, opowiadanie; to, co przedstawione. Sposób naśladowania (opisywania) zdarzeń za pomocą słów, którymi opowiadana jest pewna historia, niezwiązana z bezpośrednim przedstawieniem działań uczestników danego zdarzenia. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002; Czyżewski, Sitarski, 2012]

diegesis (gr.)

(*zob.* diegesi).

diegetico

(*kin.*) diegetyczne, wchodzące w skład filmu: muzyka, efekty akustyczne itd. [Journot, 2007; Czyżewski, Sitarski, 2012]

diegetizzato

(*zob.* diegetico).

dieselpunk (ang.)

(*kin.*) dieselpunk, nurt w fantastyce naukowej, odmiana cyberpunku, którego akcja rozgrywa się w pierwszej połowie XX wieku (*zob.* cyberpunk).

diesis

(*muz.*) krzyżyk.

dietro le quinte

(*teatr., kin., tv*) za kulisami.

differita

(zob. in differita) retransmisja.

diffusione

dyfuzja, przenikanie.

diffusione della cultura

upowszechnianie kultury.

diffusione radiofonica

(rad.) radio, radiofonia.

diffusore acustico

głośnik.

digital audio broadcasting

(ang.)

(rad.) nadawanie programów radiowych w formie cyfrowej.

digital audio tape (ang.)

taśma magnetyczna w kasce używana do zapisu sygnału fonicznego po przemianie na sygnał cyfrowy.

digital camera (ang.)

kamera cyfrowa. [Rovescalli, 2000]

digital cinema distribution master (ang.)

master cyfrowy w postaci nieskompresowanych plików obrazowych i dźwiękowych.

digital compositing (ang.)

proces cyfrowego montażu wielu obrazów. [Arijon, 2002, 2008]

digital intermediate (ang.)

(zob. correzione colore digitale). [De Giusti, 2008]

digital light processing (ang.)

nazwa techniki projekcji szerokoformatowej. [Bocian, Zabłocki, 2008]

digital radio broadcasting

(zob. digital audio broadcasting).

digital sound (ang.)

dźwięk cyfrowy.

digitale

cyfrowy. [Fleischner, Somalvico, 2002]

digitalizzare

digitalizować.

digitalizzazione

digitalizacja, cyfryzacja, archiwizacja. Przeniesienie starych filmów na nośniki cyfrowe. [Dąbał, Andrejew, 2005; Rovescalli, 2000]

dilavamento

(kin.) płukanie, przemywanie, kąpiel wodna w obróbce taśmy. [Bocian, Zabłocki, 2008]

dilemma

(teatr.) dylemat, alternatywa. Ulu-biony środek w dramaturgii klasycznej, który podkreślał konflikt dramatyczny. Dylemat dotyczył przede

wszystkim rozdarcia wewnętrzne-
go bohatera między obowiązkiem
i uczuciem (*por.* *raciniano*, *tragico*,
tragedia). [Pavis 1996, 1998, 2002]

dilettante

(*przym.*) niezawodowy, amatorski.

dilettante

(*rzecz.*) niezawodowiec, amator.

dimensione

(*przen.*) zakres, rozmiar.

opera drammatica di grandi dimen-
sioni, dzieło dramatyczne pokaźnych
rozmiarów

diminuendo

(*muz.*) stopniowe wyciszanie dźwięku.

dimmer (*ang.*)

regulator oświetlenia, ściemniacz
(*zob.* *devoltore*). [Dąbał, Andrejew,
2005]

dimostrare

pokazywać.

dimostrazione di lavoro

(*teatr.*) pokaz warsztatu (aktora).
[Pavis, 1996, 1998, 2002]

dimostrazione di lavoro aperta al pubblico

pokaz warsztatu aktora ze wstępem
wolnym dla widza.

dim-out (*ang.*)

przygaszenie światel w kinie lub te-
atrze. [Frittella, 2005]

dio dalla macchina

(*zob.* *deus ex machina*).

diodi di Germanio

diody półprzewodnikowe wykonane
z kryształu germanu.

diodo

dioda.

dionisiaco

dionizyjski, dionizyjskość. W nawią-
zaniu do *Narodzin tragedii* Fryderyka
Nietzschego dionizyjskość oznacza
niczym nieokiełznaną siłę wyrazu
pochodzącą nierzadko z podświa-
domości, stąd jej charakterystyczna
chaotyczność. W przeciwieństwie do
pierwiastka apollińskiego jest sztuką
budzącą emocje i nie skłania do kon-
templacji (*por.* *apollineo*). [Pavis,
1996, 1998, 2002]

Dionisie

Dionizje, święta w starożytnej Grecji
na cześć Dionizosa.

diopter (*ang.*)

dioptria, jednostka wielkości skupie-
nia soczewki.

diopter lens (*ang.*)

(*zob.* *lente diottrica*).

diorama

(*kin.*) makietta, model dekoracji.
[Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

dipolo elettromagnetico

(*rad.*) dipol elektromagnetyczny.

direct cut (*ang.*)

(*zob.* stacco 2).

direct music (*ang.*)

(*kin.*) muzyka pochodząca ze źródła bezpośrednio widocznego na ekranie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

direction (1) (*ang.*)

(*zob.* regia).

direction (2) (*ang.*)

(*teatr., kin.*) wskazówki reżysera dotyczące interpretacji i gry aktorskiej.

director (*ang.*)

(*zob.* regista).

director assistant (*ang.*)

(*zob.* aiuto regista).

director of cinematography

(*ang.*)

(*zob.* direttore della fotografia).

director of photography (*ang.*)

(*zob.* direttore della fotografia).

director's chair (*ang.*)

(*kin.*) krzesło reżysera.

director's cut (*ang.*)

(*zob.* versione rimontata dal regista).

direct-to-video (*ang.*)

(*kin.*) direct-to-video, produkcja filmowa przeznaczona na rynek filmu domowego.

diretta

(*zob.* in diretta) transmisja na żywo.
[Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

direttore

dyrektor, kierownik, menedżer.

direttore amministrativo

dyrektor <kierownik> administracyjny.

direttore artistico

(*teatr.*) dyrektor artystyczny.

direttore commerciale

dyrektor handlowy.

direttore d'orchestra

dyrygent.

direttore dei programmi

(*tv*) dyrektor programów.

direttore del cast

(*kin.*) kierownik obsady.

direttore del doppiaggio

(*kin.*) reżyser dubbingu.

direttore dell'immagine

(*kin.*) mistrz charakterystyki.

direttore della fotografia

(*kin.*) operator obrazu, operator filmowy.

direttore delle luci

(*kin.*) kierownik oświetlenia.

direttore di banda

dyrektor zespołu.

direttore di coro

chórmistrz, dyrygent.

direttore di edizione

(*zob.* supervisore della post produzione).

direttore di produzione

(*kin.*) kierownik produkcji.

direttore di sala

kierownik sali (administracyjno-gospodarczy).

**direttore di scena
(del palcoscenico)**

inspicjent, tzw. prawa ręka reżysera, zajmuje się organizacją pracy. Etymologicznie polskie słowo, pochodzi od łacińskiego *inspiciens*, oznaczającego osobę nadzorującą. [Camilleri, 2001]

direttore di teatro

dyrektor teatru.

**direttore generale di
produzione**

(*zob.* direttore di produzione).

direttore letterario

dyrektor literacki.

direttore marketing

dyrektor do spraw marketingu.

direttore musicale

dyrektor muzyczny (*zob.* direttore d'orchestra).

direttore responsabile

(*dzien.*) redaktor naczelny.

direttore scenico

(*zob.* regista).

direttore tecnico

(*kin.*) kierownik techniczny.

direzione (artistica)

(*zob.* direttore artistico).

direzione d'attore

(*teatr.*) prowadzenie aktora. Praca reżysera z aktorem od pierwszych prób aż do korekt przedstawienia, dokonywanych już po udostępnieniu spektaklu publiczności. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

direzione di scena

(*teatr.*) kierownictwo planu, inspi-
cjentura. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

direzione scenica

(*zob.* regia).

dirigente di un corpo di ballo

baletmistrz.

dirigere (1)

kierować czymś.

dirigere (2)

(*muz.*) dyrygować.

dirigere un'orchestra

(*muz., czas.*) dyrygować orkiestrą.

diritti cinematografici

prawa filmowe do ekranizacji.

diritti d'autore

prawa autorskie, honorarium autor-
skie.

diritti di adattamento

prawa do ekranizacji.

diritti di riproduzione

prawa do reprodukcji.

diritti di trasmissione

(*zob.* diritti televisivi).

diritti televisivi

(*tv*) prawa do transmisji telewizyjnej.

diritto di accesso

prawo dostępu.

dirty movie (*ang.*)

(*kin.*) film pornograficzny.

dirty soundtrack (*ang.*)

(*zob.* colonna sonora sporca).

disaster movie (*ang.*)

(*kin.*) film katastroficzny (*zob.* film
catastrofico).

disc jockey

disc jockey, DJ.

disco

płyta gramofonowa.

disco in vinile

płyta gramofonowa.

disco rigido

twardy dysk.

discografica

osoba zatrudniona w przemyśle pły-
towym.

discografico

dotyczący dyskografii.

discorsivo

(*zob.* discorso).

discorso

dyskurs, wypowiedzenie, wypowiedź.

discorso centrale

(*teatr.*) dialog globalny.

discorso del personaggio

dialog postaci.

discorso drammatico

dyskurs dramatyczny.

discovered at rise (*ang.*)

(*teatr.*) aktorzy obecni na scenie w momencie, gdy zostaje podniesiona kurtyna lub zapalone światła. [Frittella, 2005]

discovery shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie z niespodziewanym obiektem lub postacią. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

discussion programme (*ang.*)

(*zob.* dibattito).

disegnatore

rysownik, projektant.

disegnatore di luci

(*teatr., kin.*) oświetleniowiec, osoba zajmująca się oświetleniem sceny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

disegnatore di storyboard

(*kin.*) projektant scenorysu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

disegno animato

(*zob.* cartone animato, animazione).

disegno su pellicola

(*zob.* animazione). [Dąbal, Andrejew, 2005]

dish (*ang.*)

(*zob.* antenna parabolica).

disillusione

(*teatr.*) deziluzja. Odrzucenie jako prawdziwego świata przedstawianego na scenie. (*por.* illusione).

dismiss on set... (*ang.*)

(*kin.*) zakończenie zdjęć o... [Frittella, 2005]

disnarrativo

(*zob.* decostruzione).

display (*ang.*)

(*kin.*) monitor ekranowy; wyświetlacz; pokaz, wystawa, ekspozycja; demonstrowanie, przedstawienie; manifestowanie, manifestacja. [Bocian, Zabłocki, 2008]

disponibile

darmowy, wolny, dostępny.

disponibilità

czasowe zawieszenie w czynnościach.

disporre

przygotować, na/szykować.

dispositivo

urządzenie, mechanizm.

dispositivo ottico

(*zob.* strumento ottico).

dispositivo scenico

(*teatr.*) dyspozytyw sceniczny.

dissociare

oddzielać, rozdzielać.

dissolve (*ang.*)

(*zob.* dissolvenza).

dissolvenza

(*kin., tv*) ściemnianie lub rozjaśnianie obrazu. [Amiel, 2006; Frittella, 2005]

dissolvenza a chiudere

(*zob.* dissolvenza a nero).

dissolvenza a nero

(*kin., tv*) stopniowe ściemnianie obrazu do pojawienia się czarnego ekranu. [Amiel, 2006]

dissolvenza ad aprire

(*zob.* dissolvenza da nero).

dissolvenza da nero

(*kin., tv*) stopniowe przejście od czarnego ekranu do rozjaśnienia obrazu. [Amiel, 2006]

dissolvenza in apertura

(*kin.*) rozjaśnianie obrazu (*zob.* dissolvenza da nero). [Cieśla, Jamrozik, Kłos, 2001; Amiel, 2006]

dissolvenza in chiusura

(*kin.*) ściemnianie obrazu (*zob.* dissolvenza a nero). [Cieśla, Jamrozik, Kłos, 2001; Amiel, 2006]

dissolvenza in ingresso

(*zob.* dissolvenza in apertura).

dissolvenza in uscita

(*zob.* dissolvenza in chiusura).

dissolvenza incrociata

(*kin.*) półmiks, przenikanie, stopniowe przechodzenie jednego obrazu w drugi. [Cieśla, Jamrozik, Kłos, 2001; Amiel, 2006]

dissolvenza sonora (*ang.*)

(*kin., tv, rad.*) zanikanie, rozmywanie się dźwięku lub jego podgłaśnianie.

dissolvenza sonora in apertura

(*kin., tv, rad.*) podgłaśnianie dźwięku, wzmacnianie sygnału fonicznego.

dissolvenza sonora in chiusura

(*kin., tv, rad.*) zanikanie dźwięku, zmniejszanie głośności.

dissolvere (1)

rozbijać, rozdzielać.

dissolvere (2)

rozpuszczać, rozpraszać.

dissonanza

(*zob.* cacofonia).

distanza

(*teatr.*) dystans. Postawa widza, który nie jest emocjonalnie zaangażowany w przebieg przedstawienia. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

distanza iperfocale

(*fot.*) odległość hiperfokalna, odległość między aparatem a obiektem, na który ustawiono ostrość.

distanza focale

(*fot., kin.*) długość ogniskowej.

distanza retrofocale

(*fot., kin.*) odległość między ostatnią soczewką obiektywu a płaszczyzną odwzorowania. [Bocian, Zabłocki, 2008]

distanziazione

(*teatr.*) gra z dystansem, dystans między widownią a sceną (Bertolt Brecht).

distendere

rozłożyć, rozkładać, rozwieszać.

distensione comica

(*teatr.*) odprężenie komiczne.

distico (1)

(*muz.*) kuplet, epizod, część ronda.

distico (2)

(*dzien.*) przypis górny, notka górna. [Cieśla, Jamrozik, Kłos, 2001]

distico (3)

(*lit.*) dystych, dwuwiersz. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

disticomitia

dystychomytia. Żywy dialog w dramacie wierszowanym, wymiana replik dwuwiersowych (*por.* sticomitia). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

distopia

(*lit., kin.*) dystopia, utwory (filmy) przedstawiające czarną wizję przyszłości.

distopico

(*kin.*) mroczny film o przyszłości.

distorsione (1)

zniekształcenie.

distorsione (2)

(*rad., tv*) zniekształcenie, odkształcenie.

distorsione del quadro, zniekształcenie obrazu

distorsione a bariletto, zniekształcenie baryłkowate

distorsione sonora

zniekształcenie dźwięku.

distorsione verticale

(*kin.*) zniekształcenie obrazu poprzez jego pionowe wydłużenie. [Frittella, 2005]

distorsione visiva

(*kin.*) zniekształcenie obrazu.

distortion (*ang.*)

(*zob.* distorsione).

distrib (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety” dystrybutor. [Frittella, 2005]

distribbery

w żargonie magazynu „Variety” firma dystrybucyjna. [Frittella, 2005]

distributor (*ang.*)

(*zob.* distributore).

distributore

dystrybutor lub firma dystrybucyjna.

distribuzione cinematografica

(*kin.*) dystrybucja filmu.

distribuzione cinematografica limitata

(*kin.*) ograniczona dystrybucja filmu.

distribuzione commerciale

dystrybucja.

distribuzione dei ruoli

(*teatr., kin.*) obsadzenie aktorów rolami.

distribuzione delle parti

(*zob.* distribuzione dei ruoli).

disturbo del microfono

zakłócenia mikrofonu.

ditirambo

(*teatr.*) (ze starogreckiego *διθύραμβος* – dithyrambos) dytyramb. W antycznej Grecji pieśń śpiewana i tańczona pod kierunkiem koryfeusza, oda pochwalna ku czci Dionizosa. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kosiński, 2006]

ditta

(*teatr.*) zespół artystyczny, grupa aktorska.

dittafono

dyktafon.

diteggiatura

(*muz.*) aplikatura, technika palcowania.

dittico

(*szt.*) dyptyk.

diurna

(*teatr.*) spektakl popołudniowy, zwany również z francuska *matinée* (*dosł.* „ranek”).

diurno

(*teatr.*) dzienny (*zob.* diurna). *spettacolo diurno*, przedpołudniowy spektakl

diva

gwiazda, diwa.

la diva dell'opera, diwa operowa

la diva dello schermo, gwiazda filmowa

la diva del varietà, diwa kabaretowa

divergenza

rozbieżność, odchylenie.

divertente

zabawny, wesoły, rozrywkowy.

divertimento

(muz.) divertimento, forma instrumentalna rozpowszechniona w XVIII wieku.

divertissement (fr.)

(teatr.) rodzaj intermedium, najczęściej w formie śpiewno-baletowej lub recytowanej, jako przerywnik między aktami głównej sztuki. Rozpowszechniony przede wszystkim w XVII i XVIII wieku (*por.* intermedio). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

divino

(*zob.* prodigioso).

divismo (1)

(kin.) produkowanie filmu kasowego z udziałem gwiazd kina. [Frittella, 2005]

divismo (2)

(o aktorach, sportowcach, politykach itd.) gwiazdorstwo, kreowanie się na

bożyszcze tłumów. [Cieśla, Jamrozik, Kłos, 2001; Frittella, 2005]

divismo (3)

kult aktorów, system gwiazd (François-Joseph Talma, Edmund Kean, Sarah Bernhardt, Eleonora Duse).

divo

gwiazdor, gwiazda, bożyszcze.

il divo dello schermo, bożyszcze ekranu

dizione (1)

dykcja (*por.* declamazione, recitazione).

avere una dizione perfetta, mieć perfekcyjną dykcję

attore con dizione perfetta, aktor z bardzo dobrą dykcją

prendere lezioni di dizione, pobierać lekcje dykcji

dizione precisa, czysta dykcja

dizione corretta, poprawna dykcja

dizione (2)

recytacja, deklamacja.

dizione artistica

dykcja artystyczna.

dizione fonetica

dykcja fonetyczna.

dizione naturalista

dykcja naturalna.

DLP (*ang.*)

(*zob.* digital light processing).

do

(*muz.*) do (solmizacyjna nazwa nuty).

do di petto

rejestr piersiowy (*zob.* acuto 2).

doccia

(*por.* candela).

docu (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety” dokument, film dokumentalny (*zob.* docudrama). [Frittella, 2005]

docudrama (*ang.*)

(*teatr., tv*) dokumento-dramat.

documentario

(*kin., tv*) film dokumentalny.

documentario interattivo

(*zob.* web documentario).

documentario multimediale

(*zob.* web documentario).

documentario naturalistico

(*kin.*) film przyrodniczy.

documentario radiofonico

(*rad.*) feature. Gatunek radia non-fiction łączący w sobie elementy słuchowiska, dokumentu i reportażu. [Kowalska, 2019]

documentarista

(*tv, kin.*) autor/autorka filmu dokumentalnego.

documentary

(*zob.* documentario).

documentazione

(*teatr.*) dokumentacja. Zebrane dokumenty dotyczące historii pewnego teatru lub opisy różnych przedstawień. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

documenti ipertestuali

(*zob.* ipertesto).

documento audiovisivo

(*av.*) dokument audiowizualny.

docuweb

(*zob.* web documentario).

dodecafonia

(*muz.*) dodekafonia, technika atonalna.

dogana

urząd celny.

dogma

(*zob.* Dogma '95).

Dogma '95

(*kin.*) Dogma '95 to manifest artystyczny awangardowej grupy twórców filmowych z Danii, podpisany w roku 1995 w Kopenhadze. Autorami byli: Thomas Vinterberg, Lars

von Trier, Kristian Levring i Søren Kragh-Jacobsen. [Frittella, 2005; Journot, 2007]

dolce

(muz.) określenie wykonawcze: łagodnie.

dolcissimo

(muz.) określenie wykonawcze: bardzo łagodnie.

dolente

(zob. doloroso).

dolly (1) (ang.)

(kin.) dolly, dolka, wózek transportowy. [Dąbał, Andrejew, 2005]

dolly (2) (ang.)

(kin.) sposób poruszania się kamery do góry i do dołu. Kamera jest umieszczona na wysięgniku bądź dźwigu i może śledzić filmowany obiekt lub poruszać się przed nim.

dolly back (ang.)

(kin.) odjazd wózkiem (zob. carrello indietro). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

dolly grip (ang.)

(zob. carrellista).

dolly in (ang.)

(kin.) najazd wózkiem (zob. carrello in avanti). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

dolly man (ang.)

(zob. carrellista).

dolly operator (ang.)

(zob. carrellista).

dolly pusher (ang.)

(zob. carrellista).

dolly shot (ang.)

(kin.) zdjęcia z poruszającej się kamery, np. z wózka (zob. carrellata). [Frittella, 2005]

dollying (ang.)

(zob. carrellata).

doloroso

(muz.) określenie wykonawcze: boleśnie.

dolorismo

(rad., tv) bolesność. Wyrażenie bólu poprzez radio i telewizję. [Frittella, 2005]

domanda

(zob. su domanda).

domanda e risposta (1)

(tv, rad.) interaktywny program radiowy lub telewizyjny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

domanda e risposta (2)

(kin.) pytanie i odpowiedź, metoda polegająca na ukazaniu przejścia czasowego. [Arijon, 2002, 2008]

domare

oswoić, oswajać.

dome (*ang.*)

(w żargonie teatralnym *zob.* inseguei persona).

domestic comedy (*ang.*)

(*kin.*) komedia dawnego kina niemego.

domestic version (*ang.*)

(*kin., tv*) wersja krajowa.

domestica

(*teatr.*) służąca, gosposia.

domestico

(*teatr.*) służący.

dominio pubblico

domena publiczna.

domino

oświetleniowy pulpit nastawczo-regulacyjny firmy Domino.

Don Giovanni malvagio

(postać) nikczemny donżuan, snob, macho i seksista.

donut spot (*ang.*)

(*rad.*) reklama radiowa. [Frittella, 2005]

door slam (*ang.*)

(*teatr.*) *dosl.* „trzaśnięcie drzwiami”, w teatrze skrzynka z drewna z cięż-

ką przykrywką, której trzaśnięcie symuluje otwieranie lub zamykanie drzwi podczas spektaklu. [Frittella, 2005]

doozy (*ang.*)

termin stworzony na określenie czegoś, co wywołuje olbrzymie emocje i przeżycia. Coś wielkiego, nadzwyczajnego (zarówno dobrego, jak i złego).

Doppelgänger (*niem.*)

(*zob.* doppio, sosia).

doppia

(*kin.*) kadr obejmujący dwie postaci.

doppia esposizione

(*fol., kin.*) podwójna ekspozycja, podwójne naświetlenie, odbitka z podwójnie naświetlonego negatywu.

doppia programmazione

(*kin.*) seans dwóch filmów za cenę jednego.

doppiaggio

(*kin., tv*) dubbing.

doppiaggio e l'audiodescrizione delle opere audiovisive, dubbing i opis dźwiękowy dzieła/utworu audiowizualnego

doppiare

dubbingować.

doppiato

(*kin., tv, rad.*) film lub program z dubbingiem.

doppiatore (1)

aktor dubbingowy.

doppiatore (2)

aktor głosowy.

doppio (1)

sobowtór (*por.* *doppione*).

doppio (2)

(*muz.*) podwójny.

doppio bemolle, podwójny bemol

doppio diesis, podwójny krzyżyk

doppio canone, podwójny kanon

doppio movimento, dwukrotnie szybsze tempo

doppio tempo, dwukrotnie szybsze tempo

doppio pedale, podwójny pedał

doppio ruolo

(*zob.* *doppione*).

doppio spettacolo

(*zob.* *doppia programmazione*).

doppione

(*teatr., kin.*) podwójna rola. Jednemu aktorowi powierza się odgrywanie dwóch różnych postaci w tej samej sztuce.

dot (ang.)

(*zob.* *bandiera tonda*).

Dottor Graziano

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, był karykaturą pedantów i pseudo-uczonych (*zob.* *dottore*). [Surma-Gawłowska, 2015]

dottore

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, starzec, pojawia się w śmiesznych sytuacjach jako lekarz, filozof lub po prostu uczony. [Kosiński, 2006]

double (ang.)

(*zob.* *controfigura*).

double exposure (ang.)

(*zob.* *doppia esposizione*).

double feature (ang.)

(*kin.*) projekcja filmowa dwóch filmów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

double headset (ang.)

interkom z niezależnymi słuchawkami (*zob.* *cuffie*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

double role (ang.)

(*zob.* *doppione*).

double take (ang.)

(*kin.*) dwa różne ujęcia, duble. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

doubling (ang.)

(*zob.* *doppione*).

down shot (*ang.*)

ujęcie z góry.

downstage (*ang.*)

(*zob.* proscenio).

draftman (*ang.*)

(*zob.* disegnatore).

drag (*ang.*)

aktor przebrany w strój płci przeciwnej (*zob.* drag queen).

drag queen (*ang.*)

drag queen.

drama (*ang.*)

(*zob.* dramma).

drama court (*ang.*)

(*zob.* courtroom drama).

drama school (*ang.*)

szkoła teatralna.

drama-CD (*ang.*)

(*rad.*) radio drama, audio drama, dramat radiowy, słuchowisko radiowe. [Doglio, Richeri, 1980]

dramality (*ang.*)

(*tv*) program lub serial telewizyjny, który łączy elementy dramatu i reality show. [Frittella, 2005]

dramatic irony (*ang.*)

ironia dramatyczna.

dramatic license (*ang.*)

licentia poetica, swoboda artystyczna, dramatyczna. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Dramatiker (*niem.*)

autor dramatyczny (*por.* scrittore drammatico).

dramatis personae

(*zob.* nomi dei personaggi).

dramatist (*ang.*)

(*zob.* drammaturgo).

Dramaturg (*niem.*)

(*teatr:*) kierownik literacki, dramaturg.

drame lyrique (*fr.*)

opera.

dramedy (*ang.*)

(*tv*) komedia dramatyczna w postaci serialu telewizyjnego. Przykładem jest *MASH*. [Frittella, 2005]

dramma

(*teatr:*) dramat, sztuka teatralna. Jeden z trzech rodzajów literackich obok epiki i liryki. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

dramma a tappe

(*teatr:*) dramat stacyjny (*zob.* Stationendrama). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

dramma a tesi

(*teatr.*) sztuka z tezą, sztuka problematyczna. Autor sztuki ilustruje w dramacie pewną tezę moralną, filozoficzną lub inną i pragnie przekonać do niej widza, czytelnika. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

dramma analitico

(*teatr.*) dramat analityczny. Jest to forma klasycznej odmiany dramatycznej. Akcja rozwija się stopniowo, ujawniając powoli fakty i zdarzenia z przeszłości, co wpływa na zmianę postrzegania i oceny sytuacji, a w efekcie prowadzi do katastrofy. [Kosiński, 2006; Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

dramma antico

(*teatr.*) starożytny dramat.

dramma aperto

(*teatr.*) dramat otwarty, współczesna forma dramatu odrzucająca linearność akcji i związki przyczynowo-skutkowe, oparta na fragmentarycznej kompozycji luźno ze sobą powiązanych autonomicznych epizodów (*por.* opera aperta). [Olinkiewicz, 2003]

dramma barocco

(*teatr.*) dramat barokowy. W widowisku teatralnym wykorzystywano efekty psychologiczne i łączono różne dziedziny artystyczne, takie jak muzyka i plastyka. [Brown, 1999]

dramma borghese

(*teatr.*) dramat mieszczański – rodzaj dramatu, który cieszył się popularnością w XVIII i pierwszej połowie XIX wieku. W swojej tematyce i formie stanowił przeciwwagę dla sztywnych reguł dramatu klasycystycznego. Dramat mieszczański przyczynił się do powstania melodramatu. Najważniejszymi twórcami dramatu mieszczańskiego byli Denis Diderot, Friedrich Schiller, Stanisław Trembecki, Wojciech Bogusławski i Michał Bałucki. [Kosiński, 2006]

dramma classico

(*teatr.*) dramat klasyczny. W nawiązaniu do *Poetyki* Arystotelesa dramat ten oparty był na pewnych żelaznych regułach, m.in.: zachowanie trzech jedności, ograniczenie liczby osób do trzech, przestrzeganie zasady *mimèsis* (*zob.* *mimèsis*). [Brown, 1999]

dramma contemporaneo

(*teatr.*) dramat najnowszy. [Sarrazac, 2010]

dramma d'azione

(*zob.* Handlungsdrama).

dramma della vita

(*teatr.*) „dramat życia”, termin wprowadzony przez Jean-Pierre’a Sarrazaca na określenie dramatu odrzucającego reguły tradycyjnej sztuki dramatycznej. [Sarrazac, 2010, 2012]

dramma didattico

(*teatr*:) sztuka dydaktyczna. Utwór mający na celu przekazanie odbiorcy pewnych wartości moralnych, filozoficznych lub politycznych. [Brown, 1999]

dramma documentario

(*teatr*:) dramat dokumentalny (*zob.* teatro documentario).

dramma epico

(*zob.* teatro epico).

dramma giocoso

(*teatr*:) *dramma giocoso*, „wesoły dramat”. Rodzaj opery łączący operę *seria* z operą *buffa* (synteza opery komicznej i poważnej). Temat utworu jest zazwyczaj poważny, zaś środki muzyczne zaczerpnięte są z opery *buffa*. Występują w nim postaci groteskowe, a sceny komiczne przeplatają się ze scenami wręcz makabrycznymi. [Brown, 1999]

dramma giocoso per musica

(*zob.* *dramma giocoso*).

dramma gioioso

(*teatr*:) „wesoły/radosny dramat” (*zob.* *commedia*).

dramma in musica

(*zob.* *dramma musicale*).

dramma in un atto

(*zob.* *opera in un atto*).

dramma liturgico

(*teatr*:) dramat liturgiczny. Popularny w średniowieczu i renesansie, poruszał tematykę ewangeliczną i ściśle związaną z liturgią katolicką. Dramat liturgiczny powstał w X stuleciu, szczyt popularności osiągnął w wiekach XII–XIII. Pokazywał wydarzenia z życia Chrystusa: narodziny lub śmierć i zmartwychwstanie, występowały w nim także elementy niekanoniczne, będące uzupełnieniem głównych treści przedstawienia. Stopniowe odejście dramatu od obrzędów liturgicznych doprowadziło do pojawienia się widowisk scenicznych zwanych misteriami (*por.* *mistero*). [Brown, 1999; Kosiński, 2006]

dramma medievale

(*teatr*:) dramat średniowieczny. Narodził się z obrzędów liturgicznych, takich jak Niedziela Palmowa czy nawiedzenie grobu Chrystusa. Obok dramatu liturgicznego rozwinęły się takie gatunki, jak misterium i moralitet (*por.* *mistero*, *moralità*). [Brown, 1999]

dramma moderno

(*teatr*:) dramat modernistyczny, dramat nowoczesny. Wykazywał różne cechy awangardowe, jednym z jego głównych elementów była groteska. [Sarrazac, 2010, 2012]

dramma musicale

(*teatr*:) (*zob.* *melodramma*) sztuka muzyczna, utwór muzyczno-sce-

niczny wprowadzony w XIX wieku przez Ryszarda Wagnera. W dramacie muzycznym zniknął podział na arie czy recytatywy, który został zastąpiony schematem typowo dramatycznym na akty i sceny.

dramma naturalista

(*teatr.*) dramat naturalistyczny. Pojawił się w drugiej połowie XIX wieku w Europie. Gatunek ten oparty był na realizmie, werystycznym naśladowaniu rzeczywistości. Odrzucał patos na rzecz mowy potocznej. Stosowano tzw. czwartą ścianę pozwalającą na odtworzenie rzeczywistości takiej, jaka wydaje się na co dzień. [Matuszek, 2008; Brown, 1999]

dramma nella vita

(*teatr.*) „dramat w życiu”, termin wprowadzony przez Jean-Pierre’a Sarrazaca na określenie dramatu zachowującego reguły tradycyjnej sztuki dramatycznej. [Sarrazac, 2010, 2012]

dramma pastorale

(*teatr.*) dramat pastoralny, sielanka dramatyczna. Gatunek teatralny, który miał swoje początki we włoskim manieryzmie, był szczególnie popularny w XVI wieku, zazwyczaj pisany wierszem. Akcja rozgrywa się najczęściej na terenach rolniczych, gdzie postaci pozostają w kontakcie z naturą. Bohaterami zatem są pasterze, nimfy, satyrowie i stworzenia leśne. [Olinkiewicz, 2003]

dramma per musica (1)

(*teatr.*) *dosl.* „dramat dla muzyki”, połączenie form dramatycznych z muzyką, poprzedzających pojawienie się opery.

dramma per musica (2)

(*muz.*) nazwa wczesnej opery włoskiej (pierwsza połowa XVII wieku).

dramma per musica (3)

(*muz.*) nazwa kantat Johanna Sebastiana Bacha, które były utrzymywane w formie dialogowej.

dramma poetico

(*teatr., lit.*) dramat poetycki o znacznym stopniu liryzacji. [Kosiński, 2006; Brown, 1999]

dramma politico

(*teatr.*) dramat polityczny podejmujący problemy polityczne i społeczne (Bertolt Brecht, Dario Fo, Marco Paolini).

dramma problematico

(*teatr.*) sztuka problemowa. Forma sztuki podobna do sztuki z tezą; porusza istotne i aktualne zagadnienia polityczne lub moralne.

dramma psicologico

(*teatr.*) psychodramat (rodzaj spektaklu) (*por.* psicodramma). [Brown, 1999]

dramma radiofonico

(*rad.*) słuchowisko, „teatr wyobraźni” za Witoldem Hulewiczem. Sztuka, której wyłącznym tworzywem jest dźwięk (głos ludzki, akustyka itd.) (*por.* radiodramma, sceneggiato). [De Benedictis, 2004]

dramma religioso

(*zob.* *dramma liturgico*).

dramma romantico

(*teatr.*) dramat romantyczny, odrzucający zasady jedności i *decorum*. Charakteryzował się fragmentarycznością budowy, fabułą o luźnej kompozycji, dużą liczbą wątków pobocznych (epizodów). [Olinkiewicz, 2003; Kosiński, 2006]

dramma satiresco

(*teatr.*) dramat satyrowy. Starożytna grecka forma komedii, przedstawiająca w sposób humorystyczny motywy i postaci mitologiczne (w późniejszym okresie także postaci współczesne, np. filozofów). Za twórcę dramatu satyrowego uważa się Pratinasa z Fliuntu, który przeniósł do Aten i zaadaptował wywodzącą się z dytyrambu pieśń chóru satyrów. Miejscem akcji dramatów satyrowych były zazwyczaj otwarte przestrzenie, np. las, zagajnik, polana, a ich podstawowym elementem był chór w przebraniu satyrów, wprowadzający elementy komiczne, posługujący się żartem i tańcem.

[Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Kosiński, 2006]

Dramma Scozzese

(*teatr.*) szkocki dramat; w tradycji anglosaskiej, która rozprzestrzeniła się na całym świecie, aktorzy unikali wypowiadania tytułu sztuki Szekspira *Makbet*, bowiem miało to zwiastować nieszczęście (*zob.* *Macbeth*, *superstizioni teatrali*). [Brown, 1999]

dramma simbolico

(*teatr.*) dramat symboliczny, poetycko-symboliczny. W przeciwieństwie do dramatu naturalistycznego świat przedstawiony w dramacie symbolicznym nie odzwierciedla konkretnej rzeczywistości, ukazując postaci w perspektywie metafizycznej. Głównymi przedstawicielami owego gatunku byli m.in. Maurice Maeterlinck, Pierre Quillard, Paul Claudel, August Strindberg (*por.* *teatro simbolista*). [Olinkiewicz, 2003]

dramma sociale

(*teatr.*) dramat społeczny, podejmujący problemy różnych warstw społeczeństwa.

dramma storico

(*teatr.*) dramat historyczny. Nawiązuje do rzeczywistych wydarzeń historycznych i żyjących w przeszłości bliższej lub dalszej osób, nie zawsze przestrzegając wiernie faktów. [Brown, 1999]

dramma televisivo

(*tv, teatr.*) teatr telewizyj.

dramma verista

(*teatr.*) sztuka napisana w duchu weryzmu, oddająca rzeczywistość, będąca reprodukcją życia codziennego (*zob. verismo*).

drammatica (1)

dramat.

drammatica (2)

dramatopisarstwo.

drammaticità

dramatyzm.

drammatico (1)

dramaturgiczny, dramatyczny.

scrittore drammatico, dramaturg, dramatopisarz

attore drammatico, aktor dramatyczny

situazione drammatica, dramatyczna sytuacja

drammatico (2)

(*muz.*) określenie wykonawcze: dramatycznie.

drammatico ed epico

(*teatr.*) dramatyczność i epickość. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

drammatizzare

dramatyzować, przystosowywać do wystawienia na scenie. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

drammatizzazione (1)

dramatyzacja. Przekształcenie danego tekstu (poetyckiego lub prozatorskiego) w formę tekstu dramatycznego (*por. gioco drammatico*).

drammatizzazione (2)

dramatyzowanie, przesadzanie.

dramaturga

dramatopisarka.

drammaturgia

dramaturgia, twórczość dramatyczna.

drammaturgia del silenzio

(*teatr.*) dramaturgia milczenia. Teatr niewyrażonego lub teatr przemilczeń, w którym cisza odgrywa znaczącą rolę, czasem ważniejszą od wypowiedzianych słów. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

drammaturgia classica

(*por. dramma classico*).

drammaturgia mimetica

dramaturgia mimetyczna (*por. mimèsis*). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

drammaturgia naturalistica

(zob. teatro naturalistico).

drammaturgo

dramaturg, dramatopisarz, autor dramatyczny. Termin został użyty po raz pierwszy przez Gottholda E. Lessinga w *Dramaturgii hamburskiej* (1767–1769). Dzisiaj rozróżnia się dramatopisarza, autora tworzącego swój własny tekst od dramaturga, który adaptuje tekst, przystosowując go do sceny (*por.* Dramaturg).

drammi romanzeschi (Shakespeare)

(*teatr.*) późne romanse, romanse, ostatnie sztuki Williama Szekspira.

drammone

(*teatr.*) dramat ukazujący w ostrych barwach dramatyczne sytuacje, w którym występuje duża liczba postaci.

drapes (ang.)

(zob. tabs).

drawing room comedy (ang.)

komedia teatralna rozgrywająca się w salonie, zapoczątkowana w XIX wieku, przeznaczona dla wyższych sfer. Autorami byli Oscar Wilde i Noël Coward. [Frittella, 2005]

dream mode (ang.)

(*kin.*) sposób filmowania reprezentujący sen, marzenie lub fantazję bohatera.

dream sequence (ang.)(*kin.*) seria ujęć sennych/jak ze snu.**dress circle (ang.)**

(zob. circle).

dress designer (ang.)

(zob. costumista).

dress lighting (ang.)

(*teatr.*) minimalne oświetlenie sceny, kiedy widzowie zajmują swoje miejsca przed rozpoczęciem spektaklu.

dress master (ang.)

(zob. caposarta).

dress parade (ang.)

(*teatr.*) parada aktorów w strojach celem sprawdzenia przez reżysera, kostiumologa i krawców, czy wszystko jest w porządku ze strojami do spektaklu. [Frittella, 2005]

dress rehearsal (ang.)

próba generalna.

dresser (ang.)

(zob. camerinista).

dressing department (ang.)

(zob. sartoria).

dressing room (ang.)

garderoba, przebieralnia (zob. camerino).

drier (*ang.*)

(*zob.* essiccatore).

drift (*ang.*)

(*kin.*) stopniowe przemieszczenie się postaci ze sceny poza nią lub poza zasięg kamery. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

drive-in (*ang.*)

(*kin.*) kino samochodowe. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

driver (*ang.*)

(*zob.* autista).

drivetime (*ang.*)

(*rad.*) programy w godzinach szczytu między 6.00 a 10.00 i 15.00 a 19.00, ponieważ wtedy najwięcej osób przemieszcza się samochodami z domu do pracy, a później z pracy do domu. [Frittella, 2005]

drivetime music (*ang.*)

(*rad.*) audycja muzyczna nadawana w godzinach szczytu, kiedy najczęściej osób podróżuje autem.

drooling (*ang.*)

(*rad.*) spontaniczna rozmowa na antenie radia lub telewizji w celu wypełnienia przerwy/ciszy w nadawaniu programów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

drop (*ang.*)

(*teatr.*) fragment tła wykonany z barwnego płótna. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

drop out (*ang.*)

(*tv, rad.*) zanik obrazu lub dźwięku (*zob.* sgancio). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

drop-scene (*ang.*)

(*teatr.*) scena finałowa spektaklu (*zob.* scena finale).

dry (*ang.*)

o aktorze, który zapomniiał tekst.

dry ice (*ang.*)

(*zob.* ghiaccio secco).

dry rehearsal (*ang.*)

(*kin., teatr.*) próba na sucho, poza studiem.

dry run (1) (*ang.*)

(*teatr.*) próba techniczna bez aktorów.

dry run (2) (*ang.*)

(*teatr.*) próba z aktorami bez scenografii.

dry run (3) (*ang.*)

(*kin.*) próba z aktorami i kamerą, ale bez filmowania.

dual role (*ang.*)

(*zob.* doppione).

dub (*ang.*)

(*zob.* doppiare).

dubber (*ang.*)

(*zob.* doppiatore).

dubbing director (*ang.*)

(*zob.* direttore del doppiaggio).

dubbing secretary (*ang.*)

(*zob.* sekretaria di doppiaggio).

dubbing speaker (*ang.*)

(*zob.* doppiatore).

duetto

(*muz.*) duet (*zob.* duo, *por.* terzetto).

duetto per pianoforte, duet fortepianowy

duetto strumentale, duet instrumentalny

duetto vocale, duet wokalny

Duke (the Duke) (*ang.*)

przezwisko Johna Wayne'a.

dull focus (*ang.*)

(*zob.* sfocato).

dulling spray (*ang.*)

(*kin.*) spray matujący.

dumbshow (*ang.*)

pantomima (*zob.* pantomima).

dumb-show (*ang.*)

(*zob.* dumbshow)

dummy (*ang.*)

manekin.

duo (1)

(*muz.*) duet (*zob.* duetto, *por.* trio).

duo (2)

(*muz.*) zespół wykonawczy składający się z dwóch instrumentów.

duo (3)

(*muz.*) swobodny utwór instrumentalny.

duo comico

duet komiczny.

duo da camera

duet kameralny.

duo musicale

duet muzyczny.

duola (*łac.*)

(*muz.*) figura rytmiczna.

duologue (*ang.*)

dialog.

duopolio

(*rad.*) duopol.

duplicato

kopia.

durata di registrazione

czas trwania nagrania.

dust TV (*ang.*)

(*zob.* telespazzatura).

Dutch angle (*ang.*)

(*kin.*) *dost.* „kąt holenderski, nachylenie holenderskie”; kąt kamery nachylonej w dowolną stronę. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

DV (Digital Video)

(*zob.* videocamera).

dynamic editing (*ang.*)

(*kin.*) montaż dynamiczny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008; Arizon, 2002, 2008]

Dyskolos (*gr.*)

(*teatr.*) postać zgryźliwego i złośliwego odludka, mizantropa w antycznym teatrze greckim.

E

Ealing comedy (*ang.*)

(*kin.*) brytyjski gatunek filmów komediowych produkowanych w latach 50. i 60. XX wieku w studiach filmowych Ealing. [Frittella, 2005]

earballs (*ang.*)

(*rad.*) liczba osób słuchających danej stacji radiowej.

early fringe (*ang.*)

(*rad., tv*) przedział czasowy na antenie w godzinach 17.00–19.30. [Frittella, 2005]

earphone (*ang.*)

(*zob.* auricolare).

earpiece (*ang.*)

(*zob.* cuffia).

Easter egg (*ang.*)

Easter egg, *dost.* „jajko wielkanocne”, ukryte przed użytkownikiem treści, np. w filmie.

écarté (*fr.*)

pozycja w tańcu klasycznym, w której ciało tancerza rozciągnięte jest po przekątnej.

échappé (*fr.*)

ruch baletowy składający się z dwóch skoków.

echeo

(*teatr.*) w teatrze klasycznym był to wazon miedziany/naczynie miedziane używane do rezonowania głosu aktorów lub napełniony kamieniami do symulowania odgłosu piorunów.

echo effect (*ang.*)

(*zob.* riverberazione).

eclettico

eklektyczny.

eclettismo

(*szt.*) eklektyzm. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]

eco (1)

(*muz.*) echo.

eco (2)

(*rad.*) (*zob.* radio eco).

écossaise (fr.)

dawny taniec szkocki.

écriture automatique (fr.)

(*zob.* scrittura automatica).

Eddie Awards (ang.)

(*kin.*) nagrody przyznawane corocznie dla najlepszych montażystów filmowych przez American Cinema Editors.

edge (ang.)

(*kin.*) brzeg obrazu.

edge fogging (ang.)

(*zob.* velatura).

edge numbers (ang.)

(*kin.*) numerki na negatywie.

edificio teatrale

(*teatr.*) budynek teatralny.

Edinburgh Festival Fringe

(*the*) (*ang.*)

(*teatr.*) festiwal teatrów ulicznych w Edynburgu, organizowany od 1947 roku w sierpniu. Festiwal alternatywny, odbywający się równocześnie z Międzynarodowym Festiwalem w Edynburgu.

Edinburgh International

Festival (the) (*ang.*)

(*teatr.*) Międzynarodowy Festiwal w Edynburgu, organizowany corocznie w sierpniu od 1947 roku i skupiający wykonawców muzyki, teatru, baletu, tańca i opery.

editing (ang.)

montaż filmu, montaż kinowy (*zob.* montaggio). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

editing assistant (ang.)

(*zob.* assistente al montaggio).

editing bench (ang.)

(*zob.* accoppiatrice).

editing room assistant (ang.)

(*zob.* assistente al montaggio).

editing table (ang.)

(*kin.*) stół montażowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

editor (ang.)

(*zob.* montatore).

editor assistant (*ang.*)

(*zob.* aiuto montatore).

editor audio

edytor audio.

editorial department (*ang.*)

naczelna redakcja.

edizione (1)

(*rad., tv*) wydanie.

edizione del giornale radio, dziennik radiowy

edizione del telegiornale, dziennik telewizyjny

edizione (2)

(*muz.*) nagranie.

edizione discografica, nagranie płytowe

edizione (3)

(*kin.*) ekranizacja, wersja filmowa.

edizione muta, ekranizacja niema

edizione parlata, ekranizacja dźwiękowa

film in edizione originale, film w wersji oryginalnej

edizione (4)

(*dzien.*) wydanie, nakład.

stampare una seconda edizione, wznowić, wydać ponownie

la prima edizione, pierwsze wydanie

la seconda edizione, drugie wydanie

l'ultima edizione, ostatnie wydanie

edizione (5)

(*przen.*) wersja, wydanie, wystawienie.

edizione con aggiornamenti

wydanie uzupełnione.

edizione della notte

(*tv*) nocne wydanie, np. wiadomości.

edizione muta

(*kin.*) ekranizacja niema.

edizione parlata

(*kin.*) ekranizacja dźwiękowa.

edizione preconfigurata

wydanie podzielone.

edizione principe

editio princeps.

edizione regionale

wydanie lokalne, regionalne.

edizione ridotta

niewielki nakład.

edizione straordinaria

(*tv*) wydanie specjalne.

education director (*ang.*)

(*teatr.*) pracownik teatru odpowiedzialny za kontakt ze szkołami i uczelniami oraz organizowanie spektakli dla młodzieży szkolnej lub wykładów dla studentów.

educazione artistica

przedmioty artystyczne.

educazione della voce

(muz.) emisja głosu.

edutainment (ang.)

(zob. intrattenimento educativo).

effacé (fr.)

jedna z głównych póz tańca klasycznego, charakteryzuje się otwartym układem ciała.

effects man (ang.)

(zob. rumorista).

effects movie (ang.)

(kin.) film z efektami specjalnymi.

effects track (ang.)

(zob. colonna sonora effetti e rumori).

effetti acustici

efekty akustyczne.

effetti ambiente

(kin., rad.) efekty dźwiękowe w tle, takie jak szum morza, wiatru, odgłosy dobiegające z ruchliwej ulicy.

effetti cinematografici

(kin.) triki filmowe.

effetti di colore

efekty kolorystyczne.

effetti di luce

efekty świetlne.

effetti in fase di ripresa

(kin.) efekty udostępniane w kamerze.

effetti meccanici

efekty mechaniczne.

effetti ottici

efekty optyczne.

effetti sala

efekty dźwiękowe w pomieszczeniu, takie jak tłuczenie szkła, trzaśnięcie drzwi, odgłosy kroków.

effetti scenici

efekty sceniczne. [Camilleri, 2001]

effetti sonori

efekty dźwiękowe.

effetti speciali

efekty specjalne.

effetti speciali digitali

komputerowe (cyfrowe) efekty specjalne.

effetti televisivi

(tv) triki telewizyjne.

effetti visivi

efekty wizualne.

effetto

efekt.

effetto acquario

(*kin.*) termin stworzony przez francuskiego reżysera, producenta, scenarzystę i aktora François Truffauta, określający sztuczną i udawaną atmosferę w filmach kręconych całkowicie wewnątrz pomieszczenia.

effetto artistico

efekt artystyczny.

effetto Chaplin

(*zob.* *accelerazione*).

effetto di evidenziazione

(*teatr.*) efekt aktualizacji. Zostaje wywołany przez każdą formę wyrażającą przekaz teatralny, taką jak gra aktora czy dekoracja. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

effetto di realtà

(*teatr.*) efekt realności. Wrażenie, jakie odnosi odbiorca wobec dzieła, które pozwala mu odczuć, iż przeniesiony jest w świat przedstawiony. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

effetto di riconoscimento

(*teatr.*) efekt rozpoznania (tożsamości). Do tego efektu dochodzi, kiedy widz identyfikuje się z postacią lub uważa za swój świat przedstawiany w teatrze. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

effetto di straniamento

(*teatr.*) efekt obcości, efekt dziwności. W przeciwieństwie do efektu realności scena nie naśladuje rzeczywistości, lecz pokazuje pewną problematykę z dystansem, z krytycznej perspektywy. Brecht nazwał ten efekt *Verfremdungseffekt*. [Kosiński, 2006; Pavis, 1996, 1998, 2002]

effetto documento

(*zob.* *effetto verità*).

effetto fantasma

(*kin.*) technika używana w celu odwzorowania duchów, zjaw i widm w produkcji filmowej.

effetto finzione

(*rad., tv*) wrażenie telewidza, że bohaterowie programu radiowego lub telewizyjnego symulują uczucia, a ich zachowanie wydaje się sztuczne.

effetto flou

(*zob.* *flou*).

effetto Kulešov

(*kin.*) efekt Kuleszowa, który wykazywał sensotwórcze znaczenie montażu filmowego. [Arijon, 2002, 2008]

effetto McGurk

(*av.*) efekt McGurka, czyli iluzja, która ukazuje interakcję zmysłów wzroku i słuchu w percepcji mowy

w obrazie audiowizualnym. Gdy istnieje rozbieżność pomiędzy tym, co postrzega wzrok a tym, co słyszy ucho, mózg integruje te dwie sprzeczne informacje i doprowadza do błędu percepcyjnego.

effetto moiré

prążki moiré (prążki mory).

effetto notte

(*kin.*) noc amerykańska. Technika realizacji zdjęć filmowych w pełnym świetle dziennym, które przy użyciu odpowiednich filtrów dają wizualny efekt nocy (*zob.* *notte americana*). [Dąbał, Andrejew, 2005]

effetto ottico

(*zob.* *illusione ottica*).

effetto phi

zjawisko phi, iluzja ruchu podczas eksponowania serii nieruchomych obrazów. [Journot, 2007]

effetto scenico

(*teatr.*) efekt sceniczny.

effetto Schüfftan

(*kin.*) efekt Schüfftana, efekt specjalny pozwalający na przedstawienie na ekranie wielkiego miasta za pomocą lustra ustawionego pod kątem 45 stopni między modelem a kamerą.

effetto scia

(*tv*) smużenie.

effetto stroboscopico

efekt stroboskopowy.

effetto teatrale

(*teatr.*) efekt teatralności. Odrzuca rzeczywistość na rzecz chwytów, technik i procedur artystycznych, które tworzą iluzję teatralną. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

effetto verità

(*rad., tv*) wrażenie telewizywnego, że bohaterowie programu radiowego lub telewizyjnego wyrażają swoje prawdziwe uczucia, a ich zachowanie wydaje się autentyczne i wiarygodne.

EGOT (ang.)

akronim oznaczający cztery najważniejsze nagrody amerykańskiego przemysłu rozrywkowego: Emmy, Grammy, Oscar i Tony (*zob.* Emmy, Grammy, Oscar, Tony).

eguale

(*muz.*) określenie wykonawcze: równo.

EIAR

(*zob.* Ente Italiano per le Audizioni Radiofoniche).

eiga (jap.)

(*kin.*) kino, film. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009; Frittella, 2005]

eject (ang.)

przycisk na odtwarzaczu wideo, który wysuwa kasetę wideo.

ekkiclema

(*zob.* ekkyklêma).

ekkyklêma (gr.)

(*teatr.*) ekkyklema, platforma na kółkach, wykorzystywana podczas spektakli teatralnych w starożytnej Grecji. [Piszczyk, 1966; Bożyk, 1956; Kocur, 2001]

eksodos (gr.)

exodos, wyjście chóru ze sceny, zakończenie (*zob.* esodo).

elaborazione numerica dei segnali

cyfrowe przetwarzanie sygnałów.

elaborazione digitale delle immagini

cyfrowe przetwarzanie obrazów. [De Giusti, 2008]

elastico

sprężysty, elastyczny.

electrical department (ang.)

dział elektryków.

electrician (ang.)

(*zob.* elettricista).

electrodynamic loudspeaker (ang.)

głośnik elektrodynamiczny.

electronic clapper (ang.)

(*kin.*) klaps elektroniczny (*zob.* ciak).

electrostatic loudspeaker (ang.)

głośnik elektrostatyczny.

elegia

(*lit.*) elegia. Od greckiego „elegia” oznaczającego „pieśń żałobną”, utwór liryczny o treściach poważnych.

elementi paralinguistici

(*teatr.*) środki paralingwistyczne.

elenco

wykaz, lista.

elenco dei personaggi

(*teatr.*) lista postaci (*por.* drammatistae personae).

elenco dei segni della rappresentazione

(*teatr.*) opis znaków scenicznych. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

elettricista

elektryk. Osoba zajmująca się montażem urządzeń oświetleniowych, oświetlacz. [Dąbał, Andrejew, 2005]

elettricità

elektryczność, światło elektryczne, prąd.

elettrico (1)

elektryczny.

elettrico (2)

w żargonie teatralnym/filmowym elektryk.

elettrizzante

wywołujący entuzjazm.

musica elettrizzante, elektryzująca muzyka

elettrizzare

elektryzować.

elettrizzare il pubblico, elektryzować publiczność

elettroacustica

elektroakustyka.

elettroacustico

elektroakustyczny.

elettrocalamita

elektromagnes.

elettronico

elektroniczny.

elettrostatico

elektrostatyczny.

elevated shot (ang.)

(*kin.*) ujęcie z góry.

elicone

(*muz.*) helikon.

ellisse

elipsa, wyrzutnia. Pominięcie w zdaniu jakiegoś składnika. W dramacie – pominięcie sceny.

ellissi (1)

elipsa, środek stylistyczny polegający na pominięciu w zdaniu lub wyrażeniu jakiegoś składnika. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

ellissi (2)

(*teatr., kin.*) elipsa, pominięcie ujęcia/sekwencji/sceny w celu skondensowania narracji i podniesienia napięcia dramaturgicznego. [Journot, 2002, 2007]

elocuzione

(*teatr.*) elokucja. W nawiązaniu do retoryki, termin oznacza uporządkowany sposób wyrażania się. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

ELS (ang.)

extreme long shot (*zob.* campo lunghissimo).

elzeviro

elzewir, książki o małym formacie zapoczątkowane przez holenderskich drukarzy Elsevierów.

embed (ang.)

reporter wojenny, dziennikarz przebywający z grupą militarną i relacjonujący na bieżąco wydarzenia wojenne. [Frittella, 2005]

emboîté (fr.)

jeden z kroków tańca klasycznego, w którym następuje zmiana jednej nogi na drugą w skoku.

embouchure (*fr.*)

(muz.) ustnik w instrumentach dętych.

embrici

(*staroż., teatr.*) grupa klakierów cesarza Nerona, której zadaniem było wyrażenie aplauzu poprzez wyciągnięte ręce (*zob. cocci*).

emcee (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety” mistrz ceremonii, prowadzący wielką galę, np. Oscarów.

emiciclo

(*teatr.*) w teatrze klasycznym trybuna zarezerwowana dla widzów. [Frittella, 2005]

emissione

(*zob. programma*).

emittente (1)

emitent.

emittente (2)

nadajnik.

emittente locale

nadawca lokalny.

emittente privata

nadawca prywatny.

emittente radiofonica

radio, radiostacja.

emittente televisivo

stacja telewizyjna.

Emmy (*ang.*)

(tv) amerykańska nagroda przyznawana w przemyśle telewizyjnym. Nagroda Emmy należy do czterech najbardziej prestiżowych nagród przemysłu rozrywkowego w USA, obok nagród Grammy, Oscarów i nagród Tony (*zob. EGOT*). [Dąbał, Andrejew, 2005]

emote (*ang.*)

(czas.) nadmiernie i przesadnie demonstrować emocje podczas odtwarzania roli. [Frittella, 2005]

emotional memory (*ang.*)

pamięć emocjonalna, pomaga aktorowi wcielić się w postać przeżywającą analogiczne uczucia, których sam doznał.

empatia

empatia. Wczucie się w duchowe treści dzieła sztuki.

emploi (*fr.*)

(*teatr.*) emploi. Rola, w której specjalizuje się aktor, np. jako amant, czarny charakter itp. Dana rola jest uwarunkowana predyspozycjami aktorskimi, takimi jak wiek czy uroda (*por. parte, ruolo*). [Olinkiewicz, 2003; Kosiński, 2006]

empty house (*ang.*)

(*zob. forno*).

emulazione

współzawodnictwo.

emulsione

(*kin.*) światłoczuła warstwa w materiale filmowym. [Dąbal, Andrejew, 2005; Frittella, 2005]

emulsione negativa

(*kin.*) emulsja światłoczuła negatywowa.

emulsione positiva

(*kin.*) emulsja pozytywowa.

en arrière (fr.)

w tańcu klasycznym krok do tyłu.

en avant (fr.)

w tańcu klasycznym krok do przodu.

en dedans (fr.)

ruch w tańcu klasycznym polegający na zamkniętym układzie nóg i ramion.

en dehors (fr.)

dosl. „na zewnątrz” (*muz.*), wyraziste wydobywanie dźwięku z instrumentu dętego.

en face (fr.)

w balecie frontalne ustawienie ciała tancerza w stosunku do widowni. [Frittella, 2005]

en l'air (fr.)

w tańcu klasycznym ruch w powietrzu.

en pantoufle (fr.)

(*teatr.*) próba teatralna, w której aktorzy recytują tekst bez większego zaangażowania, powtarzając podstawowe ruchy.

en tournant (fr.)

w tańcu klasycznym wykonanie obrotu podczas wykonywania kroku.

enact (ang.)

deklamować, recytować, grać.

enchainement (fr.)

szereg, sekwencja ruchów choreograficznych.

enciclopedia (gr.)

platforma na kółkach w teatrze greckim.

encore (fr.)

bis.

end frame (ang.)

(*kin.*) ostatni kadr filmu.

end titles (ang.)

(*zob.* titoli di coda).

endoscopic television (ang.)

(*tv*) ujęcia telewizyjne wewnątrz ciała ludzkiego, realizowane przy pomocy światłowodu.

energico

(*muz.*) określenie wykonawcze: energicznie.

enfasi

emfaza.

recitare con enfasi una poesia, recytować wiersz z emfazą

enfaticamente

z emfazą, pretensjonalnie, patetycznie.

enfatico

emfatyczny, patetyczny.

stile enfatico, emfatyczny styl

enfaticizzare

mówić z emfazą, z patosem, patetycznie.

enfiando

(muz.) efekt dynamiczny między crescendo i decrescendo.

enhanced television (ang.)

(tv) telewizja o podwyższonej rozdzielczości.

ensemble (fr.)

zespół, ansambl.

Ente Italiano per le Audizioni Radiofoniche

jedyny nadawca publiczny w faszystowskich Włoszech.

ente teatrale

instytucja teatralna.

Ente Teatrale Italiano

włoska instytucja teatralna działająca od 1942 do 2010 roku.

Enter! (ang.)

(zob. Entra!).

entertainer (ang.)

artysta estradowy, piosenkarz, komik.

entertainment (ang.)

(zob. intrattenimento).

Entra!

(teatr.) Wejść!, polecenie reżysera, żeby aktor wszedł w centrum planu. [Frittella, 2005]

entr'acte (fr.)

(zob. intervallo).

entrance (ang.)

(zob. entrata in scena).

entrare in scena

(teatr.) wejść na scenę.

entrata (1)

(teatr.) wejście aktora na scenę.

entrata (2)

(teatr.) pierwsza kwestia rozpoczynająca sztukę.

entrata (3)

(zob. intrada).

entrata (4)

(zob. sortita 1).

entrata (5)

(muz.) wejście.

entrata comica

(*teatr.*) (komiczne) wejście aktora.

entrata in scena

(*teatr.*) wejście na scenę.

entrechat (*fr.*)

w tańcu klasycznym poziomy skok z dwu nóg, w trakcie którego tancerz kilka razy rozdziela i szybko krzyżuje nogi. W trakcie krzyżowania nogi muszą być mocno wyprostowane.

entrée (*fr.*)

w tańcu klasycznym scena baletowa lub otwarcie spektaklu tańczone przez balet.

entremés

(*teatr.*) krótki utwór komiczny, rozpowszechniony w Hiszpanii, wystawiany najczęściej jako interludium. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

enunciazione

(*teatr.*) wypowiedzianie, wypowiedzenie, wyrażenie, sformułowanie np. komentarzy adresowanych do widza (*por.* allocuzione al pubblico). [Journot, 2007; Pavis, 1996, 1998, 2002] *meccanismi testuali dell'enunciazione*, mechanizmy tekstowe wypowiedziania

enunciazione cinematografica

(*kin.*) (*zob.* semiotica del cinema).

enunciazione scenica

(*teatr.*) wypowiedzianie sceniczne.

enunciazione teatrale

(*teatr.*) wypowiedzianie sceniczne.

epaulement (*fr.*)

określona pozycja tancerza, w której ciało jest ustawione jakby w pół obrotu do widza, a głowa jest odwrócona do ramienia wyciągniętego przed siebie.

episodion (*gr.*)

fragment dramatu greckiego (tragedii i komedii) zapowiadający późniejszy podział dramatu na akty (*zob.* episodio). [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

epic (*ang.*)

(*zob.* kolossal).

epica

(*lit.*) epika, dzieło epickie.

epicedio

epicedium, w greckiej liryce chóralnej pieśń żałobna śpiewana przy łóżu zmarłego (*por.* elegia).

epicità

epickość. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

epicizzazione del teatro

(*teatr.*) epizacja teatru, włączanie w strukturę dramatyczną elementów

epickich (*zob.* epico). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

epico (1)

(*teatr.*) epicki. Włączanie w strukturę dramatu różnych elementów epickich, takich jak komentarz, opowiadanie, sceny masowe i wiele innych, co burzy iluzję i osłabia napięcie dramatyczne. [Sarrazac, 2010, 2012]

poema epico, poemat epicki
poeti epici, poeci epiccy

epico (2)

(*zob.* teatro epico).

epifania

epifania, pojawienie się.

epifonema

epifonem, figura retoryczna, zdanie wykrzyknikowe lub pytajne, zamykające utwór.

epigramma

(*lit.*) epigram, epigramat.

epilogo (1)

(*teatr.*) epilóg, końcowa część utworu dramatycznego. [Kosiński, 2006; Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

epilogo (2)

(*muz.*) końcowy fragment dramatu muzycznego.

epilogo (3)

(*muz.*) końcowy ustęp ekspozycji w sonacie.

epilogos (gr.)

(*zob.* epilogo 1, 2, 3).

epiparodos (gr.)

w antycznym teatrze greckim powrót chóru po tym, jak wycofał się ze sceny wraz z jednym z bohaterów.

episodiare

układać epizody.

episodicamente

epizodycznie.

episodico

epizodyczny, uboczny.

episodio (1)

(*teatr.*) epejsodion, epizod. W teatrze greckim epizod występował między pojawianiem się chóru, prologiem a eksodosem. Obecnie epizod oznacza fragment sztuki, który nie jest związany z główną akcją. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

episodio (2)

(*kin., tv*) część, odcinek.

fine quinto episodio, koniec piątego odcinka

episodio (3)

(*lit.*) epizod, wątek uboczny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kosinowski, 2006]

episodio (4)

(*muz.*) drugoplanowy odcinek utworu.

episodio bottiglia

epizod butelkowy.

episodio pilota

(*tv*) pilot serialu.

epitasis

(*teatr.*) epistasis, napięcie. Moment wyjątkowego napięcia dramatycznego, po którym następuje rozwiązanie akcji.

epithaetron (gr.)

(*teatr.*) rząd miejsc do siedzenia w teatrze greckim. [Frittella, 2005]

epodo

epoda, w starożytnej Grecji ostatnia zwrotka występująca po strofie i antystrofie. [Frittella, 2005]

epopea

epopeja (*zob.* épos). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]
epopea cavalleresca, epos rycerski
epopea omerica, epopeja homerycka

épos (gr.)

jeden z głównych gatunków epiki (*zob.* poema epico). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

equilibrare

utrzymywać w równowadze.

equilibrio

harmonia, równowaga.

equalizzatore

korektor, equalizer.

équipe ridotta

mała ekipa.

equivoco

dwuznaczność.

erase head (ang.)

głowica kasująca.

ermeneutica

(*teatr.*) hermeneutyka. Interpretacja tekstu dramatycznego lub przedstawienia, która ma na celu odkrycie różnych sensów i znaczeń danego dzieła. Metoda ta, zaczerpnięta z egzegezy biblijnej, uwzględnia różne punkty widzenia i wartościowania (*por.* interpretazione). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

eroe

bohater.

eroe di un film, bohater filmu

eroe da melodramma

bufon, błazen, fanfaron.

eroe da operetta

bufon, błazen, fanfaron. [Quargnolo, 1980]

eroe da palcoscenico

bufon, błazen, fanfaron.

eroe di cartapesta

(*przen.*) papierowy bohater.

eroe distratto

(postać) roztargniony bohater; pozytywna postać, która z powodu swojego rozkojarzenia wpada w kłopoty.

eroe drammatico

(*teatr.*) bohater dramatyczny. Postać usiłuje pogodzić własne namiętności z narzuconymi przez świat zewnętrznymi normami, ograniczającymi jej wolność.

eroe epico

bohater epicki. Losy postaci uwarunkowane są od wyniku walki z siłami natury. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

eroe tragico

(*teatr.*) bohater tragiczny. Postać toczy walkę ze swoimi wewnętrznymi

namiętnościami. Walka ta zawsze kończy się dla postaci tragicznie, co z góry jest przesądzone.

eroico

(*muz.*) określenie wykonawcze: bohaterstwo, triumfalnie.

eroina

bohaterka.

errore

błąd.

errori cinematografici

(*zob.* blooper).

ES (*ang.*)

establishing shot (*zob.* campo medio).

esattezza

dokładność, precyzja.

escape movie (*ang.*)

(*kin.*) film opowiadający o ucieczce z miejsca odosobnienia. [Frittella, 2005]

escapismo

eskapizm.

escapist (*ang.*)

eskapistyczny.

Esci!

(*kin.*) Wyjdz!, polecenie reżysera, żeby opuścić plan.

esecuzione (1)

(*zob.* recitazione).

esecuzione (2)

(*muz.*) wykonanie, interpretacja.

esecuzione artistica

performance.

esecuzione orchestrale

wykonanie orkiestrowe.

esecuzione solistica

występ solowy, wykonanie solowe.

esegesi

egzegeza, interpretacja.

esegesi letteraria, egzegeza tekstu literackiego

esegeta

egzegeta, komentator.

eseguire

wykonywać np. utwór muzyczny, odtwarzać, grać role teatralne/filmowe (*zob.* interpretare).

eseguire un brano, wykonywać utwór

esercente

właściciel sali kinowej.

esercitare

wykonywać zawód, praktykować.

esercitarsi alla sbarra

ćwiczyć przy drążku.

esercizi

ćwiczenia.

esercizi cinematografici

(*kin.*) eksploatacja, pokazy, wyświetlanie, eksploatowanie, rozpowszechnianie.

esercizi per attori

ćwiczenia aktorskie.

esibirsi

występować.

esibizione (1)

(*zob.* spettacolo).

esibizione (2)

występ, popis.

esibizioni di un acrobata, popisy akrobaty

esibizioni di un prestigiatore, popisy magika

esibizione aerea

pokazy lotnicze (*zob.* spettacolo aereo acrobatico).

esistenzialismo

egzystencjalizm.

esodo

(*teatr.*) exodus.

esordiare

rozpoczynać.

esordiente

debiutujący, stawiający pierwsze kroki.

esordio (1)

debiut (*zob.* debutto).

esordio di un attore, debiut aktorski

esordio (2)

wstęp, słowo wstępne.

esordire

debiutować, zaczynać karierę.

esordire sulla scena, <za>debiutować na scenie

esotismo

(*lit.*) egzotyzm. Zainteresowanie dalekimi i mało znanymi krajami (*por.* orientalismo).

esperto

ekspert.

esporre

eksponować.

esposimetro

światłomierz. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

esposizione (1)

(*teatr.*) (od łacińskiego *expositio* oznaczającego wystawienie lub wyjaśnienie), ekspozycja. Wprowadzenie do akcji danej sztuki. Autor dostarcza informacji koniecznych dla

jej zrozumienia, zwłaszcza w przypadku zawilej intrygi. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

esposizione (2)

wystawa.

esposizione (3)

(*muz.*) ekspozycja, pierwsza część w fudze.

esposizione (4)

(*lit.*) expositio.

espressione (1)

ekspresja, zdolność uzewnętrzniania uczuć, przeżyć, ekspresja mimiczna, gestykulacja.

leggere con espressione, czytać z dużą siłą wyrazu

recitare con espressione, recytować z dużą siłą wyrazu

espressione (2)

(*teatr.*) dramatyczne wydobywanie wewnętrznych uczuć za pomocą środków aktorskich. [Olinkiewicz, 2003]

espressione (3)

zdolność sugestywnego wyrażania uczuć za pomocą tańca, rysunku itd. [Olinkiewicz, 2003]

espressione corporea artistica

artystyczna technika cielesna. Ekspresja aktora kładąca nacisk na gest,

głos, ciało i mimikę jako artystyczne formy wyrazu.

espressionismo (1)

(*szt.*) ekspresjonizm w malarstwie rozwinął się w pierwszej połowie XX wieku. Malarze wyrażali w swoich obrazach narastającą rozpacz (poprzez egzaltację, deformację, paroksyzm), stąd, obok intensywnie nasyconych barw zwykle zestawionych nieharmonijnie, ważną rolę pełniła czerń (Erich Heckel, Ernst Ludwig Kirchner, August Macke, Emil Nolde, Karl Schmidt-Rottluff, Egon Schiele, Max Beckmann, Wiltold Wojtkiewicz, Jankiel Adler, Jerzy Hulewicz, Zbigniew Pronaszko). [Richard, 1996; Kosiński, 2006]

espressionismo (2)

(*lit., teatr.*) ekspresjonizm. Pojawił się w Niemczech około 1910 roku. Koncentruje się na doznaniach i emocjach podmiotu, odrzucając realizm (w Niemczech m.in.: August Stramm, Georg Heym, Georg Trakl, Ernst Stadler, Gottfried Benn, Johannes R. Becher, Franz Werfel, Jakob van Hoddis, Alfred Lichtenstein, Albert Ehrenstein, Kasimir Edschmid; w Polsce: Jerzy Hulewicz, Jan Kasprówicz, Stanisław Przybyszewski, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Józef Wittlin, Emil Żegadłowicz, Tadeusz Miciński). Teatr ekspresjonistyczny charakteryzuje się antyrealistycznym stylem, skupia

się na wewnętrznych (subiektywnych) przeżyciach bohatera. Postaci były zjawami, odpryskami duszy protagonisty lub symbolizowały całe masy. Wartki dialog, wypełniony silną ekspresją emocji, najlepiej był wyrażany poprzez krzyk. Grę aktorską cechował silny antypsychologizm. Do najbardziej znanych pisarzy tworzących w tej estetyce należą: Frank Wedekind, August Strindberg, Ernst Toller, Georg Kaiser, Walter Hasenclever i Oskar Kokoschka. We Włoszech odnajdujemy cechy ekspresjonistyczne w twórczości takich artystów jak: Luigi Pirandello, Italo Svevo, Pier Maria Rosso di San Secondo, a także w oryginalnej prozie Carla Emilia Gaddy. [Richard, 1996; Uganiewska, 1985]

espressionismo astratto

(*szt.*) ekspresjonizm abstrakcyjny. Ruch artystyczny w malarstwie amerykańskim (lata 40. XX wieku), który wywodził się z surrealizmu i który kładł nacisk na automatyczny, spontaniczny akt twórczy (Jackson Pollock, Franz Kline, Willem de Koonig, Arshile Gorky i inni).

espressionismo in musica

(*muz.*) ekspresjonizm w muzyce. Muzyka ekspresjonistyczna zrywa z tradycją, kładąc nacisk – podobnie jak to się dzieje w sztukach plastycznych – na wyrażanie subiektywnych odczuć artysty. Ekspresjoniści stwo-

rzyli nowatorskie brzmienia harmoniczne, np. muzykę dodekafoniczną. (Arnold Schönberg, Anton Webern, Alban Berg, Aleksandr Nikołajewicz Skriabin).

espressionista

(*rzecz.*) ekspresjonista.

espressionista

(*przym.*) ekspresjonistyczny.

espressionistico

ekspresjonistyczny.

espressiva

sugestywność, ekspresyjność.

espressività

ekspresywność.

espressivo (1)

wyrzysty, sugestywny, dobity.

espressivo (2)

(*muz.*) określenie wykonawcze: z wyrazem, z ekspresją.

esprimere

wyrazić, wypowiedzieć.

esprimibile

dający się wyrazić.

essenza del teatro

(*teatr.*) istota teatru. Pomimo różnych prób podejmowanych od cza-

sów narodzin krytycznej refleksji nad teatrem, trudno dzisiaj ustalić jedną, ponadczasową definicję istoty teatru. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

essere applaudito

otrzymywać brawa.

essere in onda

o programie: być nadawanym.

essere in tournée

być na tournée.

essere in voce

mieć dobry głos.

essere stonato

(*muz.*) fałszować.

essere intonato

(*muz.*) śpiewać/grać we właściwej tonacji, melodyjnie.

essiccatore

suszarka.

estemporaneo (1)

zaimprovizowany, przygotowany naпередce.

discorso estemporaneo, zaimprovizowane przemówienie

estemporaneo (2)

improvizujący, tworzący bez przygotowania.

estensione

(*muz.*) skala głosu, instrumentu.

esterni

(*zob.* ripresa all'esterno).

esterno

plan zdjęciowy na zewnątrz (*zob.* ripresa all'esterno).

estetica

estetyka.

estetica della ricezione

estetyka recepcji i odbioru (Hans Robert Jauss, Wolfgang Iser). [Journot, 2007]

estetica musicale

(*muz.*) estetyka muzyczna. Nauka o funkcji muzyki, kryteriach oceny dzieła muzycznego.

estetica teatrale

(*teatr.*) estetyka teatru. Nauka o pięknie i artyzmie, ustala pewne kryteria wartościujące dane dzieło sztuki pod względem artystycznym.

estetico

estetyczny.

estetismo

estetyzm.

estetista

(*zob.* truccatore).

estetizzazione della violenza

przedstawianie przemocy w sztuce kultury wysokiej.

estro

natchnienie, zapał twórczy (*zob.* ispirazione).

estro lirico, natchnienie liryczne
abbandonarsi all'estro, poddać się natchnieniu

estroso

wykonany <napisany> z talentem.

età d'oro di Hollywood

(*kin.*) złote lata Hollywood przypadające na okres lat 30. i 40. XX wieku, kiedy produkowano ponad 400 filmów rocznie.

età dell'oro

(*rad.*) okres pomiędzy rokiem 1926 a 1948, kiedy radio było głównym środkiem przekazu informacji i rozrywki. [De Luca, Lobina, 1986]

etere

(*rad., tv*) eter.

eterodiegetico

(*zob.* diegetico).

ethnic (ang.)

(*rad.*) program radiowy przeznaczony dla mniejszości etnicznych. [Frittella, 2005]

ethos (*gr.*)

(*teatr.*) charakter postaci, jeden z sześciu elementów, z których składa się tragedia (lexis, mythos, ethos, dianopia, melos, opsis). [Frittella, 2005]

ETI

(*zob.* Ente Teatrale Italiano).

etnodramma

dramat zajmujący się problematyką antropologiczną.

etnomusicologia

etnologia muzyczna, zajmuje się badaniem ludowej twórczości muzycznej.

étoile (1) (*fr.*)

gwiazda.

étoile (2) (*fr.*)

pierwszy solista/solistka baletu.

étude (*fr.*)

(*muz.*) etiuda.

europudding (*ang.*)

(*kin.*) europejska koprodukcja filmowa.

Eurovision Network

(*zob.* Eurovisione).

Eurovisione

(*tv*) Eurowizja, sieć telewizyjna Eurowizji.

evasione

(*zob.* cinema d'evasione).

eventi culturali

imprezy kulturalne.

evento

zdarzenie, wydarzenie, event.
framework degli eventi, struktura oparta na zdarzeniach
luogo per eventi, hala widowiskowo-sportowa
pianificazione ed esecuzione evento di marketing, planowanie i realizacja wydarzenia marketingowego

evento catalizzatore

incydent, punkt krytyczny przyspieszający akcję.

evento sociale

impreza.

evento teatrale

wydarzenie teatralne.

evoluzione del protagonista

ewolucja głównego bohatera.

excerpt (*ang.*)

(*kin.*) wycinek, fragment filmu użyty w innej produkcji filmowej. [Frittella, 2005]

excursus (*łac.*)

ekskurs.

executive (ang.)

(zob. direttore di produzione).

executive producer (ang.)

(zob. produttore esecutivo).

exhibition (ang.)

(kin.) projekcja filmu.

exit (ang.)

wyjście.

exodus (gr.)

(teatr., staroż.) eksodos (pieśń wyjściowa chóru) (zob. esodo).

expanded cinema (ang.)

(kin.) nurt filmowy w latach 60. XX wieku, zapoczątkowany przez reżysera amerykańskiego Stana Van Der Beeka. Założeniami tego nurtu było łamanie powszechnie utartych konwencji produkcji filmowych oraz relacji obrazu z widzem. Autorzy szukali formy zaangażowania widza i doświadczania przez niego prezentowanych emocji, stąd często decydowali się wyświetlać swoje obrazy w galeriach sztuki, magazynach, na otwartym powietrzu, a nie w salach kinowych [VanDerBeek 1966; Frittella, 2005].

explicit (ang.)

zakończenie historii, opowieści.

expositio argumenti

(zob. argomento).

exposure (ang.)

(kin.) ekspozycja filmu na światło (zob. esposizione 1).

exposure latitude (ang.)

(zob. latitudine de posa).

exposure meter (ang.)

(zob. esposimetro).

exposure time (ang.)

(zob. tempo di posa).

extended play (ang.)

minialbum, potocznie „epka”.

extension (fr.)

w tańcu klasycznym rozciąganie się baletnicy.

exterior (ang.)

(zob. esterno).

exterior set (ang.)

(kin.) dekoracja plenerowa.

extra (ang.)

(zob. comparsa).

extra casting (ang.)

(zob. comparsa).

extra-diegetico

niediegetyczny (por. diegetico, diegesi).

extratestuale

poza tekstem. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

extravaganza (*ang.*)

(*teatr.*) muzyczny spektakl o charakterze komicznym i satyrycznym, podobny do pantomimy, zapoczątkowany w Wielkiej Brytanii w XVIII wieku. [Frittella, 2005]

extreme close-up (*ang.*)

(*zob.* *dettaglio*).

extreme high angle shot (*ang.*)

(*kin.*) plan pełny filmowany z góry.

extreme long shot (*ang.*)

(*zob.* *campo lunghissimo*).

extreme low angle shot (*ang.*)

(*kin.*) plan pełny filmowany z dołu.

eye contact (*ang.*)

(*kin.*) spojrzenie prosto w obiektyw kamery.

eye-level angle (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie filmowane z poziomu wysokości oczu.

eyeline (*ang.*)

(*kin.*) kierunek, w którym patrzy aktor.

F**fa**

(*muz.*) fa (solmizacyjna nazwa nuty).

fabbisogno

(*kin.*) wszystkie sprzęty, materiały, rekwizyty, kostiumy potrzebne przy realizacji filmu.

fabbricante

wytwórca.

fabliaux (*fr.*)

(*lit.*) fabliaux, cieszące się popularnością w średniowieczu francuskie wierszowane utwory narracyjne o charakterze humorystycznym. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

fabula

(z łacińskiego: *fabula*, czyli opowiadanie, historia, bajka) fabuła. Struktura narracyjna danej historii (*zob.* *favola*, *representazione drammatica*). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

fabula cothurnata

(*teatr., staroż.*) łacińska tragedia o tematyce greckiej. [Paratore, 1957; Savarese, 1996; Beare, 1986]

fabula palliata

(*teatr., staroż.*) rzymska odmiana komedii powstałej na podstawie komedii greckiej. [Paratore, 1957; Savarese, 1996; Beare, 1986; Kosiński, 2006]

fabula praetexta

(*teatr., staroż.*) rzymska tragedia o tematyce narodowej. [Paratore, 1957; Savarese, 1996]

fabula togata

(*teatr., staroż.*) komedie o tematyce rzymskiej. [Paratore, 1957; Savarese, 1996; Beare, 1986]

fabulare

rozmawiać, gawędzić.

fabulatorio

narracyjny.

fabulazione (1)

narracja, komentarz (np. w czasie filmu).

fabulazione (2)

narracja (opowiadanie historii).

faccia a faccia

(*tv, rad.*) twarzą w twarz. Formuła programu telewizyjnego lub radiowego, w którym dwoje rozmówców konfrontuje swoje poglądy.

face (ang.)

(*zob.* proscenio).

faceto

zabawny, ucieśzny, żartobliwy.

facezia

facecja, dowcip, żart, dykteryjka (*zob.* barzelletta).

faction (ang.)

(*kin., tv*) film lub transmisja telewizyjna oparta na faktach.

factual (ang.)

(*kin., tv*) faktyczny, rzeczowy, oparty na faktach. [Frittella, 2005]

fade (1) (ang.)

(*zob.* dissolvenza).

fade (2) (ang.)

(*kin., tv*) ściemnianie lub rozjaśnianie.

fade in (ang.)

(*kin., tv*) rozjaśnianie obrazu, wzmacnianie sygnału fonicznego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

fade over (ang.)

(*zob.* dissolvenza incrociata).

fade-out (ang.)

(*rad., tv, muz.*) zanikanie sygnału radiowego lub telewizyjnego, ściemnianie obrazu, zmniejszenie głośności.

fading (ang.)

(*zob.* effetto di fading).

fado (*port.*)

fado, melancholijna pieśń ludowa. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

fagotto (1)

(*muz.*) fagot.

fagotto (2)

fagocista.

failli (*fr.*)

w tańcu klasycznym skok z dwóch nóg na jedną.

fairy play (*ang.*)

(*zob.* féerie).

fall down backward (*ang.*)

(*teatr.*) *dosł.* „upaść do tyłu”, życzenie powodzenia, mające zaklinać rzeczywistość. [Frittella, 2005]

falloforie

odświętne procesje ku czci Priapa i Dionizosa.

falsetto

(*muz.*) falset.

falso bordone

(*muz.*) rodzaj techniki wielogłosowej.

falso colore

falszywy kolor.

falso documentario

(*kin.*) paradokument. Gatunek filmu fabularnego zrealizowanego w konwencji filmu dokumentalnego.

falso raccordo

(*zob.* jump cut).

famiglia media

(postać) (*kin.*) przeciętna rodzina złożona z mało rozumnego męża i racjonalnej żony (*The Simpsons*).

fandango (*hiszp.*)

(*muz.*) andaluzyjski taniec.

fandom (*ang.*)

(*kin.*) świat fanów i wielbicieli serialu telewizyjnego lub sagi filmowej. [Frittella, 2005]

fanfara (1)

mała orkiestra dęta/wojskowa (*zob.* banda).

fanfara (2)

(*muz.*) fanfara.

fanfara (3)

(*muz.*) trąbka bezwentylowa.

fanfaronata

fanfaronada.

fanfarone

fanfaron. Pyszałek i samochwała, często wymyśla opowieści o swoich

tak naprawdę nieprawdziwych czynach. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

fansub (*ang.*)

(*kin.*) fan subtitle. Kopia filmu lub widowiska telewizyjnego w języku obcym wraz z napisami ścieżki dialogowej przetłumaczonymi przez jego fanów.

fanta-action movie (*ang.*)

(*kin.*) film akcji z elementami science fiction. Przykładem jest *Terminator*.

fantapolitica

(*kin.*) political fiction, fikcja polityczna. [Journot, 2007]

fantascientifico

(*zob.* cinema di fantascienza).

fantascienza

(*zob.* cinema di fantascienza).

fantascienza post-apocalittica

fantastyka postapokaliptyczna.

fantascienza umoristica

(*kin.*) komedia science fiction.

fantascopio

(*kin.*) fantoskop, fantaskop, urządzenie zwiastujące telewizję. [Frittella, 2005; Lubelski, Sowińska, Syska, 2015]

fantasia (1)

fantazja (*zob.* finzione).

fantasia (2)

(*muz.*) fantazja, utwór instrumentalny.

fantasima

duch, zmora, widmo.

fantasiosamente

z wyobraźnią, z fantazją.

fantasiosità

fantastyczność.

fantasioso

(*przym.*) z fantazją, z wyobraźnią.

fantasista

(*teatr.*) aktor kabaretowy, aktorka kabaretowa.

fantasistico

kabaretowy, wodewilowy.

fantasma

widmo.

fantasma di Pepper

(*teatr., kin., tv*) dosł. „duch pieprzu”, technika iluzji stosowana w teatrze, kinie, parkach rozrywki, muzeach, telewizji i na koncertach.

fantasmagoria

fantasmagoria (*zob.* féerie). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

fantasmagoricamente

w sposób fantasmagoryczny.

fantasmagorico

fantasmagoryczny.

fantasmi

(*teatr.*) duchy. Według legend duchy zmarłych odwiedzają teatry. Dlatego też, aby im umożliwić grę na scenie, teatry miałyby nie pracować jeden dzień w tygodniu, w poniedziałek wieczór (*zob.* superstizioni teatrali).

fantasticaggine

(*zob.* fantasticheria).

fantasticamente

(*muz.*) wykonywać utwór z fantazją.

fantasticare

fantazjować.

fantasticheria

fantazjowanie.

fantastico

(*zob.* prodigioso).

fantasticone

marzyciel, fantasta.

fantasy (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmowy fantasy, inspirowany legendami, sagami, opowieściami o herosach, często osadzony w rzeczywistości średniowiecza. [Frittella, 2005]

fantasy set (*ang.*)

(*tv*) scenografia telewizyjna abstrakcyjna i oderwana od rzeczywistości. [Frittella, 2005]

fantawestern

(*kin., lit.*) Dziwny Zachód; film oraz literatura łączące western z elementami fantastycznymi (horror, science fiction, fantasy).

fantesca

(*teatr.*) służąca w komedii *dell'arte* (*zob.* servetta). [Surma-Gawłowska, 2015]

fantoccio

marionetka, manekin, kukła.

fanzine (*ang.*)

(*kin.*) fanzin, zin. Nieprofesjonalna i nieoficjalna publikacja wydawana przez fanów określonego serialu lub sagi filmowej.

far cassetta

(*czas.*) zrobić/zarobić pieniądze; (*rzecz.*) film, który przynosi dochody (film kasowy) (*zob.* film di cassetta).

far flanella

(*teatr., czas.*) grać bez przekonania.

far shot (*ang.*)

(*zob.* campo lungo).

farce (*fr.*)

(*zob.* farsa).

fare boccacce

(*czas.*) robić miny, grać mimiką twarzy.

fare burletta

(*zob.* burletta).

fare cantilena

(*zob.* fare canto).

fare canto

(*teatr., czas.*) *dosl.* „wykonywać śpiew”, o grze aktora, który nie jest zaangażowany w swoją rolę, gra od niechcenia.

fare flanella

(*teatr., czas.*) *dosl.* „obmacywać się nawzajem”, źle zagrać rolę, położyć rolę, puścić rolę, wypaść z roli. [Cegiela, 1992a]

fare giochi di destrezza

żonglować.

fare il bianco

(*zob.* bilanciare il bianco).

fare il gigione

(*teatr.*) grać z przesadną emfazą.

fare il pienone

(*teatr.*) zapełniać salę widzami.

fare l'attore

(*czas.*) być aktorem.

fare la messa a fuoco

(*kin., czas.*) stosować technikę filmowania polegającą na skierowaniu punktu centralnego w stronę widza.

fare la spaccata

zrobić szpagat.

fare le luci

(*zob.* tecnico delle luci).

fare porta

(*teatr., czas.*) wpuścić publiczność do teatru, a później na salę tuż przed rozpoczęciem spektaklu.

fare scena

(*teatr., czas.*) świetnie grać, przyciągać uwagę widza, grać z przesadą, zbyt ekspresyjnie, w polskiej gwarze teatralnej: „gierkowanie”, „gra numerkami”, „jokowanie”, „grać na koturnach”, „bebechy”.

fare svanire in dissolvenza

(*czas.*) ściemniać, wyciszać muzykę (*por.* fade-out).

fare un preventivo

(*czas.*) przygotować budżet.

fare un provino

(*czas.*) zorganizować przesłuchanie.

fare un remix

(*muz.*) zrobić remiks muzyczny.

fare zapping

(czas.) przełączać kanały telewizyjne.

farsa

(teatr.) (z francuskiego: *farce*, oznaczającego farsz, nadzienie) farsa, krotchwila. Utwór o niewyszukanym stylu, zwykle komiczny i groteskowy. Farsa ma na celu satyrę, jak pokrewna jej *sotie*, miała bowiem jedynie pobudzać widza do śmiechu (Eduardo Scarpetta, Eduardo De Filippo), (*por.* *sotie*). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kosiński, 2006]

farsa fliacica

(teatr., staroż.) rzymska farsa komediowa. Jej wykonawców nazywano fliakami (*phlyakes*). Ten wesoły teatr o ludowej proveniencji składał się często z niewybrednych scenek humorystycznych, w których występowały postaci karykaturalne. [Kudliński, 1978]

farsa Megarese

(teatr.) krótki utwór teatralny o charakterze komicznym związany ze szkołą filozoficzną Euklidesa w starożytnym polis Megara.

farsescamente

farsowo, groteskowo.

farsesco

farsowy, groteskowy.

far shot (ang.)

(zob. campo lungo).

fascia oraria

(rad., tv) czas antenowy, czas emisji audycji telewizyjnej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

fascia pubblicitaria

blok reklamowy.

fascio

promień.

fascio luminoso

promień światła.

fase teatrale scenico-drammaturgica

(teatr.) faza teatralna sceniczno-dramaturgiczna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

fasmatropio

(zob. fenachistoscopio).

fast forward (ang.)

(zob. avanzamento rapido).

fast lens (ang.)

dobrze skupiający obiektyw o dużej aperturze. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

fast motion (ang.)

(zob. accelerazione).

Fastnachtspiel (*niem.*)

(*teatr.*) komedia/farsa mięsopustna.
[Kosiński, 2006]

fat (*ang.*)

(*teatr.*) rola, która daje aktorowi teatralnemu szansę wykorzystania swoich możliwości aktorskich i pokazania swojego warsztatu.

fatterello

(*zob.* aneddoto).

fattore di trasmissione

współczynnik transmisji.

fattura

faktura.

fatturare

fakturować.

favella

język, mowa, dar wymowy.

favellare

mówić, rozmawiać.

favellatore

mówca.

favellatrice

mówczyni.

favola (1)

bajka, baśń.

favola (2)

opowieść fantastyczna.

favola (3)

(*teatr.*) komedia, dramat, sztuka
(*zob.* fabula).

favola (4)

fabuła, treść (*zob.* fabula).

favola in musica

(*muz.*) bajka w muzyce.

favola pastorale

(*teatr.*) bajka pasterska (*zob.* dramma pastorale, dramma per musica).

favolare

(*czas.*) opowiadać bajki, baśnie, opowieści.

favolatore

bajkarz.

favolatrice

bajkarka.

favoleggiare

(*zob.* favolare).

favoleggiatore

bajkopisarz.

favoleggiatrice

bajkopisarka.

favolello

(*zob.* fabliaux).

favolista

bajkopisarz, bajkopisarka.

favolistica

bajkopisarstwo.

favolistico

fabulistyczny, dotyczący bajek.

favolosamente

bajkowo, baśniowo.

favolosità

bajkowość, baśniowość.

favoloso

(*zob.* prodigioso).

favouring shot (*ang.*)

(*kin.*) wydobywanie/akcentowanie postaci w granej scenie. [Frittella, 2005; Bocian, Zablocki, 2008]

fax

fax.

FCC

(*zob.* Federal Communications Commission).

feature (*ang.*)

(*tv*) wydanie specjalne, program specjalny.

feature film (*ang.*)

(*zob.* film a lungometraggio).

feature player (*ang.*)

aktor w roli pierwszoplanowej.

featurette (*ang.*)

(*kin.*) film krótkometrażowy opowiadający o realizacji filmu pełnometrażowego.

fedeltà

wierne odtwarzanie dźwięku (*zob.* alta fedeltà).

Federal Communications**Commission** (*ang.*)

Federalna Komisja Łączności.

Federazioni Radio Emittenti**Democratiche**

federacja niezależnych nadawców radiowych.

feed (*ang.*)

(*rad., tv*) transmisja sygnałów rtv, np. pomiędzy wozem transmisyjnym a studiem. [Frittella, 2005; Bocian, Zablocki, 2008]

feed an actor (*ang.*)

(*zob.* dare la battuta).

feedback (*ang.*)

(*tv*) feedback, odpowiedź, reakcja widzów na reklamę telewizyjną mierzona zainteresowaniem i nabywaniem reklamowanego produktu.

feel good (*ang.*)

(*kin., rzecz.*) gatunek filmów, które sprawiają, że widz czuje się lepiej po wyjściu z kina.

féerie (1) (*fr.*)

(*teatr.*) feeria. Widowisko teatralne oparte na wątkach fantastycznych. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

féerie (2) (*fr.*)

(*lit.*) feeria, baśń dramatyczna. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

féerie (3) (*fr.*)

(*kin.*) feerie i baśnie filmowe (Georges Méliès). [Frittella, 2005]

feevee (*ang.*)

(*tv*) telewizja płatna w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

fegatello

(*kin., tv, żarg.*) w żargonie na określenie „ujęcia dodatkowego”, maskującego drobne wpadki.

FEKS (*ros.*)

(z rosyjskiego: *Фабрика экцентрического актёра*) Fabryka Ekscentrycznego Aktora, radziecka grupa awangardowa wykorzystująca elementy cyrku i widowisk jarmarcznych. [Journot, 2007]

felliniano

dotyczący reżyserskiej twórczości Federica Felliniego.

femme fatale (*fr.*)

(postać) femme fatale, kobieta fatalna.

femminismo

(*kin.*) feminizm, począwszy od lat 70. XX wieku analiza krytyczna i teoretyczna kina z perspektywy feministycznej (Julia Kristeva, Michel Foucault). [Journot, 2007; Penley, 1988; Petro, 2002]

fenachistoscopio

fenakistiskop, popularna w XIX wieku zabawka optyczna, która polegała na wywołaniu wrażenia ruchu szybko przesuwających się obrazów. [Frittella, 2005]

feng yue (*chin.*)

(*kin.*) gatunek chińskiego filmu erotycznego z elementami komediowymi.

fenomenale

(*zob.* prodigioso).

fenomeno Phi

zjawisko phi, iluzja ruchu powstająca przy eksponowaniu serii nieruchomych obrazów w odpowiednio krótkim czasie. Wynika ona ze zjawiska ikonicznej pamięci wzrokowej ludzkiego oka.

ferie pagate

płatny urlop.

fermare

przestawać, blokować.

fermata

(muz.) dosł. „zatrzymanie”, przedłużanie wartości rytmicznej.

fermes (les) (fr.)

(teatr.) ferm, trwałe element dekoracji teatralnej. [Kosiński, 2006]

fermo fotogramma

(kin.) kadr zatrzymany, stopklatka (zob. fermo immagine). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

fermo immagine

(kin.) stopklatka, kadr zatrzymany (zob. fermo fotogramma). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

feroce

(muz.) określenie wykonawcze: dziko, namiętnie.

ferroceptor (ang.)

(rad.) antena radiowa składająca się z pętli lub zwoju drutu. [Frittella, 2005]

fescennini

(teatr., staroż.) najstarsza forma sztuki dramatycznej u Rzymian, wiejska farsa polegająca w dużej mierze na

improwizacji, używająca dosyć wulgarного języka. [Frittella, 2005]

fest (ang.)

skrót od słowa *festival* w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

fiesta di fine riprese

(kin.) bankiet z okazji zakończenia kręcenia zdjęć.

fiesta teatrale

(teatr.) muzyczny dramat operowy popularny w wieku XVII i XVIII na dworach austriackim, niemieckim i włoskim, wystawiany z okazji uroczystości królewskich.

festgoer (ang.)

miłośnik festiwali.

festival

(z łacińskiego: *festivus*, oznaczający: radosny, świąteczny) festiwal. Cykliczne spotkania, podczas których pokazywane są publiczności różne spektakle. Festyn ludowy. [Kosiński, 2006]

candidato a un festival, kandydat na festiwal

festival cinematografico

(kin.) festiwal filmowy.

festival del cinema

(zob. festival cinematografico).

festival della canzone

festiwal piosenki.

Festival della Canzone Italiana di Sanremo

(muz.) Festiwal Piosenki Włoskiej w San Remo.

Festival della Cultura Ebraica a Cracovia

Festiwal Kultury Żydowskiej w Krakowie.

Festival des Films du Monde de Montréal (fr.)

(kin.) Festiwal Filmowy w Montrealu.

Festival di Avignone

(teatr.) festiwal teatralny w Awinionie, zapoczątkowany w 1947 roku przez Jeana Vilara.

Festival di Bayreuth

(muz.) Festspielhaus w Bayreuth, Festiwal w Bayreuth.

Festival di Berlino

(kin.) Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Berlinie, podczas którego wręczane są Złote Niedźwiedzie.

Festival di Cannes

(kin.) Festiwal Filmowy w Cannes. Odbywa się co roku we Francji na Lazurowym Wybrzeżu, jest wydarzeniem na skalę międzynarodową, zapoczątkowany został w 1946 roku.

Festival di Monterey

Festiwal w Monterey.

Festival di Sanremo

(zob. Festival della Canzone Italiana di Sanremo).

Festival di Woodstock

(muz.) Festiwal w Woodstock.

Festival Internacional del Nuevo Cine Latinoamericano (hiszp.)

(kin.) kubański festiwal filmowy.

Festival Internazionale del Cinema di Karlovy Vary

(kin.) Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Karlowych Warach.

Festival Nazionale del Doppiaggio Voci nell'Ombra

(kin.) włoski festiwal filmów dubbingowanych i dubbingu.

festival musicale

festiwal muzyczny.

festività

uroczyste święta.

festività pubblica

dzień wolny od pracy.

festività religiosa

święto religijne.

festivo

święteczny.

festone

feston, girlanda.

Festspiel (niem.)

(*teatr.*) zabawa, festspiel. Rodzaj spektaklu zorganizowany w celu uczczenia świąt religijnych bądź państwowych/cywilnych.

feuilleton (fr.)

(*zob.* romanzo d'appendice, cineromanzo, serial). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Journot, 2007]

FF (ang.)

fast forward (*zob.* avanzamento rapido).

fiaba

(*lit.*) bajka, baśń, utwór narracyjny o treści fantastycznej. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

fiaba teatrale

(*teatr.*) bajka teatralna. Rodzaj teatru, który zrodził się z połączenia komedii *dell'arte* i tradycji baśniowej. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

fiabescamente

bajkowo.

fiabesco

(od *fiaba* – bajka) komedia feeryczna. Jej historia zapożyczona jest najczęściej z baśni ludowych (*por.* féerie). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

fiabesco

(*przym.*) baśniowy, bajkowy, fantastyczny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

fiancata (1)

bok, strona boczna, skrzydło.

fiancata (2)

(*teatr.*) ściany pokoju na scenie.

fiasco

kłapa, niepowodzenie, fiasko.

fare fiasco, zrobić kłapę

quello spettacolo fece fiasco, ten spektakl okazał się kłapą

la commedia ha fatto fiasco, komedia zrobiła kłapę

fiati

(*muz.*) ogólna nazwa instrumentów dętych (*zob.* strumenti a fiato).

fibra

włókno.

fibra ottica

światłowód.

fiction (*ang.*)

(*kin.*) fikcja, film.

fiction adolescenti

(*kin.*) film dla młodzieży.

fiction d'azione e d'avventura

(*kin.*) kino akcji, kino przygodowe.

fiction in costume e storiche

(*kin.*) film kostiumowy, historyczny.

fiction familiari

(*kin.*) filmy familijne.

fiction fantasy e di fantascienza

(*kin.*) fantasy i fantastyka.

fiction gialle

(*kin.*) kryminał.

fiction mediche

(*kin.*) filmy o lekarzach, których akcja rozgrywa się w szpitalu.

fiction musicali

(*kin.*) musicale.

fiction religiose

(*kin.*) filmy o tematyce religijnej.

fiction storica

(*kin.*) fikcja historyczna, film historyczny.

fiction televisiva

(*kin.*) film telewizyjny.

fictionalization (*ang.*)

przekształcenie tekstu literackiego w scenariusz filmowy (*zob.* riduzione).

fidanzatina d'America

przezwiśko Doris Day.

fidelity (*ang.*)

(*zob.* fedeltà).

field (*ang.*)

(*zob.* campo).

field angle (*ang.*)

(*zob.* angolo di campo).

field depth (*ang.*)

(*zob.* profondità di campo).

field director (*ang.*)

(*zob.* regista esterno).

field of action (*ang.*)

(*zob.* campo visivo).

field of view (*ang.*)

(*zob.* angolo di campo).

fifa

(*zob.* tremarella).

una fifa blu, paniczny strach

fifth business (*ang.*)

(*teatr.*) *dosł.* „piąty biznes”, dawniej na określenie aktora grającego jednocześnie rolę bohatera i złego charakteru.

fifty-fifty (1) (ang.)

po połowie.

fifty-fifty (2) (ang.)

dwie równorzędne postacie.

fight arranger (ang.)

(*kin.*) specjalista od scen walki, np. boks, szermierka, sceny batalistyczne itd.

fight choreographer (ang.)

(*kin.*) choreograf walk zarówno wręcz, jak i z użyciem broni (*por.* fight arranger).

figlio d'arte

(*teatr.*) dziecko aktorów.

figura (1)

(*muz.*) figura, nuta.

figura (2)

(*lit.*) figura.

figura (3)

figura. Ukształtowanie się pewnej sytuacji scenicznej, ciągu działań scenicznych. Odnosi się też do modelu aktancyjnego w warstwie syntaktycznej, nie semantycznej.

figura di prova

(*tv*) obraz kontrolny.

figura fantasma

powidok, obraz wtórny.

figura intera

(*kin.*) szeroki kadr. [Hendrykowski, 1994]

figurale

symboliczny, alegoryczny.

figurante

figurant, statysta, postać drugoplanowa (*por.* comparsa).

figurare (1)

przedstawiać, symbolizować.

figurare (2)

statystować.

figuratamente

w przenośni.

figurativamente

w sposób obrazowy.

figurativismo

sztuka figuratywna.

figuratività

figuratywność.

figurativo

figuratywny.

figurazione (1)

przedstawienie obrazowe, figuratywne.

figurazione (2)

figura, postać, postaci sceny.

figurazione (3)

ewolucje w tańcu (łyżwiarstwo).

figurazione (4)

(muz.) figuracja.

figurazione speciale

(kin.) statysta zaangażowany do roli wymagającej specjalnych kompetencji.

figurina

figurka, figurynka, statuetka.

figurista

(zob. costumista).

fila

(teatr.) rząd (miejsc w teatrze).

filare

(muz.) wyciągać nutę.

filargyros (gr.)

(teatr., staroż.) dosł. „kochać srebro, być chciwym”, postać dusigrosha w starożytnej komedii greckiej. [Frittella, 2005]

filarmónica

filharmonia.

filastrocca

(lit., muz.) rymowanka.

filata

(teatr.) próba bez przerwy. Poprzez najczęściej próbę generalną.

file audio

plik dźwiękowy.

file video

plik z nagraniem wideo.

film (ang.)

(kin.) film. [Bordwell, Thompson, 1993]

film a basso costo

(kin.) film niskobudżetowy (por: produzione a basso costo).

film a colori

(kin.) film w kolorze.

film a cortometraggio

(kin.) film krótkometrażowy (który trwa zazwyczaj do 22 minut). [Frittella, 2005]

film a episodi

(kin.) (zob. film collettivo, episodio 2).

film a luci rosse

(kin.) film pornograficzny.

film a lungometraggio

(kin.) film pełnometrażowy (który zwykle trwa powyżej 55 minut). [Frittella, 2005]

film a schermo panoramico

(kin.) film panoramiczny, film kręcony w anamorfocie. [Dąbał, Andrejew, 2005]

film a sketch

(*kin.*) (*zob.* film collettivo).

film a soggetto

(*kin.*) film fabularny.

film amatoriale

(*kin.*) film amatorski.

film animating (*ang.*)

(*zob.* animazione).

film biografico

(*kin.*) film biograficzny.

film cappa e spada

(*kin.*) film płaszcza i szpady.

film carcerario

(*kin.*) film więzienny. [Hendrykowski, 1984]

film catastrofico

(*kin.*) film katastroficzny.

film club (*ang.*)

(*zob.* cineclub).

film collettivo

(*kin.*) antologia filmowa. Fragmenty kilku filmów (zrealizowanych przez różnych reżyserów), w których występuje podobny motyw fabularny.

film comico

(*kin.*) komedia filmowa.

film commedia polacchi

(*kin.*) komediowe filmy polskie.

film cortometraggio

(*kin.*) (*zob.* film a cortometraggio).

film cutter (*ang.*)

(*kin.*) (*zob.* montatore).

film d'animazione

(*kin.*) film rysunkowy.

film d'archivio

(*kin.*) film archiwalny.

film d'autore

(*zob.* cinema d'autore).

film d'avventura

(*kin.*) film przygodowy.

film d'azione

(*kin.*) film akcji.

film d'exploitation (*fr.*)

(*kin.*) kino eksploatacji, niskobudżetowe filmy amatorskie poruszające tematykę przemocy.

film de cul (*fr.*)

(*kin.*) film pornograficzny.

film dell'orrore

(*zob.* film horror).

film della mezzanotte

(*kin., tv*) nocny seans.

film di arti marziali

(*kin.*) film sztuk walki.

film di avventure

(*kin.*) film przygodowy.

film di cassetta

(*kin.*) film komercyjny, film kasowy.

film di cellulosa

folia, folia celulozowa.

film di culto

(*kin.*) film kultowy.

film di fantascienza

(*kin.*) (*zob.* cinema di fantascienza).

film di gangster

(*kin.*) film gangsterski.

film di grande successo commerciale

(*kin.*) sukces kasowy.

film di lungometraggio

(*kin.*) (*zob.* film a lungometraggio).

film di mediometraggio

(*kin.*) (*zob.* mediometraggio).

film di mostri

(*kin.*) monster movie.

film di propaganda

(*kin.*) film propagandowy.

film di serie B

(*kin.*) film klasy B.

film di sfruttamento

(*kin.*) (*zob.* film d'exploitation).

film di spionaggio

(*kin.*) film szpiegowski.

film di supereroi

(*kin.*) film superbohaterski.

film di viaggio

(*kin.*) (*zob.* road movie).

film didattico

(*kin.*) film edukacyjny.

film documentario

(*kin.*) film dokumentalny.

film domestico

(*kin.*) film amatorski zrealizowany przez członka rodziny, która jest jego głównym bohaterem (Roger Odin). [Journot, 2007]

film drammatico

(*kin.*) dramat filmowy.

film editor (*ang.*)

(*zob.* montatore).

film epico

(*kin.*) epicki film najczęściej o tematyce historycznej.

film erotico

(*kin.*) film erotyczny.

film fiction

(*kin.*) film fabularny.

film giallo

(*kin.*) film kryminalny.

film giudiziario

(*kin.*) (*zob.* cinema giudiziario).

film horror

(*kin.*) horror.

film in bianco e nero

(*kin.*) film czarno-biały.

film in costume

(*kin.*) film kostiumowy.

film indipendente

(*kin.*) kino niezależne.

film library (*ang.*)

(*zob.* cineteca).

film loop (*ang.*)

(*zob.* riccio).

film musicale

(*kin.*) film muzyczny.

film nel film

(*kin.*) film w filmie, np. *Tacy byliśmy zakochani* (Ettore Scola), w którym reżyser wykorzystuje sekwencje

z filmu *Złodzieje rowerów* Vittoria De Siki (*por.* mise en abyme, intertextualità). [Journot, 2007]

film noir (*fr.*)

(*kin.*) film noir, *dosl.* „czarny film”, czarne kino, prąd w kinie amerykańskim (1950–1960), obnażający czarne strony życia i ciemne strony ludzkiego charakteru (m.in. Orson Welles, Anatole Litvak, Anthony Mann, John Huston i inni). [Dąbał, Andrejew, 2005; Journot, 2007; Lewicki, 2019]

film parlato

(*kin.*) film dźwiękowy.

film per la televisione

(*kin.*) film telewizyjny. [Corazza, Zenatti, 1999]

film per ragazzi

(*kin.*) film młodzieżowy.

film politico

(*kin.*) film polityczny.

film prolisso

(*kin.*) przegadany film.

film pubblicitario

reklama.

film rights (*ang.*)

(*kin.*) prawa do adaptacji filmowej.

film snuff

(*kin.*) snuff film, tzw. film ostatniego technienia.

film society (*ang.*)

(*zob.* cineclub).

film sonoro

(*kin.*) film dźwiękowy. [Latini, 2006]

film spassoso

(*kin.*) film rozrywkowy.

film sportivo

(*kin.*) film o tematyce sportowej.

film storico

(*kin.*) film historyczny. [Journot, 2007]

film subject (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmowy.

film thriller

(*kin.*) dreszczowiec. [Lancia, Poppi, 2004]

film TV

(*kin., tv*) film telewizyjny.

film unit (*ang.*)

(*zob.* troupe).

film viewer (*ang.*)

(*zob.* moviola).

film wrinkling (*ang.*)

(*zob.* abbombamento).

film writer (*ang.*)

(*zob.* sceneggiatore).

filmabile

nadający się do sfilmowania.

filmare

(*kin.*) filmować, ekranizować.

filmare un film snuff, filmować snuff film, tzw. film ostatniego technienia

filmato (1)

(*rzecz.*) materiał filmowy, kronika.

filmato (2)

(*przym.*) nakręcony, sfilmowany.

racconto filmato, zekranizowane opowiadanie

filmcraft (*ang.*)

(*kin.*) sztuka filmowa.

filmdom (*ang.*)

świat kina.

filmettino

(*kin.*) sposób, w jaki Federico Fellini określał zawsze nowe dzieło, nad którym pracował.

filmfest (*ang.*)

(*kin.*) festiwal filmowy.

filmgoer (*ang.*)

(*kin.*) kinoman.

filmico

filmowy (*zob.* cinematografico, codice, filmologia, semiologia). [Journot, 2007]

filmina

film z przezroczami.

filmistico

(*zob.* filmico).

filmland (*ang.*)

(*zob.* filmdom).

film-maker (*ang.*)

(*kin.*) producent, reżyser, scenograf w jednej osobie; twórca filmu, filmowiec.

filmofanico

(*kin.*) filmofaniczny, w terminologii Étienne’a Souriau oznacza to, co widać na ekranie (*por.* filmografico). [Journot, 2007]

filmografia

(*kin.*) filmografia, lista filmów zrealizowanych przez jednego reżysera lub z udziałem jednego aktora. [Journot, 2007]

filmografia sportiva

(*kin.*) filmy sportowe.

filmografico

(*kin.*) filmograficzny, w terminologii Étienne’a Souriau oznacza rzeczy-

wistość rejestrowaną przez kamerę (*por.* filmofanico). [Journot, 2007]

filmologia

filmoznawstwo (Gilbert Cohen-Séat).

filmologico

filmologiczny.

filmology (*ang.*)

(*zob.* filmologia).

filmologo

filmolog.

film-opera

opera filmowa.

filmoteca

filmoteka, archiwum filmowe.

filo di un racconto

ciąg opowieści.

filo diretto

(*rad., tv*) program na żywo, podczas którego słuchacze/widzowie mogą dzwonić do studia.

filodiffusione

(*rad.*) radiofonia przewodowa.

filodrammatica

(*teatr.*) teatr amatorski.

filodrammatico (1)

(*rzecz.*) aktor nieprofesjonalny. [Camilleri, 2001]

filodrammatico (2)*(przym.)* amatorski.**filone***(lit.)* prąd, nurt artystyczny, literacki.**filone narrativo***(zob. fiction).***filtrare**

filtrować.

filtro

filtr.

filtro a densità neutra*(kin.)* filtr obojętny, filtr neutralny, filtr szary.**filtro antifoschia***(kin.)* filtr przeciwmgielny, redukujący składową niebieską. [Bocian, Zabłocki, 2008]**filtro antivento***(rad., tv)* ochrona mikrofonu przed hałasami spowodowanymi przez wiejący wiatr.**filtro assorbente**

filtr absorpcyjny.

filtro di correzione

filtr korekcyjny.

filtro dicroico

filtr dichroiczny.

filtro diffusore

filtr dyfuzyjny.

filtro famiglia*(zob. controllo parentale).***filtro graduato**

filtr gradacyjny.

filtro nebbia*(kin.)* filtr mgłowy, dyfuzyjny.**filtro neutro***(kin.)* filtr przeciwmgielny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**filtro polarizzatore***(kin.)* filtr polaryzacyjny.**filtro prismatico**

filtr przyrmatyczny.

final cut (ang.)*(kin.)* montaż ostateczny, ostateczna wersja montażowa filmu. [Amiel, 2006; Arijon, 2002, 2008]**final draft (ang.)***(kin., teatr.)* ostateczny scenariusz.**final script (ang.)***(kin., teatr.)* ostateczny scenariusz.**final girl (ang.)***(kin.)* *final girl*, postać żeńska najczęściej występująca w slasherze, której udaje się uciec z życiem przed oprawcami. [Clover, 1992]

final man (*ang.*)

(*kin.*) *final man*, odpowiednik męski
final girl (*zob.* *final girl*).

finale (1)

(*muz.*) finał.

finale (2)

finał, zakończenie.

finale di un dramma, zakończenie
dramatu

finale di un film, zakończenie filmu

finale (3)

finisz.

finale alternativo

(*kin.*) alternatywne zakończenie filmu.

finale lieto

happy end (*ang.*), szczęśliwe zakoń-
czenie.

finanziamento

finansowanie.

finanziamento pubblico

finansowanie ze środków publicznych.

fine

zakończenie, rozwiązanie akcji, koniec.

fine cut (*ang.*)

(*zob.* *stretta finale*).

fine dicitore

(*iron.*) krasomówca, piosenkarz-
recytator.

fine tuning (*ang.*)

dostrajanie.

finestra di proiezione

(*kin.*) ekran projekcyjny.

finestrella

(*dzien.*) wzmianka ujęta w ramki.

finestrino di ripresa

(*kin.*) okienko filmowe w kamerze
(lub w projektorze), przysłona. [Frit-
tella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

finodicitore

(*zob.* *fine dicitore*).

finzione

fikcja. Świat przedstawiony, który
nie odnosi się do osób lub rzeczy re-
alnie istniejących w świecie.

fioritura

(*muz.*) ozdobnik, figura ozdobna.

fire curtain (*ang.*)

(*zob.* *spartifuoco*).

first aid (*ang.*)

pierwsza pomoc.

first answer print (*ang.*)

(*kin.*) pierwsza kopia robocza.

first assembly (*ang.*)

(*zob.* *premontaggio*).

first assistant cameraman*(ang.)**(zob. assistente operatore).***first assistant director** *(ang.)**(zob. aiuto regista).***first assistant editor** *(ang.)**(zob. aiuto montatore).***first cameraman** *(ang.)**(zob. direttore della fotografia).***first costs** *(ang.)*

pierwsze wydatki.

first cut *(ang.)**(kin.)* montaż obrazu i dialogów (pierwszy etap montażu filmu). [Amiel, 2006; Arijon, 2002, 2008]**first draft** *(ang.)*

pierwsze opracowanie scenariusza. [Lewicki, 1970]

first grip *(ang.)**(zob. caposquadra macchinisti).***first night** *(ang.)**(teatr.)* noc premierowa *(zob. prima).***first property man** *(ang.)**(zob. caposquadra attrezisti).***first property master** *(ang.)**(zob. caposquadra attrezisti).***first public showing** *(ang.)**(kin.)* pierwszy publiczny pokaz, pierwsze wyświetlenie. [Frittella, 2005]**first run** *(ang.)**(tv)* premiera telewizyjna.**first shot** *(ang.)**(kin.)* pierwszy klaps, pierwsze ujęcie.**first team** *(ang.)**(teatr.)* pierwsza obsada sztuki.**first-time director** *(ang.)*

reżyser nowicjusz, początkujący reżyser. [Frittella, 2005]

fisarmonica*(muz.)* akordeon.**fisarmonicista**

akordeonista, akordeonistka.

fischiare

wygwizdać.

fischiare un attore, wygwizdać aktora*fischiare un dramma*, wygwizdać sztukę**fischiare sonoramente**

wygwizdać kogoś.

fischiettare sul palcoscenico*(teatr.)* gwizdać na scenie, zgodnie z jednym z przesądów nie należy gwizdać na scenie, aby nie zostać

wygwizdanym przez publiczność
(*zob.* superstizioni teatrali).

fischio (1)

wygwizdanie (np. aktora).

fischio (2)

(*zob.* fischiettare sul palcoscenico).

fish-eye (ang.)

obiektów rybie oko.

fish-eye lens (ang.)

(*zob.* fish-eye).

fish-pole (ang.)

tyczka mikrofonowa.

fissaggio

utrwalanie.

fissare (1)

przymocować, umocować.

fissare (2)

utrwalić np. kolor.

fit-up (ang.)

(*teatr., kin.*) ruchoma dekoracja.

fit-up company (ang.)

(*zob.* carro di Tespi).

five days' pay (ang.)

(*zob.* cinquina).

fixed position (ang.)

(*rad.*) radiowe ogłoszenie handlowe nadawane zawsze o tej samej porze.
[Frittella, 2005]

fixing (ang.)

(*zob.* fissaggio).

fixture man (ang.)

(*zob.* attrezista).

flack (ang.)

(*kolok.*) rzecznik prasowy.

flag (ang.)

zasłona oświetleniowa, tzw. murzyn
(*zob.* bandiera).

flageolet (fr.)

(*muz.*) flażolet.

flags (ang.)

zasłonki światła.

flame (ang.)

(*kin.*) technika animacji komputerowej.
[Frittella, 2005]

flamenco (hiszp.)

flamenco.

flanella

(*zob.* fare flanella).

flangia

kołnierz, kryza, obręcz.

flano (1)

(*kin., żarg.*) płatna reklama spektaklu w codziennej prasie. [Frittella, 2005]

flano (2)

karton matrycy.

flanella

(*zob.* far flanella).

flash (1) (ang.)

flash, krótki kadr mający na celu szokować widza lub wywołać efekt dramatyczny.

flash (2)

(*fot.*) flesz, lampa błyskowa.

flash (3)

(*fot.*) błysk (*zob.* lampo di luce).

flash (4)

(*przen., dzien., kin.*) migawka.

flash (5)

(*dzien., tv, rad.*) skrót najważniejszych wiadomości, najważniejsze wiadomości w skrócie. [Atzori, 2002]

flashback (ang.)

(*kin.*) flashback, retrospekcja, scena z przeszłości, scena retrospektywna (*zob.* analessi). [Sarrazac, 2012; Frittella, 2005]

flash-forward (ang.)

scena z przyszłości, skok w przyszłość, skok do przodu w chrono-

logii akcji, wyprzedzenie w czasie (*zob.* prolessi). [Sarrazac, 2012; Frittella, 2005]

flash frame (ang.)

(*zob.* fotogramma).

flashing (ang.)

(*zob.* latensificazione).

flat (ang.)

(*zob.* telaio di scena).

flat bed (ang.)

(*kin.*) stół montażowy z ekranem kontrolnym (*zob.* tavolo di montaggio). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

flat lighting (ang.)

oświetlenie rozproszone, płaskie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

flat rate (ang.)

ryczałt, stała gaża.

flat take (ang.)

(*zob.* immagine piatta).

flautato

(*muz.*) fletowo.

flautista

(*muz.*) flecista.

flauto

(*muz.*) flet.

flauto dolce*(muz.)* flet prosty.**flauto traverso***(muz.)* flet poprzeczny.**flauto a becco***(muz.)* flet prosty.**flauto di Pan***(muz.)* fletnia Pana.**fleapit** *(ang.)**(teatr., kin.)* obskurne kino lub teatr.**fliaci** *(gr.)**(teatr., staroż.)* *phlyakes*, w starożytnym teatrze greckim aktorzy w ludowej farsie o charakterze obscenicznym i wulgarnym (*zob.* farsa fliacica). [Kudliński, 1978; Frittella, 2005]**flick** *(ang.)**(kin.)* w slangu amerykańskim film.**flick channels** *(ang.)**(czas.)* zmieniać programy w telewizorze.**flicker** *(ang.)**(kin.)* w slangu amerykańskim kino.**flicker temple** *(ang.)*

sala kinowa.

flicorni*(muz.)* sakshorn, instrument dęty blaszany.**flies** *(ang.)*

system przeciwwag do poruszania kurtynami.

flight-case *(ang.)*

skrzynia do transportu sprzętu oświetleniowego.

flip *(ang.)**(tv)* odwrotka, efekt zmiany obrazu podobny do przewracania kartki w książce. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**flipper** *(ang.)*

kaszetka wbudowana. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

float *(ang.)**(zob.* pompaggio).**flog** *(ang.)*

promować film w sposób systematyczny i agresywny.

flood (1) *(ang.)*

oświetlenie projektorowe. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

flood (2) *(ang.)**(zob.* allargare).**floor** *(ang.)**(kin.)* plan filmowy (*zob.* set).**floor assistant** *(ang.)**(zob.* segretario di scena).

floor manager (*ang.*)

(*zob.* ispettore di produzione).

floor sound engineer (*ang.*)

(*zob.* fonico di presa diretta).

flop (*ang.*)

(*kin.*) kłapa, fiasko. Bardzo drogi film, który okazał się porażką. [Dąbał, Andrejew, 2005]

flop cinematografici

(*zob.* flop).

flop sweat (*ang.*)

(*kin.*) niepokój inwestorów i producentów, że ich produkcja filmowa lub teatralna okaże się kłapą.

floou (*fr.*)

(*fot., kin.*) obiekt miękorkorsujący. Obrazy o zmiękczonej rysunku, mglisty, niewyraźny. Podobne obrazy spotykamy w malarstwie impresjonistycznym (*zob.* sfumato 1). [Journot, 2007]

flub (*ang.*)

byk, pomyłka, gafa, pomyłona kwestia aktora.

fluff (1) (*ang.*)

(*tv*) w żargonie telewizyjnym program napuszony w formie i prezentacji, ale bez wartościowej zawartości.

fluff (2) (*ang.*)

pomyłona kwestia, gafa, przejęzyczenie (*zob.* papera).

fluff (3) (*ang.*)

(*czas.*) przejęzyczyć się, pomylić kwestię.

fluffer (*ang.*)

pracownik planu filmu pornograficznego, którego zadaniem jest podniecanie aktorów.

fluorescente

fluorescencyjny (*zob.* schermo fluorescente).

fluorescenza

fluorescencja.

flusso multimediale

media strumieniowe.

fly away (*ang.*)

(*tv*) ruchoma nadawcza stacja satelitarna. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

fly man (*ang.*)

(*teatr.*) technik odpowiedzialny za działanie kurtyny teatralnej. [Frittella, 2005]

flying erase (*ang.*)

wirujące główce kasujące. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

flying harness (*ang.*)

(*teatr.*) uprząż zakładana aktorom teatralnym, aby mogli unieść się w powietrzu.

FM

(*zob.* modulazione di frequenza).

focal distance (*ang.*)

(*zob.* distanza focale).

focale (1)

ogniskowy.

focale (2)

(*przen.*) główny, najwyższej wagi.

focalization (*ang.*)

(*zob.* messa a fuoco).

focalizzazione

fokalizacja. Uwypuklenie pewnego składnika utworu dla podkreślenia jego wyjątkowego znaczenia. [Chatman, 1986; Edmiston, 1989; Genette, 1972; Journot, 2007]

focalizzazione esterna

fokalizacja zewnętrzna, narrator czerpie wiedzę o bohaterze (bohaterach) na podstawie jego (ich) zachowania. [Genette, 1972; Deleyto, 1991; Manfred, 1997]

focalizzazione interna

fokalizacja wewnętrzna, narrator przedstawia perspektywę bohatera.

[Genette, 1972; Deleyto, 1991; Manfred, 1997]

focalizzazione zero

fokalizacja zerowa (narracja niesfokalizowana), narrator jest wszechwiedzący. [Genette, 1972; Deleyto, 1991; Manfred, 1997]

focus (*ang.*)

(*zob.* fuoco).

focus puller (*ang.*)

(*kin.*) prowadzący ostrość, asystent operatora (*zob.* assistente operatore). [Bocian, Zabłocki, 2008]

focus target (*ang.*)

(*kin.*) test ostrości filmu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

fog filter (*ang.*)

filtr dymny.

fog gun (*ang.*)

urządzenie do produkcji sztucznego dymu/mgły.

foglio di montaggio

(*kin.*) raport montażowy z planu.

foire (*fr.*)

jarmark.

folclore

folklor.

foley artist (*ang.*)

(*zob.* rumorista).

foley editor (*ang.*)

(*zob.* rumorista).

foley mixer (*ang.*)

(*zob.* rumorista).

foley walker (*ang.*)

(*zob.* rumorista).

foleys (*ang.*)

efekty dźwiękowe wyprodukowane przez specjalistę. [Bocian, Zabłocki, 2008]

folia (*hiszp.*)

(*muz.*) stary taniec portugalski.

Folies Bergère (*fr.*)

paryska sala koncertowa.

folklore

(*zob.* folclore).

follow shot (*ang.*)

(*zob.* insegui persona).

follow-up (*ang.*)

kontynuacja.

fondale

(*teatr.*) *dosl.* „głębokość, dno”, horyzont, tło. Tło sceny teatralnej (*zob.* telo da sfondo). [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

fondaletto

(*teatr.*) mały horyzont.

Fondazione Cineteca Italiana

Fundacja FilMOTEKA Włoska. Stowarzyszenie filmowe założone w 1947 roku, promujące prace i badania nad dziełami filmowymi.

Fondazione Scuola Nazionale di Cinema

wydawnictwo fundacji państwowej włoskiej szkoły filmowej.

fondere

stopić.

fondino

(*kin.*) zdjęcie lub obraz, na tle którego pojawiają się napisy końcowe lub początkowe filmu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

fondo (1)

głębia, oddalenie, dalszy plan.

fondo (2)

podkład (*zob.* musica di fondo).

fondo blu

błękitny ekran.

fondo neutro per i titoli

napisy na neutralnym tle.

fondu (1) (*fr.*)

(*zob.* dissolvenza). [Amiel, 2006]

fondu (2) (fr:)

w tańcu klasycznym określenie miękkiego i elastycznego przysiadu.

fonia

fonia.

fonica

dźwiękowy.

fonicamente

dźwiękowo, akustycznie.

fonico

technik dźwięku, dźwiękowiec, akustyk.

fonico di palco

(*zob.* fonico).

fonico di presa diretta

(*kin.*) technik dźwięku.

fonico di sala

(*teatr.*) inżynier dźwięku.

fonico teatrale

(*teatr.*) technik dźwięku w teatrze.

fonogenia

(*zob.* fonogenico).

fonogenico

fonogeniczny. Głos charakteryzujący się szczególnie korzystną dyspozycją. [Frittella, 2005]

fonografico

fonograficzny.

apparecchio fonografico, gramofon
registrazione fonografica, zapis fonograficzny

fonografo

gramofon.

fonogramma

zapis dźwiękowy.

fonoincisione

zapisywanie dźwięku na płycie.

fonomontaggio

montaż dźwiękowy. [Arijon, 2002, 2008; Frittella, 2005]

fonoregistratore

urządzenie do zapisywania dźwięku.

fonoregistrazione

rejestracja <zapisywanie> dźwięku.

fonoriproduzione

odtworzenie dźwięku.

fonoscopio

fonoskop, urządzenie do badania fal dźwiękowych.

fonte

(*teatr.*) źródło tekstu dramatycznego; wszystkie elementy, które mogły wpłynąć na pracę dramatopisarza. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

fonti

(*rad.*) źródła.

fool shakespeareano

(*teatr.*) (z angielskiego: *the Shakespear-ean fool*) „głupiec szekspirowski”. Postać z nizin społecznych bardzo często pojawiająca się w dramatach Williama Szekspira. Dzięki swojemu zdrowemu rozsądkowi potrafił on przechytrzyć arystokratów i członków klasy wyższej. Postać lubiana przez publiczność epoki elżbietańskiej.

footage (*ang.*)

(*zob.* metraggio).

footage numbers (*ang.*)

(*zob.* pädaggio).

foot-candle (*ang.*)

stopoświeca (jednostka natężenia oświetlenia).

footlights (*ang.*)

(*zob.* luci della ribalta).

footprint (*ang.*)

obszar dobrego odbioru sygnału satelitarnego.

forains (*fr.*)

(*zob.* foire).

forbice

(*kin.*) część górna klapsa (deseczka), która uderza w część dolną (tablicę). [Frittella, 2005]

foreground (*ang.*)

(*kin.*) pierwszy plan.

foreign language film (*ang.*)

(*kin.*) film obcojęzyczny wyświetlany w oryginale.

foreign receipts (*ang.*)

dochody filmu na rynkach zagranicznych.

forestage (*ang.*)

(*teatr.*) awanscena, proscenium, przedszenie (*zob.* proscenio). [Frittella, 2005]

forma

(*teatr.*) forma. Forma w teatrze dotyczy wszystkich poziomów przedstawienia teatralnego, takich jak miejsce sceniczne, przedmioty, gra i ekspresja. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

forma aperta

(*teatr.*) forma otwarta. W przeciwieństwie do formy zamkniętej, fabuła jest montażem różnych epizodów niestanowiących jednej i spójnej całości. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

forma chiusa

(*teatr.*) forma zamknięta. W dramacie, zwłaszcza klasycznym, dążenie do spójnej fabuły składającej się z odpowiedniej liczby epizodów. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

**forma chiusa e forma aperta
nel dramma**

(*zob.* *dramma aperto*, *forma aperta*, *forma chiusa*).

formaggio

(*kin.*) klin kamerowy (używany w celu wykonania zdjęć panoramicznych pod dużym kątem).

formalismo

(*lit.*, *teatr.*) formalizm. Rosyjska szkoła formalna (formaliści rosyjscy) pragnęła utworzyć naukę o literaturze, która byłaby oddzielona od badań psychologicznych, socjologicznych lub historycznych (Roman Jakobson). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

format (*ang.*)

(*zob.* *formato*).

formati cinematografici

(*kin.*) formaty filmowe.

formato

format.

formato anamorfico

(*kin.*) obraz anamorfotyczny.

formato cinematografico

(*kin.*) format obrazu.

formato dello schermo

(*kin.*) format obrazu.

formato oryginale

(*kin.*) letterbox, technika polegająca na tym, że obraz ma większy stosunek szerokości do wysokości niż ekran.

**formazione del nodo
drammatico**

(*teatr.*) zawiązanie akcji (*por.* *epitasis*). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

forme drammatiche

(*teatr.*) formy dramatyczne (*por.* *forme teatrali*).

forme teatrali

(*teatr.*) formy teatralne. Oznaczają współczesne sztuki, które różnią się ze względu na synkretizm od klasycznego podziału na gatunki.

forme scaramantiche

(*zob.* „S.C.A.J.T.”).

formicone

(*teatr.*, *kin.*) w żargonie teatralnym i filmowym pracownik zajmujący się zmianą sceny oraz transportem jej elementów.

forno

pusta sala, kłapa.
fare forno, zrobić kłapę

forte

(*muz.*) forte, silnie, głośno, *skr.* F.

forte-piano

(muz.) na określenie dynamiczne: głośno i zaraz cicho, *skr.* fp.

fortissimo

(muz.) fortissimo, bardzo głośno, *skr.* Ff.

forza maggiore

(teatr.) dosł. „siła wyższa”; nieprzewidziane wydarzenie (np. katastrofa naturalna lub zamieszki), które spowodowało przesunięcie lub odwołanie przedstawienia teatralnego.

forzando

(zob. sforzando).

forzato

(zob. sforzato).

foschia

mgła.

fosforo

fosfor.

fossa d'orchestra

(zob. buco dell'orchestra).

foto

fotografia, zdjęcie, fotka (zob. fotografia).

foto di scena

(teatr., kin.) fotos, fotografia, zdjęcie z filmu lub sztuki przedstawiające

aktorów, scenę z filmu lub spektaklu (zob. fotografo di scena).

foto digitale

zdjęcie cyfrowe.

foto istantanea

polaroid.

fotobusta

(kin.) wywieszka kinowa (*por.* locandina, manifesto).

fotobuste cinematografiche

(zob. fotobusta).

fotocamera

aparat fotograficzny.

fotocamera a cassetta

aparat skrzynkowy.

fotocamera a soffietto

aparat mieszkowy.

fotocamera compatta

(*fot.*) aparat kompaktowy, aparat fotograficzny analogowy lub cyfrowy.

fotocamera digitale

(*fot.*) cyfrowy aparat fotograficzny.

fotocolor

(*fot.*) fotografia barwna.

fotocomposizione

(*fot.*) fotoskład.

fotocopia

kserokopia.

fotocopiatrice

kserokopiarka.

fotocronaca

fotoreportaż.

fotocronista

(*zob.* fotoreporter).

fotoelettricità

fotoelektryczność.

fotoelettrico

fotoelektryczny.

fotogenia

fotogeniczność.

fotogenico

fotogeniczny.

fotografare

(*fat.*) fotografować.

fotografia

(*fat.*) fotografia.

fotografia cinematografica

(*fat.*) fotografia filmowa.

fotografia d'arte

(*fat.*) fotografia artystyczna.

fotografia di moda

(*fat.*) fotografia mody.

fotografia di teatro

(*fat.*) fotografia teatralna.

fotografia digitale

(*fat.*) fotografia cyfrowa.

fotografia monocromatica

(*fat.*) fotografia monochromatyczna.

fotografia paesaggistica

(*fat.*) fotografia pejzażowa.

fotografia subacquea

(*fat.*) fotografia podwodna.

fotografia time-lapse

(*kin.*) film poklatkowy.

fotografo di scena

(*fat.*, *kin.*) fotosista, osoba, która tworzy fotosy filmowe (*zob.* foto di scena).

fotogramma

(*kin.*) kadr, klatka filmowa.

fotogramma chiave

(*kin.*) klatka kluczowa.

fotometro

fotometr, przyrząd służący do pomiaru natężenia światła.

fotorealismo

fotorealizm. Cecha obrazów stworzonych komputerowo, która sprawia, że wyglądają jak prawdziwe, uchwycone przy pomocy kamery.

fotoreporter

(*dzien.*) fotoreporter, fotoreporterka.

fotoromanzo

fotonowela, powieść graficzna, przypominająca komiks, w którym zamiast rysunków występują zdjęcia.

fotta

pomyłka, także pożądanie seksualne (*zob.* *papera*). Błąd popełniony przez aktora podczas wygłaszania kwestii.

fouetté (*fr.*)

w tańcu klasycznym seria obrotów na ziemi lub w powietrzu. [Frittella, 2005]

found footage (*ang.*)

(*kin.*) technika filmowa, w której film stylizowany jest na znalezione amatorskie nagranie.

foundation (*ang.*)

(*teatr., kin.*) podkład pod makijaż, baza, na którą nakłada się makijaż właściwy.

fourth wall (*ang.*)

(*zob.* *quarta parete*).

fox-trot (*ang.*)

(*muz.*) fokstrot.

foyer (*fr.*)

(*teatr.*) foyer. Pomieszczenie obok sali widowiskowej, służące odpo-

czynkowi widzów podczas antrak-tów (*por.* *ridotto del teatro, vestibolo del teatro*).

fps, FPS (*ang.*)

(*kin.*) frames per second, klatki na sekundę, czyli liczba kadrów wyświetlanych na sekundę. W języku polskim funkcjonuje skrót angielski fps lub polski kl./s. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

frame (*ang.*)

(*kin.*) klatka filmowa, kadr filmowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

frame by frame (*ang.*)

(*zob.* *passo uno*).

frame line (*ang.*)

(*zob.* *interlinea*).

frame line! (*ang.*)

(*kin.*) klatka!

framing (*ang.*)

(*kin.*) klatka, kadr (*zob.* *inquadratura*).

franchise (*ang.*)

(*kin.*) seria filmów z tym samym bohaterem, np. Batman, Superman. [Frittella, 2005]

fraseggio

(*muz.*) frazowanie.

frasi del racconto

frazy składni fabularnej. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

sintagma narrativo, składnia narracyjna

universo sconvolto, zachwianie porządku świata

universo ristabilito, przywrócenie porządku świata

situazione iniziale, sytuacja początkowa

trasgressione, przekroczenie

mediazione, pośrednictwo

scioglimento, rozwiązanie

frassia

(*zob.* farsa).

Frat Pack (ang.)

(*kin.*) termin stworzony przez amerykański tygodnik „Entertainment Weekly” w 1998 roku na określenie młodego pokolenia gwiazd, takich jak Matt Damon, Ben Affleck, Will Smith, Liv Tyler, Christina Ricci.

FRC

(*zob.* Federal Radio Commission)

FRED

(*zob.* Federazioni Radio Emittenti Democratiche).

freddura

(*zob.* barzelletta).

free cinema (ang.)

(*kin.*) wolne kino, nurt w brytyjskim filmie dokumentalnym lat 50. XX wieku. [Marini, 1998]

free pass (ang.)

(*teatr.*) bezpłatna wejściówka na spektakle.

free to air (ang.)

(*tv*) niezaszyfrowane kanały cyfrowe, które można odbierać bez dekodera.

free-lance (ang.)

(*zob.* freelancer).

freelancer (ang.)

(*teatr.*) aktor niezależny, niezwiązany z jednym konkretnym teatrem, wolny strzelec.

freeze (1) (ang.)

(*tv*) telewizyjny efekt specjalny polegający na zamrożeniu/zablokowaniu kadru. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

freeze (2) (ang.)

zapomnieć tekst.

freeze frame (ang.)

(*kin.*) kadr zatrzymany, stopklatka (*zob.* fermo fotogramma). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Freie Bühne (niem.)

(*teatr.*) „wolna scena”, na której wystawiano dramaty naturalistyczne. [Kosiński, 2006]

frequency (ang.)

(*zob.* frequenza).

frequentare una scuola di musica

uczyć się do szkoły muzycznej.

frequentatore di cinema

kinoman (*por.* cineasta 1).

frequenza (1)

częstotliwość.

frequenza (2)

frekwencja.

grande frequenza di spettatori al cinema, duża frekwencja w kinie

frequenzimetro

miernik częstotliwości.

Fresnel lens (ang.)

(*zob.* lente di Fresnel).

fribble

(*teatr.*) słowo używane w XVII wieku na określenie improwizacji aktora, gdy zapomniał tekst.

Fringe, the (ang.)

(*zob.* Edinburgh Festival Fringe).

fringe theatre (ang.)

(*zob.* teatro sperimentale, teatro d'avanguardia).

fringe time (ang.)

(*tv*) czas poprzedzający i następujący po wieczornym okresie największej oglądalności. [Frittella, 2005]

frise (fr.)

(*zob.* celetto).

Frittellino

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, w którą wcielił się komediopisarz i aktor (Pier Maria Cecchini) pochodzący z Ferrary. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

frizzi

(*teatr.*) szybkie numery komiczne (*por.* lazzi).

frizzo

cięta odpowiedź.

frock flick (ang.)

(*kin.*) w żargonie filmowym film kostiumowy.

frocks (ang.)

(*kin.*) w żargonie filmowym garderoba, kostiumy.

From the top! (ang.)

wezwanie reżysera, żeby rozpocząć nagrywanie od początku. [Frittella, 2005]

frons scaenae (*łac.*)

(*teatr.*) „czoło sceny”, ozdobna ściana w teatrze rzymskim. [Kosiński, 2006]

front cloth (*ang.*)

(*teatr.*) kotara wisząca z góry, za którą dokonuje się zmiana scenografii, a przed nią odgrywa się czasami scena z udziałem jednego aktora.

front credits (*ang.*)

(*kin., tv*) czołówka, napisy wstępne (*zob.* titoli di testa). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

front projection (*ang.*)

(*kin.*) aparatura do projekcji przedniej (*zob.* proiezione frontale). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

front-end money (*ang.*)

(*kin.*) pieniądze zarobione jeszcze przed dystrybucją filmu. [Frittella, 2005]

frontman (*ang.*)

(*tv*) frontman, prezenter (*zob.* presentatore).

frost (*ang.*)

termin slangowy określający fiasko.

frottola

popularna włoska piosenka na trzy i cztery głosy, rozpowszechniona w XV i XVI wieku.

frozen frame (*ang.*)

zatrzymany kadr (*zob.* fermo fotogramma). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

frullato

(*muz.*) technika polegająca na wywołaniu drżącego brzmienia.

FS (*ang.*)

full shot (*zob.* campo totale).

ftg

skrót od słowa *fotogramma*, kadr, ujęcie.

fucile fotografico

fotorewolwer, wykonujący na szklanym dysku dwanaście zdjęć na sekundę (Étienne-Jules Marey). [Frittella, 2005]

fuga

(*muz.*) fuga.

fugato

(*muz.*) fragment utworu muzycznego, w którym imituje się temat typowy dla fugi.

fughetta

(*muz.*) mała fuga.

full aperture (*ang.*)

(*zob.* apertura piena).

full circle pan (*ang.*)

(*zob.* panoramica).

full close-up (*ang.*)(*zob.* *primitissimo piano*).**full face shot** (*ang.*)(*kin.*) zbliżenie twarzy.**full house** (*ang.*)(*zob.* *pienone*).**full length** (*ang.*)(*kin.*) film pełnometrażowy (dłuższy niż 40 minut).**full length shot** (*ang.*)(*zob.* *figura intera*).**full motion video** (*ang.*)(*kin.*) full motion video, odtwarzanie wszystkich obrazów wideo. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**full screen** (*ang.*)(*zob.* *primo piano*).**full shot** (*ang.*)(*zob.* *campo totale*).**full time station** (*ang.*)(*tv, rad.*) stacja nadająca programy 24 godziny na dobę. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**fully scripted** (*ang.*)(*kin.*) kompletny scenopis. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**fumetto** (1)

komiks.

fumetto (2)(*kin.*) banalny film, banalna sztuka.**fumettone**(*zob.* *fumetto* 2).**fumista**

(o artyście) dowcipniś, żartowniś.

fumisteria

bzdurny film <książka>.

funambolismo

akrobatyka.

funambolo

linoskoczek, akrobata.

funebre(*muz.*) określenie wykonawcze: żałobnie.**funk** (*ang.*)(*muz.*) funk, gatunek muzyki rozrywkowej.**funzione**(*zob.* *ruolo*).**fuoco**

ognisko (optyka), fokus. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

fuoco selettivo (*ang.*)(*kin.*) technika naprzemiennego skupiania uwagi na przedmiotach pierwszego planu oraz dalszego, utrzy-

manie pierwszego i drugiego planu w ostrości. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

fuoco tonto

(*zob. flou*).

fuocososo

(*muz.*) określenie wykonawcze: z temperamentem.

fuori campo

(*kin.*) poza planem; głos <dźwięk> spoza ekranu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Fuori dal campo!

(*kin.*) Proszę wyjść z kadru!

fuori fuoco

(*fot., kin.*) nieostre zdjęcie.

fuori onda

(*tv*) poza anteną, fragmenty (często śmieszne) nakręcone, gdy program nie jest nadawany na żywo.

fuori programma

spektakl <seans> dodatkowy.

fuori quadro

(*kin., tv*) nieskadrowany.

fuori scena (in quinta)

poza sceną.

fuori serie

nadzwyczajny, wyjątkowy.
uno spettacolo fuori serie, nadzwyczajne przedstawienie

fuori sync

niezsynchronizowany.

fuori uso

wycofany z użytku, uszkodzony, niesprawny, niedziałający, nieczynny, nie do użycia.

fuoriclasse

gwiazdor, gwiazda.

furioso

(*muz.*) określenie wykonawcze: wściekle, porywczo.

furnishing (ang.)

(*zob. arredamento*).

fusibile

bezpiecznik.

fusibile principale

główny bezpiecznik.

fusionale

(*zob. cinema fusionale*).

futurismo

(*lit.*) futuryzm, artystyczny i pozaartystyczny ruch awangardowy (1909), który odrzucał przeszłość i tradycję na rzecz nowej ekspresji

opiewającej prędkość, technologię, młodość i brutalność (Filippo Tommaso Marinetti, Umberto Boccioni, Carlo Carrà, Giacomo Balla, Gino Severini, Luigi Russolo; w Polsce: Jerzy Jankowski, Bruno Jasieński, Stanisław Młodożeniec, Anatol Stern, Adam Ważyk, Tytus Czyżewski) (*zob.* teatro futurista, cinema futurista). [Ugniewska, 1985]

futurista

(*rzecz.*) futurysta.

futurista

(*przym.*) futurystyczny (*zob.* teatro futurista, cinema futurista).

futuristico

futurystyczny.

fuzzy (*ang.*)

(*fot., kin.*) niewyraźny, zamglony (obraz). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

FX (*ang.*)

skrót oznaczający efekty specjalne.

G

G (*ang.*)

kategoria cenzury amerykańskiej (*zob.* CARA). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

gabbia

klatka.

gaffer (*ang.*)

mistrz oświetlenia (*zob.* caposquadra elettricisti).

gaffer sparks (*ang.*)

(*zob.* elettricista).

gaffer tape (*ang.*)

(*kin., tv*) szeroka taśma samoprzylepna. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

gaffon (*ang.*)

technik dźwięku.

gag (*ang.*)

(*kin., teatr.*) *dosl.* „żart”, gag, komiczowy lub farsowy chwyt, zaskakujący koncept albo efekt sytuacyjny. [Journot, 2007; Hendrykowski, 1994; Bocian, Zabłocki, 2008]

gaillard (*fr.*)

(*muz.*) starofrancuski taniec o wesołym charakterze.

gain (*ang.*)

(*zob.* guadagno).

gala

(*zob.* serata di gala).

galant (*fr.*)

(*muz.*) *dosł.* „strojny, elegancki”, styl muzyki rokokowej.

galanty show (*ang.*)

(*teatr.*) chiński spektakl cieni.

galateo

(*zob.* bienséance).

galleria (1)

(*teatr.*) galeria, balkon.

galleria (2)

(*kin.*) balkon (*zob.* balconata).

galop (*fr.*)

(*muz.*) galop, szybki taniec.

gamba (1)

(*zob.* viola da gamba).

gamba (2)

noga statywu.

game director (*ang.*)

(*zob.* regista videoludico).

game show (*ang.*)

quiz telewizyjny (*zob.* quiz televisivo).

gamelle (*fr.*)

(*teatr.*) reflektor teatralny.

gamification (*ang.*)

w grach komputerowych, gamifikacja, grywalizacja.

gamma (1)

(*tv*) promienie gamma, współczynnik kontrastu gamma. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

gamma (2)

(*muz.*) gama.

gamma (3)

(*kin.*) współczynnik kontrastu emulsji filmu. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

gamma d'onda

(*zob.* gamma di frequenza).

gamma di colori

gama kolorów.

gamma di frequenza

(*rad.*) pasmo częstotliwości.

gamma di suoni

(*muz.*) gama dźwięków.

ganasce

(*tech.*) szczęki.

gangster movie (*ang.*)

(*kin.*) film gangsterski z lat 20. i 30. XX wieku.

gara poetica

(*lit.*) konkurs poetycki/poezji.

gara di ballo

turniej taneczny.

Gary Stu

(postać) pejoratywne określenie wyidealizowanej męskiej postaci literackiej (*por.* Mary Sue).

garza

gaza.

gate (*ang.*)

(*zob.* *finestrino di ripresa*).

gauze (*ang.*)

(*teatr., kin.*) gaza, siatka zmiękczająca (*zob.* *garza*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

gavotte (*fr.*)

(*muz.*) gawot, starofrancuski taniec ludowy.

gay fiction (*ang.*)

(*kin.*) film o tematyce gejowskiej. [Frittella, 2005]

gekiga (*jap.*)

komiks japoński o tematyce okrutnej i sadystycznej. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

gel (*ang.*)

(*zob.* *gelatina*).

gelatina

(*kin.*) filtr do projektorów, filtr kolorowy używany dla zabarwienia emitowanego światła. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

gelato

(*tv*) w żargonie telewizyjnym określenie mikrofonu (w kształcie lodu).

gemelli pasticcioni

(postać) rozrabiające bliźniacze rodzeństwo.

gendai-geki (*jap.*)

(*kin., teatr.*) teatr lub kino japońskie poruszające tematykę życia współczesnego. [Frittella, 2005]

general interview (*ang.*)

przesłuchanie aktora, ale nie do konkretnej roli.

general manager (*ang.*)

(*zob.* *organizzatore generale della produzione*).

general organizer (*ang.*)

(*zob.* *organizzatore generale della produzione*).

general release (*ang.*)

(*kin.*) dystrybucja filmu do wielu sal kinowych.

generalista

(*tv, rad.*) kanał telewizyjny (radio-
wy) skierowany do szerokiej pu-
bliczności. [Frittella, 2005]

generator driver (ang.)

(*zob. gruppista*).

generator man (ang.)

(*zob. gruppista*).

generator operator (ang.)

(*zob. gruppista*).

generatore

generator, prądnica, agregat.

generatrice di carattere

syntezator znaków, generator zna-
ków. [Frittella, 2005]

generci

(*zob. zibaldoni*).

genere (1)

(*lit., teatr.*) gatunek, rodzaj.

genere (2)

rodzaj, typ.

genere (3)

kategoria, klasa.

genere (4)

(*szt.*) rodzajowe.

pittura di genere, malarstwo rodza-
jowe

genere artistico

gatunek sztuki.

genere cinematografico

(*kin.*) gatunek filmowy.

genere comico leggero

(*zob. boulevard*).

genere deliberativo

(*lit., teatr.*) rodzaj doradczy retory-
ki klasycznej. Jest on szczególnie
istotny dla dzieł dramatycznych,
w których postaci są skonfliktowane
i usiłują narzucić własny punkt wi-
dzenia adwersarzom i przekonać ich
o swoich racjach, zamierzając w ten
sposób zmienić bieg wydarzeń na
swoją korzyść.

genere drammatico

(*teatr.*) dramat.

genere epico

epika.

genere epidittico

rodzaj pokazowy retoryki klasycz-
nej. Służy do prezentowania faktów
i zdarzeń, zawartych w utworach
dramatycznych relacji, opowieści,
objaśnień.

genere giudiziario

rodzaj sądowy retoryki klasycz-
nej. Stosowany jest we fragmen-
tach utworów, w których racje

i argumentacje między oskarżającymi się stronami rozstrzygane są przez powołanego arbitra.

genere lirico

liryka.

genere musicale

(muz.) gatunek muzyki.

genere narrativo

proza.

genere teatrale

(teatr.) gatunek teatralny.

genericata

(kin.) występ aktora w drugoplanowej roli.

generichetta

(zob. generichetto).

generichetto

debiutujący aktor drugoplanowy.

generico (1)

(teatr., kin.) aktor odtwarzający drugorzędne/drugoplanowe role. W języku kina: statysta. [Frittella, 2005]
attore generico, aktor drugoplanowy

generico (2)

(kin.) czołówka, napisy (zob. titoli di testa, titoli di coda, didascalie iniziali, didascalie finali). [Journot, 2007]

generico dignitoso

(teatr., kin.) dosł. „statysta pełen godności”, aktor drugoplanowy w podeszłym wieku.

generico di riguardo

(zob. generico dignitoso).

generico in parruca

(teatr., kin.) dosł. „statysta w peruce”, statysta/aktor drugoplanowy występujący w farsie.

genetico

genetyczny, dotyczący pochodzenia.

Geneva cross (ang.)

(zob. croce di Malta).

genio del male

geniusz zła, geniusz zbrodni (zob. antagonista).

genio solitario

(postać) samotny geniusz.

genlock (ang.)

(zob. asservimento).

genre (ang., fr.)

(zob. genere).

gente di teatro

ludzie teatru, ludzie sceny.

genus deliberativum (łac.)

(zob. genere deliberativo).

genus demonstrativum (*łac.*)(*zob.* genere epidittico).**genus giudiciale** (*łac.*)(*zob.* genere giudiziario).**gergo**

żargon.

gergo teatrale(*teatr.*) żargon teatralny, gwara teatralna, socjolekt artystycznego środowiska teatru. [Cegieła, 1992a]**Gesamtkunstwerk** (*niem.*)(*teatr.*) Gesamtkunstwerk, termin użyty przez Wagnera na określenie syntezy wszystkich sztuk: literatury, muzyki, rzeźby, plastyki scenicznej, architektury. Związany jest z dążeniami do realizacji teatru totalnego (*por.* opera d'arte totale). [Pelc, 2002; Bablet, 1980; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006].**gesso (1)**

kreda.

gesso (2)(*szt.*) posąg gipsowy, figura gipsowa. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]**gesticolamento**

gestyka, gestykulowanie, gestykulacja.

gesticolare (*rzecz.*)(*zob.* gesticolamento).**gesticolare**(*czas.*) gestykulować.**gesticolatore**

osoba gestykulująca, gestykulujący.

gesticolazione(*zob.* gesticolamento).**gesticolio**

ciągle gestykulowanie.

gestione dei diritti

nadzór autorski.

gestione della cultura

zarządzanie sztuką.

gestire (1)

gestykulować.

gestire (2)

zarządzać.

gesto(*teatr.*) gest. Ruch ciała aktora, który nadaje mu odpowiednie znaczenie. [Kosiński, 2006]
gesti teatrali, teatralne pozy <gesty>**gesto psicologico**(*teatr.*) gest psychologiczny (Michaił Aleksandrowicz Czechow). [Kosiński, 2006]**gestuale**

gestykulacyjny.

pittura gestuale, malarstwo gestu, action-art

gestualità

gestykulacja jako element gry aktorskiej.

Gestus

(*teatr.*) gestus. W koncepcji Brechta Gestus odwołuje się do pewnych typów relacji, w jakie wchodzi postać (dominacja, uległość, obłuda itd.). [Sarrazac, 2007; Pavis, 1996, 1998, 2002]

get the hook (ang.)

(*teatr., czas.*) zostać usuniętym ze sceny z powodu niewłaściwej interpretacji tekstu. [Frittella, 2005]

get-in (ang.)

(*teatr.*) przenoszenie sprzętu, mebli i rekwizytów z magazynu do teatru. [Frittella, 2005]

get-out (ang.)

(*teatr.*) przenoszenie sprzętu, mebli i rekwizytów z teatru do magazynu. [Frittella, 2005]

gettar via la battuta

(*teatr.*) położyć kwestię.

gettonato

(*zob.* canzone più gettonata dell'anno).

gettone

(*tv*) *dosl.* „żeton”, zapłata, jaką otrzymuje osoba występująca w programie telewizyjnym.

ghiaccio

odcień, który uzyskuje się dzięki światłu halogenowemu za pomocą korektorów.

ghiaccio secco

(*teatr.*) suchy lód używany w teatrze dla uzyskania efektu dymu lub mgły. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

ghiera

ring, nasadka, metalowy pierścień.

ghost image (ang.)

smużenie obrazu (*zob.* immagine sdoppiata).

ghost writer (ang.)

ghost writer, pisarz widmo.

ghostlight (ang.)

(*zob.* luce spettrale).

ghoul comedy (ang.)

(*tv*) telewizyjny serial komediowy z gatunku czarnej komedii, którego głównymi bohaterami są potwory. Najlepszym przykładem jest *Rodzina Addamsów*.

giallo

(*lit., kin.*) kryminał, powieść kryminalna, film kryminalny.

giallo all'italiana

(*kin.*) giallo (żółty), nurt we włoskim kinie grozy, krwawe kryminały popularne w latach 70. i 80. XX wieku. Nazywany włoskim slasherem, posiada podobne do niego charakterystyki (np. zamaskowany morderca poddający młode kobiety wymyślnym torturom z użyciem białej broni) (Mario Bava, Dario Argento). [Palmerini, Mistretta, 1996; Rockoff, 2002; Worland, 2006; Lancia, Poppi, 2004; Gadomska, 2021]

giardiniere

ogrodnik.

giardino

(*teatr.*) *dosl.* „ogród”, lewa część sceny, patrząc z sali.

giava

taniec jawajski.

gibigiana

odblask światła.

Giffoni Film Festival

(*kin.*) festiwal filmów dla dzieci i młodych widzów, który odbywa się co roku w lipcu we włoskiej miejscowości Giffoni Valle Piana. Jego celem jest promocja dobrego kina dla młodzieży. [Frittella, 2005]

giga (1)

(*muz.*) gigue, średniowieczna nazwa instrumentów smyczkowych. [Habela, 1980]

giga (2)

taniec gigue, giga.

gigante

(*przen.*) geniusz.

gigantografia

(*fot.*) powiększenie fotografii w celu użycia jej jako tła.

gigionata

(*zob.* gigionismo).

gigione (1)

(*teatr.*) aktor grający z przesadną/zbytnią emfazą, aktorzyna (*por.* istrione, guitto, attore da strapazzo, fare il gigione).

gigione (2)

fanfaron, pyszałek.

gigioneggiare

(*teatr.*) grać z przesadną emfazą, w polskiej gwarze teatralnej „grać na koturnach”, „grać bebechami”. [Cegieła, 1992a]

gigioneria

(*zob.* gigionismo).

gigionesco (1)

(*teatr.*) emfatyczny, sztuczny.

gigionesco (2)

teatralny, patetyczny.

gigionismo

przesadna emfaza (gry aktora).

gimmick (ang.)

sztuczka reklamowa, chwyt marketingowy.

gimnopedie (gr.)

dosl. „płasy nagich”. Kilkudniowe święto spartańskie ku czci Apollina Pytyjskiego.

ging fei ping (chin.)

(*kin.*) chiński film akcji o policjantach ścigających złodziei. [Frittella, 2005]

ginnastica artistica

gimnastyka sportowa.

giocare

grać.

giocata

gra, stawka, zakład.

giochi di prestigio

sztuki iluzjonistyczne (*zob.* arte del prestidigitatore).

gioco

(*zob.* recitazione).

gioco di bussolotto

sztuczka kuglarska.

gioco di destrezza

żonglowanie, gra zręcznościowa.

gioco di ruolo

gra fabularna.

gioco di ruolo dal vivo

(*teatr.*) live action role-playing (*ang.*), larp, działanie na pograniczu gry i sztuki. Uczestnicy odgrywają role tak, jak to się dzieje w improwizowanym teatrze.

gioco drammatico

(*teatr.*) dramatyzacja. Stosowanie różnych praktyk teatralnych przez grupę osób, które wspólnie improwizują własne zachowanie. Ta swowista gra polega jedynie na zabawie, nie odnosi się do żadnych technik terapeutycznych, nie stanowi nawet wstępnego zaczynu do wystawienia jakiegś sztuki teatralnej (*por.* dramaticizzazione). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

gioco linguistico

gra językowa.

gioco muto

(*zob.* gioco scenico).

gioco scenico

(*teatr.*) jeu de scène (*fr.*). Bezsłowna gra aktora, który wyraża np. swoje emocje za pomocą gestów. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

giocoleria

żonglerka.

giocoliere

prestidigitator, sztukmistrz (*zob.* giullare, mimo). [Angelini, 2008; Cappa, Gelli, 1998]

giocososo

(*muz.*) określenie wykonawcze: wesoło.

giornale (1)

gazeta, dziennik.

carta da giornale, papier gazetowy
carta per giornali, papier do druku gazet

giornale (2)

(*tv*) dziennik, wiadomości.

giornale (3)

plakat, gazetka ścienna.

giornale (4)

dziennik, rejestr.

giornale a fumetti

(*zob.* racconto a fumetti).

giornale del mattino

(*dzien.*) gazeta poranna.

giornale del pomeriggio

(*dzien.*) popołudniówka.

giornale della sera

(*dzien.*) gazeta wieczorna.

giornale domenicale

(*dzien.*) gazeta niedzielna.

giornale economico

(*dzien.*) gazeta ekonomiczna.

giornale on-line

(*dzien.*) e-gazeta, wydanie internetowe.

giornale pomeridiano

(*zob.* giornale del pomeriggio).

giornale quotidiano

(*dzien.*) dziennik.

giornale radio

(*rad.*) dziennik radiowy.

giornale satirico

dziennik satyryczny.

giornale scandalistico

(*zob.* stampa scandalistica).

giornale sportivo

(*dzien.*) gazeta sportowa.

giornale televisivo

(*tv*) dziennik telewizyjny.

giornale umoristico

(*dzien.*) dziennik humorystyczny.

giornaletti

porno, świerszczyki.

giornaletto

(*dzien.*) szmatławiec.

giornaletto scolastico

gazetka szkolna.

giornaliero

codzienny, dzienny, dniówka.

giornalieri

(*kin.*) materiał dnia zdjęciowego (podczas kręcenia filmu).

giornalino

(*zob.* giornaletto).

giornalismo di precisione

(*dzien.*) dziennikarstwo precyzyjne, dziennikarstwo oparte na danych.

giornalismo investigativo

(*dzien.*) dziennikarstwo śledcze.

giornalismo on-line

(*dzien.*) dziennikarstwo internetowe.

giornalismo partecipativo

(*dzien.*) dziennikarstwo obywatelskie.

giornalismo sportivo

(*dzien.*) dziennikarstwo sportowe.

giornalista

(*dzien.*) dziennikarz.

giornalista musicale

(*dzien.*) dziennikarz muzyczny.

giornalista sportivo

(*dzien.*) dziennikarz sportowy.

giorno di riposo

dzień odpoczynku.

giostra

turniej, karuzela.

giottesco

dotyczący Giotta.

Giovane Polonia (1)

(*lit.*) Młoda Polska, polska odmiana modernizmu w literaturze, którego przedstawicielami byli m.in. Jan Kasprzowicz, Bolesław Leśmian, Wacław Berent, Antoni Lange, Stanisław Przybyszewski, Leopold Staff, Lucjan Rydel, Tadeusz Rittner, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Zenon Przesmycki.

Giovane Polonia (2)

(*muz.*) Młoda Polska, polska odmiana modernizmu w muzyce, którego przedstawicielami byli m.in. Ludomir Różycki, Apolinary Szeluto, Karol Szymanowski, Grzegorz Fitelberg, Mieczysław Karłowicz.

giovane tormentato

(postać) młody bohater nękanym niepowodzeniami.

Giovani Cannibali

(*lit.*) Młodzi Kanibale – określenie pisarzy debiutujących we Włoszech

w połowie lat 90. XX wieku wraz z wydaniem antologii *Gioventù Cannibale* pod redakcją Daniela Brolliego, których utwory charakteryzowały się scenami pełnymi przemocy oraz językiem rodem z przekazu telewizyjnego. Młodzi Kanibale nazywani są także zamiennie twórcami literatury *pulp* (Niccolò Ammaniti, Aldo Nove, Daniele Brolli, Giuseppe Caliceti, Raul Montanari, Simona Vinci, Daniele Luttazzi, Silvia Bal-lestra, Luisa Brancaccio, Francesca Mazzucato, Matteo Galianzo, Isabella Santacroce, Carlo Lucarelli, Enzo Bettiza).

giradischi

(muz.) gramofon.

giraffa

wysięgnik do mikrofonu, światła czy kamery.

giraffe (ang.)

(zob. giraffa).

giraffista

technik operujący wysięgnikiem do mikrofonu, światła lub kamery. [Frittella, 2005]

girare

(kin.) nakręcić.

girare un film, nakręcić film

girare una scena, nakręcić scenę
silenzio, si gira!, cisza, kręcimy!

girare a ralenti

(kin.) przyspieszenie klatkażu w celu uzyskania efektu zdjęć zwolnionych.

girare all'aperto

(kin.) kręcić w plenerze.

girare nello studio

(kin.) kręcić w studio.

girato

(zob. giornaliere).

girato giornaliere

(kin.) produkcja dzienna filmu, film nakręcony w ciągu jednego dnia, liczba zrobionych zdjęć w ciągu dnia; raport z dziennej produkcji, materiał dnia zdjęciowego, materiał dzienny. [Bocian, Zabłocki, 2008]

girevole

obrotowy (zob. palcoscenico girevole).

giravolta

piruet, obrót.

girl (ang.)

(teatr.) tancerka w kabarecie, rewii
(zob. ballerina).

giro (artistico)

kalendarz tournée.

giro macchina

(kin.) plan pracy na następny dzień zdjęciowy przygotowywany każdego

dnia przez kierownika produkcji, obejmujący transport i przemieszczanie się obsady. [Frittella, 2005]

girone

tura rozgrywek.

giroscopio

żyroskop.

giù!

(*teatr.*) dosł. „na dół, w dół”, polecenie opuszczenia kurtyny.

giudice di gara

(*tv*) sędzia w quizie telewizyjnym, w którym przyznawane są nagrody. [Frittella, 2005]

giullarata

(*teatr.*) spektakl kuglarski.

giullare (1)

kuglarz, żongler, rybałt, wagant. Niegdyś artysta popularny, który popisywał się swoimi sztuczkami zręcznościowymi. Przedstawiał przede wszystkim sceny satyryczne, wyśmiewające możnych tego świata.

giullare (2)

(*pog.*) kłown, błazen.

giullaresco (1)

kuglarski, rybałtowski.

giullaresco (2)

(*pog.*) błazeński.

giulleria (1)

kuglarstwo, występy wędrownych kuglarzy <wagantów>.

giulleria (2)

zrzeszenie wędrownych kuglarzy.

giunta

(*kin.*) sklejka, sklejarka (*zob.* giunta-trice).

giuntatrice

(*kin.*) sklejarka taśmy (*zob.* incolatrice).

giuntura

złącze.

giunzione del negativo

(*kin.*) sklejka (taśma filmowa).

giuoco

(*zob.* gioco).

giustamente

(*zob.* giusto).

Giustizia e Libertà

(*rad.*) Sprawiedliwość i Wolność, słynna antyfaszystowska radiostacja powstała w latach 30. XX wieku.

giustiziere

(postać) mściciel, bojownik o sprawiedliwość.

giustiziere mascherato

(*zob.* Zorro).

giusto

(muz.) zachowanie odpowiedniego tempa.

giveaway (*ang.*)

(tv) program telewizyjny lub radiowy, w którym uczestnicy rywalizują, aby zdobyć nagrody.

glamour (*ang.*)

urok, powab, wdzięk. Obraz, który wzbudza zainteresowanie i zachwyt. [Frittella, 2005]

glare (*ang.*)

(zob. *velatura*).

glass shot (*ang.*)

(kin.) ujęcie z dorysówką na szkle. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

glissade (*fr.*)

w tańcu: gładkie posunięcie.

glissando

(muz.) glissando, płynne przejście od jednego dźwięku do drugiego. [Habala, 1980]

glissare

(zob. *buttar via*).

glitch (*ang.*)

(kin.) krótkotrwała usterka elektryczna w przekazywanym obrazie filmowym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Globe (*ang.*)

(zob. *The Globe*).

gloria (1)

chwała.

gloria (2)

(szt.) gloria, aureola.

gloria (3)

(teatr.) podnośnik dla aktorów.

glow (*ang.*)

(czas.) żarzyć.

Go! (*ang.*)

(zob. *Vai!*).

go motion (*ang.*)

(zob. *animazione sincronizzata*).

gobbista

(tv) technik obsługujący teleprompter.

gobbo

(zob. *teleprompter*).

gobbo elettronico

(tv) urządzenie elektroniczne do czytania przed kamerą telewizyjną tekstów niewidocznych dla telewidza (zob. *teleprompter*).

Godó

(teatr.) tak nazywano zarządcę trupy teatralnej na początku XIX wieku, który zajmował się wyżywieniem

i zakwaterowaniem aktorów grających na wyjeździe. Zdarzało się często, że gdy zniecierpliwiony właściciel gospody dopytywał się o uregulowanie rachunku przez komedianów, w odpowiedzi miał usłyszeć: „Czekamy na Godó(ta)”, co prawdopodobnie nie ma nic wspólnego z utworem Samuela Becketta. [Camilleri, 2001]

gods (*ang.*)

(*teatr.*) miejsca w teatrze zazwyczaj na balkonach.

Godslot (*ang.*)

(*rad., tv*) w żargonie radiowo-telewizyjnym czas antenowy przeznaczony dla programu lub transmisji religijnej.

gofer (*ang.*)

(*zob.* trovarobe).

goggle-box (*ang.*)

(*tv*) przestarzały termin określający telewizor.

Golden Eddie Awards (*ang.*)

(*zob.* Eddie Awards).

golden gater (*ang.*)

fatalnie napisany scenariusz. Odniesienie do mostu Golden Gate w San Francisco, popularnego wśród samobójców.

Golden Globes (*ang.*)

(*kin.*) nagrody filmowe przyznawane corocznie przez Hollywoodzkie

Stowarzyszenie Prasy Zagranicznej w dziedzinie filmu i telewizji.

Golden Raspberry Awards

(*ang.*)

(*kin.*) Złote Maliny – antynagrody za najgorsze produkcje filmowe przyznawane od roku 1981.

Golden Turkey Awards (*ang.*)

(*kin.*) tytuł książki napisanej w 1980 roku przez krytyka filmowego Michaela Medveda i jego brata Harry'ego Medveda. Zamieścili tam listę produkcji filmowych, aktorów, reżyserów i ludzi filmu uznanych za najgorsze w historii kina.

goldoniana

biała peruka.

goldoniano

(*przym.*) odnoszący się do Carla Goldoniego.

Golem

(*rad.*) włoski program radiowy.

golfo mistico

(*teatr.*) miejsce dla orkiestry w teatrze, między widownią a proscenium, najczęściej na poziomie dużo niższym od sceny (*zob.* buco dell'orchestra). [Frittella, 2005]

goliardi

(*zob.* clerici vagantes).

gondoliera

(muz.) pieśń gondolierów weneckich.

gonfiare

(kin.) powiększenie, duże powiększenie np. fragmentu zdjęcia, fotos z klatki; konwersja np. z 16 mm na 35 mm.

gong

(muz.) gong.

gongfupian (chin.)

(kin.) film sztuk walki, szczególnie popularny dzięki produkcjom z Bruce'em Lee w roli głównej.

gongwei (chin.)

(kin.) dramat kostiumowy prezentujący intrygi i wydarzenia na dworze cesarza Chin.

gonzo (ang.)

(kin.) gatunek filmu pornograficznego, w którym aktorzy są świadomi obecności operatora i ekipy oraz często zwracają się bezpośrednio do widzów. Cechą charakterystyczną jest brak fabuły i całkowite skoncentrowanie się na akcie seksualnym. [Frittella, 2005]

gonzo journalism (ang.)

(dzien.) subiektywny styl realizacji filmu dokumentalnego lub reportażu, w którym dziennikarz stawia siebie w roli uczestnika relacjonowanych

wydarzeń. Poprzez subiektywne dygresje i komentarze gatunek ten zbliża się do beletrystyki.

goo wak jai (chin.)

(kin.) chiński gatunek filmowy opowiadający o triadach i młodych mężczyznach, którzy pragną zrobić karierę w mafii.

goo wak lui (chin.)

(kin.) chiński gatunek filmowy opowiadający o triadach i młodych dziewczynach, które pragną zrobić karierę w mafii.

good guys (ang.)

(kin.) bohaterowie filmu, którzy opowiadają się po stronie prawdy i sprawiedliwości.

good playing time (ang.)

(kin.) dobry sezon kinowy. Czas, kiedy wielu ludzi idzie do kina (np. okres świąt lub Nowego Roku).

goody (ang.)

dobry charakter, pozytywny bohater.

goose (1) (ang.)

w slangu: wygwizdanie aktora.

goose (2) (ang.)

(kin., tv) wóz operatorsko-dźwiękowy.

gopher (1) (ang.)

(zob. trovarobe).

gopher (2) (ang.)

(zob. assistente alla produzione).

gore (ang.)

(kin.) podgatunek horroru, charakteryzujący się bardzo krwawymi i makabrycznymi scenami (zob. splatter). [Curti, La Selva, 2003; La Polla, 2000; Gadomska, 2021]

gorgheggio

treść, śpiew o wysokich tonach (zob. strappo in falsetto).

gorgia

(muz.) śpiew koloraturowy.

Goskino (ros.)

(kin.) państwowy komitet kinematografii w Związku Radzieckim. Najważniejsze ciało decyzyjne zarządzające produkcjami filmowymi w ZSRR. [Frittella, 2005]

gospel (ang.)

(muz.) gospel, chrześcijańska muzyka sakralna.

gotcha journalism (ang.)

(dzien.) styl dziennikarstwa skupiający się jedynie na przylapywaniu celebrytów i znanych osób w sytuacjach niezręcznych, żenujących i wywołujących skandal.

Gotham (ang.)

w żargonie magazynu „Variety”: Nowy Jork. [Frittella, 2005]

gothic film (ang.)

(kin.) horror.

GR

(zob. giornale radio).

gracioso (hiszp.)

(z hiszpańskiego: błazen) wesołek (por. buffone).

gradevole

(muz.) określenie wykonawcze: przyjemnie.

grading (ang.)

(zob. bilanciamento).

graduated filter (ang.)

(zob. filtro degrade).

graffetta

spinacz.

graffettatrice

zszywacz.

graffio

rysa.

grafica computerizzata

(zob. computer grafica).

grafica digitale

(zob. computer grafica). [De Giusti, 2008]

grafico

grafik.

grafismo

(*szt.*) linearyzm.

grain (*ang.*)

(*zob.* grana).

gramelot

(*zob.* grammelot).

grammelot

(słowo prawdopodobnie pochodzące z dialektu weneckiego lub z francuskiego *grommeler*) szwargot, mamrotanie. Recytowanie polegające na onomatopejach i różnych dźwiękach niemających żadnego sensu, zwykle dla ośmieszenia danej postaci (Charlie Chaplin, Dario Fo).

grammofono

(*muz.*) gramofon.

Grammy (*ang.*)

(*muz.*) coroczne nagrody muzyczne przyznawane przez amerykańską Narodową Akademię Sztuki i Techniki Rejestracji. Nagroda Grammy należy do czterech najbardziej prestiżowych nagród przemysłu rozrywkowego w USA, obok nagród Emmy, Oscarów i nagród Tony (*zob.* EGOT).

grams (*ang.*)

nazwa dotycząca wszystkich nagrań dźwiękowych.

grana

(*fot., kin.*) ziarno, ziarno obrazu, mikroskopijne cząsteczki emulsji filmowej, które reagując na światło, tworzą obraz.

grancassa

(*muz.*) wielki bęben.

grand battement (*fr.*)

w tańcu klasycznym wysoki wymach nogą.

grand circle (*ang.*)

(*zob.* circle).

grand opéra (*fr.*)

(*teatr.*) opera heroiczna, gatunek opery, który wykształcił się we Francji w XIX wieku. Charakteryzował się wystawnością, sensacją historyczną, malowniczymi scenami, zaskakującymi zwrotami akcji oraz scenami zbiorowymi.

grand plié (*fr.*)

przysiad w tańcu klasycznym.

grandangolare

obiektyw szerokokątny.

grandangolo

(*kin.*) obiektyw o krótkiej ogniskowej (*zob.* grandangolare). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Grand-Guignol (*fr.*)

(*zob.* granguignolesco).

grande orchestra

wielka orkiestra symfoniczna (*zob.* orchestra piena).

grande schermo

(*kin.*) ekran kinowy.

grande sintagmatica

(*kin.*) wielka syntagmatyka.

grande venditore di immagini

(*zob.* narrazione).

grandioso (1)

(*zob.* prodigioso).

grandioso (2)

(*muz.*) określenie wykonawcze: wzniośle.

granguignolesco

(*teatr.*) odnosi się do teatru Grand-Guignol, założonego w 1897 roku w Paryżu przez Oscara Méténier, który cieszył się popularnością aż do jego zamknięcia w 1962 roku. Teatr ten specjalizował się w przedstawianiu w sposób bardzo naturalistyczny scen przemocy, tortur, morderstw. We Włoszech gatunek ten pojawia się począwszy od 1908 roku za sprawą Alfreda Sainatiiego (1868–1936), który stworzył zespół *Compagnia del Grand-Guignol*. Dzisiaj termin ten odnosi się do wszelakich spektakli z drastycznymi scenami. [Rivière, Wittkop, 1979; Fournel, 1981; Pieron, 1995; Kaczmarek, 2010, 2018a]

granvelo

(*teatr.*) zasłona z gazy.

graphic animator (*ang.*)

(*zob.* animatore grafico).

graphic illustrator (*ang.*)

(*zob.* grafico).

grappolo

blok reklamowy.

grass roots campaign (*ang.*)

(*kin.*) szeroko zakrojona kampania reklamowa filmu.

grasso

tłuszcz.

grasso borghese

(*teatr.*) tłusty (gruby) mieszczanin, postać charakterystyczna dla teatru agitacyjnego (*zob.* teatro d'agitazione).

graticcia

(*teatr.*) sufit nad sceną teatralną, składający się z belek ułożonych w równych odstępach od siebie, przypominający ruszt. Belka z otworami w suficie sceny, służy do opuszczania dekoracji.

graticciata

(*zob.* graticcia).

graticcio

(*zob.* graticcia).

graticola

szkic do kopiowania rysunku.

gratuito

darmowy.

grave

(muz.) określenie powolnego tempa.

grave trap (ang.)

(teatr:) zapadnia, właz na środku sceny.

gravel box (ang.)

pojemnik z kamykami/żwirem używany przez specjalistę od efektów dźwiękowych dla symulowania odgłosu kroków na żwirze.

graveyard slot (ang.)

(tv) przedział czasowy/czas antenowy, w którym oglądalność jest wyjątkowo mała, np. w nocy lub w momencie, kiedy stacja konkurencyjna nadaje szczególnie atrakcyjny program skupiający ogromną liczbę widzów.

gravy (ang.)

chwytlive dowcipy/żarty.

grazing (ang.)

(tv) nieustanne zmienianie kanałów przy pomocy pilota do telewizora. [Frittella, 2005]

grease room (ang.)

charakteryzatornia.

greasepaint (ang.)

(zob. cerone).

green band trailer (ang.)

(kin.) trailer/zwiastun filmu, który może być oglądany przez widzów wszystkich grup wiekowych (por. red band trailer). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

green film (ang.)

(zob. copia fresca).

green light (ang.)

(kin.) zielone światło dla produkcji, zgoda, akceptacja. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

green man (ang.)

(zob. greensmen).

green room

(zob. stanza verde).

greenscreen

(kin.) zdjęcia na tle zielonego ekranu.

greensmen (ang.)

(kin.) pracownicy odpowiedzialni za rośliny i drzewa, zarówno naturalne, jak i sztuczne, na planie filmowym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

grid (ang.)

(zob. graticcia).

griffa

chwytak.

grima

(*teatr*.) w żargonie teatralnym: stary, pomarszczony.

grimace (*fr.*)

(*teatr*.) robić grymasy, miny. Grać mimiką twarzy, w polskiej gwarze teatralnej mówi się o „skurczach muskułów” (*por.* fare boccacce). [Cegięła, 1992a]

grimo

(*zob.* grima).

grind (*ang.*)

(*kin.*) filmować.

grinta

(*teatr*.) determinacja i zapał aktora widoczne w jego deklamacji roli oraz ruchach scenicznych.

grip (*ang.*)

(*zob.* macchinista).

grip foreman (*ang.*)

(*zob.* caposquadra macchinisti).

grip master (*ang.*)

(*zob.* caposquadra macchinisti).

grivois (*fr.*)

(*kin.*) gatunek filmu erotycznego, który rozkwitł w Paryżu w ostatnich latach XIX wieku. [Frittella, 2005]

grommelot

(*teatr*.) mamrotanie, „mówienie pod nosem”. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

gross-out movie (*ang.*)

(*kin.*) film obrzydliwy, drastyczny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

grotesca

(*szt.*) groteska. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]

grotesco

(*przym.*) dziwaczny, groteskowy, komiczny, zdeformowany, odbiegający od normy. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

grotesco

(*teatr., rzecz.*) groteska, groteskowość. Nazwa pochodzi od malowideł znalezionych podczas wykopalisk, na których można było dostrzec fantastyczne ornamenty o różnych kształtach zwierzęcych i ludzkich (*zob.* teatro del grottesco). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

ground level shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie z niskiej perspektywy, z dołu, z ziemi, perspektywa żabia (*zob.* ground shot). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

ground shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie z niskiej perspektywy, z dołu, ziemi, perspektywa żabia (*zob.* ground level shot).

groupman (*ang.*)

(*zob.* gruppista).

growl (*ang.*)

(*muz.*) growl, *dost.* „warczeć”, technika wokalna występująca w muzyce metalowej.

gru

dźwig. [Dąbał, Andrejew, 2005]

gru a cestello

(*kin.*) dźwig, żuraw, podnośnik košzowy.

gru per la macchina da presa

(*kin.*) dźwig dla zamontowania kamery.

gruppetto

(*muz.*) obiegnik.

Gruppi universitari fascisti

zrzeszenia naukowców uniwersyteckich w czasach faszyzmu we Włoszech.

gruppista

technik obsługujący agregat prądowórczy.

gruppo

(*kin.*) kadr obejmujący grupę postaci.

gruppo d'ascolto

grupa słuchaczy.

gruppo dei trenta

(*kin.*) grupa trzydziestu zrzeszająca filmowców dokumentalistów (Alain Resnais, Georges Franju, Chris Marker). [Journot, 2007]

gruppo elettrogeno

agregat prądowórczy.

gruppo rock

(*muz.*) zespół rockowy, kapela.

gruppo teatrale

(*teatr.*) grupa teatralna.

guanciaiaio

(*teatr.*) w dawnym teatrze osoba sprzedająca poduszki na krzesła i ławki. [Frittella, 2005]

guadagno

dochód, zarobek.

guardare un film

(*kin., tv*) oglądać film.

guardaroba (1)

szatnia.

guardaroba (2)

garderoba.

guardarobiere (1)

(*teatr.*) garderobiany, garderobiana.

guardarobiere (2)

szatniarz, szatniarka.

guarratella

(*teatr.*) tradycja teatru lalek zrodzona w Neapolu.

guascone

(*zob.* fanfarone).

guerra delle onde

wojna w eterze.

guerrilla filmmaking (*ang.*)

(*kin.*) kino niezależne, niskobudżetowe, niewymagające dużej ekipy czy wielu rekwizytów.

guest star (*ang.*)

(*kin.*) gwiazda występująca gościnnie (*zob.* partecipazione straordinaria). [Frittella, 2005]

GUF

(*zob.* Gruppi universitari fascisti).

guidare

prorowadzić (w tańcu).

Guignol (*fr.*)

(*teatr.*) guignol, postać z francuskiego teatru marionetek założonego w XVIII wieku w Lyonie. [Kosiński, 2006]

guilty pleasure (*ang.*)

(*kin.*) *dosł.* „grzeszna przyjemność”. Film tak okropny, że aż wzbudza emocje i nie można przestać go oglądać.

guitto

(*teatr.*) *dosł.* „żyjący w biedzie i brudzie”, lichy aktor najczęściej związany z trupą wędrowną, amator.

gunplay (*ang.*)

western.

gusto

gust, smak. Smak nie jest zmysłem, który odgrywa dużą rolę w przeżyciach estetycznych widza, jednak w niektórych poetykach jest wymieniany jako kategoria estetyczna.

H

habilleuse (*fr.*)

(*zob.* camerinista).

Habima (*hebr.*)

„scena”, teatr żydowski założony w Białymstoku w 1909 roku, w którym grano w języku hebrajskim. [Kosiński, 2006]

habitué (*fr.*)

(z francuskiego: przyzwyczajony) stały klient teatru.

habanera (*hiszp.*)

kubański taniec pochodzenia hiszpańskiego.

haha-mono (*jap.*)

(*kin.*) film japoński, w którym głównym bohaterem jest matka rodziny. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

hair light (*ang.*)

(*zob.* *controluce*).

hair stylist (*ang.*)

(*zob.* *parrucchiere*).

hairstresser (*ang.*)

(*zob.* *parrucchiere*).

hair-raiser (*ang.*)

określenie przerażającego spektaklu, który sprawia, że włos się jeży na głowie.

halation (*ang.*)

(*zob.* *alone*).

Hale's Tours (*ang.*)

(*kin.*) atrakcja wymyślona przez George'a C. Hale'a, łącząca projekcję filmową z efektami dźwiękowymi. Atrakcja ta była symulacją podróży wagonem kolejowym, w którym na ekranie wyświetlano krajobrazy, a widzowie słyszeli również odgłosy jadącego pociągu.

half (*ang.*)

(*zob.* *half hour call*).

half hour call (*ang.*)

(*teatr.*) informacja dla aktorów w garderobach, że za 35 minut rozpoczyna się spektakl (*por.* *cinqe minuti, mezz'ora*).

half price (*ang.*)

(*teatr.*) *dosl.* „za połowę ceny”, w XVIII wieku osoba, która przybyła do teatru po trzecim akcie sztuki mogła zobaczyć spektakl za darmo. [Frittella, 2005]

hall (*ang.*)

hol, hall.

hall keeper (*ang.*)

(*teatr.*) odźwierny przy drzwiach na scenę.

ham (1) (*ang.*)

dosl. „szynka”, w amerykańskim żargonie pejoratywne określenie kiepskiego aktora (aktorki, kabotyn, komediant, „krótkofalowiec”). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

ham (2) (*ang.*)

przesadna interpretacja roli. [Frittella, 2005]

hamartia

(*teatr.*) hamartia. Fałszywe rozpoznanie sytuacji przez bohatera, które

obciąża go winą i prowadzi do nieuniknionej katastrofy. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

hamartón

(*zob.* hamartia).

Hammer Horror film (*ang.*)

(*kin.*) gatunek horroru popularny w Wielkiej Brytanii i produkowany w latach 50. i 60. XX wieku. [Taccini, 2012]

hammock (*ang.*)

(*tv*) czas antenowy pomiędzy dwoma programami cieszącymi się wysoką oglądalnością. Program wówczas nadawany cieszy się uprzywilejowaną pozycją i również ma szansę na dużą oglądalność.

hanamichi (*jap.*)

dosł. „ścieżka kwiatów” przejście do wręczania kwiatów artystom, pomost wchodzący w widownię. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

hand cue (*ang.*)

(*tv, kin.*) wskazówka reżysera dla aktora przekazana dłonią. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

hand signals (*ang.*)

(*tv, kin.*) informacje przekazywane gestami, np. przez asystenta produk-

cji, aktorom znajdującym się przed kamerami. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

handheld camera (*ang.*)

(*zob.* macchina a mano).

handheld shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie nakręcone przez operatora trzymającego kamerę w rękę. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Handlungsdrama (*niem.*)

(*teatr.*) dramat akcji (*por.* Seelendrama).

hand-puppet (*ang.*)

(*zob.* burattino).

handycam (*ang.*)

(*kin.*) amatorska kamera filmowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

hanging microphone (*ang.*)

mikrofon wiszący.

hanging miniature (*ang.*)

(*kin.*) domakietka.

hannya (*jap.*)

(*teatr.*) w teatrze Nō (*zob.* teatro Nō) jest to maska demona zazdrości kobiecej w kolorze białym lub czerwonym, w zależności od wieku bohatera. [Frittella, 2005]

happening (ang.)

(*teatr.*) happening. [Kosiński, 2006]
il teatro dello happening, happening

happy end

(*kin.*) happy end, szczęśliwe zakończenie (*por.* dead end). [Journot, 2007]

happy ending (ang.)

(*zob.* happy end).

hard (ang.)

(*zob.* hardcore).

hard news (ang.)

(*tv, rad.*) najnowsze, najświeższe wiadomości dotyczące ważnych wydarzeń lokalnych, krajowych lub światowych.

hard rock (ang.)

(*muz.*) hard rock.

hard ticket (ang.)

(*kin.*) w amerykańskiej odmianie angielskiego prapremiera, pokaz przedpremierowy, na który zaproszenia są dużo droższe niż zazwyczaj.

hard-boiled movie (ang.)

(*kin.*) film akcji lub kryminalny z dużą dawką przemocy. [Frittella, 2005]

hardcore (1) (ang.)

(*kin.*) film pornograficzny (*por.* soft-core).

hardcore (2) (ang.)

(*muz.*) określenie stylu muzycznego wywodzącego się bezpośrednio z punk rocka.

hardtop (ang.)

(*kin.*) sala kinowa w zamkniętym pomieszczeniu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

hardware (ang.)

sprzęt komputerowy.

harpsichord (ang.)

(*muz.*) klawesyn.

has-been (ang.)

określenie używane w odniesieniu do artysty, którego sława i popularność już dawno przebrzmiała.

hat (ang.)

(*zob.* cavalletto).

hathos (ang.)

(*tv, kin.*) wyraz złożony ze słów *hate* (nienawiść) i *pathos* (patos), który określa uczucie przyjemności i zadowolenia czerpane z nienawiści do określonego bohatera serialu lub programu telewizyjnego. [Frittella, 2005]

hauntings (ang.)

(*zob.* fantasm).

haute-comédie (*fr.*)

(*zob.* *commedia alta*).

hazard pay (*ang.*)

wynagrodzenie dodatkowe za udział w niebezpiecznych scenach. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

haze filter (*ang.*)

(*zob.* *filtro neutro*).

head (*ang.*)

głowica.

head animator (*ang.*)

(*zob.* *capo animatore*).

head cameraman (*ang.*)

(*zob.* *direttore della fotografia*).

head close-up (*ang.*)

(*zob.* *primo piano*).

head electrician (*ang.*)

(*zob.* *caposquadra elettricisti*).

head gaffer (*ang.*)

(*zob.* *caposquadra elettricisti*).

head grip (*ang.*)

(*zob.* *caposquadra macchinisti*).

head of production (*ang.*)

(*kin.*) kierownik produkcji w wytwórni filmowej decydujący o wyborze filmów, które będą finansowane i dystrybuowane przez tę wytwórnię. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

head rigger (*ang.*)

(*zob.* *caposquadra costruttori*).

head shot (*ang.*)

(*kin.*) zbliżenie twarzy (*zob.* *primo piano*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

head slate (*ang.*)

klaps (*zob.* *ciak*).

head writer (*ang.*)

główny scenarzysta (*zob.* *capo del settore scrittura*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

headline (*ang.*)

nagłówek artykułu prasowego (*zob.* *titolo*).

headline news (*ang.*)

najważniejsze wiadomości dnia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

headliner (*ang.*)

gwóźdź programu, główna atrakcja przedstawienia, gwiazda wieczoru. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

head-on shot (*ang.*)

(*kin., tv*) ujęcie postaci kroczącej w kierunku kamery, która następnie ją mija i w kolejnym ujęciu widać plecy postaci oddalającej się od kamery. [Frittella, 2005]

headphones (*ang.*)

(*zob.* cuffia).

headroom (*ang.*)

(*kin.*) przestrzeń wolna pomiędzy głową postaci a górną krawędzią kadru.

heavy (*ang.*)

(*zob.* villain).

heavy metal (*ang.*)

(*muz.*) (*zob.* musica heavy metal).

heavy rolling spider (*ang.*)

(*zob.* tre palle).

Heimat film (*niem.*)

(*kin.*) gatunek kinematografii niemieckiej szczególnie popularny w czasach nazizmu aż do lat 50. XX wieku, którego tematem przewodnim było życie wiejskie. [Frittella, 2005]

heist movie (*ang.*)

(*kin.*) film, którego motywem przewodnim jest napad, rabunek lub kradzież.

held cell (*ang.*)

w technice animacji rysunek sfotografowany kilka razy bez żadnych modyfikacji i zmian.

helicamera (*ang.*)

(*kin.*) helicopter camera, mała kamera zamontowana na dronie lub stero-

wanym z ziemi helikopterze w celu nakręcenia ujęć z lotu ptaka. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

helmer (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety” reżyser filmu lub programu telewizyjnego. [Frittella, 2005]

he-man (*ang.*)

(postać) prawdziwy mężczyzna.

hentai (*jap.*)

kreskówki o tematyce seksualnej. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

hero (*ang.*)

(*zob.* eroe).

heroic bloodshed (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmu akcji, którego zwieńczeniem są krwawe i brutalne sceny walki, typowy dla kina Hong Kongu. Tematem przewodnim jest często zemsta głównego bohatera za śmierć członka rodziny, przyjaciela czy też współpracownika.

heroine (*ang.*)

(*zob.* eroina).

Hertz (*niem.*)

herc.

hertziano

(*zob.* onde hertziane).

hiatus (1) (ang.)

(*kin.*) przerwa w kręceniu ujęta w planie produkcji. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

hiatus (2) (ang.)

(*tv*) chwilowe zawieszenie sponzorowania programu telewizyjnego. [Frittella, 2005]

hick pic (ang.)

(*kin.*) western.

hidden camera (ang.)

(*zob.* candid camera).

hidden editing (ang.)

(*zob.* montaggio nascosto).

hide behind (ang.)

(*zob.* impallare).

high angle canted shot (ang.)

(*kin.*) perspektywa wysoka, ujęcie z góry.

high angle shot (ang.)

(*kin.*) perspektywa wysoka, ujęcie z góry, z wysoka. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

high concept film (ang.)

(*kin.*) wysoki koncept (filmu), rodzaj pracy artystycznej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

high concept movie

(*zob.* high concept film).

high contrast (ang.)

(*zob.* alto contrasto).

high contrast film (ang.)

(*kin.*) film w technice wysokiego kontrastu (*zob.* alto contrasto). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

high fidelity (ang.)

wysoka jakość odtwarzania.

high full shot (ang.)

(*kin.*) perspektywa wysoka planu pełnego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

high key (ang.)

(*zob.* illuminazione ad alta chiave).

high life (ang.)

wielki świat.

high shot (ang.)

(*kin.*) perspektywa wysoka. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

high speed camera (ang.)

(*kin.*) kamera o dużej szybkości działania, superszybka kamera (*zob.* macchina ad alta velocità). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

high vantage point (ang.)

(*kin.*) plan ogólny kręcony z perspektywy wysokiej (*zob.* campo lunghissimo). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

highlights (*ang.*)

najważniejsze wydarzenia, wyróżniające się obrazy.

hi-hat (*ang.*)

(muz.) hi hat, instrument będący częścią zestawu perkusyjnego. [Frittella, 2005]

Hindi comedy (*ang.*)

(kin.) melodramat muzyczny nakręcony w języku hindi, typowy dla kina Bollywood.

HINT (*ang.*)

(tv) akronim od Happy Idiot News Talk, pogawędka pomiędzy prowadzącymi program informacyjny (często głupia i bez sensu).

hip hop (*ang.*)

(muz.) hip-hop, gatunek muzyczny hip-hopu, subkultura, która powstała w latach 70. XX wieku w USA.

hire of stage (*ang.*)

wynajęcie studia filmowego.

hiss (*ang.*)

(teatr.) syczeć, wygwizdać (*zob. beccata*).

histeres (*łac.*)

(teatr.) nazwa pierwszych aktorów teatru rzymskiego pochodzących z Etrurii.

historical movie (*ang.*)

(kin.) film historyczny.

hit (*ang.*)

hit (*zob. successo*).

ascoltiamo la hit della settimana, słuchamy hitu tygodnia

hit the mark (*ang.*)

(teatr.) przemieszczenie się aktora teatralnego w miejsce lepiej oświetlone.

Hit your mark! (*ang.*)

komenda (polecenie) wydana do aktora, żeby stanął we właściwie oświetlonym miejscu.

Hitch (*ang.*)

Alfred Hitchcock.

Hitchcock effect (*ang.*)

(kin.) dolly-zoom, dojazd kamery. Sposób filmowania zapoczątkowany przez Alfreda Hitchcocka w filmie *Vertigo* (*Zawrót głowy*), polegający na nagłej zmianie ogniskowej kamery oraz odległości od filmowanej postaci, która wywołuje zmianę perspektywy tła, nie wpływając na perspektywę pierwszego planu.

Hitchcock zoom (*ang.*)

(*zob. Hitchcock effect*).

hitchcocko-hawksiani

(kin.) grupa związana z „Cahiers du cinéma”, która preferuje twórczość

Hitchcocka i Hawksa, odrzucając koncepcje Mac Mahona. [Journot, 2007].

hit-parade (*ang.*)

lista przebojów.

hokum (1) (*ang.*)

(*tv, kin., teatr.*) film, spektakl, program telewizyjny nierealny. [Frittella, 2005]

hokum (2) (*ang.*)

banal mający na celu wzbudzenie zainteresowania widza.

hold (*ang.*)

(*zob. riserva*).

hold frame (*ang.*)

(*kin.*) stopklatka.

hold over (*ang.*)

(*czas.*) wydłużyć okres grania spektaklu ponad ten przewidziany przy premierze.

holdback (*ang.*)

(*kin.*) czas pomiędzy premierą filmu w kinach a jego pojawieniem się na DVD.

holding power (*ang.*)

(*tv*) umiejętność stacji telewizyjnej utrzymania swojej stałej liczby widzów.

holdover film (*ang.*)

(*kin.*) film grany dłużej niż pierwotnie zaplanowano. [Frittella, 2005]

Hollywood (*ang.*)

(*kin.*) Hollywood, najbardziej znany na świecie symbol branży rozrywkowej [Pravadelli, 2007]

Hollywood classicism (*ang.*)

(*kin.*) styl konwencjonalny Hollywood oparty na rozwoju akcji przyuczynowo-skutkowej zwieńczonej rozwiązaniem.

Hollywood sul Tevere

(*zob. Cinecittà*). [Fofi, Morandini, Volpi, 1988; Faldini, Fofi, 1979; Carabba, 1974]

Hollywood Ten (*ang.*)

(*zob. maccartismo*). Lista ta obejmowała następujących reżyserów i scenarzystów: Herbert J. Biberman, Edward Dmytryk, Adrian Scott, John H. Lawson, Dalton Trumbo, Lester Cole, Alvah Bessie, Albert Maltz, Ring W. Lardner jr i Samuel Ornitz.

Hollywood Walk of Fame

(*ang.*)

Hollywoodzka Aleja Sław, Hollywoodzka Aleja Gwiazd, Aleja Gwiazd w Los Angeles.

home cinema

(*zob. home theater*).

home lot (*ang.*)

(*zob.* teatro di posa).

home theater (*ang.*)

kino domowe.

home video (*ang.*)

domowe wideo.

honey wagon (*ang.*)

(*kin.*) ruchoma garderoba, przyczepa z toaletami.

Hong Kong Film Award (*ang.*)

(*kin.*) główna nagroda filmowa przyznawana w Hong Kongu od 1981 roku.

hoofer (*ang.*)

tancerz, tancerka.

hook (*ang.*)

(*kin.*) atrakcja, przynęta, która przyciąga uwagę widzów w produkcji filmowej.

hoot (*ang.*)

(*zob.* beccata).

horn loudspeaker (*ang.*)

megafon, głośnik tubowy.

horror (*ang.*)

(*kin.*) horror. [Taccini, 2012]

horror all'amatriciana (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmowy popularny we Włoszech w latach 1950–1960.

horror teen (*ang.*)

(*kin.*) horror przeznaczony dla nastolatków.

horse opera (*ang.*)

(*kin.*) film lub komedia western, „końska opera” (*zob.* oater, western). [Bocian, Zabłocki, 2008]

hospitalia (*łac.*)

(*teatr., staroż.*) drzwi boczne.

host (*ang.*)

(*tv*) prezenter, prowadzący program.

hostess (*ang.*)

(*tv*) prezenterka, prowadząca program.

hot (*ang.*)

(*muz.*) rodzaj improwizacji jazzowej.

Hot Bird (*ang.*)

nazwa grupy satelitów telekomunikacyjnych z konsorcjum Eutelsat na orbicie geostacjonarnej, które nadają programy telewizyjne i radiowe.

hot property (*ang.*)

w żargonie aktor popularny, odnoszący sukcesy.

hot set (*ang.*)

(*kin.*) plan przygotowany do zdjęć.

hot shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie trudne do zrealizowania.

hot spot (*ang.*)

(*kin.*) strefa planu filmowego lub sceny najbardziej oświetlona. [Frittella, 2005]

house (*ang.*)

(*teatr.*) widownia (zarówno widownie, jak i sala).

house curtain (*ang.*)

(*teatr.*) główna kurtyna w teatrze.

house lights (*ang.*)

(*teatr.*) światła na widowni, które zostają zgaszone, gdy zaczyna się spektakl.

housekeeper (*ang.*)

(*teatr.*) szef ekipy sprzątającej w teatrze.

housewife time (*ang.*)

(*tv, rad.*) czas antenowy pomiędzy 10.00 a 15.00 po południu. [Frittella, 2005]

how-to film (*ang.*)

film instruktażowy, poradnik.

Hub, the (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”: Boston w Massachusetts. [Frittella, 2005]

huckster (*ang.*)

(*tv, rad.*) autor tekstów reklamowych dla reklam radiowych i telewizyjnych.

huddle (*ang.*)

spotkanie robocze w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

hum (*ang.*)

(*zob.* ronzio).

hum head (*ang.*)

(*teatr.*) technik dźwięku. Termin szczególnie używany podczas festiwalu w Edynburgu.

human interest (*ang.*)

ciekawy temat odwołujący się do uczuć i wrażliwości widza. [Frittella, 2005]

humming (*ang.*)

syczenie, buczenie, śpiewanie pod nosem.

humor (*ang.*)

humor, poczucie humoru (*zob.* umore, umorismo, comico, commedia).

Humoreske (*niem.*)

(*zob.* humoresque).

humoresque

(*muz.*) krótki utwór instrumentalny o groteskowym charakterze. [Habela, 1980]

hýbris

(*teatr.*) (z greckiego: transgresja) hybris. W tragedii greckiej pycha, która wiedzie głównego bohatera do nie-

uniknionej zguby. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

hype (*ang.*)

plotka rozpuszczona specjalnie w celach promocyjnych.

hypergonar (*fr.*)

(*kin.*) proces anamorfotycznego zniekształcenia obrazu (Henri Chrétien) (*zob.* anamorfismo).

hyphenate (*ang.*)

artysta, który odgrywa więcej niż jedną rolę; reżyser, który również odtwarza rolę lub jest równocześnie scenarzystą.

hypocrites (*łac.*)

(*zob.* hypokrites).

hypokrites (*gr.*)

(*teatr.*) „ten, który odpowiada”, starogrecki aktor (*por.* attore). [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020]

hyposcenium (*ang.*)

(*zob.* sottopalco).

I

icer (*ang.*)

spektakl na lodzie, np. *Holiday on Ice*.

icona

(*teatr.*) ikona. Jest znakiem pewnego wzoru opierającego się na podobieństwie do pewnej rzeczy oznaczanej. Istnieją różne typy ikon. Jednym z najczęstszych podobieństw jest ikona wizualna, podczas której aktor upodabnia się do granej przez niego postaci. [Pavis, 1996, 1998, 2002, Journot, 2007]

icone

(*zob.* icona).

iconico

(*szt.*) ikoniczny. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003; Journot, 2007]

iconoclasta

obrazoburca.

iconografia

ikonografia.

iconografico

ikonograficzny.

iconoscopio

ikonoskop, lampa analizująca, która służy do zmiany obrazu optycznego na odpowiadający mu sygnał elektryczny. [Frittella, 2005]

ictus

(muz.) akcent, ictus.

idea (1) (ang.)

pomysł na film.

idea (2) (ang.)

krótka improwizacja aktorska.

ideare

wymyślać, tworzyć, obmyślać.

ideativo

twórca.

ideato

wymyślony, zamierzony, zaplanowany.

ideatore

twórca.

ideatrice

twórczyni.

ideazione

stworzenie, wymyślenie, wizja twórcza, zamysł.

ideazione del modello

modelizacja, wyobrażenie modelu.

identificarsi

utożsamiać się (*zob.* immedesimarsi). *identificarsi col personaggio*, utożsamiać się z bohaterem

identificazione

(*teatr., kin.*) identyfikacja. Utożsamianie się widza (ale też i aktora) z postacią sceniczną pod wpływem oddziaływania iluzji teatralnej. Zdaniem niektórych krytyków nie istnieje pełna identyfikacja, ponieważ temu fenomenowi towarzyszy zawsze pewien stopień denegacji (poczucia odmienności względem postaci scenicznego) (*zob.* immedesimazione). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]

schema di identificazione, rodzaje identyfikacji

idiofoni

(muz.) idiofony, ogólna nazwa instrumentów perkusyjnych. [Habela, 1980]

idiot box (ang.)

(tv) telewizja. [Frittella, 2005]

idiot cards (ang.)

(tv) ściągą prezentera, notatki używane w trakcie prowadzenia programu.

illocuzione

illokucja, intencjonalność wypowiedzi (*por.* locuzione, perlocuzione). [Levinson, 2010].

illudere

łudzić, zwodzić.

illuditore

zwodziciel.

illuditrice

zwodzicielka.

illuminabile

dający się rozświetlić.

illuminamento

oświetlenie, oświetlanie.

illuminante

rozjaśniający.

illuminare

oświetlać.

illuminativo

rozświetlający, oświetlający.

illuminato

oświetlony.

illuminatore

rozświetlający, rozjaśniający.

illuminazione (1)

oświetlenie. [Journot, 2007]

illuminazione (2)

natchnienie.

illuminazione a bassa chiave

(*kin.*) technika oświetlenia polegająca na wysokich kontrastach, szczególnie używana przy kręceniu kryminałów. [Frittella, 2005]

illuminazione a luce riflessa

(*kin.*) oświetlenie rozproszone, odbite, blik. [Frittella, 2005]

illuminazione a pioggia

światła deszczowe.

illuminazione ad alta chiave

technika oświetlenia polegająca na dobraniu właściwych tematów z przewagą nienasyconych, jasnych tonów, szczególnie używana w telewizji i komediach.

illuminazione in controluce

oświetlenie kontrowe.

illuminismo

oświecenie.

illuminista

człowiek oświecenia.

illuminotecnica

(*kin., teatr.*) oświetlenie sztuczne, technika oświetlenia teatru <sceny, kadru>.

illusione

(*teatr.*) (z łacińskiego *illusio*: drwina) iluzja. Iluzja teatralna występuje wtedy,

gdy odbiorca postrzega jako prawdziwy świat przedstawiany na scenie, który jest jedynie fikcją, będącą kreacją artystyczną. [Kosiński, 2006]

illusione della profondità

złudzenie głębi.

illusione ottica

(*zob.* fantasmagoria).

illusione referenziale

(*zob.* deconstruzione, disnarrativo).

illusionismo (1)

sztuka iluzjonistyczna <prestidigitatorska>.

illusionismo (2)

(*szt.*) iluzjonizm.

illusionista

iluzjonista (*zob.* prestidigitatore).

illusionistico

iluzjonistyczny.

giochi illusionistici, popisy iluzjonistyczne

illusivo

złudny, iluzoryczny.

illusore

zwodziciel.

illusoriamente

złudnie, iluzorycznie.

illusorio

iluzoryczny, zwodniczy.

illustrabile

dający się zilustrować.

illustrare

zilustrować.

illustratore

ilustrator.

illustratrice

ilustratorka.

illustrazione

zilustrowanie, ilustracja.

image (ang.)

obraz, wizerunek.

image maker (ang.)

twórca wizerunku artysty, spec od wizerunku.

image processing (ang.)

tworzenie obrazu w animacji komputerowej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

image recording (ang.)

zapis obrazu.

image retention (ang.)

(*tv*) efekt „ogona komety”. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

image test (*ang.*)

(*tv*) tablica testowa w telewizji.

imaginabile

(*zob.* immaginabile).

immaginamento

(*zob.* immaginamento).

immaginare

(*zob.* immaginare).

immaginario

(*zob.* immaginario).

imaginativa

(*zob.* immaginativa).

immaginativamente

(*zob.* immaginativamente).

immaginazione

(*zob.* immaginazione).

imagine

(*zob.* imagine).

imagismo

(*lit.*) imagizm, poezja, w której obraz jest elementem zasadniczym (Ezra Pound). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

imagista

imagista, imagistka. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

imago

obraz, wizerunek.

IMAX

(*kin.*) Imax, jeden z systemów kinowych używanych w przemyśle filmowym. [Frittella, 2005; Journot, 2007]

imax 3D

(*zob.* IMAX).

imbalsalmato

(*teatr., kin.*) w żargonie teatralnym i filmowym ktoś, kto porusza się z trudem i jest skrępowany przed kamerą. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

imbeccare

podpowiadać.

imbeccata

(*teatr.*) podpowiedź, wskazówka dana aktorowi przez suflera.

dare l'imbeccata all'attore, podpowiedzieć aktorowi

imbellettatura (1)

makijaż.

imbellettatura (2)

blichtr.

imbibizione

(*kin.*) wirażowanie, koloryzowanie filmów czarno-białych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

imboccare

(*zob.* imbeccare).

imbocatura

(*muz.*) ustnik instrumentu dętego.

imbonitore

(*teatr., kin.*) osoba zachwalająca występy (np. w cyrku, teatrze lub w kinie niemym), naganiacz klientów. [Journot, 2007]

imbrattascene

(od czasownika *imbrattare*: plamić, poplamić, wypaprać, wybrudzić) aktor, aktorka (*por.* istrione).

imbrattatele

malarzyna, pacykarz.

imbrattatore (1)

bazgracz, pismak.

imbrattatore (2)

pacykarz.

imbratto

bohomasz, kicz.

imbrogliare

pogmatwać, zagmatwać.

imbrogliato

zagmatwany, zawikłany, pomieszany.

imbroglio (1)

(*teatr.*) zamęt, zamieszanie. Występuje najczęściej w wodewilu lub ko-

medii intrygi, oznacza zawikłaną intrygę, w której gubią się często same postaci.

imbroglio (2)

(*muz.*) imbroglio, równoczesne prowadzenie różnych partii głosowych w utworze.

imbroglione

oszust, łotr.

IMG (niem.)

(*zob.* Internationale Musikgesellschaft).

imitare

naśladować.

imitatio

(*por.* mimèsis).

imitativo

imitacyjny, naśladowczy.

imitatore (1)

naśladowca.

l'imitatore di uno scrittore, naśladowca pisarza

imitatore (2)

(*teatr.*) imitator.

imitatorio

naśladowczy.

imitazioncella

(*muz.*) imitacja.

imitazione (1)

naśladowanie (*por.* *mimèsis*).

imitazione (2)

imitacja, podróbka.

imitazione (3)

(*muz.*) imitacja, technika kompozytorska, którą stosowano przede wszystkim w utworach polifonicznych.

immaginamento

wyobrażenie/wyobrażanie sobie.

immaginare

wyobrażać sobie, przedstawiać sobie.

immaginarariamente

siłą wyobraźni.

immaginario

wymyślony, wyobrażony, fantastyczny.

immaginario collettivo

wyobrażenia zbiorowa.

immaginario generale

(*zob.* *immaginario collettivo*).

immaginativa

imaginacja, fantazja.

immaginativo

obdarzony bujną wyobraźnią.

immaginatore

twórca, autor.

immaginazione

wyobrażnia, wyobrażenie.

viva immaginazione, żywa wyobrażnia
fertile immaginazione, bujna wyobrażnia

immagine (1)

obraz, wizerunek, podobizna.

immagine (2)

(*teatr.*) obraz. Przykładanie większej wagi do aspektu widowiskowego niż do tekstu, fabuły czy akcji.

immagine cinematografica

(*kin.*) zdjęcie filmowe (*zob.* *icona*, *indice*, *fotogramma*, *digitale*).

immagine dello schermo

(*zob.* *schermata*).

immagine diapositiva

(*fot.*) diapozytyw, przezrocze.

immagine digitale

(*fot.*) obraz cyfrowy.

immagine fantasma

(*kin.*) podwójny obraz, odbicie.

immagine filmica

(*kin.*) obraz filmowy. [Journot, 2007]

immagine fissa

(*kin.*) obraz nieruchomy.

immagine in formato digitale

obraz w formacie cyfrowym.

immagine incorporata

obraz osadzony.

immagine latente

(*fot.*, *kin.*) obraz utajony, obraz nie wywołany. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

immagine mentale

obraz mentalny. [Journot, 2007]

immagine mossa

obraz poruszony. [Journot, 2007]

immagine negativa

(*fot.*) negatyw.

immagine nell'immagine

obraz w obrazie.

immagine piatta

(*kin.*) ujęcie bez właściwego kontrastu lub pozbawione głębi. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

immagine positiva

obraz pozytywow.

immagine riflessa

(*teatr.*) odbicie w lustrze przynosi pecha i zapowiada nieszczęście (*zob.* superstizioni teatrali).

immagine sdoppiata

(*tv*) odbicie, zjawy w obrazie telewizyjnym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

immagine statica

obraz statyczny.

immagine tridimensionale

obraz trójwymiarowy.

immagine-movimento

(*kin.*) obraz-ruch, koncept Gillesa Deleuze'a na określenie kinematografii klasycznej, w której czas jest zależny od ruchu i ma charakter empiryczny (*zob.* *immagine-tempo*). [Journot, 2007]

immagine-tempo

(*kin.*) obraz-czas, koncept Gillesa Deleuze'a na określenie filmu współczesnego (*zob.* *immagine-movimento*). [Journot, 2007]

immagini animate

animacja (*zob.* *animazione*).

immagini d'archivio

zdjęcia archiwalne.

immagini di repertorio

spis zdjęć archiwalnych.

immaginifico

obdarzony fantazją.

immaginismo

(*lit.*) imażynizm, obraz poetycki jako główny element liryki (Siergiej Jesienin). Nurt poezji rosyjskiej uznający tzw. czysty obraz za podstawę poezji, postulujący obrazowość i intuicyjność. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

immaginosamente

obrazowo.

immaginoso

obdarzony bujną wyobraźnią.

immago

(*zob.* *imago*).

immedesimarsi

utożsamiać się.

l'attore si immedesima nel personaggio, aktor identyfikuje się z postacią

immedesimazione

utożsamianie, identyfikacja (*por.* *identificazione*).

immedesimazione nel personaggio

identyfikacja z postacią.

immettere

wpuszczać.

immettere spettatori nella sala, wpuszczać widzów na salę

impalcatura (1)

rusztowanie, fundament, podstawa.

impalcatura (2)

konstrukcja, struktura.

l'impalcatura di un romanzo, struktura powieści

impallare

(*teatr.*) *dosl.* „osłonić/osłaniać bilę”, w żargonie teatralnym: zakrywać aktora lub przedmiot przed wzrokiem publiczności. [Cegiela, 1992a]

impasto

(*zob.* *tormentone* 2).

imperfectum tempus (*lac.*)

(*muz.*) niedoskonały podział metryczny.

impersonare

wcielanie się ciałem i duszą w postać. *impersonarsi nel personaggio di Enrico*, wcielać się w postać Henryka *in quel personaggio s'impersona l'ideale di bellezza*, ta postać ucieleśnia ideał piękna

impersonation (*ang.*)

naśladowanie, parodia, uosobienie (*zob.* *macchietta*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

impetuoso

(*muz.*) impetuoso, określenie wykonawcze: burzliwie, agresywnie.

impiantare

instalować.

impianti di radiodiffusione

(*rad.*) urządzenia radiofoniczne.

impianti stereo

odtwarzacze stereo.

impianto

instalacja (*zob.* installazione).

impianto della luce

instalacja elektryczna.

impianto d'illuminazione

instalacja oświetleniowa.

impiastracarte

pisarzyna.

impiastrafogli

(*zob.* impiastracarte).

impiegato

urzędnik, pracownik.

impostare

ustawić głos.

impostare la voce

(*zob.* impostare).

impostare il diaframma

ustawić przysłonę.

impostato

(*rad.*) o głosie: ustawiony.

voce bene impostata, dobrze ustawiony głos

voce male impostata, źle ustawiony głos

impostazione

ustawianie głosu.

impostazione della voce

ustawianie głosu (*zob.* impostazione).

imprenditore

(*zob.* impresario).

imprenditore teatrale

(*teatr.*) antreprenier, osoba stojąca na czele zespołu teatralnego (*zob.* impresario). [Kosiński, 2006]

impresario

impresario, niegdyś przedsiębiorca koncertowy lub operowy, organizator przedstawień, widowisk.

impresario teatrale

mecenas sztuki, opiekun, sponsor teatralny.

impressione (1)

wrażenie.

impressione (2)

impresja.

impressione (3)

druk.

impressione di realtà

(*kin.*) wrażenie rejestru rzeczywistości (André Michette, Henri Wallon, Christian Metz). [Journot, 2007]

impressionismo

(*szt., lit.*) impresjonizm, kierunek w malarstwie we Francji w drugiej połowie XIX wieku (Claude Monet, Camille Pissarro, Auguste Renoir, Edgar Degas, Alfred Sisley, Max Liebermann, Józef Pankiewicz, Władysław Podkowiński). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

impressionismo in musica

impresjonizm w muzyce.

impromptu (1) (fr.)

(*teatr.*) z francuskiego: bez uprzedniego przygotowania, improwizacja, utwór napisany bez wcześniejszego przygotowania. Gatunek dramatyczny polegający na improwizacji na zadany temat. Aktorzy udają, że wymyślają jakąś akcję. Pierwszą taką sztukę napisał Molière dla Ludwika XIV. W związku z popularnością autotematyzmu w sztuce, w XX wieku wielu pisarzy nawiązywało do tego gatunku (Luigi Pirandello, Jean Cocteau, Eugène Ionesco). [Kosiński, 2006]

impromptu (2) (fr.)

(*muz.*) liryczny utwór na instrument solo, przede wszystkim na fortepian.

improperia (łac.)

(*muz.*) śpiewy wykonywane w Wielki Piątek w Kościele katolickim.

improvisus (łac.)

(*zob.* improvvisazione).

improvvisare

(*teatr.*) improwizować, zaimprovizować. W polskim socjolekcie aktorów na określenie improwizacji używa się czasownika „szyć” w przypadku, gdy aktor zapomni swojej kwestii.

improvvisarsi attore, zostać niespodziewanie aktorem

improvvisata

niespodzanka.

improvvisato (1)

improwizacyjny, improwizatorski, zaimprovizowany.

improvvisato (2)

bez przygotowania.

improvvisatore

improwizator.

improvvisatrice

improwizatorka.

improvvisazione

(*teatr.*) improwizacja. Technika gry scenicznej, kiedy aktor improwizuje, czyli gra coś, co nie było uprzednio przez niego przygotowane. [Surma-

-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013, Camilleri, 2001; Kosiński, 2006]

le improvvisazioni dell'attore, improvizacje aktorskie

improvvisazione teatrale

(*zob.* improvvisazione).

improvviso

nieprzewidywalny.

all'improvviso, nagle, niespodziewanie

d'improvviso, nagle, niespodziewanie

in absentia (*łac.*)

„podczas nieobecności”, paradygmatyczna relacja pomiędzy elementami języka, które można zastępować innymi elementami należącymi do tej samej kategorii gramatycznej (*por.* in praesentia). [Journot, 2007]

in attesa

w pogotowiu.

in camera (*ang.*)

(*kin.*) strefa planu znajdująca się w zasięgu pola widzenia kamery. [Frittella, 2005]

in campo

(*kin.*) w kadrze. [Journot, 2007]

in character (*ang.*)

dosl. „typowe dla kogoś”, o aktorze <aktorce> identyfikującym się z odgrywaną przez siebie postacią. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

in chiaro

(*tv*) określenie używane w odniesieniu do programów satelitarnych niekodowanych, dla których nie trzeba wykupować abonamentu.

in differita

w późniejszym czasie.

in diretta

bezpośrednio, na żywo.

trasmissione in diretta, bezpośrednia transmisja

trasmissione in ripresa diretta, transmisja na żywo

in focus (*ang.*)

(*zob.* a fuoco).

in onda

(*rad.*, *tv*) na antenie.

in praesentia (*łac.*)

„w obecności”, zbiór wyrazów zespolonych kategorialnymi związkami syntagmatycznymi. [Journot, 2007]

in primo piano

(*kin.*) na pierwszym planie. [Journot, 2007]

in programma

(*tv*) przewidziany w programie.

in scena!

(*teatr.*) na scenę!

in shot (*ang.*)

przedmiot lub osoba, która znalazła się na planie przez przypadek.

in the can (*ang.*)

(*kin.*) określenie używane w odniesieniu do filmu, który został już wyprodukowany, ale nie zaczęto jeszcze jego dystrybucji.

in-between (*ang.*)

(*zob.* intercalatore).

incalzando

(*muz.*) przyspieszać tempo. [Habela, 1980]

in-camera editing (*ang.*)

(*zob.* premontaggio).

incandescenza

żarzenie się.

incarico

zlecenie.

incasso

dochód, przychód, wpływy (np. ze sprzedaży biletów).

film con maggiori incassi, filmy o najwyższych wpływach
classifica dei film con maggiori incassi, lista najbardziej dochodowych filmów

inch (*ang.*)

(*zob.* pollice).

inchiesta

(*rad., tv*) program telewizyjny lub radiowy, w którym dziennikarze śledczy prowadzą dochodzenie, próbując dotrzeć do prawdy.

inchino finale

(*teatr.*) skłon, skinienie po spektaklu.

inchiostratore

drukacz powlekający czcionki farbą drukarską; rysownik wypełniający kolorem puste fragmenty rysunku lub tło kreskówki.

incidental music (*ang.*)

(*muz., kin.*) muzyka w tle. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

incidente

incydent. Jeden z elementów konstytutywnych intrygi. Oznacza zdarzenie lub perypetię.

incidente preparato

(*teatr.*) *dosł.* „incydent przygotowany”, scena służąca do prowokowania, zbulwersowania publiczności, wyrwania jej z biernego uczestnictwa w widowisku teatralnym.

incidere

nagrać, zarejestrować na płycie, taśmie.

incidere un disco

(*muz.*) nagrać płytę.

incisione

(*szt.*) sztuka rytownicza.

inciso

nagrany.

incisore

rytownik.

incisore su legno

drzeworytnik.

incisore su pietra

litograf.

inclinazione

nachylenie, pochylenie (*zob.* angolazione).

incoerenza

sprzeczność, brak spójności.

incollato

uzależniony od telewizji, *dost.* „przyklejony”.

incollatrice

(*kin.*) sklejkarka, urządzenie, za pomocą którego skleja się dwa kawałki materiału filmowego (*zob.* giunta-trice).

incorporato

zintegrowany.

incredibile

(*zob.* prodigioso).

indeciso

(*muz.*) określenie wykonawcze: niezdecydowanie.

Indian-movie (*ang.*)

(*kin.*) film reżyserowany i obsadzony przez rdzennych mieszkańców Ameryki, jest to gatunek nieznany we Włoszech. [Frittella, 2005]

indicatore

wskaźnik.

indicazione scenica

(*teatr.*) wskazówka sceniczna. Fragment tekstu nie prezentowany przez aktora, dotyczy tego, jak grać i jak wyrazić emocje. Jest to zazwyczaj komentarz odautorski (*zob.* didascalia).

indicazioni spazio-temporali

(*teatr.*) wskazówki czasoprzestrzenne, które autor zawarł w didaskaliach lub które można odczytać pośrednio, analizując dialog między postaciami (*por.* didascalia 1). [Nicoll, 1971]

indice (1)

(*teatr., kin.*) indeks, wskaźnik, napis. Jest znakiem, który będąc przede wszystkim w związku czasowo-przestrzennym, wskazuje na łączność między różnymi elementami. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]

indice (2)

(*tv*) wskaźnik oglądalności, popularności programu telewizyjnego.

indice di ascolto

(*zob.* alto indice di ascolto).

indice di penetrazione

(*zob.* rating).

indice di permanenza

(*tv*) wskaźnik oglądalności.

indie (*ang.*)

(*zob.* indy 1, 2).

indietro

do tyłu.

indietro veloce

(*zob.* rewind).

indipendente

(*kin.*) niezależny (*zob.* cinema indipendente). [Journot, 2007]

indirizzo

adres.

induritore

utwardzacz, środek utwardzający.

industria cinematografica

(*kin.*) przemysł filmowy.

industria degli audiovisivi

(*av.*) przemysł audiowizualny.

industria della canzone

(*muz.*) przemysł muzyczny.

industria dello spettacolo

(*zob.* show business).

industria discografica

(*muz.*) przemysł muzyczny, przemysł fonograficzny.

industry (*ang.*)

(*kin.*) przemysł filmowy Hollywood.

indy (1) (*ang.*)

nadawca niezależny.

indy (2) (*ang.*)

(*kin.*) film niezależny.

indyprod (*ang.*)

(*kin.*) producent filmów niezależnych.

infermiera

(*kin.*) pielęgniarka ekipy.

infiammabile

łatwopalny.

in-flight screening (*ang.*)

projekcja filmu na pokładzie samolotu.

in-flight version (*ang.*)

wersja filmu zaadaptowana na potrzeby projekcji na pokładzie samolotu.

infomercial (*ang.*)

reklama informacyjna, reklamówka.

informare, divertire ed educare

informować, bawić i uczyć.

informatica

informatyka.

informatizzare

komputeryzować, skomputeryzować.

informazione

informacja, wiadomość.

informata

(*teatr.*) sala teatralna wypełniona widzami.

infotainment (*ang.*)

(*tv*) formuła programu zapewniająca jednocześnie informacje i rozrywkę.

infrarosso (1)

podczerwień.

infrarosso (2)

(*tv*) pilot telewizyjny na podczerwień. [Frittella, 2005]

infrasuono

(*muz.*) poddźwięk.

ingegnere

inżynier.

ingegnere del suono

operator dźwięku.

ingegnere elettrotecnico

inżynier elektryk.

ingegneria

inżynieria.

ingenua

niewinna.

ingenuo

(*zob.* ingenua).

ingolarsi

(*teatr.*) forsowanie głosu o dużym natężeniu.

ingrandimento

powiększenie (*zob.* gonfiare).

ingrandimento a colori

(*fot.*) kolorowe powiększenie.

ingrandire una fotografia

(*fot.*) zrobić powiększenie zdjęcia.

ingresso (1)

wejście.

ingresso (2)

wstęp.

ingresso (3)

wstęp, przedmowa.

ingresso a pagamento

płatny wstęp.

ingresso libero

wstęp wolny.

ingresso microfono

wejście; zacisk wejściowy mikrofonu.

ingresso video

wejście (dźwiękowe) wideo.

inhuman interest (ang.)

(*dzien.*) w żargonie dziennikarskim historie o istotach pozaziemskich. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

inizio lavorazione

(*kin.*) początek pracy nad filmem. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

ink (ang.)

podpisać kontrakt.

inker (ang.)

(*zob.* inchiostatore).

inky dinky (ang.)

(*żarg.*) przenośna lampa w studio. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

innamorata

(*zob.* amorosa).

innamorate

(*teatr.*) zakochane, postaci z komedii *dell'arte*. [Surma-Gawłowska, 2015]

innamorati

(*teatr.*) zakochani, postaci z komedii *dell'arte*. [Surma-Gawłowska, 2015]

innamorato

(*zob.* amoroso).

inner stage (ang.)

(*teatr.*) część sceny, która może zostać ukryta przed widzami i odsłonięta w określonym momencie spektaklu.

inno (1)

(*muz.*) hymn.

inno (2)

(*lit.*) hymn.

inno (3)

(*przen.*) hymn, pieśń, pean.

inquadrare

(*kin.*) osadzić, umieścić, kadrować, zrobić ujęcie.

inquadrare un primo piano, kadrować pierwszy plan

inquadrare un gruppo, kadrować grupę

inquadrare una foto, oprawić fotografię

inquadratura (1)

(*kin.*) ujęcie, skadrowanie.

un'inquadratura suggestiva, sugestywne ujęcie

un'inquadratura nitida, czyste ujęcie

inquadratura (2)

(*kin.*) kadr, plan filmowy.

fuori inquadratura, poza kadrem

nella singola inquadratura, w jednym kadrze

gli apparecchi da ripresa a inquadratura singola, szybkie kamery jednoklatkowe
mi sono infilato nell'inquadratura, wszedłem w kadr
entrare nell'inquadratura dal lato errato, wchodzić w kadr z niewłaściwej strony

inquadratura (3)

(*teatr.*) obramowanie (*zob.* segmentazione).

inquadratura angolata

(*kin.*) technika zdjęć z różnych punktów widzenia. [Bocian, Zabłocki, 2008]

inquadratura con modellini

(*kin.*) ujęcia z miniaturowymi dekoracjami.

inquadratura dal basso

(*kin.*) perspektywa żabia. Ujęcie polegające na ustawieniu obiektywu poniżej środka obserwowanego obiektu.

inquadratura dall'alto

(*kin.*) perspektywa z lotu ptaka.

inquadratura di quinta

(*kin.*) ujęcie przez ramię aktora.

inquadratura fissa

(*kin.*) statyczny plan.

inquadratura muta

(*kin.*) ujęcie bez dźwięku.

inquadratura notturna

(*kin.*) nocne ujęcie (*por.* notte americana).

insalata

(*kin.*, *žarg.*) problem z regulacją prędkości nawijania taśmy filmowej. [Frittella, 2005]

inscenamento

(*teatr.*) wystawienie, zainscenizowanie (*zob.* messa in scena).

inscenare

(*teatr.*) wystawić, zainscenizować, wyreżyserować.

inscenare un dramma, wyreżyserować/wystawić dramat

inscenare una tragedia, wyreżyserować/wystawić tragedię

inscenatore

(*teatr.*) inscenizator.

inscenatrice

(*teatr.*) inscenizatorka.

insegnamento morale

morał.

insegnante di canto

nauczyciel emisji głosu.

insegui persona

(*kin.*) oświetlenie stożkowe postaci na scenie, podążające za jej ruchami. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

inserire

włączać, podłączać.

insert (ang.)

(*zob.* inserto 1, 2, 3).

insert stage (ang.)

(*kin., tv*) małe studio, studio dokrętkowe. [Bocian, Zabłocki, 2008]

inserto (1)

(*dzien.*) dodatek, suplement.

inserto (2)

(*tv*) przerywnik.

inserto (3)

przebitka, wstawka, wgrywka.

inserto filmato

(*kin.*) materiał filmowy.

inserto illustrato

(*dzien.*) dodatek ilustrowany.

inserto pubblicitario

(*tv*) przerywnik reklamowy.

inserzione pubblicitaria

(*rad., tv*) czas antenowy w ramówce przeznaczony na reklamy. [Frittella, 2005]

inserzionista (1)

autor/autorka anonisu.

inserzionista (2)

ogłoszeniodawca, reklamodawca.

inset (ang.)

ozdobnik.

inside joke (ang.)

(*kin.*) znak charakterystyczny reżysera, po którym można poznać jego autorstwo (charakterystyczne ujęcie lub pomysł powtarzane w każdym filmie). [Frittella, 2005]

installare

instalować.

installazione

(*teatr.*) instalacja. Rozmieszczenie na scenie przedmiotów plastycznych. Widz może się przemieszczać wśród wykonanej scenografii przy nieobecności twórców czy aktorów.

instant movie (ang.)

(*kin.*) film poświęcony jakiemuś specjalnemu wydarzeniu, nakręcony i wyświetlany w bardzo krótkim czasie po nim. [Frittella, 2005]

instant reply (ang.)

(*tv*) powtórka, odtwarzanie najważniejszych wydarzeń ponownie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

institutional video (ang.)

(*kin.*) produkcja telewizyjna przeznaczona dla określonej grupy odbiorców, np. w sektorze medycznym, edukacyjnym itd. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

instrument (*ang.*)

(*teatr*.) w amerykańskiej odmianie angielskiego termin określający oświetlenie w teatrze.

integral shot (*ang.*)

(*kin.*) kadr, który obejmuje całą scenę. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Integrated Services Digital Network (*ang.*)

technologia sieci telekomunikacyjnych.

intensificazione del conflitto

(*teatr*.) nasilenie konfliktu w dramacie klasycznym. [Frittella, 2005]

intenzione

intencja, zamiar, zamierzenie, ukryty motyw.

interact (*ang.*)

(*zob.* intervallo 1).

interazione

(*teatr*.) interludyczność. Oznacza pewne relacje, w które wchodzi zjawisko teatralne (z innymi).

intercalatore

(*kin.*) technik animator, który projektuje fazy pośrednie ruchu bohaterów kreskówek.

intercalazione

interkalacja, wtręt (*zob.* animazione).

intercom (*ang.*)

(*tv*) intercom, system łączności służący do porozumiewania się między studiem a reżyserką.

interculturale

międzykulturowy (*zob.* teatro interculturale).

intercut shot (*ang.*)

(*zob.* inserto 3).

interferenza

(*rad.*) zakłócenia.

interfono

(*zob.* intercom).

interior (*ang.*)

(*zob.* interno).

interior day (*ang.*)

(*kin.*) dzień zdjęciowy w studio filmowym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

interior decorator (*ang.*)

(*zob.* arredatore).

interior night (*ang.*)

(*kin.*) noc zdjęciowa w studio filmowym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

interior shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie kręcone w studio filmowym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

interlinea

(*kin.*) linia międzyklatkowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

interlock (*ang.*)

(*kin.*) synchronizacja obrazu i dźwięku. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

interlude

(*zob.* interludio 1).

interludio (1)

przerwa, pauza.

interludio (2)

(*muz.*) interludium. Kompozycja muzyczna o zmiennym nastroju, która pojawia się między aktami danego widowiska, spektaklu. [Kosiński, 2006]

interludium

(*zob.* interludio 1).

intermedialità

(*teatr.*) intermedialność. Termin ten określa wzajemne wpływy, jakie wywierają na siebie różne przekazy artystyczne i ich środki wyrazu. Wykorzystywanie w teatrze rozmaitych chwytów lub technik, np. filmowych. W tekście dramatycznym intermedialność wyraża się w zastosowaniu technik montażu krótkich scen. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

intermediatico

(*zob.* intermedialità).

intermedio

(*teatr.*) krótkie przedstawienie odgrywane między zasadniczymi częściami sztuki, o bardzo różnorodnych formach widowiskowych (chór, balet, muzyka, pantomima itd.). W średniowiecznym teatrze intermedium było najczęściej komentarzem do głównej akcji misterium, a w czasach odrodzenia – spektaklem z muzyką, śpiewem i tańcem odgrywanym w przerwach pomiędzy aktami tragedii lub komedii. Z czasem intermedium przeistoczyło się w krótkie sceny farsowe, przybierając także dłuższą formę dramatyczną, co dało impuls do pojawienia się jednoaktówki. [Bablet, 1980; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

intermedium (*łac.*)

(*muz.*) intermedium, krótka sztuka, wstawka sceniczno-muzyczna (*zob.* intermedio). [Kosiński, 2006]

intermezzo (1)

(*muz.*) interludium, miniatura na fortepian (*zob.* interludio 2). [Habela, 1980]

intermezzo (2)

(*tv, rad., teatr.*) krótka wstawka, np. muzyczna czy baletowa, o charakterze komicznym. [Kosiński, 2006]

intermezzo (3)

(*teatr.*) intermedium.

intermezzo (4)

(*lit.*) utwór przełomowy.

intermission (ang.)

przerwa, pauza. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

International School of Theatre Antropology (ang.)

Międzynarodowa Szkoła Antropologii Teatru. [Kosiński, 2006]

International Theatre Institute (ang.)

(*teatr.*) Międzynarodowy Instytut Teatralny. [Kosiński, 2006]

Internationale Filmfestspiele Berlin (niem.)

(*zob.* Festival di Berlin).

Internationale Musikgesellschaft (niem.)

międzynarodowe towarzystwo muzyczne.

Internet TV (ang.)

(*zob.* televisione online).

interni

(*kin.*) zdjęcia we wnętrzach (*por.* ripresa in esterni).

interno

(*kin.*) zdjęcia kręcone w studiu filmowym. [Journot, 2007]

interpretare

(*teatr., kin., muz.*) grać, zagrać, zinterpretować, interpretować, wykonać, wykonywać.

interpretare un concerto di Chopin, zagrać koncert Chopina

interpretare Otello, zagrać rolę Otella

interpretare il ruolo

(*zob.* interpretare la parte).

interpretare la parte

zagrać rolę.

interpretativo (1)

wykonawczy, twórczy.

capacità interpretative, zdolności aktorskie

interpretativo (2)

(*muz.*) ekspresyjność, zdolność ekspresji.

interpretatore

interpretator.

interpretazione (1)

wykonanie, interpretacja, gra (*zob.* recitazione).

una pessima interpretazione di un brano musicale, bardzo zła interpretacja/złe wykonanie utworu muzycznego

un'interpretazione interessante della commedia di Pirandello, ciekawa interpretacja komedii Pirandella

interpretazione (2)

(*teatr.*) interpretacja. Krytyczne podejście widza lub czytelnika do dramatu lub spektaklu w celu określenia sensu i znaczenia danego widowiska. Wystawienie każdego dramatu przez reżysera zawsze wiąże się z jego interpretacją (*por.* *ermeneutica*). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

interpretazione musicale

(*muz.*) wykonanie utworu muzycznego.

interprete (1)

interpretator, komentator.

interprete (2)

(*teatr., kin., muz.*) interpretator, wykonawca, odtwórca, interpretatorka, wykonawczyni, odtwórczyni (*por.* *attore*).

interprete secondario

partner z planu, partner gwiazdy na planie.

interquel (ang.)

(*kin.*) produkcja filmowa, która umiejscawia się swoją akcją pomiędzy pierwszym filmem o danej tematyce (*prequel*) a jego kontynuacją (*sequel*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

interruttore

wyłącznik, przerywnik.

interruttore di spegnimento

wyłącznik.

intertestualità

(*teatr., kin.*) intertekstualność. Według tej teorii dany tekst może być odczytywany i rozumiany jedynie w kontekście innych tekstów. Nowo powstały tekst może rzucić dużo światła na teksty już istniejące. W teatrze intertekstualność przejawia się wykorzystywaniem innych sztuk (np. epizodów), które wpisywane są w obręb wystawianego utworu. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]

interval (ang.)

(*zob.* *intervallo*).

interval music (ang.)

(*teatr.*) muzyka puszczana w antrakcie w foyer.

intervallo (1)

(*teatr.*) anakt. Przerwa czasowa w przedstawieniu, podczas której publiczność może opuścić widownię. Gra sceniczna zostaje zawieszona. Anakt wykorzystywany jest najczęściej do zmiany dekoracji. W XIX wieku odgrywał też rolę społeczną, był swoistym rytuałem towarzyskim, pozwalał on damom pochwalić się swoją toaletą, a biznesmenom zawierać umowy handlowe. [Kosiński, 2006]

intervallo (2)

(muz.) interwał.

intervallo di terza, tercja

intervallo di quinta, kwinta

intervallo di ottava, oktawa

intervallo di un tono, wielka sekunda

intervallo di semitono, mała sekunda

intervento dell'autore (1)

(teatr.) słowo odautorskie. Fragment tekstu dramatycznego wypowiedzianego przez jedną z postaci, który zakłóca naturalną wymianę zdań, ponieważ wyraźnie odbiega od charakteru wypowiedzi tej postaci. Jest wtrąceniem autora, który poprzez tę postać próbuje przemycić jakąś sentencję, naukę. Zazwyczaj fragment ten jest wygłaszany bezpośrednio do publiczności, najczęściej wykorzystywany w sztukach z tezą i teatrze bulwarowym. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

intervento dell'autore (2)

(teatr.) wskazówki autora zawarte w tekście pobocznym (*por.* a parte, allocuzione al pubblico). [Pavis, 1998, 2002]

intervento nella recitazione

(teatr.) udział w grze.

intervista

wywiad.

un'intervista via e-mail, wywiad elektroniczny

in un'intervista a "Gazeta Wyborcza", w wywiadzie udzielonym „Gazecie Wyborczej”

fare un'intervista, udzielać wywiadu
un'intervista televisiva, wywiad telewizyjny

intervistare

przeprowadzać wywiad.

intervistato

respondent, ankietowany.

intervistatore

ankieter, reporter, przeprowadzający wywiad.

intimo

(muz.) dotyczy wykonania: poufnie, z uczuciem.

intonare

intonować (*por.* recitare).

intonato (1)

(muz.) nastrojony, dostrojony, zestrojony.

intonato (2)

ustawiony.

voce intonata, ustawiony głos

intonatore

stroiciel.

intonatrice

stroicielka.

intonazione (1)

strojenie instrumentów.

intonazione (2)

(muz.) intonacja, intonowanie.

intonazione giusta, intonacja czysta
intonazione falsa, intonacja fałszywa

intonazione (3)

o fotografii, tonowanie, zabarwianie.

intrada

(muz.) krótki wstęp, zazwyczaj w charakterze marszowym. [Habela, 1980]

intrattenimento

rozrywka, przyjemność (*zob.* divertimento).

servizi di intrattenimento, usługi rozrywkowe

giochi di intrattenimento, gry rozrywkowe

programmi d'intrattenimento, programy rozrywkowe

spettacoli d'intrattenimento, imprezy rozrywkowe

intrattenimento educativo

edurozrywka, edukacja rozrywkowa.

intrattenimento musicale

rozrywka muzyczna.

intrattenitore

komik, artysta rozrywkowy.

intreccio

(*teatr.*) (od czasownika *intrecciare*: spleść, splatać, wyplatać, snuć), intryga, wątek. Zawiązanie i przeprawadzenie akcji (za pomocą działań, zdarzeń, incydentów konstytuujących węzeł dramatyczny sztuki), której przedmiotem jest konflikt między bohaterami dramatu. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

intreccio secondario

(*teatr.*) intryga poboczna, inaczej kontrintryga, zdarzenie lub zdarzenia występujące równolegle do intrygi głównej.

intricato

zawiły, zagmatwany.

intrico

zawiła sytuacja.

intrigare

intrygować.

intrigato

zawiły, skomplikowany, niejasny.

intrigo

intryga, oszustwo, knucie.

intrigone

intrygant.

intrinseco

istotny, właściwy.

intro (*ang.*)

(*rad.*) wprowadzenie, czołówka.

introducing (*ang.*)

(*kin.*) pierwszy raz na ekranie (filmowym), pierwszy publiczny pokaz filmowy.

introductio (*łac.*)

(*muz.*) introdukcja, wstęp instrumentalny do właściwego wieloczęściowego utworu.

introduzione

wstęp, wprowadzenie, introdukcja.

intubato

(*żarg., rad.*) wadliwe nagranie dźwiękowe.

inudibile

niesłyszalny.

inventio (*łac.*)

(*zob.* invenzione).

inventory (*ang.*)

zapis, inwentarz.

invenzione

(*muz.*) inwencja, krótki instrumentalny utwór polifoniczny.

inverse (*ang.*)

odwrotnie.

inversione

(*muz.*) inwersja, powtórzenie motywu w ruchu przeciwnym.

inversione dell'immagine

odwrócenie obrazu.

inverted detective story (*ang.*)

(*kin.*) gatunek kryminału, w którym przestępca jest ujawniony widzowi od samego początku. Przykładem jest serial *Columbo*.

inviato

(*rad., tv*) wysłannik, reporter wysłany na miejsce zdarzenia, aby relacjonować na bieżąco, co się stało.

invisible

niewidzialny.

invitare a ballare

zaprosić do tańca.

in-yer-face theatre (*ang.*)

(*teatr*) nowy brutalizm, ekstremalny nurt w dramaturgii brytyjskiej z lat 90. XX wieku, w której twórcy (Sarah Kane, Mark Ravenhill, Anthony Neilson) pokazywali szokującą przemoc (mord), seks (gwałt) i perwersje.

iperfocale

hiperfokalny.

iperrealismo

hiperrealizm.

ipertesto

(*zob.* ipertestualità, adattamento, palinsesto, remake, intertestualità).
[Journot, 2007]

ipertestualità

hipertekstualność.

iposcenio

(*por.* sottopalco).

ipotesto

(*zob.* ipertestualità, adattamento, palinsesto, remake, intertestualità).

iride

(*zob.* diaframma). [Journot, 2007]

iris (*ang.*)

przysłona (*zob.* diaframma).

iris control (*ang.*)

(*fot., kin.*) regulacja przysłony.

iris fading (*ang.*)

(*fot., kin.*) zamykanie i otwieranie przysłony.

iris in (*ang.*)

(*fot., kin.*) zamknąć przysłonę, ściemnienie.

iris out (*ang.*)

(*fot., kin.*) otworzyć przysłonę, rozjaśnienie.

Irish Nationalist Movement

(*ang.*)

(*zob.* Abbey Theatre).

iron (*ang.*)

(*zob.* spartifuoco).

ironeggiare

ironizować.

ironia

(*lit., teatr.*) ironia. Wypowiedź ironiczna posiada, poza swoim dosłownym, także sens ukryty, pozostający najczęściej w sprzeczności do dosłowności wypowiedzi. W przypadku teatru można wyróżnić ironię postaci, ironię dramatyczną oraz ironię tragiczną. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]
ironia dei personaggi, ironia postaci
ironia drammatica, ironia dramatyczna
ironia tragica, ironia tragiczna

ironicamente

ironicznie.

ironico

ironiczny, drwiący (*zob.* ironia).

ironista

ironista, twórca piszący w sposób ironiczny.

ironizzare

ironizować, wyśmiewać.

irony (ang.)

(*zob.* ironia).

irritainment (ang.)

irytująca rozrywka.

ISDN (ang.)

(*zob.* Integrated Services Digital Network).

ishtar (ang.)

(*kin.*) nazwa pochodzi od bogini Ishtar, wielka produkcja filmowa zakończona fiaskiem. [Frittella, 2005]

isofrequenza

(*rad.*) sieć jednoczesnościowa, sieć rozgłoszeniowa.

isolamento

izolacja.

isolamento acustico

izolacja dźwiękowa.

isolante

izolacyjny.

isolated camera (ang.)

(*kin.*) kamera zarezerwowana w transmisjach do zbliżeń i przebi-tek. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

isometria

(*muz.*) izometria, określenie jednako-owego przebiegu metrycznego.

isora (ang.)

(*teatr.*) rodzaj panoramicznego tła w teatrze (*por.* cyclorama). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

isoritmia

(*muz.*) izorytmia, struktura o jednako-owym rytmie.

isotopia

(*teatr.*) izotopia. Ma na celu pomóc czytelnikowi lub widzowi w uchwyceniu wspólnej perspektywy dla różnych systemów znaczących. Pozwala odnaleźć spójność np. wizji scenicznej i znaczeń zapisanych w tekście dramatycznym. [Pavis, 1996, 1998, 2002]
isotopia semantica, izotopia semantyczna

isotopia dell'azione, izotopia akcji
isotopia della rappresentazione, izotopia przedstawienia

ispettore di produzione

(*kin.*) współpracownik dyrektora produkcji. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

ispirare

inspirować.

ispirato

natchniony.

ispiratore

inspiracyjny, inspirator.

ispiratrice

(*zob.* ispiratore).

ispirazione

inspiracja, natchnienie.

istallazione

(*zob.* installazione).

istanza narrante

(*zob.* voce narrante).

istanza enunciativa

(*zob.* voce narrante).

istesso tempo

(*muz.*) określenie wykonawcze: to samo tempo.

Istituto Luce

(*kin.*) Istituto Luce (Narodowy Instytut Filmowy), włoska korporacja utworzona w 1924 roku, zajmująca się produkcją i dystrybucją filmową. [Journot, 2007; Frittella, 2005]

istoriare

(*szt.*) ozdabiać motywami historycznymi. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]

istrione (1)

aktorzyzna, komediant, lichy aktor, aktor zgrywający się, robiący z siebie błązna. [Cegiela, 1992a]

istrione (2)

(*staroż.*) histrion.

istrionescamente

(*pej.*) teatralnie, sztucznie.

istrionesco

teatralny, sztuczny.

recitare in modo istrionesco, grać w sposób egzaltowany

istrionico (1)

aktorski.

arte istrionica, sztuka aktorska

istrionico (2)

komediancki, błazeński, kabotyński.

istrionismo (1)

afektowane aktorstwo.

istrionismo (2)

komedianctwo, kabotyństwo.

italiana

(*teatr.*) typ próby teatralnej, podczas której wszyscy aktorzy siedzą w kole i powtarzają cały tekst sztuki.

italico

związany ze starożytną Italią, pochodzący ze starożytnej Italii.

italo (ang.)

italiano, włoski w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

italo-disco

włoska muzyka dyskotekowa z lat 80. XX wieku.

itinerario

(*teatr.*) parcours (z francuskiego: wytyczona droga, trasa). Forma przedstawienia, która zmusza widza do przemieszczania się w przestrzeni teatralnej zamiast siedzenia na swoim miejscu naprzeciwko sceny. Widz sam odnajduje elementy scenografii w przestrzeni teatralnej i w ten sposób współuczestniczy w tworzeniu spektaklu. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

J**ja** (*jap.*)

w teatrze Nō (*zob.* teatro Nō) maska upiorna i przerażająca, symbolizująca rozwścieczoną zazdrość. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

jack (*ang.*)

kontakt, gniazdo wtyczkowe, serwo-motor anteny satelitarnej. [Bocian, Zabłocki, 2008]

jamming (1) (*ang.*)

(*rad.*) zagłuszanie.

jamming (2) (*ang.*)

(*zob.* insalata).

japanimation (*ang.*)

(*kin.*) kreskówka japońska o tematyce science fiction. [Frittella, 2005]

jardin (*fr.*)

(*zob.* côté jardin).

jarreté (*fr.*)

określenie nóg tancerza klasycznego w pozycji pierwszej – złożone w kolanach, w przeciwieństwie do arqué (*zob.* arqué).

jazz (*ang.*)

(*muz.*) jazz.

jazz-band (*ang.*)

(*muz.*) orkiestra jazzowa, jazz-band.

jazzista

muzyk jazzowy.

jazzistico

dżezowy, jazzowy.

jella

(*teatr.*) przynosząca pecha (*zob.* superstizioni teatrali).

jeu (*fr.*)

(*teatr.*) gra. Średniowieczna forma dramatyczna ciesząca się popularnością w XII i XIII wieku. Na początku przedstawiała epizody biblijne, a po-

cząwszy od XIII wieku podejmowała też tematykę świecką, przekształcając się z czasem w sztuki satyryczne, pastorałki, *feerie*. [Pierron, 2002]

Jeune France (*fr.*)

(*muz.*) Młoda Francja, nazwa grupy kompozytorów francuskich (Olivier Messiaen, André Jolivet, Yves Baudier, Jean-Yves Daniel-Lesur).

jeu-partie (*fr.*)

(*lit.*) typ poezji i pieśni dialogowanych o tematyce miłosnej, wykonywanych przez trubadurów i truwatorów. [Pierron, 2002]

j-horror (*ang.*)

(*kin.*) gatunek horroru japońskiego zainaugurowanego trylogią *Ring* (1998–2000). [Frittella, 2005].

jidai-geki (*jap.*)

(*kin.*) gatunek historycznego filmu japońskiego osadzonego przed 1868 rokiem.

jig (*ang.*)

(*zob.* *gigue*).

jiggle (*ang.*)

(*tv*) program niskiej jakości.

jingle (*ang.*)

(*rad.*, *tv*) dzingiel, przerywnik transmisji, krótki dźwięk, melodyjka, reklamowy motyw muzyczny.

jitter (1) (*ang.*)

drżanie.

jitter (2) (*ang.*)

(*rad.*) fluktuacje, odchylenie od ustalonych charakterystyk sygnału (*np.* częstotliwości, amplitudy).

jodel

(*muz.*) jodłowanie.

jog (*ang.*)

(*kin.*) pokrętko w magnetowidzie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

joint production (*ang.*)

(*kin.*, *tv*) współprodukcja.

jongleur (*fr.*)

(*teatr.*) typ średniowiecznego muzykanta, śpiewaka, wędrownego sztukmistrza (*zob.* *giocoleria*).

Jōruri (*jap.*)

(*teatr.*) japoński teatr lalek. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

jota aragonesa (*hiszp.*)

ludowy taniec z Aragonii.

juice hand (*ang.*)

(*zob.* *elettricista*).

juice gang (*ang.*)

ekipa elektryków.

juicer (*ang.*)

(*zob.* elettricista).

juke-box (*ang.*)

(*muz.*) szafa grająca.

jukebox

(*zob.* juke-box).

jumbotron (*ang.*)

(*kin.*) wielki ekran filmowy, który umożliwia wyświetlanie filmu również przy dziennym świetle.

jump-cut (*ang.*)

(*kin.*) jump cut, „cięcie skokowe” (*zob.* taglio in asse, salto, stacco). [Journot, 2007]

jump shot (*ang.*)

(*zob.* salto 2).

Junger Deutscher Film (*niem.*)

(*kin.*) Manifest z Oberhausen, ogłoszony przez młodych filmowców niemieckich w 1962 roku.

junior spot (*ang.*)

reflektor o mocy 2000 W.

juvenile (*ang.*)

młody/młodociany aktor.

juvenile lead (*ang.*)

młodociany aktor w głównej roli.

juves (*ang.*)

skrót od *juveniles*, odnosi się do młodocianych członków trupy teatralnej. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

K

kabuki (*jap.*)

(*teatr.*) kabuki. Gatunek tradycyjnego i bardzo popularnego teatru japońskiego zapoczątkowanego w XVII wieku. Teatr ten wyróżnia się bogatą oprawą widowiskową i silną ekspresją aktorską. Po zakazaniu gry kobietom role żeńskie odtwarzane były przez młodych chłopców, którzy nie-rzadko prostytuowali się. Spektakle nie opowiadały o heroicznej przeszłości wielkich bohaterów, a koncentrowały się raczej na przedstawianiu codziennego życia (*por.* teatro Nō). [Brown, 1999; Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009; Kosiński, 2006]

kafkiano

kafkowski, dotyczący Franza Kafki.

kagura (*jap.*)

(*teatr.*) japońskie widowisko religijne. [Kosiński, 2006]

kaidan (*jap.*)

japońskie opowieści o duchach, często wywodzące się z Chin. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

kaiju-eiga (*jap.*)

(*kin.*) film o olbrzymich potworach. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

kaiserpanorama

fotoplastykon, fotoplastikon.

Kammerspiel (*niem.*)

(*kin.*) gatunek wywodzący się z ekspresjonizmu filmowego (*zob.* *espressionismo* 1, 2). [Kracauer, 2009]

Kammerspielfilm (1) (*niem.*)

(*kin.*) kameralny dramat filmowy. [Hendrykowski, 1994]

Kammerspielfilm (2) (*niem.*)

(*kin.*) nurt niemieckiej sztuki filmowej lat 20. XX wieku, inspirującej się poetyką teatralną Maxa Reinhardta. [Hendrykowski, 1994]

kanon

(*teatr.*) specjalna wtyczka kontaktowa łącząca wzmacniacze i mikrofony.

karaghiosis (*gr.*)

(*teatr.*) grecki teatr cieni. [Frittella, 2005]

karagöz (*tur.*)

(*teatr.*) turecki teatr cieni, również główna postać w nim występująca. [Frittella, 2005]

katharsis (*gr.*)

(*zob.* *catarsi*).

KDKA

(*rad.*) amerykańska stacja radiowa klasy A.

keep! (*ang.*)

(*zob.* *buona!*).

Keep clear! (*ang.*)

(*kin.*) Opuścić plan!

keep the stage (*ang.*)

(*zob.* *tenere il cartellone*).

keg light (*ang.*)

mały reflektor punktowy, „szczęniak”. [Frittella, 2005; Bocian, Zablocki, 2008]

ken-geki (*jap.*)

(*kin.*) japoński film płaszcza i szpady.

keralescopeion (*gr.*)

(*staroż., teatr.*) urządzenie w teatrze greckim składające się z luster i wykorzystywane dla efektu błysku.

keraunoskopeion (*gr.*)

(*teatr.*) w teatrze antycznym maszyna symulująca grzmot pioruna. [Frittella, 2005]

kerkides (*gr.*)

(*teatr., staroż.*) w teatrze greckim sektory widowni w kształcie klinów. [Frittella, 2005]

kermesse (*fr.*)

jarmark, zabawa ludowa, odpust, święto ludowe.

key (1) (*ang.*)

intensywność światła.

key (2) (*ang.*)

klucz, klawisz.

key (3) (*ang.*)

osoba wiodąca w grupie.

key animation (*ang.*)

rodzaj animacji komputerowej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

key animator (*ang.*)

główny animator, szef grupy animatorów.

key frame (*ang.*)

(*kin.*) klatka kluczowa, element łączący klatki pośrednie w procesie animacji.

key grip (*ang.*)

(*zob.* caposquadra macchinisti).

key light (*ang.*)

(*zob.* taglio 5).

keyboard (*ang.*)

klawiatura na konsoli montażowej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

keycode (*ang.*)

(*kin.*) stopaż, fabryczna numeracja klatek.

keystone (*ang.*)

(*tv, kin.*) zniekształcenia geometryczne obrazu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

kHz

kiloherc.

kicker (1) (*ang.*)

(*zob.* controluce).

kicker (2) (*ang.*)

(*tv*) żart na koniec programu informacyjnego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

kickoff (*ang.*)

(*kin.*) początek filmu lub produkcji filmowej, początek zdjęć. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

kidpic (*ang.*)

(*kin.*) film dla dzieci.

kidult (*ang.*)

(*kin., tv*) film lub program odpowiedni zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

kidvid (*ang.*)

(*tv*) program telewizyjny dla dzieci.

kill (1) (*ang.*)

(*czas.*) wyłączyć światło.

kill it!, gaś, wyłącz światło!

kill 'em!, gaś, wyłącz lampy!

kill the lights!, gaś światło!

kill (2) (*ang.*)

(*czas.*) zmniejszyć głośność. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

kill (3) (*ang.*)

(*czas.*) usunąć element dekoracji ze sceny. [Frittella, 2005]

kill the lights (*ang.*)

zgasić światło.

kinefonografo

(*kin.*) kinetofonograf, kinetofon. Połączenie dwóch wynalazków, Williama Kennedy-Laurie Dicksona i Thomasa Alvy Edisona, tj. kinetoskopu z fonografem, dla prezentowania krótkich filmów, w których zsynchronizowano wypowiadane zdania z ruchami warg aktorów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

kinemin (*ang.*)

marionetka elektroniczna.

kinescope (*ang.*)

(*tv*) kineskop (*zob.* cinescopio).

kinescope recording (*ang.*)

(*tv*) telerecording, zapis programów telewizyjnych na taśmie z kineskopu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

kinetograph (*ang.*)

(*kin.*) nazwa pierwszej kamery i projektora. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

kinetoscope parlour (*ang.*)

(*kin.*) salon, w którym oglądano ruchome obrazy w kinetoskopie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

kinetoscopia

kinetoskop. Urządzenie służące do wyświetlania ruchomych obrazów (*zob.* kaiserpanorama). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

King, the (*ang.*)

przezwyisko aktora Clarka Gable.

Kino (*niem.*)

(*kin.*) kino.

Kino Flo

Kino Flo, producent profesjonalnego sprzętu oświetleniowego do kin i telewizji. [Frittella, 2005]

kino glaz (*ros.*)

(*kin.*) Kino-oko (z rosyjskiego: *Кино-глаз*), teoria i również technika tworzenia filmów „kino-oko” zapoczątkowana w sowieckiej Rosji

we wczesnych latach 20. XX wieku przez twórcę filmowego i dokumentarzystę Dzigę Wiertowa, polegająca na uchwyceniu tego, co nieosiągalne dla oka ludzkiego. [Bulgakowa, 2008; Journot, 2007]

kinokolkhoz (*ros.*)

(*kin.*) radzieckie kino propagandy, pretensjonalne i propagujące sowieckie ideały.

Kinoks (*ros.*)

(*kin.*) grupa zrzeszająca radzieckich filmowców, założona w 1920 roku przez radzieckiego dokumentarzystę Dzigę Wiertowa, którzy postrzegali kino jako sztukę nowoczesną i rewolucyjną. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Kino-Pravda (*ros.*)

(*kin.*) Kino-Prawda (z rosyjskiego: *Кино-Правда*), seria radzieckich kronik filmowych realizowanych przez Dzigę Wiertowa i pozostałych filmowców z grupy Kinoks (*zob.* Kinoks) o charakterze informacyjnym i propagandowym. [Wiertow, 1976]

Kirby wire (*ang.*)

(*teatr.*) lina, na której zawieszony jest aktor (grający np. istotę pozaziemską) w teatrze. Nazwa pochodzi od nazwiska aktora George'a Kirby, który wynalazł system podwieszania aktorów, aby mogli unosić się w powietrzu. [Frittella, 2005]

kitchen-sink drama (*ang.*)

(*teatr.*) „dramat kuchennego zlewu”, który przedstawiał życie codzienne klasy robotniczej. Do twórców *kitchen-sink drama* należą m.in. John Osborne, John Arden, Arnold Wesker. [Ostrowski, 2006; King, 2007]

kitchen-sink realism (*ang.*)

(*teatr.*) naturalistyczne przedstawienie codziennego życia brytyjskiej klasy robotniczej, z wyraźnym przesłaniem moralnym (*zob.* kitchen-sink drama, *por.* naturalismo, verismo). [Ostrowski, 2006; King, 2007]

kitsch (*niem.*)

kicz.

Kiwi (*ang.*)

(*przym.*) nowozelandzki w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

kleiano

dotyczący Paula Klee.

klimakes (*gr.*)

(*teatr.*) klatka schodowa, schody dla publiczności w antycznym teatrze greckim. [Frittella, 2005]

klimakes karonoi (*gr.*)

(*teatr.*) w antycznym teatrze greckim zejście ze sceny w miejscu przeznaczonym na taniec chóru. [Frittella, 2005]

knee shot (*ang.*)

(*zob.* piano americano).

knob (*ang.*)

gałka, pokrętło.

knockabout (*ang.*)

(*teatr.*) przymiotnik określający spektakl prostacki, grubiański i rubaszny.

knockdown (*ang.*)

(*kin., przen.*) garderoba na planie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

know how (*ang.*)

(*kin.*) wiedza o sposobie produkcji. [Bocian, Zabłocki, 2008]

koilon (*gr.*)

(*teatr.*) schody, trybuny w teatrze antycznym. [Frittella, 2005]

kolossal (*fr., niem.*)

(*kin.*) wielkie widowisko, film zrealizowany dużym nakładem środków (np. *Aniołowie piekiel* Edmunda Gouldinga, Howarda Hughesa oraz Jamesa Whale'a). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

kòmos (*gr.*)

(*teatr.*) pieśń dionizyjskich „dożynek”, która rozwinęła się w komedię. [Kudliński, 1978]

Koomote (*jap.*)

dosl. „mała maska”, maska pięknej, nastoletniej dziewczyny. Jedna z najbardziej znanych masek teatru Nō (*zob.* teatro Nō). [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

korodidascalos (*gr.*)

(*teatr.*) w teatrze antycznym mistrz chóru.

Kriminalfilm (*niem.*)

(*kin., tv*) kryminał, film kryminalny.

kokotos (*gr.*)

(*teatr., staroż.*) w teatrze antycznym krótka szata w kolorze żółtym, noszona przez aktorów komediowych odgrywających role kobiece. [Frittella, 2005]

krotoscope (*ang.*)

urządzenie do pomiaru natężenia oklasków widowni. [Bocian, Zabłocki, 2008]

kudocast (*ang.*)

(*tv*) ceremonia wręczenia nagród w telewizji w żargonie magazynu „Variety”.

Kulberkasten (*niem.*)

(*kin.*) pierwsza niemiecka kamera filmowa (Max Skladanowsky). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Kulešov

(*zob.* effetto Kulešov).

kung-fu (*chin.*)

(*kin.*) sztuka walki będąca motywem przewodnim wielu filmów nakręconych w Hong Kongu. [Frittella, 2005]

kyōgen (*jap.*)

(*teatr.*) jedna z form klasycznego teatru japońskiego, przedstawienie o charakterze realistycznej farsy, podejmującej tematykę życia codziennego. [Frittella, 2005; Brown, 1999; Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009; Kosiński, 2006]

L

la

(*muz.*) la (solmizacyjna nazwa nuty).

la giornata è finita!

(*kin.*) zakończenie zdjęć, polecenie zakończenia produkcji, zwijanie i pakowanie. [Bocian, Zabłocki, 2008]

La guerra dei mondi

(*rad.*) *Wojna światów*, powieść science fiction Herberta George'a Wellsa z 1898 roku. Orson Welles zaadaptował tekst dla radia, który został emitowany 30 października 1938 roku, wywołując niemałe zamieszanie w Ameryce.

labiale

(*kin., tv*) *dost.* „wargowy, spółgłoska wargowa”; synchronizacja ruchu warg ze zdubbingowaną wypowiedzią aktora.

laboratorio

laboratorium (*zob.* teatro laboratorio).

laboratorio sperimentale

(*kin.*) awangardowa grupa radzieckich twórców założona przez Lwa Kuleszowa w latach 20. XX wieku, która określała rolę aktora jako materiału plastycznego kształtowanego rękami reżysera.

lacing (*ang.*)

(*kin.*) zakładanie taśmy filmowej na projektor. [Frittella, 2005]

lacrimosa

(*zob.* commedia lacrिमosa).

lacrimoso

(*muz.*) określenie wykonawcze: płaczliwie.

ladro gentiluomo

(postać) złodziej dżentelmen (Arsène Lupin).

lag (*ang.*)

(*tv*) smużenie ruchomych obrazów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

lagna

nudziarz, nuda, o aktorze lub tekście dramatycznym.

lagno

lament, stękanie, jęczenie.

lagnoso

(*teatr.*) płaczliwy, jękliwy, narzekający, określenie marnego aktora pozbawionego werwy (*zob.* lagna, guitto).

lai (*fr.*)

(*lit.*) lai, typ poezji i pieśni lirycznej truwerów. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

lama

ostrze.

lamentabile

(*muz.*) określenie wykonawcze: oplakując. [Habela, 1980]

lamentazione (1)

(*lit.*) treny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

lamentazione (2)

(*teatr., staroż.*) lament w tragedii greckiej. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

lamento (1)

jęk, lament.

lamento (2)

(*muz.*) skarga, pieśń o treści smutnej. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

lamentoso

płaczliwy, żaloszny (*zob.* lamentabile).

lamia

wiedźma, Baba-Jaga.

lamp (*ang.*)

(*zob.* lampada).

lamp stand (*ang.*)

stojak na lampę, statyw do lampy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

lamp operator (*ang.*)

(*zob.* elettricista).

lampa

lampa, światło.

lampada

lampa.

lampada a bassa tensione

lampa niskonapięciowa.

lampada a fluorescenza

lampa fluorescencyjna.

lampada a gas

lampa gazowa.

lampada a incandescenza

lampa żarowa, żarówka.

lampada a luminescenza

lampa jarzeniowa.

lampada a petrolio

lampa naftowa.

lampada a olio

lampa olejowa.

lampada a scarica

lampa wyładowcza.

lampada ad arco

lampa łukowa.

lampada alogena

lampa halogenowa.

lampada elettrica

lampa elektryczna.

lampada per flash

lampa błyskowa (*zob.* lampo di luce).

lampada survoltata

podświetlenie w plenerze; przetworznik zasilający reflektory; światło dodatkowe. [Bocian, Zabłocki, 2008]

lampadina inattinica

lampa ciemniowa.

lampeggiare

błysnąć, zamigotać.

lampeggiatore

lampa błyskowa, flesz.

lampo di luce

flesz, lampa błyskowa (*zob.* lampada per flesh).

lampy (ang.)

(*teatr.*) technik od światel w teatrze.

lanciare

wylansować, reklamować.

lanciare un disco

(*teatr.*) wylansować płytę.

lancio (1)

(*rad., kin.*) tekst reklamowy w telewizji lub radiu wprowadzający film (*zob.* trailer). [Frittella, 2005]

lancio (2)

(*kin.*) rozpoczęcie kampanii reklamowej filmu, który niebawem wejdzie na ekrany.

landscape (ang.)

(*zob.* fondale).

languendo

(*muz.*) określenie wykonawcze: omdlewająco. [Habela, 1980]

lantern (*ang.*)

w brytyjskim angielskim światło używane w teatrze [Frittella, 2005].

lanterna magica

latarnia czarnoksięska, latarnia magiczna, aparat projekcyjny do przezięczy. [Journot, 2007]

Lanterna magika (*czes.*)

(*teatr.*) powszechnie uznawany za pierwszy teatr multimedialny na świecie. Rozpoczął swoją działalność jako teatr narodowy w 1959 roku w Pradze. Wystawiane produkcje są połączeniem wielu gatunków widowiska teatralnego, takich jak np. dramat, balet, pantomima. Większość produkcji teatralnych zostało stworzonych specjalnie dla Lanterna magika i sporadycznie były wystawiane na deskach innych teatrów. [Frittella, 2005]

largetto

(*muz.*) określenie powolnego tempa, nie tak wolnego jednak jak largo. [Habela, 1980]

larghezza di banda

szerokość pasma.

largo

(*muz.*) określenie powolnego tempa.

larsen (*ang.*)

akustyczne sprzężenie zwrotne. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

laservision (*ang.*)

laserowy system zapisu płyt wizyjnych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

last cut (*ang.*)

(*kin.*) montaż ostateczny filmu, wersja ostateczna. [Amiel, 2006; Arijon, 2002, 2008]

late fringe (*ang.*)

(*tv*) czas antenowy w ramówce telewizyjnej po godzinie 23.00. [Frittella, 2005]

latensificazione

(*fot., kin.*) latensyfikacja (naświetlanie filmu zwiększające jego czułość). [Frittella, 2005]

latent image (*ang.*)

(*fot., kin.*) obraz utajony, obraz nie wywołany (*zob.* immagine latente). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

latente

(*zob.* immagine latente).

latex

lateks, używany do charakteryzacji.

latitudine di esposizione

(*zob.* latitudine di posa).

latitudine di posa

(*kin.*) zakres ekspozycji taśmy światłoczułej. [Bocian, Zabłocki, 2008]

lato cortile*(zob. côté cour).***lato di destra***(zob. côté cour).***lato di sinistra***(zob. côté jardin).***lato giardino***(zob. côté jardin).***lauda***(muz.)* włoskie hymny pochwalne, lauda. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]**laudare***(zob. lodare).***laudario**

zbiór laud.

laudativamente

pochwalnie.

laudativo

pochwalny, sławiący.

laudese (1)

twórca, wykonawca laud.

laudese (2)

członek bractwa śpiewającego laudy.

laudistico

dotyczący laud.

laugh track (ang.)*(kin., tv)* ścieżka dźwiękowa z nagranyym śmiechem. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**lavagna**

tablica.

lavalier*(zob. collarino).***lavorazione***(kin.)* okres zdjęciowy.**lavoro scenico***(teatr.)* praca sceniczna.**lavoro teatrale***(teatr.)* praca teatralna, termin uku-ty przez Bertolta Brechta (*Theaterarbeit*) na określenie wszystkich działań prowadzących do realizacji przedstawienia teatralnego. [Pavis, 1996, 1998, 2002]**law-and-order movie (ang.)***(kin.)* gatunek filmu, w którym prawo zwycięża nad bezprawiem.**layout (ang.)***(kin.)* układ, plan, rozpisanie scenopisu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**lazzi***(teatr.)* dosł. „kpiny, żarty”. Lazzi polegały na komicznych wstawkach opartych na improwizacji w kome-

dii *dell'arte*. Aktorzy popisywali się swoimi umiejętnościami mimicznymi i gestycznymi (np. robiąc grymasy czy wykonując akrobacje). [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

lazzo

(*zob.* lazzi).

Ländler (*niem.*)

ludowy taniec austriacki.

le piume al culo

(*teatr.*) *dosl.* „pióra w tyłku”, o aktorach grających z przesadzoną powagą, puszających się, „grających bebeciami”. [Cegiela, 1992a]

lead (1) (*ang.*)

główna rola.

lead (2) (*ang.*)

główny bohater.

lead (3) (*ang.*)

(*tv*) główna wiadomość.

lead balloon (*ang.*)

(*żarg.*) w żargonie kłapa, fiasko.

lead man (*ang.*)

kierownik, brygadzysta.

leader (1) (*ang.*)

lider, przywódca.

leader (2) (*ang.*)

(*dzien.*) wstępniak.

leader (3) (*ang.*)

(*kin., tv*) blank pod napisy czołowe.

leading role (*ang.*)

główny bohater (*zob.* lead 1, protagonista). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

legal thriller (*ang.*)

(*kin.*) thriller prawniczy, dramat sądowy. [Lancia, Poppi, 2004; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

legato

(*muz.*) *dosl.* „związany”, sposób artykulacji, wykonywania następujących po sobie dźwięków w sposób ciągły. [Habela, 1980]

legatoria

introligatorstwo.

legatura

(*muz.*) ligatura.

Legge Mammi

(*rad.*) ustawa określana mianem Legge Mammi (1990) znosiła monopol RAI.

leggenda (1)

legenda. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

leggenda (2)

legenda, tekst objaśniający.

leggenda (3)

(*przen.*) legenda, wymysł, bajka.

leggendaria mente

legendarnie, baśniowo.

leggendarietà

legendarność.

leggendario

legendarny.

leggere le note

czytać nuty.

leggero (1)

lekki.

leggero (2)

(*muz.*) określenie wykonawcze: lekko.

leggibile

czytelny.

leggibilità

(*teatr.*) czytelność przedstawienia umożliwia widzowi zrozumienie znaczenia znaków scenicznych, uchwycenie połączenia narracyjnego sztuki. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

leggio

(*muz.*) pulpit, stojak muzyczny.

legit (ang.)

(*teatr.*) legitimate theatre. Spektakl teatralny dramatyczny bez muzyki. Termin wywodzi się z XVIII wieku, kiedy na mocy aktu licencyjnego wyznaczono teatry, które mogły wystawiać sztuki dramatyczne i te zostały określone mianem teatrów legalnych. Pozostałe uznano za nielegalne i mogły one tylko wystawiać sztuki komiczne, melodramaty i pantomimę. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

legitimate actor (ang.)

(*teatr.*) aktor występujący w teatrze legalnym (*zob.* legit). [Frittella, 2005]

legni

(*muz.*) nazwa instrumentów dętych drewnianych.

legs (1) (ang.)

dosł. „nogi”, określenie żargonowe na statyw do kamery, statyw, trójnóg. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

legs (2) (ang.)

wydarzenie cieszące się długim zainteresowaniem. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Leich (niem.)

(*zob.* lai).

leitmotif (ang.)

(*zob.* Leitmotiv).

Leitmotiv (*niem.*)

lejtmotyw, motyw przewodni. [Journot, 2007]

lens (*ang.*)

(*zob.* lente).

lens (*ang.*)

(*kin., czas.*) filmować, robić zdjęcia do filmu.

lens aperture (*ang.*)

(*zob.* diaframma 2).

lens cap (*ang.*)

(*zob.* tappo dell'obiettivo).

lens coverage (*ang.*)

(*zob.* campo visivo).

lens hood (*ang.*)

(*zob.* paraluce).

lens mount (*ang.*)

(*zob.* montatura 2). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

lenser (*ang.*)

(*zob.* direttore della fotografia).

lente

soczewka.

lente acromatica

soczewka achromatyczna, obiektyw achromatyczny <bezbarwny>. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

lente addizionale

dodatkowa soczewka.

lente afocale

bezozniskowy obiektyw.

lente anamorfica

obiektyw anamorficzny, soczewka anamorficzna.

lente cilindrica

soczewka cylindryczna.

lente concava

soczewka wklęsła.

lente convergente

soczewka skupiająca.

lente convessa

soczewka wypukła.

lente di Fresnel

soczewka Fresnela.

lente di ingrandimento

lupa, szkło powiększające.

lente divergente

soczewka rozpraszająca.

lente diottrica

(*kin.*) nasadka obiektywowa do wielkich zbliżeń. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

lente frontale

soczewka czołowa.

lente oggettiva

obiektyw.

lente piano-concava

soczewka płasko-wklęsła.

lente piano-convessa

soczewka płasko-wypukła.

lente sferica

soczewka sferyczna.

lenti addizionali

soczewki nasadkowe.

lenti anamorfiche

(*zob.* lente anamorfica).

lenti fotocromatiche

szkła fotochromowe.

lento (1)

powolny, długi, ciągnący się.

lento (2)

(*muz.*) określenie powolnego tempa.

Leone d'oro

(*kin.*) Złoty Lew, nagroda przyznawana podczas Festiwalu w Wenecji. [Frittella, 2005]

Les Six (*fr.*)

(*muz.*) grupa młodych kompozytorów francuskich sprzeciwiających się impresjonizmowi (Georges Auric, Louis Durey, Arthur Honegger, Darius Milhaud, Francis Poulenc,

Germaine Tailleferre). [Habela, 1980]

Les Nouveaux Jeunes (*fr.*)

(*zob.* Les Six).

Lesedrama (*niem.*)

(*lit.*) dzieło literackie skierowane do czytelnika, a nie do widza (*por.* closet drama).

letter-perfect (*ang.*)

przymiotnik określający aktora, który bezbłędnie i perfekcyjnie nauczył się roli.

lettera (1)

(*lit.*) list. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

lettera (2)

wykształcenie, kultura.

lettera di informazione

biuletyn.

letteratura

literatura.

letteratura di consumo

(*lit.*) paraliteratura obejmuje dzieła pisane odrzucone jako literackie.

letteratura disegnata

(*lit.*) *dosl.* „literatura rysunkowa, literatura narysowana”, określenie Hugo Pratta na komiks (*zob.* fumetto).

letteratura drammatica

(*lit., teatr.*) literatura dramatyczna, pisarstwo sceniczne, dramat. [Sarraciac, 2010]

letteratura narrativa

(*lit.*) literatura narracyjna.

letteratura radiofonica

(*lit., rad.*) literatura radiofoniczna, połączenie reguł dramaturgicznych z efektami elektroakustycznymi.

letteratura teatrale

(*lit., teatr.*) literatura sceniczna.

letterbox (*ang.*)

(*kin.*) letterbox, technika polegająca na tym, że obraz ma większy stosunek szerokości do wysokości niż ekran. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

lettore (1)

lektor.

lettore (2)

czytnik, odczytywacz.

lettore del suono

odczytywacz optyczny dźwięku.

lettore fonografico

głowica adaptera.

lettore per microfilm

czytnik mikrofilmów.

lettore registratore

radiomagnetofon, rekorder/odtwarzacz.

lettura (1)

lektura.

lettura (2)

(*teatr.*) odbiór i interpretacja przedstawienia przez widza. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

lettura espressiva

czytanie ekspresyjne, czytanie z ekspresją.

lettura libresca

(*zob.* *letteratura drammatica*).

lettura musicale

czytanie nut.

lettura performativa

czytanie performatywne.

lettura-spettacolo

próba czytania dramatu.

lever de rideau (*fr.*)

(*teatr.*) sztuka jednoaktowa. Zwykle przedstawiana przed głównym spektaklem, najczęściej była to farsa, która poprzedzała tragedię (*por.* *loa*). [Brown, 1999; Pavis, 1996, 1998, 2002]

lexis (*gr.*)

(*teatr.*) forma wypowiedzi, jeden z sześciu elementów, z których składa

się tragedia (lexis, mythos, ethos, dianoia, melos, opsis). [Frittella, 2005]

lezione di ritmica

rytmika, lekcja rytmiki.

libello

paszkwil, pamflet, oszczerstwo.

liberatoria

(*kin.*) deklaracja zgody, której udziela przypadkowo sfilmowana osoba na wykorzystanie jej wizerunku w kręconym obrazie. [Frittella, 2005]

library (*ang.*)

określenie slangowe na agencję sprzedaży biletów teatralnych. [Frittella, 2005]

library music (*ang.*)

(*zob.* musica di repertorio).

library pictures (*ang.*)

(*zob.* immagini di repertorio).

library shot (*ang.*)

ujęcie zachowane w repozytorium.

library stock (*ang.*)

(*zob.* repertorio 2).

libresco

książkowy.

librettista

librecista, librecistka, autor libretta.

libretto (1)

(*muz., teatr.*) libretto, tekst słowny utworu muzyczno-scenicznego. [Frittella, 2005]

libretto d'opera, libretto

libretto (2)

libretto, scenariusz do baletu.

libretto d'opera

libretto opery.

licenza artistica

licencja artystyczna.

lieto

(*muz.*) określenie wykonawcze: wesoło. [Habela, 1980]

lieto fine

(*kin.*) szczęśliwe zakończenie, szczęśliwy koniec (*zob.* happy end).

lift (1) (*ang.*)

winda.

lift (2) (*ang.*)

(*kin.*) scena wycięta przy montażu.

lift (3) (*ang.*)

podnoszenie w balecie.

light box (*ang.*)

przeglądarka do przezroczy.

light designer (*ang.*)

(*zob.* tecnico delle luci).

light director (*ang.*)

(*zob.* direttore della fotografia).

light jockey (*ang.*)

(*teatr.*) technik światła w żargonie pracowników teatru duńskiego. [Frittella, 2005]

light meter (*ang.*)

światłomierz (*zob.* esposimetro). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

light show (*ang.*)

pokazy laserowe.

lighting (*ang.*)

oświetlenie.

lighting cameraman (*ang.*)

(*zob.* direttore della fotografia).

lighting crew (*ang.*)

dział techników światła.

lighting designer (*ang.*)

(*zob.* tecnico delle luci).

lighting director (*ang.*)

(*zob.* direttore della fotografia).

lighting man (*ang.*)

oświetlacz.

lighting plan (*ang.*)

(*teatr., kin.*) plan oświetlania sceny <studia>. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

lighting plot (*ang.*)

schemat oświetleniowy, szkic światła. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

limelight (*ang.*)

(*teatr.*) oświetlenie sceny teatralnej.

limes (*ang.*)

(*zob.* insegui persona).

limite di campo

(*kin.*) pole widzenia kamery.

line (*ang.*)

wers (*zob.* battuta). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

line producer (*ang.*)

(*kin.*) kierownik produkcji. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

line rehearsal (*ang.*)

próba dialogów.

linea dello sguardo

(*kin.*) kierunek spojrzenia filmowanego bohatera.

linea editoriale

(*dzien.*) polityka redakcyjna.

linea narrativa*(lit.)* linia narracji.**linea orizzontale***(tv)* wątek główny w serialu telewizyjnym, rozwijający się przez wszystkie odcinki.**linear editing** *(ang.)**(zob. montaggio lineare).* [Miczka, 1998]**lineare**

linearny.

linearità

liniowość, spójność, zgodność.

line-up *(ang.)**(tv)* realizacja połączenia między satelitą a urządzeniem naziemnym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**linguaggio**

język, ton.

linguaggio artistico

język artystyczny.

linguaggio drammatico*(teatr:)* język dramatyczny. Specyficzny język, który odróżnia go od innych języków wypowiedzi artystycznych. Zespół stałych cech, które bez względu na epokę i gatunkowość odróżniają go od języka

poetyckiego czy filmowego. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

linguaggio scenico

język sceniczny.

linguaggio simbolico

język symboliczny.

Lion, the *(ang.)**(kin.)* w żargonie magazynu „Variety” budynek wytwórni filmowej Metro Goldwyn Mayer.**lip sync** *(ang.)*

synchronizacja ruchu warg aktora z wypowiedzianymi przez niego słowami. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

lira*(muz.)* lira.**lisciare**

wygładzać, polerować.

liscio

wolny taniec.

lista dei dialoghi

ciągłość dialogu.

lista di indirizzi

lista adresów.

lista nera*(zob. maccartismo).* [Journot, 2007]

listener (*ang.*)

radiosłuchacz (*zob.* radioascoltatore).

listening shot (*ang.*)

(*zob.* piano di ascolto).

Little Mary (*ang.*)

przezwiśko amerykańskiej aktorki Mary Pickford. [Frittella, 2005]

Little Tramp, the (*ang.*)

przezwiśko aktora i reŹysera Charliego Chaplina. [Frittella, 2005]

liutaio

(*muz.*) lutnik.

liuteria

(*muz.*) lutnictwo.

liutista

(*muz.*) lutnista.

liuto

(*muz.*) lutnia.

live (*ang.*)

(*rad.*, *tv*) transmisja na Źywo w telewizji lub w radiu, program na Źywo; włączona kamera lub mikrofon. [Bocian, Zabłocki, 2008]

live action (*ang.*)

(*kin.*) live action, oznacza pracę aktorów przed kamerą w odróżnieniu do filmów animowanych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

live dramatic anthology (*ang.*)

(*zob.* serie antologica). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

live recording (*ang.*)

(*zob.* presa diretta).

live streaming (*ang.*)

live streaming odnosi się do mediów strumieniowych online, które są jednocześnie nagrywane i transmitowane w czasie rzeczywistym.

livello

poziom, stopień.

livello del nero

poziom czerni w sygnale wideo.

livello di registrazione

poziom zapisu.

live-on tape (*ang.*)

(*kin.*, *tv*) live-on tape, nagranie występu „na Źywo”, czyli bez wprowadzania później Źadnych poprawek.

livestock man (*ang.*)

(*zob.* addetto agli animali di scena).

living camera (*ang.*)

(*zob.* candid camera).

Living Theatre (*ang.*)

(*teatr.*) jeden z pierwszych teatrów awangardowych i alternatywnych załóŹony w Nowym Jorku w 1947

roku przez aktorkę Judith Malinę oraz malarza, poetę i performerę Juliana Becka. Działalność teatru charakteryzują duży radykalizm obyczajowy oraz pacyfistyczno-anarchizujące podejście do polityki. [Neff, 1970; Kosiński, 2006]

loa (*hiszp.*)

(*teatr.*) krótka sztuka, najczęściej jednoaktówka, która w Hiszpanii odgrywała rolę prologu do widowiska *auto sacramental* (*por.* *auto sacramental*).

load-in (*ang.*)

(*zob.* *get-in*).

loading (*ang.*)

(*zob.* *caricamento*).

loading bay (*ang.*)

(*zob.* *get-in*).

loading magazine (*ang.*)

(*zob.* *chassis*).

load-out (*ang.*)

(*zob.* *get-out*).

lobby card

(*zob.* *locandina 2*).

locandina (1)

(*teatr.*) afisz, reklama, ogłoszenie w środkach komunikacji, lokalach itd.; niewielkiego formatu plakat re-

klamujący spektakl, koncert lub inne widowisko artystyczne. Znaleźć można na nim tytuł sztuki (nazwisko autora i ewentualnie tłumacza) oraz listę występujących w spektaklu aktorów.

locandina (2)

(*teatr.*) program przedstawienia.

locandina teatrale

(*zob.* *locandina 2*).

Locarno Film Festival

(*kin.*) Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Locarno, w Szwajcarii.

location (*ang.*)

(*kin.*) kręcenie filmu w plenerze (*zob.* *esterno*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

location breakdown (*ang.*)

(*kin.*) lista rzeczy i czynności niezbędnych do kręcenia w plenerze. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

location finder (*ang.*)

(*zob.* *addetto ai sopralluoghi*).

location lunch (*ang.*)

(*zob.* *cestino*).

location manager (*ang.*)

(*kin.*) członek ekipy filmowej odpowiedzialny za wybór i zabezpieczenie lokalizacji na potrzeby filmu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

location scout (*ang.*)

(*kin.*) osoba odpowiedzialna za dokumentację i wizję lokalną miejsca przeznaczonego na ujęcie w plenerze. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

location shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie kręcone w plenerze.

locker-room joke (*ang.*)

(*teatr.*) *dosł.* „żart z garderoby”, żart popularny wśród aktorów.

lockout (*ang.*)

(*dzien.*) ostatnie słowa reportera po przedstawieniu swojej relacji z miejsca zdarzeń, którymi są jego imię i nazwisko oraz nazwa stacji, dla której pracuje. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

loco

(*muz.*) oznaczenie wykonywania dźwięków.

locuzione

(*teatr.*) zwrot, wyrażenie, artykułowanie wypowiedzi (*por.* illocuzione, perlocuzione). [Levinson, 2010].

Lodz

(*zob.* Scuola di Lodz).

log (*ang.*)

(*zob.* ordine del giorno 2).

loge (*fr.*)

(*zob.* camerino).

logeion (*gr.*)

(*teatr.*) mównica, część orkiestry, która przylegała prostokątnie do sceny. [Frittella, 2005]

logger (*ang.*)

rejestrator.

loggia

(*teatr.*) lodża, balkon.

loggione

(*teatr.*) galeria, publiczność na galerii (*zob.* balconata).

loggionista

(*teatr.*) widz zajmujący miejsce na galerii. [Frittella, 2005]

London Film Festival

(*kin.*) Festiwal Filmowy w Londynie. [Frittella, 2005; Damm, Kaczowski, 2000]

long lens (*ang.*)

(*zob.* teleobiettivo).

long playing record (*ang.*)

płyta długogrająca.

long runner (*ang.*)

(*teatr.*) spektakl nieschodzący z afisza przez bardzo długi czas. [Frittella, 2005]

long shot (*ang.*)(*zob.* campo lungo).**longform (1)** (*ang.*)(*tv*) program telewizyjny trwający dłużej niż godzinę. [Frittella, 2005]**longform (2)** (*ang.*)(*tv*) film telewizyjny.**longform (3)** (*ang.*)(*tv*) miniserial.**lontano**(*muz.*) określenie wykonawcze: odlegle.**look maker** (*ang.*)(*zob.* direttore dell'immagine).**loop (1)** (*ang.*)(*kin.*) w żargonie pośledni i kiepski film pornograficzny.**loop (2)** (*ang.*)(*kin.*) pętla, sklejka.**loop (3)** (*ang.*)(*kin.*) nagrywać postsynchrony.**looping (1)** (*ang.*)

procedura pozwalająca na transmisję jednoczesną tego samego obrazu na kilka monitorów.

looping (2) (*ang.*)(*kin.*) proces ponownego nagrania dialogów na etapie postprodukcji

w celu poprawienia ich jakości oraz wyeliminowania nieczystości. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

loose adaptation (*ang.*)(*kin.*) luźna adaptacja.**Lord Chamberlain's Men** (*ang.*)(*teatr.*) Trupa Lorda Szambelana, angielska grupa aktorska, w której występował jako aktor i dla której w ciągu swojej kariery dramaty pisał William Szekspir.**lorgnette** (*fr.*)(*teatr.*) lornetka z uchwytem.**loudness** (*ang.*)

głośność.

loudspeaker (*ang.*)(*zob.* altoparlante).**louma** (*fr.*)(*kin.*) jib, wysięgnik służący do umieszczenia na nim kamery. [Dąbal, Andrejew, 2005; Journot, 2007]**louma crane** (*ang.*)(*kin.*) louma kran, lekki, łatwo przenośny kran filmowy, w którym kamerę montuje się na sztywnym, cienkim ramieniu (*zob.* louma, gru). [Dąbal, Andrejew, 2005]**loupe** (*fr.*)

osłona wizjera.

love interest (*ang.*)

(*kin.*) część filmu poświęcona perypetiom miłosnym.

loveseat (*ang.*)

(*kin.*) wymyślony przez Martina Szekely fotel kinowy dla dwóch osób, pozwalający im oglądać film, będąc do siebie przytulonymi.

low angle canted shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie skośne z perspektywy żabiej, ujęcie skośne z niskiej perspektywy.

low angle shot (*ang.*)

(*zob.* ripresa dal basso).

low boy (*ang.*)

(*kin.*) niski statyw, który umożliwia kręcenie ujęć z niskiej perspektywy. [Frittella, 2005]

low budget movie (*ang.*)

(*kin.*) film niskobudżetowy (*por.* film a basso costo, produtione a basso costo).

low contrast film (*ang.*)

(*kin.*) kamerowy filtr optyczny zmniejszający kontrast.

low key (*ang.*)

(*zob.* illuminazione a bassa chiave).

low shot (*ang.*)

(*zob.* ripresa dal basso).

low stand (*ang.*)

niski statyw.

LP

(*zob.* long playing record).

L.S. (*ang.*)

long shot (*zob.* campo lungo).

lubrificare

smarować, naoliwiać.

lucciola (1)

(*teatr.*) dosł. „światlik” lub eufemistycznie o prostytutce, typ reflektora, który intensywnie oświetla scenę.

lucciola (2)

(*kin.*) bileterka wprowadzająca spóźnionych na salę kinową (przy pomocy latarki).

luce (1)

światło (*zob.* illuminazione). [Journot, 2007]

luce (2)

włoska kronika filmowa.

Luce

(*zob.* Istituto Luce).

luce ambiente

padające dookoła światło.

luce artificiale

światło sztuczne.

luce concentrata

światło punktowe, reflektor.

luce d'ambiente

światło naturalne obiektu (*zob.* luce ambiente). [Frittella, 2005; Bocian, Zablocki, 2008]

luce di fondo

(*zob.* controluce).

luce di riempimento

(*zob.* luce diffusa).

luce di servizio

(*zob.* luci di servizio).

luce di spalle

(*zob.* controluce).

luce di wood

czarne światło.

luce diffusa

rozproszone światło.

luce direzionale

światło kierunkowe.

luce incidente

światło padające.

luce laterale

światło boczne.

luce modellante

(*zob.* taglio 5).

luce modellata

przestrzenny modulator światła.

luce morbida

miękkie światło.

luce naturale

światło naturalne.

luce parassita

światło rozproszone.

luce posteriori

(*zob.* controluce).

luce principale

światło kluczowe (*zob.* taglio 5).

luce rasa

światła krawędziowe.

luce riflessa

światło odbite.

luce rossa

(*zob.* cinema a luce rossa).

luce soffusa

światło przygaszone.

luce spettrale

(*teatr.*) *dosl.* „widmowe światło”. Według legendy pewnej nocy do teatru zakradł się złodziej, a ponieważ scena nie była oświetlona, to wpadł do kanału dla orkiestry i mocno się poturbował. W obawie przed zaskar-

żeniem teatru, który nie zapewnił rzezimieszkowi bezpiecznych warunków do „pracy”, dyrektorzy sceny pozostawiają jedną zapaloną lampę (*zob.* superstizioni teatrali).

luce stroboscopica

światło stroboskopowe.

lucherinata

(*kin.*) pomysł na promocję filmu wzbudzający plotki i skandale. Nazwa pochodzi od nazwiska mistrza tego typu promocji Enrico Lucherniego.

luci

oświetlenie (*zob.* illuminazione).

luci della ribalta

(*teatr.*) światła rampy.

luci di ribalta

(*zob.* luci della ribalta).

luci di servizio

(*teatr.*) oświetlenie sceny.

luci rosse

(*zob.* film a luci rosse).

lucido

(*przym.*) błyszczący, lśniący.

ludi circensi

(*staroż., teatr.*) widowiska cyrkowe.

ludi scaenici (łac.)

(*teatr.*) teatralne igrzyska w starożytnym Rzymie.

ludicizzazione

(*zob.* gamification).

ludico

ludyczny.

ludo

(*staroż., teatr.*) zawody, igrzyska, widowisko.

ludologia

ludologia.

ludus (łac.)

(*teatr.*) przedstawienie liturgiczne (*por.* jeu). [Kosiński, 2006]

lugubre

(*muz.*) określenie wykonawcze: smutno, ponuro.

lumen

lumen, jednostka miary strumienia świetlnego.

luminaio

(*teatr.*) ten, kto dawniej zapalał światła/lampy w teatrze. [Frittella, 2005]

luminaire (ang.)

(*teatr.*) oprawa oświetleniowa w teatrze.

luminance (*ang.*)

(*zob.* luminanza).

luminanza

luminacja, jaskrowość.

luminare

(*rzecz.*) luminarz, znakomitość, sława.

luminare

(*czas.*) oświetlać.

luminescenza

luminescencja, jarzenie.

lumino

lampka elektryczna.

luminoforo

świecący.

luminosità

luminacja, jaskrawość, jasność.

luminoso

jasny, świecący, błyszczący.

luna park

wesołe miasteczko.

lunch bag (*ang.*)

(*zob.* cestino).

lunedì

(*teatr.*) poniedziałek. Ponieważ niektórzy wierzą, że w teatrze przebywają duchy, które również pragną

grać na scenie, to właśnie tego dnia udostępnia się im cały teatr (*zob.* superstizioni teatrali).

lunga

(*muz.*) długa pauza lub fermata.

lunghezza

długość.

lunghezza d'onda

(*rad.*) długość fali, długość fal radiowych.

lunghezza focale

ogniskowa. [Frittella, 2005]

lungofuoco

(*zob.* teleobiettivo).

lungometraggio

(*zob.* film a lungometraggio). [Journot, 2007]

luogo di culto

miejsce kultu.

luogo immaginario

wyimaginowane miejsce.

luogo mitologico

miejsce mitologiczne, mitologiczna lokalizacja.

luogo per eventi

hala widowiskowo-sportowa.

luogo scenico

miejsce sceniczne.

luogo teatrale

(*teatr.*) miejsce teatralne. W ciągu XX wieku miejsce teatralne wyszło poza klasyczne sceny frontalne i à l'italienne, wielu twórców decyduje się na wystawienie przedstawień w każdym innym miejscu, które pozwoli na bliskość z publicznością (park, rynek, plac, hangar itd.) [Pavis, 1996, 1998, 2002]

lux

luks, jednostka oświetlenia, 1 lumen na 1 metr kwadratowy (*zob.* lumen). [Frittella, 2005]

LW (ang.)

long waves (*zob.* onde lunghe).

LX (ang.)

(*zob.* reparto luci).

lx

(*zob.* lux).

M**M (ang.)**

kategoria cenzury amerykańskiej (*zob.* CARA).

MA (ang.)

kategoria cenzury australijskiej, filmy w tej kategorii są zabronione dla dzieci poniżej 15. roku życia, jeśli nie towarzyszy im osoba dorosła.

Mac Mahoniani

(*kin.*) krytycy związani z „Cahiers du cinéma” na początku lat 50. XX wieku (*por.* Hitchcocko-hawksiani). [Journot, 2007]

Macbeth

(*teatr.*) *Makbet* Szekspira. Niektórzy aktorzy obawiają się grać w tej sztuce, a nawet wypowiadać jej tytuł, ponieważ w Anglii miało dochodzić do śmierci aktorów, którzy otrzymali główną rolę w dramacie. Ów przesąd, zapoczątkowany w krajach anglosaskich, stał się z czasem „popularny” na całym świecie (*zob.* superstizioni teatrali).

maccartismo

(*teatr., kin.*) makkartyzm, maccartyzm. Określenie działań politycznych

oraz metod śledczych pozbawionych jakichkolwiek skrupułów, kreujących atmosferę strachu. Celem tych działań była walka z wewnętrznym zagrożeniem komunistycznym w latach 1950–1954 w USA. Senator Joe McCarthy wypowiedział wojnę również twórcom kina i teatru, którzy byli podejrzewani o kontakty z komunistami lub jakiekolwiek inklinacje lewicowe. Stworzył czarną listę (*zob.* Hollywood Ten) dziesięciu reżyserów i scenarzystów oskarżonych o powiązania komunistyczne. [Frittella, 2005; Journot, 2007]

macchia

(*kin., tv*) film bez ścieżki audio, komentowany na bieżąco w trakcie transmisji przez prezentera wiadomości. [Frittella, 2005]

macchia di luce

punkt świetlny.

macchietta (1)

szkic, zarys, makieta.

macchietta (2)

komiczny <zabawny> typ.

macchietta (3)

(*teatr., kin.*) postać komiczna, karykatura.

macchiettista (1)

projektant, projektantka.

macchiettista (2)

karykaturzysta, karykaturzystka.

macchiettista (3)

(*teatr., kin.*) parodysta, parodystka.

macchina a mano

(*kin.*) kamera trzymana w ręku przez operatora. Określenie techniki filmowania charakterystycznej dla filmów dokumentalnych. [Journot, 2007; Frittella, 2005]

macchina a seguire

(*zob.* carrello a seguire).

macchina ad alta velocità

(*kin.*) kamera rapidowa do zdjęć z ekstremalnie szybkim przebiegiem taśmy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

macchina da presa

(*kin.*) kamera filmowa. [Journot, 2007]

macchina da presa

cinematografica

(*zob.* macchina da presa).

macchina da proiezione

(*kin.*) projektor filmowy.

macchina da ripresa

(*zob.* macchina da presa).

macchina del fumo

(*zob.* macchina della nebbia).

macchina del vento

wiatrownica.

macchina della nebbia

maszyna do robienia mgły.

macchina della pioggia

(*kin.*) urządzenie pozwalające na wywoływanie opadów deszczu o różnym natężeniu.

macchina di scena

(*zob.* macchina teatrale).

macchina fotografica

(*fot.*) aparat fotograficzny.

macchina per animazione

(*kin.*) aparat animacja, kamera przystosowana specjalnie do kręcenia animacji.

macchina per il vento

urządzenie wywołujące wiatr.

macchina scenica teatrale

(*zob.* macchine teatrali).

macchina teatrale

(*zob.* macchine teatrali).

macchinario

(*teatr.*) park maszynowy.

macchinario teatrale

(*teatr.*) maszyneria teatralna.

macchine teatrali

(*teatr.*) maszyneria teatralna. Maszyneria pomaga stworzyć złudny świat przedstawienia.

macchinismo

(*teatr.*) maszyneria.

macchinista (1)

(*kin.*) maszynista, mechanik, technik – operator kamery. [Frittella, 2005]

macchinista (2)

(*teatr.*) pracownik techniczny teatru, który zajmuje się zmianą dekoracji. [Frittella, 2005]

macchinista teatrale

(*teatr.*) maszynista sceny.

MacGuffin (*ang.*)

(*zob.* McGuffin).

machinima (*ang.*)

(*kin.*) machinima. Technika tworzenia animacji lub filmów krótkometrażowych z wykorzystaniem obrazów generowanych przez silniki graficzne używane w grach komputerowych. [Frittella, 2005]

macro setting (*ang.*)

(*kin.*) (*zob.* obiettivo). Obiektyw używany do filmowania zdjęć w technice macro (*zob.* macrocinematografia).

macrocinematografia

(*kin.*) technika filmowania obiektów zbyt dużych, by można było użyć mikroskopu, ale zbyt małych, by stosować ujęcia standardowe (np. zdjęć insektów, źdźbeł trawy). [Frittella, 2005]

macrovision (*ang.*)

(*av.*) nazwa elektronicznej blokady zabezpieczającej kasety wideo przed kopiowaniem. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

mad doctor (*ang.*)

(*kin.*) szalony lekarz. Popularny bohater filmów fantastycznonaukowych, horrorów i groteski, modnych w latach 40. i 50. XX wieku. [Damm, Kaczorowski, 2000]

made-for (*ang.*)

(*kin., tv*) film telewizyjny w żargonie magazynu „Variety” (*zob.* film TV). [Frittella, 2005]

made-for-video product (*ang.*)

(*kin.*) film przeznaczony do dystrybucji na kasetach wideo (*zob.* home video).

madre

(*zob.* scena madre).

madre nobile

(*teatr., kin.*) aktorka grająca rolę matrony.

madrigale

(*muz.*) madrygał.

maestoso

(*muz.*) określenie wykonawcze: uroczyście, majestatycznie.

maestranza

(*kin.*) załoga.

maestria

mistrzostwo.

maestro

mistrz.

maestro di balletto

baletmistrz.

maestro di ballo

(*zob.* maestro di balletto).

maestro di cappella

(*muz.*) kapelmistrz.

maestro di cerimonie

mistrz ceremonii.

maestro di scena

(*teatr.*) mistrz teatru, dawniej określenie reżysera.

mafia movie (*ang.*)

(*kin.*) film o mafii. [Frittella, 2005]

magazine (*ang.*)

(*zob.* châssis).

magazzino (1)

magazyn, skład. [Journot, 2007]

magazzino (2)

(*fot.*) kaseta.

magazzino (3)

(*zob.* châtssis).

maggi (1)

(*zob.* mago).

maggi (2)

(*teatr.*) dawne przedstawienia rytualne, popularne m.in. w Toskanii, poświęcone kultowi płodności.

maggio

(*teatr.*) dramat ludowy rozpowszechniony w Toskanii i Emilii-Romanii odwołujący się do tradycji średniowiecznych, epickich i rycerskich. Aktorami są zazwyczaj amatorzy. [Frittella, 2005]

maggiorate

(*kin.*) termin wymyślony przez włoskiego reżysera Vittorio De Sica; o aktorkach, które trafiły na plan zdjęciowy nie dzięki swoim talentom, lecz swojemu dużemu biustowi.

maggiordomo inglese

(postać) angielski majordom.

maggiore

(*muz.*) tryb durowy.

magic moment shot (*ang.*)

(*zob.* a cavallo).

magical girl (*ang.*)

(*kin.*) (postać) magiczna dziewczyna, czarodziejka. [Frittella, 2005]

magico

(*zob.* prodigioso).

maglia rossa

(*kin.*) postać, która w utworach fantastycznych ginie w dramatycznych okolicznościach zaraz po pojawieniu się (*Star Trek*, 1966–1969).

magnete permanente

magnes trwały.

magnetic head cleaner (*ang.*)

płyn do czyszczenia głowic wideo.

magnetic loudspeaker (*ang.*)

głośnik magnetyczny.

magnetic soundtrack (*ang.*)

(*zob.* colonna magnetica).

magnetico

magnetyczny.

magnetismo

magnetyzm, siła przyciągania.

magnetizzazione (1)

na/magnesowanie.

magnetizzazione (2)

hipnotyzowanie.

magnetodynamic loudspeaker

(*ang.*)

głośnik magneto-dynamiczny.

magnetofono

magnetofon.

Magnificat

(*muz.*) kantykt śpiewany w czasie nieszporów (Claudio Monteverdi, Johann Sebastian Bach, Wolfgang Amadeus Mozart, Krzysztof Penderecki, Wojciech Kilar, Girolamo Cavazzoni).

Magnifico

(*zob.* Pantalone).

mago

prestidigitator, iluzjonista, magik.

mago Merlino

(postać) Merlin.

main actor (*ang.*)

(*teatr., kin.*) protagonista, aktor grający głównego bohatera. [Frittella, 2005]

main film (*ang.*)

(*zob.* film a soggetto).

main scene (*ang.*)

(*zob.* scena madre).

mainstream (*ang.*)

„główny nurt”.

maitre de ballet (*fr.*)

główny baletmistrz, dyrektor baletu.

major (*ang.*)

(*kin.*) jedna z dziewięciu wytwórni filmowych w USA, które zawarły porozumienie w 1922 roku w celu wspólnego koordynowania działań filmowych w świecie: MCA, Metro Goldwyn Mayer, Columbia, Disney, Twentieth Century Fox, United Artists, Paramount, Universal i Warner Bros. [Journot, 2007; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

make rounds (*ang.*)

(*czas., teatr., kin.*) chodzić od teatru do teatru, od jednej wytwórni filmowej do drugiej w celu zostawienia swojego CV i zdjęcia w poszukiwaniu roli. [Frittella, 2005]

make the call (*ang.*)

(*czas., kin.*) być punktualnie na planie.

make-up (*ang.*)

(*zob.* trucco, cosmesi decorativa, truccatore, truccatrice).

make-up artist (*ang.*)

(*zob.* truccatore/truccatrice).

make-up call (*ang.*)

(*kin.*) wezwanie do charakteryzatorni, godzina stawienia się w charak-

teryzatorni. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

make-up departement (*ang.*)

(*kin.*) charakteryzatornia.

make-up lady (*ang.*)

(*zob.* truccatrice).

make-up man (*ang.*)

(*zob.* truccatore).

make-up trailer (*ang.*)

(*kin.*) przyczepa – charakteryzatornia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

making of (*ang.*)

(*kin.*) film dokumentalny, często zatytułowany „kulisy powstania filmu”, pokazujący etapy tworzenia filmu, rozmowy z aktorami, reżyserem i innymi członkami ekipy filmowej, interesujące kadry z filmu, wypadki na planie. [Journot, 2007; Frittella, 2005]

making the nut (*ang.*)

(*teatr.*) osiągnięcie etapu w produkcji teatralnej, w którym zarobiono wystarczająco, by móc zacząć spłacać rachunki. [Frittella, 2005]

malagueña (*hiszp.*)

(*muz.*) hiszpańska ludowa piosenka liryczna.

malamente

(*teatr.*) zły charakter w przedstawieniu ludowym popularnym w Neapolu (*zob.* sceneggiata napoletana).

malapropismo

(*teatr., kin.*) malapropizm, pomyłka słowna, zniekształcenie, przejęzyczenie. Termin pochodzi od nazwiska pani Malaprop (Mrs. Malaprop), bohaterki komedii obyczajowej Richarda Brinsleya Sheridanana pod tytułem *The Rivals*, która notorycznie przekręca i myli słowa w sposób komiczny. [Frittella, 2005]

malasorte

nieszczęście, pech.

malefico

szkodliwy.

malice (*ang.*)

(*zob.* actual malice).

mall cinema (*ang.*)

(*kin.*) multiplex w centrum handlowym.

malocchio

urok rzucony złym spojrzeniem. [Cieśla, Jamrozik, Sikora Penazzi, 2002].

Maltese cross movement (*ang.*)

(*zob.* croce di Malta).

mamo

(*teatr.*) w teatrze włoskim XIX wieku rola młodzieńca prostodusznego, naiwnego i nieporadnego, będącego obiektem drwin.

mammuttones

mamuthones, procesja tajemniczych czarnych bestii w pasterskich kurtkach z włosiem na zewnątrz w okresie karnawału na Sardynii.

Man of a Thousand Faces

(*ang.*)

przezwisko aktora Lona Chaneya.

Man You Love to Hate (*ang.*)

przezwisko aktora i reżysera Ericha von Stroheima. [Frittella, 2005]

manager's assistant (*ang.*)

(*zob.* segretario di produzione).

mancata pausa

(*kin.*) ominięcie przerwy podczas zdjęć. [Frittella, 2005]

mandafuora

(*teatr.*) scenariusz stosowany przez reżysera w tradycji komedii *dell'arte* (*por.* scenario 5, canovaccio).

mandare in onda

(*rad., tv*) nadawać, transmitować.

mandola

(*muz.*) mandola, średniowieczny instrument strunowy.

mandolino

(*muz.*) mandolina.

suonatore di mandolino, grający na mandolinie

mandoloncello

(*muz.*) odmiana mandoliny.

manège (*fr.*)

(*teatr.*) okrąg na scenie, wzdłuż którego porusza się tancerz w balecie (*zob.* maneggio).

maneggio

arena cyrkowa.

manfrina

tradycyjny taniec z Piemontu.

manga (*jap.*)

komiksy japońskie. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

mangiafuoco

(*teatr.*) kurtyna przeciwogniowa, która oddziela scenę od widowni.

mangianastrì

(*zob.* magnetofono).

mangiarì la battuta

(*teatr.*) pominąć kwestię.

mangiatore di fuoco

pożeracz ognia.

manichino (1)

manekin.

manichino (2)

model na potrzeby malarzy, rzeźbiarzy.

manifestazione

(*zob.* spettacolo).

manifestazioni d'intrattenimento

imprezy rozrywkowe.

manifesto (1)

manifest, odezwa.

manifesto (2)

plakat, afisz (*zob.* affisso).

manifesto cinematografico

(*kin.*) manifest filmowy.

Manifesto della**Cinematografia futurista**

(*kin.*) manifest kinematografii futurystycznej (*zob.* cinema futurista).

manipolare

uruchamiać zdalne sterowanie.

mano

(*muz.*) ręka.

mano destra

(*muz.*) prawa ręka, zalecenie wykonania danej partii przeciwną ręką. [Habela, 1980]

mano sinistra

(*muz.*) lewa ręka, zalecenie wykonania danej partii przeciwną ręką. [Habela, 1980]

manopola

(*rad.*) pokrętło, gałka.

manovella

korba.

mantegna

(*teatr.*) duża, zazwyczaj drewniana belka przyczepiona do bocznej ściany sceny, do której przymocowuje się sznury podtrzymujące materiały wiszące powyżej sceny.

manto d'Arlecchino

(*teatr.*) aksamitna zasłona pozioma znajdująca się za łukiem proscenium, która łączy się z kurtyną w tym samym kolorze. Podnosi się i opuszcza, odsłaniając głębię sceny. [Frittella, 2005]

mantovana

deska czytowa.

manuale

(*muz.*) manual, klawiatura ręczna w organach.

manwa (*chin.*)

chiński odpowiednik mangi.

maquette (*fr.*)

makieta.

maquillage (*fr.*)

(*zob.* trucco).

maramaldare

(*teatr.*) od „maramaldo”, człowiek okrutnego i podłego, w teatrze: grać z przesadą. W polskiej gwarze teatralnej mówi się o aktorze, który „ma czkawkę tragiczną” lub że próbuje „kolebami wywozić granie”. [Cegiela, 1992a]

maratona (1)

(*tv*) maraton telewizyjny, transmisja na żywo non-stop wydarzenia o charakterze charytatywnym.

maratona (2)

(*kin.*) maraton filmowy, zwykle w nocy, kiedy można obejrzeć kilka odcinków serialu naraz lub np. dwa filmy pełnometrażowe z tym samym aktorem. [Frittella, 2005]

marcando

(*zob.* marcato).

marcato

(*muz.*) określenie wykonawcze: wyraźnie akcentując.

March of Time (*ang.*)

(*kin.*) amerykańska kronika filmowa (USA).

marcia

(*muz.*) marsz.

marcia funebre

(*muz.*) marsz żałobny.

marcia indietro

(*kin.*) ruch do tyłu, ruch odwrotny.

marcia militare

(*muz.*) marsz wojskowy.

mariazo

(*teatr.*) (w dialekcie padewskim) farsa ludowa. Przedstawiała przede wszystkim życie małżeńskie w komичny sposób.

mariazzo

(*zob.* mariazo).

mariolesco

łotrowski, oszukańczy.

mariolo

oszust, szachraj, łobuz.

marionetta

(*teatr.*) marionetka, kukielka.
spettacolo di marionette, przedstawienie kukielkowe
teatro di marionette, teatr lalkowy, kukielkowy

marionetta a bastone

(*zob.* pupo).

marionetta a fili

(*teatr.*) marionetka (poruszana od góry sznurkami).

marionettista

wytwórca, animator, animator kukiełek.

marionettistico

kukiełkowy, marionetkowy.
spettacolo marionettistico, przedstawienie kukiełkowe
teatro marionettistico, teatr lalkowy

mark (*ang.*)

(*kin.*) znak na podłodze, który wskazuje aktorowi, gdzie ma stanąć podczas filmowania.

Marker! (*ang.*)

(*zob.* Ciak!).

marketing (*ang.*)

marketing.

marketing oriented (*ang.*)

z perspektywy orientacji rynkowej.

marking (*ang.*)

(*teatr.*) oznaczenie na scenie miejsca na meble i sprzęty oraz gdzie opada kurtyna.

marking out (*ang.*)

(*teatr.*) wyznaczenie w sali prób przestrzeni sceny oraz położenia sprzętów i mebli przy użyciu taśmy klejącej. [Frittella, 2005]

marking pencil (*ang.*)

(*zob.* matita dermografica).

marocco

(*teatr.*) chleb w żargonie teatralnym.

maroon (*ang.*)

zabawa pirotechniczna wywołująca potężną eksplozję.

marotta

kukiełka.

marquee (*ang.*)

(*teatr.*) namiot, markiza przed wejściem do teatru, duży namiot cyrkowy. [Frittella, 2005]

married print (*ang.*)

(*zob.* copia sonora).

martellato

(*muz.*) rodzaj artykulacji instrumentalnej, charakteryzującej się akcentowanym staccato (*zob.* staccato).

martial art instructor (*ang.*)

(*kin.*) instruktor sztuk walki, który uczy i koordynuje grę aktorów.

martial arts director (*ang.*)

(*kin.*) koordynator kaskaderów i scen akcji w filmach o sztukach walki.

martinetto

podnośnik, dźwig.

Martini shot (*ang.*)

(*kin.*) ostatnie ujęcie danego dnia zdjęciowego lub całego filmu. Nazwa odnosi się do toastu i drinka wypitego na zakończenie dnia zdjęciowego. [Frittella, 2005]

Mary Blondielocks (*ang.*)

przezwiśko nadane aktorce amerykańskiej Mary Pickford. [Frittella, 2005]

Mary Sue

Marysia Zuzanna, (postać) pejoratywne określenie wyidealizowanej żeńskiej postaci literackiej (*por.* Gary Stu).

Marty Sam

(*zob.* Gary Stu).

marziale

(*muz.*) określenie wykonawcze: dziarsko.

masala movie (*ang., hind.*)

(*kin.*) gatunek filmowy charakterystyczny dla kinematografii indyjskiej (np. Bollywood). Nazwa pochodzi od mieszanek ziół i przypraw, ponieważ gatunek ten łączy w sobie wiele rodzajów filmowych, takich jak melodramat, musical, komedia romantyczna, thriller, kryminał. [Frittella, 2005]

maschera (1)

bileter (osoba, która wskazuje widzowi miejsce na sali).

maschera (2)

(*teatr.*) maska, pod którą aktor ukrywa swoją własną twarz. Komiczny typ o stałym wyglądzie i zachowaniu w komedii *dell'arte*; grymas, wyraz twarzy aktora. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013; Camilleri, 2001]

maschera della tragedia greca

(*teatr.*) maska z greckiej tragedii.

maschera di diavolo

maska diabła.

maschera teatrale

(*teatr.*) maska teatralna.

mascheramento (1)

zamaskowanie.

mascheramento (2)

(*fot.*) maskowanie.

mascherare

założyć maskę.

mascherare qualcuno da donna, przebrać kogoś za kobietę

mascherarsi da pagliaccio, przebrać się za pajaca

mascherata

maskarada.

mascherato

zamaskowany, zasłonięty.

mascheratura

zamaskowanie się, maska, przebranie.

maschere della commedia dell'arte

(*teatr.*) maski komedii *dell'arte*, często półmaski, bowiem zakrywały twarz tylko w połowie. [Tessari, 1983; Surma-Gawłowska, 2015]

mascherina

maseczka.

mascherino (1)

ozdobny element w kształcie maseczki.

mascherino (2)

(*kin.*) kaszeta, ramka umieszczona w kamerze lub projektorze, ukształtowany obiekt znajdujący się na soczewce aparatu używanego podczas filmowania, aby nie ujawniać części zapisanego obrazu. [Journot, 2007]

mascherino mobile

(*kin.*) ruchoma maska, kaszeta.

mascherone

maszkara.

mask (1) (ang.)

(*czas.*) zasłaniać aktora lub przedmiot na scenie przed wzrokiem publiczności.

mask (2) (ang.)

(*teatr.*) materiał, który zasłania rząd reflektorów zawieszonych nad sceną. [Frittella, 2005]

mask (3) (ang.)

(*zob.* mascherino 1).

mask shooting (ang.)

(*kin.*) zdjęcia kręcone w maskach.

masque (ang.)

(*teatr.*) maska. Angielski gatunek teatralny, połączenie pantomimy, muzyki i tańca, cieszący się powodzeniem począwszy od XVI do XVIII wieku, o charakterze bogatych widowisk taneczno-muzycznych. Grający w nim aktorzy nosili maski. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

mass media (ang.)

media.

masse

(*teatr., kin.*) statyści w dużej liczbie.

massima

maksyma, sentencja.

massimizzare

maksymalnie zwiększać.

master (1) (ang.)

(*zob.* master shot).

master (2) (ang.)

(*kin.*) wersja oryginalna, od której tworzy się kopie.

master (3) (ang.)

(*av.*) rejestrator wideo, który zapisuje wersję ostateczną audio i wideo. [Frittella, 2005]

master (4) (ang.)

matryca.

Master, the (*ang.*)

przydomek reżysera Davida W. Griffitha oraz artystów Noëla Peirce Cowarda i Rogera Delgado.

master scene (*ang.*)

(*zob.* scena madre).

master shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie całej sceny.

masterizzare

nagrać na dysk.

masterizzare un cd audio, nagrywać płytę audio CD

masterizzare un DVD, nagrywać płytę DVD

masterizzatore

nagrywarka.

masterizzatore per CD

nagrywarka CD.

match (1) (*ang.*)

mecz.

match (2) (*ang.*)

dopasowanie.

match cut (*ang.*)

(*kin.*) rodzaj cięcia filmowego, w którym następuje dopasowanie kompozycji dwóch ujęć do akcji lub przedmiotu ujęcia. Klasycznym przykładem jest *2001: Odyseja kosmiczna* Stanleya Kubricka, w któ-

rej małpa, odkrywszy użycie kości jako narzędzi, wyrzuca w górę jedną z nich. Ta, unosząc się w górę, przeobraża się w następnym ujęciu w satelitę, co w sposób interesujący pokazuje rozwój cywilizacji od najbardziej prymitywnych narzędzi po te skomplikowane technologicznie (*zob.* action cutting). [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

match di improvvisazione teatrale

(*teatr.*) rozgrywka improwizacji teatralnej.

match dissolve (*ang.*)

(*zob.* dissolvenza). [Amiel, 2006]

matched cut (*ang.*)

(*zob.* action cutting).

matching matte (*ang.*)

(*zob.* mascherino-contromascherino).

matching shot (*ang.*)

(*zob.* inserto 3).

materia dell'espressione

(*zob.* espressione).

materiale audiovisivo

sprzęt audiowizualny.

materiale di scena

(*teatr.*) rekwizyty.

materiale luci

sprzęt oświetleniowy.

materiale macchina da presa

(*kin.*) wyposażenie kamery, sprzęt do kamery, sprzęt operatorski.

materiali scenici

(*teatr.*) tworzywo sceniczne.

materialismo storico

materializm historyczny.

matinée (*fr.*)

(*zob.* diurna, mattinata).

matita dermatografica

(*kin.*) ołówek, który pisze po powierzchniach gładkich i jest używany do oznaczania taśm filmowych, zmywalny pisak do opisywania taśmy filmowej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

matrice

matryca.

matrice attiva

(*tv*) matryca aktywna wykorzystywana w ekranach telewizyjnych LCD. [Frittella, 2005]

mattatore (1)

(*teatr., kin.*) *dosł.* „rzeźnik, pracownik rzeźni”, gwiazda, gwiazdor. [Frittella, 2005]

mattatore (2)

przezwyśko aktora Vittoria Gassmana.

matte artist (*ang.*)

(*kin.*) makieciarz, twórca dorysówek.

matte painting (*ang.*)

(*kin.*) malowanie tła; efekt specjalny dorysówki.

mattinata (1)

(*teatr.*) seans przedpołudniowy. [Frittella, 2005]

mattinata (2)

(*muz.*) pieśń o poranku.

mattinata cinematografica

(*kin.*) poranek filmowy.

mattinata teatrale

(*teatr.*) przedstawienie przedpołudniowe.

mature (*ang.*)

(*kin.*) film dla dorosłych.

mature themes (*ang.*)

(*zob.* mature).

mayday (*ang.*)

(*rad.*) mayday, międzynarodowy sygnał radiowy oznaczający wezwanie na pomoc. [Frittella, 2005]

mazurca

(muz.) mazur (Fryderyk Chopin, Karol Szymanowski).

mazurka

mazur, mazurek (taniec).

mazzolino di violette

(zob. viola, superstizioni teatrali).

MBS

(zob. Mutual Broadcasting System).

McGuffin (ang.)

(kin.) MacGuffin, termin wymyślony przez Alfreda Hitchcocka, określający wszystkie elementy przyczyniające się do napędzania fabuły filmu. [Journot, 2007; Frittella, 2005]

mean TV (ang.)

(tv) telewizja „złośliwa”, popularna w USA. Nazwa odnosi się do różnych programów telewizyjnych typu talk show, telekonkursy, seriale czy sitcomy, w których wszystko skupia się na obrażaniu i znieważaniu nie tylko bohaterów i uczestników, lecz także publiczności przed telewizorem.

meat movie (ang.)

(kin.) popularny termin określający gatunek filmu brutalnego, w którym dominuje przemoc i rozlew krwi.

meccanismi operanti su un pubblico riunito

(teatr.) mechanizmy rządzące odbiorem grupowym przedstawienia teatralnego.

mechanè (gr.)

(teatr., staroż.) żuraw, dźwig stosowany w teatrze greckim.

mechanist (ang.)

(zob. tecnico del teatro).

media

(zob. mass media).

media consultant (ang.)

(zob. image maker).

media digitali

(zob. nuovi media).

Mediaset

(tv) największa prywatna grupa mediowa we Włoszech założona przez Silvio Berlusconi.

media-shy (ang.)

określenie osoby unikającej mediów i niechętniej pokazywać się publicznie.

medieval play (ang.)

(zob. jeu).

medio primo piano

(kin.) półzbliżenie.

mediometraggio

(*kin.*) film średniometrażowy (o długości od 22 do 55 minut lub od 30 do 70 minut). [Journot, 2007]

medium (*ang.*)

(*tv, rad., dzien.*) środek przekazu informacji.

medium full shot (*ang.*)

(*zob.* piano americano).

medium long shot (*ang.*)

(*zob.* piano americano).

medium shot (*ang.*)

(*zob.* campo medio).

medium-budget movie (*ang.*)

(*kin.*) film o średnim budżecie, generujący średnie koszty. [Frittella, 2005]

megachurch (*ang.*)

(*rad., tv*) megakościół, zbór protestancki lub ewangelicki w USA, który gromadzi ogromną liczbę wiernych i transmituje swoje wydarzenia w radiu i w telewizji.

megafono

megafon.

mega-narratore

(*zob.* enunciazione, focalizzazione, narrazione, racconto). [Journot, 2007]

megaplex (*ang.*)

(*kin.*) multiplex z ponad 16 salami kinowymi.

megascreen (*ang.*)

(*tv, kin.*) olbrzymi ekran, megae ekran, składający się z wielu mniejszych monitorów, które albo wyświetlają to samo, albo każdy wyświetla fragment całości obrazu. [Frittella, 2005]

megger (*ang.*)

(*teatr., kin.*) dyrektor, reżyser. [Frittella, 2005]

meiji-mono (*jap.*)

(*kin.*) film japoński osadzony w epoce Meiji (1868–1911). [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

Melbourne International Film Festival (*ang.*)

(*kin.*) Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Melbourne.

meller (*ang.*)

(*zob.* melodramma).

melode

(*zob.* melodia).

melodia

(*muz.*) melodia.

melodia strumentale

(*muz.*) muzyka instrumentalna.

melodia vocale

(muz.) muzyka wokalna.

melodica

(muz.) melodykon.

melodicamente

melodycznie.

melodico (1)

melodyczny.

melodico (2)

(muz.) określenie wykonawcze: śpiewnie.

melodie per violino

(muz.) utwory skrzypcowe.

melodiosamente

melodyjnie, śpiewnie.

melodioso

melodyjny, śpiewny, mile brzmiący (zob. melodico 2).

una canzone melodiosa, melodyjna piosenka

melodista

(muz.) melodysta, melodystka. Autor i kompozytor piosenek, autorka i kompozytorka piosenek.

mélodrame (fr.)

(zob. melodramma).

melodramma (1)

(teatr.) *dosl.* (w języku greckim): „dramat śpiewany”, melodramat. Jako gatunek pojawia się w XVIII wieku. Charakterystyczne dla melodramatu jest wprowadzenie muzyki w momentach najbardziej dramatycznych. Z czasem zaczął charakteryzować się sentymentalnością, wyraźnym podziałem na postaci pozytywne i negatywne. Dzisiaj melodramat jest wciąż żywy nie tylko na scenach teatralnych, ale w różnych ekliwicznych telenowelach. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Gazda, Tynecka-Makowska, 2006; Journal, 2007]

melodramma (2)

(teatr.) melodram, włoski utwór muzyczno-dramatyczny, którego najznakomitszymi twórcami byli Apostolo Zeno i Pietro Metastasio. [Kosiński, 2006; Frittella, 2005]

melodramma sociale

(teatr.) melodramat poruszający problemy społeczne.

melodrammaticamente

melodramatycznie.

melodrammatico

melodramatyczny

gesti melodrammatici, gesty melodramatyczne

melologo

(*teatr.*) deklamacja utworu literackiego przy akompaniamencie muzycznym. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kosiński, 2006; Frittella, 2005]

melomane

meloman.

melomania

melomania, namiętne umiłowanie muzyki, melomaństwo. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

melopea

wolna, monotonna melodia, rodzaj starogreckiej śpiewanej deklamacji. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

melopoiía (*gr.*)

(*zob.* melos, melopea).

melos (*gr.*)

(*teatr.*) (*zob.* melodia) pieśń, jeden z sześciu elementów, z których składa się tragedia (lexis, mythos, ethos, dia-noia, melos, opsis). [Frittella, 2005]

meloterapia

(*muz.*) muzykoterapia.

Melpomene

(*teatr.*) (z greckiego *mélpein*: śpiewać), Melpomena. W mitologii

greckiej muza tragedii. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Kudliński, 1978]

memoria

pamięć, zapamiętywanie.

memoria automatica di roll

system teletekstu automatycznie uaktualnianego.

Memorial Award (*ang.*)

nagroda pamiątkowa, przyznawana za całokształt kariery. [Frittella, 2005]

memorizzare

zapisywać, utrzymywać w pamięci komputera.

memorizzazione

zapisywanie, utrwalanie.

ménestrel (*fr.*)

(*zob.* menestrello).

menestrello

minstrel, wędrowny śpiewak (*zob.* giullare).

meraviglia

(*zob.* capolavoro).

meravigliosamente

wspaniale, cudownie.

meraviglioso

(*zob.* prodigioso).

merchandising (ang.)

(*kin.*) produkcja towarów, gadżetów i zabawek związanych z popularnym filmem. [Bocian, Zabłocki, 2008]

merda

(*teatr.*) *dosl.* „gówno”, formuła wyrażająca życzenie pomyślności, powodzenia; rytualne zdanie, które wypowiada się aktorowi wychodzącemu na scenę. Czasami aktorzy zebrani w koło wykrzykują przed rozpoczęciem spektaklu trzy razy: „Merda! Merda! Merda!”. W Polsce daje się w podobnej sytuacji kopniaka w tyłek (*zob.* „Tanta Merda”, Toi, Toi, Toi).

merengue

merengue (rodzaj tańca).

messa

msza.

messa a fuoco

(*fot., kin.*) ostrość (*zob.* fuoco).

messa a fuoco all'infinito

(*fot., kin.*) ustawienie ostrości (w trybie manualnym) na znak nieskończoności.

messa da requiem

msza żałobna.

messa di voce

ustawienie głosu.

messa in fila

(*kin.*) *dosl.* „uszeregowanie”, pierwszy montaż polegający na połączeniu kadrów (ujęć) zgodnie ze scenariuszem; wstępny montaż, chronologicznie ułożony materiał całego filmu. [Dąbał, Andrejew, 2005; Arijon, 2002, 2008]

messa in onda

(*rad., tv*) emisja, nadawanie.

messa in onda di programmi televisivi e trasmissioni radiofoniche, emisja audycji telewizyjnych i radiowych

messa in onda di trasmissioni TV sul Web, emitowanie w Internecie audycji telewizyjnych

messa in scena

(*teatr.*) (*zob.* mettere in scena) inscenizacja. Pojęcie w użyciu począwszy od drugiej połowy XIX wieku.

messa in scena implicita

(*teatr.*) kształt teatralny dramatu. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

messa in scena in un luogo particolare

(*teatr.*) inscenizacja poza teatrem. Spektakl odbywający się poza budynkiem teatralnym. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

messengero

wysłannik.

messaggio teatrale

(*teatr.*) przekaz teatralny.

messinscena

(*zob.* messa in scena).

mesto

(*muz.*) określenie wykonawcze: smutnie.

metafisica

metafizyka.

metafisico

metafizyczny.

metafora

metafora. [Journot, 2007]

metaforeggiare

wyrażać coś metaforycznie.

metaforicamente

metaforycznie.

metaforico

metaforyczny.

metaforismo

metaforyka.

metal (*ang.*)

(*muz.*) (*zob.* musica metal).

metallico

metaliczny, metalowy.

metalingua

(*zob.* metalinguaggio).

metalinguaggio

metajęzyk.

metalinguistico

odnoszący się do metajęzyka.

metamorphosis (*ang.*)

metamorfoza, przeobrażenie, przemiana.

metaphor (*ang.*)

(*zob.* metafora).

metateatro

(*teatr.*) metateatr. Dramat lub przedstawienie, którego głównym przedmiotem jest sama sztuka dramatyczna lub sprawy dotyczące teatru (autorefleksyjność) (*zob.* teatro nel teatro, mise en abyme, autorispecchiamento). [Pavis, 1998, 2002; Kucharuk, 2019]

metatestualità

(*zob.* intertestualità).

meteo

komunikat meteorologiczny.

method acting (*ang.*)

(*zob.* metodo).

metodo

(*teatr.*) system Stanisląwskiego. Naturalistyczny styl gry aktorskiej,

zapożyczony przez Konstantina Siergiejewicza Stanisławskiego, który zachęca aktora do całkowitej identyfikacji z postacią i do zespolenia się z nią zarówno na płaszczyźnie fizycznej, jak i psychicznej (*por.* naturalismo, Actor's Studio). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

metodo Pulfrich

od nazwiska niemieckiego fizyka Carla Pulfricha, określenie projekcji 3D.

metonimia

(*lit.*) metonimia. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

metonimicamente

metonimicznie.

metonimico

metonimiczny.

metraggio (1)

(*kin.*) materiał filmowy (o określonym wydarzeniu).

metraggio (2)

(*kin.*) długość taśmy filmowej, długość filmu lub dokumentu.

metrica

(*lit., muz.*) metryka, zasady wierszowania, metrum. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

metricista

osoba badająca zasady metryki. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

metrico

metryczny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

metronomo

metronom, taksomierz.

metterci un siparietto

(*teatr.*) dorzucić krótką scenę, skecz.

mettere a fuoco (1)

(*teatr.*) uwydatnić, uwypuklić, podkreślić słowem lub gestem.

mettere a fuoco (2)

(*kin.*) skupić, wyostrzyć.

mettere in onda

(*rad., tv*) transmitować, nadawać.

mettere in scena

(*teatr.*) inscenizować, reżyserować.

mettere l'apparecchio in stand-by

wprowadzić urządzenie w stan oczekiwania i gotowości do pracy.

mettere muto

(*kin., rad.*) wyrażenie używane przez aktorów dubbingowych na określenie fazy, w której po usłyszeniu

sceny wiele razy wyłącza się ścieżkę audio i rozpoczyna próby podkładania głosu.

mettersi in prima posizione

wejść w pierwszą pozycję w tańcu klasycznym.

mettersi in seconda posizione

wejść w drugą pozycję w tańcu klasycznym.

metteur en scène (fr.)

(*zob.* *mettitore di/in scena*, *regista*).

mettitore di/in scena

(*zob.* *regista*).

mezza

(*zob.* *mezzo*).

mezza figura

(*kin.*) plan bliski, półzbliżenie, obejmuje popiersie (*zob.* *piano medio*, *medio primo piano*).

mezza voce

(*muz.*) półgłosem.

mezzasala

(*teatr.*) zwyczaj przyciemniania światła zwiastujący rozpoczęcie spektaklu.

Mezzettino

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, oszust, łotr. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

mezzi audiovisivi

(*av.*) media audiowizualne.

mezzo

(*muz.*) pół.

mezzo campo lungo

(*zob.* *campo medio*).

mezzo di comunicazione di massa

środki masowego przekazu.

mezzo trasmissivo

medium transmisyjne.

mezzobusto

(*tv*) pejoratywne określenie prowadzącego wiadomości, który siedzi za biurkiem i tylko tę część ponad biurkiem widać. [Frittella, 2005]

mezzopiano

(*muz.*) między forte a piano.

mezz'ora

(*teatr.*) dosł. „pół godziny”, informacja dla aktorów w garderobach o rozpoczynającym się za 30 minut spektaklu (*por.* *cinque minuti*, *half hour call*). [Camilleri, 2001]

mezzosoprano

mezzosopran.

MFS (ang.)

medium full shot (*zob.* *piano americano*).

mi

(muz.) mi (solmizacyjna nazwa nuty).

mic (*ang.*)

(zob. microfono).

microcamera

(fot.) miniaturowy aparat fotograficzny.

microcassetta

mała kaseta magnetofonowa.

microchannel (*ang.*)

(tv) kanał telewizyjny skierowany do małej, ograniczonej grupy odbiorców.

microcinema (1)

(kin.) gatunek kinematograficzny kręcony przy niskich kosztach w formie cyfrowej i dystrybuowany na kasetach wideo.

microcinema (2)

(kin.) mała kameralna sala kinowa prezentująca filmy alternatywne lub z gatunku underground.

microcinematografia

(kin.) zapis filmowy obrazów obserwowanych pod mikroskopem, np. ruch bakterii czy innych mikroorganizmów.

microfilm

mikrofilm.

microfilmare

mikrofilmować.

microfonico

mikrofonowy.

microfonista

technik odpowiadający za działanie mikrofonów, dźwiękowiec.

microfono

mikrofon.

microfono a cravatta

mikrofon z klipssem, mikroport.

microfono a fucile

mikrofon kierunkowy (na długiej tyczce, zbierający dźwięk z przodu).

microfono cardioide

mikrofon kardiodalny.

microfono elettrostatico

mikrofon elektrostatyczny.

microfono monodirezionale

mikrofon jednokierunkowy.

microfono omnidirezionale

mikrofon wielokierunkowy.

microfono panoramico

mikrofon panoramiczny.

microfono parabolico

mikrofon paraboliczny.

microfono superdirezionale

(*zob.* microfono a fucile).

microfono senza fili

mikrofon bezprzewodowy.

microfono trasmettitore

(*zob.* radiomicrofono).

microfono ultracardioidale

mikrofon superkardioidalny.

microonde

(*rad.*) mikrofała.

microphone (*ang.*)

(*zob.* microfono).

microphone boom (*ang.*)

(*zob.* giraffa).

microphone boom man (*ang.*)

(*zob.* microfonista).

microphonic (*ang.*)

(*tv*) zakłócenie obrazu telewizyjnego spowodowane interferencją sygnału audio na obraz.

microprocessore

mikroprocesor.

microwaves (*ang.*)

(*zob.* microonde).

middle cinema (*ang.*)

(*kin.*) nurt kinematografii indyjskiej lat 80. XX wieku, który próbował

zespolic kino tradycyjne z estetyką kina autorskiego, zmierzającego w stronę awangardy.

middle distance (*ang.*)

(*zob.* campo medio).

middle shot (*ang.*)

(*zob.* campo medio).

mid-range (*ang.*)

dotyczący środkowej części pasma częstotliwości akustycznych.

miglior artista esordiente (Grammy)

Nagroda Grammy w kategorii Best New Artist.

miglior canzone hard rock (Grammy)

Nagroda Grammy w kategorii Best Hard Rock Performance.

mike (*ang.*)

w żargonie: mikrofon.

mike man (*ang.*)

(*zob.* microfonista).

mike stew (*ang.*)

(*zob.* disturbo del microfono).

mikrológos (*gr.*)

(*staroż., teatr.*) postać sknery w komedii greckiej.

mileage money (*ang.*)

zwrot kosztów podróży.

militainment (*ang.*)

(*tv*) transmisja telewizyjna lub show telewizyjny o tematyce wojennej i militarnej. [Frittella, 2005]

military advisor (*ang.*)

(*kin.*) konsultant filmowy do spraw militarnych.

millantatore

(*zob.* fanfarone).

milonga

(*muz.*) milonga, taniec argentyński spopularyzowany pod koniec XIX wieku.

mimare

naśladować, występować jako mim.

mime (*ang.*)

(*zob.* mimo 2).

mimesco

(*zob.* arte mimesca).

mimesi

(*zob.* mimèsis).

mimesi della cornice dell'azione

(*teatr.*) mimetyczna rama akcji. [Pavis, 1996; 1998, 2002]

mimèsis (*gr.*)

mimèsis. Naśladowanie natury za pomocą środków artystycznych. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

mimético

mimetyczny. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

mimica

mimika, naśladowanie za pomocą gestów, ruchów twarzy.
spettacolo di mimica, pantomima

mimico

mimiczny.
rappresentazione mimica, przedstawienie mimiczne, pantomima
linguaggio mimico, język mimiczny

mimo (1)

(*teatr.*) (z greckiego *mimos*: naśladowanie) mim, sztuka naśladowania za pomocą ciała, aktor naśladowujący za pomocą ciała, aktor pantomimy. [Kosiński, 2006]

mimo (2)

(*lit., gr., rzym.*) mim.

mimo bianco

(*teatr.*) niemy mim.

mimodramma

(*teatr.*) mimodram. Sztuka oparta na języku ciała aktorów; w przeciwieństwie do pantomimy, w której odtwórca roli korzysta z innych składników spektaklu, w mimodramie wykorzystuje się wyłącznie ciało (*zob.* pantomima). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

mimografo

autor mimów.

minestrello

(*zob.* menestrello).

mini disc, MD (ang.)

MiniDisc, dyskowy nośnik danych cyfrowych, zwykle stosowany do zapisu dźwięku.

mini pro (ang.)

mała lampa 500 W.

mini series (ang.)

(*tv*) serial telewizyjny składający się z kilku odcinków.

miniatura

(*kin.*) miniatura.

miniatura cinematografica

(*kin.*) makieta.

miniatura musicale

(*muz.*) miniatura muzyczna, nazwa krótkich form muzyki instrumentalnej.

miniature (ang.)

(*zob.* miniatura).

minibruto

ścianka oświetleniowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

minicam (ang.)

(*kin.*) mała, lekka kamera; minikamera, mikrokamera.

minidramma satirico

(*teatr.*) minidramat satyryczny.

minima

(*muz.*) półnuta.

mini-major (ang.)

(*kin.*) wytwórnia filmowa mniejsza od znanych wytwórni (*zob.* major), która jednak ma potencjał, by z nimi konkurować, jak np. Miramax. [Frittella, 2005]

minimalismo

(*szt.*) minimal art. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]

minimizzare

minimalizować.

minimount (ang.)

mocowanie kamery do kręcenia ujęć z samolotu, helikoptera czy łodzi motorowej.

Minirigs

specjalne głośniki.

miniserie

(*zob.* fiction televisiva).

minisport (*ang.*)

(*tv*) krótki spot reklamowy puszcza-ny podczas wydarzenia sportowego w trakcie przerwy w grze.

ministrello

(*zob.* menestrello).

minor character (*ang.*)

(*zob.* ruolo secondario).

minore

(*muz.*) tryb molowy.

minstrel shows (*ang.*)

(*teatr.*) amerykańskie widowiska rozrywkowe cieszące się wielką popularnością w XIX wieku. W owych „przedstawieniach” grali biali aktorzy, którzy wyśmiewali się z czarnoskórych. Dlatego też ocenia się je dzisiaj jako widowiska rasistowskie.

minuetto

menuet, lekki taniec dworski.

minutaggio

chronometraż.

minutes (*ang.*)

(*rad.*, *tv*) jednominutowe ogłoszenia reklamowe.

miracle plays

(*teatr.*) misteria (*zob.* sacra rappresentazione).

miracolo

(*teatr.*) miracle (*fr.*), mirakl. Średnio-wieczny gatunek teatralny, który przedstawiał żywoty świętych. [Kosiński, 2006]

miracoloso

(*zob.* prodigioso).

mirino

(*fot.*) wizjer, wizjer (reżyserski). [Dąbał, Andrejew, 2005]

mirino elettronico

(*kin.*) odchylany panel LCD w kamerze cyfrowej, na którym można obserwować rejestrowany obraz.

mirino reflex

pryzmat pentagonalny.

mirror (*ang.*)

lustro, zwierciadło.

mirror shot (*ang.*)

(*zob.* ripresa a specchio).

misantropo

(postać) mizantrop, odludek, samotnik.

miscast (*ang.*)

(*teatr.*, *kin.*) źle obsadzić aktora w roli, do której się nie nadaje. [Frittella, 2005]

miscelatore*(tv)* mikser.**miscellanea***(lit.)* miscellanea, biuletyn, zbiór.**mise en abîme** (*fr.*)*(zob. mise en abyme).***mise en abyme** (*fr.*)

(teatr., kin.) mise en abyme, „ujęcie przepastne”. W dramaturgii przejawia się przede wszystkim formą „teatru w teatrze”. Sztuka autotematyczna, autorefleksyjna, która opiera się na autoprezentacji (Jean Genet), *(zob. autorispecchiamento, teatro nel teatro, film nel film, metateatro, intertestualità)*. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kucharuk, 2019; Journot, 2007]

mise en scène (*fr.*)*(zob. messa in scena).***miserere**

psalm pokutny.

misframing (*ang.*)*(zob. fuori quadro).***missa** (*łac.*)*(zob. messa).***missa solemnis** (*łac.*)msza uroczysta (*por. solenne*).**missaggio***(rad., kin., tv)* miksowanie.**missare***(tv, kin.)* miksować.**missatore audio**

mikser dźwięku.

misterio*(zob. teatro dei misteri).***misterioso***(muz.)* określenie wykonawcze: tajemniczo.**mistero**

(teatr.) misterium. Średniowieczny gatunek dramatu, który przedstawiał głównie sceny zaczerpnięte ze Starego i Nowego Testamentu lub życia świętych. Misteria wystawiane były zazwyczaj z okazji świąt kościelnych. [Brown, 1999; Pavis, 1996, 1998, 2002; Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

Mistero buffo

(teatr.) *Misterium buffo*, sztandarowa sztuka Daria Fo, która nawiązując w sposób komiczny do tradycji karnawału i błazenady, przedstawia przede wszystkim losy Jezusa z Nazaretu. [Brown, 1999]

mistery play (*ang.*)*(zob. miracolo).*

mistico

autor dzieł mistycznych.

mistificare

mistyfikować.

misura

(muz.) takt.

battere la misura, wybijać takt

misuratore di campo

(rad., tv) miernik, skaner pola.

misuratore di velocità

miernik prędkości.

miticamente

mitycznie, legendarnie.

miticizzazione

mitologizacja.

mitico

mityczny.

mito

mit, podanie, legenda.

mitografia

mitologia.

mitografo

autor dzieł z zakresu mitologii.

mitologicamente

mitologicznie.

mitologico

mitologiczny, mityczny.

mittente

nadawca (przekazu).

mitting (ang.)

aplauz, brawa w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

mix (ang.)

(kin.) przejście ujęcia w ujęcie.

mixage (fr.)

(zob. missaggio).

mixaggio

(zob. missaggio).

mixare

(zob. missare).

mixed review (ang.)

(rad., teatr., kin., tv) recenzja spektaklu filmowego, telewizyjnego lub teatralnego, w której uznaje się go za przeciętny.

mixer (1)

konsola oświetleniowa.

mixer (2) (ang.)

(muz.) reżyser muzyczny.

mixer audio (1) (ang.)

mikser audio sceniczny.

mixer audio (2) (ang.)

(zob. fonico).

mixer man (ang.)

(zob. recordista).

mixer video (1) (ang.)

(tv) mikser wizyjny.

mixer video (2) (ang.)

(kin., tv) technik odpowiedzialny za miksowanie obrazu.

mixing (ang.)

(zob. missaggio).

mixing booth (ang.)

(zob. cabina fonica).

M.L.S. (ang.)

medium long shot (zob. campo medio).

m/m, male/male (ang.)

(tv) wśród fanów seriali telewizyjnych określenie na relacje uczuciowe między dwoma mężczyznami. [Frittella, 2005]

mnemonica

mnemotechnika, szereg technik, które pozwalają na szybsze i skuteczniejsze zapamiętywanie.

mnemonicamente

pamięciowo.

mnemonico

pamięciowy, mnemotechniczny.

mnemonismo

mechaniczne zapamiętywanie.

mnemotecnica

(zob. mnemonica).

mob scene

(teatr., kin.) scena zbiorowa (z dużą liczbą statystów) (zob. scena con masse). [Frittella, 2005]

mobile

(muz.) określenie wykonawcze: ruchliwie.

mobile cinema van (ang.)

(kin.) ciężarówka ze sprzętem potrzebnym do kręcenia scen poza studiem filmowym. [Frittella, 2005]

mock up (ang.)

(zob. miniatura).

mockumentary

(zob. falso documentario).

moda

moda.

modalità

(teatr.) modalność. Sposób, w jaki aktor wypowiada dany tekst, interpretując go.

modalità cinema

tryb kinowy.

modalizzazione

modalizacja.

model (*ang.*)

(*zob.* modellino).

model builder (*ang.*)

(*zob.* modellinista).

model shot (*ang.*)

(*zob.* inquadatura con modellini).

modèle actantiel (*fr.*)

(*zob.* modello attanziale).

modeling (*ang.*)

modelunek, modelacja.

modellino

(*kin.*) makieta, model dekoracji. [Bocian, Zabłocki, 2008; Journot, 2007; Frittella, 2005]

modellinista

autor/twórca makiety.

modello (1)

model, makieta (*zob.* modellino).

modello (2)

(*zob.* cinematografo).

modello attanziale

(*teatr.*) model aktacyjny lub ak-tancjelowy. Schemat, według które-

go można przedstawić główne siły dramatyczne i ich funkcje w danym dramacie. Algirdas J. Greimas różni sześć głównych ról, grupując je w trzy przeciwstawne sobie pary: nadawcy (*destinateur*) – odbiorcy (*destinataire*); podmiotu-bohatera (*sujet-héros*) – przedmiotu (*objet*); oponenta, przeciwnika (*opposant*) – postaci pobocznej, pomocniczej (*adjuvant*). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

Destinateur → Oggetto → Destinatario

↑

Aiutante → Soggetto → Oppositore

Schema di Greimas

Nadawca → Przedmiot → Odbiorca

↑

Pomocnik → Podmiot → Przeciwnik

Schemat Greimasa

modello di regia

(*teatr.*) model przedstawienia. Zaproponowana przez Bertolta Brechta w Berliner Ensemble rekonstrukcja przygotowania przedstawienia i pracy nad nim. Zawiera zdjęcia z prób, opis napotkanych trudności, wskazówki dotyczące gry aktorskiej, inscenizacji i scenografii. W zamierzeniu Brechta model przedstawienia mógł posłużyć, lecz nie musiał być obowiązujący dla kolejnych przyszłych inscenizacji. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

modello in miniatura

miniatura.

modello in scala ridotta

(*zob.* modello in miniatura).

modem

modem.

moderato

(*muz.*) określenie wykonawcze: umiarkowanie.

moderatore

moderator.

modern dance (*ang.*)

taniec nowoczesny. Pionierką tańca nowoczesnego była Isadora Duncan. [Frittella, 2005]

modernismo

(*szt.*) modernizm.

modernista

(*rzec.*) modernista, modernistka.

modernista

(*przym.*) modernistyczny.

modernistico

(*szt.*) modernistyczny.

modernità

(*szt.*) nowoczesność, modernizm, okres w dziejach sztuki (1860–1970). [Journot, 2007]

moderno (1)

nowoczesny.

arte moderna, współczesna sztuka
danza moderna, taniec nowoczesny
poesia moderna, współczesna poezja
musica moderna, muzyka nowocześnie, modernizm w muzyce

moderno (2)

współczesny, nowożytny.
tempi moderni, czasy obecne, współczesność

modulabile

o głosie, śpiewie, dający się modulować.

modulare

modulować głos, śpiew.

modulatamente

modulując głos, śpiew.

modulation (*ang.*)

(*zob.* modulazione).

modulato

modulowany głos, śpiew.

modulatore

(*rzec.*) modulator.

modulatore

(*przym.*) modulujący, modulowany.

modulatrice

(*zob.* modulatore, *rzec.*)

modulazione

(*muz.*) modulacja.

modulazione d'ampiezza

modulacja amplitudy.

modulazione della voce

(*zob.* intonazione).

modulazione di frequenza

modulacja częstotliwości.

modulazione incrociata

modulacja skrośna.

modulo

(*zob.* questionario).

mogul (*ang.*)

(*kin.*) szef jednej z największych wytwórni filmowych w USA (*zob.* major) lub szef imperium medialnego.

moiré (*fr.*)

(*kin.*) mora, rozproszenie obrazu. [Hendrykowski, 1994]

mold maker (*ang.*)

(*kin.*) konstruktor makiet, modeli (*zob.* costruttore di modellini). [Frittella, 2005]

molevator (*ang.*)

(*kin.*) statyw z silnikiem.

molletta da bucato

klamerka (np. do wieszania bielizny, zdjęć).

moltiplicare

mnożyć.

molto

bardzo.

momenti musicali

(*muz.*) moments musicaux.

momento clou

(*zob.* clou).

momento cruciale

punkt zwrotny.

monaco guerriero

(postać) mnich-wojownik.

mondo artistico

świat artystyczny.

mondo fiabesco

świat baśni.

mondo letterario

świat literacki.

mondo movie (*ang.*)

(*kin.*) film sensacyjny, przepełniony scenami przemocy i seksu.

mondo possibile

świat możliwy (*por.* finzione).

mondovisione

(*tv*) transmisja przekazywana przez satelitę i odbierana na każdym kontynencie. [Frittella, 2005]

money-maker (*ang.*)

(*kin.*) określenie artysty, który przynosi ogromne zyski. [Frittella, 2005]

monitor

monitor.

monitor di controllo

monitor kontrolny.

monitor di servizio

monitor serwisowy.

monitor room (*ang.*)

(*zob.* cabina fonica).

mono

zapis dźwięku w systemie mono
(*zob.* monofonia).

monocromatico

monochromatyczny, jednobarwny
(*zob.* monocromo).

monocromia

monochromatyzm, monochromia.

monocromo

(*szt., fot.*) monochromatyczny, jednobarwny, monochrom, malowidło jednobarwne.

monodia

(*muz.*) monodia, śpiew jednogłosowy.

monodie (*gr.*)

(*zob.* monodia).

monodirezionale

(*zob.* microfono monodirezionale).

monodramma (1)

(*teatr.*) monodram, utwór dramatyczny, w którym występuje jedna postać (bohater/aktor). [Kosiński, 2006]

monodramma (2)

(*zob.* melologo).

monodramma polifonico

(*teatr.*) monodram polifoniczny.
[Sarrazac, 2010, 2012]

monofonia

monofonia.

monofonico

monofoniczny.

monogatari (*jap.*)

(*lit.*) opowieść, historia lub bajka o charakterze literackim. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

monografia

(*lit.*) monografia.

monogrammista

artysta/artystka podpisujący/a się inicjałami.

monologo

(*lit., teatr.*) monolog, dłuższa wypowiedź jednej postaci kierowana do siebie lub do widzów. [Kosiński, 2006]

monologo comico

(*teatr.*) monolog komiczny.

**monologo di riflessione
o di decisione**

(*teatr., lit.*) monolog refleksyjno-decyzyjny.

monologo drammatico

(*teatr.*) monolog dramatyczny.

monologo interiore

(*teatr., lit.*) monolog wewnętrzny.

monologo lirico

(*lit.*) monolog liryczny.

monologo narrativo

(*lit.*) monolog narracyjny.

monologo tecnico

monolog narracyjny.

monologue (*ang.*)

(*zob.* monologo).

monomito

(*lit.*) monomit, podróż podejmowana przez mitycznego bohatera; w narratologii oznacza każdą opowieść, która składa się z pięciu etapów podróży protagonisty (Joseph Campbell sformułował tę koncepcję w *Bohaterze o tysiącu twarzy*) (*por.* piramida di Freytag).

monopod (*ang.*)

(*kin.*) monopod, statyw do kamery na jednej nodze.

monoscopio

(*tv*) monoskop, rodzaj lampy analizującej.

monster movie (*ang.*)

(*kin.*) film o potworach.

montage (*ang.*)

(*zob.* tormentone 2).

montaggio

(*kin.*) montaż filmowy. [Miczka, 1998, Journot, 2007]

tavolo di montaggio, stół montażowy
software per il montaggio video,
edytor wideo

montaggio all'americana

(*kin.*) montaż używający naprzemiennie planu i kontrplanu w celu podkreślenia rytmu narracji audio-wizualnej. [Miczka, 1998; Arijon, 2002, 2008; Frittella, 2005]

montaggio alternato

(*kin.*) naprzemienne montowanie ujęć, montaż równoległy, montaż akcji równoczesnych. [Miczka, 1998; Journot, 2007; Frittella, 2005; Amiel, 2006]

montaggio analitico

(*zob.* montaggio classico).

montaggio analogico

(*kin.*) montaż dwóch scen lub dwóch różnych historii, z których druga służy wyjaśnieniu pierwszej. [Frittella, 2005]

montaggio cinematografico

(*kin.*) montaż filmowy. [Miczka, 1998; Amiel, 2006; Arijon, 2002, 2008]

montaggio classico

(*kin.*) klasyczny montaż cięty, montaż tradycyjny w klasycznym kinie narracyjnym. [Miczka, 1998; Amiel, 2006]

montaggio cubista

(*kin.*) „montaż kubistyczny”, typ montażu, w którym ujęcia nachodzą na siebie. [Journot, 2007]

montaggio definitivo

(*kin.*) montaż końcowy. [Amiel, 2006]

montaggio del suono

(*kin.*) montaż dźwiękowy.

montaggio delle attrazioni

(*kin.*) teoria wymyślona przez rosyjskiego reżysera Siergieja Michajłowicza Eisensteina w roku 1924, zgodnie z którą teatr i kino powinny być używane w celu wywoływania ekstremalnych emocji u widzów. Montaż ma polegać na zestawieniu ze sobą elementów atrakcyjnych niezależnych od siebie i posiadających swój własny łańdunek emocjonalny. Zestawienie ich razem ma wywołać nowe silne emocje, będące wypadkową zestawionych ze sobą elementów. [Amiel, 2006; Frittella, 2005]

montaggio di audio digitale

(*av.*) edytor audio.

montaggio di un film

(*kin.*) montaż filmu. [Miczka, 1998; Amiel, 2006]

montaggio digitale

(*kin.*) montaż cyfrowy.

montaggio in macchina

(*zob.* premontaggio). [Miczka, 1998; Amiel, 2006]

montaggio interno

(*kin.*) montaż wewnątrzjęciowy. [Arijon, 2002, 2008]

montaggio invisibile

(*zob.* montaggio classico).

montaggio lineare

(*kin.*) montaż linearny. [Miczka, 1998]

montaggio narrativo

(*zob.* montaggio classico).

montaggio nascosto

(*kin.*) montaż dokonywany bezpośrednio w trakcie filmowania, a więc na etapie produkcji. [Arijon, 2002, 2008; Frittella, 2005]

montaggio non-lineare

(*kin.*) montaż nieliniowy. [Frittella, 2005]

montaggio off line

(*kin.*) montaż offline, montaż plików offline w niskiej rozdzielczości i z dużą kompresją. [Frittella, 2005]

montaggio on line

(*kin.*) montaż online, montaż plików w pełnej rozdzielczości i bez kompresji. [Frittella, 2005]

montaggio parallelo

(*kin.*) montaż równoległy, montaż akcji równoczesnych. [Miczka, 1998; Dąbał, Andrejew, 2005; Journot, 2007; Amiel, 2006; Frittella, 2005]

montaggio preliminare

(*kin.*) wstępny montaż filmu. [Ari-jon, 2002, 2008]

montaggio scena

(*kin.*) montaż sceniczny.

montaggio suono

(*kin.*) montaż dźwięku.

montaggio virtuale

(*kin.*) montaż wirtualny.

montare

(*kin.*) zmontować film.

montato

(*teatr.*) o aktorze: zaangażowany (*zob.* attore montato, pubblico ben montato).

montatore (1)

monter.

montatore (2)

(*kin.*) montażysta, montażyстка. [Frittella, 2005]

montatore cinematografico

(*kin.*) montażysta filmowy.

montatore degli effetti sonori

(*kin.*) montażysta dźwięku.

montatore dei dialoghi

(*kin.*) montażysta dialogów. [Frittella, 2005]

montatore del suono

(*zob.* montatore degli effetti sonori).

montatore della colonna musicale

(*zob.* montatore degli effetti sonori).

montatura (1)

(*kin.*) montowanie, montaż.

montatura (2)

(*fol.*, *kin.*) tubus obiektywu wraz z przysłoną, migawką i regulacją ostrości. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

montatura delle diapositive

oprawianie slajdów.

montatura giornalistica

(*dzien.*) kaczka dziennikarska.

montée des marches (fr.)

(*kin.*) *montée des marches*, wejście gwiazd po schodach prowadzących do Pałacu Festiwalowego (Festiwal w Cannes).

Montréal World Film Festival

(*kin.*) Festiwal Filmowy w Montrealu.

monumento

(*przen.*) dzieło pomnikowe, monumentalne.

mood light (ang.)

nastrojowe oświetlenie.

mood music (ang.)

(*muz.*) nastrojowa muzyka.

mood programming (ang.)

(*tv*) ramówka składająca się z programów o podobnej tematyce i wywołujących te same emocje i nastrój. [Frittella, 2005]

moppet (ang.)

aktor dziecięcy.

moralità

(*teatr.*) moralitet. Gatunek dramatyczny ukształtowany w XIV wieku na północy Europy (szczególnie popularny w Anglii i we Francji), podnoszący tematykę wyłącznie religijną. Moralitety przedstawiały życie pojedynczego bohatera, stojącego przed wyborem pomiędzy

złem a dobrem, który nie posiadał żadnych cech jednostkowych lub narodowych i tym samym stawał się uosobieniem całej ludzkości (Everyman). Istotną cechą moralitetu była tzw. psychomachia, w której o duszę bohatera walczyły personifikacje cnót i grzechów (np. Dobro, Zło, Zawieść, Wiara, Pycha itp.). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

moralité (fr.)

(*zob.* *moralità*).

moralities (ang.)

(*teatr.*) moralitety (*por.* *moralità*, *sacra rappresentazione*).

morality play (ang.)

(*zob.* *moralità*, *sacra rappresentazione*).

mordace

kąśliwy, zjadliwy (*zob.* *critica mordace*).

mordente

(*muz.*) mordent, ozdobnik.

morendo

(*muz.*) określenie nakazujące wykonawcy zwalnianie tempa.

moresca

taniec sceniczny pochodzenia maurkańskiego z XV i XVII wieku.

Morfeo

Morfeusz.

morgue (ang.)

(kin.) dosł. „kostnica”. W żargonie: filmoteka.

mormorando

(muz.) śpiew z zamkniętymi ustami.

morphing

(kin.) morfing, technika stosowana przede wszystkim w kinie (animacja), polegająca na płynnym przejściu jednego obrazu w drugi. [Journal, 2007; Frittella, 2005]

morsetti

zacisk, końcówka.

morto resuscitato

(postać) umarły wskrzeszony do życia.

Moscow International Film Festival

(kin.) Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Moskwie (ros. Московский международный кинофестиваль).

mosso

(muz.) szybko, ruchliwie.
meno mosso, wolniej
più mosso, szybciej

mostra

(szt.) wystawa.

mostra fotografica

(fot.) wystawa fotograficzna.

Mostra Internazionale d'Arte Cinematografica

(kin.) Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Wenecji.

mostro sacro

artysta legenda, mistrz.

motion action (ang.)

(kin.) ruch kamery. [Bocian, Zabłocki, 2008]

motion analysis camera (ang.)

(kin.) kamera ultraszybka, potrafiąca uchwycić zjawiska o bardzo dużej prędkości. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

motion capture (ang.)

(kin.) przechwytywanie ruchu, analiza ruchów postaci i przeniesienie jej do komputera. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

motion picture (ang.)

(zob. cinematografo).

motion-control system (ang.)

(kin.) system kontrolowania ruchu, urządzenie umożliwiające realizację zdjęć trikowych. [Hendrykowski, 1994; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

motivazione

(*teatr.*) motywacja. W teorii teatru rozróżniamy dwie interpretacje pojęcia motywacji: motywację zachowań postaci (prezentację motywów i pobudek kierujących działaniami bohaterów) oraz motywację akcji, która odnosi się do racjonalności i logiczności elementów akcji dramatycznej. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

motivo (1)

wątek, motyw.

motivo (2)

(*szt.*) motyw, wzór. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]

motivo (3)

(*muz.*) motyw.

moto

(*muz.*) ruch (*zob.* con moto, movimento).

Motor! (ang.)

(*zob.* Motore!).

motore

silnik.

Motore!

(*kin.*) polecenie reżysera do operatora, aby zacząć filmować.

Motore partito!

(*kin.*) nagrywanie, wyświetlanie (*zob.* Azione!).

motto

(*zob.* massima).

motus (łac.)

(*zob.* moto).

mouse (ang.)

myszka.

Mouse House (ang.)

(*kin.*) wytwórnia Walta Disneya w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

Move! (ang.)

(*zob.* Esci!).

movie (ang.)

(*kin.*) film.

movie brats (1) (ang.)

(*kin.*) określenie kinomanów używane w latach 60. XX wieku. [Frittella, 2005]

movie brats (2) (ang.)

(*kin.*) przydomek reżyserów: Martina Scorsese, Francis Forda Coppoli, Georga Lucasa, Stevena Spielberga i Briana De Palmy, którzy zrewolucjonizowali Hollywood w latach 70. XX wieku swoimi hitami kinowymi.

movie buff (ang.)

(*kin.*) kinoman, pasjonat kina.

movie house (ang.)

(*kin.*) kino, sala filmowa.

moviedom (*ang.*)

(*kin.*) świat kina.

moviegoer (*ang.*)

(*zob.* filmgoer).

movimento

(*teatr.*) ruch sceniczny.

doppio movimento, podwójny ruch

movimento artistico

ruch artystyczny.

movimento cinematografico

(*kin.*) nurt artystyczny w kinematografii. [Wojnicka, Katafiasz, 2005]

movimento di macchina

(*kin.*) ruch kamery.

movimento panico

(*teatr.*) ruch paniczny (z francuskiego *mouvement panique*); ruch artystyczny stworzony przez Rolanda Topora, Alejandro Jodorowskiego oraz Fernando Arrabala, inspirujący się głównie teoriami Antonina Artauda.

moviola (1)

(*kin.*) dźwiękowy aparat projekcyjny.

moviola (2)

stół montażowy do obróbki filmów. [Arijon, 2002, 2008]

moviola verticale

(*zob.* accoppiatrice).

mozzafiato

niesamowity, oszałamiający.

MPP

(*zob.* medio primo piano).

Mr. Sands (*ang.*)

(*teatr.*) hasło używane w teatrach w dawnych czasach na określenie pożaru w teatrze, żeby nie wzbudzać paniki widzów. [Frittella, 2005]

M.S. (*ang.*)

medium shot (*zob.* campo medio).

MTV (*ang.*)

(*muz.*) Music Television, amerykańska stacja telewizyjna nadająca muzykę. [Frittella, 2005]

muckraking (*ang.*)

(*dzien.*) działalność reporterów i dziennikarzy polegająca na wyszukiwaniu i upublicznianiu skandali oraz niewygodnych informacji o ludziach i organizacjach. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

mug shot (*ang.*)

(*zob.* dettaglio).

muletto

wózek podnośnikowy.

mulo

(*zob.* muletto).

multicamera (*ang.*)

(*kin., tv*) scena filmowana z kilku kamer. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

multicast (*ang.*)

(*tv*) multemisja.

multidirezionale

(*zob. microfono multidirezionale*).

multilateral (*ang.*)

(*zob. multilaterale 2*).

multilaterale (1)

wielostronny.

multilaterale (2)

(*tv*) transmisja dla wielu stacji nadawczych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

multimedia

multimedia.

multimediale

(*av.*) multimedialny (*zob. teatro multimediale*).

multipath movie (*ang.*)

(*kin.*) film interaktywny w Internecie lub na CD, który pozwala widzom zmieniać kierunki narracji. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

multiple run (*ang.*)

(*rad., tv*) powtórka; ponownie emitować program telewizyjny, wznowiać

emisje serialu telewizyjnego (*zob. seconda visione*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

multiple setting (*ang.*)

(*teatr.*) aranżacja sceny w taki sposób, że została podzielona na części reprezentujące różne pomieszczenia i scenografie. Zmiana sceny jest związana z przejściem aktora z jednej części do drugiej. Technika ta była używana w dramacie średniowiecznym.

multiple-camera production

(*ang.*)

(*tv*) produkcja telewizyjna, w której używanych jest kilka kamer równocześnie dla sfilmowania tej samej sceny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

multiple-picture performer

(*ang.*)

aktor zatrudniony jednocześnie przy dwóch lub więcej filmach.

multiplex

(*zob. cinema multisala*).

multiplex televisivo

(*tv*) multipleks telewizyjny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

multiplexing (*ang.*)

(*tv*) multipleksowanie, przesyłanie tym samym torem (np. wiadomości, sygnałów).

multipresa (1)

wielokierunkowy, różnokierunkowy, wielotorowy, wielokanałowy.

multipresa (2)

gniazda wtyczkowe.

multisala

(*zob.* cinema multisala). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

multistandard (ang.)

multistandardowy.

multitraccia

utwór wielościeżkowy.

Munsell

(*zob.* sistema Munsell).

muoversi a tempo di musica

poruszać się w takt/rytm muzyki.

mural

mural.

murale

ścienny, mural.

muraletto

mały mural.

muralista

twórca murali.

musa

muza.

musalsalat (arab.)

(*tv*) telenowela w języku arabskim.

Muscles from Brussels (ang.)

przezwiśko aktora Jean-Claude'a Van Damme.

muse

muzy.

museo teatrale

(*teatr.*) muzeum teatralne.

music adviser (ang.)

(*muz.*) konsultant muzyczny (*zob.* consulente tecnico musicale). [Frittella, 2005]

music editor (ang.)

(*zob.* montatore della colonna musicale).

music mixer (ang.)

(*zob.* montatore della colonna musicale).

music & news

(*rad.*) muzyka i informacje.

music scene (ang.)

(*muz.*) scena muzyczna.

music selector (ang.)

(*zob.* delegato musicale).

music under (ang.)

(rad.) ściszać podkład muzyczny, żeby było wyraźnie słyszeć dialogi. [Frittella, 2005]

music up (ang.)

(rad.) podgłośnić podkład muzyczny, żeby wyciszyć dialogi. [Frittella, 2005]

musica (1)

muzyka.

fare musica, muzykować

mettere in musica, komponować muzykę

spartito di musica, partytura

insegnante di musica, nauczyciel muzyki

lezione di musica, lekcja muzyki

studiare musica, studiować muzykę

musica (2)

partytura, nuty.

leggere la musica, grać z nut

musica (3)

orkiestra, zespół, grajkowie.

la musica del regimento, orkiestra pułkowa

arriva la musica, orkiestra nadchodzi

musica (4)

melodia.

musica acustica

(muz.) muzyka akustyczna.

musica antica

(muz.) muzyka dawna.

musica barocca

(muz.) muzyka barokowa.

musica beat

(muz.) beat, nurt muzyki pop-rockowej.

musica classica

(muz.) muzyka klasyczna.

musica colta

(muz.) muzyka poważna.

musica corale

(muz.) muzyka chóralna.

musica concertata

(muz.) muzyka polifoniczna.

musica concreto

(muz.) muzyka konkretna (zob. musica polifonica).

musica contemporanea

(muz.) muzyka współczesna.

musica country

(muz.) muzyka country.

musica d'ambiente

(muz.) ambient, gatunek eksperymentalnej muzyki elektronicznej.

musica d'avanguardia

(zob. musica sperimentale).

musica d'orchestra

(muz.) muzyka orkiestrowa.

musica da ballo

(muz.) muzyka taneczna.

musica da camera

(muz.) muzyka kameralna.

musica dance

(muz.) dance.

musica di fondo

(muz.) podkład muzyczny.

musica di repertorio

(muz.) nagrane ścieżki dźwiękowe znajdujące się w repozytorium, które mogą być później wypożyczone do filmów.

musica di scena

(muz.) muzyka sceniczna.

musica digitale

(muz.) muzyka cyfrowa.

musica elettroacustica

(muz.) muzyka elektroakustyczna.

musica elettronica

(muz.) muzyka elektroniczna.

musica etnica

(muz.) muzyka etniczna.

musica figurativa

(muz.) muzyka figuracyjna.

musica folk

(muz.) folk.

musica heavy metal

(muz.) heavy metal.

musica house

(muz.) house.

musica incidentale

(zob. musiche di scena).

musica indipendente

(muz.) muzyka niezależna.

musica industriale

(muz.) industrial.

musica italiana

(muz.) muzyka włoska.

musica latina

(muz.) muzyka latynoska.

musica leggera

(muz.) muzyka lekka (zob. musica pop).

musica meccanica

(muz.) mechaniczna muzyka.

musica medievale

(muz.) muzyka średniowieczna.

musica metal

(muz.) metal.

musica minimalista

(muz.) minimalistyczna muzyka.

musica mixata

(muz.) zmiksowana muzyka.

musica moderna

(muz.) nowoczesna muzyka.

musica new age

(muz.) muzyka new age.

musica orchestrale

(muz.) muzyka symfoniczna.

musica per coro e orchestra

(muz.) utwór na chór i orkiestrę.

musica polifonica

(muz.) muzyka polifoniczna.

musica polifonica fiamminga

(muz.) szkoła franko-flamandzka.

musica polifonica moderna

(muz.) współczesna muzyka polifoniczna.

musica polifonica**rinascimentale**

(muz.) renesansowa muzyka polifoniczna.

musica pop

(muz.) muzyka pop.

musica popolare

(muz.) muzyka ludowa.

musica religiosa

(muz.) muzyka kościelna.

musica rock

(muz.) muzyka rockowa.

musica romantica

(muz.) muzyka romantyczna.

musica sacra

(muz.) muzyka kościelna.

musica seriale

(muz.) muzyka serialna, technika serialna, serializm.

musica sinfonica

(muz.) muzyka symfoniczna.

musica sperimentale

(muz.) muzyka eksperymentalna.

musica strumentale

(muz.) muzyka instrumentalna.

musica tradizionale

(muz.) muzyka ludowa, tradycyjna.

musica vocale

(muz.) muzyka wokalna.

musicabile

melodyjny, muzyczny.

musicabilità

muzykalność.

musical

(*teatr.*) (*zob.* musical comedy) musical, współczesny typ muzycznego przedstawienia scenicznego. Piosenki i tańce są nierozdzielnie związane z akcją widowiska (*zob.* commedia musicale). [La Polla, Monteleone, Bourget, 2002; Semil, Wyśńska, 1980; Journot, 2007; Kosiński, 2006]

musical comedy (ang.)

(*teatr.*) przedstawienie teatralne składające się z recytacji, muzyki, śpiewu i tańca.

musical composer (ang.)

(*zob.* compositore delle musiche del film).

musical director (ang.)

(*zob.* direttore musicale).

musical peplum (ang.)

(*kin.*) gatunek filmowy popularny w latach 40. i 50. XX wieku (*zob.* peplum). [Frittella, 2005]

musical play (ang.)

(*zob.* musical). [La Polla, Monteleone, Bourget, 2002]

musical prescoring (ang.)

(*zob.* commento preregistrato).

musical score (ang.)

(*teatr., muz.*) partytura, zapis muzyczny (*zob.* commento musicale). [Frittella, 2005]

musical soundtrack timing (ang.)

(*zob.* minutaggio).

musicalità

(*zob.* melodia).

musicalmente

muzycznie.

musicante

muzykujący, grający.

musicare

(*muz.*) komponować, układać muzykę.

musicarello

(*kin.*) gatunek filmowy, który pojawił się we Włoszech w latach 50. XX wieku. Jego cechą charakterystyczną była obecność występujących w nim młodych śpiewaków. [Frittella, 2005]

musicartoon (ang.)

(*kin.*) muzyczny film animowany.

musicassetta (1)

magnetofon kasetowy.

musicassetta (2)

kaseta magnetofonowa (*zob.* audio-cassetta).

music-hall (ang.)

(*teatr., muz.*) music-hall, angielskie widowisko typu rewiowo-kabaretowego z piosenkami i numerami ko-

micznymi. [Semil, Wyśńska, 1980; Kosiński, 2006]

musiche di scena

(muz.) przypadkowa muzyka, muzyka towarzysząca, np. w programie telewizyjnym.

musichiere

śpiewak, grajek.

musicì

muzycy (zob. musicista).

musicista

kompozytor, muzyk.

musicista jazz

muzyk jazzowy.

musico

(przym.) melodyjny, muzyczny, śpiewny.

musicologia

muzykologia.

musicologico

muzykologiczny.
studi musicologici, studia muzykologiczne

musicologo

muzykolog.

musicomane

meloman.

musicomania

zamiłowanie do muzyki, muzyczna pasja.

musicoterapia

muzykoterapia (zob. meloterapia).

Musikdrama (niem.)

(zob. dramma musicale).

muster (ang.)

(kin.) kopia wzorcowa.

muta in...

(muz.) dosł. „zamień na”, określenie w partyturze orkiestrowej.

muta vocale

mutacja głosu.

mute (ang.)

(kin.) negatyw lub kopia bez ścieżki dźwiękowej, film niemy; wyciszenie. [Bocian, Zabłocki, 2008]

mûthos (gr.)

(zob. mythos).

muting (ang.)

(rad.) blokada szumów, wyciszenie.

muto

(kin.) film niemy (zob. film muto).
[Lubelski, Sowińska, Syska, 2010; Journot, 2007]

mutoscopio

mutoskop, urządzenie zawierające walec ze zdjęciami (od 800 do 1000 zdjęć). [Frittella, 2005]

Mutual Broadcasting System

(*ang.*)

(*rad.*) amerykańska sieć radiowa działająca od 1934 do 1999 roku.

MW (*ang.*)

(*rad.*) medium waves (*zob.* onde medie).

mystery (*ang.*)

(*kin.*) film kryminalny (*zob.* giallo).

mystery plays (*ang.*)

(*teatr.*) misteria (*zob.* sacra rappresentazione).

MystFest

(*kin.*) włoski festiwal filmowy, na którym pokazywane są kryminały, horrory, thrillery. [Frittella, 2005]

mythos (*gr.*)

(*teatr.*) mythos, oznacza opowiadanie, opowiadanie fikcyjne. Arystoteles określa tym terminem fabułę dramatu, rozumianą jako podstawową strukturę dzieła dramatycznego (struktura fabularna); jeden z sześciu elementów, z których składa się tragedia (lexis, mythos, ethos, dianoia, melos, opsis). [Frittella, 2005; Chizińska, Czerwińska, Bu-

dzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012; Kaczmarek, 2008, 2010]

N**nabe theater** (*ang.*)

(*kin.*) neighbourhood theater, kino w USA na peryferiach miasta.

nabismo

(*szt.*) nabizm.

nacchera

(*muz.*) kastaniety.

naccherare

grać na bębnach.

nacchere

(*zob.* nacchera).

naccherino

grający na kastanietach.

Nagra

Nagra, seria magnetofonów opracowanych przez Stefana Kudelskiego, szwajcarskiego wynalazcę pochodzenia polskiego. [Frittella, 2005]

naide

(*mit.*) nimfa wodna.

name-actor (*ang.*)

aktor bardzo dobrze znany publiczności. [Frittella, 2005]

name-part (*ang.*)

(*teatr., kin.*) rola tytułowa. [Frittella, 2005]

Nannarella

przezwiśko aktorki Anny Magnani.

narrabile

nadający się do opowiedzenia.

narrare

opowiadać.

narrare la biografia

opowiadać historię życia.

narrare le vicende

opowiadać zdarzenia, przygody.

narratage (*ang.*)

(*kin.*) technika narracji filmowej wymyślona przez Prestona Sturgesa, w której bohater bierze udział w dramatycznej interakcji z pozostałymi, a jednocześnie wraca do wydarzeń z przeszłości i również je relacjonuje. [Frittella, 2005]

narrativa

(*lit.*) narracja. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

narrativa ottocentesca

(*lit.*) proza XIX-wieczna.

narrativa contemporanea

(*lit.*) proza współczesna.

narrativamente

opisowo.

narrative (*ang.*)

(*lit.*) fabuła, tekst narracji.

narrative lead (*ang.*)

(*lit.*) wstęp, wprowadzenie w opis wydarzenia. [Bocian, Zabłocki, 2008]

narrative track (*ang.*)

(*kin.*) ścieżka dźwiękowa zawierająca tekst narracji. [Bocian, Zabłocki, 2008]

narrative title (*ang.*)

(*zob.* sottotitolo).

narrativo

dotyczący prozy, opisowy, narracyjny.

narratologia

(*lit., kin.*) narratologia (*zob.* focalizzazione). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Bal, 2012; Journot, 2007]

narrator (*ang.*)

(*zob.* narratore).

narratore

narrator (*zob.* focalizzazione, narrazione). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

narratore delegato

(*zob.* narratore interno, enunciazione, focalizzazione). [Journot, 2007]

narratore esterno

(*lit., kin.*) narrator trzecioosobowy (*por.* narratore interno, *zob.* focalizzazione esterna).

narratore eterodiegetico

(*lit., kin.*) narrator jest jedynie obserwatorem historii, którą przedstawia.

narratore extradiegetico

(*lit.*) narrator ekstradiegetyczny, narrator, który zwraca się bezpośrednio do odbiorcy. [Genette, 1972; Deleyto, 1991; Manfred, 1997]

narratore incorniciato

(*zob.* cornice narrativa).

narratore interno

(*lit.*) narrator pierwszoosobowy (*por.* narratore esterno).

narratore intradiegetico

(*lit.*) narrator intradiegetyczny; narrator, który zwraca się bezpośrednio do bohaterów, a nie do odbiorcy. [Genette, 1972; Deleyto, 1991; Manfred, 1997]

narratore nascosto

(*lit.*) narrator ukryty poza opowiadanym światem. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

narratore omodiegetico

(*lit.*) narrator jest również bohaterem historii, w którą jest uwikłany.

narratore palese

(*zob.* narratore omodiegetico).

narratorio

opisowy, narracyjny.

narratrice

narratorka.

narrazioncella

opowiadanko.

narrazione

narracja, opowiadanie.

narrazione cinematografica

(*kin.*) narracja filmowa (*zob.* trama filmica). [Wojnicka, Katafiasz, 2005]

narrazione del cinema

(*zob.* narrazione cinematografica).

narrazione omodiegetica

(*lit.*) narracja odautorska.

narrazione polifonica

(*lit.*) narracja polifoniczna.

narrazioni fantastiche

(*lit.*) opowiadania fantastyczne.

narrazioni mitologiche

(*lit.*) opowiadania mitologiczne.

narrow (*ang.*)

bliski.

narrow angle lens (*ang.*)

teleobiektyw (*zob.* teleobiettivo).

narrow band (*ang.*)

pasmo fal elektromagnetycznych.

narrow gauge film (*ang.*)

(*kin.*) film wąskotaśmowy.

narrowcasting (*ang.*)

(*tv*) transmisja przeznaczona dla ograniczonej grupy osób (jak w przypadku telewizji płatnej czy kablowej) w przeciwieństwie do nadawania ogólnego (*zob.* broadcasting).

nastro

taśma (*zob.* registratore a nastro). *dischi, dischetti e nastri per la registrazione e la riproduzione del suono e/o di immagini*, płyty, dyski i taśmy do nagrywania i odtwarzania dźwięku i/lub obrazu

nastro adesivo

taśma klejąca.

nastro audio digitale

cyfrowa taśma audio.

Nastro d'argento

(*kin.*) nagroda filmowa przyznawana od 1946 roku przez Włoski Narodowy Syndykat Dziennikarzy Filmowych w blisko trzydziestu kategoriach i wręczana w Amfiteatrze w Taorminie. [Frittella, 2005]

nastro d'arrivo

(*kin.*) startówka, rozbiegówka taśmy.

nastro di celluloido

taśma filmowa.

nastro di partenza

(*zob.* nastro d'arrivo).

nastro gommato

taśma samoprzylepna.

nastro isolante

taśma izolacyjna.

nastro magnetico

taśma magnetyczna.

nastro trasportatore

przenośnik taśmowy.

nastro video

(*zob.* nastro magnetico).

National Amusements (*ang.*)

(*kin.*) sieć ponad 1300 sal kinowych zlokalizowanych przede wszystkim w Nowej Anglii w USA.

National Association**of Theatre Owners** (*ang.*)

(*teatr.*) stowarzyszenie właścicieli teatrów w USA.

National Broadcasting**Company** (*ang.*)

(*tv*) amerykańska sieć telewizyjna.

National Public Radio (*ang.*)

amerykańska organizacja medialna.

National Theatre of Ireland

(*zob.* Abbey Theatre).

NATO (*ang.*)

(*zob.* National Association of Theatre Owners).

naturale

naturalny, naturalność. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

naturezza

naturalność.

naturalismo

(*lit., teatr.*) naturalizm (*zob.* drama naturalista, teatro naturalista). [Matuszek, 2008; Pavis, 1996, 1998, 2002]

naturalista

przedstawiciel naturalizmu.

naturalisticamente

naturalistycznie.

naturalistic animation (*ang.*)

(*kin.*) rodzaj animacji, której zadaniem jest próba jak najwierniejszego odwzorowania rzeczywistości, a przedmioty i osoby są narysowane w sposób niemal hiperrealistyczny (*por.* abstract animation). [Frittella, 2005]

naturalistico

(*lit., teatr.*) naturalistyczny (*zob.* rappresentazione naturalistica, naturalismo, teatro naturalista).

rappresentazione naturalistica della realtà, naturalistyczne przedstawienie rzeczywistości

Natural Vision (*ang.*)

pierwsza technologia 3D wynaleziona przez Milтона Gunzberga. [Frittella, 2005]

naturamorista

(*szt.*) malarz <malarka> martwej natury.

nazionalpopolare

(*tv*) *dosł.* „narodowo-ludowy/popularny”, termin ukuty przez Antonio Gramsciego na określenie fenomenu kulturowego, który miał wyrażać wartości całego społeczeństwa bez względu na przynależność klasową. Termin ten pojawił się również w telewizji włoskiej jako synonim programów o niskim poziomie. [Frittella, 2005]

nazisploitation

(*kin.*) podgatunek kina eksploatacji z wątkami nazistowskimi.

NBC

(*zob.* National Broadcasting Company).

NC-17 (*ang.*)

kategoria cenzury amerykańskiej (*zob.* CARA).

nebbia

(*tv*) *dosl.* „mgła”, zakłócenie obrazu spowodowane słabym sygnałem. [Frittella, 2005]

necessità

(*zob.* probabilità).

needle drops (*ang.*)

(*kin., rad.*) krótkie utwory lub fragmenty utworów pochodzące z różnych nagrań, które następnie trzeba wkomponować w ścieżkę dźwiękową. [Frittella, 2005]

needle time (*ang.*)

(*rad.*) ograniczenie czasowe uzgodnione dla transmisji radiowej zarejestrowanej muzyki.

negative (*ang.*)

(*zob.* pellicola per negativi, negativo).

negative cutter (*ang.*)

(*zob.* addetto al taglio del negativo).

negative film insurance (*ang.*)

(*kin.*) ubezpieczenie, które obejmuje zniszczenie lub zgubienie kliszy filmowej.

negative log sheet (*ang.*)

(*zob.* bollettino).

negative matcher (*ang.*)

(*zob.* addetto al taglio del negativo).

negativo

(*zob.* pellicola per negativi).

negativo a colori

(*fot.*) negatyw kolorowy.

negativo colonna

(*fot.*) negatyw zmieszanego dźwięku.

negativo originale

(*fot.*) negatyw oryginalny.

negativo per controtipo

(*fot.*) dupnegatyw. Materiał fotograficzny używany przy duplikowaniu.

negro magico

drugoplanowa postać (czarnoskóry), która przychodzi z pomocą białym bohaterom.

negro spirituals (*ang.*)

(*muz.*) religijne śpiewy afroamerykańskie.

neoavanguardia

(*szt.*) kierunek w kulturze i sztuce lat 60. XX wieku nawiązujący do kulturowego buntu z początku XX wieku (*zob.* avanguardia).

neoclassicismo

neoklasycyzm.

neofan (*ang.*)

(*tv*) w żargonie fanów seriali nowy członek fanklubu danego serialu lub sagi filmowej.

neoimpressionismo

(*szt.*) neoimpresjonizm, kierunek w malarstwie francuskim, w którym począwszy od około 1880 roku proponowano zreformowanie impresjonizmu (Georges Seurat, Paul Signac, Camille i Lucien Pissarro, Henri Edmond Cross).

neorealismo

(*lit., kin.*) neorealizm, włoski ruch artystyczny występujący w literaturze i przede wszystkim w filmie, który ukazywał dramaty zwykłych ludzi zmagających się z trudną sytuacją materialną. Termin wprowadził Antonio Pietrangeli na określenie problematyki społecznej poruszanej w kinie włoskim w latach 1943–1955 (Luchino Visconti, Roberto Rossellini, Vittorio De Sica, Giuseppe De Santis, Michelangelo Antonioni, Federico Fellini, Francesco De Robertis). [Lizzani, 1982; Aprà, Rossellini,

Iaccio, 2006; Fanara, 2000; Faldini, Fofi, 1979]

neorealismo rosa

(*kin.*) neorealizm różowy, komediowy nurt włoskiej kinematografii lat 50. XX wieku. [Aprà, Rossellini, Iaccio, 2006; Fanara, 2000; Miccichè, 2002; Faldini, Fofi, 1979]

neoromanticismo

neoromantyzm.

neotelevisione

(*tv*) neotelewizja. Termin zapoczątkowany w latach 80. XX wieku przez Umberta Eco. Definiuje rodzaj telewizji, w której dominuje ograniczenie informacji zewnętrznych oraz maksymalizacja treści wewnętrznych.

nerd (*ang.*)

(postać) maniak komputerowy, najczęściej młody chłopak w okularach, który pomaga głównemu bohaterowi. Jako ofiara przemocy, może działać wspólnie ze złym charakterem.

nero (1)

czarny.

nero (2)

(*tv*) brak obrazu w sygnale audio-video.

Nero!

(*teatr.*) polecenie zgaszenia światel na sali i scenie.

nesting (*ang.*)

sztuka stworzenia atmosfery we własnym domu poprzez wspólne rodzinne oglądanie filmu na DVD lub w telewizji w systemie dolby, dającym namiastkę odbioru filmu w sali kinowej, przy dobrej kolacji, w towarzystwie przyjaciół. [Frittella, 2005]

net (*ang.*)

(*zob.* *velatino*).

net profits participant (*ang.*)

(*kin.*) podmiot, który otrzymuje określony procent od dochodów netto produkcji filmowej.

net TV (*ang.*)

(*zob.* *televisione online*).

network (*ang.*)

(*tv*) sieć stacji telewizyjnych.

network option time (*ang.*)

(*tv*) ramy czasowe w ramówce programu zarezerwowane dla stacji telewizyjnych zrzeszonych w sieci telewizyjnej. [Frittella, 2005]

network televisivo

sieć telewizyjna.

netzine (*ang.*)

fanzin publikowany w Internecie (*zob.* *fanzine*).

Neue Freie Volksbühne (*niem.*)

(*zob.* *Volksbühne*). [Kosiński, 2006]

Neue Sachlichkeit (*niem.*)

(*zob.* *Nuova oggettività*).

neutralizzare

neutralizować.

neutral shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie poza planem głównej akcji, łącznik, ujęcie neutralne. [Bocian, Zabłocki, 2005]

neutro

neutralny.

neve

(*tv*) *dost.* „śnieg”, śnieżący ekran telewizora.

new dance (*ang.*)

nowy taniec, zapoczątkowany w latach 60. XX wieku, określany również mianem antytańca lub tańca ponowoczesnego. [Semil, Wyśińska, 1980]

New Hollywood (*ang.*)

(*kin.*) Nowe Hollywood. Nurt filmowy w amerykańskiej kinematografii z lat 1967–1980. Cechami charakterystycznymi były: pesymistyczne przesłanie, zatarcie różnicy między dobrem a złem, krytyka amerykańskiej klasy średniej, sytuacja polityczna (wojna w Wietnamie, Korei, afera Watergate). Reżyserami nowego nurtu byli m.in.: Martin Scorsese, *Taksówkarz*; Mike Nichols, *Absolwent*; Robert Altman, *M.A.S.H.*; Francis Ford Coppola,

Ojciec chrzestny. [King, 2002; La Polla, 1996]

New Indian cinema (*ang.*)

(*kin.*) nurt filmowy w kinematografii indyjskiej w latach 70. XX wieku będący alternatywą dla Bollywood. Inspiracją dla tego nurtu był neorealizm włoski. Główni jego twórcy to: Satyajit Ray, Mrinal Sen, Ritwik Ghatak, Tapan Sinha. [Frittella, 2005]

New York Film Festival (*ang.*)

(*kin.*) festiwal filmowy w Nowym Jorku odbywający się jesienią, zapoczątkowany w 1963 roku.

newcomer (*ang.*)

(*kin.*) nowicjusz, nowy aktor w Hollywood. [Frittella, 2005]

newquel

(*kin.*) newquel, film, który nawiązuje do poprzedniego filmu, serii, lecz przedstawia losy występujących w nim bohaterów z zupełnie innej perspektywy.

news (*ang.*)

(*rad., tv*) wiadomość, wiadomości, nowości dnia, aktualności, aktualna informacja.

news agency (*ang.*)

agencja prasowa/informacyjna.

news block (*ang.*)

(*rad.*) blok informacyjny w radiu.

news director (*ang.*)

(*rad., tv*) dyrektor programu informacyjnego.

news film (*ang.*)

(*kin.*) kronika filmowa.

news flash (*ang.*)

(*tv, rad.*) krótka, wielokrotnie powtarzana zapowiedź wydarzenia.

news grazing (*ang.*)

(*rad., tv*) śledzenie wiadomości na różnych kanałach radiowych i telewizyjnych.

news on demand (*ang.*)

(*tv*) płatne dostarczanie wiadomości telewizyjnych na żądanie.

news writer (*ang.*)

(*zob.* redattore).

newsbar (*ang.*)

(*tv*) pasek wiadomości wyświetlany w trakcie programów informacyjnych. [Frittella, 2005]

newscast (*ang.*)

(*zob.* notiziario).

newscaster (*ang.*)

(*tv*) prezenter wiadomości.

newshawk (*ang.*)

(*kolok.*) dziennikarz.

newsie (*ang.*)

(*zob. cinegiornale*).

newsmaking (*ang.*)

(*dzien.*) newsmaking, mechanizm wytwarzania informacji. Teoria, zgodnie z którą przekazywanie informacji, wiadomości wiąże się z manipulowaniem nimi i strukturyzowaniem przez media.

newsocracy (*ang.*)

(*dzien., rad., tv*) określenie wszystkich mass mediów i stacji telewizyjnych w USA.

newsreel (*ang.*)

(*zob. cinegiornale*).

Newsreel, the (*ang.*)

(*kin.*) grupa filmowa powstała w 1967 roku, która proponowała film będący połączeniem dokumentu i fikcji, często z użyciem lektora. [Frittella, 2005]

newsroom (*ang.*)

pomieszczenie redakcji programów informacyjnych.

newsworthiness (*ang.*)

(*zob. notiziabilità*).

newszak (*ang.*)

(*dzien.*) pejoratywne określenie schematycznego, niewymagającego i niekonsekwentnego dziennikarstwa.

nickelodeon (*ang.*)

(*kin.*) nickelodeon, dawne kino w USA w cenie 5 centów za bilet. [Journot, 2007]

Nickelodeon (*ang.*)

(*kin.*) kanał telewizyjny emitujący programy dla dzieci. [Frittella, 2005]

night effect (*ang.*)

(*kin.*) efekt nocy.

night effect in sunlight (*ang.*)

(*kin.*) efekt „amerykańska noc”. [Bocian, Zabłocki, 2008]

night-for-night (*ang.*)

(*kin.*) zdjęcia nocne. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

night line (*ang.*)

(*tv*) program nadawany nocą.

night premium (*ang.*)

(*kin.*) dopłata za nocne zdjęcia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

night viewing device (*ang.*)

wzmacniacz optyczny światła, umożliwiający filmowanie scen źle widocznych w nocy.

Nikkatsu Action (*jap.*)

(*kin.*) japoński film akcji typowy w latach 70. XX wieku. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

Nikkatsu Corporation (*jap.*)

(*kin.*) najstarsze studio filmowe w Japonii założone w 1912 roku.

nine light (*ang.*)

(*zob.* minibruto).

nine old men (*ang.*)

(*kin.*) dziewięciu głównych grafików animacji w studio Walta Disneya w latach 50. XX wieku.

ninfa

nimfa.

ninja-eiga (*jap.*)

(*kin.*) film japoński o wojownikach ninja. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

ninkyo-eiga (*jap.*)

(*kin.*) film japoński o samurajach. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

ninnananna (1)

kołysanka dla dziecka.

ninnananna (2)

(*muz.*) berceuse (*fr.*), kołysanka.

nitery (*ang.*)

w slangu: nocny klub.

nitidamente

ostro, wyraźnie.

nitidezza

ostrość, wyrazistość.

nitido

ostry, wyraźny, wyrazisty.
immagine nitida, ostry obraz

no fax (*ang.*)

(*kin.*) próba aktorska bez kamer.

no good (*ang.*)

(*zob.* scarto).

non stop (1) (*ang.*)

(*tv*) stacja nadająca programy 24 godziną na dobę.

non stop (2) (*ang.*)

(*tv*) program na żywo, trwający bardzo długo, nadawany bez przerw. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Nō

(*teatr*.) nō. Wyszukana forma teatralna, która powstała w Japonii w XV wieku. Cechuje się długością, spartańskim urokiem i użyciem charakterystycznych masek. Kabuki stała się później jej popularną i codzienną odmianą (*por.* kabuki). [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

nobody'a shot (*ang.*)

(*kin.*) *dosł.* „niczyje ujęcie” (*zob.* focalizzazione esterna). [Journot, 2007]

noce di cocco

(*teatr.*) *dosl.* „orzech kokosowy”, uderzenia łupin (orzecha kokosowego) o siebie miały imitować odgłosy galopujących koni.

nodal point (*ang.*)

punkt węzłowy.

noddies (*ang.*)

(*tv*) technika wywiadu telewizyjnego, w której reakcja prowadzącego wywiad (skinienie głowy, potakiwanie) jest dokręcona już po wywiadzie i wmontowana później w odpowiednie miejsca tak, aby ukryć cięcia montażowe wywiadu. [Frittella, 2005]

nodo

(*lit., teatr.*) wątek, zawiązanie akcji. *il nodo di un dramma*, wątek dramatu *il nodo di un romanzo*, wątek powieści

nodo epico

(*lit.*) wątek epicki.

nodo drammatico

(*teatr.*) węzeł dramatyczny.

noioso

nudny.

noir (*fr.*)

(*zob.* film noir).

noir classico

(*zob.* film noir).

Noir in Festival

(*kin.*) festiwal filmowy odbywający się w Courmayeur we Włoszech, począwszy od 1991 roku.

noir sec (*fr.*)

(*zob.* oscuramento).

noirish (*ang.*)

(*kin.*) film przypominający estetykę filmu noir. [Frittella, 2005]

noise (1) (*ang.*)

(*zob.* rumore).

noise (2) (*ang.*)

(*rad.*) zakłócenia, szum akustyczny.

noise boy (*ang.*)

(*teatr.*) dźwiękowiec pracujący w teatrze.

noise limiter (*ang.*)

ogranicznik hałasu, obwód zapobiegający zakłóceniom.

noise track (*ang.*)

(*zob.* colonna sonora effetti e rumori).

noleggiatore

wypożyczający.

noleggiatore di film

(*kin.*) dystrybutor filmów (*zob.* service di noleggio).

noleggio

wynajem, dystrybucja.

noleggio attrezzatura cinematografica

(*kin.*) wypożyczalnia kamer.

noleggio d'apparecchi video

wypożyczenie urządzeń wideo.

noleggio di attrezzature audio

wypożyczanie sprzętu audio.

noleggio di scenografie

wypożyczanie dekoracji.

Nollywood (*ang.*)

(*kin.*) termin stworzony przez gazetę „New York Times” na określenie nigeryjskiego przemysłu filmowego, drugiego po indyjskim na świecie, jeśli chodzi o liczbę produkcji filmowych. [Frittella, 2005]

nom de plume (*fr.*)

(*zob.* pseudonimo, nome d'arte).

nomade

objazdowy, wędrowny.

una compagnia di artisti nomadi, wędrowna trupa aktorska

nome d'arte

pseudonim artystyczny.

nome in ditta

(*teatr.*) nazwiska głównych aktorów w teatrze.

nomi dei personaggi

(*teatr.*) *dramatis personae*. Imiona postaci, lista postaci występujących w danym dramacie. [Pruner, 2001]

nomignolo

(*zob.* pseudonimo, nome d'arte).

nomination (*ang.*)

(*zob.* candidatura).

nominazione

(*zob.* candidatura).

nómos (*gr.*)

(*muz.*) tradycyjna melodia w muzyce starogreckiej.

non

nie.

non arrivare alla quarta

(*teatr.*) *dosł.* „nie dotrzeć do czwartej”, tutaj: czwartego rzędu. O aktorze, któremu nie udaje się zachwycić publiczności (*por.* *arrivare alla quarta*).

nona

(*muz.*) *dosł.* „dziewiąta”, nona, interwał.

non-burdening stories (*ang.*)

(*rad., tv*) wiadomości niewywołujące przygnębienia, lekkie w odbiorze.

nondescript (*ang.*)

(*teatr., kin.*) nieokreślony, nijaki. W żargonie agentów castingu: określenie aktora bez cech wyróżniających, który wtapia się w tło sceny.

nonetto (1)

(*muz.*) nonet, zespół złożony z dziewięciu instrumentalistów.

nonetto (2)

(*muz.*) nonet, utwór rozpisany na dziewięć instrumentów.

non-figurativo

niefiguracywność.

non-linear editing (*ang.*)

(*zob.* *montaggio non lineare*).

non-narrative television (*ang.*)

(*tv*) telewizja, która nie prezentuje narracji, opowieści, a więc pokazuje programy informacyjne, sportowe widowiska, quizy itp.

nonpro (*ang.*)

(*kin.*) amator, nie związany profesjonalnie z przemysłem filmowym. [Frittella, 2005]

non-stop-music

(*muz.*) muzyka non-stop.

not good (*ang.*)

(*skr.*) N.G. (*zob.* *scarto*).

nota

(*muz.*) nuta, ton, dźwięk.

nota acuta

(*zob.* *nota alta*).

nota alta

(*muz.*) wysoka nuta.

nota dominante

(*muz.*) dźwięk prowadzący.

nota falsa

(*muz.*) fałszywa nuta.

nota puntata

(*muz.*) nuta z kropką.

nota sopra il rigo

(*muz.*) nuta nad pięciolinia.

nota sotto il rigo

(*muz.*) nuta pod pięciolinia.

nota stonata

(*zob.* *nota falsa*).

notazione (della musica)

(*muz., teatr.*) notacja, partytura, opis przedstawienia.

notazione musicale

(*muz.*) notacja muzyczna, znaki nutowe.

notazioni della dinamica

(*muz.*) znaki dynamiki.

note

(*zob.* leggere le note, conoscere le note).

notificare un'opera d'arte

wciągnąć dzieło sztuki do katalogu.

notizia

informacja, wiadomość, doniesienie.

notiziabilità

(*dzien.*) cecha informacji sprawiająca, że nadaje się ona do wiadomości. [Frittella, 2005]

notizia di prima pagina

(*dzien.*) wiadomość z pierwszych stron gazet.

notizia nuova

wiadomość z ostatniej chwili.

notiziario

wiadomości, aktualności, biuletyn informacyjny.

ascoltare il notiziario, słuchać wiadomości

guardare il notiziario, oglądać dziennik telewizyjny

notiziario cinematografico

(*kin.*) kronika filmowa.

notizie del telegiornale

(*tv*) informacje dziennika telewizyjnego.

notorietà

rozgłos, popularność.

un attore che gode di una grande notorietà, aktor cieszący się dużą popularnością

notte

(*zob.* effetto notte).

notte americana

(*kin.*) noc amerykańska (*zob.* effetto notte).

notturna

mecz rozgrywany przy sztucznym świetle.

notturmo (1)

(*muz.*) nokturn.

notturmo (2)

(*szt.*) nokturn, pejzaż nocny.

notturmo (3)

(*zob.* spettacolo notturno).

Notturmo italiano

(*rad.*) program radiowy emitowany nocą na Radio 1.

nouveau théâtre (fr.)

nowy teatr, nazwa odnosząca się do dramaturgii lat 50. XX wieku we Francji (Eugène Ionesco, Arthur Adamov, Samuel Beckett) (*zob.* teatro dell'assurdo). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Esslin, 1962, 1963]

Nouvelle Vague (*fr.*)

nowa fala – termin ukuty przez Françoise Giroud, nurt artystyczny w kinematografii francuskiej, którego sukces przypada na lata 1959–1965 (Jean-Luc Godard, François Truffaut, Claude Chabrol, Éric Rohmer, Jacques Rivette, Alain Resnais, Agnès Varda, Louis Malle i inni). [Lubelski, Sowińska, Syska, 2015; De Baecque, 1998; Douchet, 1998; D’Arcangelo, Monaco, Paoli, 1997; Gilodi, 2007; Journot, 2007]

novativo

nowatorski.

novatore

nowator, nowatorski.

novatrice

nowatorka, nowatorska.

Nová Vlna (*czes.*)

(*kin.*) czechosłowacka Nowa Fala (Miloš Forman, Jiří Menzel, Jan Němec). [Frittella, 2005]

9,5 mm

(*kin.*) amatorski format filmu wprowadzony przez Pathé-Baby w 1922 roku. [Journot, 2007]

novecentista

(*lit.*) przedstawiciel Novecento, XX-wieczny pisarz, artysta, twórca itd.

novelist (*ang.*)

(*zob.* soggettista).

novelization (*ang.*)

(*lit., kin., tv*) przekształcenie scenariusza filmowego lub telewizyjnego w dzieło literackie, beletryzacja. [Journot, 2007]

novella

(*lit.*) nowela. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

novellare

(*lit.*) pisać nowe.

novellatore

narrator.

novellatrice

narratorka.

novelletta

(*muz.*) novelletta, noweleta, liryczny utwór instrumentalny.

novelliere (1)

autor, autorka nowel.

novelliere (2)

zbiór nowel.

novellino (1)

(*przen.*) początkujący.

novellino (2)

zbiór nowel.

novellista

autor nowel.

novellistica

(*lit.*) nowelistyka.

novellizzazione

(*zob.* novelization).

novemola

(*muz.*) novemola, figura rytmiczna.

NPR

(*zob.* National Public Radio).

n.s.g. (*ang.*)

(*kin.*) skrót od „not so good”, poniżej oczekiwań – w żargonie magazynu „Variety”. [Frittella, 2005]

nudie (*ang.*)

(*kin.*) film pornograficzny.

nudie cutie (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmu popularny w latach 60. XX wieku, który pokazywał nagie młode kobiety.

nudità

(*teatr.*) nagość, eksponowanie obnażonego ciała ludzkiego w eksperymentach awangardowych. [Semil, Wysińska, 1980]

nudity clause (*ang.*)

(*kin.*) klauzula nagości w kontrakcie aktora, określająca zasady kręcenia scen rozbieranych.

nudo artistico

(*szt.*) akt.

null (*ang.*)

(*rad.*) brak sygnału radiowego.

number (*ang.*)

(*zob.* numero).

numbers (*ang.*)

(*kin.*) liczba sprzedanych biletów kinowych.

nume

(*przen.*) bóstwo, bożyszcze, idol.

numero (1)

numer, występ, popis (*zob.* clou).
un numero che riscuote successo,
popisowy numer

numero (2)

(*dzien.*) numer, wydanie gazety, czasopisma.

numero arretrato

(*dzien.*) zaległy numer.

numero d'inquadratura

(*kin.*) klaps z deskami na tytuł filmu, numer zdjęcia, sceny, numer ujęcia.
[Bocian, Zabłocki, 2008]

numero di ascolti

oglądalność.

numero di ciak

(*zob.* ciak).

numero di varietà

program rozrywkowy.

numero unico

(*dzien.*) wydanie specjalne, jednodniówka.

nuova

(*zob.* *pittura nuova*).

Nuova Hollywood

(*zob.* *New Hollywood*).

nuova letteratura

(*lit.*) literatura współczesna.

Nuova oggettività

(*lit., kin., szt.*) Nowa Rzeczywistość, kierunek w sztuce niemieckiej (1920–1930), w którym sprzeciwiano się ekspresjonizmowi i abstrakcjonizmowi. [Kłys, 2010]

Nuova onda

(*zob.* *Nouvelle Vague*).

Nuovo cinema tedesco

(*kin.*) nowe kino niemieckie z lat 1960–1980, które inspirowało się włoskim neorealizmem i Nową Falą (Werner Herzog, Rainer Werner Fassbinder, Wim Wenders).

nuovi media

nowe media.

nuoxi (*chin.*)

(*teatr.*) chińskie przedstawienia obzędowe. [Kosiński, 2006]

nurse (*ang.*)

(*zob.* *inferniera*).

nut (*ang.*)

(*kin.*) koszt produkcji, który powinien zostać pokryty dochodami z filmu. [Frittella, 2005]

nuts (*ang.*)

(*tv*) koszt całkowity sponsoringu programu telewizyjnego.

O

oater (*ang.*)

(*zob.* *western*).

oats opera (*ang.*)

(*zob.* *western*).

obbligato

(*muz.*) obbligato, *dosl.* „obowiązkowy”, głos instrumentalny, którego nie można opuścić (*por.* *ad libitum*).

obiettivo

(*zob.* obiettivo fotografico).

paraluce per obiettivi fotografici, obiektywy powiększające

obiettivi fotografici e accessori per apparecchi fotografici, obiektywy fotograficzne i akcesoria do aparatów fotograficznych

porta-obiettivi, mocowania obiektywów

tappi di obiettivi, zamknięcia obiektywów

obiettivi per macchine fotografiche digitali, obiektywy do cyfrowych aparatów fotograficznych

obiettivi per telecamere (con video-registratore incorporato), obiektywy do kamer wideo

obiettivo a focale variabile

(*fol.*, *kin.*) obiektyw zmiennoogniskowy.

obiettivo da proiezione

(*fol.*, *kin.*) obiektyw projekcyjny.

obiettivo di focale corta

(*fol.*, *kin.*) obiektyw krótkoogniskowy.

obiettivo di focale lunga

(*fol.*, *kin.*) obiektyw długoogniskowy.

obiettivo fotografico

(*fol.*, *kin.*) obiektyw fotograficzny.

obiettivo grandangolare

(*fol.*, *kin.*) obiektyw szerokokątny.

obiettivo principale

główna optyka.

obiettivo retro-focus

(*fol.*, *kin.*) obiektyw retrofokusowy. [Vezzoli, 1999]

obiettivo zoom

(*zob.* trasfocatore).

objective correlative (*ang.*)

(*kin.*) przedmiot symbolizujący konkretną postać filmową. [Frittella, 2005]

objective shot (*ang.*)

(*zob.* oggettiva 2).

obligatory scene (*ang.*)

(*kin.*) scena, której się oczekuje i która musi się pojawić w danym gatunku filmowym, jak np. scena pojedynku w westernie czy miłości w filmie romantycznym.

obliqua

(*kin.*) kadr, w którym kamera jest pochylona o 45 stopni horyzontalnie względem przedmiotu filmowanego.

oblique shot (*ang.*)

(*kin.*) perspektywa ukośna/holenderska.

oboe

(*muz.*) obój.

oboe d'amore

obój miłosny.

O.C. (1) (ang.)

(*kin.*) off camera (*zob.* fuori campo).

O.C. (2) (ang.)

original character, oryginalny bohater.

ocarina

(*muz.*) okaryna, mały instrument dęty z gliny.

occasion (ang.)

(*tv*) przerwy na reklamy. [Frittella, 2005]

occhiali anaglifici

okulary 3D.

occhiello

podtytuł.

occhio della telecamera

oko kamery.

occhio di bue

(*kin.*) wole oko (*zob.* seguipersona).

occhio di pesce

(*zob.* fish eye).

occhio spettacolo

(*zob.* identificazione). [Journot, 2007]

oculare

okular.

ocularizzazione

(*kin.*) okularyzacja, odpowiednik focalizacji w literaturze, związek między tym, co pokazuje kamera a tym, jak ową rzeczywistość postrzega bohater (*zob.* focalizzazione).

ocularizzazione esterna

(*kin.*) okularyzacja zewnętrzna: kamera pokazuje wszystko poza postacią/bohaterem (*zob.* focalizzazione esterna).

ocularizzazione interna

(*kin.*) okularyzacja wewnętrzna: kamera pokazuje odbiorcy obraz widziany „oczami” bohatera/postaci (*zob.* focalizzazione interna).

ocularizzazione zero

(*kin.*) okularyzacja zerowa: kamera pokazuje odbiorcy wydarzenia, które nie są podporządkowane głównej narracji (*zob.* focalizzazione zero).

ode

oda.

odeon (1)

nazwa amfiteatralnego budynku w starożytnej Grecji.

odeon (2)

sala koncertowa, gmach operowy.

odeon (3)

orkiestra rozrywkowa złożona z kilku do kilkunastu instrumentów.

Odéon (fr.)

(*teatr.*) publiczny teatr paryski działający od 1782 roku (od 1990 Odéon-Théâtre de l'Europe). [Kosiński, 2006]

Odin Teatret (norw.)

(*teatr.*) niezależny teatr, który został założony w 1964 roku przez Eugenia Barbę. [Kosiński, 2006]

odissea

odyseja.

odorama (ang.)

(*teatr., kin.*) dzieło teatralne lub filmowe, podczas którego oprócz wrażeń akustycznych i wizualnych widz doznaje również wrażeń zapachowych. [Frittella, 2005]

œil du prince (fr.)

(*teatr.*) dosł. „oko księcia”. Określenie francuskie spopularyzowane przez włoskiego architekta i projektanta sceny, Niccolò Sabbatiniego (1574–1654). Jest to wymyślony punkt na widowni teatru, usytuowany 0,6 metra powyżej sceny, w odległości od sceny równej jej szerokości, co zazwyczaj wypada mniej więcej w siódmym rzędzie w większości teatrów. Miejsce to uważane jest za najlepsze na widowni i dające najlepszy widok na scenę, stąd zazwyczaj było zarezerwowane dla książąt i szlachty.

œuvre (fr.)

dzieło.

off (1) (ang.)

(*teatr.*) spektakl alternatywny.

off (2) (ang.)

(*kin.*) off screen (*zob.* fuori campo).

off (3) (ang.)

skrót od „switch off”, urządzenie wyłączone.

off air (ang.)

(*tv, teatr.*) koniec emisji, zejście ze sceny. [Bocian, Zabłocki, 2008]

off camera (ang.)

poza kamerą (*zob.* fuori campo). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

off line (ang.)

(*kin.*) montaż offline, montaż bez użycia oryginalnych materiałów (*zob.* montaggio off line). [Arijon, 2002, 2008]

off mike (ang.)

dźwięk nie skierowany bezpośrednio do mikrofonu, dający wrażenie odległości, mikrofon poza zasięgiem. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

off screen (ang.)

(*zob.* fuori campo).

off screen sound (*ang.*)(*kin.*) dźwięk zza kadru.**Off-Broadway** (*ang.*)(*teatr.*) eksperymentalne produkcje teatralne realizowane w profesjonalnych teatrach nowojorskich o liczbie miejsc od 100 do 499 lub profesjonalny teatr w Nowym Jorku o takiej liczbie miejsc (początkowo znajdujący się na jednej z przecznic Broadwayu).**off-centre** (*ang.*)(*zob.* fuori quadro).**officium** (*łac.*)(*rel.*) officium, nazwa katolickich nabożeństw.**off-off-Broadway** (*ang.*)(*teatr.*) niezależny teatr nowojorski o charakterze eksperymentalnym i awangardowym, nieprzekraczający 100 miejsc na widowni. [Kosiński, 2006]**offset** (*ang.*)

odstrojenie, zmiana wartości [Borian, Zabłocki, 2008]

offstage (1) (*ang.*)(*teatr.*) za kulisami.**offstage (2)** (*ang.*)(*teatr.*) zejście ze sceny.**off-voice** (*ang.*)(*zob.* voce fuori campo).**oggetti di scena**(*teatr.*) rekwizyty.**oggettiva (1)**(*zob.* lente oggettiva).**oggettiva (2)**(*kin.*) kadr, ujęcie ogólne z punktu widzenia obserwatora, a nie uczestnika akcji.**oggettiva irreale**(*kin.*) *dosl.* „ujęcie nierzeczywiste” (Francesco Casetti, Federico De Chio), ukazujące rzeczywistość w sposób pozornie nieumotywowany. [Casetti, Di Chio, 1990]**oggettivista**

obiektywista, obiektywistka.

naturalismo oggettivista, naturalizm obiektywistyczny**oggettivistico**

obiektywistyczny.

oggettivitàobiektywizm, bezstronność, rzeczowość. (*por.* Nuova oggettività).**oggettivo (1)**(*przym.*) (*zob.* lente oggettiva).**oggettivo (2)**(*przym.*) obiektywny, bezstronny.**oggetto**

przedmiot.

oggetto scenico

przedmiot teatralny/sceniczny.

ok take! (ang.)

(*zob.* Buona!).

Ol' Blue Eyes (ang.)

przezwisko aktora i piosenkarza Franka Sinatry.

old complaint, the (ang.)

eufemizm używany przez aktorów na określenie pijaństwa lub upicia się.

oldies (ang.)

(*rad.*) stare przeboje, dawne przeboje, szlagiery sprzed lat.

olimpico

dotyczący Olimpu.

Olimpo

Olimp.

olografia

holografia.

ologramma

hologram.

ombra

cień.

ombre

(*zob.* teatro d'ombre).

ombre cinesi

(*zob.* teatro d'ombre).

ombrellone

parasol, baldachim.

ombretto

cień do powiek.

omnidirectional microphone

(*ang.*)

(*zob.* microfono panoramico).

omnimax (ang.)

(*kin.*) omnimax, jeden z systemów kinowych używanych w przemyśle filmowym. [Frittella, 2005]

omodiegetica

(*zob.* narrazione omodiegetica).

omodiegetico

(*zob.* diegetico). [Journot, 2007]

on air (ang.)

(*rad., tv*) na antenie, na żywo, na wizji, na fonii. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

on air light (ang.)

(*tv*) czerwony sygnalizator trwania nagrania, emisji. [Bocian, Zabłocki, 2008]

on air TV test (ang.)

(*tv*) ankieta telefoniczna w trakcie transmisji programu. [Frittella, 2005]

on call (ang.)

w pogotowiu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

on camera (1) (ang.)

(zob. vivo 2).

on camera (2) (ang.)

na planie, w polu widzenia kamery, w kamerze, przed kamerą. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

on line (ang.)

(zob. montaggio on line).

on location (ang.)

(zob. sopralluogo).

on mike (ang.)dźwięk skierowany bezpośrednio do mikrofonu (*por.* off mike). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**on screen display (ang.)**

(tv) wyświetlanie dodatkowej, poza-obrazowej informacji na ekranie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

on stage! (ang.)

(zob. in scena!).

on the button (ang.)

(zob. on the nose).

on the nose (1) (ang.)

(kin., żarg.) w żargonie: dobrze oświetlony, w samym centrum ogniskowej.

on the nose (2) (ang.)

(tv) punktualna emisja lub transmisja. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

on-call (ang.)(kin.) pod telefonem. W odniesieniu do aktora, który nie został zatrudniony przy produkcji, ale pozostaje w gotowości, gdyby był potrzebny (*por.* on call). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**onda**

(zob. andare in onda).

onda luminosa

fala świetlna.

onde acustiche

fale akustyczne.

onde corte

(rad.) fale krótkie.

onde elettromagnetiche

fale elektromagnetyczne.

onde hertziane

fale Hertza.

onde lunghe

(rad.) fale długie.

onde medie

(rad.) fale średnie.

onde radio

(rad.) fale radiowe.

onde sonore

fale dźwiękowe.

onde ultracorte

fale ultrakrótkie.

ondeggiando

(muz.) określenie wykonawcze: falując, kołysząc.

one play actor (ang.)

(kin.) aktor jednego filmu, aktor jednej roli, zapamiętany tylko z jednej roli, choć zagrał wiele innych. [Frittella, 2005]

one play author (ang.)

(lit.) autor zapamiętany tylko z powodu jednego dzieła, choć napisał ich więcej.

one reeler (ang.)

(zob. cortometraggio).

one shot (ang.)

(zob. singola).

one to one work (ang.)

(zob. passo uno).

one-hander (ang.)

(kin.) film z jedną postacią.

one-liner (ang.)

jednozdaniowy żart.

one-night stand (ang.)

(teatr.) spektakl wystawiony tylko raz.

one-step (ang.)

(muz.) one-step, taniec amerykański.

one-(wo)man show (ang.)

(teatr.) teatr jednego aktora <jednej aktorki>. Forma przedstawienia, w którym bierze udział jeden aktor <jedna aktorka> odgrywający jedną lub kilka ról. (por. monodramma).

ongarese

(zob. all'ongarese).

onion at the end (ang.)

(teatr.) termin przestarzały, określający wzruszające zakończenie sztuki. [Frittella, 2005]

onkos (gr.)

(teatr.) w teatrze antycznym rodzaj bardzo wysokiej peruki. [Kosiński, 2006; Frittella, 2005]

on-line (ang.)

połączony bezpośrednio, tryb bezpośredniej pracy urządzenia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

onnagata (jap.)

(teatr.) aktor teatru kabuki specjalizujący się w rolach żeńskich. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009; Kosiński, 2006]

on-scene show (ang.)

(tv) program telewizyjny, który wyświetla filmy pokazujące zbrodnie lub wypadki, łącznie z nagraniem wypowiedziami ofiar lub świadków. [Frittella, 2005]

onstage (*ang.*)

(*zob.* entrata in scena).

opacità

nieprzezroczystość, matowość.

opacizzante

powodujący zmatowienie.

opaco

matowy, nieprzezroczysty.

open (*ang.*)

dostępny dla wszystkich.

open call (*ang.*)

casting otwarty dla wszystkich aktorów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

open end (*ang.*)

(*tv*) program bez określonej godziny zakończenia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

open set (*ang.*)

(*kin.*) otwarty plan zdjęciowy. [Bocian, Zabłocki, 2008]

open the house (*ang.*)

(*teatr., czas.*) zaprosić publiczność na widowie, żeby zajmowała miejsce. [Frittella, 2005]

Open Theatre (*ang.*)

(*teatr.*) amerykański teatr eksperymentalny. [Kosiński, 2006]

open up (*ang.*)

otworzyć przysłonę.

open-end film (*ang.*)

(*kin.*) film z otwartym zakończeniem, nieoczywistym i niejednoznacznym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

opening (*ang.*)

(*zob.* prima 1).

opening credits (*ang.*)

(*zob.* titoli di testa).

opening weekend (*ang.*)

(*kin.*) pierwszy weekend, w którym film jest pokazywany w kinach. [Frittella, 2005]

opera (1)

(*szt.*) dzieło.

opera d'arte, dzieło sztuki

opera (2)

(*teatr., muz.*) opera, dramat muzyczny. *scrivere un'opera*, napisać operę
comporre un'opera, skomponować operę

opera aperta

(*lit., teatr.*) dzieło otwarte, dające wiele możliwości interpretacji (*por.* *dramma aperto*).

opera buffa

(*teatr.*) opera komiczna.

opera cinese

(*teatr.*) tradycyjna forma chińskiej sztuki dramatycznej.

opera comica

(*teatr.*) opera komiczna.

opera compilata

kompilacja.

opera da camera

(*teatr.*) opera kameralna.

opera d'arte

(*szt.*) dzieło sztuki.

opera d'arte totale

(*zob.* Gesamtkunstwerk).

opera dei pupi

(*teatr.*) sycylijski teatr marionetkowy.

opera del musicista

(*muz.*) dzieło muzyczne.

opera di Pechino

(*teatr., muz.*) opera pekińska. Najbardziej znana odmiana chińskiej opery, uznawana za klasyczny teatr narodowy, ukształtowana w połowie XIX wieku.

opera eccellente

(*zob.* capolavoro).

opera house (ang.)

(*teatr.*) teatr liryczny.

opera in costume

(*teatr.*) dramat historyczny.

opera in un atto

(*teatr.*) jednoaktówka. Krótka sztuka dramatyczna odgrywana bez przerwy, która czasowo nie przekracza 50 minut. Gatunek ten powstał w XVII wieku i był lansowany przez wielkiego pisarza francuskiego Molière'a.

opera lirica

(*teatr.*) opera liryczna.

opera melodrammatica

(*teatr.*) melodramat.

opera musicale

(*teatr., muz.*) dzieło muzyczne, opera.

opera narrativa

(*lit.*) utwór narracyjny.

opera omnia

opera omnia, dzieła wszystkie pisarza.

opera pittorica

(*szt.*) dzieło malarskie.

opera poetica

(*lit.*) dzieło poetyckie.

opera problematica

(*zob.* dramma problematico).

opera rock (ang.)

opera rockowa.

opera scultoria

(*szt.*) dzieło rzeźbiarskie.

opera semiseria

(*zob.* semiseria opera).

opera sentimentale

(*zob.* opera melodrammatica).

opera seria

(*teatr.*) starowłoska opera poważna.

opera sul sofà

(*zob.* teatro digitale).

opera teatrale

(*teatr.*) sztuka teatralna, teatr.

opéra-ballet (*fr.*)

(*teatr.*) barokowy teatr liryczny łączący elementy opery i baletu. [Cap-pa, Gelli, 1998]

opéra-comique (*fr.*)

(*zob.* opera comica).

opera-glasses (*ang.*)

(*teatr.*) lornetka teatralna.

operatic music (*ang.*)

(*muz.*) muzyka operowa.

operatic pop (*ang.*)

(*teatr., muz.*) pop opera.

operator (*ang.*)

(*zob.* operatore di macchina).

operatore

(*zob.* operatore di macchina).

operatore alla macchina

(*zob.* operatore di macchina).

operatore cinematografico

(*kin.*) operator filmowy (*zob.* proie-zionista).

operatore culturale

pracownik kultury.

operatore dei beni culturali

specjalista w zakresie ochrony dóbr kulturalnych.

operatore del suono

(*kin.*) operator dźwięku.

operatore di macchina

(*kin.*) operator kamery.

operatore di ripresa

(*kin.*) operator kamery, potocznie „szwenkier”. [Journot, 2007; Frittella, 2005]

operatore meccanografico

operator komputerowy.

operatore radiofonico

(*rad.*) operator radiowy.

operatore televisivo

(*tv*) operator telewizyjny.

operatrice

(zob. operatore).

operetta

(teatr., muz.) operetka. Sceniczny utwór muzyczny z recytowanymi dialogami, podobny do opery, charakteryzujący się lekką, melodyjną muzyką i komediową akcją. Operetka jako gatunek spokrewniona jest z wodewilem, singspielem oraz operą komiczną. [Quargnolo, 1980]

operettista

autor/ka operetek.

operettistico

operetkowy.

operistico

operowy.

musica operistica, muzyka operetkowa

spettacolo operistico, widowisko operowe

opinione pubblica

opinia publiczna.

opinionista

(dzien.) dziennikarz komentujący wydarzenia na antenie.

opposite (ang.)

u boku, jak np. w zdaniu: „She plays opposite Robert Redford”.

opposite prompt (ang.)

(zob. stage right).

opposite side (ang.)

(teatr.) w żargonie teatralnym: lewa strona sceny.

oprahization (ang.)

(tv) rosnąca tendencja do komunikowania swoich emocji i opowiadania o swoim życiu na antenie w wywiadach, takich jak te, które przeprowadza Oprah Winfrey. [Frittella, 2005]

opsis (gr.)

(teatr.) opsis, uwidocznienie, obraz, wyobrażenie, spektakl, widowisko, przedstawienie, całościowy sens spektaklu; wrażenia wzrokowe; jeden z sześciu elementów, z których składa się tragedia (lexis, mythos, ethos, dianoia, melos, opsis). [Frittella, 2005; Pavis, 1996, 1998, 2002]

optic fibre (ang.)

(zob. fibra ottica).

optical axis (ang.)

(zob. asse ottico).

optical printer (ang.)

(zob. truka).

optical recording (ang.)

(kin.) optyczne zapisywanie dźwięku. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

optical soundtrack (*ang.*)

(*zob.* colonna sonora).

opticals (*ang.*)

(*kin.*) triki: ściemnianie, przenikanie itd. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

opus

dzieło, opus.

orario

harmonogram.

orario di convocazione

godzina zwołania zebrania.

orario francese

(*kin.*) godziny pracy zaczynające się po obiedzie i trwające aż do zakończenia zdjęć przewidzianych na dany dzień.

oratore

orator, zapowiadacz (*zob.* annunciatore).

oratoria

oratorstwo.

oratoriale

(*muz.*) oratoryjny.

oratorio (1)

oratorski, krasomówczy.

oratorio (2)

oratorium.

oratorio (3)

(*muz.*) oratorium.

oratrice

oratorka.

orazione

modlitwa, mowa akademicka.

orbetto

(*teatr.*) *dosł.* „niewidomy, niewidzący, ślepy”. W żargonie teatralnym oznacza publiczność. W polskiej gwarze teatralnej nazwy publiczności również są zdecydowanie pejoratywne: „marmurki”, „betony”, „kwadraty”. [Camilleri, 2001; Cegiela, 1992a]

orchestica

(*teatr., staroż.*) w starożytnej Grecji przedstawienie sceniczne, na które składały się muzyka, poezja i taniec.

orchestico

sztuka tańca współczesnego, choreografia.

orchestra (1)

(*staroż.*) orchestra.

orchestra (2)

(*teatr.*) fosa orkiestrowa, kanał.

orchestra (3)

(muz.) orkiestra, zespół instrumentalny.

orchestra a fiato

(muz.) orkiestra dęta.

orchestra d'archi

(muz.) orkiestra smyczkowa.

orchestra da ballo

(muz.) orkiestra taneczna.

orchestra da camera

(muz.) orkiestra kameralna.

orchestra jazz

(muz.) orkiestra dżezowa.

orchestra pienna

(muz.) wielka orkiestra symfoniczna.

orchestra pit (ang.)

(zob. buco dell'orchestra).

orchestra ritmica

(zob. orchestra jazz).

orchestra sinfonica

(muz.) orkiestra symfoniczna.

orchestra stabile

stała siedziba orkiestry.

orchestrale

orkiestrowy, orkiestralny.

orchestrante

(muz.) muzyk orkiestrowy.

orchestrare

(muz.) orkiestrować, ułożyć na orkiestrę.

orchestrare un'opera, rozpisać instrumentację opery

orchestratore

(muz.) muzyk orkiestrujący utwór muzyczny.

orchestrazione

(muz.) orkiestracja, instrumentacja (zob. strumentazione).

orchestrina

(muz.) orkiestra taneczna, rozrywkowa, kapela (*por.* gruppo rock, striscia, banda, complesso).

orchestrian

(muz.) orchestrion, orkiestrion.

order of appearance (ang.)

(zob. ordine di apparizione).

ordinario

(muz.) określenie w partyturze: zwyczajnie, normalnie.

ordinariumnissae (łac.)

(rel.) porządek mszy.

ordine del giorno (1)

dosl. „porządek dnia”, broszura z programem teatralnym na następny dzień, plan zdjęć. [Camilleri, 2001]

ordine del giorno (2)

(tv) sekundowy plan emisji programów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

ordine del giorno (3)

(kin.) plan zdjęć na następny dzień, z dokładnym opisem godzin i miejsc kręcenia ujęć. [Frittella, 2005]

ordine di apparizione

(teatr., kin.) lista ułożona według kolejności pojawienia się aktorów na planie/scenie. [Frittella, 2005]

ordo (*łac.*)

średniowieczny tekst składający się z tyrad (*por.* jeu).

orecchiabile

(muz.) wpadający w ucho.

orecchio

ucho.

orecchio assoluto

(muz.) absolutny słuch.

organetto

(muz.) katarynka.

organetto a manovella

(zob. organetto).

organino

(zob. organetto).

organista

(muz.) organista.

organizzatore generale della produzione

(kin.) kierownik produkcji.

organo

(muz.) organy.

organo a canne

(zob. organo).

organo a rullo

(zob. organetto).

organologia

(muz.) instrumentologia.

orientale

(muz.) utwór oparty na rytmice lub melodyce ludów Wschodu.

orientalismo

orientalizm. Postać egzotyizmu, fascynacja przejawami życia i kultury narodów Wschodu (*por.* esotismo).

original adaptation (*ang.*)

scenariusz adaptowany.

original picture negative (*ang.*)

(fot., kin.) oryginalny negatyw obrazu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

original screenplay (*ang.*)

(*zob.* sceneggiatura originale). [Lewicki, 1970]

original sound negative (*ang.*)

(*kin.*) oryginalny negatyw dźwięku. [Bocian, Zabłocki, 2008]

original soundtrack (*ang.*)

(*zob.* colonna sonora in presa diretta). [Frittella, 2005]

originale (1)

(*przym.*) oryginalny, autentyczny.

originale (2)

(*przym.*) nowoczesny, oryginalny.

originale (3)

(*przym.*) oryginalny, ekscentryczny, dziwaczny.

originale (4)

(*przym.*) początkowy, pierwotny.

originale (1)

(*rzecz.*) oryginał, pierwowzór.

originale (2)

(*rzecz.*) utwór oryginalny.

originale (3)

(*rzecz.*) model, oryginał.

originale radiofonico

(*rad.*) oryginalne opracowanie radiowe, oryginalne słuchowisko radiowe.

originale televisivo

(*tv*) oryginalne opracowanie telewizyjne, oryginalne widowisko telewizyjne.

originalità (1)

oryginalność, autentyczność.

originalità (2)

oryginalność, nowatorstwo, nowość.

originalità (3)

oryginalność, niezwykłość, ekscentryczność.

origine

początek, powstanie, punkt wyjścia, źródło.

orizzonte di aspettativa

horyzont oczekiwań (Hans Robert Jauss). [Journot, 2007]

orologio

zegar.

orrore

horror, fantastyka grozy. [Taccini, 2012]

Orso d'oro

(*kin.*) Złoty Niedźwiedź, nagroda przyznawana na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Berlinie. [Frittella, 2005]

orthicon (*ang.*)

(*kin.*) lampa obrazowa w dawnych kamerach. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

ortocromatico

(*fot.*) ortochromatyczny.

ortofonia

logopedia, ortofonia.

O.S. (*ang.*)

off screen (*zob.* fuori campo).

Oscar

(*kin.*) nagroda przyznawana przez Amerykańską Akademię Sztuki i Wiedzy Filmowej w dziedzinie filmu. Oscar należy do czterech najbardziej prestiżowych nagród przemysłu rozrywkowego w USA, obok nagród Emmy, Grammy i Tony (*zob.* EGOT). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

osceno

sprośny, obsceniczny, okropny, odrażający.

oscillante

oscylujący, drgający.

oscillatore

oscylator, generator drgań.

oscillazione

oscylacja, falowanie, drganie.

oscilloscopio

oscyloskop.

oscuramento

przyciemnienie.

oscurare

przyciemniać.

oscuro

ciemny, matowy, nieprzezroczysty.

ospite d'onore

gość honorowy.

ospitata

(*tv*) w żargonie: udział znamienitego gościa w programie telewizyjnym. [Frittella, 2005]

Osservatorio dello Spettacolo

włoskie centrum badań sztuki widowiska artystycznego.

osservazione dalle mura

(*zob.* teichoscopia).

OS-shot (*ang.*)

(*zob.* pseudosoggettiva).

ossia

(*muz.*) albo.

ostacolo

(*teatr.*) przeszkoda, wszystko to, co przeciwstawia się działaniom protagonisty (*por.* conflitto). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

ostensione

(*teatr.*) (z łacińskiego *ostendere*: ukazywać) ostensja, czyli komunikacja dokonywana przez pokazywanie lub ukazywanie czegoś. Jest to

jedna z głównych cech przedstawienia teatralnego. Rozróżniamy m.in. ostensję mimetyczną, symboliczną, abstrakcyjną oraz demonstracyjną. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

comunicazione ostensiva, komunikacja ostensywna

esibizione dell'ostensione, demonstracja ostensji

forme dell'ostensione, formy ostensji
ostensione mimetica, ostensja mimetyczna

ostensione simbolizzante, ostensja symboliczna

ostensione astratta, ostensja abstrakcyjna

ostensione dimostrativa, ostensja demonstracyjna

ostinato

(muz.) ostinato, *dosł.* „uporczywy”, powracający wielokrotnie wyrazisty motyw. [Habela, 1980]

O.S.V. (ang.)

off-screen voice (*zob.* voce fuori campo).

otaku (jap.)

termin używany przez anglosaskich fanatyków anime na określenie samych siebie. Dosłownie oznacza obsesję i w Japonii ma konotacje negatywne. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

ottava

(muz.) oktawa.

ottavino

(muz.) flet oktawowy, pikolo.

ottetto

(muz.) oktet, zespół złożony z ośmiu wykonawców.

ottica (1)

optyka.

ottica (2)

punkt widzenia, perspektywa.

ottica fish-eye

obiektyw rybie oko.

ottica grandangolare

(fot.) obiektyw szerokokątny.

ottiche anamorfiche

(fot.) obiektyw anamorficzny.

ottico

optyczny, wzrokowy.

ottimizzatore

(tv) osoba odpowiedzialna za transmisję telewizyjną. [Frittella, 2005]

8 mm

(kin.) film na taśmie 8 mm, „ósemka”. [Journot, 2007]

ottoni

(muz.) instrumenty dęte blaszane.

otturatore

(fot.) migawka.

otturatore a specchio

(*fot.*) lustrzana migawka odblaskowa.

otturatore variabile

(*fot.*) mechaniczna migawka w kamerze filmowej.

out (1) (*ang.*)

przestarzały, niemodny.

out (2) (*ang.*)

(*zob.* scarto).

out cut (*ang.*)

(*kin.*) niewykorzystane ujęcia w montażu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

out of field (*ang.*)

(*zob.* fuori campo).

out of focus (*ang.*)

(*zob.* fuori fuoco).

out of frame (*ang.*)

(*zob.* fuori quadro).

out of vision (*ang.*)

(*zob.* fuori campo).

outdoor scene (*ang.*)

(*zob.* ripresa in esterni).

outernet (*ang.*)

wszystkie środki komunikacji, które nie są internetowe, czyli np. kino, radio i telewizja.

outline (*ang.*)

(*zob.* scaletta).

output (*ang.*)

wyjście.

output signal (*ang.*)

(*kin., tv*) sygnał wyjściowy. [Bocian, Zabłocki, 2008]

outside feed controller (*ang.*)

(*kin.*) koordynator zdjęć kręconych poza studiem filmowym.

outsider art (*ang.*)

(*zob.* performance).

out-take (*ang.*)

(*kin.*) scena wycięta z filmu z powodu błędu lub braku jej relewantności dla fabuły. [Frittella, 2005]

outtake show (*ang.*)

(*tv*) program składający się z krótkich filmów amatorskich lub profesjonalnych odnoszących się do konkretnego problemu, pokazujący wpadki przy kręceniu filmów lub innych programów telewizyjnych.

ouverture (1) (*fr.*)

(*zob.* esordio).

ouverture (2) (*fr.*)

(*muz.*) uwertura.

ouverture (3) (*ang.*)

(*zob.* ouverture 2).

ovazione

owacja.

over music (ang.)

wyrażenie używane w scenariuszach dla zaznaczenia dialogu lub dźwięku, który ma muzykę w tle.

overact (ang.)

(czas.) grać z przesadną emfazą (*zob. fare il gigione*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overcranking (ang.)

(kin.) przyspieszenie klatkażu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overdo (ang.)

(czas.) grać z przesadną emfazą (*zob. fare il gigione*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overexposed (ang.)

(*zob. one play actor*).

overexposure (ang.)

(*zob. sovraesposizione*).

overhead (ang.)

(kin.) ekran biały lub czarny chroniący przed bezpośrednim światłem podczas zdjęć w plenerze. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overhead shot (ang.)

(*zob. ripresa dall'alto*).

overheads (ang.)

(kin.) ogólne koszty produkcji. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overlap (ang.)

(kin.) zachodzenie na siebie obrazów. [Bocian, Zabłocki, 2008]

overlap dialogue (ang.)

(kin.) dialog spoza kadru kończący poprzednią scenę lub zaczynający następną. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overlap sound (ang.)

(kin.) dźwięk spoza kadru kończący poprzednią scenę lub zaczynający następną.

overlay (ang.)

(kin.) technika nakładki napisów na obraz. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overtora

(*zob. ouverture*).

overplay (ang.)

(czas.) (*zob. overdo, fare il gigione*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overrunning (1) (ang.)

(*zob. mancata pausa*).

overrunning (2) (ang.)

(*zob. prorata*).

oversound (*ang.*)

(*kin.*) technika nałożenia dźwięku na taśmę wideo. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

overspill (*ang.*)

odbior sygnałów satelitarnych poza granicami geograficznymi czy politycznymi. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

over-the shoulder shot (*ang.*)

(*zob.* inquadratura di quinta).

oyama (*jap.*)

(*kin.*) określenie aktora przebranego za kobietę w sposób przekonujący i wiarygodny, a nie prześmiewczo. Było to powszechne w epoce kina niemego, kiedy kobiety nie mogły występować w filmach, a ich role były odgrywane przez mężczyzn. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

Oz (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”: Australia. [Frittella, 2005]

ozoner (*ang.*)

(*zob.* drive-in).

P

PA

(*zob.* piano americano).

p.a. (*ang.*)

(*teatr., kin.*) personal appearance, wygląd zewnętrzny. Wygląd aktora/aktorki na ceremonii rozdania nagród lub na premierze. [Frittella, 2005]

pace up (*ang.*)

(*czas.*) (*zob.* stringere 2).

pack shot (1) (*ang.*)

(*kin., żarg.*) kadr pokazujący opakowanie produktu w filmie reklamowym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pack shot (2) (*ang.*)

(*kin.*) kadr zbiorowy. [Frittella, 2005]

pack the crowds in (*ang.*)

(*teatr., czas.*) zapelnąć teatr.

package (1) (*ang.*)

(*dzien., rad., tv*) w dziennikarstwie telewizyjnym wiadomość o długości 80–105 sekund, przekazywana przez reportera z miejsca zdarzeń. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

package (2) (ang.)

(*kin.*) zestaw filmów, które mają być sprzedane w pakiecie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pact (ang.)

w żargonie magazynu „Variety”: kontrakt. [Frittella, 2005]

padella

naświetlacz.

padellone

(*zob.* padella).

padiglione (1)

(*muz.*) padiglione, czara głosowa w instrumentach dętych.

padiglione (2)

(*zob.* tendone).

padovana

(*muz.*) taniec włoski z XVI wieku.

padovanella

(*zob.* carrettella).

padre nobile

(*teatr.*) szlachetny starzec, aktor grający w dawnym teatrze włoskim (XIX i początek XX wieku) rolę ojca, postaci w podeszłym wieku lub mądrego starca. [Frittella, 2005]

padri

(*teatr.*) ojcowie, postaci z komedii *dell'arte* (*por.* vecchi). [Surma-Gawłowska, 2015]

paesaggio

pejzaż (*zob.* paese).

paesaggio mentale

(*teatr.*) obraz mentalny, w przypadku dekoracji, która oddaje subiektywną wizję świata, wewnętrzne przeżycia postaci dramatycznych. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

paesaggista

pejzażysta, pejzażystka.

paese

pejzaż.

paga

(*zob.* stipendio).

page (ang.)

strona. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

deleted page, skreślona strona ze scenopisu

double page, dwie strony telegazety

title page, strona tytułowa

page no., numer strony

page turn (ang.)

(*kin.*) efekt wizualny – zmiana strony, jak przy czytaniu książki.

pageant

scena ruchoma. Na takiej scenie wystawiano średniowieczne moralitety i misteria.

pagina

strona (*zob.* notizia di prima pagina).

paginata

(*dzien.*) pełna strona.

pagliaccesco

błazeński.

pagliaccetto

pajacyk dla dziecka.

pagliacciata

blaznowanie, błazeństwo, bufonada.

pagliaccio

pajac, kłown (*por.* buffone).

paint box (*ang.*)

(*kin.*) urządzenie do wykonywania zdjęć trikowych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

paint department (*ang.*)

(*zob.* reparto decoratori).

painter (*ang.*)

(*zob.* pittore di scena).

palchettista

(*teatr.*) abonent <abonentka> loży.

palchetto (1)

(*teatr.*) estradka, podeścik, trybunka.

palchetto (2)

(*teatr.*) loża.

palchetto (3)

(*dzien.*) wzmianka, krótki artykuł.

palchettone

(*teatr.*) duża loża.

palco (1)

(*teatr.*) loża.

avere un palco di primo ordine, mieć miejsce w pierwszej loży

palco (2)

(*teatr.*) scena.

palco (3)

podwyższenie, podium, podest, estrada.

palco (4)

rusztowanie.

palco reale

(*teatr.*) loża królewska.

palcoscenico (1)

(*teatr.*) scena teatralna. [Camilleri, 2001]

palcoscenico (2)

(*teatr.*) sztuka aktorska lub teatralna. [Camilleri, 2001]

i segreti del palcoscenico, tajniki sztuki aktorskiej

amare il palcoscenico, kochać teatr
abbandonare il palcoscenico, porzucić scenę

avere la pratica del palcoscenico, mieć doświadczenie sceniczne

avere esperienza del palcoscenico, mieć doświadczenie sceniczne

palcoscenico girevole

(*teatr.*) scena obrotowa.

paleotelevisione

(*tv*) termin stworzony przez Umberta Eco na określenie zmonopolizowanej telewizji włoskiej RAI w latach od 1954 roku do połowy lat 70. XX wieku. [Frittella, 2005]

palinsesto (1)

(*lit.*) palimpsest.

palinsesto (2)

(*rad., tv*) ramówka. Ramowy układ programów radiowych lub telewizyjnych. [Boardman-Jacobs, 2004]

palla a specchi

(*zob.* sfera specchiata).

palla di discoteca

(*zob.* sfera specchiata).

pallas

nazwa jednego z typów dyfuzorów światła.

Palma d'oro

(*kin.*) Złota Palma, nagroda przyznawana na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Cannes.

palmarès (fr.)

(*kin.*) klasyfikacja zwycięzców nagród, zwłaszcza w odniesieniu do Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Cannes.

paludamento

(*teatr.*) paludament, zasłona nadsceńia. [Kosiński, 2006]

pan (1) (ang.)

(*zob.* panoramica).

pan (2) (ang.)

horyzontalny ruch reflektora.

pan (3) (ang.)

negatywna krytyka filmu.

pan (4) (ang.)

(*zob.* pancake).

pan a show (ang.)

(*czas.*) napisać negatywną recenzję spektaklu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pan & scan (ang.)

(*kin.*) technika polegająca na dopasowaniu obrazu panoramicznego do ekranu o innych proporcjach (zazwyczaj telewizyjnego) poprzez

obcinanie bocznych fragmentów obrazu. [Frittella, 2005; Journot, 2007]

pan glass (*ang.*)

(*kin.*) monochrom. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pan handle (*ang.*)

(*kin.*) szwenk (*zob.* panoramica a schiaffo). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pan stick (*ang.*)

kryjący podkład i korektor do twarzy używany przez aktorów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pan titles (*ang.*)

napisy przesuwające się na ekranie horyzontalnie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

panaflex (*ang.*)

(*kin.*) rodzaj kamery wyprodukowanej przez Panavision. [Frittella, 2005]

Panavision (*ang.*)

(*kin.*) wiodący konstruktor i producent cyfrowych kamer filmowych. [Frittella, 2005]

pancake (*ang.*)

podkład pod charakteryzację.

panchromatic

panchromatyczny.

panдора (*łac.*)

(*muz.*) lutnia siedmiostrunowa.

panel (1) (*ang.*)

(*zob.* pannello).

panel (2) (*ang.*)

(*rad., tv*) goście programu radiowego lub telewizyjnego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

panem et circenses (*łac.*)

chleba i igrzysk.

panetto

(*teatr.*) w żargonie teatralnym aplauz w trakcie trwającego spektaklu. Bra-
wa podczas gry aktorskiej na scenie,
wyrażające zadowolenie publiczności;
aktor musi odczekać, aż aplauz
ucichnie, by móc kontynuować swoją
grę.

**Pan-European Television
Audience Research** (*ang.*)

organizacja międzynarodowa, która
gromadzi dane dotyczące oglądalności
europejskich stacji telewizyjnych.

panfocus (*ang.*)

(*fot., kin.*) technika fotograficzna i filmowa wykorzystująca dużą głębię ostrości, dzięki czemu pierwszy plan, średni plan i tło są jednakowo ostre. Zastosowanie tej techniki można zaobserwować wyraźnie w filmie Orsona Wellesa *Obywatel Kane*.

panico da palcoscenico

(*zob.* tremarella).

panino

(*kin.*) typowa technika dzienników telewizyjnych we Włoszech w latach 80. XX wieku, polegająca na schemacie „kanapki”: opinia pozytywna o rządzie, opinia negatywna i pozytywna ponownie na koniec. [Frittella, 2005]

pannello (1)

tabliczka, płyta, panel, tło scenografii.

pannello (2)

(*szt.*) panneau.

pannello (3)

(*teatr.*) horyzont (*zob.* fondale).

pannello elettrico

instalacja elektryczna, okablowanie.

pannello luce

tablica świetlna.

panning and scanning (*ang.*)

(*zob.* pan & scan).

panning shot (*ang.*)

(*zob.* panoramica 4).

panno nero

czarny materiał.

panorama (1)

panorama, ogólna wizja, przegląd.

panorama (2)

(*szt.*) panorama.

panorama (3)

(*teatr.*) dekoracja panoramiczna w teatrze, tło imitujące niebo.

panoramica (4)

(*fot.*) panorama (zdjęcie).

panoramica a schiaffo

(*kin.*) szybki ruch panoramiczny kamery w bok, zamazana panorama, szwenk. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

panoramica diagonale

(*kin.*) panorama po przekątnej.

panoramica orizzontale

(*kin.*) panorama prawo-lewo/lewo-prawo.

panoramica verticale

(*kin.*) panorama (nachylenie) wertykalna.

panoramicamente

widowiskowo, panoramicznie.

panoramicare

(*fot.*) zrobić ujęcie panoramiczne.

panoramico

panoramiczny, kompleksowy, szeroki.

pantaleone

(muz.) pantaleon, pantalon, instrument strunowy.

Pantalone

(teatr.) podstarzały zalotnik, postać z komedii *dell'arte*, słynna maska komediowa z Wenecji; stary kupiec, który konkuruje z młodzianami o wdzięki młodszych kobiet. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013; Kosiński, 2006]

pantografo

(kin.) pantograf, wysuwane wsparcie światła w studio filmowym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pantomima (1)

(teatr.) pantomima, gestykulacja artystów wyrażająca akcję dramatyczną bez tekstu słownego. [Semil, Wyśńska, 1980]

pantomima (2)

(muz.) pantomima, utwór muzyczny-no-sceniczny, w którym treść wyrażona jest przez gestykulację artystów. [Semil, Wyśńska, 1980]

pantomima luminosa

(kin.) gatunek będący prekursorem filmu, realizowany z użyciem praksinoskopu w latach 1892–1901, o długości około 10 minut. [Frittella, 2005]

pantomimico

pantomimiczny, dotyczący pantomimy.

pantomimo (1)

aktor, pantomimista, mim.

pantomimo (2)

pantomima (zob. pantomima).

pantoscope (ang.)

(zob. grandangoloare).

papa

(teatr.) papież. Postać charakterystyczna dla teatru agitacyjnego (zob. teatro d'agitazione).

paparazzo

fotograf, paparazzo, paparazzi.

paper (ang.)

bilet-zaproszenie na spektakl.

papera

(teatr.) dosł. „gąska”, „głupia kobieta”, „gęś”. W żargonie teatralnym oznacza pomyłkę, przejęzyczenie (zob. fotta). [Camilleri, 2001]

Paperino

Kaczor Donald (postać z filmów Walta Disneya).

Paperone

Sknerus McKwacz (postać z filmów Walta Disneya).

papering the house (ang.)

technika marketingowa polegająca na użyciu wszystkich dostępnych

środków, żeby wypełnić salę kinową/koncertową/teatralną i sprawić wrażenie, że publiczność jest ogromna, a sala wypełniona po brzegi. W ramach tych działań można np. rozdać darmowe bilety ważnym organizacjom, wystawić tańsze bilety na grouponie, zaproponować konkursy w mediach, w których można wygrać bilety itp. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

papponata

(*teatr*:): gładz gipsowa używana do budowania sztucznej scenografii.

Pappy (*ang.*)

przezwyśko reżysera Johna Forda.

Par (1)

lampa typu Par.

Par (2) (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”: wytwórnia filmowa Paramount. [Frittella, 2005]

par condicio

zasada równości w mediach, równe szanse.

parabasi

(*teatr*:): parabaza. W greckiej komedii staroattycznej wypowiedź koryfeusza lub chóru skierowana bezpośrednio do publiczności, prezentująca zazwyczaj punkt widzenia autora. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002; Frittella, 2005]

parabola (1)

(*lit.*) (z łacińskiego: porównanie) parabola, przypowieść. Gatunek literatury moralistyczno-dydaktycznej, która charakteryzuje się przede wszystkim schematyczną konstrukcją fabuły i nieskomplikowaną psychologią występujących w niej bohaterów. W przypowieści postaci i zdarzenia pełnią funkcję reprezentantów prawd uniwersalnych, np. przypowieść o synu marnotrawnym. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

parabola (2)

(*lit.*) baśń, przypowieść. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

parabola (3)

(*zob.* antenna parabolica).

parabolicamente

parabolicznie, przenośnie.

parabolico (1)

paraboliczny, przenośny, alegoryczny.

parabolico (2)

paraboliczny (*zob.* antenna parabolica).

paraboloide

antena satelitarna paraboliczna.

paradigma

(*kin.*) paradygmat, metaforyczna, paradygmatyczna zasada podobieństwa lub kontrastu (*por.* sintagma). [Journot, 2007]

paradigma ideale

(*kin.*) paradygmat idealny. Syd Field, amerykański scenarzysta, stworzył trzaktowy schemat scenariusza, w którym opisał punkty węzłowe intrygi (*por.* piramide di Freytag, monomito).

paradosso

paradoks.

parafonia

(*muz.*) parafonia, nazwa śpiewu.

parafrasi (1)

(*muz.*) parafraza, utwór instrumentalny będący przeróbką tematów jakiegось całego utworu.

parafrasi (2)

(*muz.*) szereg popularnych melodii operetkowych.

paragone

porównanie.

parallasse

(*fot.*) paralaksa. Niepokrywanie się obrazu widzianego w wizjerze z obrazem fotograficznym.

parallel cutting (*ang.*)

(*zob.* montaggio parallelo).

parallelo (1)

(*przym.*) równoległy.

parallelo (2)

(*rzecz., muz.*) równoległy interwał, gama.

paraluce

(*fot.*) osłona przeciwsłoneczna obiektywu (*zob.* bandiera).

paraluce per obiettivi fotografici

(*fot.*) obiektywy powiększające.

paralume

klosz lampy.

paramento

ozdoba, ornament.

Paramount act (*ang.*)

(*kin.*) znacząca decyzja antymonopolowa Sądu Najwyższego USA w 1948 roku obligująca wytwórnie filmowe do oddzielenia się od sal kinowych i odbierająca im prawo wyłączności do decydowania, które filmy kina mogą wyświetlać.

paranco

wielokrażek.

parapettata

(*teatr.*) scena przedstawiająca wnętrze.

parapetto

balustrada, poręcz.

parare

ozdabiać, przystrajać.

parascenio (gr.)

(*teatr., staroż.*) parascenium.

paraskene

(*zob.* parascenio).

parassita

(*rad.*) zakłócający (*zob.* rumore parassita).

parassitare

zakłócać.

parata (1)

uroczystość, gala, pompa.

parata (2)

parada, defilada.

parata (3)

(*teatr.*) parada. Historycznie termin ten odnosił się do opisu aktorów, zachęcających do przyjścia na przedstawienie. Jako forma widowiskowa rozkwitła w XVII i XVIII wieku na gruncie teatru jarmarcznego. Cechowała się rubaszością, wulgarnym językiem, ośmieszała klasy wyższe oraz klasyczne formy dramatyczne. Nawiązania do parad odnajdziemy w teatrach agitacyjnych oraz stylizowanych opowieściach ludowych (np. u Daria Fo). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

parata carnavalesca

widowisko karnawałowe, orszak karnawałowy. [Kosiński, 2006]

parata di maschere

parada masek.

paratassi

parataksa, współrzędność. Połączenie zdań pojedynczych w jedno współrzędnie złożone.

paratatticamente

parataktycznie, współrzędnie.

paratattico

parataktyczny, współrzędny.

parateatro

(*teatr.*) parateatr. Specyficzny typ działalności artystycznej, której twórcy, wykorzystując techniki teatralne, kreują pewne sytuacje lub wydarzenia mające znamiona widowiska, angażując w nie bezpośrednio widzów.

paratesto

(*teatr.*) paratekst, otaczający tekst dialogu sztuki teatralnej, często drukowany kursywą lub jakąś inną czcionką, odróżniającą go od innych części utworu. [Wołowski, 2016; Pavis, 1996, 1998, 2002]

paratestualità

(*zob.* generico 2, intertestualità).

paratia

(*teatr.*) *dosl.* „gródź, ściana przedziałowa”, ściana nieprzepuszczająca dźwięku.

paratore

dekorator.

paratrice

dekoratorka.

parco lampade

(*kin.*) sprzęt oświetleniowy.

parcofonica

sprzęt dźwiękowy.

Pardo d'oro

(*kin.*) Złoty Lampart, główna nagroda przyznawana na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Locarno dla najlepszego filmu.

paredria (gr.)

(*teatr.*) w teatrze antycznym miejsca zarezerwowane dla kapłanów i członków najwyższych warstw społecznych.

parental guidance (1)

(*tv*) nadzór rodzicielski, ograniczenie możliwości samodzielnego oglądania filmu przez dzieci i młodzież.

parental guidance (2)

(*tv*) nadzór rodzicielski, zalecenie stacji telewizyjnej, żeby program był oglądany w towarzystwie dorosłych.

parish cinema (ang.)

(*kin.*) parafialna sala kinowa.

parlando

(*muz.*) parlando, w śpiewie wyrazista deklamacja tekstu.

parlante

(*zob.* parlando).

parlare con tono ieratico

mówić dostojnie, uroczyście.

parlata (1)

wymowa, sposób mówienia.

parlata (2)

mowa, przemówienie.

parlato (1)

(*kin.*) dialog.

parlato (2)

(*muz.*) część mówiona utworu.

parlato (3)

(*kin.*) dźwiękowy (*zob.* cinema parlato, film parlato). [Journot, 2007]

parlatore

mówca, orator.

parlatrice

mówczyni.

parlatura

mowa, język.

parliere

orator, mówca, mówczyni.

parlottio

szeptanie.

parnasico

dotyczący Parnasu.

parnasio

(*zob.* parnasico).

parnaso (1)

(*lit.*) poezja.

parnaso (2)

poeci, parnas.

parnassio

(*zob.* parnasio).

parocismo

(*zob.* parossismo).

parodia (1)

(*lit., teatr.*) parodia, karykaturalne naśladownictwo jakiegoś dzieła sztuki. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

parodia (2)

(*muz.*) parodia, podłożenie tekstu do melodii.

parodia di un dramma

parodia sztuki.

parodiare

parodiować.

parodico

parodiowy, parodystyczny.

parodista

parodysta/ka.

parodisticamente

parodystycznie.

parodo (*gr.*)

(*teatr.*) w starożytnym teatrze greckim pierwsze pojawienie się chóru. [Frittella, 2005]

parodoi (*gr.*)

(*teatr.*) dwa boczne korytarze – przejścia pomiędzy *skene* a widownią dla chóru i aktorów w antycznym teatrze greckim.

parodos (1) (*gr.*)

(*teatr., staroż.*) w teatrze greckim boczne przejście dla chóru. [Kudliński, 1978; Kosiński, 2006]

parodos (2) (*gr.*)

(*teatr., staroż.*) w antycznym teatrze greckim pieśń wejściowa chóru. [Frittella, 2005]

parodostico

parodystyczny.

parody (*ang.*)

(*zob.* parodia).

parola (1)

słowo.

parola (2)

(*teatr.*) wypowiedź.

parola chiave

słowo kluczowe, słowo klucz.

parola in risposta

(*teatr.*) kontrwypowiedź.

parole

(*muz.*) słowa, tekst (np. piosenki).

paroliere

autor/ka tekstów piosenek.

paroloso

nadęty, napuszony.

parossismo

(*zob.* parossismo).

parossismo

paroksyzm.

parossistico

szczytowy, kulminacyjny.

parquet (ang.)

(*zob.* platea).

parrucca

peruka.

parruccaia

perukarka.

parruccaio

perukarz.

parrucche per il teatro

(*teatr.*) peruki teatralne.

parrucchetta

(*zob.* parrucchina).

parrucchiere

perukarz.

parrucchina

peruczka.

parrucchino

półperuka, tupet.

part (ang.)

(*zob.* parte, ruolo).

parte (1)

(*kin., teatr.*) rola (*zob.* ruolo).

assegnare le parti, rozdzielić role

recitare una parte importante, grać

pierwszoplanową rolę

recitare una parte secondaria, grać

drugoplanową rolę

conoscere la propria parte, znać

swoją rolę

fare la parte di Amleto, grać Hamleta

supplire la parte, zastąpić kogoś

parte (2)

(*muz.*) partia, głos.

la parte del tenore, partia tenora

la parte del violino, partia skrzypcowa

la parte del pianoforte, partia forte-pianowa

prima parte, pierwsza partia w operze

parte (3)

(muz.) partytura.

leggere la parte, czytać partyturę

parte (4)

część.

parte concertata

(muz.) partia solowa.

parte in parrucca

(*teatr.*) dosł. „rola w peruce”, rola starca w komedii *dell'arte*. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

partecipazione

uczestnictwo.

partecipazione straordinaria

(*zob.* *cameo*).

parterre (fr.)

parter (*zob.* *platea*).

partes qualitatibus (łac.)

(*zob.* *parti della tragedia*).

partes quantitates (łac.)

(*zob.* *parti della tragedia*).

parti accessorie

(*teatr.*) drugoplanowe postaci z komedii *dell'arte* (czarodzieje, żołnierze,

kurtyzany itd.). [Surma-Gawłowska, 2015]

parti comiche

(*zob.* *parti ridicole*).

parti della tragedia

(*teatr.*) składniki ilościowe i jakościowe dramatu, które stanowią trzon struktury dramatycznej. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

parti gravi

(*zob.* *parti serie*).

parti ridicole

(*teatr.*) postaci komiczne w komedii *dell'arte*. [Surma-Gawłowska, 2015]

parti serie

(*teatr.*) postaci poważne w komedii *dell'arte* (*Innamorati*, *Capitano*). [Surma-Gawłowska, 2015]

participation (ang.)

udział, współuczestnictwo.

participation shot (ang.)

(*zob.* *soggettiva*).

particolare

(*kin.*) zbliżenie filmowe na szczegól, przedmiot lub jego fragment, detal (*zob.* *dettaglio*).

partimento

(muz.) partia basowa, partimento.

partita

(muz.) partita.

Partito!

(kin.) Kręcimy!

partitura (1)

(muz.) partytura.

leggere in partitura, czytać nuty

partitura (2)

(teatr.) partytura.

testo come partitura, tekst jako partytura

partitura come testo, partytura jako tekst

partitura scenica

(teatr.) partytura sceniczna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

pas (fr.)

krok.

pas couru (fr.)

w tańcu klasycznym seria drobnych kroków, będąca przygotowaniem do wyskoku.

pas de bourré (fr.)

jedna z kombinacji ruchowych w tańcu klasycznym; seria kroków wykonywana ze zmianą punktu ciężkości z jednej nogi na drugą.

pas de chat (fr.)

jedna z kombinacji ruchowych w tańcu klasycznym, *dosł.* „krok

koci”, nazwany w ten sposób, ponieważ przypomina skok kota.

pas de deux (fr.)

rodzaj wariacji kombinacji ruchowej w tańcu klasycznym, wykonywanej przez parę tancerzy.

pas glissé (fr.)

krok „ślizgowy” w tańcu klasycznym.

pas seul (fr.)

w tańcu klasycznym popisowa partia solisty.

pascoliano

dotyczący poety Giovanniego Pascoliego.

paso doble (hiszp.)

paso doble, współczesny taniec hiszpański.

pasoliniano

(lit., kin.) dotyczący Piera Paola Pasoliniego.

pass check (ang.)

(zob. contromarca).

pass door (ang.)

(teatr.) drzwi przeciwpożarowe łączące scenę z widownią. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

passabile

znośny, taki sobie.

passacaglia

(muz.) pasakalia, starowłoski taniec w powolnym tempie.

passafilm

(kin.) asystent montażysty.

passaggio (1)

passus, ustęp, fragment tekstu.

passaggio (2)

(muz.) pasaż.

passaggio (3)

(kin.) przemieszczenie się jednego lub więcej bohaterów na planie, ujęcie pasażowe. [Frittella, 2005; Boccian, Zabłocki, 2008]

passamezzo

(muz.) passamezzo, taniec włoski.

passare la linea

(rad., tv) przekazać głos komuś, połączyć się z reporterem podczas transmitowanego programu.

passarella (1)

(teatr.) przedscenie, proscenium.

passarella (2)

wybieg (zob. pedana per sfilate).

passatempo

rozrywka, hobby, sposób spędzania wolnego czasu.

passatismo

konserwatyzm, tradycjonalizm.

passatista

tradycjonalista/tka, chwalcą przeszłości, zwolennik przeszłości, zacyfaniec.

passé (fr.)

ruch przechodzący/przeprowadzający nogi pracującej w tańcu klasycznym.

passepied (fr.)

(muz.) starofrancuski taniec.

passerella

(tv) parada artystów programu telewizyjnego.

passerella in graticcia

(teatr.) pomost techniczny.

passing shot (ang.)

(zob. passaggio 3).

passio

pasja.

passionale

namiętny, gwałtowny, uczuciowy.

passionalità

namiętność, gwałtowność, porywczność.

passionalmente

z pasją, gwałtownie.

passionare

pasjonować, porywać.

passionario

namiętny, gwałtowny.

passionato

(muz.) określenie wykonawcze: namiętnie.

passione (1)

(zob. rappresentazione della Passione).

passione (2)

(muz.) duży utwór religijny na głosy solowe.

passione (3)

uczucie. Głównym zadaniem aktora jest wyrażenie uczuć.

passion pit (ang.)

w żargonie nastolatków: kino samochodowe (zob. drive-in). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

passion play (ang.)

(zob. passione 2, rappresentazione della Passione). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Passionspiele (niem.)

misterium męki Pańskiej w Oberammergau wystawiane przez aktorów amatorów podczas Wielkiego Tygodnia co dziesięć lat, począwszy od

1633 roku. W tym roku mieszkańcy małej wioski Oberammergau obiecali wystawiać pasję Chrystusa, jeśli Bóg sprawi, że nikt więcej nie umrze na dżumę, która wówczas szalała w Europie. Pierwsze misterium zostało wystawione w 1634 roku. Pają zaplanowaną na 2020 rok przełożono o dwa lata ze względu na pandemię koronawirusa. 42 Oberammergau Passionspiele odbędzie się pomiędzy 14 maja a 2 października 2022 roku (zob. rappresentazione della Passione). [Frittella, 2005]

passive (ang.)

bierny radiosłuchacz, który nie dzwoni do stacji radiowej ani nie bierze udziału w teleturniejach.

passo (1)

krok.

passo (2)

przejście, przejazd.

passo!

(rad.) oddanie głosu rozmówcom w studio radiowym. [Frittella, 2005]

passo d'addio

w tańcu klasycznym włoskim: egzamin końcowy absolwentów szkoły teatralnej lub baletowej.

passo della perforazione

(kin.) skok perforacji taśmy filmowej.

passo di danza

krok taneczny.

Passo e chiudo!

(*rad.*) popularne zakończenie rozmowy radiowej.

passo saltato

skoczny krok.

passo uno

(*kin.*) animacja poklatkowa.

password (*ang.*)

hasło.

pasticcio

(*muz.*) rodzaj opery składającej się z fragmentów muzycznych pochodzących z innych utworów.

pastiche (*fr.*)

pastisz.

pastone

(*rad., tv*) serwis informacyjny przekazujący wszystkie najważniejsze wiadomości polityczne danego dnia.

pastorale (1)

(*muz.*) muzyka pastoralna.

pastorale (2)

(*muz.*) pastorałka.

pastorale (3)

(*muz.*) określenie wykonawcze: na sposób wiejski.

pastorale héroïque (*fr.*)

pastorałka heroiczna.

pastore

pasterz.

pastourelle (*fr.*)

(*muz.*) pastourelle, lekka piosenka francuska.

pateticamente

z patosem, wzniosłe, patetycznie.

pateticità

patetyczność, podniosłość.

patetico (1)

patetyczny, pełen patosu, wzniosły, wzruszający.

patetico (2)

(*muz.*) określenie wykonawcze: patetycznie.

pateticume

przesadny patos.

patetismo

patetyczność, przesadny sentymentalizm.

Pathé-Journal (*fr.*)

(*kin.*) pierwsza kronika filmowa w świecie, pokazana w Anglii i Francji po raz pierwszy w 1908 roku.

pathos

(*teatr*.) kategoria estetyczna: patos, patetyczność, podniosłość, wzniosłość. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002]

patinare

powlekać.

patos

(*zob.* pathos).

pattinaggio artistico

łyżwiarstwo figurowe.

pattino pressore

(*kin.*) płytka przyciskowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pattona

(*teatr*.) element znajdujący się pomiędzy proscenium a kurtyną, wykonany z materiału przeciwpożarowego i dźwiękoszczelnego, mający za zadanie chronić przed ogniem i wyciszać hałasy przy zmianie scenografii do następnego aktu. [Frittella, 2005]

paura del palcoscenico

(*zob.* tremarella).

pausa

(*zob.* pausa-riposo).

pausa-riposo

przerwa.

pavana

(*muz.*) taniec pochodzenia włoskiego lub hiszpańskiego.

pay or play (ang.)

(*kin.*) klauzula w kontrakcie, na mocy której aktor ma prawo do uzgodnionej rekompensaty, nawet jeśli film nie zostanie zrealizowany lub spektakl się nie odbędzie.

pay radio (ang.)

(*rad.*) stacje radiowe kodowane.

pay-per-view (ang.)

(*tv*) płatna usługa pozwalająca na oglądanie wybranych programów telewizyjnych, za które pobierana jest opłata. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pay-TV (ang.)

(*tv*) telewizja kodowana.

PC

reflektor typu PC (nazwa reflektora światła z płasko-wypukłą soczewką).

PD's (ang.)

per diem, dieta wypłacana technikom w teatrze na pokrycie kosztów służbowych.

Peabody Award (ang.)

(*rad., tv*) George Foster Peabody Award (*dosł.* „Nagroda George’a Fostera Peabody’ego”), amerykańska

nagroda medialna przyznawana za szczególne dokonania w dziedzinie radia, telewizji i Internetu.

peacock web (*ang.*)

(*tv*) w żargonie magazynu „Variety”: sieć telewizyjna NBC. [Frittella, 2005]

peak time (*ang.*)

(*tv*) godziny największej oglądalności. [Frittella, 2005]

peana

pean, starogrecka pieśń choralna.

pearl (*ang.*)

(*teatr*) reflektor teatralny w prze-zroczystej osłonie, dający cieplejsze i delikatniejsze światło.

ped down (*ang.*)

(*kin.*, *czas.*) obniżyć kamerę na statywie.

ped up (*ang.*)

(*kin.*, *czas.*) podnieść kamerę na statywie.

pedale

(*tech.*) pedał, np. w pianinie lub fortepianie.

pedaleggiare

(*muz.*) używać pedałów, przyciskać pedały.

pedaliera

(*muz.*) pedały fortepianu, klawiatura pedałowa (organów).

pedana

(*teatr*) pomost. Podwyższenie zbudowane z desek, na którym odgrywano przedstawienia ludowe. W teatrze współczesnym służy aktorowi dla wyznaczenia przestrzeni, w której np. odbywa się monolog wewnętrzny odgrywanej postaci. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

pedana per sfilate

platforma sceniczna (do pokazów mody).

pedante

pedantyczny.

pedantesco

pedantyczny.

pedestal (*ang.*)

statyw (*zob.* stativo).

Pedrolino

(*zob.* Pierrot).

peeping-Tom television (*ang.*)

(*tv*) gatunek reality show poświęcony życiu prywatnemu zwykłych ludzi. [Demaria, Grosso, Spaziante, 2002]

peep-show (1) (*ang.*)

fotoplastykon.

peep-show (2) (ang.)

„podglądane przedstawienie”, strip-tease lub film pornograficzny oglądany w zaciemnionej kabinie.

pellicola (1)

film, błona.

pellicola (2)

(kin.) film.

pellicola a colori

(kin.) film kolorowy.

pellicola al tungsteno

(kin.) taśma filmowa do światła sztucznego.

pellicola cinematografica

(kin.) taśma filmowa.

pellicola day-light

(kin.) taśma filmowa do światła dziennego.

pellicola impressionata

(kin.) taśma nakspionowana.

pellicola in rotolo

(kin.) rolka filmu.

pellicola negativa a colori

(kin.) negatyw kolorowy.

pellicola negativa in bianco e nero

(kin.) negatyw czarno-biały.

pellicola non infiammabile

(kin.) taśma niepalna.

pellicola per negativi

(fot., kin.) negatyw.

pellicola positiva

(kin.) pozytyw, film pozytywow.

pellicola vergine

(kin.) czysty film.

pelo

włos, paproch na obiektywie.

pen (ang.)

(kin., czas.) pisać scenariusz.

pencil-weep (ang.)

(czas.) ostro krytykować. [Frittella, 2005]

penderie (fr.)

dział kostiumów (zob. reparto costumi).

Penelope

Penelopa, wierna żona.

penetrazione

(zob. indice di penetrazione).

penna ottica

piórko świetlne.

pennarello

flamaster.

pennelli da trucco

pędzelek do makijażu.

pennello

pędzel.

pennello per occhi

pędzelek do makijażu oczu.

penny arcade (1) (ang.)

(*kin.*) sala z kineskopem. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

penny arcade (2) (ang.)

salon gier.

penny arcade (3) (ang.)

(*kin.*) sala filmowa Metro Goldwyn Mayer, która w latach 50. XX wieku oferowała dwa filmy w cenie 10 centów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

penombra

półcień.

pensiero letterario e teatrale

myśl literacka i teatralna.

pentagramma

(*muz.*) pięciolinia.

penultima

(*muz.*) przedostatni dźwięk utworu.

People's Choice Award (ang.)

nagroda przyznawana osobistościom za osiągnięcia w kulturze masowej.

Jest wręczana od 1975 roku i opiera się na wynikach badań instytutu badania opinii publicznej Gallup Poll. Od 2005 roku możliwe jest oddanie głosu poprzez Internet.

people show (ang.)

(*tv*) program telewizyjny z konkursami dla publiczności. [Frittella, 2005]

peplum

(*kin.*) peplum, czyli kino miecza i sandałów, gatunek filmów mitologiczno-historycznych, których akcja rozgrywa się w starożytnej Grecji lub Rzymie. [Catena, 2019]

Peppe Nappa

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, chytry, cwany, przebiegły. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013; Eusebietti, 1966]

Pepper's ghost (ang.)

(*kin., av.*) duch Peppera, technika iluzji stosowana w teatrze, kinie, telewizji i na koncertach. Nazwa pochodzi od angielskiego naukowca Johna Henry'ego Peppera, który spopularyzował ten efekt pokazem teatralnym w 1862 roku. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

perambulator (ang.)

(*kin.*) wózek dla dźwiękowca.

percenter (ang.)

agent gwiazd.

percentuale d'ascolto

(*zob.* share).

percepto (*ang.*)

(*kin.*) system wprowadzony przez producenta Williama Castle w latach 50. XX wieku, polegający na zamocowaniu małych silników pod fotelami, które zaczynały skakać i trząść się, by dodatkowo przestraszyć widownię oglądającą horror. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

percezione

percepcja.

percezione extrasensoriale

postrzeganie pozazmysłowe, percepcja pozazmysłowa.

perch (*ang.*)

(*zob.* asta a mano).

perchman (*ang.*)

(*zob.* microfonista).

percussione

(*muz.*) perkusja.

perdendo

(*muz.*) określenie dynamiczne: zaniżając.

perdendosi

(*zob.* perdendo).

perdere il fiato dal culo

(*teatr.*) (*zob.* spompati).

perdita del segnale

(*rad., tv*) utrata sygnału.

perdita di sensibilità

utrata czułości.

perfect fit (*ang.*)

(*kin., teatr.*) wyjątkowe dopasowanie aktora do postaci odgrywanego bohatera. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

perfezionabile

dający się udoskonalić.

perfezionale

perfekcyjny.

perfezionismo

perfekcjonizm.

perfezionista

perfekcjonista/tka.

perforare

przedziurawić.

perforazione

perforacja, przedziurawienie.

perform (*ang.*)

(*czas.*) odgrywać rolę, grać.

performance (1) (*ang.*)

(*teatr., kin.*) performance. Nurt artystyczny, który rozwinął się w latach 70. XX wieku w Europie i USA. Wykorzystuje różne sztuki wizualne,

teatr, taniec, muzykę, wideo, poezję i film. [Bablet, 1980; Pavis, 1996, 1998, 2002; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

performance (2) (ang.)

wykonanie, interpretacja.

performance art (ang.)

(zob. performance 1). [Kosiński, 2006]

performativo

formatywny.

performer (ang.)

performer, wykonawca. Artysta performance'u, sztuki parateatralnej. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

performing arts (ang.)

(zob. performance).

periaci (periaktoi) (gr.)

(*teatr*, *staroż.*) periakty, dekoracje w formie graniastosłupa o podstawie trójkąta, stosowane w okresie hellenistycznym, struktura sceniczna posiadająca trzy różne strony z różnymi motywami i tłami, która obracając się, pozwala na trzy różne scenografie.

periaktos (gr.)

(zob. periaci).

period drama (ang.)

(*kin.*) film historyczny, kostiumowy, będący najczęściej ekranizacją dzieła literackiego.

period pic (ang.)

(*kin.*) film kostiumowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

periodicista

(*dzien.*) redaktor/ka czasopisma.

periodico

(*dzien.*) periodyk, czasopismo.

periodico letterario

czasopismo literackie.

periodo

(*muz.*) okres.

peripezia

(*teatr*.) zawirowanie, zmienne koleje losu. [Kosiński, 2006]

perlinato

(zob. schermo perlinato).

perlocuzione

perlokucja, wypowiedź oddziałująca na odbiorcę (*por.* locuzione, illocuzione). [Levinson, 2010].

permanenza

(zob. indice di permanenza).

perorare

przemawiać za kimś, za czymś.

perorazione

mowa obrończa.

perpetum mobile (*łac.*)

(*zob.* moto perpetuo).

persistenza

trwałość.

persistenza della visione

bezwładność wzroku.

persistenza retinica

iluzja optyczna.

persona

(*teatr.*) osoba.

personaggi del dramma

(*teatr., lit.*) postaci dramatu. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

personaggio

bohater, postać. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sinko, 1988; Abirached, 1994; Journot, 2007; Kaczmarek, 2010].

dialettica tra personaggio e azione, dialektyka postaci i akcji

personaggio come attante, postać jako aktant

personaggio come segno in un sistema più ampio, postać jako znak wśród innych znaków

semantica del personaggio, semantyka postaci

personaggio come "shifter", postać jako „pośrednik”

personaggio letto, postać „czytana”

personaggio visto, postać „widziana”

morte del personaggio, upadek <śmierć> postaci

personaggio animato

postać animowana.

personaggio cinematografico

postać filmowa.

personaggio da favola

postać bajkowa.

personaggio del gioco

postać z gry.

personaggio di fantasia

(*zob.* personaggio immaginario).

personaggio di film horror

postać z horroru. [Taccini, 2012]

personaggio di primo piano

wybitna postać, luminarz.

personaggio drammatico

postać dramatyczna. [Kaczmarek, 2010]

personaggio immaginario

postać fikcyjna.

personaggio immaginario antropomfro

postać antropomorficzna.

personaggio immaginario della televisione

postać serialowa. [Corazza, Zenatti, 1999]

personaggio giocatore

postać gracza.

personaggio letterario

postać literacka.

personaggio non giocatore

bohater niezależny.

personaggio principale

(*zob.* protagonista).

personaggio soprannaturale

postać/bohater nadprzyrodzony.

personaggio tipo

(*teatr.*) postać-typ, typowa postać.
[Kaczmarek, 2010]

personal television (*ang.*)

(*tv*) hybryda pomiędzy komputerem i telewizorem. [Frittella, 2005]

personale

obsługa.

personale di rinforzo

personel pomocniczy.

personale di servizio

(*zob.* personale).

personale tecnico

(*zob.* tecnici di palco).

personality (*ang.*)

(*rad., tv*) osobowość telewizyjna, radiowa.

personeggiare

personifikować, uosabiać.

personificazione

personifikacja, wcielenie, uosobienie.

perspettiva

perspektywa (*zob.* prospettiva, punto di vista).

persuasione

perswazja.

persuasione subliminale

perswazja podprogowa, przekaz podprogowy.

persuasiva

zdolność przekonywania.

persuasivo

przekonujący.

pesante

(*muz.*) pesante, określenie wykonawcze: ociężałe.

pescare la battuta

(*teatr.*) zapomnieć swojej kwestii, szukać pomocy u suflera. [Cieśla, Jamrozik, Kłos, 2001]

pesi da pannello

(*zob.* contrappeso).

PETAR (*ang.*)

(*zob.* Pan-European Television Audience Research).

petrarchesco

dotyczący Petrarki.

petty cash (*ang.*)

drobne wydatki.

pezzo (1)

przedmiot, rzecz.

pezzo (2)

sztuka, część.

pezzo (3)

kawałek, fragment.

pezzo (4)

fragment sztuki, utworu muzycznego.

pezzo di ricambio

część zamienna.

pezzo di sinfonia

fragment symfonii.

pezzo forte

partia popisowa.

PG (*ang.*)

(*kin.*, *tv*) kategoria cenzury amerykańskiej (*zob.* CARA), również australijskiej, kanadyjskiej i nowozelandzkiej.

PG-13 (*ang.*)

(*kin.*, *tv*) kategoria cenzury amerykańskiej (*zob.* CARA).

Phono-Cinéma-Théâtre (*fr.*)

(*kin.*) połączenie projekcji filmowej zsynchronizowanej z dźwiękiem z fonografu. [Lewicki, 2019]

photoflood (*ang.*)

(*foto.*) lampa do zdjęć fotograficznych.

Phi

(*zob.* fenomeno Phi).

phile (*ang.*)

(*tv*) fan serialu telewizyjnego *Z Archiwum X*.

phone-in (*ang.*)

(*tv*) program telewizyjny, do którego dzwonią widzowie na antenie. [Frittella, 2005]

phoner (1) (*ang.*)

(*rad.*, *tv*) osoba dzwoniąca.

phoner (2) (*ang.*)

(*rad.*) wywiad radiowy przeprowadzony przez telefon, a nie w studio radiowym.

phosphor (*ang.*)

(*zob.* fosforo).

photoboard (*ang.*)

(*tv*) kopia reklamy telewizyjnej w formie papierowej.

photogenic (*ang.*)

(*zob.* fotogenico).

photographic background*(ang.)**(zob. gigantografia).***photomatic *(ang.)****(kin.)* technika analogowa animacji używająca zdjęć, a nie rysunków. [Frittella, 2005]**photometer *(ang.)****(zob. fotometro).***Photoplay**

pierwsze czasopismo poświęcone w całości kinematografii, zapoczątkowane w 1913 roku.

photo-real computer graphic*(ang.)**(kin.)* technika pozwalająca rekonstruować i modyfikować postać aktora dzięki użyciu lasera, co daje efekt realistycznych deformacji i zmian.**physical training *(ang.)****(kin.)* trening fizyczny (aktora).**physique du rôle *(fr.)****(teatr.)* wygląd fizyczny odpowiedni dla danej postaci scenicznej, w polskiej gwarze teatralnej „grać warunkami” – wyzyskiwać w grze wygląd jako indywidualny środek wyrazu. [Cegięła, 1992a]**pian piano**

bardzo wolno.

pianino (1)*(muz.)* o wykonaniu: bardzo powoli.**pianino (2)**

katarynka.

pianismo*(muz.)* pianistyka.**pianissimo***(muz.)* pianissimo.**pianista**

pianista, pianistka.

pianistico*(muz.)* fortepianowy, pianistyczny. *concerto pianistico*, koncert fortepianowy
consorso pianistico, konkurs pianistyczny**piano (1)***(muz.)* określenie wykonawcze: piano, cicho, delikatnie.**piano (2)***(fot.)* pierwszy plan.**piano (3)***(kin.)* kadr, plan.**piano (4)**

podium, estrada.

piano (5)

pianino.

piano americano

(*kin.*) plan amerykański, wycinek planu pełnego, postać pokazana jest od kolan w górę. [Hendrykowski, 1994; Journot, 2007]

piano autonomo

(*kin.*) (*zob.* grande sintagmatica). [Journot, 2007]

piano d'ascolto

(*zob.* piano di ascolto).

piano d'insieme

(*kin.*) długi plan.

piano di ascolto

(*kin.*) plan średni lub główny, obejmujący postać słuchającą innej postaci (*por.* piano medio).

piano di fondo

(*rad.*) plan daleki. Mikrofon rejestruje dźwięki otoczenia, w którym został ustawiony.

piano di lavorazione

(*kin.*) plan zdjęć z dokładnym opisem dzień po dniu lokalizacji, póź aktorów i wszystkich potrzebnych akcesoriów, plan pracy.

piano di raccordo

(*kin.*) łącznik między scenami. [Journot, 2007]

piano dress (*ang.*)

próba teatralna w kostiumach z akompaniamentem pianina w zastępstwie orkiestry.

piano fisso

plan statyczny.

piano generale

(*kin.*) ujęcie ustanawiające, najczęściej stosowane w planie ogólnym, pozwala ustalić relacje zachodzące między tymi elementami, które pojawiają się później w planie bliższym.

piano medio

(*kin.*) plan pełny, plan średni, wycinek planu ogólnego, w kadrze widoczna jest cała sylwetka postaci oraz część dekoracji (*zob.* piano americano). [Hendrykowski, 1994; Journot, 2007]

piano naturale

(*rad.*) plan drugi, normalny (mikrofon znajduje się pośrodku otoczenia).

piano ravvicinato

(*kin.*) (*zob.* piano medio). [Journot, 2007]

piano rehearsal (*ang.*)

(*kin.*) próba teatralna z akompaniamentem pianina w zastępstwie orkiestry w celu obniżenia kosztów. [Frittella, 2005]

piano scenico

(*teatr.*) scena.

piano sequenza

(*kin.*) długi plan, technika kinematografii polegająca na modelowaniu jednej sekwencji poprzez wydłużenie jednego kadru.

piano sonoro

(*rad.*) plan dźwiękowy.

piano totale

(*kin.*) plan totalny.

piano-bar

kawiarnia muzyczna, lokal z muzyką.

pianoforte

(*muz.*) fortepian.

pianoforte a coda

(*muz.*) fortepian.

pianoforte verticale

(*muz.*) pianino.

pianola

(*muz.*) pianola.

pianta

rozplanowanie miejsc siedzących (np. gości i dziennikarzy).

pianta luci

(*teatr.*) rozmieszczenie świateł teatralnych, zawieszenie świateł.

piantana

lampa stojakowa.

piattaforma

platforma.

piattaforma digitale

platforma cyfrowa. [Fleischner, Somalvico, 2002]

piatti

(*muz.*) talerze.

piattina

taśma metalowa, przewód płaski (*zob.* carrello).

piatto

talerz.

piazza

(*żarg.*) miasto posiadające teatr, synonim miasta lub teatru, w którym planowane są występy gościnne.

piazzato

(*teatr.*) oświetlona (o scenie teatralnej przed rozpoczęciem spektaklu).

piazzato luci

(*teatr.*) stałe rozmieszczenie świateł na scenie.

pic (*ang.*)

film (USA).

pic factory (*ang.*)

(*zob.* teatro di posa).

picaresco

(*lit.*) łotrzykowski.

picasso porn (*ang.*)

(*tv*) termin określający omyłkowe włączenie płatnego kanału pornograficznego widzowi nieopłacającemu tego abonamentu. [Frittella, 2005]

picchiata

(*kin.*) szybkie zbliżenie i powiększenie obrazu zoomem w celu zwrócenia uwagi widza i podkreślenia niespodziewanego obrotu wydarzeń.

piccionaia

(*teatr.*) jaskółka, galeria w teatrze (termin żartobliwy).

picco d'ascolto

(*zob.* peak time).

piccolo

(*muz.*) pikolo, pikulina, odmiana najmniejszych instrumentów muzycznych.

piccolo schermo

mały ekran.

Piccolo Teatro della Città di Milano

(*teatr.*) pierwszy włoski teatr dotowany przez państwo, założony w 1947 roku (Giorgio Strehler, Paolo Grassi, Nina Vinchi Grassi). [Kosiński, 2006; Guazzotti, 1965]

Pick it up! (1) (*ang.*)

(*teatr., kin.*) wskazówka reżysera dla aktora, żeby przyspieszył rytm akcji lub dialogu.

Pick it up! (2) (*ang.*)

(*kin.*) komenda reżysera, żeby rozpocząć kręcenie od momentu, w którym zostało przerwane.

pick of the week (*ang.*)

(*rad.*) najlepszy program radiowy danego tygodnia. [Frittella, 2005]

pick up shot (*ang.*)

(*kin.*) scena dokręcana po zakończeniu zdjęć, która będzie wklejona później na etapie montażu. [Arijon, 2002, 2008]

pick up tube (*ang.*)

(*zob.* turbo catodico).

pickfords (*ang.*)

(*teatr.*) w żargonie określenie aktorów, którzy również zajmują się aranżacją sceny (przesuwaniem mebli, rekwizytami) w celu podwyższenia swojej pensji. Nazwa pochodzi od angielskiej firmy przeprowadzkowej (*zob.* push and pull). [Frittella, 2005]

pickup (1) (*ang.*)

(*kin.*) filmy zrealizowane przez wytwórnię, która została wykupiona przez inną. [Frittella, 2005]

pickup (2) (ang.)

(*kin.*) powtórzenie części ujęcia.
[Dąbał, Andrejew, 2005]

pick-up day (ang.)

(*kin.*) dzień poświęcony na kręcenie brakujących zdjęć. [Dąbał, Andrejew, 2005]

pickup pattern (ang.)

kierunkowość mikrofonu.

pickups (ang.)

(*kin.*) dokrętki, zdjęcia dodatkowe.
[Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

picture (ang.)

film. [Dąbał, Andrejew, 2005]

picture house (ang.)

sala kinowa, kino.

picture in picture (ang.)

(*tv*) obraz w obrazie. Funkcja w telewizorach i monitorach, która pozwala podczas oglądania jednego programu jednocześnie oglądać w małym okienku to, co jest wyświetlane na innym kanale.

picture lock (ang.)

(*kin.*) sytuacja, w której reżyser i montażysta decydują, że film jest kompletny i nie wymaga żadnych dodatkowych zmian.

picture man (ang.)

(*zob.* cineasta).

picture out of picture (ang.)

(*tv*) funkcja w telewizorach i monitorach, która pozwala podczas oglądania jednego programu jednocześnie wyświetlać z boku obrazu trzy okienka pokazujące to, co jest wyświetlane na innych kanałach.

picture resolution (ang.)

(*kin.*) rozdzielczość obrazu. [Dąbał, Andrejew, 2005]

picture search (ang.)

wyszukiwanie filmów w magneto-widzie.

picture show (ang.)

(*kin.*) film.

picture tube (ang.)

(*zob.* cinescopio).

pidocchietto

(*kin.*) w dialekcie: kino najniższej i najgorszej kategorii. Termin spotykany u Piera Paolo Pasoliniego.

pièce (1) (fr.)

(*zob.* *dramma*, *componimento drammaturgico*).

pièce (2) (fr.)

(*muz.*) krótki utwór typu salonowego.

pièce bien faite (fr.)

(*teatr.*) sztuka z tezą, sztuka dobrze skrojona.

pièce dei balordi (fr.)

(*zob. sotie*).

pièce dei pazzi (fr.)

(*zob. sotie*).

piedaggio

(*kin.*) stopaż, metraż, numeracja na kliszy filmowej pomocna w odnalezieniu szukanego fragmentu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

piegabaffi

binda.

piena

(*teatr.*) teatr wypełniony po brzegi widzami.

piena di popolo

tłum ludzi.

pieno

(*muz.*) pełny.

accordo pieno, pełny akord

coro pieno, cały chór

voce piena, pełnym głosem

pieno organo, pełne organy

pieno formato

(*kin.*) pełna klatka.

pienone

duża liczba odwiedzających lub widzów naraz w jednym miejscu (*zob. fare il pienone*).

pierce through (ang.)

(*czas.*) (*zob. sfiorare* 3).

Pierrot

(*teatr.*) Pierrot, postać z komedii *dell'arte*, słynna postać romantyczna. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

pieta

litość (*por. catarsi*).

piezoelectric loudspeaker

(*ang.*)

głośnik piezoelektryczny.

pifferaio

(wędrowni) muzykant grający na piszczałce <fujarce>.

pifferare

(*rzad.*) grać na fujarce <piszczałce>.

pifferaro

(*zob. pifferaio*).

piffero (1)

(*muz.*) fujarka.

piffero (2)

(*muz.*) grający na fujarce, muzykant grający na piszczałce.

piglio

(przen.) ton.

pilastr

filar, słup, pilaster.

pilot (ang.)

(zob. episodio pilota).

pilot pin (ang.)

(kin.) kontrchwytek. [Dąbał, Andrejew, 2005]

pilot print (ang.)

(zob. copia campione).

pilot season (ang.)

(zob. episodio pilota).

pilota

(zob. episodio pilota).

pin spot (ang.)

reflektor punktowy.

pinakes (gr.)

(teatr.) w teatrze antycznym pomalowane drewniane stoły znajdujące się w głębi sceny.

pink movies (ang.)

(kin.) japońskie średniometrażowe filmy erotyczne. [Frittella, 2005]

pinkslip (ang.)

(czas.) zwolnić się lub zostać zwolnionym z pracy przy produkcji spektaklu. [Frittella, 2005]

pinku-eiga (jap.)

(kin.) japoński film erotyczny soft. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

pin-up girl (ang.)

piękna aktorka, której zdjęcie w pozie prowokującej było przyczepione szpilką do ściany. Zwyczaj ten był szczególnie rozpowszechniony wśród żołnierzy w okresie II wojny światowej.

pinza

(teatr.) lekki reflektor sceniczny.

pioggia

dosł. „deszcz”, światło padające wertykalnie.

PIP (ang.)

(zob. picture in picture).

pipeline (ang.)

(kin.) lista projektów filmowych realizowanych jednocześnie w wytwórni. [Frittella, 2005]

pique (fr.)

pozycja w tańcu baletowym, w której balerina staje na czubkach palców bez wcześniejszego zginania kolan.

piracy (ang.)

(zob. pirateria).

piramide di Freytag

(teatr.) pięć elementów akcji dramatycznej zaproponowanych przez

Gustava Freytaga (1816–1895), niemieckiego dramaturga, powieściopisarza i krytyka, autora *Teorii dramatu*: ekspozycja, rozwój akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji oraz szczęśliwe zakończenie/katastrofa.

pirandelliano

dotyczący Luigiiego Pirandella.

pirandellismo

(*teatr.*) pirandellizm, termin używany w potocznym życiu teatru i dramatu na określenie ironii Luigiiego Pirandella, z jaką przedstawiał zmienną osobowość swych postaci. [Fotysiak-Strazzanti, 1993; Bronowski, 1997; Sawecka, 2017]

pirata

(*rad., tv*) piracka rozgłośnia radiowa lub telewizyjna. [Borgnino, 1997]

pirate movie (*ang.*)

(*kin.*) piracka kopia filmu.

pirateria

piractwo.

pirateria audiovisiva

(*av.*) piractwo audiowizualne.

pirateria letteraria

(*lit.*) plagiat.

piroetta

piruet.

pirografia

(*szt.*) pirografia.

pirografista

pirografik.

pirolo

(*muz.*) kołek.

pirotecnica

pirotechnika.

pirotecnico (1)

pirotechniczny.

pirotecnico (2)

(*kin.*) o filmie, w którym sam obraz jest ważniejszy od potencjalnie wyrażanych przez niego treści (koncepcja Jeana-François Lyotarda). [Journot, 2007; Lubelski, Sowińska, Syska, 2019]

pirouette (*fr.*)

piruet (*zob.* piroetta).

pista

bieżnia, ścieżka.

pista audio

ścieżka dźwiękowa.

pista sonora

(*zob.* pista audio, colonna sonora). [Journot, 2007]

pista video

ścieżka wideo.

pistol (1)

ksiądz w żargonie teatralnym.

pistol (2)

centralne miejsce w cyrku wyłożone trocinami, na którym odbywają się popisy cyrkowe.

pistolotto

(*teatr*.) długa przemowa, długa kwestia aktora.

piston (fr.)

(*zob.* pistone).

pistone

(*muz.*) piston, wentyl tłokowy.

pit (1) (ang.)

(*zob.* buco dell'orchestra).

pit (2) (ang.)

(*zob.* platea 1, 2).

pitch (1) (ang.)

(*kin.*) ustna prezentacja pomysłu na projekt filmowy producentowi filmowemu, dokonana przez autora.

pitch (2) (ang.)

wysokość dźwięku.

pitone

wróźbita, wieszcz.

pitonessa

pytia, wieszczka.

pitonico

wieszcz, pytyjski.

pittare

namalować, po/malować.

pittografia

piktografia.

pittogramma

piktogram.

pittore

malarz.

pittore astrattista

malarz abstrakcjonista.

pittore di paesaggi

pejzażysta.

pittore di ritratti

portrecista.

pittore di scena

malarz sceniczny.

pittore figurativo

malarz figuratywny.

pittore futurista

futurysta.

pittorescamente

malowniczo, barwnie.

pittoresco

malowniczy, efektowny.

pittoricismo

obrazowość, malarskość.

pittorico

malarski.

pittrice

malarka.

pittura

(*szt.*) malarstwo.

pittura a guazzo

(*szt.*) gwasz.

pittura a olio

(*szt.*) malarstwo olejne.

pittura ad acquerello

(*szt.*) malarstwo akwarelowe.

pittura astratta

(*szt.*) malarstwo abstrakcyjne.

pittura figurativa

(*szt.*) malarstwo figuratywne.

pittura nuova

(*szt.*) współczesne malarstwo.

pittura su film

(*zob.* bianco e nero).

pitturare

(*szt.*) namalować obraz.

pitturarsi

zrobić sobie makijaż.

più

bardziej.

più forte

(*muz.*) głośniej.

più lento

(*muz.*) wolniej.

più mosso

(*muz.*) szybciej.

piume di pavone

(*teatr.*) pawie pióra. Choć paw symbolizuje w różnych kulturach zmartwychwstanie, życie wieczne lub sławę, to jego pióra od dawna przerażały aktorów, którzy uważali, że przynoszą pecha (*zob.* superstizioni teatrali).

pix (ang.)

(*kin.*) w żargonie: film.

Pixar (ang.)

(*kin.*) amerykańska wytwórnia cyfrowych filmów animowanych istniejąca od 1979 roku, a od roku 2006 należąca do korporacji The Walt Disney Company. [Frittella, 2005]

pixel (ang.)

piksel. [Journot, 2007]

pixillation (ang.)

(*kin.*) filmowa technika animacji z udziałem żywego aktora. [Frittella, 2005; Journot, 2007]

pizza (1)

(*kin.*) szpula filmowa (*zob.* bobina, rullo), metalowy okrągły pojemnik na rolki filmowe.

pizza (2)

(*zob.* polpettone).

pizzicare le corde

(*muz.*) szarpać struny, grać pizzicato.

pizzicato

(*muz.*) określenie artykulacyjne: szarpany.

PL (*ang.*)

(*tv*) private line, phone line, production line, połączenie w słuchawkach pomiędzy osobami tworzącymi produkcję telewizyjną.

plafond (*fr.*)

(*zob.* plafone).

plafone

sufit, strop.

plafoniera

plafoniera, sufitowa oprawa oświetleniowa.

plagio

plagiat.

plagio artistico

plagiat artystyczny.

plan (*fr.*)

(*zob.* inquadratura).

plan de feu (*fr.*)

(*zob.* lighting plot).

plan sequence (*ang.*)

(*zob.* piano sequenza).

plancia (1)

mostek, pomost, trap.

plancia (2)

(*teatr.*) tablica, na której rozwieszane są plakaty.

plant manager (*ang.*)

(*kin.*) kierownik studia filmowego.

plasma

(*zob.* altoparlante ionico).

plasterer (*ang.*)

tynkarz, murarz.

plastic avocado (*ang.*)

(*kin.*) słowa, które wypowiadają statyści, żeby symulować rozmowę (*por.* rhubarb, walla walla).

plastica (1)

(*szt.*) plastyka.

plastica (2)

relief.

plastica animata

(*zob.* quadro vivente).

plasticamente

plastycznie, obrazowo, barwnie.

plastico (1)

plastyczny, miękki.

materie plastiche, tworzywa sztuczne

plastico (2)

plastyczny, modelujący.

plastico (3)

harmonijny, kształtny.

plastico (4)

(*przen.*) barwny, obrazowy.

plastico (5)

model gipsowy.

plastico (6)

plastyk, materiał wybuchowy.

platea (1)

(*teatr.*) parter sali teatralnej.

platea (2)

(*teatr., pot.*) publiczność, widownia, widzowie.

platform (ang.)

(*zob. praticabile*).

platonico

platoniczny.

plaudente

klaszczyący, oklaskujący (np. tłum).

plaudire

oklaskiwać, klaskać, bić brawa.

plauditore

(*zob. claque*).

plauso

aplauz, poklask, aprobata.

plautino

dotyczący Plauta.

commedie plautine, komedie Plauta

play (1) (ang.)

(*teatr.*) sztuka teatralna.

play (2) (ang.)

przycisk na urządzeniach odtwarzających muzykę, film.

play (3) (ang.)

(*czas.*) odtwarzać rolę, grać.

play by play (ang.)

(*rad., tv*) relacja na żywo (zazwyczaj wydarzenia sportowego). [Frittella, 2005]

play by play announcer (ang.)

(*rad., tv*) komentator prowadzący relację na żywo (zazwyczaj wydarzenia sportowego).

play-actor (ang.)

(*teatr.*) aktor teatralny.

playback (*ang.*)

playback, odtwarzanie nagranej uprzednio ścieżki dźwiękowej. [Frittella, 2005]

playbill (1) (*ang.*)

(*kin.*) program sali kinowej.

playbill (2) (*ang.*)

(*zob.* locandina).

playgoer (*ang.*)

teatroman, bywalec teatru.

playhouse (*ang.*)

(*teatr.*) teatr.

playlet (*ang.*)

(*teatr.*) krótka forma teatralna, komedyjka.

playlist (*ang.*)

(*rad., muz.*) playlista.

playwright (*ang.*)

(*zob.* commediografo).

plaza de toros (*hiszp.*)

arena walk byków (*zob.* corrida).

plettro

(*muz.*) kostka do gitary.

plié (*fr.*)

w tańcu klasycznym określenie na pracę nóg, oznaczające przysiad.

plongée (*fr.*)

(*kin.*) perspektywa z lotu ptaka (*zob.* angolazione dall'alto, ripresa dall'alto, punto di vista di Dio). [Journot, 2007]

plosives (*ang.*)

spółgłoski zwarto-wybuchowe.

plot (*ang.*)

wątek <fabuła> filmu (*zob.* intreccio, trama).

plot episodico (*ang.*)

(*tv*) wątek, który zaczyna się, rozwija i kończy w pojedynczym odcinku serialu.

plot point (*ang.*)

(*teatr., kin.*) punkt zwrotny akcji (*zob.* svolta, punto di svolta). [Bocian, Zabłocki, 2008]

plotthole (*ang.*)

(*kin.*) dziura w fabule.

pluralismo

pluralizm.

pluralità di significati

(*zob.* polisemia, equivoco).

plus-ing (*ang.*)

(*kin.*) w żargonie w wytwórni Disneya: wprowadzenie nowych pomysłów do animacji już będącej w fazie obróbki technicznej.

PM

(*zob.* piano medio).

pneuma

(*muz.*) pneuma, ozdobny pasaż.

pneumatic cutie (*ang.*)

określenie aktorek z lat 50. XX wieku fotografowanych w dopasowanych garsonkach, z których prawie wylewał im się biust.

pochade (1) (*fr.*)

(*teatr.*) gatunek komedii zrodzony w Paryżu pod koniec XIX wieku (Georges Feydeau, Tristan Bernard).

pochade (2) (*fr.*)

(*przen.*) farsa.

pochade (3) (*fr.*)

(*szt.*) rodzaj szkicu stosowanego w malarstwie.

poco

trochę.

poco a poco

stopniowo.

poco a poco accelerando

(*muz.*) stopniowo coraz szybciej.

poco crescendo

(*muz.*) stopniowo wzmacniając głośność dźwięku.

poco forte

(*muz.*) nieco głośniej.

podcasting (*ang.*)

podcasting. [Traferrì, 2006]

podio

(*teatr.*) podium, podwyższenie nad poziomem podłogi.

poema

(*lit.*) poemat. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

poema drammatico

(*teatr.*) poemat dramatyczny, np. *Faust* Johanna Wolfganga von Goethego. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

poema epico

poemat epicki (*zob.* rapsodia).

poema eroicomico

(*lit.*) poemat heroikomiczny. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

poema sinfonico

(*muz.*) poemat symfoniczny.

poesia

(*lit.*) poezja, wiersz.

poesia in teatro

(*lit., teatr.*) poezja i teatr.

poesia pastorale

(*lit.*) sielanka dramatyczna, komedia pastoralna.

poeta

poeta.

poetastro

wierszokleta.

poetessa

poetka.

poetica

poetyka.

poetica teatrale

(teatr.) poetyka teatru (dramatu).

poeticamente

poetycko, poetycznie.

poeticità

poetyckość, poetyczność.

poetico

poetycki, poetyczny.

poetria

poetyka.

poi

(muz.) później, następnie.

point of view (1) (ang.)

(zob. soggettiva).

point of view (2) (ang.)

(zob. pseudosoggettiva).

pointcasting (ang.)

(tv) przekazywanie informacji skierowanej do jednej, konkretnej osoby. [Frittella, 2005]

points (ang.)

procent udziału w produkcji teatralnej lub filmowej.

pointes (fr.)

(zob. scarpette da punta).

poisson (fr.)

poza w tańcu klasycznym, w której baletnica jest uniesiona przez partnera w pozycji wertykalnej względem sceny, z klatką piersiową w dół, a nogami w górę. [Frittella, 2005]

polacca

(muz.) polonez (zob. alla polacca).

polar (fr.)

kryminał (zob. film giallo).

polar mount (ang.)

(tv) ruchomy uchwyt do anten satelitarnych.

polar pattern (ang.)

(zob. pickup pattern).

polarizing filter (ang.)

(zob. filtro polarizzatore).

polarizzazione circolare

polaryzacja kołowa fali elektromagnetycznej.

polarizzazione della luce

polaryzacja światła.

polca

(muz.) polka.

pole cat (ang.)

(zob. barracuda).

poleman (ang.)

(zob. microfonista).

policorale

(muz.) polichóralny.

policordo

(muz.) instrument wielostrunowy.

policromatico

(szt.) polichromiczny.

policromia

polichromia.

policromo

polichromiczny.

polifonia (1)

(muz.) polifonia, wielogłosowość.

polifonia (2)

(muz.) utwór polifoniczny.

polifonia (3)

(muz.) muzyka polifoniczna.

polifonicamente

polifonicznie, wielogłosowo.

polifonico

(muz.) polifoniczny (zob. composizione polifonica, orchestra polifonica).

polifonismo

polifoniczność.

polifonista

polifonista, polifonistka.

polimorfismo dell'oggetto

(teatr.) polimorficzność przedmiotu.
[Pavis, 1996, 1998, 2002]

polisemantico

polisemantyczny, wieloznaczny.

polisemia

polisemia, wieloznaczność.

polisenso

wieloznaczny.

polish (ang.)

(czas.) wyczyścić niedoskonałości, dopracować. [Frittella, 2005]

polisindeto

polisyndeton, konstrukcja składniowa, której człony wyrażone są za pomocą tego samego spójnika.

politainer (ang.)

polityk, który występuje lub występował w spektaklu; polityk, który wykorzystuje siłę mediów w kampanii wyborczej.

politeama

(*teatr.*) budynek teatralny o wielkich rozmiarach, mogący pomieścić dużą liczbę widzów, hala widowiskowa.

polivocale

(*muz.*) wielogłosowy (*zob.* canto polivocale).

poliziesco

(*lit., kin.*) kryminalny. [Journot, 2007]

romanzo poliziesco, kryminał, powieść detektywistyczna

poliziottesco

(*kin.*) gatunek filmowy niższej kategorii (pojawił się we Włoszech pod koniec lat 60. XX wieku) będący połączeniem filmu policyjnego z parodią. [Frittella, 2005]

polka

(*zob.* polca).

pollice

cal, anglosaska jednostka miary odpowiadająca 2,54 cm, używana w elektronice (np. w calach podawane są rozmiary ekranów telewizyjnych).

polonaise (fr.)

(*zob.* polacca).

polpettone (1)

(*przen.*) bełkot.

polpettone (2)

(*kin.*) film knot, długi i nudny.

poltrona

fotel.

poltrone per guardare la televisione,

fotele telewizyjne

poltrone in posizione verticale, siedzenia w pozycji pionowej

poltrone convertibili, fotele rozkładane

poltrona di galleria

(*teatr.*) miejsce na balkonie.

poltrona di platea

(*teatr.*) miejsce na parterze.

poltrona di prima fila

(*teatr.*) fotel w pierwszym miejscu.

poltroncina

(*teatr.*) fotel, siedzisko, krzesło.

poltronissima

(*teatr.*) fotel w pierwszym miejscu.

polyfoam (ang.)

(*kin.*) pianka poliuretanowa używana przy tworzeniu efektów specjalnych. [Frittella, 2005]

polyvision (fr.)

(*kin.*) technika projekcji filmu na trzech będących obok siebie ekranach, zastosowana przez słynnego francuskiego reżysera Abela Gance w niemym filmie *Napoleon*.

pomeridiana

(*teatr.*) powtórka spektaklu teatralnego, która zazwyczaj ma miejsce po południu w dni świąteczne.

pomeriggio

(*teatr.*) popołudniowy (*zob.* spettacolo del pomeriggio).

pomodorata

(*teatr.*) uderzenie pomidorem; niegdyś publiczność pozwalała sobie obrzucać aktorów pomidorami, wyrażając w ten sposób swoje niezadowolenie.

pompa (1)

pompa, parada.

pompa (2)

(*muz.*) suwak, np. w puzonie.

pompaggio

(*kin.*) nieregularny przesuw taśmy w projektorze. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

pompierismo

pompatyczność

pomposo (1)

pompatyczny, pełen pompy, wystawny.

pomposo (2)

(*muz.*) określenie wykonawcze: z przepychem, okazałe.

ponderoso

(*muz.*) określenie wykonawcze: ciężko, mozolnie.

pong (ang.)

(*teatr.*) paplanina, bełkot aktora, który zapomniał tekstu swojej roli. [Frittella, 2005]

pontarolo

(*teatr.*) w żargonie: operator praktykablą.

ponte di soffitta

(*zob.* passerella in graticcia).

ponte elevabile

(*teatr.*) pomost ruchomy wychodzący poza scenę (*zob.* ponte girevole).

ponte girevole

(*teatr.*) pomost ruchomy wychodzący poza scenę (*zob.* ponte elevabile).

ponte luce

(*teatr.*) rusztowanie światła.

ponte narrativo

(*lit.*) związek logiczny pomiędzy różnymi wątkami narracji.

ponte radio

(*rad.*) radiolinia.

ponticello

(*muz.*) podstawek w instrumentach strunowych z gryfem.

pool-hall lighting (*ang.*)

(*teatr.*) oświetlenie sali, oświetlenie sceny.

POP (*ang.*)

(*zob.* picture out of picture).

pop (*ang.*)

(*zob.* musica pop).

pop music (*ang.*)

(*zob.* musica pop).

pop-art (*ang.*)

(*szt.*) popart, pop art, sztuka popularna.

pop-corn movie (*ang.*)

(*kin.*) film do popcornu, dający dobrą rozrywkę, ale bez większej głębi artystycznej.

popolare (1)

ludowy, wiejski.

popolare (2)

popularny.

popolaresco

ludowy, wiejski.

popolarità (1)

popularność, rozgłos.

popolarità (2)

ludowość.

porgitore

mówca, deklamator, recytator.

porno

(*zob.* pornografico).

pornochanchada (*port.*)

(*kin.*) brazylijska komedia erotyczna z lat 70. XX wieku. [Frittella, 2005]

pornofilm

(*kin.*) film pornograficzny,
(*pot.*) pornos.

pornografia

pornografia.

pornografico

pornograficzny.

pornografo

autor/ka publikacji pornograficznych.

pornopatch (*ang.*)

(*kin.*) scena seksu w filmie.

pornostar (*ang.*)

gwiazda filmów porno.

port de bras (*fr.*)

w tańcu klasycznym określenie ruchu rąk i dłoni tancerzy.

porta reale

(*teatr.*) *dosl.* „drzwi królewskie”, w scenografii brama wejściowa do pałacu.

portacassette

pojemnik na kasety audio.

portaceste

(*teatr.*) przestarzały termin na określenie bagażowego, który nosi walizki aktorów.

portadischì

album na płyty gramofonowe.

portale

portal.

portamento

(*muz.*) portamento, płynne przeniesienie dźwięku z jednej wysokości na inną. [Habela, 1980]

portante

podtrzymujący, nośny.

portaparola

rzecznik.

portavoce

(*teatr.*) porte-parole. Postać w sztuce wyrażająca punkt widzenia autora.

porteur (*fr.*)

tancerz, partner baleriny.

portiera

portiera, kotara.

portoghese

dosl. „Portugalczyk, portugalski”; osoba, która ucieka się do wszelakich sposobów, by uczestniczyć

w spektaklu, nie płacąc za bilet. Widz bez biletu, wchodzący na gapę. *fare il portoghese*, jeździć na gapę

posa (1)

(*kin.*) zdjęcia (*zob.* teatro di posa).

posa (2)

(*muz.*) pauza.

posa (3)

(*kin.*) dzień zdjęciowy/dzień pracy aktora filmowego.

posare

pozować.

positivismo

(*lit.*) pozytywizm.

positivo

(*fot., kin.*) pozytyw, odwrotność negatywu w filmie i fotografii.

posizione

(*muz.*) pozycja akordu.

possibile

(*muz.*) możliwie.

post mortem (*ang.*)

(*teatr.*) spotkanie aktorów i reżyserów po wystawieniu sztuki w celu omówienia zaistniałych podczas spektaklu problemów.

post production (*ang.*)

(*zob.* post-produzione).

post production editor (*ang.*)

(*zob.* post-produttore).

postazione

(*tv*) pozycja, stanowisko (np. uczestnika quizu telewizyjnego). [Frittella, 2005]

postdatare un'opera d'arte

określić datę powstania dzieła jako późniejszą.

postdatazione

postdatowanie.

poster (*ang.*)

(*teatr., kin.*) poster, afisz, plakat.

posterization (*ang.*)

(*fot.*) posteryzacja, zjawisko usunięcia pewnej liczby kolorów w obrazie grafiki komputerowej, które zaburza ciągłość tonalną obrazu i tym samym sprawia, że fotografia przypomina plakat.

post-fin (*ang.*)

(*tv, kin.*) określenie dodatkowego fragmentu opowieści, który ma miejsce po zakończeniu wszystkich odcinków serialu. Termin popularny wśród wielbicieli seriali i sag filmowych.

posti esauriti

(*teatr., kin.*) bilety wyprzedane.

posticcio

sztuczny, udawany.

postillatore

komentator tekstu.

post-modernismo

postmodernizm, ponowoczesność, prąd myślowy głoszący wyczerpanie się tradycyjnych i modernistycznych koncepcji (*zob.* teatro postmoderno). [Journot, 2007]

postmoderno

postmodernistyczny (*zob.* teatro postmoderno).

posto

miejsce siedzące lub stojące.

posto centrale

miejsce na środku.

posto libero

wolne miejsce.

posto numerato

(*teatr., kin.*) miejsce numerowane.

posto unico

(*teatr.*) w odniesieniu do spektakli, w których wszystkie miejsca mają taką samą cenę.

post-produttore (*ang.*)

(*kin., tv*) redaktor postprodukcji, dyrektor postprodukcji. [Frittella, 2005]

post-produzione

(*kin., tv*) postprodukcja, końcowy etap prac nad filmem (np. montaż

obrazu, udźwiękowienie itd.). [Journot, 2007]

postsincronizzazione

(*kin., tv*) rejestracja i synchronizacja ścieżki dźwiękowej na etapie post-produkcji. [Journot, 2007]

postsonorizzazione

(*zob.* postsincronizzazione).

postsynchronisation (ang.)

(*zob.* postsincronizzazione).

potenza (1)

moc, siła.

potenza (2)

moc, wydajność.

potenza sonora

moc akustyczna źródła.

potenziale drammatico

(*teatr.*) mechanizm dramatu. Zespół pewnych chwytów organizujących akcję i sens sztuki. Odpowiada za czytelną, choć najczęściej niejawną, konstrukcję intryg, motywację działania bohaterów. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

potenziometro

potencjometr.

potpourri (fr.)

(*muz.*) wiązanka różnych popularnych melodii operetkowych, operowych lub ludowych.

pour (ang.)

(*teatr.*) cocktail party reklamujące przedstawienie teatralne.

POW (ang.)

(*zob.* point of view).

powder man (ang.)

(*kin.*) osoba odpowiedzialna za efekty pirotechniczne; specjalista pirotechnik.

powwow (ang.)

spotkanie robocze, zebranie, konferencja, narada w żargonie magazynu „Variety”.

PP

(*zob.* primo piano).

PPP

(*zob.* primissimo piano).

PR

(*zob.* pubbliche relazioni).

practicable platform (ang.)

(*zob.* praticabile).

practical (ang.)

(*teatr.*) rekwizyt sceniczny mający swoje praktyczne zastosowanie, np. telefon. [Kosiński, 2006]

praeambulum (łac.)

(*zob.* preludio 1).

praeludium (łac.)

(zob. preludio 1).

praetexta (łac.)

(*teatr.*, *staroż.*) gatunek łacińskiej tragedii.

pragmatica

pragmatyka.

pragmatica dell'enunciazione

(*teatr.*) pragmatyka wypowiedzania. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

praiser (ang.)

osoba wychwalająca gwiazdę.

prammatica

reguła, praktyka, zwyczaj.

prassinoscopio

(*kin.*) praksinoskop, urządzenie przypominające bęben, w którym znajduje się taśma filmowa. [Frittella, 2005]

pratica significante

(*teatr.*) praktyka znakotwórcza. Pojęście do tekstu bądź spektaklu (autorstwa Julii Kristej) polegające na traktowaniu ich jako struktury dynamicznej i otwartej, która zachęca czytelnika czy widza do aktywnego uczestnictwa. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

pratica (spettacolare) teatrale

(*teatr.*) praktyka teatralna, wspólna praca zespołu teatralnego. [Pavis, 2002]

praticabile

(*teatr.*) praktykabl, praktykabel. Niewidoczny dla widza drewniany element konstrukcyjny, który służy do wspomagania dekoracji teatralnej, a także za podest dla aktorów. Jest to konstrukcja łatwa do składania i przenoszenia, może być na kółkach. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

praxinoscope (ang.)

(zob. prassinoscopio).

praxis (łac.)

(*teatr.*) praxis. Według Arystotelesa – akcja, która rozgrywa się między postaciami. Ukazana jest jako ciąg zdarzeń, które tworzą fabułę. [Chizyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002]

prebooking (ang.)

(*kin.*) wstępna rezerwacja, nabycie filmu jeszcze przed jego wyprodukowaniem. [Frittella, 2005]

precinema

(*kin.*) okres zapowiadający pojawienie się kinematografii, prekursorzy kinematografii, techniki wizualne i fotograficzne, które doprowadziły do pojawienia się kinematografii. [Viscardi, 2007]

precinzione

(*teatr.*) korytarz pomiędzy sektorami górnymi i dolnymi w teatrze.

precipitando

(*muz.*) określenie agogiczne: gwałtownie.

precisionismo

precyzjonizm.

precorritore

prekursor, zwiastun.

precorritrice

prekursorka.

pre-credit sequence (*ang.*)

(*kin.*) sekwencja wprowadzająca film przed napisami początkowymi.

precursore

prekursor, prekursorka.

predella

(*szt.*) predella.

pred'igrà (*ros.*)

(*zob.* pre-recitazione).

prediletto

ulubieniec, beniaminek.

preellenico

prehelleński.

preem (*ang.*)

(*teatr., kin.*) w żargonie: premiera.

prefatore

autor przedmowy.

prefatrice

autorka przedmowy.

prefazio

(*żart.*) wstęp, przedmowa.

prefazione

przedmowa (*por.* esposizione). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

prefazione allografa

przedmowa napisana przez osoby trzecie.

prefazione attoriale

przedmowa napisana przez jednego z bohaterów dzieła.

prefazione autoriale

przedmowa odautorska.

pre-feature entertainment

(*ang.*)

(*kin.*) filmy krótkometrażowe, dokumentalne oraz rysunkowe wyświetlane przed filmem długometrażowym.

pre-generico

(*kin.*) krótka sekwencja przedtytułowa na początku filmu (przed pojawieniem się napisów początkowych). [Journot, 2007]

pregreco

sprzedaż kultury greckiej.

preludiare (1)

(muz.) wykonywać preludium.

preludiare (2)

zapowiadać, zwiastować.

preludio (1)

(muz.) preludium.

preludio (2)

zapowiedź czegoś, wstęp do czegoś
(por. esordio).

preludio (3)

wstęp, prolog, preludium, wprowadzenie.

premiabile

zasługujący na nagrodę.

premiare

nagradzać.

premiata

laureatka.

premiato

zdobywca nagrody, laureat.

premiazione

nagradzanie, uroczystość wręczenia nagród, ceremonia przyznawania nagród.

premiazioni

(zob. premiazione).

première (fr.)

premiera (zob. prima).

premiere benefit (ang.)

(teatr.) premiera, z której dochody są przekazane na cele dobroczynne.

premio

nagroda.

vincere un premio, zdobyć nagrodę

premio artistico

nagroda artystyczna.

premio cinematografico

(kin.) nagrody filmowe.

premio culturale

nagroda kulturalna.

Premio Emmy

Nagroda Emmy.

Premio Goethe

(lit.) Nagroda Goethego.

Premio Golden Globe

(kin.) Złoty Glob.

Premio Goncourt

(lit.) Nagroda Goncourtów.

Premio Goya

(kin.) hiszpańska narodowa nagroda filmowa.

premio letterario

(lit.) nagroda literacka.

premio musicale

(muz.) nagroda muzyczna.

Premio Oscar

(kin.) Nagroda Akademii Filmowej
(zob. Oscar, EGOT).

Premio Pulitzer

Nagroda Pulitzera.

premio teatrale

(teatr.) nagroda teatralna.

premissaggio

faza wstępna miksowania.

premium channel (ang.)

(tv) kanał premium (dodatkowo płatny).

premix (ang.)

(zob. premissaggio).

premontaggio

(kin.) technika kręcenia filmu polegająca na kręceniu ujęć w ściśle określonym porządku chronologicznym, aby uniknąć montażu po ukończeniu zdjęć. [Arijon, 2002, 2008; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

prendere un buco

(dzien.) w żargonie dziennikarskim oznacza pominięcie bardzo ważnej informacji, którą podały wszystkie ważniejsze media.

prenotare

rezerwować.

preparare la battuta

(teatr.) dosł. „przygotować replikę/kwestię”, o aktorze, który za pomocą gestów i odpowiedniej intonacji głosu zapowiada „główną kwestię” (zarówno komiczną, jak i dramatyczną).

prepararsi la battuta

(zob. preparare la battuta).

preparazione

faza przygotowawcza w dubbingu.

prepon (gr.)

(zob. decoroso).

pre-production (ang.)

(zob. pre-produzione).

pre-produzione

preprodukcja.

prequel

(zob. antefatto).

pre-recitazione

(teatr.) przedgra. Termin wprowadzony przez Wsiewołoda Meyerholda na oznaczenie swego rodzaju pantomimy, jaką wykonuje aktor przed przystąpieniem do właściwej gry.

pre-roll time (ang.)

czas rozbiegu taśmy magnetycznej.

preromanticismo

preromantyzm.

preromantico

przedromantyczny.

presa (1)

(*kin.*) ujęcie, zdjęcie.

presa (2)

(*zob.* in diretta).

presa del suono

(*kin.*) nagrywanie dźwięku do filmu.
[Journot, 2007]

presa diretta

(*kin.*, *tv*, *rad.*) nagranie/audycja na żywo, nagranie na żywo dźwięków i dialogów w filmie.

prescore (*ang.*)

(*kin.*, *czas.*) wstępnie zarejestrować ścieżkę dźwiękową filmu przed rozpoczęciem zdjęć. [Frittella, 2005]

preselezione

preselekcja.

presentare

przedstawić, za/prezentować.

presentational set (*ang.*)

(*tv*) scenografia studia telewizyjnego.

presentatore

(*tv*) prezenter, konferansjer.

presentatore radiofonico

(*rad.*) prezenter radiowy.

presentatore televisivo

(*tv*) prezenter telewizyjny.

presentatrice televisiva

(*tv*) prezenterka telewizyjna.

presentazione

wprowadzenie, zapowiadanie.

presentazione dello spettacolo

prorowadzenie spektaklu.

presenter (*ang.*)

(*zob.* presentatore).

presenza

prezencja, wygląd.

presenza scenica

prezencja sceniczna.

presenziare

uczestniczyć osobiście.

presenziare al rito

asystować w obrządku.

preserale

(*zob.* access prime time).

presincronizzazione

(*kin.*) rejestracja ścieżki dźwiękowej przed rozpoczęciem zdjęć. Technika używana przy tworzeniu kreskówek,

która pozwala rysownikowi zsynchronizować obraz z dźwiękiem.

press books (*ang.*)

promocyjne materiały dla prasy, okładki. [Journot, 2007]

press agent (*ang.*)

(*kin.*) rzecznik wytwórni filmowej, odpowiedzialny za kontakty z mediami.

press junket (*ang.*)

(*kin.*) konferencja prasowa, spotkanie prasowe (np. w celu prezentacji i zapowiedzi premiery filmu).

pressa

(*kin.*) maszyna do cięcia filmów/kli-szy filmowej.

press-agent (*ang.*)

agent prasowy/reklamowy.

pressando

(*zob.* *pressante*).

pressante

(*muz.*) określenie wykonawcze: napierając.

pressore

(*zob.* *rullo pressore*).

pressure pipe (*ang.*)

(*zob.* *barracuda*).

pressure plate (*ang.*)

(*zob.* *pattino pressore*).

prestavoce

(*kin.*, *tv*) aktor/ka dubbingowy/a (*por.* *doppiatore*, *doppiaggio*).

prestidigitatore

prestidigitator, iluzjonista.

prestidigitazione

(*zob.* *arte del prestigiatore*).

prestigiatore

kuglarz (*zob.* *prestidigitatore*).

prestigio (1)

prestiż, autorytet.

prestigio (2)

złudzenie, iluzja, sugestia.

prestigioso

prestiżowy, cieszący się autorytetem. *artista prestigioso*, artysta cieszący się autorytetem

presto

(*muz.*) szybko.

presuntuoso

zarozumiały.

presynchronisation (*ang.*)

(*zob.* *presincronizzazione*).

pre-teatro

(*teatr.*) prateatr. Wszelakie kulturowe praktyki widowiskowe, którymi zajmuje się przede wszystkim etnolog (André Schaeffner). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

prevendita

przedsprzedaż.

preview (1) (ang.)

podgląd.

preview (2) (ang.)

(*kin., tv*) pierwszy pokaz filmu lub programu telewizyjnego (*zob. anteprima*).

preview (3) (ang.)

(*zob. trailer*).

preview monitor (ang.)

(*tv*) monitor podglądu w studiu telewizyjnym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

previsioni del tempo

(*zob. bollettino meteorologico*).

prima (1)

(*teatr., kin.*) premiera.
andare a una prima, iść na premierę

prima (2)

(*chor.*) pierwsza pozycja (stóp).

prima amorosa

(*zob. amorosa*).

prima ballerina

primabalerina.

prima donna

pierwsza śpiewaczka.

prima esibizione

(*zob. debutto, esordio*).

prima parte

(*muz.*) pierwsza partia w operze.

prima posizione

pierwsza pozycja w tańcu klasycznym.

prima rappresentazione

(*teatr.*) premiera (*zob. prima*).

prima serata

(*tv*) wczesny wieczór, czas antenowy pomiędzy 20.30 a 21.30.

prima scuola di Vienna

(*muz.*) wiedeńscy klasycy (Wolfgang Amadeus Mozart, Joseph Haydn, Ludwig van Beethoven).

prima visione

(*zob. anteprima*).
film in prima visione, premiera filmu

primato

prymat, prym.

primato artistico

prymat w sztuce.

primato letterario

prymat w literaturze.

primattore

(*teatr.*) aktor grający główną rolę w sztuce.

primattrice

(*zob.* protagonista, primattore).

prime theatrical playdates

(*ang.*)

(*kin.*) najlepszy czas na premierę filmu (np. okres świąt). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

prime time (*ang.*)

(*tv*) prime time, czas najlepszej słuchalności audycji radiowej lub najlepszej oglądalności programu telewizyjnego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

primeur (*ang.*)

sensacja dziennikarska.

primissima

(*zob.* anteprema).

primissimo piano (1)

(*kin., tv*) plan wielki, zbliżenie.

primissimo piano (2)

(*rad.*) plan bliski, do pozycji mikrofonu dociera głównie energia dźwięku bezpośredniego.

primitivo (1)

pierwotny, początkowy.

primitivo (2)

poprzedni, poprzedzający.

primitivo (3)

(*szt.*) prymitywista.

primo amoroso

(*zob.* amoroso).

primo attore

(*zob.* primattore, protagonista).

primo ciak

(*kin.*) pierwszy dzień zdjęć.

primo giro di manovella

(*zob.* primo ciak).

primo piano (1)

(*kin., tv*) zbliżenie, fokalizacja, plan bliski, półzbliżenie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

primo piano (2)

(*rad.*) plan średni (źródło dźwięku jest w odległości 20 cm od mikrofonu).

primo tempo

(*tv, kin.*) część pierwsza, pierwszy odcinek (np. filmu). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

primo uomo

pierwszy tenor w operze.

primo violino

(*muz.*) koncertmistrz.

principal (*ang.*)

aktor grający główną rolę.

principal photography (*ang.*)

scena, w której pojawiają się główni aktorzy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

principale

główny, najważniejszy.

principalone

(*teatr.*) największy element scenografii.

principe azzurro

(postać) księżę z bajki.

principle of closure (*ang.*)

jedna z zasad teorii Gestalt, opisująca umiejętność mózgu w zakresie odtworzenia brakujących elementów obrazu na podstawie widocznych fragmentów. [Frittella, 2005]

print (*ang.*)

(*zob.* copia 2).

Print! (*ang.*)

(*zob.* Buona!).

printer (*ang.*)

(*zob.* stampatrice 2).

printer stylist (*ang.*)

(*zob.* costumista). [Frittella, 2005]

printing (*ang.*)

(*zob.* stampa).

prisma di Amici

(*fot.*) pryzmat Amiciego, element przyrządów optycznych odwracający obraz o 90 stopni (Giovanni Battista Amici).

prisma ottico

pryzmat.

prison movie (*ang.*)

(*kin.*) film więzienny, dramat więzienny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

private television (*ang.*)

(*tv*) telewizja prywatna. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

probabilità

prawdopodobieństwo.

problem movie (*ang.*)

(*kin.*) film traktujący o problemach społecznych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

problematic fit (*ang.*)

(*teatr., kin.*) trudne dopasowanie; wyrażenie używane na określenie rozbieżności pomiędzy postacią a odtworzającym ją aktorem i jego warsztatem aktorskim. [Frittella, 2005]

procedimento

(*teatr.*) chwyt teatralny. Stosowany jest przez reżysera lub aktora w celu uwydatnienia pewnego estetycznego charakteru wypowiedzi.

procedimento tampone

(*zob.* overlay).

process body (*ang.*)

(*kin.*) pojazd (do robienia zdjęć) roz-bierany na części. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

process shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie reprojekcyjne. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

processione

procesja.

processo teatrale

(*teatr.*) proces teatralny. Sztuka teatralna nosi znamiona procesu, nie jest bowiem statyczna i nie daje się ująć w ramy pojedynczej sytuacji czy też stanu w jednym konkretnym momencie czasowym. Sztuka teatralna pokazuje ewolucję bohatera, jego różne działania i stany oraz bezpośrednie interakcje, w jakie wchodzi z innymi postaciami. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

processore

procesor.

prodigioso

cudowny, cudowność. Termin ten oznacza w teatrze wszystko to, co odbiega od naturalności, zrywając z prawdopodobieństwem.

producer (*ang.*)

(*zob.* produttore).

producimento

produkowanie, produkcja.

producing house (*ang.*)

(*teatr.*) teatr wystawiający przygotowane przez swój zespół spektakle.

produttore

producent.

produttrice

producentka.

product placement (*ang.*)

(*tv, kin.*) lokowanie produktu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

production (*ang.*)

(*zob.* produzione).

production accountant (*ang.*)

(*zob.* cassiere di produzione).

production assistant (*ang.*)

(*zob.* segretaria di produzione).

production board (*ang.*)

(*zob.* diario di lavorazione).

production breakdown (*ang.*)

(*kin.*) podział scenariusza na sceny i ujęcia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

production company (*ang.*)

(*kin.*) wytwórnia filmowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

production co-ordinator (*ang.*)
(*zob.* organizzatore generale della produzione).

production designer (*ang.*)
(*zob.* scenografo).

production editor (*ang.*)
(*zob.* montatore).

production illustrator (*ang.*)
projektant scenorysu (*zob.* disegnatore di storyboard). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

production manager (*ang.*)
(*zob.* direttore di produzione).

production mixer (*ang.*)
(*zob.* recordista).

production requirement (*ang.*)
(*zob.* ordine del giorno).

production runner (*ang.*)
(*zob.* segretaria/o di produzione).

production schedule (*ang.*)
(*kin.*) plan pracy nad filmem. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

production secretary (*ang.*)
(*zob.* segretaria/o di produzione).

production supervisor (*ang.*)
(*zob.* ispettore di produzione).

production unit (*ang.*)
(*zob.* troupe).

produrre sulle scene
(*teatr.*) wystawić na scenie.

produttore
producent. [Journot, 2007]

produttore associato
współproducent.

produttore cinematografico
(*kin.*) producent filmowy. [Wojnicka, Katafiasz, 2005; Dąbał, Andrejew, 2005]

produttore delegato
(*kin., tv*) producent, wytwórca, fabrykant; producent filmu, realizator programu w telewizji. [Bocian, Zabłocki, 2008]

produttore esecutivo
(*kin.*) kierownik produkcji, pełnomocnik producenta; producent „liniowy”, który sprawuje kontrolę nad całością realizacji filmu. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

produttore radiofonico
(*rad.*) producent, realizator programów radiowych.

produttore televisivo
(*tv*) producent telewizyjny.

produzione

(*teatr., kin.*) produkcja. [Journot, 2007]

produzione a basso costo

(*kin.*) produkcja niskobudżetowa
(*por.* film a basso costo).

produzione artistica

twórczość artystyczna.

produzione cinematografica

(*kin.*) produkcja filmu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

produzione di spettacoli

(*teatr.*) realizacja spektakli.

produzione letteraria

(*lit.*) twórczość literacka.

produzione teatrale

(*teatr.*) produkcja teatralna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

proedria (1) (gr.)

(*teatr.*) w teatrze antycznym pierwszy rząd miejsc wyściełanych, z oparciami i zagłówkami dla wysoko postawionych obywateli.

proedria (2) (gr.)

(*teatr.*) prawo dla wysoko postawionych obywateli do zasiadania w pierwszym rzędzie w teatrze antycznym.

profano

laicki, świecki.

proferibile

cenzuralny, przyzwoity.

professionale

zawodowy, profesjonalny.

professioni artistiche

zawód artysty.

professionisti delle arti dell'intrattenimento

(*zob.* professionisti dello spettacolo).

professionisti dello spettacolo

profesjonaliści zajmujący się twórczością artystyczną.

profile (ang.)

(*teatr.*) rodzaj reflektora teatralnego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

profilmico

(*kin.*) wszystko, co jest sfilmowane i znajduje się w zasięgu pola widzenia kamery. [Journot, 2007]

profondità

(*kin., szt.*) głębia.

profondità del colore

głębia <intensywność> barwy.

profondità di campo

(*kin.*) głębia ostrości. [Journot, 2007; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

profondità di fuoco

(*kin.*) głębia, ostrość obrazowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

profondo

(*muz.*) niski, głęboki.
basso profondo, głęboki bas
voce profonda, głęboki głos

progettare

zaprojektować, zaplanować.

programma (1)

(*teatr., kin., tv*) program, projekt, harmonogram (*zob.* in programma, fuori programma).

programma (2)

(*kin., teatr.*) program.

programma (3)

(*rad.*) audycja.

programma applicativo

aplikacja.

programma a schermo intero

program pełnoekranowy.

programma a striscia

(*tv*) program na żywo transmitowany codziennie o tej samej porze (np. quiz, program rozrywkowy). Przykładem w telewizji włoskiej jest *Striscia la notizia* oraz *Passaparola* na Canale 5, Mediaset (*zob.* strisce).

programma audiovisivo

(*av.*) program audiowizualny.

programma dal vivo

(*tv*) program na żywo.

programma del concerto

program koncertu.

programma di attualità

(*tv*) aktualności.

programma di seconda serata

(*rad., tv*) program o późnej porze.

programma di lavoro

(*zob.* orario).

programma di prima serata

(*rad., tv*) program wieczorny (wczesnym wieczorem).

programma di sala

program, broszura z programem.

programma di scrittura

edytor tekstu.

programma gratuito

darmowy program.

Programma Nazionale

(*tv*) nazwa programu pierwszego telewizji RAI na początku jego utworzenia w latach 1954–1975, kiedy wprowadzono nazwy Rete 1, Rete 2 i Rete 3 dla kanałów telewizji publicznej.

programma radio

(*rad.*) program radiowy.

programma radiofonico

(*rad.*) audycja radiowa.

programma televisivo

(*tv*) program telewizyjny.

programmare (1)

zaprogramować, ustawić.

programmare (2)

(*teatr., kin.*) włączać do programu, zaplanować spektakl, film, pokaz itd.

programmare una registrazione

planować, zaprogramować nagranie.

programmatore (1)

programista.

programmatore (2)

planista.

programmatrice

programistka, planistka.

programmazione

(*kin., teatr.*) układanie programu
(*por. scaletta*) (*zob. palinsesto*).

programmazione degli spettacoli

(*teatr.*) program przedstawień
<spektakli>.

programmazione interattiva

programowanie interaktywne.

programmazione obbligatoria

(*kin.*) harmonogram filmów, które operatorzy kin są prawnie zmuszeni wyświetlać.

programmazione televisiva

(*tv*) program telewizyjny, ustalenie listy programów telewizyjnych (*por. palinsesto*).

programme (*ang.*)

program (*zob. programma 1, 2, 3*).

programme schedule (*ang.*)

(*zob. palinsesto*).

programmi dell'accesso

(*rad., tv*) transmisje radiowo-telewizyjne realizowane przez różne organizacje w sposób autonomiczny, wprowadzone na mocy prawa reformującego telewizję RAI w 1975 roku. Pojawiły się na antenie po raz pierwszy w 1977 roku w bloku programowym określanym mianem *spazio aperto* (otwarta przestrzeń). [Ferretti, Broccoli, Scaramucci, 1997]

programmi in diretta con il pubblico

(*tv*) programy na żywo z publicznością.

programmi musicali a richiesta

(*tv*) programy muzyczne na żądanie.

programmista (1)

prezenter/ka, spiker/ka.

programmista (2)

programista programów radiowych, telewizyjnych. [Frittella, 2005; Bo-cian, Zabłocki, 2008]

progressive shots (ang.)

(kin.) seria ujęć pokazujących coraz większe zbliżenie przedmiotu lub postaci filmowanych.

progressivo

progresywny.

proiettare

(kin.) wyświetlać.

proiettare film in 3D

(kin.) projekcja trójwymiarowa.

proiettare delle diapositive

wyświetlać slajdy.

proiettare sullo schermo

(kin.) wyświetlać na ekranie.

proiettare un film

(kin.) wyświetlać film.

proiettore (1)

projektor. [Journot, 2007]

proiettore (2)

reflektor, lampa.

proiettore cinematografico

(kin.) projektor kinowy.

proiettore day-light

lampa o świetle dziennym.

proiettore di scena

(teatr.) reflektor oświetlający scenę.

proiettore di zavorra

projektor balastowy.

proiettore per diapositive

rzutnik do przezroczy.

proiettore sagomatore

reflektor punktowy.

proiettore senza lente

projektor bez soczewek.

proiettori di scena

(zob. proiettore di scena).

proiettori fotografici

rzutniki do fotografii.

proiezione (1)

rzucanie, podania.

proiezione (2)

(kin.) projekcja, wyświetlanie (zob. cabina di proiezione, sala di proie-zione).

proiezione (3)

rzucanie, emitowanie.

proiezione anamorfica*(kin.)* anamorficzna projekcja.**proiezione cinematografica all'aperto***(kin.)* plenerowy seans filmowy.
[Wojnicka, Katafiasz, 2005]**proiezione di diapositive**

wyświetlanie slajdów.

proiezione frontale*(kin.)* przednia projekcja.**proiezione per trasparente***(kin.)* projekcja, reprojekcja tylna.**proiezionista***(kin.)* kinooperator, kinotechnik.**project management** *(ang.)*

zarządzanie projektem.

projection *(ang.)**(zob. proiezione).***projection booth** *(ang.)**(zob. cabina di proiezione).***projection room** *(ang.)**(zob. cabina di proiezione).***projector** *(ang.)**(zob. proiettore).***pro kino** *(jap.)**(kin.)* japoński awangardowy ruch filmowy lat 20. XX wieku, inspirowany

ideami marksistowskimi. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

prolepsis*(zob. prolessi).***prolessi***(teatr., kin., lit.)* prolepsis, antycypacja. Jest przeciwieństwem retrospekcji, ponieważ przywołuje zdarzenia, do których dopiero ma dojść w przyszłości. [Journot, 2007]**prolissità**

rozwlekłość (np. filmu).

prolissorozwlekły, przegadany *(zob. film prolisso).***prologo (1)***(muz.)* prolog.**prologo (2)***(teatr.)* prolog, scena wprowadzająca, aktor wygłaszający prolog. [Pavis, 1996, 1998, 2002]**prologo (3)**

wstęp, prolog, zapowiedź.

proludere

wygłosić wstęp.

prolunga

przedłużacz.

prolunga dell'oculare

długa lupa.

promemoria

notatka, zapisek pro memoria.

promenade (1) (ang.)

(*teatr.*) spektakl wystawiany w formie promenady, gdzie widzowie przemieszczają się od jednej sceny do następnej. [Frittella, 2005]

promenade (2) (fr.)

w tańcu klasycznym obrót dookoła własnej osi na jednej stopie.

promiscuo

(*zob.* attore promiscuo).

promo

(*tv*) trailer programu telewizyjnego (*zob.* trailer). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

promoter (ang.)

agent, impresario, organizator spektakli.

promotore di una mostra d'arte

(*szt.*) organizator wystawy.

promovere

(*zob.* promuovere).

promozionale

promocyjny.

promozione

promocja, awans, nominacja.

prompt (ang.)

(*zob.* suggeritore).

prompt book (ang.)

(*teatr., kin.*) kopia teatralna ze wszystkimi uwagami, kwestiami i wskazówkami technicznymi.

prompt box (ang.)

(*teatr.*) budka suflera (*zob.* buca del suggeritore).

prompt copy (ang.)

(*zob.* prompt book).

prompt corner (ang.)

budka suflera (*zob.* buca del suggeritore).

prompt desk (ang.)

(*teatr.*) centrum kontroli w trakcie spektaklu, wyposażone w zegar, scenariusz, system komunikacji ze wszystkimi częściami teatru, telefon oraz mikrofon do przekazywania komunikatów dla publiczności.

prompt script (ang.)

(*zob.* prompt book).

prompt side (ang.)

(*zob.* stage left).

prompter (1) (ang.)

(*zob.* teleprompter).

prompter (2) (ang.)

(zob. suggeritore).

promuovere

zorganizować, zainicjować, poprzeć.

Pronti!

Uwaga! Bądźcie w pogotowiu!

pronunciawymowa, mowa, sposób mówienia
(zob. dizione).**Pronunciation Unit, the BBC's
Pronunciation Unit (ang.)**(tv) dział BBC, który doradza
w sprawie właściwej wymowy słów
i wyrażen w jakimkolwiek języku.**pronunzia**

(zob. pronuncia).

prop (ang.)

rekwizyt.

prop handler (ang.)

(zob. attrezista).

prop person (ang.)

(zob. attrezista).

properties (ang.)

(zob. props).

property handler (ang.)

(zob. attrezista).

property man (ang.)

(zob. attrezista).

property master (ang.)

(zob. attrezista).

property room (ang.)

rekwizytornia (zob. attrezzeria).

propman (ang.)

(zob. attrezista).

proposal (ang.)

(kin.) propozycja, projekt.

propping (ang.)

(teatr., kin.) pozyskiwanie rekwizytów przez rekwizytora. [Frittella, 2005]

proprietà letteraria e artistica

własność literacka i artystyczna.

propriety department (ang.)

(zob. attrezzeria).

propriocezione

kinestezja, propriocepcja. Postrzeganie pozycji i ruchów ciała receptorami znajdującymi się w różnych organach ciała (mięśnie, ścięgna, stawy itd.), które pozwalają na rozpoznanie pozycji i ruchu aktora bez pomocy wzroku.

proposizione

(lit.) wstęp przemowy, poematu.

props (*ang.*)

rekwizyty.

props man (*ang.*)(*zob.* attrezista).**prorata**(*kin.*) dodatkowe wynagrodzenie dla aktora za każdy dodatkowy dzień zdjęciowy ponad liczbę planowanych i ujętych w kontrakcie.**prosa**(*lit.*) proza.**prosaicismo**(*lit.*) prozaizm.**prosaico**

prozaiczny, prozatorski, banalny.

prosa poetica(*lit.*) proza poetycka.**prosasticità**(*lit.*) proza.**prosastico**(*lit.*) prozatorski.**prosatore**(*lit.*) prozaik.**prosatrice**(*lit.*) prozaiczka.**proscenio**(*teatr.*) proscenium, także przedszenie. Część sceny znajdująca się przed kurtyną w teatrze, wykorzystywana podczas przedstawienia szczególnie w początkowej oraz końcowej jego części.**proscenium arch** (*ang.*)(*zob.* arco scenico).**proscritto**

zakazany.

proscrivere un certo film

zakazać projekcji pewnego <jakiegoś> filmu.

proskenion (*gr.*)(*teatr.*) w antycznym teatrze greckim podest przed *skene*, odpowiednik sceny we współczesnym teatrze.**prosodia**(*lit., teatr.*) prozodia. Brzmieniowe i rytmiczne właściwości języka mówionego. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]**prosodico**

prozodyjny, prozodyczny. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

prospetticoperspektywiczny (*zob.* effetto prospettico, pittori prospettici).

prospettiva

perspektywa.

prospettiva visiva, perspektywa wizualna

prospettiva dei personaggi, perspektywa z punktu widzenia postaci

determinazione delle prospettive individuali, uwarunkowania perspektyw indywidualnych

prospettiva centrale, perspektywa globalna

convergenza di prospettive, ukierunkowanie perspektywy

divergenza di prospettive, rozbieżność perspektyw

prospettiva a volo d'uccello

(*zob. vista a volo d'uccello*).

prospettiva drammaturgica

(*teatr.*) szkoła dramaturgiczna (Erving Goffman).

prospettivista

(*szt.*) perspektywista/tka.

prospettivo

perspektywiczny (*zob. rappresentazione prospettiva*).

prospetto

widok, przód, front.

prospetto scenico

(*zob. fondale*).

prossemica

proksemika. Dyscyplina naukowa, zapoczątkowana w USA, zajmująca się sposobami organizacji przestrzeni w świecie ludzkim: typami przestrzeni, dystansem przestrzennym między jednostkami ludzkimi, organizacją środowiska i planowaniem otoczenia. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

prossimamente

(*kin., tv, teatr.*) wkrótce (*zob. trailer*). [Frittella, 2005]

prosternidion (gr.)

(*teatr.*) napierśnik, dzięki któremu aktor teatru antycznego demonstrował swoją siłę i potęgę.

prosthetic specialist (ang.)

(*teatr., kin.*) charakteryzator specjalizujący się w tworzeniu protez. [Kosiński, 2006]

prostituta dal cuore d'oro

(postać) kobieta lekkich obyczajów z wielkim sercem.

prosumer (ang.)

termin wynaleziony przez Alvina Tofflera, amerykańskiego pisarza i futurystę, złożony ze słów *producer* (producent) i *consumer* (konsument), który oznacza użytkownika interaktywnych serwisów i programów telewizyjnych.

prosumer video equipment*(ang.)*

sprzęt wideo o jakości trochę lepszej niż amatorska, ale nie w pełni profesjonalny.

protagonista

główny bohater/ka, protagonista/tka.

protagonista del film*(kin.)* bohater filmu.**protasi**

(lit.) protaza (*zob.* esposizione). [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

protezione

ochrona.

prova

próba.

prova all'italiana (1)

(teatr.) typ próby, podczas której zespół aktorów siedzi w kole i pracuje nad całym tekstem sztuki.

prova all'italiana (2)

(teatr.) typ próby operowej, podczas której śpiewacy i orkiestra ćwiczą razem (*zob.* sitzprobe).

prova antegenerale

(teatr.) próba przedgeneralna.

prova con la macchina da presa

(kin.) próba z kamerą.

prova costumi

próba kostiumowa.

prova di fuoco

(przen.) próba ogniowa.

prova di scena

(teatr.) próba na scenie.

prova del coro

próba chóru.

prova filata

(zob. filata).

prova generale

(teatr.) próba generalna. W polskim żargonie teatralnym istnieje określenie „generalka”. [Camilleri, 2001]

prova in costume

(teatr.) próba generalna (*zob.* prova generale).

prova luci

(teatr.) próby światła.

prova musicale

próba muzyczna.

prova tecnica

(teatr.) próba techniczna.

provare

(teatr.) zrobić próbę.

domani si prova, jutro jest próba

prove a tavolino

(*teatr.*) próby czytane, podczas których może dojść do ingerencji w tekst czytany.

prove in piedi

(*teatr.*) dosł. „próby na stojąco”, próba na scenie, ale bez dekoracji i kostiumów.

proverbio drammatico

(*teatr.*) przysłowie dramatyczne. Gatunek dramatyczny, który powstał z zabaw towarzyskich polegających na zilustrowaniu grą aktorską jakiegoś przysłowia, które oglądający mieli odgadnąć. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

Provincetown Players (ang.)

(*teatr.*) grupa artystów, pisarzy, intelektualistów i miłośników teatru amatorskiego utworzona w Provincetown, Massachusetts w 1915 roku. Z działalnością grupy był ściśle związany Eugene O'Neill. [Frittella, 2005]

provino

(*kin., teatr.*) próba, casting, zdjęcia próbne. Polega na sprawdzeniu odpowiednich predyspozycji aktorskich kandydatów (*zob.* audizione 1). [Journot, 2007]

provisional title (ang.)

tytuł prowizoryczny, wstępny tytuł.

pseudomonologue (ang.)

(*tv*) wywiad telewizyjny, w którym nie widać prowadzącego ani nie słysząc jego pytań, sprawiający wrażenie monologu.

pseudonimo

pseudonim (*zob.* nome d'arte).

pseudosoggettiva

(*kin.*) ujęcie z kamery umiejscowionej za bohaterem, która obejmuje część jego głowy i pleców oraz śledzi razem z nim to, co się dzieje.

psicoanalisi

psychoanaliza.

psicodramma

(*teatr.*) psychodrama. Technika psychologiczna, której punktem wyjścia była improwizacja teatralna, realizacja częściowo improwizowanych konfliktów psychologicznych (*por.* dramma psicologico). [Czapów, 1969; Kosiński, 2006]

psicomachia

(*lit.*) psychomachia, poemat opisujący walkę dobra ze złem w duszy człowieka (*por.* moralità).

pubblicare

wydawać opublikować.

pubblicazione

wydanie, publikacja.

data di pubblicazione, data publikacji

elenco di accesso alla pubblicazione,
lista dostępu do publikacji

pubbliche relazioni

służba informacyjna, promocja reputacji.

pubblicismo

media, środki masowego przekazu.

pubblicista

publicysta/tka.

pubblicistica

publicystyka.

pubblicistico

publicystyczny.

pubblicità (1)

rozgłos.

fare pubblicità a qualcuno, nadać komuś rozgłos

pubblicità (2)

reklama.

pubblicità (3)

anons, ogłoszenie reklamowe.

pubblicità comparativa

reklama porównawcza.

pubblicità redazionale

artykuł sponsorowany, kryptoreklama.

pubblicità televisiva

(*tv*) spot.

pubblicitario

reklamowy.

pubblicitaria

specjalista/tka od reklamy.

pubblicizzare

reklamować.

pubblicizzazione

reklama, reklamowanie.

pubblico

publiczność, widzowie, publika.

il pubblico di un teatro, publiczność teatralna

pubblico ben montato

(*teatr.*) publiczność uczestnicząca żywo w przedstawieniu.

pubblico dominio

domena publiczna.

pubblikoro

wielbiciel i miłośnik reklam telewizyjnych.

pubcaster (*ang.*)

(*rad., tv*) państwowy nadawca stacji radiowo-telewizyjnych. [Frittella, 2005]

public access programming

(*ang.*)

(*tv*) telewizja publiczna.

public domain (*ang.*)

własność publiczna, domena publiczna (*zob.* pubblico dominio). [Frittella, 2005]

public speaking (*ang.*)

przemawianie publiczne, oratorstwo, wystąpienie publiczne.

publicist (*ang.*)

(*zob.* publicista).

publicity (*ang.*)

reklama, rozgłos.

publico

(*zob.* pubblico).

publiphile (*ang.*)

(*zob.* pubblivoro).

pucciniano

dotyczący Giacomo Pucciniego.

Pulcinella

(*teatr.*) Poliszynel, postać z komedii *dell'arte*; cechami charakterystycznymi tej postaci jest garb oraz dziwny głos i zachowanie. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

pulcinellata

blażenada.

puleggia

krążek magnetyczny.

Pulfrich

(*zob.* metodo Pulfrich).

pulp (1)

(*kin.*) gatunek filmowy i literacki poruszający temat seksu i przemocy, często w sposób bardzo wulgarny.

pulp (2)

(*lit.*) rodzaj narracji charakteryzujący się treściami pełnymi przemocy oraz drastycznymi opisami morderstw.

pulpito (1)

(*teatr., staroż.*) scena teatru.

pulpito (2)

(*teatr., staroż.*) trybuna, mównica.

pulpitum (*łac.*)

(*teatr., staroż.*) pulpitem, w teatrze rzymskim miejsce przed *skene* (*zob.* palcoscenico).

pulsante

przycisk, guzik.

punch (*ang.*)

(*rad.*) ton emfaticzny w głosie prowadzącego program radiowy. [Frittella, 2005]

punchline (*ang.*)

puenta, pointa kończąca żart lub utwór.

punctum (*łac.*)

(*muz.*) punkt (*zob.* punto, *por.* virga).

punditeer (*ang.*)

(*rad., tv*) młody, niedoświadczony komentator.

punta d'arco

(*muz.*) określenie wykonawcze: końcem smyczka.

puntamenti

(*zob.* puntamento).

puntamento (1)

nacelowanie reflektora.

puntamento (2)

ustawienie anteny w kierunku nadajnika.

puntare una nota

(*muz.*) przedłużać nutę.

puntata

(*tv, rad.*) odcinek.

nelle puntate precedenti, w poprzednich odcinkach

puntato

(*zob.* nota puntata).

puntatore

kursor.

punte

(*zob.* scarpette da punta).

punteggiatura

(*zob.* taglio, effetto, segmentazione).
[Journot, 2007]

puntina fonografica

(*muz.*) igła gramofonowa.

puntinismo

puentylizm.

puntinista

puentylista, puentylistka.

punto

(*muz.*) kropka.

punto culminante

(*teatr.*) punkt kulminacyjny. Najwyższe napięcie dramatyczne, po którym nieuchronnie następuje rozwiązanie akcji.

punto di crisi

(*teatr.*) moment kryzysu, eskalacja konfliktu w strukturze dramatycznej. [Frittella, 2005]

punto di innesco

(*teatr.*) punkt zapalny w strukturze dramatycznej.

punto di integrazione

(*teatr.*) punkt integracji. Moment w sztuce, w którym różne postaci, wątki intrygi zbiegają się w jednej scenie. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

punto di partenza

(*teatr.*) punkt wyjścia. Moment, od którego zaczyna się akcja właściwa.

punto di svolta

(*teatr.*) punkt zwrotny (*zob.* svolta). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010]

punto di vista

(*lit., teatr., kin.*) punkt widzenia. Perspektywa, z jakiej autor przedstawia czytelnikowi/widzowi pewne wydarzenia (*zob.* prospettiva). [De Vecchi, Cerchiari, 1999; Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]

punto di vista di Dio

(*kin.*) w żargonie filmowym lat 50. XX wieku oznaczał ujęcie z lotu ptaka.

puparo

lalkarz (poruszający marionetkami).

pupazza

lalka.

pupazzettista

karykaturzysta/tka.

pupazzetto

karykatura.

pupazzo

kukła, lalka, marionetka.

pupazzo catalano

kukielka katalońska.

pupo

marionetka (poruszana od góry drucikami).

Puppenspiel (*niem.*)

(*teatr.*) tradycyjny niemiecki teatr marionetek.

puppet (*ang.*)

(*zob.* marionetta, burattino).

puppetoons (*ang.*)

(*kin.*) filmy krótkometrażowe z drewnianymi lalkami, realizowane w latach 40. XX wieku w USA, głównie przez George'a Pala.

push and pull (*ang.*)

(*teatr.*) określenie aktorów, którzy również zajmują się aranżacją sceny (rekwizytami, przesuwaniami mebli) w celu podwyższenia własnej pensji. [Frittella, 2005]

push in (*ang.*)

(*zob.* carrello in avanti).

pusher (*ang.*)

(*zob.* carrellista).

pyrotechnics (*ang.*)

efekty pirotechniczne.

Q

quad (*ang.*)

poczwórny.

quaderno

zeszyt, broszura.

quaderno di regia

(*teatr.*) scenariusz reżyserski. Zapisane uwagi reżysera dotyczące inscenizacji, dekoracji, charakterystyki, gry aktorskiej, doboru rekwizytów. Może posłużyć w przyszłości kolejnym inscenizacjom danej sztuki lub też historykom teatru zajmującym się odtworzeniem pracy nad przedstawieniem (*por.* modello di regia). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

quaderno di regia contenente il resoconto di una messa in scena, scenariusz reżyserski zawierający zapis uwag inscenizacyjnych

quadretto

mały obrazek.

quadrifonico

kwadrofoniczny.

quadriglia

(*muz.*) kadryl, wytworny taniec salonowy.

quadrille (*fr.*)

(*zob.* quadriglia).

quadro (1)

(*teatr.*) obraz sceniczny, odsłona (*zob.* tableau, tableaux). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

drammaturgia del quadro, dramaturgia obrazu scenicznego

quadro (2)

(*kin., tv*) kadr. [Journot, 2007]

quadro (3)

(*szt.*) obraz, dzieło plastyczne.

quadro (4)

(*przen.*) widok, scena, obraz.

Quadro!

(*kin.*) okrzyk, którym widownia protestuje przeciwko słabej jakości projekcji filmowej.

quadro vivente

(*teatr.*) żywy obraz. Na scenie aktorzy pozostają w zastygłej pozie, jak gdyby tworzyli obraz lub rzeźbę. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

quadrucchio di apertura

(*zob.* finestrino di ripresa).

quadruccio di impressione

(*zob.* finestrino di ripresa).

qualità

jakość.

qualità dell’immagine

(*kin.*) jakość obrazu.

qualità francese

(*kin.*) „francuska jakość”, Truffaut o francuskiej tradycji kinematograficznej. [Journot, 2007]

quarta

(*muz.*) kwarta.

quarta parete

(*teatr.*) czwarta ściana. Niewidoczna ściana, która oddzielała scenę od widowni. Używana zwykle w teatrze naturalistycznym, pozwalała aktorom grać, jak gdyby nie było publiczności (*zob.* naturalismo, teatro naturalista). [Bablet, 1980; Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

quarta posizione

w tańcu klasycznym czwarta pozycja.

quarter (ang.)

przypomnienie, które otrzymują aktorzy w garderobach 20 minut przed rozpoczęciem spektaklu.

quartettista (1)

(*muz.*) kwartecista.

quartettista (2)

(*muz.*) kompozytor/ka utworu wykonywanego w kwartecie. [Habela, 1980]

quartettistico

kwartetowy.

quartetto

(*muz.*) kwartet.

quartina

(*muz.*) kwartola.

quarzo

reflektor kwarcowy.

quarzoso

kwarcowy.

quasi

(*muz.*) jak gdyby.

quasi piano, jak gdyby cicho

quasi cantabile, jak gdyby śpiewnie

quatrième mur (fr.)

(*zob.* quarta parete).

quattro

(*muz.*) cztery.

a quattro mani, na cztery ręce

a quattro voci, na cztery głosy

quatuor (fr.)

(*zob.* quartetto).

Queen’s men, the (ang.)

(*teatr.*) brytyjska grupa teatralna zawiązana w 1583 roku przez

12 członków dworu królowej Elżbiety I, która rywalizowała z Trupą Lorda Szambelana (*por.* Lord Chamberlain's Men).

questionario

(*teatr.*) ankieta, kwestionariusz. Ankieta przeprowadzana wśród publiczności, np. na temat odbioru danego przedstawienia. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

questionari psicologici e ideologici, ankiety psychologiczne i ideologiczne
questionari sociologici, ankiety socjologiczne

questionari ideologico-estetici, ankiety ideowo-estetyczne

Qui parla il commendatore

(*teatr.*) w dawnych czasach notatka w kopii suflera mówiąca o tym, że nie trzeba śledzić tekstu, ponieważ w tym momencie aktor będzie improwizował.

qui pro quo (*lac.*)

(*teatr.*) qui pro quo. Pomyłka co do osoby, nieporozumienie. [Kosiński, 2006]

quick change room (*ang.*)

(*teatr.*) pokój przy scenie, w którym aktorzy szybko przebierają się w inny kostium.

quick cut (*ang.*)

(*zob.* stacco).

quick-change artist (*ang.*)

(*zob.* trasformista).

quickie (*ang.*)

(*kin.*) film kiepski, tandetny, mało-wartościowy.

quid (*ang.*)

w żargonie: funt brytyjski.

Quiet on set! (*ang.*)

(*kin.*) Cisza na planie!

quieto

(*muz.*) określenie wykonawcze: spokojnie. [Habela, 1980]

quindicina

dwutygodniówka.

quindicinale

(*dzien.*) dwutygodnik.

quinta (1)

(*teatr.*) kulisa. Przestrzeń pozasce-niczna, skąd wychodzą aktorzy (po-staci dramatyczne). [Kosiński, 2006]
tra le quinte, za kulisami
dietro le quinte, za kulisami

quinta (2)

(*muz.*) kwinta (interwał).

quinta generazione

(*kin.*) piąta generacja chińskich twór-ców filmowych sprzeciwiających się cenzurze i opresywnym formom poli-

tyki kulturalnej (Zhang Yimou, Chen Kaige, Tian Zhuangzhuang).

quinta posizione

w tańcu klasycznym: piąta pozycja.

quintettista (1)

(muz.) muzyk grający w kwintecie.

quintettista (2)

(muz.) kompozytor/ka kwartetów.

quintetto (1)

(muz.) kwintet, zespół złożony z pięciu instrumentalistów lub śpiewaków.

quintetto (2)

(muz.) kwintet smyczkowy.

quintetto (3)

(muz.) kwintet, utwór przeznaczony na pięć instrumentów.

quinto potere

(kin.) dosł. „piąta władza” (z włoskiego tłumaczenia filmu *Network* Sidneya Lumeta, 1976), określenie mechanizmów działania mediów.

quiproquo

(zob. qui pro quo).

quiz

quiz.

quiz televisivo

(tv) teleturniej. [Aglieri, 2008].

quizmaster (ang.)

(tv) prowadzący konkurs.

quizzzy (ang.)

(zob. quiz).

quodlibet (1) (łac.)

(muz.) quodlibet, pomieszanie różnych tematów melodycznych w jednej formie muzycznej. [Habela, 1980]

quodlibet (2) (łac.)

(lit.) quodlibet, średniowieczna dysputa teologiczna lub filozoficzna. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

quota quickie (ang.)

(kin.) niskobudżetowy film krótkometrażowy z lat 30. XX wieku w Wielkiej Brytanii (por. film a basso costo, produzione a basso costo).

quotare

cenić, doceniać (np. artystów) przez krytykę.

quotato

ceniony.

quotazione

(przen.) prestiż, szacunek.

quote whore (ang.)

(zob. blurb whore).

R

R (ang.)

kategoria cenzury amerykańskiej
(zob. CARA).

rabbit ears (ang.)

(tv) antena telewizyjna ulokowana
wewnątrz, w kształcie litery V. [Frittella, 2005]

rabesco

(szt.) arabeska.

raccolta

(lit.) zbiór.

raccontare

opowiadać, opisywać, przedstawiać.

raccontatore

opowiadaacz, gawędziarz.

raccontatrice

gawędziarka.

racconto

opowiadanie, opowieść. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006; Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]
limiti del racconto, granice opowiadania

funzioni del racconto, funkcje opowiadania

drammatizzazione del racconto, dramatyzacja opowiadania

gioco di incastro di vari racconti, gry narracyjne

racconto a fumetti

komiks.

racconto favoloso

(lit.) baśń.

racconto filmato

(kin.) zekranizowane opowiadanie.

racconto popolare

opowiadanie/opowieść ludowa.

racconto storico

opowiadanie historyczne.

raccordo (1)

(kin.) połączenie, złączenie dwóch ujęć (kadrów), przejście z ujęcia w ujęcie.

raccordo (2)

złączka.

raccordo di montaggio

(kin.) przebitka.

raccourci (fr.)

(teatr.) skrót gestyczny, umiejętność zawarcia całej sekwencji ruchów w jednym geście. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

raciniano

dotyczący twórczości słynnego pisarza francuskiego (Jeana-Baptiste'a Racine'a) doby teatru klasycznego. Kreślił on postaci rozdarte namiętnościami (*por.* corneliano). [Kudliński, 1978]

rack (ang.)

stojak metalowy na sprzęty elektro-niczne.

rack focus (ang.)

(*zob.* fuoco selettivo).

raddoppiare

(*muz.*) podwajać, powtarzać.

raddoppio

(*teatr.*) podwójna rola.

raddrizzatore di corrente

prostownik.

radiantismo

(*rad.*) krótkofalarstwo, nawiązywanie łączności radiowych. [Frittella, 2005]

radiazione

promieniowanie.

radio

(*rad.*) radiokomunikacja, połączenie radiowe, radio. [Adorno, 2010]
i programami della radio, audycje radiowe

ascoltare la radio, słuchać radia
accendere la radio, włączyć radio
spegnere la radio, wyłączyć radio

radio a galena

(*rad.*) radio kryształkowe galena, odbiornik kryształkowy. [Cavallaro, Vicinanza, Cavallo, 1998]

radio a transistor

(*rad.*) radio tranzystorowe.

Radio Associazione Italiana

(*rad.*) włoskie stowarzyszenie nadawców radiowych. [Ferretti, Broccoli, Scaramucci, 1997]

Radio Audizioni Italia

(*tv, rad.*) włoski publiczny nadawca radiowo-telewizyjny. [Fenati, Scaglioni, 2002; Ferretti, Broccoli, Scaramucci, 1997]

Radio Balilla

(*rad.*) radioodbiornik produkcji włoskiej, który cieszył się wielkim powodzeniem w latach 30. XX wieku. [Cavallaro, Vicinanza, Cavallo, 1998]

radio comunitaria

(*rad.*) radio społecznościowe.

Radio Corporation of America

(*ang.*)

(*rad.*) amerykańskie przedsiębiorstwo elektroniczne, istniejące do 1986 roku.

radio culturale

(*rad.*) radio nadające audycje kulturalne. [Cavallaro, Vicinanza, Cavallo, 1998]

Radio Data System (*ang.*)

(*rad.*) standard Europejskiej Unii Nadawców (EBU). [Frittella, 2005]

radio di flusso

(*rad.*) radio strumieniowe, format radiowy, w którym przeważa muzyka.

radio di programmi

(*rad.*) format radiowy, który opiera się na różnorodności programów proponowanych przez danego nadawcę.

radio ham (*ang.*)

(*zob.* radioamatore).

radio istruttiva

(*zob.* radio culturale).

radio libera

(*rad.*) wolne radio.

radio listener (*ang.*)

(*zob.* radioascoltatore).

radio on line

(*zob.* web radio).

radio solo musicali

(*rad.*) format radiowy, który koncentruje się wyłącznie na nadawaniu utworów muzycznych.

radioabbonato

(*rad.*) radioabbonament.

radioallarme

(*rad.*) radioalarm.

radioamatore

(*rad.*) krótkofalowiec, radioamator.

radioamatoriale

(*rad.*) radioamatorski, radioamator.

radioascoltatore

(*rad.*) radiosłuchacz.

radioascolto

(*rad.*) nasłuch, słuchanie radia.

radioauditore

(*zob.* radioascoltatore).

radioaudizione

słuchanie radia.

radiocanale

(*rad.*) kanał radiowy.

radiocanalizzare

(*rad.*) przydzielać kanały radiowe.

radiocanalizzazione

(*rad.*) przydzielanie kanałów radiowych.

radiocast (*ang.*)

(*rad.*) transmisja radiowa (*zob.* trasmissione radiofonica).

radiocentro

(*rad.*) radiostacja.

radiocollegamento

(*rad.*) połączenie radiowe.

radiocomando

(*rad.*) sygnał radiowy, kontrola radiowa.

radiocommedia

(*rad.*) komedia radiowa.

radiocommentary (*ang.*)

(*zob.* radiocronaca).

radiocomunicazione

radiokomunikacja.

radioconversazione

(*rad.*) dyskusja radiowa.

radiocorriere

włoskojęzyczny magazyn z listami.

radiocronaca

(*rad.*) sprawozdanie radiowe.

radiocronista

(*rad.*) sprawozdawca radiowy.

radiodiffondere

(*rad.*) nadawać przez radio.

radiodiffusione

(*rad.*) nadawanie przez radio.
impianti di radiodiffusione, urzędnia radiofoniczne

impianti stereo, odtwarzacze stereo

radiodiffusione digitale

(*rad.*) nadawanie cyfrowe.

radiodilettante

(*rad.*) radioamator.

radiodisturbo

(*rad.*) zakłócenie.

radiodramma

(*rad.*) słuchowisko, spektakl radiowy, „teatr wyobraźni” za Witoldem Hulewiczem (*zob.* *dramma radiofonico*). [Hulewicz, 1935; Kaziów, 1973; Bardijewska, 1978, 2004]

radiofaro

(*rad.*) radiolatarnia.

radiofonia

(*rad.*) radiofonia. [Cavallaro, Vicinanza, Cavallo, 1998]

radiofonico

(*rad.*) radiofoniczny.

programma radiofonico, audycja radiowa

stazione radiofonica, rozgłośnia radiowa

radiofonobar

mebel z gramofonem i barkiem.

radiofonografo

(*rad.*) radio z gramofonem.

radiofrequenza

(*rad.*) częstotliwość radiowa.

radiofurgone

(*rad.*) wóz transmisyjny.

radiogenic (ang.)

(*rad.*) radiogeniczny, nadający się do radia (termin zbudowany na podstawie słowa *fotogeniczny*).

radiogiornale

(*zob.* giornale radio).

radiogrammofono

(*rad.*) radio z gramofonem.

radiointervista

(*rad.*) wywiad radiowy.

radiola

(*rad.*) radyjko.

radiolina

(*rad.*) radyjko.

radiomane

fanatyk, maniak radia.

radiomania

maniactwo radiowe.

radiomessaggio

(*rad.*) komunikat radiowy.

radioonde

(*rad.*) fale radiowe.

radiopropagazione

(*rad.*) rozprzestrzenianie się fal radiowych.

radioregistratore

(*rad.*) radiomagnetofon.

radioricevente

(*zob.* radioricevitore).

radioricevitore

(*rad.*) radioodbiornik.

radioricezione

(*rad.*) odbiór radiowy.

radioscuola

(*rad.*) naukowa włoska stacja radiowa.

radiosegnale

(*rad.*) sygnał radiowy.

radioservizio

(*rad.*, *dzien.*) serwis radiowy.

radiostazione

(*rad.*) stacja radiowa.

radiotecnico

(*rad.*) radiotechnik.

radiotelefonia

(*rad.*) radiotelefonia.

radiotelefono

radiotelefon.

radiotelegramma

(*rad.*) radiotelegram.

radiotelemetrio

radiomiernik.

radiotelescopio

radioteleskop.

radiotelevisione

(*rad., tv*) nadawanie programów telewizyjnych, radio i telewizja.

Radiotelevisione italiana

(*rad., tv*) włoski publiczny nadawca radiowo-telewizyjny, RAI. [Ferretti, Broccoli, Scaramucci, 1997]

radiotelevisivo

(*rad., tv*) radiowo-telewizyjny.

radiotrasmettere

(*rad.*) nadawać przez radio.

radiotrasmettitore

(*rad.*) nadajnik radiowy.

radiotrasmissione

(*rad.*) transmisja radiowa.

radiotrasmittente

(*rad.*) urządzenie nadawcze.

radioutente

(*rad.*) abonent/ka radiowy/a.

raffiguramento

(*szt.*) przedstawienie, wyobrażenie na płótnie lub na scenie itd. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]

raffigurare

symbolizować, wyrażać.

raffigurazione (1)

(*szt.*) przedstawienie, wyobrażenie. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]

raffigurazione (2)

(*teatr.*) figuratywność. Specyfika sztuki teatru, dzięki której, poprzez grę aktorów i dekoracje, przedstawia się świat wyobrażony przez autora. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

raffreddamento

chłodzenie.

rag (ang.)

(*teatr.*) w żargonie: kurtyna.

raganella

(*muz.*) grzechotka (instrument muzyczny).

raggio

promień, zasięg.

ragioniera

księgowa.

ragioniere

księgowy.

ragno

(*tv*) podstawa pod kamerę, „pająk”, ośmiokołowy wózek pod kamerę. [Frittella, 2005]

ragtime (*ang.*)

(*muz.*) ragtime, rodzaj jazzowej techniki pianistycznej.

RAI

(*zob.* Radio Audizioni Italia).

rain box (*ang.*)

(*teatr*.) pudełko z fasolą lub ciecierzycą, którego używa się w teatrze dla uzyskania odgłosu padającego deszczu.

rain check (*ang.*)

(*teatr*.) kupon, talon, który daje możliwość wstępu na spektakl innego dnia w przypadku złej pogody.

rain cluster (*ang.*)

(*kin.*) deszczownica, urządzenie do wytwarzania deszczu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

rainy film (*ang.*)

(*kin.*) porysowany film.

raisonneur (*fr.*)

(*teatr*.) rezoner. Postać dramatyczna, która wyraża obiektywny i niejako jedynie słuszny punkt widzenia na rozgrywające się na scenie wydarzenia. Często jest głosem reprezentują-

cym samego autora, ale nie odgrywa w sztuce funkcji protagonisty. Jako postać drugoplanowa, stoi jak gdyby z boku głównej akcji, próbując pogodzić i znaleźć kompromis dla ścierających się racji antagonistów. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kaczmarek, 2010; Kosiński, 2006]

rake (*ang.*)

(*zob.* declivio).

raked stage (*ang.*)

(*zob.* declivio).

rakugo (*jap.*)

(*teatr*.) japońskie werbalne przedstawienie. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

ralenti (*fr.*)

(*kin.*, *tv*) zwolnione tempo.

ralenti in fase di ripresa

(*kin.*) przyspieszenie klatkażu w celu uzyskania efektu zdjęć zwolnionych. [Bocian, Zabłocki, 2008]

rallentamento

(*kin.*) zwolnienie tempa, spowolnienie.

rallentando

(*muz.*) stopniowe zwalnianie tempa.

rallentare

(*muz.*) zwalniać tempo.

rallentatore

(*kin., tv*) mechanizm zwalniający.
al rallentatore, w zwolnionym tempie

rallenty (*ang.*)

(*zob.* *rallentatore*).

rammentare

przypominać.

rammentatore

(*zob.* *suggeritore*).

ranga

(w języku jawańskim: wdowa) postać złośliwej wiedzy występująca w tańcu Barong.

random access editing (*ang.*)

(*zob.* *montaggio non lineare*).

rango

kategoria, ranga, pozycja (*zob.* *attore di primo rango*).

rap (*ang.*)

(*muz.*) muzyka rapowa, rap.

rape and revenge

(*kin.*) podgatunek kina eksploatacji, w którym zgwałcona i torturowana ofiara zabija na końcu swych oprawców. [Curti, *La Selva*, 2003; *La Polla*, 2000]

rapido

(*muz.*) określenie wykonawcze: gwałtownie.

rapper

rapper/ka.

rappista

(*zob.* *rapper*).

rapporto

(*zob.* *formato*).

rapporto d'aspetto

(*kin.*) format obrazu, wymiary wyświetlanego obrazu.

rapporto di compressione

współczynnik kompresji.

rapporto di contrasto

współczynnik kontrastu.

rapporto di ingrandimento

współczynnik powiększenia.

rapporto di ripresa

raport produkcyjny.

rapporto scena-sala

(*teatr.*) relacja scena-widownia. Usytuowanie względem siebie publiczności i strefy gry ma wpływ zarówno na sam przekaz teatralny, jak i na odbiór spektaklu. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

rappresentabile

nadający się do wystawienia.

rappresentabilità

możliwość wystawienia sztuki.

rappresentare

przedstawiać.

rappresentativo stile

(muz.) styl reprezentacyjny.

rappresentatore

(teatr.) odtwórca.

rappresentatrice

(teatr.) odtwórczyni.

rappresentazione

(teatr.) przedstawienie (zob. prima, prima rappresentazione, sacra rappresentazione). [Journot, 2007]
prima rappresentazione, premiera
sacra rappresentazione, widowisko o treści religijnej, misterium

rappresentazione all'aperto

(teatr.) przedstawienie plenerowe.

rappresentazione della Passione

(teatr.) pasja. Średniowieczna odmiana dramatyczna przedstawiająca obrazy męki Chrystusa w formie widowisk misteryjnych, które niejednokrotnie trwały wiele dni, angażując przy tym setki aktorów i wykorzystując obszar całego miasta (zob. misterio, por. mistero buffo, passio). [Perrelli, 2016; Brown, 1999]

rappresentazione diurna

(zob. matinée, recita, spettacolo).

rappresentazione**filodrammatica**

(teatr.) sztuka grana przez amatorów.

rappresentazione mimica

(teatr.) pantomima.

rappresentazione naturalistica

(teatr.) naturalistyczne przedstawienie polegające na wiernym odzwierciedleniu rzeczywistości na scenie (zob. naturalismo, dramma naturalista). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

rappresentazione pantomimica

(teatr.) pantomima.

rappresentazione realistica

(teatr.) realistyczne przedstawienie. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

rappresentazione serale

(zob. recita, spettacolo).

rappresentazione teatrale

(teatr.) przedstawienie teatralne. [Pavis, 1996, 1998, 2002]
il presente della rappresentazione, terażniejszość przedstawienia
rappresentazione dell'assente, przedstawienie nieobecnego
rapporto tra rappresentazione e testo drammaturgico, relacja przedstawienia do tekstu dramatycznego

rapsodi greci

(zob. cantasorie).

rapsodia (1)

(*staroż.*) rapsod, pieśń epicka. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

rapsodia (2)

(*muz.*) rapsodia. [Habela, 1980]

rapsodicamente

w formie rapsodu <rapsodii>.

rapsodico

(*muz.*) rapsodyczny.

rapsodista

(*muz.*) kompozytor/ka rapsodii.

rapsodo

(*zob.* rapsodia 1).

raptus

natchnienie twórcze, ekstaza twórcza.

rassegna (1)

przegląd, analiza.

rassegna (2)

kronika, przegląd.

rassegna (3)

wystawa, ekspozycja.

rassegna cinematografica

(*kin.*) przegląd filmów, festiwal filmowy (*zob.* festival cinematografico).

rassegna dell'artigianato artistico

wystawa rzemiosła artystycznego.

rassegna della stagione teatrale

(*teatr.*) kronika sezonu teatralnego.

rassegna (della) stampa

(*rad., tv, dzien.*) przegląd publikacji i ogłoszeń prasowych (dotyczących np. spektakli).

rassegna musicale

(*muz.*) festiwal muzyczny.

rastremare (1)

zwęzać kolumnę u góry.

rastremare (2)

(*teatr.*) przygotować scenografię będącą szkicem fasad, ścian bocznych, których wszystkie linie zbiegają się w punkcie centralnym.

rastremare (3)

(*teatr.*) skupić się na głównym motywie.

rastremazione

zwężanie kolumny u góry.

Rat Pack (*ang.*)

(*kin.*) nieformalna grupa piosenkarzy i aktorów amerykańskich, powstała około 1955 roku. Tworzyli ją m.in. Humphrey Bogart, jego żona Lauren Bacall, Frank Sinatra, Judy Garland, Sid Luft, David Niven.

rating (*ang.*)

(*tv*) stosunek procentowy liczby widzów telewizyjnych do statystycznej grupy odniesienia.

Razzies Awards (*ang.*)

(*zob.* Golden Raspberry Awards).

RCA

(*zob.* Radio Corporation of America).

RCVR

(*zob.* ricevitore).

RDS

(*zob.* Radio Data System).

R-18 (1) (*ang.*)

(*kin.*) kategoria cenzury brytyjskiej zabraniająca wypożyczania filmów w sex shopach osobom niepełnoletnim.

R-18 (2) (*ang.*)

(*kin.*) kategoria cenzury nowozelandzkiej narzucona na filmy nie stosowne dla osób poniżej 18. roku życia.

re

(*muz.*) re (solmizacyjna nazwa nuty).

re cue (*ang.*)

(*kin.*) replika poza kadrem. [Frittella, 2005]

re della giungla

(postać) król dżungli (Tarzan).

reach (*ang.*)

(*rad., tv*) słuchacze radiowi lub widzowie.

reaction pan (*ang.*)

(*zob.* contro campo).

reaction shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie z pierwszego planu, pokazujące reakcję aktora na pytanie lub wypowiedź kogoś innego.

read (*ang.*)

(*czas.*) słyszeć, rozumieć przez radio („Do you read me?”).

read through (*ang.*)

(*teatr., kin.*) pierwsza próba czytana. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

reader (*ang.*)

osoba zajmująca się czytaniem dzieł literackich pod kątem możliwości ich ekranizacji i przerobienia na scenariusz filmowy.

readers theatre (*ang.*)

(*teatr.*) czytanie scenariusza przez aktorów bez akcji scenicznej. [Frittella, 2005]

reading (1) (*ang.*)

(*lit.*) publiczne czytanie poezji przez autora.

reading (2) (ang.)

(*lit.*) monografia wieloautorska – zazwyczaj naukowa – poświęcona jednemu tematowi.

reading performativo

(*zob.* lettura performativa).

reading teatrale

(*zob.* lettura performativa).

Real Moms (ang.)

(*kin.*) sale filmowe w USA dla matek z małymi dziećmi, gdzie jest miejsce na wózek oraz światła nigdy nie są do końca zgaszone.

real time (ang.)

(*zob.* tempo reale).

real TV (ang.)

(*tv*) telewizja, której celem jest wierne przekazywanie rzeczywistości. [Frittella, 2005]

réalisme poétique (fr.)

(*zob.* realismo poetico).

realismo

realizm. [Journot, 2007]
procedimenti del realismo, techniki realistyczne

realismo critico

(*lit., kin.*) realizm krytyczny. [Journot, 2007]

realismo esistenziale

(*szt.*) realizm egzystencjalny, ruch artystyczny działający w latach 50. i 60. XX wieku w Mediolanie. [Di Genova, 2000]

realismo fantastico

(*zob.* realismo magico).

realismo figurativo

(*kin.*) „realizm figuratywny”, nurt w kinematografii radzieckiej (Siergiej Eisenstein, Wsiewołod Pudowkin).

realismo imitativo

realizm naśladowczy.

realismo ingenuo

realizm prawdziwy.

realismo isterico

(*lit.*) realizm histeryczny, zwany także ponownym postmodernizmem.

realismo magico

(*lit.*) realizm magiczny.

realismo poetico

(*kin.*) realizm poetycki, nurt francuskiego kina lat 30. XX wieku. [Bernardi, 2007; Journot, 2007]

realismo socialista

(*szt., lit., kin., muz.*) realizm socjalistyczny, socrealizm (*ros.* соцреализм).

realista

(*szt., lit.*) realista, realistyczny.

realistica

(*zob.* *rappresentazione realistica*).

realisticamente

realistycznie.

realistico

realistyczny.

reality programming (ang.)

(*zob.* *reality show*).

reality show (ang.)

(*tv*) *reality show*.

realizzazione di manifestazioni e creazioni artistiche

organizacja imprez artystycznych.

realtà rappresentata

(*teatr.*) rzeczywistość przedstawiona. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

realtà teatrale

rzeczywistość teatralna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

realtà sociale dell'apparato teatrale, rzeczywistość kreowana przez maszynierię teatralną

realtà degli oggetti scenici, rzeczywistość przedmiotów scenicznych

realtà del testo drammaturgico, rzeczywistość tekstu dramatycznego

realtà degli attori, rzeczywistość aktora

realtà virtuale

rzeczywistość wirtualna.

rear of house (ang.)

(*teatr.*) zaplecze i magazyny teatru.

rear projection (ang.)

(*zob.* *retroproiezione*).

rear stalls (ang.)

(*teatr.*) drugi sektor widowni na parterze.

reboot (ang.)

(*kin.*) reboot, film podejmujący tematykę wcześniejszych filmów (*seriali*), ale opowiadający o czymś innym niż poprzednie części (*por.* *newquel*, *remake*).

non è un sequel, è un reboot, to nie *sequel*, tylko *reboot*

rebroadcast (ang.)

(*zob.* *replica 3*).

rec (ang.)

skrót od angielskiego słowa *record*, które oznacza nagrywanie (przycisk na kamerach, wideorejestratorach).

recast (ang.)

(*teatr., kin.*) zmieniać obsadę aktor-ską (w filmie, teatrze).

receiving house (ang.)

(*teatr.*) teatr, w którym wystawiane są spektakle innych teatrów i który nie przygotowuje własnych spektakli.

recensione

recenzja pozytywna lub negatywna spektaklu teatralnego, widowiska, filmu (*por.* stroncatura).

recensire

zrecenzować.

recensora

recenzentka.

recensore

recenzent, krytyk.

recensorio

krytyczny, zawierający recenzję.

recezione

(*zob.* ricezione).

reciprocità

wzajemność.

recita (1)

(*teatr.*) przedstawienie.

recita (2)

(*teatr.*) recytacja, deklamowanie (*zob.* recitazione).

recitabile

możliwy do wystawienia.

recital (ang.)

recital.

récital (fr.)

(*zob.* recital).

recitando

(*muz.*) określenie wykonawcze: recytując.

recitare (1)

recytować.

recitare una poesia, recytować wiersz

recitare la commedia, grać komedię

recitare in terza persona, recytować w trzeciej osobie

recitare in una tragedia, zagrać w tragedii

recitare (2)

zagrać w filmie, w sztuce.

recitare il ruolo del protagonista, grać główną rolę

recitare a braccio

(*teatr.*) improwizować (*zob.* recitare a soggetto).

recitare a soggetto

(*teatr.*) improwizować (*zob.* recitare a braccio).

recitare di rimessa

(*teatr.*) wypowiedzieć swoją kwestię głośniejsz niż partner, w żargonie teatralnym: „nakryć partnera”. [Cegieła, 1992a]

recitare con enfasi

(*teatr.*) grać zbyt ekspresyjnie („bebechy”), zbyt patetycznie („grać na koturnach”). [Cegieła, 1992a]

recitare in modo descrittivo

(*teatr.*) „grać z przesadą ruchową”, w żargonie teatralnym „mieć za dużo rąk i nóg”. [Cegieła, 1992a]

recitare i silenzi

(*teatr.*) o aktorze, który po wypowiedzeniu swojej kwestii nie wychodzi ze swojej roli.

recitare le intenzioni

(*teatr.*) o aktorze, który wypowiadając swoją kwestię, nie skupia się na słowach, lecz na wynikającym z nich głębszym sensie.

recitare per le sedie

(*teatr.*) *dosł.* „grać do krzesel”, grać dla pustej sali, przy niewielkiej liczbie widzów.

recitare un ruolo

(*zob.* *recitare una parte*).

recitare una parte

(*teatr.*) odgrywać rolę.

ha recitato una piccola parte in un film neorealista, zagrał małą rolę w filmie neorealistycznym

recitarsi addosso

(*teatr.*) posługiwać się w grze typowymi, banalnymi środkami, których aktor wyuczył się w swym zawodzie; w żargonie teatralnym „grepsić”, „grać grepsami”. [Cegieła, 1992a]

recitativo (1)

(*przym.*) deklamatorski, deklamacyjny.

recitativo (2)

(*przym., rzecz.*) recytatyw. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

stile recitativo, recytatyw

recitativo

(*teatr., rzecz.*) recytatyw. W operze lub w kancie fragment tekstu deklamowany, a nie śpiewany, którego rytm i metrum różnią się zdecydowanie od sąsiadujących partii muzycznych pewnym nachyleniem w stronę języka mówionego. Jest raczej rodzajem melorecytacji tekstu niż formą muzyki wokalne. [Habeła, 1980; Pavis, 1996, 1998, 2002]

recitativo accompagnato

(*zob.* *recitativo obbligato*).

recitativo obbligato

(*muz.*) recytatyw oparty na akompaniamencie akordowym.

recitatore

recytator, deklamator.

recitatrice

recytatorka, deklamatorka.

recitazione

(*teatr.*) gra, recytacja, deklamacja. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

recitazione di un monologo, recytowanie monologu
scuola di recitazione, szkoła dramatyczna

reckon (*ang.*)
(*zob.* sopralluogo).

reclamazione
(*zob.* reclamo).

réclame (*fr.*)
reklama (*zob.* pubblicità).

reclamismo
(*przen.*) autoreklama.

reclamista
specjalista od reklamy.

reclamistico
reklamowy.

reclamizzare
za/reklamować.

reclamizzazione
reklamowanie.

reclamo
zażalenie, reklamacja.

recognition (*ang.*)
(*zob.* agnizione).

record head (*ang.*)
głowica nagrywająca.

record office (*ang.*)
(*zob.* cineteca).

recorder (*ang.*)
(*zob.* registratore).

recording (*ang.*)
(*zob.* registrazione).

recording crew (*ang.*)
(*zob.* reparto sonoro).

recordist (*ang.*)
(*zob.* recordista).

recordista
inżynier dźwięku.

recurrent (*ang.*)
(*rad.*) okresowy, powtarzający się, cykliczny.

red band trailer (*ang.*)
(*kin.*) trailer/zwiastun filmu przeznaczony dla widzów dorosłych, ponieważ zawiera sceny przemocy, seksu oraz wulgarny język (*por.* green band trailer).

red purge (*ang.*)
ruch będący japońskim odpowiednikiem maccartyzmu, który dokonał się w tym samym czasie w Japonii.

redattore
redaktor, dziennikarz.

redattore capo

redaktor naczelny.

redattore del telegiornale

(*tv*) redaktor dziennika telewizyjnego.

redattore radiofonico

(*rad.*) dziennikarz radiowy.

redattore televisivo

(*tv*) dziennikarz telewizyjny.

redattrice

(*dzien.*) redaktorka, dziennikarka.

redazionale

(*tv*) telezakupy w telewizji.

redazione (1)

(*lit.*) wersja.

redazione (2)

redakcja.

redazione (3)

zredagowanie, opracowanie.

redazione giornalistica

(*zob.* redazione 2).

rediffusion (ang.)

(*zob.* replica 3).

re-edit (ang.)

(*zob.* riedizione).

reel (ang.)

(*zob.* rullo 2).

reeler (ang.)

(*kin.*) klisza filmowa.

re-enact (ang.)

(*teatr.*) wystawić ponownie spektakl.

re-establishing (ang.)

(*zob.* campo lungo).

reflector light (ang.)

(*zob.* riflettore).

reflex (ang.)

(*kin, tv*) kamera lustrzanka.

reflex viewfinder (ang.)

(*zob.* oculare).

refrain (fr.)

(*zob.* ritornello).

regalo del cimitero

(*teatr.*) *dosl.* „podarunek z cmentarza”. Zgodnie z jednym z licznych przesądów ludzi teatru wskazane było podarować skradzione z grobu kwiatki reżyserowi lub aktorom odgrywającym główne role, ale dopiero po zakończeniu spektaklu. To miało przynieść szczęście, bowiem kwiatki te miały symbolizować (zapewnić) szczęśliwe zakończenie widowiska. Przestrzegano przed wręczeniem kwiatów (nawet kupionych u kwiaciarki) przed spektaklem – to mogło jedynie wróżyć zupełną klępkę teatralnego przedsięwzięcia, wszak nie należy dzięki-

wać za widowisko, które się jeszcze nawet nie zaczęło (*zob.* superstizio-ni teatrali).

reggae (*ang.*)

(*muz.*) muzyka reggae.

regia

(*teatr., kin., tv*) reżyseria, potocznie reżyserka. [Camilleri, 2001]

regia automatica

(*zob.* regia digitale). [De Giusti, 2008]

regia cinematografica

(*kin.*) reżyseria filmowa. [Pitera, 1984]

regia collettiva

(*teatr.*) kreacja zbiorowa. Przedstawienie, którego twórcą nie jest jedna osoba, ale cały zespół ludzi współpracujących ze sobą. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

regia digitale

reżyseria mediów cyfrowych. [Fleischner, Somalvico, 2002]

regia radiofonica

(*rad.*) reżyseria radiofoniczna.

regia teatrale

(*teatr.*) reżyseria teatralna.

regia televisiva

(*tv*) reżyseria telewizyjna.

regime narrativo

(*zob.* narrazione cinematografica, trama filmica).

régisieur (1) (*fr.*)

(*teatr.*) dawniej na oznaczenie reżysera.

régisieur (2) (*fr.*)

(*teatr., kin., tv*) inspicjent, kierownik planu. [Dąbał, Andrejew, 2005; Kosiński, 2006]

regista

(*teatr.*) reżyser. Osoba odpowiedzialna za przygotowanie i zorganizowanie spektaklu. W przeszłości zadania te były powierzone przede wszystkim dyrektorowi trupy lub głównemu aktorowi. Termin „regista” został wprowadzony przez włoskiego językoznawcę Bruno Miglioriniego. [Lizzani, 1982]

regista cinematografico

(*kin.*) reżyser filmowy. Do najważniejszych włoskich reżyserów należą m.in. Federico Fellini, Michelangelo Antonioni, Luchino Visconti, Roberto Rossellini, Vittorio De Sica, Pier Paolo Pasolini, Bernardo Bertolucci itd. [Brunetta, 1991; Brunetta, 2003]

regista della scena teatrale

(*teatr.*) reżyser teatralny.

regista della seconda unità

(*kin.*) operator obrazu drugiej kamery. [Bocian, Zabłocki, 2008]

regista di avanguardia

reżyser awangardowy.

regista documentaristico

reżyser dokumentalista.

regista esterno

(*kin.*) reżyser realizujący ujęcia poza studiem.

regista radiofonico

(*rad.*) reżyser radiowy.

regista teatrale

(*teatr.*) reżyser teatralny, inscenizator.

regista televisivo

(*tv*) reżyser telewizyjny.

regista videoludico

producent gier (*por.* regista).

register pin (*ang.*)

(*zob.* controgriffa).

registicamente

pod względem reżyserskim.
una rappresentazione registicamente perfetta, przedstawienie doskonałe wyreżyserowane

registico

reżyserski.
tecnica registica, technika reżyserska

registrabile

dający się utrwalić, nagrać.

registramento

utrwalenie, zarejestrowanie, zapisanie.

registramento suono

utrwalenie dźwięku.

registrare (1)

zarejestrować.

registrare un concerto, nagrać koncert

registrare una canzone, nagrać piosenkę

registrare (2)

(*muz.*) ustawić rejestr organów.

registrare qualcosa su nastro

nagrać coś na taśmę.

registrare una videocassetta

nagrywać na kasecie video.

registrata

(*rad.*, *tv*) transmisja radiowa lub telewizyjna nie na żywo.

registrato

zarejestrowany wcześniej.

spettacolo registrato, przedstawienie odtworzone z taśmy

registratore

rejestrator, magnetofon (*zob.* magnetofono).

registratore a cassette

magnetofon kasetowy.

registratore a nastro

magnetofon taśmowy (*zob.* magnetofono).

registratore di dati

rejestrator danych.

registratore di suoni

rejestrator dźwięku.

registratore elettronico

rejestrator elektroniczny.

registratore magnetico di suoni

(*zob.* magnetofono).

registratura d'immagini

rejestracja obrazu.

registrazione (1)

rejestr, utrwalanie, zapisywanie.
[Journot, 2007]

registrazione (2)

(*muz.*) ustawianie rejestru organów.

registrazione (3)

rejestracja, zapisywanie się.

registrazione delle immagini

nakładanie obrazów.

registrazione grafica

zapis graficzny.

registrazione in studio

nagrywanie w studio.

registrazione ottica

(*zob.* registratura d'immagini).

registrazione sonora

rejestrator dźwięku.

registrazione stereo

nagrywanie stereo.

registrazione su disco

zapis na płycie.

registrazione su nastro magnetico

zapis na taśmie magnetycznej.

registro

(*muz.*) rejestr, skala głosu.

registro dell'organo

rejestr organów.

registro di basso

rejestr basowy.

registro di soprano

rejestr sopranowy.

registro giornaliero

codzienny raport.

regola dei 180 gradi

(*kin.*) reguła 180 stopni, zasada osi 180 stopni, zgodnie z którą, aby nie gubić się w przestrzeni, należy pokazywać postaci prowadzące dialog z jednego boku osi.

regola dei due terzi

(*kin.*) zasada, według której obiekt kręcony powinien znajdować się w odległości jednej trzeciej, a za sobą mieć dwie trzecie głębi całego planu. [Frittella, 2005]

regola sfortunata del tre

(*teatr.*) począwszy od czasów, kiedy wprowadzono oświetlenie elektryczne, zapalone świece na scenie nie zwiastują niczego dobrego. Jeśli aktor znajdzie się w pobliżu dopalającej się świecy, może to oznaczać jego niechybną śmierć lub – w wyjątkowych przypadkach – ślub. Żonaty aktor musiał więc trzymać się na baczności.

regolabile

możliwy do uregulowania.

regolatore

regulator.

regolazione dell'apertura dell'otturatore

(*kin.*) regulowanie czasu naświetlania taśmy filmowej lub przetwornika obrazu w kamerach.

regole del dramma

(*teatr.*) reguły dramatu.

rehearsal (ang.)

(*zob.* prova).

Reichs Rundfunk Gesellschaft

(*niem.*)

(*rad., tv*) ogólnokrajowa sieć niemieckich, regionalnych oraz publicznych stacji radiowych i telewizyjnych (1925–1945).

reissue (ang.)

(*zob.* riedizione).

Reithian (ang.)

(*tv*) termin pochodzący od nazwiska Johna Reitha, dyrektora BBC w latach 1927–1938, określający telewizję publiczną z misją edukacyjną dla społeczeństwa. [Frittella, 2005]

reject (ang.)

(*zob.* scarto).

relais (fr.)

złuzowanie, termin ukuty przez Roland Barthes'a na opisanie funkcji przekazu językowego wobec przekazu ikonicznego (*por.* ancrage). [Journot, 2007]

relational editing (ang.)

(*kin.*) montaż skojarzeniowy. Zestawianie tego samego ujęcia z ujęciem każdorazowo innym, które pozwala na uzyskanie nowej jakości dramatycznej. [Amiel, 2006]

relazione

relacja, więź.

release (1) (ang.)

(kin.) początek filmu.

release (2) (ang.)

(kin.) rozpoczęcie dystrybucji filmu.

release form (ang.)

(zob. liberatoria).

release print (ang.)

(zob. copia noleggio).

release title (ang.)

(kin.) ostateczny tytuł filmu.

releaser (ang.)

(zob. distributore).

relevé (fr.)

figura w tańcu klasycznym wykonywana przy drążku, polegająca na podniesieniu się tancerza/rki na półpalce lub palce.

religious film (ang.)

(kin.) film religijny.

remake (ang.)

(kin.) remake.

remote (1) (ang.)

(tv) pilot np. do telewizora.

remote (2) (ang.)

(rad., tv) transmisja radiowa lub telewizyjna prowadzona z dala od studia telewizyjnego.

remote control (ang.)

(zob. telecomando).

rendering (ang.)

renderowanie.

RenderMan (ang.)

program informatyczny służący do konwertowania rzeczywistości na formę animacji. Przykładem może być postać Jima Carreya w filmie *Maska*.

rendimento dell'antenna

(rad.) dochodowość, rentowność stacji radiowej.

rental (ang.)

(zob. noleggio).

rentals (ang.)

(kin.) część dochodów z filmu przeznaczona dla dystrybutorów.

renter (ang.)

(zob. distributore).

rentrée (1) (fr.)

(teatr.) powrót do teatru aktora po długiej absencji.

rentrée (2) (fr.)

(teatr.) powrót teatru objazdowego do miasta, w którym już wcześniej występował.

renversé (fr.)

w tańcu klasycznym ruch polegający na zgięciu ciała w pasie na boki oraz do przodu i do tyłu.

repackaging (*ang.*)

(*kin.*) nowa strategia ponownej dystrybucji filmu, który nie osiągnął wielkiego sukcesu po pierwszym wejściu na rynek.

reperto audio

ekipa dźwiękowa.

reperto costumi (*ang.*)

dział kostiumów.

reperto decoratori

(*teatr.*) dekoratornia, pracownia przy teatrze.

reperto di produzione

(*kin.*) grupa produkcyjna, grupa zdjęciowa danego filmu.

reperto di scenografia

ekipa dekoratorów (*zob.* reperto decoratori).

reperto luci

(*teatr.*) sekcja oświetlenia w teatrze.

reperto operatori

(*tv*) ekipa telewizyjna.

reperto scenografico

(*teatr., kin.*) dział scenograficzny.

reperto sonoro

(*teatr., kin.*) dział dźwięku.

reperto suono

(*teatr., kin.*) dział dźwięku.

reperto trucco

(*teatr.*) dział charakteryzacji. [Kosiński, 2006]

repeat (*ang.*)

(*zob.* replica 3).

répertoire (*fr.*)

(*zob.* repertorio 1).

repertorio (1)

repertuar.

repertorio (2)

repozytorium.

repertory cinema (*ang.*)

(*kin.*) kino studyjne.

repertory theatre (*ang.*)

(*zob.* teatro stabile).

répétition (*fr.*)

(*zob.* prova).

replay (*ang.*)

ponowne odtwarzanie, powtórka, powtórzenie, cofnięcie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

replica (1)

(*teatr.*) replika. Odpowiedź na wypowiedź ją poprzedzającą, natychmiastowa riposta na stwierdzenie, zarzut czy sprzeciw interlokutora.

replica (2)

(*teatr.*) kolejne przedstawienie, z wyjątkiem premiery.

replica (3)

(*rad., tv*) powtórka programu radiowego lub telewizyjnego.

replica set (ang.)

(*teatr., kin.*) scenografia wiernie oddająca znane miejsce.

replicare (1)

odpowiadać.

replicare (2)

(*teatr.*) powtarzać przedstawienie, spektakl.

replicato

powtarzany, robiony <wykonywany> jeszcze raz.

reportage (fr.)

(*dzien.*) reportaż.

reportage giornalistico

(*dzien.*) reportaż (dziennikarski).

reportage televisivo

(*tv*) reportaż telewizyjny.

reporter (ang.)

(*rad., tv*) reporter, wysłannik, dziennikarz.

representational set (ang.)

(*tv*) realistycznie urządzone studio telewizyjne.

reprise (ang.)

(*teatr.*) repryza, powtórka części lub

całej piosenki w spektaklu. [Frittella, 2005]

reprise shot (ang.)

(*kin.*) powtórne włączenie kadru już raz użytego w produkcji filmu. [Frittella, 2005]

requel (ang.)

(*kin.*) requel, wykorzystanie elementów reboota z sequelem.

request program (ang.)

(*tv*) powtórna transmisja programu na życzenie odbiorców. [Frittella, 2005]

requiem aeternam (łac.)

(*muz.*) msza żałobna.

rerecording (ang.)

ponowne nagrywanie.

re-release (ang.)

(*zob.* riedizione).

re-rig (ang.)

(*teatr.*) zmiana ustawienia oświetlenia w teatrze ze względu na zbliżającą się premierę nowego spektaklu.

re-run (ang.)

(*zob.* replica 3).

resa scenica

(*zob.* rappresentazione scenica, messa in scena).

research department (*ang.*)

(*kin.*) dział zajmujący się gromadzeniem informacji na temat scenografii, kostiumów i dialogów, tak aby wiernie odwzorowywały epokę. [Frittella, 2005]

reshoot (*ang.*)

(*kin., czas.*) nakręcić ponownie dane ujęcie.

residual (*ang.*)

tantiemy.

resistenza

oporność, opór.

resistenza elettrica

oporność elektryczna, opór elektryczny.

resolution (*ang.*)

(*zob.* definizione).

responsabile della produzione

(*kin.*) kierownik produkcji. [Dąbał, Andrejew, 2005]

responsabile delle pubbliche relazioni

manager ds. public relations.

responsabile dei programmi

(*tv*) osoba układająca program telewizyjny stacji. [Frittella, 2005]

responsabile musicale

(*rad., muz.*) kierownik muzyczny.

restauro (1)

(*szt.*) konserwacja, renowacja.

restauro (2)

odnawianie.

resume (*ang.*)

życiorys artysty.

retake (*ang.*)

(*kin.*) powtórka ujęcia.

rete

(*rad., tv*) kanał, program.

rete azzurra

(*rad.*) *dosł.* „błękitna sieć”, sieć programów radiowych na północy Włoch.

rete di computer

sieć komputerowa.

rete privata

(*tv*) kanał prywatny.

rete pubblica

(*tv*) kanał publiczny.

rete radiotelevisiva

(*rad., tv*) sieć radiowo-telewizyjna.

rete rossa

(*rad.*) *dosł.* „czerwona sieć”, sieć programów radiowych na południu Włoch.

rete telematica

sieć teleinformatyczna.

rete televisiva

(*tv*) sieć telewizyjna.

reti telematiche

(*zob.* rete di computer).

reticenza

przemilczenie (*zob.* aposiopesi).

retina (1)

siatkówka.

retina (2)

siatka na włosy.

retiré (*fr.*)

w tańcu klasycznym pozycja wyjściowa do piruetów, w której noga jest zgięta w kolanie, a jej stopa przyklejona do kolana nogi, na której tancerka stoi.

retore

(*staroż.*) mówca, retor.

retorica

(z greckiego *ῥητορικὴ rhetorike*, od wyrazu *ῥήτωρ rhetor* – „mówca”) retoryka. Krasomówstwo, sztuka wymowy, umiejętność opisania swojego punktu widzenia i przekonywania słuchaczy do swoich racji, czyli sztuka perswazji. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

retorica classica

retoryka klasyczna; korzystała w wielkiej mierze z retorycznych figur stylistycznych przyporządkowanych trzem podstawowym rodzajom wypowiedzi: pokazowemu, doradczemu i sądowemu. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

retorico

oratorski, retoryczny.

retribuzione

(*zob.* stipendio).

retro

retro, w stylu retro.

retrofuturismo

(*lit., kin., szt.*) retrofuturyzm, połączenie w sztuce estetyki retro z koncepcjami futurystycznymi.

retropalco

(*teatr.*) zaplecze sceny, zascenie (*zob.* quinta, dietro le quinte, retro-scena). [Frittella, 2005]

retrophilia (*ang.*)

zauroczenie przeszłością.

retroproiezione

(*kin.*) tylna projekcja, reprojekcja (*zob.* proiezione per trasparente). [Frittella, 2005]

retroscena

kulisy (*zob.* quinta, dietro le quinte). *aspettare nel retroscena*, czekać za kulisami

retrospettiva

(*kin.*) retrospektywa, przegląd retrospektywny, np. filmów danego reżysera, kraju itd.

retrospettivamente

retrospektywnie.

retrospettivo

retrospekcyjny, retrospektywny.

retrospezione

(*lit., teatr., kin.*) analepsis, retrospekcja. Przywołanie wcześniejszych wydarzeń przez bohatera bądź bohaterów (*zob.* prolessi).

revamp (*ang.*)

(*teatr.*) częściowa zmiana scenografii, aby ją przystosować do nowego spektaklu. [Frittella, 2005]

revelation (*ang.*)

(*kin.*) ujawnienie, ukazanie. Rodzaj ujęcia, które najpierw coś ukrywa, a później wszystko ujawnia, potęgując dramatyzm sceny.

revenge movie (*ang.*)

(*zob.* rape and revenge).

revenge story (*ang.*)

(*zob.* rape and revenge).

revenge tragedy (*ang.*)

(*teatr.*) tragedia popularna w starożytnym Rzymie, poruszająca temat zemsty. Wśród autorów starożytnych należy wymienić Senekę, a z późniejszych Williama Szekspira, Christophera Marlowe'a i Bena Jonsona. [Frittella, 2005]

reverberation (*ang.*)

(*zob.* riverberazione).

révérence (*fr.*)

w tańcu klasycznym kobiecy ukłon z przysiadem.

reverse cut (*ang.*)

(*kin.*) typ montażu, w którym w jednej scenie bohater wykonuje jakiś ruch, a w następnej wykonuje ruch przeciwny. [Arijon, 2002, 2008]

reverse-angle shot (*ang.*)

(*zob.* contro campo).

reversed field (*ang.*)

(*zob.* contro campo).

reversed shot (*ang.*)

(*zob.* contro campo).

reversion right (*ang.*)

(*kin.*) klauzula w kontrakcie uprawniająca autora do odkupienia własnego scenariusza w przypadku niewłaściwego jego użytkowania przez nabywcę (producenta).

review (ang.)

przeglądaj wstecz.

revive (ang.)

(*teatr., czas.*) wystawić spektakl ponownie po przerwie w jego graniu. [Frittella, 2005]

revoice (ang.)

(*kin., czas.*) przerobić, poprawić dubbing.

revolving stage (ang.)

(*teatr.*) scena obrotowa.

revue (ang.)

(*teatr.*) rewia, kabaret.

revue film (ang.)

(*kin.*) film muzyczny.

rewind (ang.)

przewiń do tyłu.

RF

(*zob.* radiofrequenza).

rhubarb (ang.)

(*teatr., kin.*) słowa, które wypowiada ją statyści, żeby symulować rozmowę (*por.* plastic avocado, walla walla).

riabbonarsi

ponownie zaprenumerować.

riavvolgimento rapido

szybkie przewijanie do przodu (np. taśmy wideo). [Frittella, 2005]

riavvolgitore

przewijarka.

ribaldo

szelma, nicpoń, od tego słowa wywodzi się nazwa „rybał”, śpiewak, wędrowny śpiewak.

ribalta

(*teatr.*) rampa, proscenium. [Kosiński, 2006]

venire alla ribalta, odnosi się do aktorów, wejść na scenę
salire alla ribalta, (o aktorze) zdobyć popularność, wejść na scenę
chiamare alla ribalta il regista, wywołać reżysera na scenę

ribaltone

(*teatr.*) koziołek, wywrotka.

ribbon mike (ang.)

mikrofon kierunkowy, bardzo czuły.

riccio

(*kin.*) pętla taśmy w kamerze lub projektorze.

ricco texano

(postać) bogaty magnat naftowy, nuworysz.

ricerca teatrale

(*teatr.*) badania teatralne. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

ricercatore

poszukiwacz, badacz.

ricevitore (1)

odbiornik.

ricevitore (2)

słuchawka.

ricevitore telefonico, słuchawka telefoniczna

ricevitore (3)

odbiorca.

ricevitore radiofonico

(*zob.* *radioricevitore*).

ricevitori a valvola termoionica

odbiorcze lampy elektronowe (lampy próżniowe małej mocy).

ricevuta

pokwitowanie

ricezione (1)

(*rad.*, *tv*) odbiór.

ricezione disturbata, zakłócenia odbioru

la buona ricezione radio, dobry odbiór
la cattiva ricezione radio, zły odbiór

ricezione (2)

odbiór, odbieranie, recepcja dzieła literackiego, filmowego, muzycznego itd. [Journot, 2007]

codici di ricezione, kody odbioru

ricezione di un'opera teatrale

(*teatr.*) odbiór/recepcja dzieła teatralnego.

riconoscimento

(*zob.* *agnizione*).

ricoprire

okrywać, pokrywać.

ricorrente

powracający (*zob.* *motivo ricorrente*).

ricorrenza

uroczystość, święto.

ricostruzione

rekonstrukcja.

ricostruzione storica

rekonstrukcja historyczna.

ricreare un mondo fiabesco

odtworzyć świat baśni.

ride it (ang.)

(*teatr.*) technika aktorska, która pozwala aktorowi kierować śmiechem widowni. [Frittella, 2005]

rideau (fr.)

(*zob.* *sipario*).

ridondanza

(*teatr.*) redundancja. Termin zapożyczony z teorii informacji, oznaczający niepotrzebny do zrozumienia sensu przekazu nadmiar informacyjny; używany jest w badaniach związanych z semiologią teatru. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

ridotto del teatro

(*teatr.*) foyer.

ridurre (1)

zaadaptować, przystosować.

canto ridotto per pianoforte, pieśń

w transkrypcji na fortepian

ridurre il romanzo per il cinema, stworzyć adaptację filmową powieści

ridurre (2)

(*zob.* gonfiare).

riduttore

adaptator.

riduttrice

adaptatorka.

riduzione (1)

(*teatr.*) adaptacja, przeróbka (*zob.* adattamento). [Kołodzyński, Zarębski, 2008]

riduzione (2)

(*muz.*) transkrypcja.

riduzione (3)

zniżka.

riduzione cinematografica

(*kin.*) adaptacja filmowa.

riduzione dell'intensità luminosa

oświetlenie regulowane.

riduzione ottica

degradacja jakości sygnału optycznego.

riduzione per lo schermo

(*kin.*) ekranizacja.

rielaborazione

(*zob.* adattamento). [Kołodzyński, Zarębski, 2008]

riediting (*ang.*)

(*zob.* riedizione).

riedito

wznowiony, ponownie wydany.

riedizione (1)

wznowienie, ponowne wydanie.

riedizione (2)

(*teatr., kin.*) wznowienie sztuki, filmu.

riempitivo

(*muz., tv*) tekst lub fragment muzyczny puszcany w przerwie transmisji; program wypełniający lukę w programie telewizyjnym. [Frittella, 2005]

riepologare

streszczać, reasumować.

riepilogo

zreasumowanie, streszczenie.

rievocativo

wspominający, przypominający.

rievocazione (1)

wspomnienie, przypomnienie.

rievocazione (2)

upamiętnienie.

rifacimento

(*teatr.*) przeróbka, adaptacja (*zob.* riduzione, adattamento). [Kołodzyński, Zarębski, 2008]

rifacitore

mężczyzna dokonujący adaptacji, przeróbki.

rifacitrice

kobieta dokonująca adaptacji, przeróbki.

rifacitura

(*zob.* rifacimento).

rifare (1)

powtarzać, ponawiać.

rifare (2)

naśladować.

riferimento (1)

odniesienie, nawiązanie.

riferimento (2)

wzmianka, aluzja.

rifioritura

(*muz.*) ozdobnik muzyczny.

rifiutare un invito a ballare

odrzuć zaproszenie do tańca.

riflessione (1)

odbicie.

riflessione (2)

namysł, zastanowienie.

riflessione della luce

odbicie światła.

riflessività

(*zob.* film nel film, teatro nel teatro, mise en abyme). [Journot, 2007]

riflesso (1)

odblask, refleks, odbicie.

riflesso (2)

połysk.

riflesso della realtà

odbicie rzeczywistości.

riflesso parassita

(*zob.* luce parassita).

riflettore

reflektor.

essere sotto i riflettori, być w centrum uwagi

riflettore ad arco

reflektor łukowy.

riflettore parabolico

reflektor paraboliczny.

riforma

reforma.

riforma del teatro

(*teatr.*) reforma teatru.

riformatore (1)

(*przym.*) reformatorski.

riformatore (2)

(*rzecz.*) reformator.

rifrattometro

refraktometr.

rifratto

refrakcyjny, załamujący światło.

rig (ang.)

(*teatr.*) dopasowanie i ustalenie oświetlenia spektaklu.

riga (1)

(*muz.*) pięciolinia (*zob.* rigo musicale).

riga (2)

wiersz, linijka.

rigabello

(*muz.*) regał.

rigare

poliniować, porysować, zarysować.

rigata

(*zob.* riga).

rigaudon (fr.)

rigaudon, starofrancuski taniec prowansalski.

rigger (ang.)

(*teatr.*) odpowiednik takielarza odpowiedzialny za wszystkie konstrukcje wiszące i podwieszone na scenie. [Frittella, 2005]

rigging grip (ang.)

(*zob.* aiuto macchinista).

rigirare

(*kin.*) kręcić ponownie.

rigo

wiersz, linijka.

rigo musicale

pięciolinia (*zob.* riga).

rigoroso (1)

ściśły, dokładny.

rigoroso (2)

(*muz.*) określenie wykonawcze: ściśle przestrzegając rytmu i tempa.

rilancio

wznowienie.

rim light (ang.)

(*zob.* controluce).

rim shot (ang.)

(*teatr.*) określenie na uderzenie w perkusję z charakterystycznym

dźwiękiem dla zaznaczenia zakończenia każdej kwestii lub żartu aktora.

rimbobinare

przewijać.

rimborso piè di lista

(*teatr.*) sposób pokrycia kosztów wyżywienia i spania (np. członków trupy teatralnej) alternatywny do dniówki, polega na zwrocie kosztów za okazaniem rachunków.

rimovibile

łatwy do przesunięcia.

rinascimentale

renesansowy.

rinascimento (1)

odrodzenie.

rinascimento (2)

odrodzenie, renesans.

primo rinascimento, wczesny renesans

tardo rinascimento, późny renesans

rinascimento in musica

(*muz.*) renesans w muzyce.

rinforzando

(*muz.*) wzmocnienie danego dźwięku.

ring down (ang.)

(*teatr., czas.*) dać sygnał, żeby opuścić kurtynę.

ring up (ang.)

(*teatr., czas.*) dać sygnał, żeby podnieść kurtynę.

ringraziamenti

podziękowania.

ringraziare

podziękować, dziękować.

riparazione

naprawa.

ripetitore

(*żarg.*) sufler (*zob.* suggeritore).

ripetitore radio

(*rad.*) stacja przekaznikowa.

ripetitore radiofonico VHS

wzmacniacz radiowy.

ripetitrice

(*teatr.*) suflerka.

ripetizione

(*muz.*) repetycja.

ripetizione di una prova

(*teatr.*) powtórna próba.

ripieno

(*muz.*) ripieno, pełny skład smyczków.

rip-off (ang.)

(*kin.*) film niskobudżetowy, który podejmuje tematykę innego filmu kaso-

wego (*por.* film a basso costo, produzione a basso costo). [Frittella, 2005]

ripple (*ang.*)

(*kin.*) obraz subiektywny, zniekształcony, dający wrażenie marzenia sennego. [Frittella, 2005]

riprendere (1)

(*fot., kin.*) sfilmować, sfotografować.

riprendere (2)

(*szt.*) odwzorować, odmalować.

ripresa (1)

(*teatr.*) wznowienie spektaklu w nowym sezonie.

ripresa (2)

(*kin.*) ujęcie.

ripresa (3)

(*kin.*) filmowanie.

apparecchiature per la ripresa e la trasmissione di spettacoli TV, urządzenia do filmowania i emisji widowisk telewizyjnych

ripresa (3)

(*muz.*) repryza.

ripresa a passo uno

(*zob.* passo uno).

ripresa a specchio

(*fot.*) fotografia odbicia obiektu w lustrze.

ripresa ad altezza d’occhio

(*kin.*) ujęcie na poziomie oczu.

ripresa aerea

(*kin.*) zdjęcie z powietrza, tj. z obiektu latającego. [Bocian, Zabłocki, 2008]

ripresa all’esterno

(*kin.*) zdjęcie plenerowe (*zob.* ripresa in esterni).

ripresa buona

(*kin.*) wybrane ujęcie.

ripresa circolare

(*kin.*) duble do kopiowania. [Bocian, Zabłocki, 2008]

ripresa con crane

(*kin.*) ujęcie z kranu, ujęcie z dźwigu.

ripresa con macchina a spalla

(*kin.*) ujęcie z ręki.

ripresa dal basso

(*kin.*) ujęcie z perspektywy żabiej, ujęcie z niskiej perspektywy.

ripresa dall’alto

(*kin.*) ujęcie z lotu ptaka.

ripresa dell’azione

(*kin.*) nawrót akcji. Podjęcie na nowo akcji po chwilowym załagodzeniu wcześniejszego konfliktu.

ripresa di gruppo

(*kin.*) ujęcie grupowe, zbiorowe.
[Frittella, 2005]

ripresa fuori bolla

(*kin.*) ujęcie holenderskie.

ripresa in esterni

(*kin.*) zdjęcie plenerowe (*zob.* ripresa all'esterno).

ripresa in notte americana

(*kin.*) realizacja w dzień na efekt nocy, „amerykańska noc”.

ripresa sbollata

(*zob.* ripresa fuori bolla).

ripresa soggettiva

(*kin.*) ujęcie subiektywne.

ripresa sosia

(*kin.*) ujęcie podwajające lub potra-
jające filmowany obiekt lub filmo-
wanego bohatera. [Frittella, 2005]

ripresa subacquea

(*kin.*) podwodne ujęcie.

riprese

(*kin.*) filmowanie.

riprese in un teatro di posa

(*kin.*) plan filmowy, plan zdjęciowy
w atelier. [Bocian, Zabłocki, 2008]

riprese in uno studio

(*zob.* riprese in un teatro di posa).

riprese interne

(*kin.*) ujęcia wewnątrz (w studiu fil-
mowym).

riprodurre

odtwarzać, kopiować, powielać.

riproduttore

odtworacz dźwięku, obrazu.

riproduttore di cassette

magnetofon kasetowy.

riproduzione (1)

s/kopiowanie, powielanie.

riproduzione fotografica, reproduk-
wanie, wykonywanie odbitek

riproduzione (2)

reprodukcja, kopia.

riproduzione (3)

odtwarzanie.

riproduzione sonora, odtwarzanie
dźwięku

riproduzione (4)

(*teatr.*) (*por.* mimèsis). [Chiżyńska,
Czerwińska, Budzowska, 2020; Pa-
vis, 1998, 2002]

**riproduzione di un nastro
magnetico**

odtwarzanie.

riscrittura

(*kin.*) poprawki do tekstu lub w mon-
tażu filmu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

riserva (1)

wyłączność.

riserva (2)

(*kin.*) seria kadrów i ujęć zatrzymanych, ponieważ mogą jeszcze okazać się przydatne.

risoluto

(*muz.*) risoluto, określenie wykonawcze: zdecydowanie, śmiało. [Habla, 1980]

risoluzione

rozdzielczość.

risoluzione finale

(*teatr.*) rozwiązanie akcji.

risoluzione verticale

rozdzielczość pionowa.

risonanza

dźwięk, brzmienie.

risonanza acustica

(*muz.*) rezonans akustyczny.

risonanza di una chitarra

(*muz.*) brzmienie gitary.

risonanza di una sala

(*teatr.*) akustyka sali.

risonatore

rezonator.

risposta (1)

odpowiedź, replika (*por.* battuta).

risposta (2)

(*muz.*) risposta. Odpowiedź tematu w kanonie lub w fudze.

ristampa (1)

dodruk, wznowienie.

ristampa (2)

przedruk, reprint.

ristampare

wznawiać, ponownie wydawać.

risultato

rezultat.

ritagliare

segmentować, dzielić na fragmenty.

ritaglio

(*zob.* segmentazione).

ritardare

opóźniać, zwalniać.

ritardo

opóźnienie, zwolnienie (tempa).

riteatralizzazione (1)

(*teatr.*) reteatralizacja, wznowienie. Sceniczne odtworzenie przedstawienia, którego premiera odbyła się w przeszłości. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

riteatralizzazione (2)

(*teatr.*) reteatralizacja teatru, czołowe hasło Wielkiej Reformy Teatru, nawołujące do powrotu do typowo teatralnych środków artystycznych. [Bablet, 1980; Braun, 1984]

ritardando

(*zob.* ritenuto).

ritenuto

(*muz.*) ritenuto, określenie stopniowego zwalniania tempa.

ritirarsi dalle scene

(*teatr.*) wycofać się z aktorstwa teatralnego.

ritmare

nadawać rytm.

ritmica

rytmika. Nauka zajmująca się rytmem w muzyce i literaturze, lub też pojedyncza lekcja (*por.* lezione di ritmica).

ritmico

rytmiczny.

ritmo

rytm. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

ritmo lento

powolny rytm.

ritmo linguistico

rytm językowy (właściwy danemu językowi).

ritmo narrativo

(*lit.*) rytm narracyjny.

ritmo poetico

(*lit.*) rytm poetycki (związany z ekspresją indywidualną).

ritmo retorico

rytm retoryczny (przynależny tradycji kulturowej).

ritmo veloce

szybki rytm.

rito

rytuał, obrządek.

rito scaramantico

(*zob.* superstizioni teatrali).

ritoccatore

retuszer.

ritoccatrice

retuszerka.

ritocco

retusz.

ritornello (1)

refren, ritornel, dwuwierszowy refren.

ritornello (2)

(*muz.*) przygrywka instrumentalna.

ritornello (3)

(*muz.*) taniec w szybkim tempie.

ritter (*ang.*)

(*teatr.*) wiatrownica, urządzenie tworzące wiatr. [Frittella, 2005]

rituale

rytualny, obrzędowy. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

rituale e teatro

(*teatr.*) rytuał i teatr. Wzajemna relacja jest oczywista, ponieważ nie ma wątpliwości, że teatr narodził się z obrzędów i ceremonii religijnych, których uczestnicy oddawali się wspólnym działaniom rytualnym. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

origini rituali del teatro, rytualne źródła teatru

rituale della messa in scena, rytuał i inscenizacja

ritualità

rytualność, obrzędowość.

riunione di compagna

(*teatr.*) pierwszy dzień prób.

riunione di progettazione esecutiva

(*kin.*) pre-production meeting, czyli spotkanie organizacyjne przed planowanymi zdjęciami.

rivalutazione

docenienie.

rivelatore

wywoływacz, czujnik, detektor.

rivelatore cromogeno

wywoływanie zdjęć barwnych.

rivelazione di radioonde

prostowanie fal radiowych.

riverberazione (1)

odbicie, odbłask.

riverberazione (2)

pogłos, rewerberacja.

riverbero

odbłask (*zob.* lampada a riverbero).

riversamento (*ang.*)

(*kin.*) przegranie filmu, muzyki z jednego nośnika na inny. [Frittella, 2005]

rivetta

(*teatr.*) element scenografii służący do ukrycia reflektorów.

rivisitazione

(*teatr.*) nowe odczytanie, nowa interpretacja, np. dzieła literackiego lub sztuki.

rivista

(*teatr.*) rewia (*zob.* spettacolo di varietà, teatro di rivista). [Olivieri, 1989; Quargnolo, 1980; Kosiński, 2006]

rivista cinematografica

magazyn, czasopismo filmowe.

rivista di moda

czasopismo poświęcone modzie.

rivista femminile

czasopismo kobiece.

rivista letteraria

czasopismo literackie.

road company (ang.)

(*teatr.*) wędrowną trupą teatralną, grupa teatralna na wyjeździe. [Frittella, 2005]

road house (ang.)

(*zob.* receiving house).

road movie (ang.)

(*kin.*) film drogi, gatunek filmowy głównie amerykański, dotyczący akcji toczących się na autostradach. [Journot, 2007]

road show (1) (ang.)

(*teatr.*) objazdowy spektakl.

road show (2) (ang.)

(*kin.*) pokaz przedpremierowy z bardzo drogimi biletami i numerowanymi miejscami.

roadblock (ang.)

transmisja komunikatu na wszystkich stacjach w danym regionie.

roadie (ang.)

osoba odpowiedzialna za całą logistykę trasy wyjazdowej teatru.

robocamera

(*kin., tv*) kamera studyjna poruszana zdalnie. [Frittella, 2005]

rocchetti

(*zob.* rocchetto).

rocchetto

(*teatr.*) koło zębate, szpula umieszczona w suficie sceny dla lin, które podnoszą elementy dekoracji.

rocchetto dentato

(*zob.* rocchetto).

rock (ang.)

(*zob.* musica rock).

rock and roll (ang.)

(*muz.*) rock and roll, rodzaj muzyki rozrywkowej i tanecznej.

rockumentary (ang.)

(*kin., tv*) dokument o muzyce lub artyście rock and roll.

rod (ang.)

(*zob.* cantinella).

rodoide

(*kin.*) rhodoid. Folia przezroczysta i gładka używana w tworzeniu animacji. [Frittella, 2005]

rodovetro

(*zob.* rodoide).

Roger (*ang.*)

(*rad.*) Przyjąłem. Odebrałem. Zwrot używany w komunikacji radiowej. [Frittella, 2005]

ROH (*ang.*)

(*zob.* rear of house).

role (1) (*ang.*)

(*zob.* ruolo).

role (2) (*ang.*)

(*zob.* parte).

role (3) (*ang.*)

(*zob.* personaggio).

Roll camera! (*ang.*)

(*zob.* Motore!).

rollers (*ang.*)

(*kin.*) rolki, bobinki.

rolling stand (*ang.*)

statyw na kółkach.

romance (*fr.*)

(*zob.* romanza 1, 2, romanzo rosa).

romanesca

(*muz.*) popularna włoska pieśń z XVI wieku.

roman-fleuve (*fr.*)

(*lit.*) powieść rzeka.

roman-porno (*jap.*)

(*kin.*) japoński film romantyczno-pornograficzny typowy dla wytwórni Nikkatsu w latach 70. XX wieku. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009; Frittella, 2005]

romantic comedy (*ang.*)

(*kin.*) komedia romantyczna.

romantic movie (*ang.*)

(*kin.*) film sentymentalny, romantyczny.

romantic team (*ang.*)

(*kin.*) para bohaterów romantycznych.

romanticismo

romantyzm.

romanticismo e musica

romantyzm w muzyce.

romanza (1)

(*muz.*) romans, liryczna pieśń solowa z akompaniamentem.

romanza (2)

(*muz.*) krótki, sentymentalny utwór instrumentalny.

romanzo d'appendice

(*lit.*) powieść w odcinkach, tania powieść kryminalna, tania szmira.

romanzo di avventura

(*lit.*) powieść przygodowa.

romanzo di formazione

(*lit.*) Bildungsroman, powieść rozwojowa. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

romanzo filosofico

(*lit.*) powiastka filozoficzna.

romanzo rosa

(*lit.*) romans, sentymentalna powieść z happy endem.

romanzo sentimentale

(*lit.*) powieść sentymentalna. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

romanzo storico

(*lit.*) powieść historyczna. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

rom-com (*ang.*)

(*kin.*) komedia romantyczna.

rompicollo

(*teatr.*) *dosl.* „niezrównoważony śmiałek, urwipoleć” lub miejsce niebezpieczne; w żargonie teatralnym oznacza wykonującego fikołki klauna.

rompiti una gamba

(*teatr.*) *dosl.* „złam sobie nogę”, życzenie powodzenia aktorowi, który wychodzi na scenę, „połamania nóg”. W Polsce przyjął się zwyczaj dawania kopniaka.

rondeau (*fr.*)

(*lit., muz.*) rondeau, rondo, krótka forma pieśniowa francuskich trubadurów.

rond de jambe (*fr.*)

w tańcu klasycznym kolisty ruch nogi.

rond de jambe par terre (*fr.*)

w tańcu klasycznym kreślenie na podłodze kół jedną nogą.

rondino

(*muz.*) małe rondo.

ronzio

świsł, buczenie, przydźwięk sieciowy.

room tone (*ang.*)

(*kin., tv*) cisza nagrana w trakcie programu lub filmu (kiedy nie ma dialogu). [Frittella, 2005]

ROS (*ang.*)

(*rad., tv*) run of schedule, reklama radiowa lub telewizyjna puszczone na antenie w momencie wybranym przez stację radiową.

rosa

(*zob.* romanzo rosa, commedia rosa).

Rosaura

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, ulubiona córka Pantalone, gadatliwa, zazdrośnica, próżna i zarozumiała (*por.* commedia dell'arte, Pantalone).

[Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

rose noise (*ang.*)

(*zob.* rumore rosa).

rossastro

czerwonawy, rudawy.

rosso

czerwony.

rostrum (*ang.*)

mównica, podium, ambona.

rotocalco

(*dzien.*) magazyn ilustrowany.

rotoscopio

rotoskop, urządzenie umożliwiające zamianę filmu aktorskiego na film animowany. [Frittella, 2005]

rotta (*łac.*)

(*muz.*) średniowieczny instrument strunowy.

rottura dell'illusione teatrale

(*teatr.*) zerwanie iluzji teatralnej. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

rottura della recitazione

(*teatr.*) nagłe przerywanie kwestii recytowanej przez aktora. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

rough cut (*ang.*)

(*zob.* premontaggio).

rough wit (*ang.*)

(*kin.*) pierwszy montaż bez ścieżki audio. [Arijon, 2002, 2008; Frittella, 2005]

round robin (*ang.*)

system rozgrywek – każdy z każdym.

roundup (*ang.*)

(*zob.* sommario).

roundy-round (*ang.*)

(*kin.*) w żargonie: kontrplan (*zob.* contro campo). [Frittella, 2005]

routine (*ang.*)

numer, scena, punkt programu.

rovesciamento

(*teatr.*) nagłe odwrócenie sytuacji dramatycznej, perypetia. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

row (*ang.*)

(*teatr., kin.*) rząd (np. w teatrze lub kinie).

Royal National Theatre (*ang.*)

(*teatr.*) Królewski Teatr Narodowy, angielski zespół teatralny z siedzibą w Londynie, jedna z trzech najważniejszych instytucji teatralnych w Wielkiej Brytanii (*por.* Royal Shakespeare Company, Royal Opera House). [Kosiński, 2006]

Royal Opera House (*ang.*)

(*teatr.*) jeden z najważniejszych teatrów operowych w Londynie, znajdujący się w Covent Garden. Jest siedzibą Opery Królewskiej (The Royal Opera House) i Baletu Królewskiego (The Royal Ballet) (*por.* Royal Shakespeare Company, Royal National Theatre). [Kosiński, 2006]

Royal Shakespeare Company (*ang.*)

(*teatr.*) angielski zespół teatralny utworzony przez Elżbietę I (*por.* Royal National Theatre, Royal Opera House). [Kosiński, 2006]

royalty (*ang.*)
tantiema.**RP** (*ang.*)

Received Pronunciation, brytyjski akcent, przez długi czas jedyny akceptowany w BBC.

RRG

(*zob.* Reichs Rundfunk Gesellschaft).

R16 (*ang.*)

(*kin.*) w cenzurze nowozelandzkiej kategoria filmów zabronionych młodzieży poniżej 16. roku życia.

rubare la scena

(*teatr.*) *dosl.* „kraść scenę”, skupić na sobie całą uwagę, ukraść show, w żargonie aktorskim w Polsce od-

powiednikiem jest wyrażenie „lizać szafę”. Owo lizanie szafy oznacza np. sytuację, w której aktor drugoplanowy pragnie zwrócić na siebie uwagę publiczności (swym, jak by nie było, dziwnym zachowaniem), podczas gdy aktor w głównej roli recytuje swoją kwestię.

rubber numbers (*ang.*)

(*kin.*) numerki na negatywie. [Frittella, 2005]

rubrica

(*dzien., rad., tv*) rubryka, kolumna, kącik.

rubrica letteraria

(*lit.*) rubryka literacka.

rubrica teatrale

(*teatr.*) rubryka teatralna.

rullino di trascinamento

(*zob.* rullo pressore).

rullo (1)

werbel.

rullo (2)

(*kin., fot.*) rolka, taśma filmowa (*zob.* bobina di pellicola).

rullo (3)

(*tv*) powtórka programu telewizyjnego.

rullo di coda

(*tv*) napisy pokazywane podczas zakończenia programu telewizyjnego. [Frittella, 2005]

rullo di testa

(*tv*) napisy pokazywane podczas rozpoczęcia programu telewizyjnego. [Frittella, 2005]

rullo pressore

walec dociskowy.

rullosa

przewijarka.

rumba

(*muz.*) rumba.

rumble (*ang.*)

wibracje o niskiej częstotliwości spowodowane zakłóceniami mechanicznymi.

rumore

odgłos, dźwięk. [Journot, 2007]

rumore bianco

biały szum. [Bocian, Zabłocki, 2008]

rumore d'ambiente

dźwięki otoczenia.

rumore di fondo

(*rad.*) szum tłowy.

rumore parassita

(*rad.*) zakłócenia w odbiorze.

rumore rosa

szum różowy. [Frittella, 2005]

rumorista

(*kin., tv, rad.*) specjalista/tka od efektów dźwiękowych.

run (1) (*ang.*)

(*teatr.*) próba całego spektaklu.

run (2) (*ang.*)

(*kin.*) projekcja filmu.

run crew (*ang.*)

(*kin.*) ekipa zajmująca się zmianą scenografii oraz wszelkiego rodzaju efektami dźwiękowymi i specjalnymi w trakcie spektaklu na żywo.

run into (*ang.*)

(*zob.* *picchiata*).

runaway films (*ang.*)

(*kin.*) filmy realizowane za granicą w celu obcięcia kosztów produkcji.

runaway production (*ang.*)

(*kin.*) film zrealizowany za granicą w celu obcięcia kosztów produkcji.

runby shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie zrealizowane przez nieruchomą kamerę, przed którą z dużą prędkością przemieszcza się bohater lub pojazd.

run-in (*ang.*)

(*zob.* *prova*).

runner (1) (ang.)

(*kin.*) prowadnica, szyna.

runner (2) (ang.)

goniec, posłaniec, osoba od wszystkiego.

runners (ang.)

(*teatr., kin.*) para kurtyn podzielona pośrodku i poruszająca się horyzontalnie. [Frittella, 2005]

running commentary (ang.)

(*dzien., rad., tv*) komentarz na bieżąco, reportaż na żywo. [Frittella, 2005]

running plot (ang.)

(*zob.* linea orizzontale).

run-through (ang.)

(*zob.* prova).

runtime (ang.)

(*zob.* tempo di esecuzione).

runway (ang.)

(*zob.* passerella).

**ruoli della commedia classica
detta «all'antica italiana»**

(*zob.* commedia dell'arte).

ruoli shakespeareiani

(*teatr.*) role szekspirowskie.

ruolo

(*teatr., kin.*) rola. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]

ruolo autore

rola autora.

ruolo da protagonista

rola pierwszoplanowa.

ruolo del creatore

rola twórcy.

ruolo di primo attore

rola głównego aktora.

ruolo episodico

(*teatr., kin.*) rola epizodyczna. Na określenie aktora grającego epizody lub mało znaczące role używa się słowa „halabardnik”, „ogon” zaś jest synonimem niezbyt ważnej roli.

ruolo principale

(*teatr.*) główna rola.

ruolo secondario

(*teatr.*) rola drugoplanowa, drugorzędna rola.

ruota

koło.

ruota d'avvenimenti

ciąg zdarzeń.

ruota dentata

koło zębate.

ruota del diavolo

diabelskie koło, diabelski młyn, młyńskie koło na oznaczenie karu-

zeli obracającej się na poziomej osi
(*zob.* zootropio).

ruota della fortuna (la)

koło fortuny.

ruota panoramica

(*zob.* ruota del diavolo).

rush (ang.)

(*zob.* picchiata).

rush print (ang.)

(*zob.* stampa dei giornalieri).

rushes (ang.)

(*zob.* giornalieri). [Journot, 2007]

S

SA (ang.)

(*zob.* Stuntmen's Association).

sabbia

(*tv*) piasek – efekt zakłóceń obrazu telewizyjnego spowodowany słabym sygnałem. [Frittella, 2005]

sacco nero

dosł. „czarny worek”, worek stosowany w ciemni.

sacra

(*zob.* sagra).

sacra rappresentazione

(*teatr.*) religijna forma teatralna, która rozwinęła się we Włoszech w Toskanii w XV wieku. Charakteryzowała się narracją wybranego wydarzenia religijnego przedstawionego w sposób dużo bardziej ekspresyjny w porównaniu ze zwykłym czytaniem bądź deklamacją tekstu (*zob.* mistero, misterium). [Brown, 1999; Perrelli, 2016; Kudliński, 1978; Kosiński, 2006]

sacro

sakralny (*zob.* arte sacrale, musica sacrale, sacra rappresentazione).

safe action area (ang.)

(*tv*) kadr telewizyjny w wizjerze kamery. [Bocian, Zabłocki, 2008]

safety curtain (ang.)

(*zob.* spartifuoco).

safety film (ang.)

(*kin.*) taśma niepalna (*zob.* pellicola non infiammabile).

saga televisiva (ang.)

(*tv*) saga telewizyjna.

saggio

(*lit.*) szkic, esej.

saggista

(*lit.*) eseista/tka.

saggistica

(*lit.*) eseistyka.

saggistico

eseistyczny.

sagoma

profil, sylwetka.

sagomatore

(*teatr.*) rodzaj reflektora teatralnego, który modeluje strumień światła, tzw. shaper.

sainete (*hiszp.*)

(*teatr.*) sainete. Krótka, jednoaktowa sztuka, zazwyczaj komiczna lub burleskowa, należąca głównie do tradycji teatru hiszpańskiego. Początkowo była grana jako intermedium podczas antraktów głównego spektaklu. Towarzyszyły jej taniec i muzyka. W XVIII wieku dzięki twórczości Ramona de la Cruz wyodrębniła się jako osobny gatunek teatralny, charakterystyczny jedynie dla tradycji teatru hiszpańskiego (*por.* intermedio). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

sala

sala.

sala chirurgica

(*kin.*) *dosl.* „sala chirurgiczna”, tymi słowami Federico Fellini określał stół montażowy do obróbki filmów.

sala cinematografica

(*kin.*) sala kinowa.

sala da ballo

sala balowa.

sala della comunità

(*kin.*) współczesne określenie na parafialną salę filmową.

sala di missaggio

(*kin.*) studio nagraniowe (*zob.* studio di registrazione).

sala di mixaggio

(*zob.* sala di missaggio).

sala di montaggio

(*kin.*) montażownia w studiu filmowym. [Arijon, 2002, 2008]

sala di proiezione

(*kin.*) sala projekcyjna.

sala di registrazione

(*zob.* studio di registrazione).

sala di spettacolo

(*kin., teatr.*) widownia.

sala doppiaggio

(*kin.*) studio, w którym nagrywa się dubbing.

sala prove

sala prób.

sala sonora

akustyczna sala.

sala teatrale

(*teatr.*) sala teatralna (termin używany jako synonim budynku teatralnego).

salariare

wypłacać pensję.

salario

wynagrodzenie.

saldatore (1)

lutnica.

saldatore (2)

spawacz.

saldatrice

spawarka.

saldatura

spawanie.

salmo

psalm.

salmodia

psalmodia, śpiewanie psalmów.

salotto letterario

(*lit.*) salon literacki.

salotto televisivo

(*zob.* talk show).

salpinge

(*muz.*) salpinks.

salsa

(*muz.*) salsa.

saltambanco

(*zob.* saltimbanco).

saltando

(*zob.* saltato).

saltarello

(*muz.*) szybki i skoczny taniec włoski.

saltato (1)

(*muz.*) rodzaj staccata w grze na instrumentach smyczkowych.

saltato (2)

skoczny (*zob.* ballo saltato, passo saltato).

salterello

(*muz.*) młoteczek klawesynu.

salterio

(*muz.*) psalterion.

saltimbanco

kuglarz, sztukmistrz, akrobata. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

salto (1)

skok, salto, element gimnastyczny polegający na obrocie człowieka w powietrzu. [Frittella, 2005]

salto (2)

(*kin.*) przeskok montażowy, skok montażowy, ostre cięcie montażowe (skaczące). [Bocian Zabłocki, 2008; Journot, 2007]

salto della sbianca

(*kin.*) wybielacz lub retencja srebra, obejście wybielacza; sposób uzyskania wysokiego kontrastu i niskiego poziomu nasycenia w materiale filmowym.

salto mortale

salto mortale, skok akrobatyczny z/na dużej wysokości.

salva di applausi

salwa, burza oklasków.

salva di fischi

burza gwizdów.

salvataggio

ratunek, u/ratowanie.

salvietta

(*tv, kin.*) miksovanie trikowe (telewizyjne), zmazanie, kasowanie taśmy magnetycznej. [Bocian, Zabłocki, 2008]

samba

(*muz.*) samba, szybki taniec brazylijski.

sample print

(*zob. copia campione*).

sand bag (*ang.*)

worek z piaskiem używany dla zabezpieczenia scenografii na scenie. [Frittella, 2005]

sandaloni

(*zob. peplum*).

sandwich (*ang.*)

(*zob. uomo-sandwich*).

sanfilisti

(*rad.*) od francuskiego „sans fil” (bez drutów), radioamatorzy (*zob. radioamatore*).

sarabanda (*hiszp.*)

(*muz.*) starohispański taniec.

sarong movie (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmu rozpowszechniony w latach 30. i 40. XX wieku, w którym bohaterowie nosili sarong – strój unisex typowy na Malajach, Jawie i w Tajlandii. [Frittella, 2005]

sarong star (*ang.*)

(*kin.*) gwiazda filmów (*zob. sarong movie*). [Frittella, 2005]

sarta (1)

krawcowa, garderobiana.

sarta (2)

stylistka, dyktatorka mody.

sarta/o di scena

krawcowa/krawiec sceniczna/y.

sarto (1)

krawiec, garderobiany.

sarto (2)

stylista, dyktator mody.

sartoria

(*teatr.*) krawiectwo, szwalnia kostiumów teatralnych.

sartoria teatrale

(*teatr.*) krawiectwo teatralne.

sartriano

dotyczący Jeana-Paula Sartre’a.

sassofonista

(*muz.*) saksofonista/tka.

sassofono

(*muz.*) saksofon.

satellite

satelita.

**Satellite Digital Audio
Broadcasting Service (*ang.*)**

(*rad.*) technika pozwalająca nadawać programy radiowe w formie cyfrowej.

satellite dish (*ang.*)

(*zob.* antenna parabolica).

satellite per le comunicazioni

(*rad., tv*) satelita telekomunikacyjny, satelita sztuczny umożliwiający transmisję sygnałów radiowych i telewizyjnych.

satellite television (*ang.*)

(*tv*) telewizja satelitarna.

saticon (*ang.*)

(*tv*) nazwa lampy obrazowej ze związkami selenu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

satinare

satynować, gładzić, nadawać połysk, nabłyszcząć.

satinato

satynowy.

satira

(*lit.*) satyra, utwór ośmieszający środowiska społeczne, poglądy, instytucje, sposób mowy itd. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

satira di costume

satyra obyczajowa (*zob.* satira morale).

satira morale

satyra obyczajowa (*zob.* satira di costume).

satira politica

satyra polityczna.

satireggiare

pisać satyry, wyszydzać, ośmieszać.

satirescamente

jak satyr, podobnie do satyra.

satiresco

satyrowy.

satiricamente

satyrycznie, prześmiewczo.

satirico

satyryczny, kpiący.

satiro (1)

satyr, demon leśny.

satiro (2)

rozpustnik, lubieżnik.

satiro (3)

satyryk, autor satyr.

satura

(*zob.* satira).

saturare

nasycać.

saturation (ang.)

(*zob.* saturazione).

saturazione

nasycenie, saturacja; nasycenie barwy w obrazie. [Journot, 2007; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Saturnali

Saturnalia, Saturnalie.

sauté (fr.)

w tańcu klasycznym wyskok z dwóch nóg z zachowaniem początkowej pozycji w powietrzu i przy lądowaniu.

Save it! (ang.)

(*zob.* Buona!).

savonarola

(*szt.*) krzesło Savonaroli, zwane również krzesłem Dantego (lub Danteską), składane krzesło krzywoliniowe.

saxofono

(*muz.*) saksofon (*zob.* sassofono).

sbafo

(*muz., rad., tv*) krótki przerywnik muzyczny w programie telewizyjnym lub radiowym dla oddzielenia różnych tematów.

sbagliato

nieudany.

film sbagliato, nieudany film

sbalorditivo

(*zob.* prodigioso).

sbalzo (1)

podkaskok.

sbalzo (2)

wspornik.

sbarra

drażek do ćwiczeń w tańcu klasycznym.

sbattere

nadawać rozgłos.

sbattere in prima pagina

(*dzien.*) podać na pierwszej stronie (gazety).

sbigliettamento

(*teatr., kin.*) sprawdzenie biletów przy wejściu (*por.* strappo).

sbobinare

(*kin.*) (wybierać) wybór dubli.

sbozzare

naszkicować, zrobić zarys.

sbozzare una commedia

zrobić szkic komedii.

sbozzatura

naszkicowanie, zarysowanie.

sbozzo

szkic, zarys.

scacciapensieri (1)

(*muz.*) drumla.

scacciapensieri (2)

(*przen.*) hobby, rozrywka.

scadenza

ostateczny termin zrobienia <wykonania> czegoś.

scaffolder (*ang.*)

(*teatr., kin.*) montażysta rusztowań, technik sceniczny.

scagnozzo (1)

kiepski artysta.

scagnozzo (2)

(*lit., kin.*) (postać literacka lub filmowa) henchman, wierny sługa, niezbyt inteligentny, najczęściej na usługach czarnego charakteru.

„S.C.A.J.T.”

(*teatr.*) (*zob.* Segreto Codice Anti Jella Teatrale, superstizioni teatrali).

Scala (La)

(*zob.* Teatro alla Scala).

scala (1)

(*muz.*) skala.

scala (2)

drabina.

scala dei grigi

skala szarości.

scala dei piani

(*kin.*) rodzaje kadrów filmowych. [Journot, 2007]

scala di Caronte

(*teatr., staroż.*) w teatrze antycznym mechanizm pozwalający aktorom schodzić jakby pod ziemię (a w rzeczywistości pod scenę).

scala maggiore

(*muz.*) skala majorowa, twarda.

scala minore

(*muz.*) skala minorowa.

scala musicale

(*muz.*) skala muzyczna.

scala parlante

(*rad.*) skala strojeniowa.

scala pentatonica

(*muz.*) pentatonika, skala muzyczna.

scaldaseggiole

ktoś, kto biernie ogląda spektakl.

scaldo

(*muz.*) skald.

scaletta

(*kin., tv*) wstępny szkic, scenariusz, scenopis, schemat, plan (*zob.* programmazione, sbozzo, sceneggiatura).

scalettone

(*kin.*) lista ujęć pogrupowanych według miejsca kręcenia.

scaligero

(*teatr.*) odnoszący się do teatru La Scala.

scalp tickets (*ang.*)

(*teatr., kin., czas.*) handlować biletami, być konikiem. [Frittella, 2005]

scanalatura

żłobek, rowek.

scandire

skandować, recytować.

scandire il tempo

(*muz.*) odmierzać rytm.

scandire le parole

skandować słowa.

scanner

skaner.

scanner ottico

skaner optyczny.

scanning (*ang.*)

(*kin., tv*) wybieranie elementów obrazu w odbiorze telewizyjnym, wybieranie, analiza obrazu; składanie, synteza obrazu w nadawaniu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scanno

ława, fotel.

scansionare

skanować.

scansione (1)

(*tv*) wybieranie, analiza.

scansione (2)

zeskanowanie.

scansione interlacciata

(*kin.*) przeplot, technika polegająca na podwojeniu liczby klatek na sekundę.

scansione lineare

skanowanie progresywne.

scansione telecinema

skanowanie wideo.

scantinare

(*muz.*) fałszować, grając na instrumencie strunowym.

scapigliato

(*lit.*) *dosł.* „potargany, rozczochrany”, dotyczący prądu literackiego i artystycznego nazwanego scapigliatura (*zob.* scapigliatura).

scapigliatura

(*lit.*) włoski prąd literacki i artystyczny z końca XIX wieku, który rozwinął się w północnych Włoszech po okresie Risorgimento. [Nardi, 1924; Farinelli, 2003]

Scapino

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, służący. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013; Kosiński, 2006]

Scappino

(*zob.* Scapino). [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

scaramantico

przesądny (*zob.* superstizioni teatrali).

scaramanzia

mający odegrać nieszczęście lub pecha (*zob.* superstizioni teatrali, augurio scaramantico).

Scaramouche (fr.)

(*zob.* Scaramuccia). [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

scaramuccia

potyczka.

Scaramuccia

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte* pochodząca z Neapolu, żołnierz samochwała, miał duży brzuch, poruszał się tanecznym krokiem, wdawał się w liczne bójki i awantury. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

Scaramuzzo

(*zob.* Scaramuccia).

scarico

(*teatr.*) rozładowanie sprzętu technicznego i scenografii z ciężarówky na scenę (*por.* carico).

scarpette da punta

pointy, baletki w tańcu klasycznym.

scarti

(*kin.*) odrzut, ściniek; części filmu odrzucone w czasie montażu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

scarto

(*kin.*) ujęcie bezużyteczne, kadr do skasowania.

scat (ang.)

(*muz.*) scat (od „scat singing”), w wokalistyce jazzowej dźwiękonaśladowczy sposób śpiewania.

scatola

puszka, pudełko.

scatola armonica

(*muz.*) pozytywka.

scatola di pellicola

(*kin.*) pojemnik na taśmę filmową.

scatto

(*fot.*) zdjęcie, fotografia, pstryknięcie.

scatto singolo

(*zob.* passo uno).

scelta

antologia, wybór, zbiór.

scelta di poesia

(*lit.*) antologia wierszy.

scelta di canti napoletani

zbiór piosenek neapolitańskich.

scena (1)

(*teatr.*) scena (część utworu dramatycznego), scena, teatr, występ aktora, rola. [Frittella, 2005]

entrare in scena, wejść na scenę

darsi alle scene, zostać aktorem teatralnym

salire sulla scena, rozpocząć (rozpocząć) scenę

fare scena, świetnie grać, przyciągać uwagę widza

non avere scena, nie umieć się pokazać na scenie

andare in scena, wejść na scenę

mettere in scena, wystawić sztukę

uscire di scena, (o sztuce) zejść ze sceny

scena (2)

(*teatr.*) scenografia, dekoracje. [Journot, 2007]

cambiamento di scena, zmiana sceny, scenografii

dietro le scene, za kulisami

scena (3)

(*teatr.*) teatr, deski sceny.

calcare le scene, być aktorem, grać

ritirarsi dalle scene, wycofać się ze sceny teatralnej

scena (4)

(*lit.*) scena w sensie literackim.
scena iniziale, początkowa scena
terza scena del secondo atto, trzecia
scena drugiego aktu
scena muta, niema scena
scena madre, kluczowa scena
colpo di scena, efekt sceniczny, na-
gła zmiana sytuacji

scena (5)

(*lit.*) miejsce akcji, scena.

scena (6)

scena, wydarzenie.

scena a soggetto

(*teatr.*) scenariusz, kanwa w komedii
dell'arte. [Surma-Gawłowska, 2015;
Taviani, 1991; Tessari, 2013]

scena comica

(*teatr., kin.*) scena komiczna.

scena con masse

(*teatr., kin.*) scena zbiorowa (z dużą
liczbą statystów). [Frittella, 2005]

scena concertata

(*teatr.*) scena z opery buffo.

scena conclusiva

(*zob.* scena finale).

scena d'amore

(*teatr., kin.*) scena miłosna.

scena finale

(*teatr., kin.*) scena końcowa po osią-
gnięciu punktu kulminacyjnego. [Bo-
cian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

scena forte

(*teatr., kin.*) mocna scena wywołują-
ca wiele emocji.

scena madre

(*teatr.*) najistotniejsza scena przed-
stawienia, kluczowa scena, punkt
kulminacyjny. [Camilleri, 2001]

scena muta

(*teatr., kin.*) niema scena.

scena preparatoria

(*teatr., kin.*) scena prowadząca do
punktu kulminacyjnego.

scena scontata

(*teatr.*) scène à faire (*fr.*), scena, mo-
ment, zwrot akcji lub sytuacja, któ-
rej oczekuje widz z uwagi na rozwój
wydarzeń lub typ danego przedsta-
wienia. Zostaje wprowadzona przez
dramaturga i musi być uzasadniona
logiczną konsekwencją rozwoju ak-
cji. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

scena simultanea

(*teatr.*) scena symultaniczna. [Kosiń-
ski, 2006]

scena umoristica

(*teatr., kin.*) odprężenie komiczne,
scena komiczna.

scenae frons (*łac.*)

(*teatr.*) bogato i imponująco zdobione trwale tło architektoniczne antycznej rzymskiej sceny teatralnej.

scenario (1)

krajobraz, sceneria.

scenario (2)

(*teatr., kin.*) scenografia, sceneria. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

scenario (3)

(*kin.*) scenariusz. [Lewicki, 1970]

scenario (4)

(*dzien.*) scenariusz, rozwój sytuacji.

scenario (5)

(*teatr.*) (*zob.* canovaccio).

scenario sonoro

dekoracja dźwiękowa.

scenario writer (*ang.*)

(*zob.* sceneggiatore).

scenarist (*ang.*)

(*zob.* sceneggiatore).

scenarista

(*teatr., kin.*) scenarzysta/tka.

scene (*ang.*)

(*zob.* scena 1, 2, 3, 4, 5).

scène à faire (*fr.*)

(*zob.* scena madre).

scène à l'italienne (*fr.*)

(*teatr.*) scena typu włoskiego, scena włoska, scena pudełkowa o zamkniętej przestrzeni.

scene artist (*ang.*)

(*zob.* pittore di scena).

scene dock (*ang.*)

(*teatr.*) magazyn scenografii teatralnych.

scene painter (*ang.*)

(*zob.* pittore di scena).

scene simultanee

(*teatr.*) dekoracja symultaniczna. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kaczmarek, 2010]

sceneggiare

(*teatr., kin., tv*) adaptować na potrzeby sceny, inscenizować (*por.* inscenare, mettere in scena).

sceneggiata napoletana

(*teatr.*) przedstawienie ludowe popularne w Neapolu. [Frittella, 2005]

sceneggiato (1)

(*tv*) inscenizacja telewizyjna, adaptacja telewizyjna utworu, najczęściej w odcinkach.

sceneggiato (2)

(*rad.*) słuchowisko (*zob.* radio-dramma).

sceneggiato televisivo

(*tv*) inscenizacja telewizyjna.

sceneggiatore (1)

(*teatr.*) inscenizator.

sceneggiatore (2)

(*kin., teatr., tv*) scenarzysta, scenarzystka, ekranizator.

sceneggiatrice (1)

(*teatr.*) inscenizorka.

sceneggiatrice (2)

(*kin., teatr., tv*) scenarzystka.

sceneggiatura (1)

(*teatr.*) inscenizacja, adaptacja.

sceneggiatura (2)

(*kin., teatr., tv*) scenariusz. [Lewicki, 1970; Journot, 2007]

sceneggiatura all'americana

(*kin.*) scenariusz, który opisuje scenę na całej stronie, a później dialogi.

sceneggiatura all'italiana

(*kin.*) scenariusz podzielony na numerowane ujęcia; kartka jest podzielona na dwie kolumny, po lewej stronie znajduje się opis ruchu aktorów i kamery, a po prawej dźwięk.

sceneggiatura alla francese

(*kin.*) scenariusz, w którym na całej stronie opisana jest akcja, z odnośni-

kami do ustawień kamery, od czasu do czasu po prawo pojawiają się dialogi.

sceneggiatura closet

(*zob.* closet drama).

sceneggiatura originale

(*kin.*) scenariusz oryginalny, który został napisany specjalnie dla filmu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scenery (*ang.*)

sceneria (*zob.* scenario 1, 2).

scene-shifter (*ang.*)

(*zob.* formicone).

scenetta

krótka scena <scenka> komiczna, śmieszny epizod, skecz (*por.* sketch, comico, sainete).

adora la scenetta della vasca da bagno, uwielbia ten numer z wanną

scenic artist (*ang.*)

(*zob.* pittore di scena).

scenic carpenter (*ang.*)

(*zob.* carpentiere).

scenic designer (*ang.*)

(*zob.* decoratore).

scenicamente

scenicznie.

scenic

sceniczny. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

scenografia

scenograf, dekoratorka.

scenografia

(*teatr., kin., tv*) scenografia. [Pavis, 1996, 1998, 2002]
noleggio di scenografie per studi televisivi, wypożyczanie dekoracji do studiów telewizyjnych

scenografia virtuale

wirtualna scenografia.

scenograficamente

scenograficznie.

scenografico

dekoracyjny, scenograficzny.
realizzazione scenografica, opracowanie scenograficzne

scenografo

(*teatr.*) scenograf, dekorator. [Camil-
leri, 2001]

scenologia

(*teatr.*) scenologia, badania scenologiczne. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

scenotecnica

(*teatr., kin., tv*) technika teatralna, kinowa, telewizyjna.

scenotecnico

(*teatr., kin., tv, przym.*) dotyczący techniki scenicznej.

scenotecnico

(*teatr., kin., tv, rzecz.*) technik sceniczny, technik teatralno-filmowy. [Frittella, 2005]

scespriano

(*teatr.*) szekspirowski.

scheda

(*rad., tv*) krótki serwis radiowy lub telewizyjny.

scheda audio

karta dźwiękowa.

schedule (1) (ang.)

(*zob.* piano di lavorazione).

schedule (2) (ang.)

(*zob.* palinsesto).

scheletro

(*przen.*) schemat, struktura.

schema

projekt, plan, szkic.

schema attanziale

(*zob.* modello attanziale). [Journot, 2007]

schermaggio (1)

ekranowanie, osłanianie.

schermaggio (2)

ekran, osłona.

schermata

widok na ekranie komputera.

schermatura

osłona, przysłona, ekran.

schermo (1)

(*kin.*) ekran.

proiettare sullo schermo, wyświetlać na ekranie

oggi un nuovo film viene presentato sugli schermi, dziś wychodzi na ekrany nowy film

grande schermo, duży ekran, kino
piccolo schermo, mały ekran, telewizja

schermo (2)

(*kin.*) kino, ekran.

i divi dello schermo, gwiazdy ekranu

schermo (3)

(*kin.*) osłona, przysłona, ekran.

schermo a cristalli liquidi

LCD, wyświetlacz ciekłokrystaliczny.

schermo acustico

ekran akustyczny, ekran wyciszający.

schermo al plasma

ekran plazmowy.

schermo di proiezione

(*kin.*) ekran projekcyjny.

schermo di terra

(*rad.*) ziemny ekran akustyczny.

schermo diviso

podzielony ekran.

schermo fluorescente

ekran fluorescencyjny.

schermo Harkness

(*kin.*) ekran firmy Harkness (używany do projekcji 3D). [Frittella, 2005]

schermo largo

(*kin.*) obraz panoramiczny.

schermo metallizzato

ekran metaliczny.

schermo panoramico

(*kin.*) ekran panoramiczny.

schermo perlinato

(*kin.*) ekran perełkowy/kryształkowy.

schermo per retroproiezioni

ekran projekcji odwroconej.

schermo polarizzatore

ekran polaryzacyjny.

schermo riflettente

(*kin.*) blenda do podświetlania. [Dąbal, Andrejew, 2005]

scherzando

(*muz.*) scherzando, określenie wykonawcze: żartobliwie.

scherzo (1)

(muz.) scherzo, utwór instrumentalny o charakterze żartobliwym.

scherzo (2)

(lit.) fraszka.

scherzoso

(zob. scherzando).

schiacciare la battuta

(teatr.) dosł. „zgnieść <rozgnieść> kwestię”, „położyć kwestię”. [Cegiela, 1992a]

schiena d'asino

(teatr.) dosł. „grzbiet osła”, kufer krawiecki, na którym można zawiesić kostiumy sceniczne.

Schneller (niem.)

(muz.) Schneller, ozdobnik wprowadzony przez Johanna Sebastiana Bacha (oznacza szybką zmianę dźwięku głównego).

schola cantorum (łac.)

szkoła śpiewaków.

Schüfftan

(zob. effetto Schüfftan).

scialorrea

ślinotok, nadmierna produkcja śliny spowodowana wystąpieniem publicznym lub przed kamerą.

sciantosa

(teatr.) piosenkarka, śpiewaczka kabaretowa.

aveva fatto la sciantosa in diversi locali notturni, była piosenkarką kabaretową w różnych nocnych lokalach

science fiction (ang.)

(zob. fantascienza).

science fiction movie (ang.)

(kin.) film science fiction.

scienziato pazzo

(postać) naukowiec szaleniec.

scintillamento (1)

iskwienie.

scintillamento (2)

(kin.) migotanie, miganie obrazu.

scioglimento

(teatr.) rozwiązanie akcji. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

scioglimento di compagnia

(teatr.) rozwiązanie, zakończenie, ostatni dzień spektaklu.

sciolto

(muz.) sciolto, rodzaj artykulacji smyczkowej.

scivolo

zsuwnia.

scolpire

rzeźbić.

scoop (*ang.*)

(*dzien.*) opublikowanie (wcześniej niż inni) sensacyjnej wiadomości, sensacja dziennikarska. [Frittella, 2005]

scopa

miotła.

scope

(*kin.*) rejestracja lub odtwarzanie szerokoformatowe z anamorfotyką. [Bocian, Zabłocki, 2008]

scopitone

(*kin.*) rodzaj szafy grającej z możliwością oglądania klipów filmowych (16 mm). Filmy scopitone przyczyniły się do narodzin późniejszych teledysków. [Journot, 2007]

scordato

(*muz.*) rozstrojony.

scordatura

(*muz.*) skordatura.

score (*ang.*)

(*zob.* commento musicale).

Scottish king (*ang.*)

(*teatr.*) wyrażenie używane do opisania bohatera tragedii Williama Szekspira *Macbeth* (*Makbet*). Wymawianie jego imienia według artystów przynosi pecha (*zob.* superstizioni teatrali).

Scottish play (*ang.*)

(*teatr.*) wyrażenie używane do opisania tragedii Williama Szekspira *Macbeth* (*Makbet*). Zdaniem artystów wymawianie tego tytułu przynosi pecha (*zob.* superstizioni teatrali).

scouting (*ang.*)

(*kin.*) poszukiwanie odpowiednich lokalizacji dla ujęć filmowych kręconych poza studium.

scrambler (*ang.*)

(*tv*) koder, urządzenie kodujące w nadajniku przesyłaną emisję telewizyjną. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scrambling (*ang.*)

(*tv*) zakodowany program telewizyjny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scrapbook (*ang.*)

album,teczka. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scratch (*ang.*)

scratch, skracz, miksovanie muzyki poprzez „drapanie” płyty winylowej. [Frittella, 2005]

scratch title (*ang.*)

(*kin.*) tytuł prowizoryczny, tymczasowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scratch track (ang.)

(*kin.*) ostateczna ścieżka dźwiękowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scream (ang.)

(*zob.* growl).

scream queen (ang.)

(*kin.*) aktorka odgrywająca rolę klasycznej ofiary w horrorze. [Frittella, 2005]

screen (ang.)

(*zob.* schermo).

screen hit (ang.)

(*kin.*) hit filmowy.

screen rights (ang.)

(*kin.*) prawa do adaptacji filmowej.

screen test (ang.)

(*kin.*) próba filmowa.

screen time (ang.)

(*tv*) czas trwania programu telewizyjnego.

screencast (ang.)

(*kin.*) screencast, krótki film będący zapisem prezentowanych na ekranie komputera zdarzeń, najczęściej film instruktażowy.

screener (ang.)

wersja piracka filmu.

screening (ang.)

(*kin., tv*) projekcja, transmisja. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

screening booth (ang.)

(*zob.* cabina di proiezione).

screening theatre (ang.)

(*kin.*) sala projekcyjna.

screenplay (ang.)

(*zob.* sceneggiatura).

screenplay writer (ang.)

(*zob.* sceneggiatore).

screenshot (ang.)

(*zob.* schermata).

screenwriter (ang.)

(*zob.* sceneggiatore).

screwball comedy (ang.)

(*kin.*) odmiana komedii romantycznej, powstała w kinie amerykańskim w latach 30. XX wieku (Frank Capra, Gregory La Cava). [Journot, 2007; Frittella, 2005]

screwball noir (ang.)

(*kin.*) film, który łączy elementy komedii i kryminału, czarna komedia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scribbler (ang.)

(*kin.*) w żargonie: scenarzysta. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scrim (*ang.*)

(*kin.*) rozpraszacz światła. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

script (*ang.*)

(*kin.*) scenariusz filmowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

script board (*ang.*)

(*zob.* storyboard).

script clerk (*ang.*)

(*zob.* segretaria/o di edizione).

script girl/boy (*ang.*)

(*zob.* segretaria/o di edizione).

script supervisor (*ang.*)

(*zob.* segretaria/o di edizione).

scripter (*ang.*)

(*zob.* sceneggiatore).

scriptwriter (*ang.*)

(*zob.* scenarista, sceneggiatore). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

scritto

(*lit.*) dzieło.

scritti postumi, utwory wydane pośmiertnie

scritti inediti, dzieła niepublikowane

scrittore

(*lit.*) pisarz.

scrittore contemporaneo

(*lit.*) pisarz współczesny.

scrittore di drammi

(*zob.* scrittore drammatico).

scrittore di novelle

(*lit.*) nowelista.

scrittore di romanzi

(*lit.*) powieściopisarz.

scrittore drammatico

(*lit., teatr.*) dramatopisarz.

scrittoraccio

(*pog.*) pisarzyna.

scrittura (1)

kontrakt (artystyczny), umowa.

scrittura (2)

dzieło, utwór.

scrittura automatica

(*lit.*) *dosł.* „pisanie automatyczne”. Surrealistyczna koncepcja poezji (wprowadzona przez André Bretona) polegająca na wyrażeniu zupełnie przypadkowych skojarzeń, wyzwolonych spod ograniczeń, jakie nakłada rozum. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

scrittura cinematografica

(*kin.*) angaż filmowy.

scrittura teatrale

(*teatr.*) angaż teatralny.

scrittura per la scena

(*zob.* scrittura teatrale).

scrittura scenica

(*zob.* scrittura teatrale).

scrittura teatrale

(*teatr.*) pisarstwo sceniczne. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

scritturabile

(*teatr., kin.*) możliwy do zaangażowania, podpisujący angaż.

scritturare (1)

(*teatr., kin.*) angażować aktora, zespół artystów.

scritturare (2)

zaksięgować.

scritturazione

(*teatr., kin.*) angaż.

scrivano

kopista, skryba.

scrivere

pisać, napisać.

scrivere musica

komponować muzykę.

scrivere un dramma

napisać dramat.

scrivere un racconto

napisać opowiadanie.

scroscia

(*zob.* tirone).

scroscio

(*tv, av.*) *dosł.* „lunięcie, plusk wody”, zakłócenia sygnału wideo. [Frittella, 2005]

scroscio di applausi

burza oklasków.

scrub (1) (ang.)

(*zob.* scarto).

scrub (2) (ang.)

(*teatr.*) polecenie reżysera, żeby usunąć coś ze sceny. [Frittella, 2005]

scrub (3) (ang.)

odtworzenie ścieżki dźwiękowej z większą szybkością. [Bocian, Zabłocki, 2008]

scuola di Brighton

(*kin.*) Brighton School, luźno powiązana grupa pionierskich filmowców z Brighton i Hove w Anglii od 1896 do 1910 roku, tworząca głównie filmy krótkometrażowe.

scuola di cinema

(*kin.*) szkoła filmowa.

Scuola di Lodz

(*kin.*) Łódzka Szkoła Filmowa.

scuola di musica

(muz.) szkoła muzyczna.

scuola musicale napoletana

(muz.) neapolitańska szkoła.

Scuola Nazionale di Cinema

(kin.) narodowa szkoła filmowa założona w 1935 roku, pierwsza taka szkoła na świecie z siedzibą w Rzymie. [Journot, 2007]

scuola siciliana

(lit.) szkoła sycylijska. XIII-wieczna grupa poetów opiewających miłość dworską.

scuola veneziana

(muz.) wenecka szkoła, twórczość kompozytorów włoskich w Wenecji (XVI i początek XVII wieku; Adrian Willaert, Cipriano de Rore, Andrea Gabrieli).

scultore

rzeźbiarz.

scultoreo

rzeźbiarski.

opere scultoree, rzeźby

scultrice

rzeźbiarka.

scultura (1)

rzeźbiarstwo.

scultura (2)

rzeźba.

sculture romane, rzeźby rzymskie

scurire

przyciemniać.

scuro (1)

ciemny, nieoświetlony, mroczny.

scuro (2)

ciemny kolor.

scuro (3)

cień.

SDABS (ang.)

(zob. Satellite Digital Audio Broadcasting Service).

sdoganamento

oclenie, pobranie cła.

sdoppiamento

(lit., teatr.) rozdwojenie (jaźni bohaterów), rozdzielenie na dwie części (osobowości).

sea opera (ang.)

(kin.) film katastroficzny, przygodowy, którego akcja rozgrywa się na morzu lub oceanie.

seamstress (ang.)

(zob. sarta).

season (1) (ang.)

(tv) sezon (serialu) (*por.* stagione).

season (2) (*ang.*)

(*zob.* retrospettiva).

seat filler (*ang.*)

(*kin.*) hit filmowy.

seccare

osuszać, wysuszać.

secco

(*muz.*) secco, określenie wykonawcze: sucho.

second (2nd) assistant camera

(*ang.*)

(*zob.* aiuto operatore).

second (2nd) assistant director

(*ang.*)

(*zob.* assistente alla regia).

second banana (*ang.*)

(*zob.* spalla).

second run (*ang.*)

(*zob.* seconda visione).

second second (*ang.*)

(*zob.* aiuto dell'assistente alla regia).

second second assistant director (*ang.*)

(*zob.* aiuto dell'assistente alla regia).

second unit (*ang.*)

(*zob.* seconda unità).

second (2nd) unit director (*ang.*)

(*zob.* regista della seconda unità).

seconda

(*muz.*) sekunda.

seconda donna

(*teatr.*) rola rywalki głównej bohaterki we włoskim teatrze XIX wieku. [Frittella, 2005]

seconda posizione

druga pozycja w tańcu klasycznym.

seconda serata

(*tv*) późny wieczór.

seconda unità

(*kin.*) druga ekipa robiąca zdjęcia do tego samego filmu; druga albo pomocnicza ekipa operatorska. [Bocian, Zabłocki, 2008]

seconda visione

(*tv*) powtarzać, ponownie emitować (np. program w telewizji), wznowienie (np. emisji serialu telewizyjnego). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

secondarietà

(*zob.* film nel film, intertestualità). [Journot, 2007]

secondario

drugoplanowy.

secondary movement (*ang.*)(*kin.*) ruch poza kadrem.**secondo**(*muz.*) secondo.**secondo aiuto regista**(*kin.*) drugi asystent reżysera.**secondo piano**(*kin.*) drugi plan.**secondo tempo**(*kin., tv*) druga część, drugi odcinek (*np.* filmu).**sedia**

krzesło.

16mm(*kin.*) taśma filmowa 16 mm.**16:9**(*tv*) 16:9, format obrazu wykorzystywany w telewizji wysokiej rozdzielczości i telewizji cyfrowej.**seduta dal pittore**

seans malarski.

see out (*ang.*)(*zob.* sfiorare 3)**Seelendrama** (*niem.*)(*teatr.*) dramat przeżyć duchowych (*por.* Handlungs драма).**seg** (*ang.*)(*tv*) skrót od „segment”, w żargonie: odcinek serialu.**sega a mano**

piła ręczna.

segmentazione (1)(*teatr.*) segmentacja. Analiza przedstawienia dokonana przez widza lub znawcę teatru, polegająca na znalezieniu poszczególnych części składowych przedstawienia, wszystkich jego elementów i zastanowieniu się nad ich rolą w całości. [Pavis, 1996, 1998, 2002]*segmentazione della messa in scena*, segmentacja dramaturgiczna*segmentazione esterna*, segmentacja zewnętrzna*segmentazione in sistemi scenici*, segmentacja teatralnych systemów znakowych*segmentazione longitudinale*, segmentacja horyzontalna*segmentazione trasversale*, segmentacja wartościowa**segmentazione (2)**(*kin.*) segmentacja, analiza filmu. [Journot, 2007]**segmentazione del racconto**(*teatr.*) podział fabuły dramatycznej.**segnalazione**(*przen.*) wyróżnienie, nominacja (*por.* candidatura).

segnalazioni al premio Oscar, nominacja do Oscara

segnale

(*tv, rad.*) sygnał, znak.

segnale audio

(*tv, rad.*) sygnał foniczny.

segnale d'ingresso

sygnał wejściowy.

segnale d'uscita

sygnał wyjściowy.

segnale di chiamata

sygnał wywoławczy.

segnale di cromaticità

(*tv*) chrominancja, składowa sygnału obrazu telewizyjnego. [Frittella, 2005]

segnale di cambio

(*zob.* segnale di coda).

segnale di coda

(*kin.*) znak przejściowy, białe kółko w prawym górnym rogu ekranu jest sygnałem dla operatora, że za chwilę należy uruchomić kolejną rolkę taśmy. [Frittella, 2005]

segnale di inizio dello spettacolo

sygnał rozpoczęcia spektaklu.

segnale elettrico

sygnał elektryczny.

segnale orario

(*rad., tv*) sygnał godziny emisji w telewizji lub radio. [Frittella, 2005]

segnale video

sygnał wideo.

segnalibro

zakładka do książki.

segno (1)

(*muz.*) segno, umowny znak w nutach.

segno (2)

znak. [Journot, 2007]

segno (3)

symbol, znak.

segno (4)

śląd, zaznaczenie.

segno di riferimento

znak referencyjny.

segno teatrale

(*teatr.*) znak sceniczny. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

segretaria

sekretarka.

segretaria di doppiaggio

(*kin.*) sekretariat działu dubbingu.

segretaria di edizione

(*kin.*) nadzorca montażu, ciągłości zdjęć, sekretarka planu. [Arijon, 2002, 2008]

segretario di doppiaggio

(*zob.* segretaria di doppiaggio).

segretario di edizione

(*zob.* segretaria di edizione).

segretario di produzione

(*kin.*) asystent kierownika produkcji, osoba zapewniająca pomoc administracyjną.

segretario di scena

(*kin.*) osoba zajmująca się współpracą pomiędzy biurem producenta a planem filmowym.

Segreto Codice Anti Jella Teatrale

„S.C.A.J.T.” (*teatr.*) (*zob.* superstizioni teatrali).

segue (1)

(*muz.*) sposób wykonania podobnego do *simile*.

segue (2)

(*zob.* continua).

segue (3) (*ang.*)

(*kin.*) łata montażowa, przebitka.

sequenza

(*zob.* sequenza).

seguidilla (*hiszp.*)

taniec hiszpański.

seguipersona

(*teatr.*) reflektor prowadzący/punktowiec.

seguire

podążać za kimś, dać się prowadzić (w tańcu).

seguire corsi di solfeggio

(*muz.*) uczęszczać na kursy czytania nut.

seguito (1)

(*zob.* sequel).

seguito (2)

dalszy ciąg.

seguito alla prossima puntata

(*zob.* continua).

seguitore

naśladowca.

seguitrice

naśladowczyni.

seishun-eiga (*jap.*)

(*kin.*) film japoński o młodzieży i jej problemach. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

selettore (1)

selekcjoner.

selettore (2)

przełącznik.

selettore (3)

wyberak.

selettore di canale

(*tv*) przełącznik kanałów.

selezionare

wybierać, selekcjonować.

selezione

wybór.

selezione cromatica in tricomia

wyciągi barwne.

self media (*ang.*)

własne media.

sellout (*ang.*)

(*teatr*.) spektakl całkowicie wyprzedany.

sell-through (*ang.*)

wideokaseta z obniżoną ceną, żeby się sprzedała, a nie była wypożyczana.

selva

(*lit.*) zbiór pism.

semaforo verde

(*kin.*) *dosl.* „zielone światło”, termin oznaczający zgodę na produkcję filmu.

semi live telecast (*ang.*)

(*tv*) transmisja na żywo, opóźniona kilka minut w stosunku do transmitowanego wydarzenia, co daje możliwość kontrolowania jej treści. [Frittella, 2005]

semibreve

(*muz.*) cała nuta.

semicircolare

półokrągły, półkolisty.

anfiteatro semicircolare, półokrągły amfiteatr

semicoro

pół chóru.

semicroma

(*muz.*) szesnastka.

semiletterato

grafomański, grafoman.

semiminima

(*muz.*) ćwierćnuta.

seminario

seminarium.

semiologia

semiologia.

semiologia del teatro

(*teatr*.) semiologia teatru. Metoda analizy tekstu dramatycznego lub przedstawienia polegająca na roz-

szefrowaniu ich organizacji formalnej oraz procesu konstruowania znaków i znaczeń (*zob.* sistema scenico). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

semio-pragmatica

(*zob.* pragmatica). [Journot, 2007]

semiotica

nauka o znakach. Została zapoczątkowana przez Charlesa S. Peirce'a, który do dwóch składowych znaku określonych przez Ferdinanda de Saussure'a („znaczący” i „znaczone”) dorzucił pojęcie „referenta”, które odnosi się do rzeczywistości denotowanej przez znak. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

semiotica del cinema

(*kin.*) semiotyka filmu, inaczej semiologia filmu; refleksja badawcza nad filmem i językiem filmu, podejmująca problematykę znaczenia jego przekazu. [Hendrykowski, 1994; Ehrat, 2005; Journot, 2007]

semiotizzazione

(*teatr.*) semiotyzacja. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

semi-scripted show (ang.)

(*tv*) program telewizyjny, którego scenariusz zawiera jedynie zarys i wskazówki ogólne dla prowadzących i uczestników, program częściowo improwizowany. [Frittella, 2005]

semiseria opera

(*muz.*) opera półpoważna.

semitono

(*muz.*) półton.

semitotale

(*kin.*) kadr obejmujący większą część planu ogólnego.

semplice

(*muz.*) semplice, określenie wykonawcze: z prostotą.

sempre

(*muz.*) sempre, zawsze, stale; określenie używane dla stosowania danej dynamiki.

send-up (ang.)

(*zob.* macchietta).

sensi

zmysły.

sensibilità

czułość, wrażliwość.

sensibilità dell'emulsione

czułość emisji.

sensibilità per l'arte

wrażliwość na sztukę.

sensitogramma

(*fot.*) sensytogram, odcinek światłoczułego materiału.

sensitometria

sensytometria.

senso

sens, znaczenie.

senso artistico

zmysł artystyczny.

Sensorama (*ang.*)

technologia wprowadzona w 1962 roku przez Mortona Heiliga, uważana za jeden z pierwszych systemów rzeczywistości wirtualnej. [Frittella, 2005]

sensore

czujnik, sensor.

sensorround (*ang.*)

system dźwiękowy, który otacza widza ze wszystkich stron. [Frittella, 2005]

sentenza(*zob.* *massima*).**sentimentale**

sentymentalny, uczuciowy, ckliwy.

sentimentalismo

sentymentalizm.

senza(*muz.*) bez.

senza accompagnamento, bez akompaniamentu

senza fiori, bez ozdobników

senza pedale, bez pedału

senza rigore, bez ścisłego zachowania tempa

senza ripetizione, bez powtarzania

senza sordino, bez tłumika

senza tempo, bez ścisłego zachowania tempa

sepia tone (*ang.*)(*zob.* *seppia*).**seppia**

sepia.

septima

(*muz.*) septyma, interwał między dźwiękami.

sequel (*ang.*)

(*kin.*) sequel. Kontynuacja utworu przedstawiająca wydarzenia późniejsze niż w pierwowzorze.

sequence (*ang.*)(*zob.* *sequenza*).**sequence shot**(*zob.* *piano sequenza*).**sequencer**(*muz.*) sekwencer.**sequentia** (*łac.*)(*muz.*) sekwencja.**sequenza**

(*kin., teatr.*) sekwencja, zespół obrazów/kadrów, które tworzą epizod

narracyjny. W dramacie ciąg sekwencji, który tworzy intrygę. [Journot, 2002, 2007; Pavis, 1996, 1998, 2002]

sequenza di episodi

(zob. episodio 2).

sequenza incrociata (1)

(kin.) elektroniczne nakładanie się części obrazów na siebie.

sequenza incrociata (2)

(teatr.) termin zapożyczony z języka montażu filmowego na określenie dwóch lub więcej scen, które rozgrywają się w tym samym czasie.

sequenza ordinaria

(kin.) (zob. grande sintagmatica, segmentazione 2). [Journot, 2007]

sequenziario

(kin.) zarys/schemat scenariusza, w którym sceny i ujęcia są uporządkowane chronologicznie.

serale

wieczorny.

spettacolo serale, wieczorne przedstawienie

l'aggiornamento serale, wiadomości wieczorne

serata (1)

wieczór, wieczorna pora (zob. prima serata, seconda serata).

programma presentato in prima serata, program wyemitowany w pierwszej części wieczoru

terza serata, program wieczorny

serata (2)

(teatr.) wieczór, wieczornica, „poezjokontcert”, odnosi się do tradycji działań włoskich futurystów, którzy organizowali wydarzenia artystyczne polegające na prowokacji, awanturze, z udziałem zgromadzonej publiczności. [Braun, 1984; Lista, 1976, 1989, 1990]

serata d'addio

(teatr.) pożegnalny występ.

serata d'onore

(teatr.) benefis. [Camilleri, 2001]

serata danzante

wieczorek taneczny.

serata di beneficenza

(teatr.) wieczór na cele dobroczynne.

serata di gala

(teatr.) wieczór galowy.

serata futurista

(zob. serata 2).

serata musicale

wieczór muzyczny.

seratante

(*teatr.*) benefisant, bohater/bohaterka wieczoru benefisowego.

sérénade (*fr.*)

(*zob.* serenata).

serenata (1)

(*muz.*) serenada, wieczorna pieśń trubadurów, widowisko muzyczne.

serenata (2)

(*muz.*) serenada, forma wokalna zbliżona charakterem do opery pastoralnej.

serial (*ang.*)

(*kin., tv*) serial. [Journot, 2007]

serial radiofonico

(*rad.*) serial radiowy.

serial televisivo

(*tv*) serial telewizyjny.

seriale

seryjny (*zob.* musica seriale).

serialismo

(*muz.*) serializm.

serie (1)

seria, szereg, zestaw, ciąg.

serie (2)

(*muz.*) seria dodekafoniczna.

serie (3)

seria wydawnicza.

serie animata

(*kin.*) (seria) serial komiksowy.

serie all'italiana (*ang.*)

(*tv*) serial, którego cechami charakterystycznymi są: 4–8 odcinków o długości 90–100 minut; wątek główny przeplatający się z wątkami epizodycznymi w poszczególnych odcinkach (*por.* serie serializzata).

serie antologica (*ang.*)

(*tv*) serial telewizyjny, którego odcinki stanowią odrębne całości w żaden sposób ze sobą nie powiązane, np. *Alfred Hitchcock przedstawia* (1955) (*Alfred Hitchcock Presents*).

serie B

(*kin.*) filmy klasy B, niskobudżetowe filmy komercyjne (*zob.* film d'exploitation). [Journot, 2007]

serie cinematografica

(*kin.*) serie filmowe.

serie di opere d'arte

seria dzieł sztuki.

serie di proiettori

oświetlenie.

serie di romanzi

cykl książek.

serie di videogiochi

seria gier komputerowych.

serie episodica (*ang.*)

(*tv*) klasyczny serial telewizyjny, z którego każdy odcinek ma swoją fabułę, bez wątku wspólnego dla całości serialu.

serie investigativa

(*tv*) film kryminalny.

serie serializzata (*ang.*)

(*tv*) serial telewizyjny, w którym pojedyncze odcinki zachowują swoją autonomię, ale połączone są również wątkami kontynuowanymi w całej serii. Przykładem może być serial komediowy *Przyjaciele* (*Friends*).

serie televisiva

(*tv*) serial telewizyjny.

serie televisiva animata

(*tv*) serial animowany.

serie televisiva gialla

(*tv*) serial kryminalny.

serie televisiva medica

(*tv*) medyczny serial telewizyjny.

serinette (*fr.*)

(*muz.*) serinette, miniaturowa katarynka z pozytywką.

serio

(*muz.*) serio, określenie wykonawcze: poważnie.

serioso

(*zob.* serio).

serious listening (*ang.*)

uważne słuchanie programu.

serpentone (*ang.*)

(*zob.* crawl).

serva

służąca.

servetta

(*teatr.*) subretka, postać służącej lub towarzyszki życia głównej bohaterki komedii (*zob.* soubrette), służąca w komedii *dell'arte* (Franceschina, Smeraldina, Pasquetta, Turchetta, Ricciolina, Diamantina, Corallina, Colombina). [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

servi di scena

(*teatr.*) pracownicy pomocniczy obsługujący przedstawienie teatralne. [Frittella, 2005]

service attrezzatura cinematografica

(*zob.* noleggio attrezzatura cinematografica).

service audio e luci

(*zob.* tecnici di palco).

servitora

służąca.

servitore

służący, służa.

servizi di intrattenimento

usługi rozrywkowe.

servizi speciali

(*zob.* servizio speciale).

servizio (1)

obsługa.

servizio (2)

dział wydział, sekcja.

servizio (3)

(*tv*) reportaż.

servizio (4)

(*dzien.*) serwis.

servizio di cronaca

wiadomości, aktualności.

servizio in video

(*zob.* servizio in voce).

servizio in voce

transmisja na żywo (*zob.* dal vivo).

servizio speciale

specjalne wydanie wiadomości.

servizio sportivo

serwis sportowy.

servizio stampa

(*dzien.*) biuro prasowe.

servizio tecnico

dział techniczny.

servo

walet, służący. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

servo di scena

(*zob.* servi di scena).

servus callidus (*łac.*)

(postać) podstępny niewolnik.

sesh (*ang.*)

sesja, spotkanie.

65 mm/70 mm

(*zob.* formato).

sessione fotografica

sesja zdjęciowa.

sesta

(*muz.*) seksta.

sesta posizione

w tańcu klasycznym szósta pozycja, w której palce stóp skierowane są w tym samym kierunku, a stopy stoją obok siebie, stykając się piętami i palcami. [Frittella, 2005]

sestetto

(muz.) sekstet, zespół wykonawczy złożony z sześciu instrumentalistów. [Habela, 1980]

set (ang.)

(kin.) plan filmowy, studio. [Journot, 2007]

set builder (ang.)

(zob. costruttori di scena).

set construction foreperson

(ang.)

(zob. caposquadra costruttori).

set decorator (ang.)

(zob. arredatore, decoratore).

set designer (ang.)

(zob. scenografo).

set dresser (ang.)

(zob. arredatore, decoratore).

set manager (ang.)

(zob. ispettore di produzione).

set painter (ang.)

(zob. pittore di scena).

set photo (ang.)

(kin.) werk, zdjęcie robocze z planu. [Dąbał, Andrejew, 2005]

set photographer (ang.)

(zob. fotografo di scena).

set secretary (ang.)

(zob. segretaria/o di produzione).

set-piece (ang.)

(zob. scena).

settetto (1)

(muz.) septet, zespół złożony z siedmiu instrumentalistów lub śpiewaków.

settetto (2)

(muz.) utwór przeznaczony na siedem instrumentów.

settima arte

(kin.) siódma sztuka, kinematografia (Ricciotto Canudo). [Journot, 2007; Frittella, 2005]

Settimana Incom (ang.)

(kin.) kronika filmowa we Włoszech (zob. cinegiornale). [Frittella, 2005]

settimanale

tygodnik.

setting (ang.)

(zob. ambientazione).

set-top box (ang.)

(tv) dekodery telewizyjny.

settore

(kin., teatr.) sektor na widowni.

set-up (ang.)

(kin.) kamera ustawiona we właściwej pozycji.

Sex Kitten, the (*ang.*)

przezwisko aktorki Brigitte Bardot.

sexploitation movie (*ang.*)

film pornograficzny.

Sexy Remy (*ang.*)

przezwisko aktora Remy Harrisona.

sezione (1)

oddział, wydział, sekcja.

sezione (2)

podrozdział książki.

sezione (3)

(*muz.*) sekcja orkiestry jazzowej.

sezione audio

sekcja audio.

sezione radio

(*rad.*) sekcja radiowa.

sezione ritmica

sekcja rytmiczna.

sfarfallio

(*tv*) miganie, migot, migotanie.

sfarfallamento

(*tv*) migotanie (obrazu).

sfera spechciata

kula dyskotekowa (*zob. palla stroboscopica*).

sfocato

(*kin., tv*) rozmyty, rozmazany, nieostro.

sfogato

swobodny, nieskrępowany (*zob. voce sfogata*).

sfondare

odnieść sukces w świecie spektaklu.

sfondato

(*teatr*) tło dekoracji (obrazu).

sfondo (1)

(*zob. scenario*). [Journot, 2007]

sfondo (2)

tło, horyzont.

figura di sfondo, postać drugoplanowa

personaggio di sfondo, postać drugoplanowa

sfondo (3)

(*przen.*) tło, podłoże.

sfondo neutro

neutralne tło.

sfondo verde

(*szt.*) technika polegająca na obróbce obrazu, zmiana jednolitego tła na dowolny obraz.

sforare (1)

(*zob. bagnare*).

sforare (2)

(*tv, rad.*) nie zmieścić się w wyznaczonym czasie.

il telegiornale ha sforato di qualche minuto, dziennik telewizyjny przeciągnął się parę minut

sforare (3)

widzieć kamerą to, czego się nie powinno widzieć i rejestrować; widzieć więcej, przeszywać wzrokiem.

sforare (4)

(*teatr.*) pokazanie części scenicznej, która zwykle pozostaje dla widza niewidoczna.

sfori

(*zob. sforare 4*).

sforzando

(*zob. rinforzando*)

sforzato

(*muz.*) sforzato (*zob. rinforzando*).

sfruttamento

(*kin., tv*) czerpanie korzyści finansowych z filmu, spektaklu lub programu telewizyjnego.

sfumare (ang.)

cieniować, rozmyć.

sfumato (1)

(*kin.*) mglisty, niewyraźny, przydymiony, rozmazany, rozmyty, zatarty (*zob. flou*).

sfumato (2)

stonowany, cieniowany.

tinte sfumate, stonowane barwy

sfumato (3)

(*przen.*) niejasny, mglisty.

sfumatura

(*muz.*) odcień, ton, modulacja.

sfumo

(*zob. dissolvenza in chiusura*).

SFX (ang.)

efekty dźwiękowe.

sgamare

(*teatr.*) w żargonie „zrozumieć, odgadnąć, załapać”, w teatrze: „odgadnąć, wychwycić triki sceniczne”.

sgancio

(*kin., tv*) zanik poziomu sygnału, zanik obrazu lub dźwięku. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

sgandolare

(*teatr.*) jeść z apetytem w żargonie teatralnym.

sgranato

ziarnisty.

sguardo

(*teatr.*) spojrzenie np. aktora. Wyraża stosunki między postaciami oraz charakteryzuje daną postać, aktora,

który się w nią wcielił. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

sguardo in macchina

(*kin.*) spojrzenie w kamerę. [Journot, 2007]

shacky-cam (*ang.*)

(*kin.*) trzęsąca się kamera, używana w celu ukazania emocji. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

shader (*ang.*)

(*tv*) technik operator odpowiedzialny za utrzymanie jasności oraz jakości koloru kamery telewizyjnej.

shadow puppetry (*ang.*)

(*zob.* teatro d'ombre).

Shanghai International Film Festival (*ang.*)

(*kin.*) Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Szanghaju.

shape (*ang.*)

(*zob.* costume).

share (*ang.*)

(*tv*) share, procentowy wskaźnik popularności programów nadawanych o tej samej porze (*zob.* alto indice di ascolto).

share card (*ang.*)

(*kin.*) nazwiska artystów i członków ekipy, które pojawiają się razem na

ekranie podczas wyświetlania napisów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

sharpness (*ang.*)

(*zob.* nitidezza).

shelve a project (*ang.*)

odłożyć projekt na półkę.

shifter (*ang.*)

(*zob.* formicone).

shimmy (*ang.*)

(*muz.*) shimmy, taniec towarzyski.

shimpa (*ang.*)

(*zob.* shinpa).

shine (*ang.*)

(*zob.* sparare).

shingeki (*jap.*)

(*teatr.*) nurt teatralny, charakteryzujący się realizmem, który miał znaczący wpływ na kino japońskie. [Frittella, 2005; Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

shinpa (*jap.*)

(*teatr.*) *dosł.* „nowa szkoła”, melodramatyczny japoński dramat. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

shite (*jap.*)

(*teatr.*) aktor, protagonista teatru Nō.

shock jock (*ang.*)

(*rad.*) disc jockey radiowy, który ma w zwyczaju szokować wulgarnymi i obraźliwymi komentarzami na antenie.

shocker (*ang.*)

(*kin.*) horror.

shockumentary (*ang.*)

(*tv*) szokujący dokument transmitowany na żywo. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

shomin-geki (*jap.*)

(*teatr., kin.*) japoński film lub spektakl poruszający tematy nizin społecznych, popularny w pierwszej połowie XX wieku. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009]

shoot (*ang.*)

(*czas.*) (*zob.* girare).

shoot around (*ang.*)

(*kin., czas.*) kontynuować kręcenie sceny bez jednego aktora. [Frittella, 2005]

shoot'em-up (*ang.*)

(*kin., tv*) film lub program zdominowany przez sceny strzelaniny i rozlew krwi.

shooting (*ang.*)

(*zob.* ripresa).

shooting call (*ang.*)

(*zob.* ordine del giorno).

shooting company (*ang.*)

(*zob.* troupe).

shooting draft (*ang.*)

(*zob.* scalettone).

shooting field (*ang.*)

(*zob.* campo visivo).

shooting on speculation (*ang.*)

(*kin.*) niezależne tworzenie filmu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

shooting time (*ang.*)

(*zob.* inizio lavorazione).

shooting script (1) (*ang.*)

(*zob.* copione).

shooting script (2) (*ang.*)

(*zob.* sceneggiatura).

shopping channel (*ang.*)

(*tv*) kanał telezakupy.

short (*ang.*)

(*kin., tv*) film krótkometrażowy (*zob.* cortometraggio). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

short pubblicitario

(*kin., tv*) film reklamowy, reklamówka.

short subject (ang.)

(*kin., tv*) film krótkometrażowy (*zob. cortometraggio*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

shorty (ang.)

(*zob. cavalletto*).

shot (ang.)

(*zob. ripresa*).

shot bag (ang.)

(*teatr.*) worek z kulkami ołowianymi, używany dla zabezpieczenia scenografii.

shot reverse shot (ang.)

(*kin.*) kontrplan, przeciwujęcie.

shot-by-shot script style (ang.)

(*kin.*) scenariusz, w którym są dokładnie opisane wszystkie sceny do filmowania. [Frittella, 2005]

shot-for-shot (ang.)

dosl. „strzał za strzał”, wierna adaptacja dzieła.

shotgun microphone (ang.)

(*zob. microfono a fucile*).

shoulder brace (ang.)

(*zob. spallaccio*).

shoulder shot (ang.)

(*kin.*) kadr obiektu od pleców w górę. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

show (ang.)

(*tv, teatr.*) program rozrywkowy, widowisko rozrywkowe, rewia (*zob. spettacolo*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

show business (ang.)

show business, przemysł rozrywkowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

show view (ang.)

metoda programowania wideo. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

showbiz (ang.)

(*zob. show business*).

showboat (ang.)

(*teatr.*) *dosl.* „szpanować, popisować się”; łódź, pływająca po rzekach Ameryki Północnej, wyposażona w scenę teatralną. [Frittella, 2005]

showcase (ang.)

(*teatr.*) spektakl teatralny.

showfolk (ang.)

(*teatr.*) ludzie spektaklu.

showgirl (ang.)

(*teatr.*) aktorka, balerina.

showing (ang.)

projekcja, przedstawienie.

showman (*ang.*)

(*teatr.*) aktor, piosenkarz prowadzący show. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

showmanship (*ang.*)

(*zob.* presenza scenica).

showreel (*ang.*)

(*kin.*) krótki film polegający na ukazaniu umiejętności aktora lub reżysera filmu. [Frittella, 2005]

shusheng (*chin.*)

(*kin.*) pozytywny bohater męski w kinie Hong Kongu.

shutdown (*ang.*)

(*rad., tv*) czas zakończenia transmisji radiowej lub telewizyjnej. [Frittella, 2005]

shutter (1) (*ang.*)

(*zob.* otturatore).

shutter (2) (*ang.*)

(*zob.* bandiera).

si

(*muz.*) si (solmizacyjna nazwa nuty).

SIAE

(*zob.* Società Italiana degli Autori ed Editori).

siciliana

(*muz.*) sycyliana, pieśń i taniec sycylijskich pasterzy.

sicurezza

bezpieczeństwo.

side (1) (*ang.*)

(*kin.*) strona scenariusza.

side (2) (*ang.*)

(*rad., tv*) w żargonie kanał telewizyjny lub radiowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

side angle (*ang.*)

(*kin.*) kadr z boku.

side-box (*ang.*)

(*teatr.*) łoża boczna.

sidekick (*ang.*)

(*kin., teatr.*) pomocnik, ziomal, partner głównego bohatera.

sideline musician (*ang.*)

muzyk, który udaje, że gra podczas zdjęć filmowych.

sideshow (*ang.*)

występ towarzyszący.

sight gag (*ang.*)

gag lub skecz oparty na konceptach ruchowo-gestywnych.

sigla

(*rad., tv*) sygnał muzyczny, czołówka programu, najczęściej z podkładem muzycznym, przedstawiająca tytuł programu, nazwę rozgłośni radiowej oraz nazwiska prowadzą-

cych. Czasami pojawia się na końcu programu (*por.* titoli di testa, titoli di coda, prologo).

sigla di apertura

(*rad.*, *tv*) sygnał muzyczny rozpoczynający transmisję.

sigla di chiusura

(*rad.*, *tv*) sygnał zamykający transmisję.

sigla di coda

(*zob.* sigla di chiusura).

sigla di testa

(*zob.* sigla di apertura).

sigla musicale

(*rad.*, *tv*) motyw muzyczny, sygnał muzyczny, zapowiedź muzyczna.

sign off (*ang.*)

(*tv*) u nadawców anglosaskich znaczenie zakończenia transmisji dziennych. [Frittella, 2005]

sign on (*ang.*)

(*tv*) u nadawców anglosaskich znaczenie rozpoczęcia transmisji dziennych. [Frittella, 2005]

signal (*ang.*)

(*zob.* segnale).

signature (*ang.*)

(*rad.*, *tv*) motyw muzyczny charakterystyczny dla danego programu telewizyjnego lub radiowego.

signifiant (*fr.*)

(*zob.* significante).

significante

znaczący. Jeden z dwóch elementów znaku teatralnego (*por.* significato). [Journot, 2007]

significante/significato

(*zob.* segno).

significato

znaczony. Jeden z dwóch elementów znaku teatralnego (*por.* significante). [Journot, 2007]

significato sottinteso

podtekst, ukryte znaczenie.

signifié (*fr.*)

(*zob.* significato).

sign-in-sheet (*ang.*)

lista uczestników próby lub zdjęć próbnych.

signorina buonasera

(*tv*) przezwisko dla prezenterki telewizyjnej przedstawiającej program. [Frittella, 2005]

silent era (*ang.*)

(*kin.*) epoka kina niemego.

silent movie (*ang.*)

(*kin.*) film niemy (*zob.* cinema muto).

silenziare

wyciszać.

silenzio

cisza, milczenie.

messa in scena del silenzio, dramaturgia milczenia

mille voci del silenzio, stugłosowa cisza
silenzio decifrabile, milczenie znaczące
silenzio dell'alienazione, milczenie alienacyjne

silenzio eloquente, milczenie „rozgadane”

silenzio metafisico, milczenie metafizyczne

silenzio nella recitazione dell'attore, milczenie w grze aktorskiej

silenzio radio

(*rad.*) cisza radiowa, cisza w eterze.

Silenzio, si gira!

(*kin.*) cisza, kręcimy!

silenzio stampa

cisza w mediach.

silhouette (*fr.*)

sylwetka (*zob.* teatro d'ombre).

silicone (*ang.*)

silikon.

Siliwood (*ang.*)

(*kin.*) neologizm oznaczający całkowitą informatyzację nowoczesnej kinematografii, stworzony z dwóch słów: *Hollywood* i *Silicon Valley*.

silkpunk (*ang.*)

(*kin.*) gatunek podobny do steampunku, łączący fantastykę ze starożytną technologią wschodnioazjatycką.

silloge

(*lit.*) wybór, zbiór, antologia.

silver screen (1) (*ang.*)

(*kin.*) ekran kinowy.

silver screen (2) (*ang.*)

(*kin.*) przemysł kinematograficzny.

SIM (1) (*fr.*)

(*zob.* Société internationale de musiqueologie).

SIM (2) (*fr.*)

(*zob.* Société internationale de musique).

simboleggiare

symbolizować, oznaczać.

simboleggiatura

symbolika.

simbolica

nauka o symbolach.

simbolico

symboliczny.

simbolismo (1)

symbolizm.

simbolismo (2)

symboliczność.

simbolizzare

(*zob.* simboleggiare)

simbolizzazione

symbolizacja, nadawanie czemuś charakteru symbolu.

simbolo

symbol (*zob.* segno). [Journot, 2007]

simbologia

symbolika, nauka o symbolach (*zob.* simbolica).

simile

(*muz.*) simile, podobnie.

simmetria

(*muz.*) symetria kompozycji.

simon crane (ang.)

dźwig hydrauliczny.

simulata

(*żarg., tv*) symulowany program na żywo. [Frittella, 2005]

simulcast (ang.)

(*rad., tv*) nadawać tę samą audycję jednocześnie w radiu i telewizji. [Frittella, 2005]

simulcasting (ang.)

(*rad., tv*) nadawanie tej samej audycji w radiu i telewizji jednocześnie. [Frittella, 2005]

simultaneismo

(*szt., lit.*) symultanizm.

simultaneo

symultaniczny, jednoczesny, równoczesny.

sincope

(*muz.*) synkopa.

sincronismo

(*zob.* sincronizzazione 3).

sincronizzare

(*kin., tv*) synchronizować dźwięk i obraz.

sincronizzato

z/synchronizowany.

sincronizzatore

synchronizator.

sincronizzazione (1)

synchronizacja, synchronizowanie.

sincronizzazione (2)

(*zob.* doppiaggio).

sincronizzazione (3)

(*kin.*) synchronizacja dźwięku z obrazem. [Journot, 2007]

sincronizzazione del girato

(*kin.*) synchronizacja materiałów dźwiękowych z obrazem.

sincronizzazione del labiale

(*kin.*) seria sygnałów audio używanych do synchronizacji nagrań dźwiękowych.

sincrono

synchroniczny.

sinfonia

(*muz.*) symfonia (Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven).

sinfonico

(*muz.*) symfoniczny.

composizione sinfonica, kompozycja symfoniczna

musica sinfonica, muzyka symfoniczna

orchestra sinfonica, orkiestra symfoniczna

sinfonietta

(*muz.*) mała symfonia.

sinfonismo

(*muz.*) twórczość symfoniczna.

sinfonista (1)

kompozytor/ka symfonii.

sinfonista (2)

wykonawca/czyni symfonii.

singer (*ang.*)

(*zob.* cantante).

single (*ang.*)

(*zob.* singola).

single card (*ang.*)

(*kin.*) nazwisko aktora lub twórcy filmowego, które w napisach pojawia się samodzielnie (na odrębnym obrazie).

single frame animation (*ang.*)

(*zob.* passo uno).

single system (*ang.*)

(*kin.*) nagranie obrazu i dźwięku na jednej taśmie filmowej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

singola

(*kin.*) kadr obejmujący tylko jedną postać.

sing-song girls (*ang.*)

(*kin.*) film muzyczny z Hong Kongu z lat 50. XX wieku z tańczącymi i śpiewającymi bohaterkami.

Singspiel (*niem.*)

(*teatr.*) śpiewogra, niemiecka forma dramatyczno-muzyczna (XVII wiek), odpowiednik *dramma per musica* (*por.* *dramma per musica*).

sinistra mano

(*muz.*) lewa ręka.

sinossi

(*kin.*) synopsis, synopsa, szkic, zarys (*zob.* fabula). [Journot, 2007]

sintagma

(*kin.*) syntagma, metonimiczna, syntagmatyczna natura dzieła filmowego (*por.* paradigma). [Journot, 2007]

sintagma a grafa

(*kin.*) *dosl.* „syntagma kłamrowa”, niechronologiczny montaż ujęć. [Journot, 2007]

sintagma parallelo

(*kin.*) (*zob.* montaggio alternato, montaggio parallelo, segmentazione). [Journot, 2007]

sintesi (1)

synteza, podsumowanie, streszczenie.

sintesi (2)

(*zob.* teatro sintetico).

sintesi additiva

synteza addytywna (zjawisko mieszania barw).

sintetizzatore

syntetyzator.

sintetizzatore della voce

syntetyzator.

sintonia

współbrzmienie, harmonia.

sintonico

współbrzmiały, dostrojony.

sintonismo

współbrzmienie, dostrojenie.

sintonizzare (1)

stroić, dostrajać.

sintonizzare (2)

(*przen.*) zgrać się z kimś, z czymś.

sintonizzatore

(*rad.*) tuner, dostrajacz, regulator strojenia.

SIP

(*zob.* Società Italiana per l'Esercizio delle Telecomunicazioni).

siparietto (1)

(*teatr.*) druga kurtyna, wykonana z lżejszego materiału, lekka kurtyna, kurtynka.

siparietto (2)

(*teatr.*) skecz, numer wykonywany w czasie zmiany dekoracji, najczęściej na proscenium.

sipario

(*teatr.*) kurtyna. Element dekoracji teatralnej, wykonany z tkaniny niekiedy drapowanej lub malowanej, służy do oddzielenia świata fikcyjnego (sceny) i świata rzeczywistego (widowni) oraz osłonięcia technicz-

nych czynności wykonywanych na scenie podczas spektaklu. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]
abbassare il sipario, spuścić kurtynę
alzare il sipario, podnieść kurtynę
calare il sipario su qualcuno, zapuścić na coś kurtynę
apertura del sipario, odsłonięcie kurtyny

Sipario!

(*teatr.*) Kurtyna w dół!

sipario alla francese

(*teatr.*) kurtyna francuska, typu francuskiego, na modłę francuską. Typ kurtyny łączącej elementy kurtyny *all'italiana* i kurtyny *alla tedesca* – podwieszanej i podniesionej do połowy do góry.

sipario alla greca

(*teatr.*) kurtyna grecka. Kurtyna podzielona na dwie części rozsuwane na boki.

sipario alla tedesca

(*teatr.*) kurtyna niemiecka. Kurtyna, która podnosi się pionowo do góry ruchem „gilotyny”, aż do zniknięcia w suficie sceny.

sipario all'italiana

(*teatr.*) kurtyna włoska. Kurtyna składająca się z dwóch części, otwiera się od środka za pomocą dwóch lin przymocowanych do materiału. Pociągając za liny, unosi się kurtynę,

podwieszając materiał u sufitu i odsłaniając w ten sposób scenę.

sipario di ferro

(*teatr.*) kurtyna żelazna. Jest montowana dla bezpieczeństwa przeciwpożarowego zwłaszcza w teatrach dla więcej niż tysiąca widzów.

sipario di sicurezza

(*zob.* sipario di ferro).

sipario brechtiano

(*teatr.*) zamiast tradycyjnej kurtyny w łuku prosceniovym występowały parawany i półkurtynki.

sipario spartifuoco

(*zob.* sipario tagliafuoco, sipario di ferro).

sipario tagliafuoco

(*zob.* sipario di ferro).

siparista

(*teatr.*) w żargonie teatralnym: kurtyniarz, osoba obsługująca kurtynę. [Frittella, 2005]

SIPRA

(*zob.* Società Italiana Pubblicità Radiofonica Anonima).

SIRAC

(*zob.* Società Italiana Radio Audizioni Circolari).

sirna

(*teatr.*, *staroż.*) syrma, długi strój wprowadzony do teatru przez Aj-schylosa, pozwalający na ukrywanie koturnów, na których poruszał się starożytny aktor grecki.

SISERT

(*zob.* Società italiana per i servizi radiotelegrafici e radiofonici).

sistema complesso di sollevamento di attrezzature sceniche

(*teatr.*) kompleksowy zespół wyciągarek zainstalowanych w maszynowni, umożliwiający podnoszenie sprzętu scenicznego.

sistema del tre

(*kin.*, *tv*) plan amerykański z trzema postaciami w kadrze.

sistema di controllo remoto

system zdalnego sterowania.

sistema gestuale

(*teatr.*) gestyka. System gestów, które przypisane są np. aktorowi podczas granej przez siebie roli. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

sistema Munsell

system klasyfikacji kolorów oparty na odcieniu, intensywności i nasyceniu.

sistema ottico

(*fot.*) układ optyczny.

sistema reflex

(*kin.*) efekt lustrzanego odbicia w filmie, lustrzane odbicie.

sistema scenico

(*teatr.*) system sceniczny, sceniczny system znaczący. Zbiór znaków teatralnych (np. dekoracja, oświetlenie itp.), które tworzą system semiologiczny [Pavis, 1996, 1998, 2002]

sistema stereofonico

(*kin.*) system stereofoniczny.

sit-com (ang.)

(*kin.*, *tv*) sitcom, serial telewizyjny oparty na komediowej, wciąż się powtarzającej sytuacji. [Dąbał, Andrejew, 2005]

sitcomedian (ang.)

aktor sitcomu.

sito

witryna internetowa.

situazione di enunciazione

(*teatr.*) sytuacja wypowiedzania. Termin ten jest używany w teorii wypowiedzi na określenie, gdzie i w jakich okolicznościach dokonywany jest akt wypowiedzi (*por.* situazione di linguaggio). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

situazione di linguaggio

sytuacja mówienia. Element konstrukcji dyskursu, który nie odnosi się do rzeczywistości zewnętrznej, lecz do jego własnej struktury (*por.* situazione di enunciazione). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

situazione drammaturgica

(*teatr.*) sytuacja dramatyczna. Dane tekstowe i sceniczne, które nie mogą być zrozumiałe bez objaśnienia kontekstu danej sceny, podczas której wypowiedzane są pewne słowa. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

situazione e messa in scena, sytuacja i inscenizacja

situazione e modello attanziale, sytuacja i model aktancyjny

situazione e sottotesto, sytuacja jako podtekst

sitzprobe (ang.)

(*teatr.*) pierwsza próba śpiewaków operowych razem z orkiestrą, bez ruchów scenicznych (*zob.* prova all'italiana 2).

skein (ang.)

(*tv*) w żargonie magazynu „Variety” serial telewizyjny. [Frittella, 2005]

skené (gr.)

(*teatr.*) *skene*. W teatrach greckich na początku drewniany, później kamienny budynek znajdujący się naprzeciw widowni (theatronu) wzdłuż linii stycznej do orchestronu. Pierw-

sza *skene* (w formie drewnianej szopy) powstała w 465 roku p.n.e. z inicjatywy Ajschylosa, który chciał zapewnić swoim aktorom miejsce na zmianę kostiumów w trakcie trwania spektaklu. [Kudliński, 1978]

sketch (ang.)

(*teatr., kin.*) skecz. Krótka scena komiczna o lekkim charakterze, odgrywana przez jednego lub kilku aktorów. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]

sketch artist (ang.)

twórca scenorysu.

sketch comedy (ang.)

(*zob.* sketch).

sketch comico

(*zob.* sketch).

sketch musicale

skecz muzyczny.

sketch radiofonico

(*rad.*) skecz radiowy. [encyklopedia-teatru.pl]

sketch televisivo

(*tv*) skecz (telewizyjny).

sketches pubblicitari

skecze reklamowe.

skicam (ang.)

(*zob.* skycam).

skid (*ang.*)

statyw na kółkach.

skin flick (*ang.*)

w slangu: film pornograficzny.

skin money (*ang.*)

(*teatr., kin.*) dodatkowe wynagrodzenie dla aktorów grających nago. [Frittella, 2005]

Skin off your nose (*ang.*)

(*teatr.*) Powodzenia. Życzenie wygłaszane do aktora. [Frittella, 2005]

skin tone (*ang.*)

(*kin., tv*) funkcja kamery pozwalająca na regulację odcieni. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

skitcom (*ang.*)

(*tv*) telewizyjny program komediowy składający się z serii niepowiązanych ze sobą skeczy.

skull shot (*ang.*)

(*zob.* primo piano).

skycam (*ang.*)

kamera powietrzna.

skycloth (*ang.*)

(*zob.* ciclorama).

skylight (*ang.*)

(*kin.*) reflektor o mocy do 10 000 W służący do oświetlania dużych po-

wierzchni tła. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

skypan (*ang.*)

ogromny reflektor żarowy o mocy 5000 W. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

slackcom (*ang.*)

(*kin.*) rodzaj sitcomu z bohaterami próżniakami i nierobami. [Frittella, 2005]

slapstick (*ang.*)

(*kin.*) slapstick, rodzaj komedii filmowej charakteryzującej się dużą ilością ruchu i przerysowanymi postaciami, które uczestniczą w często tyleż absurdalnych, co niebezpiecznych przygodach. [Journot, 2007]

slargando

(*muz.*) określenie wykonawcze: zwalniając, rozszerzając.

slash (*ang.*)

(*kin.*) w żargonie fanów seriali telewizyjnych wątek romansowy między bohaterami tej samej płci.

slasher (*ang.*)

(*kin.*) slasher, rodzaj horroru filmowego, bardzo skodyfikowany podgatunek *gore*, w którym centralną figurą jest zamaskowany morderca, który przy pomocy broni białej lub innych artefaktów (np. proteza, strzała, pogrzebacz, hak itp.) eliminuje sukce-

sywnie członków grupy nastolatków. Charakteryzuje się scenami krwawej masakry. [Gadomska, 2021]

slasher movie (*ang.*)

(*zob.* slasher).

Slate! (*ang.*)

(*zob.* Ciak!).

slate man (*ang.*)

(*zob.* ciacchista).

slate operator (*ang.*)

(*zob.* ciacchista).

slateboard (*ang.*)

(*zob.* ciak).

slavato

wyblakły, rozmyty.

sleaze neo-noir (*ang.*)

(*kin.*) kryminał z nieprzyzwoitymi i obscenicznymi scenami. [Frittella, 2005]

sled (*ang.*)

(*zob.* barracuda).

sleep timer (*ang.*)

(*tv*) wyłącznik czasowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

sleeper (*ang.*)

(*kin.*) film, który odniósł niespodziewany sukces. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

slentando

(*muz.*) określenie agogiczno-wykonawcze: zwalniając, coraz wolniej.

slentato

(*zob.* slentando).

slice of life (*ang.*)

(*kin.*) film obyczajowy.

slice-and-dice movie (*ang.*)

(*kin.*) horror.

slide (*ang.*)

przezrocze, slajd, diapozytyw. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

slit (*ang.*)

szczelina.

slip (*ang.*)

(*zob.* quinta).

slip stage (*ang.*)

(*zob.* carro).

slogan (*ang.*)

(*zob.* tagline).

slot (*ang.*)

(*tv, rad.*) przydział czasu na reklamy (w telewizji, radiu).

slow film (*ang.*)

(*kin.*) taśma o niskim stopniu czułości.

slow motion (*ang.*)

(*zob.* rallentatore, rallentamento).

slow-fox (*ang.*)

(*muz.*) slow-fox, współczesny taniec towarzyski.

slug (1) (*ang.*)

pierwsza linijka scenariusza na początku każdej sceny określająca miejsce, datę oraz czas potrzebny do jej sfilmowania. [Frittella, 2005]

slug (2) (*ang.*)

blank w montażu; krótki tytuł informacji w wiadomościach. [Bocian, Zabłocki, 2008]

slung mike (*ang.*)

mikrofon zawieszony u góry nad aktorami.

S/M (*ang.*)

(*kin., tv*) w żargonie fanów seriali: sado-masochistyczny.

smagliatura

(*przen.*) niespójność, brak ciągłości. *le smagliature del film*, niespójność filmu

smagnetizzare

rozagnesować.

smagnetizzatore

(*zob.* smagnetizzazione).

smagnetizzazione

(*kin.*) wymazywanie, kasowanie. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

small film (*ang.*)

(*kin.*) film wąskotaśmowy.

smargiasso

chwalipięta, pyszałek (*zob.* fanfaron).

smart card (*ang.*)

(*tv*) karta do dekodera telewizji płatnej.

smash hit (*ang.*)

(*kin.*) hit filmowy.

smear (*ang.*)

(*tv*) smużenie obrazu telewizyjnego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

smell-o-vision (*ang.*)

(*kin.*) nazwa kina zapachowego (William Castle, *zob.* percepto). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

smoke machine (*ang.*)

(*teatr.*) urządzenie do produkcji dymu.

smontaggio

(*teatr.*) demontaż sceny.

smorzare

(*muz.*) wyciszać.

smorzando

(*muz.*) smorzando, zamierając.

smorzato

(muz.) coraz ciszej.

smorzatore (1)

tłumik drgań.

smorzatore (2)

moderator, tłumik.

smexploitation (ang.)

(kin.) gatunek filmu ukazujący akt palenia papierosa jako kuszący i erotyczny.

smut (ang.)

(kin.) nieprzyzwoity język w filmie.

snap zoom (ang.)

(zob. picchiata).

sneak preview (ang.)

(zob. anteprima). [Journot, 2007]

snob hit (ang.)

(teatr., kin.) film lub spektakl, który wielu chce obejrzeć, ponieważ uważa, że ma on wartość intelektualną i obejrzenie go robi duże wrażenie na innych. [Frittella, 2005]

snoot (ang.)

(zob. cono).

snorkel (ang.)

(kin.) obiektyw w kształcie peryskopu do wykonywania skomplikowanych zdjęć miniaturowych modeli.

snow (ang.)

(zob. neve, spuntinatura). [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

snow machine (ang.)

(kin.) urządzenie do produkcji śniegu.

snuff fiction (ang.)

(lit., kin.) określenie używane w odniesieniu do opowieści, w której dominujące jest zabijanie w sposób najbardziej wymyślny i okrutny.

snuff movie (ang.)

(zob. film snuff). [Journot, 2007]

soap opera (ang.)

(rad., tv, kin.) opera mydlana.

soaper (ang.)

aktor/aktorka opery mydlanej.

socco

(teatr.) bucik sznurowany, trzewik (por. coturno).

calzare il socco, pisać, grać komedie

Società Italiana Cines

(kin.) włoska wytwórnia filmowa założona w 1906 roku, zajmująca się produkcją i dystrybucją filmów.

Società Italiana degli Autori ed Editori

spółka włoska zrzeszająca autorów i wydawców, zajmująca się ochroną praw autorskich zarówno we Wło-

szech, jak i za granicą. Odgrywa rolę pośrednika między wykonawcą danego dzieła a jego autorem. [Frittella, 2005]

Società italiana per i servizi radiotelegrafici e radiofonici

włoska spółka radiotelegraficzna i radiofoniczna.

Società Italiana per l'Esercizio delle Telecomunicazioni

włoska spółka telekomunikacyjna, przekształcona w roku 1994 w Telecom Italia S.p.A.

Società italiana pubblicità radiofonica anonima

(*zob.* Ente italiano per le audizioni radiofoniche).

Società italiana radio audizioni circolari

(*zob.* Unione radiofonica italiana).

Société internationale de musicologie (fr.)

(*muz.*) Międzynarodowe Towarzystwo Muzykologiczne.

Société internationale de musique (fr.)

(*muz.*) międzynarodowe towarzystwo muzyczne, działające w latach 1898–1914.

society drama (ang.)

(*zob.* dramma sociale).

socio

członek.

sociocritica

(*teatr.*) socjokrytyka. Sposób analizy tekstu dramatycznego polegający na badaniu statusu społecznego bohaterów dzieła. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

sociologia del teatro

(*teatr.*) socjologia teatru. Nauka, która bada tworzenie i odbiór sztuki teatralnej przez różne grupy społeczne i zespoły ludzkie. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

sock (ang.)

(*kin.*) hit.

sodalizio artistico

stowarzyszenie artystów, artystyczne.

sodalizio letterario

(*lit.*) stowarzyszenie literatów.

soffiare

(*teatr.*) grać półgłosem.

soffiare la battuta

(*teatr.*) wejść za wcześnie ze swoją kwestią. [Cieśla, Jamrozik, Kłos, 2001]

soffiato

(*zob.* spompati).

soffietto di prolunga

(*kin.*) worek, dmuchawka, kompendium na kamerze. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

soffio

(*przen.*) natchnienie, inspiracja.

soffitta

(*teatr.*) galeria nad sceną, nadscenie. [Camilleri, 2001]

soffitto

(*zob.* *celetto*).

s sofisticato

(*zob.* *artefatto*).

soft focus (*ang.*)

(*zob.* *flou*).

softcore (*ang.*)

(*kin.*) film pornograficzny bez ostrych scen (*por.* *hardcore*). [Journot, 2007]

softlight (*ang.*)

softlight, softlajt, lampa wykorzystująca kwarcowo-jodowe źródło światła. [Bocian, Zabłocki, 2008; Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

soft news (*ang.*)

(*rad., tv*) wiadomości radiowe lub telewizyjne, nie dotyczące aktualnych wydarzeń. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

software (*ang.*)

oprogramowanie komputerowe.

software per il montaggio video

edytor wideo.

soggettista

(*kin., tv*) scenarzysta/tka (*zob.* *scenarista*). [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

soggettiva

(*kin.*) krótka scena filmowa pokazująca, na co patrzy bohater, odpowiednik focalizacji wewnętrznej (Gérard Genette), kamera subiektywna. [Journot, 2007; Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

soggetto (1)

temat, przedmiot. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

battuta a soggetto, improwizacja aktorska

commedia a soggetto, komedia dell'arte

film a soggetto, film fabularny

recitazione a soggetto, improwizacja aktorska

soggetto (2)

bohater, główna postać (*zob.* *protagonista*).

soggetto (3)

(*muz.*) motyw przewodni.

soglia

próg.

soglia di percezione

próg wrażliwości, próg percepcji,
próg słyszalności.

soglia di visibilità

próg widzialności.

soglia udibilie

prób słyszalności. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

soirée (1) (fr.)

przedstawienie wieczorne.

soirée (2) (fr.)

przyjęcie wieczorne.

soja western

(*kin.*) gatunek filmowy łączący klasyczny western z kung-fu.

sol

(*muz.*) sol (solmizacyjna nazwa nuty).

solarization (ang.)

(*zob.* solarizzazione).

solarizzazione

solaryzacja, efekt solaryzacji. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999; Frittella, 2005]

sold out (ang.)

bilety wyprzedane (*zob.* posti esauriti).

solemnis (łac.)

(*zob.* solenne).

solenne

(*muz.*) solenne, określenie wykonawcze: uroczyście.

solfa (1)

(*muz.*) solfeż (*zob.* solfeggio).

solfa (2)

(*przen.*) śpiewka, piosenka.

solfeggiamento

solfeż (*zob.* solfeggio).

solfeggiare

czytać nuty metodą solfeżu.

solfeggio

(*muz.*) solfeż, czytanie nut głosem.

solid state camera (ang.)

(*tv*) kamera półprzewodnikowa.

soliloquio

(*teatr.*) soliloquium, solilokwium, monolog sceniczny. Forma monologu, zazwyczaj ekspresyjna i dramatyczna; wypowiedź postaci, która zwraca się do samej siebie. Solilokwium przypomina monolog wewnętrzny, ponieważ dotyczy przede wszystkim stanu psychicznego postaci (np. monolog Fausta w dramacie Christophera Marlowe czy słynny monolog Hamleta) (*por.*

monologo, allocuzione al pubblico, a parte, dialogo, stanze, solo, solista). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

solista

(muz.) solista, śpiewak lub instrumentalista samodzielnie wykonujący utwór.

solista di balletto

solista baletu.

solista di canto

(muz.) śpiewak solista.

solista di pianoforte

(muz.) pianista solista.

solistico

solowy (zob. concerto solistico, esecuzione solistica).

solmizzazione

(muz.) (zob. solmizzazione).

solmizzazione

(muz.) solmizacja.

solo (1)

solo, wystąpienie solisty.

solo (2)

(muz.) partia przeznaczona dla jednego wykonawcy.

solo (3)

(muz.) wejście solisty (w nutach).

solo (4)

(muz.) utwór przeznaczony dla jednego wykonawcy.

piano solo, na sam fortepian
violino solo, na skrzypce bez akompaniamentu

solo posti in piedi

tylko miejsca stojące.

soluzione di un nodo

rozwiązanie wątku.

solvente

rozpuszczalnik.

somma (1)

suma, kwota.

somma (2)

całokształt, podsumowanie.

somma (3)

compendium, summa.

sommario

(tv) część początkowa programu streszczająca wątki, które zostaną w nim poruszone.

sonata

(muz.) sonata (Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven).

sonatina

(muz.) mała sonata.

sondaggio (*ang.*)

sondaż.

sondier (*fr.*)(*teatr.*) technik dźwięku.**song** (1) (*ang.*)

song, śpiew, pieśń. Piosenka, której głównym tematem są aktualne kwestie polityczne i społeczne. W utworach Brechta song przybiera formę groteskowego poematu, przypominającego bardziej melorecytację niż piosenkę. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

song (2) (*ang.*)

(*teatr.*) song, oznacza wstawkę wokálną w sztuce teatralnej. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

song composer (*ang.*)

(*zob.* compositore delle musiche del film).

song fiction (*ang.*)

opowieść zaczynająca się od piosenki.

sonoramente

dźwięcznie, głośno (*zob.* fischiare sonoramente).

sonore

(*muz.*) sonore, określenie wykonawcze: dźwięcznie.

sonorista

(*kin.*) dźwiękowiec, realizator/ka dźwięku.

sonorità (1)

dźwięczność.

sonorità delle corde vocali, dźwięczność strun głosowych

sonorità (2)

akustyka, akustyczność.

sonorità delle corde vocali

dźwięczność strun głosowych.

sonorità di una sala

akustyka sali.

sonorizzare (1)(*kin.*) udźwiękowiać.

sonorizzare dei film muti, udźwiękować nieme filmy

sonorizzare (2)

uakustyczniać.

sonorizzare un teatro, uakustyczyć teatr

sonorizzatore

(*kin., rad., tv*) reżyser dźwięku.

sonorizzatrice

(*zob.* sonorizzatore).

sonorizzazione

(*kin.*) udźwiękowanie filmu.

sonoro (1)

(*przym.*) dźwiękowy (*zob.* cinema sonoro, onde sonore, sala sonora, colonna sonora, film sonoro, effetti sonori). [Latini, 2006]

sonoro (2)

(*rzecz.*) kino dźwiękowe. [Latini, 2006]

sonoro (3)

(*rzecz.*) ścieżka dźwiękowa.

sonoro (4)

(*przym.*) dźwięczny, donośny, głośny.

sophisticated comedy (ang.)

(*kin.*) sophisticated comedy, czyli „wyrafinowana/wyszukana kome-dia”. Gatunek amerykańskiej kome-dii filmowej z lat 30. XX wieku. Przedstawiał najczęściej miłosne perypetie postaci wywodzących się z wyższych sfer. Bohaterowie byli wyraziści, a ich wypowiedzi ironiczne, błyskotliwe i eleganckie. [Frittella, 2005; Journot, 2007]

soppalco

(*zob.* sottopalco)

sopra

(*muz.*) sopra, u góry, w górze. *come sopra*, jak poprzednio
ottava sopra, wyższa oktawa

sopralluoghi

(*kin.*) dokumentacja, wizja lokalna. [Journot, 2007; Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

sopralluogo

(*kin.*) wizja lokalna, inspekcja, sprawdzenie miejsca wybranego na zdjęcia poza studiem.

sopranista

(*muz.*) sopranista, śpiewak sopranowy.

soprano

(*muz.*) sopran, najwyższy głos żeński.

soprano drammatico

(*muz.*) sopran dramatyczny.

soprano leggero

(*muz.*) sopran koloraturowy.

soprano lirico

(*muz.*) sopran liryczny.

sopratonica

(*muz.*) drugi stopień skali diatonicznej.

soprato

głos nadmiernie wysoki.

soprattitolazione

(*zob.* soprattitolo 3, soprattitoli).

soprattitoli

napisy wyświetlane nad sceną, ułatwiające zrozumienie libretta opery.

soprattitolo (1)

(*dzien.*) nadtytuł.

soprattitolo (2)

przedtytuł książki.

soprattitolo (3)

tłumaczenie tekstu sztuki, wyświetlane na scenie.

sordina (1)

(*muz.*) tłumik.

sordina (2)

(*muz.*) szpinet.

sordino (1)

(*teatr.*) *dosł.* „gwizdanie”, w żargonie teatralnym: mruczenie połączone z gwizdami, dzięki którym publiczność wyraża swoje niezadowolone, szmery dezaprobaty na widowni.

sordino (2)

(*muz.*) tłumik (*zob.* sordina 1).
con sordino, z tłumikiem
senza sordino, bez tłumika

sorgente luminosa

źródło światła. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

sorprendente

(*zob.* prodigioso).

sortita (1)

(*teatr.*) wejście aktora (bożyszczą publiczności) na scenę, któremu towarzyszy aplauz widowni.

sortita (2)

(*muz.*) utwór rozpoczynający ceremonię.

sosia

sobowtór (*zob.* doppio).

sospensione (1)

przemilczenie (*zob.* aposiopesi).

sospensione (2)

niepokój, niepewność, napięcie.

sospensione del dubbio

(*zob.* sospensione dell'incredulità).

sospensione dell'incredulità

(*lit.*) (dobrowolne) zawieszenie niewiary, zawieszenie niedowierzania, termin ukuty przez Samuela Taylora Coleridge'a na określenie literatury jako swoistej mistyfikacji, której świadomie poddaje się czytelnik.

sostenere l'ascolto

(*zob.* trovarsi sul velluto).

sostenuto

(*muz.*) powstrzymując, wytrzymywanie dźwięków.

sostituto

(*kin.*) zastępca, dubler. Aktor, który mimo tego, że nie jest oficjalnie w obsadzie, uczy się całej roli i jest gotowy zastąpić grającego aktora w razie jego choroby lub wypadku. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

sotie (*fr.*)

(*teatr.*) sotie. Tekst dramatyczno-satyryczny pochodzący z Francji, szczególnie popularny w średniowieczu (w XIV–XV wieku). Termin pochodzi od nazwy głównych bohaterów, *sot* z francuskiego: głupiec, błazen (*por.* *moralità*, farsa, jeu, *dramma medievale*, satira). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

sottie (*fr.*)

(*zob.* *sotie*).

sotto

(*muz.*) sotto, pod, w dole.
sotto voce, półgłosem

sottoesporre

(*fot., kin.*) niedostatecznie naświetlać negatyw.

sottoesposizione (1)

(*fot., kin.*) niedoświetlenie negatywu.

sottoesposizione (2)

(*fot., kin.*) niedoświetlony negatyw.

sottoesposto

(*fot., kin.*) niedostatecznie naświetlony negatyw.

sottofondo

(*kin., tv*) podkład muzyczny (*por.* *base*).

sottogenere

(*lit., muz., kin.*) gatunek.

sottopalco

(*teatr.*) podscenie, pomieszczenie, przestrzeń pod sceną teatralną. [Camilleri, 2001]

sottopancia

(*tv*) pasek na ekranie identyfikujący osobę występującą. [Frittella, 2005]

sottoscrittore

subskrybent.

sottoscrittrice

subskrybentka.

sottosequenza

(*kin.*) krótkie sceny składające się na sekwencję. [Journot, 2007]

sottotesto

podtekst. Sens tekstu dramatycznego, który nie jest bezpośrednio wyrażony w słowach.

sottotitolare

(*kin., tv*) opatrzyć napisami.

film sottotitolato, film opatrzone napisami

sottotitolato

(*kin., tv*) opatrzone napisami.

sottotitolatura

(zob. *sottotitolo* 1). [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

sottotitolazione

(zob. *sottotitolo*).

sottotitolazione dal vivo

napisy na żywo.

sottotitolazione per non udenti

napisy dla niedosłyszających.

sottotitolo (1)

(*kin., tv*) napisy tłumaczące dialogi w oryginalnej wersji językowej. [Journot, 2007; Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

versione originale con i sottotitoli, wersja oryginalna z napisami

sottotitolo (2)

podtytuł książki, artykułu, eseju.

sottotono (1)

półgłosem.

parlare sottotono, mówić półgłosem

sottotono (2)

(*przen.*) nieciekawie, przeciętnie.

recitare sottotono, grać rolę bez zaangażowania

uno spettacolo sottotono, nieciekawe, przeciętne widowisko

soubrette (fr.)

(*teatr.*) subretka. Postać, która wywodzi się z tradycji teatru *dell'arte*, sprytna pokojówka, powiernica swojej chlebodawczyni, występująca przede wszystkim w operetce (zob. *servetta*).

soubrettina

(*teatr.*) aktorka grająca w krótkich scenach, najczęściej przed kurtyną i w skąpym odzieniu.

soubrettona

(*teatr.*) śpiewająca aktorka, występująca w rewii.

souffleur (fr.)

(zob. *suggeritore*).

soul (ang.)

(*muz.*) soul.

sound (ang.)

dźwięk, termin angielski na określenie dźwięku (zob. *suono*).

sound bite (1) (ang.)

(*rad., tv*) krótka wypowiedź wyemitowana w telewizji lub radiu.

sound bite (2) (ang.)

(*rad., tv*) krótka reklama radiowa, slogan.

sound check (*ang.*)

(*teatr.*) próba dźwięku przed spektaklem.

sound code (*ang.*)

(*muz.*) termin angielski na określenie różnych gatunków muzycznych (*zob.* rap, pop, new age, fusion, country, jazz, disco music).

sound crew (*ang.*)

(*kin.*) ekipa dźwiękowców.

sound cutter (*ang.*)

(*zob.* montatore del suono).

sound desk (*ang.*)

(*zob.* mixer audio).

sound director (*ang.*)

(*zob.* fonico).

sound dissolve (*ang.*)

(*zob.* disolvenza sonora).

sound distorsion (*ang.*)

(*zob.* distorsione sonora).

sound editor (*ang.*)

(*zob.* montatore del suono).

sound effects (*ang.*)

(*zob.* effetti sonori).

sound effects editor (*ang.*)

(*zob.* montatore degli effetti sonori).

sound effects man (*ang.*)

(*zob.* rumorista).

sound engineer (*ang.*)

(*zob.* fonico).

sound era (*ang.*)

(*kin.*) era filmu dźwiękowego.

sound film (*ang.*)

(*kin.*) film dźwiękowy.

sound head (*ang.*)

(*zob.* testina).

sound level (*ang.*)

(*zob.* volume 4).

sound man (*ang.*)

(*zob.* fonico).

sound mixer (*ang.*)

(*zob.* recordista).

sound picture (*ang.*)

(*kin.*) film dźwiękowy.

sound recorder (*ang.*)

(*zob.* registratore).

sound recordist (*ang.*)

(*zob.* recordista).

sound stage (*ang.*)

(*kin.*) studio nagrań dźwięku do filmu. [Frittella, 2005]

sound source (*ang.*)

źródło dźwięku.

sound supervisor (*ang.*)

(*zob.* fonico).

sound truck (*ang.*)

(*zob.* cabina fonica mobile).

soundie (*ang.*)

(*kin.*) krótki film muzyczny z lat 40. XX wieku.

soundtrack (*ang.*)

(*zob.* colonna sonora).

source (*ang.*)

(*tv*) źródło/pochodzenie obrazu lub programu.

sovraaccarico

przeładowany, obciążony, przeciążony.

sovraesporre

(*fol.*, *kin.*) nadmierne naświetlać, prześwietlać, przeeksponowanie materiału. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

sovraesposizione

(*fol.*, *kin.*) nadmierne naświetlenie, prześwietlenie. [Frittella, 2005]

sovraimpressione

(*zob.* sovrimpression).

sovrapposizione (1)

nakładanie się, pokrywanie się obrazów. [Journot, 2007]

sovrapposizione (2)

(*muz.*) nakładanie się akordów.

sovrapposizione (3)

(*kin.*) morfowanie, płynne przejście graficzne z jednej formy obiektu w diametralnie inną. [Journot, 2007; Bocian, Zabłocki, 2008]

sovrapposizione di immagini

nakładanie się dwóch obrazów/zdjęć.

sovresposizione

(*zob.* sovraesposizione).

sovrasviluppare

(*zob.* sovrasviluppo).

sovrasviluppo

(*fol.*, *kin.*) nadmierne naświetlenie.

sovrimpression

(*kin.*, *tv*) wyświetlanie napisów na ekranie. [Journot, 2007; Frittella, 2005]

spaccadivanetti (*ang.*)

kolokwialne określenie dziewczyny, która uprawia seks z producentami w celu dostania roli w filmie.

spaccata

szpagat (w gimnastyce i tańcu klasycznym).

spacconata

(*zob.* fanfaronata).

dire spacconate, mówić z fanfaronadą

spaccone

(*zob.* fanfarone).

space opera (ang.)

(*kin.*) film science fiction o innych galaktykach i planetach, opera kosmiczna. [Journot, 2007]

spada

miecz (*zob.* film di cappa e spada).

spaghetti western

(*kin.*) potoczna nazwa nurtu we włoskiej kinematografii w latach 1963–1973 na określenie kręconych we Włoszech westernów (Sergio Leone).

spalla

(*teatr.*) (*dosl.* „ramię”) aktor występujący w drugorzędnych rolach, komik odgrywający drugorzędną rolę w stand-upie, wodewilu lub burlesce. W polskiej gwarze teatralnej: ogoniarz, rabarbar, epizodzysta, halabardnik, trzeci/trzecia z lewej kurtyny (*por.* attore di spalla) [Cegiela, 1992a; Pavis, 1996, 1998, 2002]

spallaccio

(*kin.*) statyw naramienny, stabilizator do kamery.

spallarsi

(*teatr.*) na określenie ustawienia aktorów na scenie: aktorzy przemieszczają się jednocześnie tak, żeby żaden nie zasłaniał drugiego. W polskiej gwarze teatralnej owo zasłanianie się partnerów określa się słowem „szufladka”. [Cegiela, 1992a]

Spallati!

(*teatr.*) wezwanie reżysera, żeby aktor przesunął się i był widoczny w momencie, gdy został zasłonięty przez innego aktora lub jakiś przedmiot (*zob.* spallarsi). [Frittella, 2005]

Spannung (niem.)

(*teatr.*) punkt kulminacyjny napięcia dramatycznego.

spappare la battuta

(*teatr.*) *dosl.* „zmiażdżyć kwestię”, kiedy aktor akcentuje nieodpowiednio słowa, przerywa swoją kwestię licznymi pauzami.

sparare (1)

(*teatr.*) *dosl.* „wysztzelic”, rozpocząć, zacząć spektakl.

sparare (2)

(*kin.*) oslepiac – w odniesieniu do koloru białego filmowanego kamery. [Frittella, 2005]

sparare la battuta

(*teatr.*) *dosl.* „wysztzerelić replikę/kwestię”, wypowiedzieć energicznie kwestię.

spark (ang.)

(*zob.* elettricista).

spartifuoco

(*teatr.*) kurtyna przeciwoigniowa.

spartito di musica

(*muz.*) partytura.

leggere uno spartito di musica, odczytywać partyturę

spartito musicale

(*zob.* spartito di musica).

spassoso

zabawny, rozrywkowy (*zob.* film spassoso).

spaziale

przestrzenny (*por.* arte spaziale).

spazio

przestrzeń. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

spazio aperto

(*zob.* programmi dell'accesso).

spazio dei colori

przestrzenie barw.

spazio drammatico

(*teatr.*) przestrzeń dramatyczna. Przestrzeń wyobrażona przez widza lub czytelnika. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

spazio filmico

(*kin.*) przestrzeń filmowa.

spazio gestuale

(*teatr.*) przestrzeń gestyczna (ludyczna). Przestrzeń tworzona przez ruchy ciała aktorów.

spazio interiore

(*teatr.*) przestrzeń wewnętrzna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

spazio ludico

(*teatr.*) przestrzeń ludyczna (*zob.* spazio gestuale). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

spazio scenico

(*teatr.*) przestrzeń sceniczna (materialna, widzialna). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

spazio teatrale

(*teatr.*) przestrzeń teatralna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

spazio testuale

(*teatr.*) przestrzeń tekstowa. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

spazio-tempo

czasoprzestrzeń.

spazio-temporale

czasoprzestrzenny.

il quadro spazio-temporale del romanzo, ramy czasoprzestrzenne powieści

Speak up! (ang.)

(*teatr., kin.*) Głośniej!, komunikat do aktora, którego słabo słyszać. [Frittella, 2005]

speaker (1) (ang.)

(*tv*) spiker.

speaker (2) (ang.)

głośnik.

speaker radiotelevisivo

(*rad., tv*) spiker radiowo-telewizyjny.

speakeraggio (1)

(*tv*) komentarz spikera, komentowanie spikera.

speakeraggio (2)

reklama mobilna.

speakerina (1)

(*tv*) spikerka.

speakerina (2) (ang.)

(*tv*) krótki komunikat telewizyjny stacji nadawczej. [Frittella, 2005]

speakers (ang.)

(*zob.* altoparlante, speaker 2).

speaking part (ang.)

(*teatr., kin.*) rola mówiona.

spec film (ang.)

(*kin.*) film niezależny.

spec script (ang.)

(*zob.* sceneggiatura).

specchi sul palcoscenico

(*teatr.*) lustra na scenie (przynoszą kłopot i nieszczęścia) (*zob.* superstizioni teatrali).

specchio

lustro (*zob.* specchi sul palcoscenico).

specchio dicroico

lustro dichroiczne.

specchio rotante

lustro obrotowe.

special (1)

(*tv*) wydanie specjalne programu.

special (2)

(*kin.*) dokument filmowy, film dokumentalny.

special appearance (ang.)

(*zob.* cameo).

special effects (*ang.*)

(*zob.* effetti speciali).

special effects man (*ang.*)

(*zob.* tecnico degli effetti speciali).

special effects mixer (*ang.*)

(*kin.*) mikser trikowy.

special effects technician (*ang.*)

(*zob.* tecnico degli effetti speciali).

special extra (*ang.*)

(*zob.* figurante).

special jury award (*ang.*)

nagroda specjalna jury.

special portable camera (*ang.*)

(*zob.* steadicam).

speciale

(*tv*) wydanie specjalne programu, program tematyczny. [Frittella, 2005]

specificità teatrale

(*teatr*.) specyfika teatralna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

spectacular (*ang.*)

(*zob.* kolossal).

speech (*ang.*)

(*zob.* monologo, tirata).

speed up (*ang.*)

(*czas.*) (*zob.* stringere 3).

speed-action (*ang.*)

(*kin.*) podgatunek kina akcji charakteryzujący się wysoką dawką adrenaliny związanej z ogromną prędkością. Przykładem może być film *Speed 1, Speed 2*. [Frittella, 2005]

spegnere

zgasić, wyłączyć.

spegnere i proiettori!

wyłączyć projektory, światło.

sperimentale

eksperymentalny, doświadczalny.

spese

wydatki, koszty.

spese di noleggjo

koszty wypożyczenia.

spese generali

koszty stałe.

spettacolare (1)

widowiskowy, okazały.

spettacolare (2)

wielki, niezwykły, niebywały.

spettacolarità

widowiskowość, okazałość.

spettacolazione (*ang.*)

organizacja i realizacja spektaklu.

spettacoli comici

(*teatr.*) pokazy komediowe.

spettacoli musicali

(*muz.*) występy muzyczne.

spettacoli radiofonici

(*rad.*) audycje radiowe.

spettacoli TV

(*tv*) widowiska telewizyjne.

spettaccolizzare

przekształcić w widowisko <spektakl>, uczynić/zrobić z czegoś widowisko.

spettaccolizzazione

spektakularyzacja.

spettacolo (1)

(*teatr.*) przedstawienie, widowisko, spektakl, seans. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

costumi per spettacoli, kostiumy teatralne

dare spettacolo, dać przedstawienie

spettacolo (2)

środowisko teatralne, filmowe.

il mondo dello spettacolo, świat rozrywki

spettacolo (3)

widok, obraz.

spettacolo (4)

publiczność, widzowie.

spettacolo (5)

(*przym.*) widowiskowy, spektakularny, efektowny.

politica spettacolo, widowiskowa polityka

spettacolo aereo acrobatico

akrobatyczne pokazy lotnicze (*zob.* esibizione aerea).

spettacolo d'arte varia

(*teatr.*) variétés. [Quargnolo, 1980]

spettacolo di animali

pokaz zwierząt.

spettacolo di ballo

(*teatr.*) widowisko baletowe.

spettacolo di gala

(*teatr.*) przedstawienie galowe.

spettacolo di intrattenimento

przedstawienie rozrywkowe.

spettacolo di massa

(*teatr.*) przedstawienie masowe, dostępne dla szerokiej rzeszy widzów.

spettacolo di mimica

(*zob.* spettacolo di mimo).

spettacolo di mimo

(*teatr.*) pantomima.

spettacolo di spogliarello

striptiz.

spettacolo di varietà

(*teatr.*) rewia (*zob.* spettacolo d'arte varia).

spettacolo del pomeriggio

(*teatr.*) popołudniowy spektakl.

spettacolo marionettistico

(*teatr.*) przedstawienie kukiełkowe.

spettacolo multimediale

(*av.*) widowisko multimedialne.

spettacolo musicale

(*teatr.*) występ muzyczny, przedstawienie muzyczne.

spettacolo notturno

(*kin.*) seans nocny.

spettacolo personale

własny program.

spettacolo teatrale

(*teatr.*) przedstawienie teatralne.

spettacolosamente

widowiskowo, spektakularnie.

spettacolosamente

widowiskowy.

spettatore

(*teatr., tv*) widz. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1996, 1998, 2002]

spettatrice

(*zob.* spettatore).

spettro

widmo, mara, upiór.

spettro acustico

widmo akustyczne.

spettro di emissione

widmo emisyjne.

spettro elettromagnetico

widmo spektroskopowe.

spettro ottico

widmo optyczne.

spex (1) (*ang.*)

(*zob.* special 1).

spex (2) (*ang.*)

(*kin., tv*) film widowisko.

spezzato

(*zob.* spezzato teatrale).

spezzato teatrale

(*teatr.*) ruchome elementy scenografii.

spezzone (1)

(*kin.*) fragment, urywek filmu. [Frittella, 2005]

spezzone (2)

(*teatr.*) część trupy teatralnej.

spezzone (3)

część, fragment, urywek.

spherical aberration (ang.)

(zob. aberrazione sferica).

spia (1)

lampka kontrolna.

spia (2)

(zob. spina 2).

spia luminosa

światelko sygnalizacyjne.

spianato

(muz.) spianato, określenie wykonawcze: gładko, równo.

spiare dal sipario il pubblico

(teatr.) wyglądanie zza kurtyny na publiczność przed spektaklem przynosi pecha (zob. superstizioni teatrali).

spiccato

dosl. „urywając”, (muz.) spiccato, ostre staccato wykonywane w szybkim tempie. [Habela, 1980]

spider box (ang.)

skrzynka z wieloma elektrycznymi gniazdami (por. ragno). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

spider dolly (ang.)

(kin.) wózek pod kamerę, „pająk” (zob. ragno). [Bocian, Zabłocki, 2008]

spike (ang.)

wartość szczytowa impulsów. [Bocian, Zabłocki, 2008]

spill (ang.)

(kin.) „przecieki” światła, prześwity. [Bocian, Zabłocki, 2008]

spina (1)

wtyczka.

spina (2)

(teatr.) wzmacniacz o niewielkich rozmiarach, wykorzystywany najczęściej podczas prób.

spinare le luci

(teatr.) wyłączyć wtyczkę z gniazdka, wyłączyć światło.

spinetta

(zob. spinetto).

spinetto

(muz.) dosł. „mały kolec”, szpinet, włoski instrument strunowo-kławi-szowy.

spin-off (1) (ang.)

(tv) spin-off, dosł. „efekt uboczny”, wersja telewizyjna (np. filmu). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

spin-off (2) (ang.)

(tv) spin-off, program telewizyjny (np. serial), który opowiada historię drugoplanowego bohatera innego serialu.

spinoff (*ang.*)

(*zob.* spin-off 1, 2).

spinotto

(*zob.* spina 2)

spirito

duch, widmo, rodzaj „bezcieleśnej” postaci.

spirituals (*ang.*)

(*zob.* negro spirituals).

spirituoso

(*muz.*) spirituoso, określenie wykonawcze: z ożywieniem.

spit and dribble (*ang.*)

(*teatr.*) najtańsze miejsca na najwyższych balkonach. [Frittella, 2005]

splash box (*ang.*)

(*kin.*) ochrona przeciwdeszczowa na kamerę. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

splatter (*ang.*)

(*kin.*) podgatunek *gore*, rodzaj horroru filmowego, który charakteryzuje się brutalnością i scenami hiperbolizującymi wizualnie rozlew krwi. [Curti, La Selva, 2003; La Polla, 2000; Gadomska, 2021]

splatter movie (*ang.*)

(*zob.* splatter). [Gadomska, 2021]

splice (*ang.*)

(*zob.* giunta).

splicer (1) (*ang.*)

(*zob.* aiuto montatore).

splicer (2) (*ang.*)

sklejarka do filmów (*zob.* giunta-trice, incollatrice).

split discografico

(*muz.*) split, wydawnictwo muzyczne zawierające najczęściej nagrania dwóch wykonawców.

split focus (*ang.*)

(*zob.* fuoco selettivo).

split image (*ang.*)

(*zob.* dettaglio).

split picture (*ang.*)

(*zob.* dettaglio).

split screen (*ang.*)

(*zob.* schermo diviso). [Journot, 2007]

split stage (*ang.*)

(*zob.* sovrimpressioni).

spogliarello

(*zob.* spettacolo di spogliarello).

spogliatoio

(*teatr.*) garderoba. [Kosiński, 2006]

spoglio

(*kin.*) podział scenariusza na bloki dla jego lepszej i wydajniejszej realizacji. [Frittella, 2005]

spoiler (ang.)

spoiler, informacja lub artykuł zdradzający zakończenie filmu lub książki. [Frittella, 2005]

spompato

(*teatr.*) *dosl.* „wykończony, wyczerpany”, o aktorze niechłujnym, słabym, bez zaangażowania.

sponsor (ang.)

sponsor.

sponsorizzazione

sponsoring.

spoof (1) (ang.)

(*zob.* satira).

spoof (2) (ang.)

(*zob.* parodia).

spool (ang.)

(*zob.* bobina).

sporcare

(*zob.* bagnare).

sporcare la battuta

(*teatr.*) *dosl.* „ubrudzić/pobrudzić replikę/kwestię”, kiedy aktor niewyraźnie wymawia słowa. W polskiej

gwarze teatralnej używa się zwrotów: „kluchy w gębie”, „gumowa dykcja”, „zszargana dykcja” [Cegieła, 1992a]

sporco

(*tv*) zniekształcony sygnał wideo lub audio. [Frittella, 2005]

sports film (ang.)

(*kin.*) film o sporcie.

sportscaster (ang.)

(*tv*) prowadzący transmisję sportową, komentator. [Frittella, 2005]

spostamento

przemieszczenie.

spostamento dell'attenzione

(*kin.*) skierowanie uwagi widza na dany element kadru lub akcji.

spot (1) (ang.)

(*tv, rad.*) reklama (*zob.* pubblicità).

spot (2) (ang.)

(*rad., tv*) wejście, czas antenowy.

spot (3) (ang.)

reflektor, projektor.

spot junior (ang.)

reflektor o mocy 2000 W.

spot light (1) (ang.)

(*tv, dzien.*) reflektor, światło punktowe.

spot light (2) (ang.)

(*tv, dzien.*) naświetlenie np. jakiejś sprawy w programie telewizyjnym.
in the spotlight, znajdować się w centrum uwagi

spot pubblicitario

(*zob. pubblicità televisiva*).

spot senior (ang.)

reflektor o mocy 5000 W.

spotting (ang.)

(*zob. sopralluogo*).

spray antiriflesso

spray do matowania.

Sprechgesang (niem.)

(*muz., teatr:*) parlando, Sprechmelodie, śpiew mówiony, rodzaj melodeklamacji.

sprocket holes (ang.)

(*kin.*) perforacja, otwory w taśmie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

sprocket opera (ang.)

w żargonie magazynu „Variety”: festiwal filmowy. [Frittella, 2005]

sproloquante

(*teatr:*) o aktorze lub postaci, która zalewa publiczność potokiem słów.

sproloquiare

mówić rozwlekłe, głądzić.

sproloquio

rozwlekłe mówienie, głądzenie.

spudaiogeloion (gr.)

(*lit.*) technika literacka wypracowana w starożytności, polegająca na współlistnieniu w obrębie tego samego dzieła stylu podniosłego i komicznego (*por. poema eroicomico*).

spugna

gąbka.

spuntatura

(*kin., tv*) zakłócenie sygnałów elektronicznych obrazu. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

spunto (ang.)

podpowiedź suflera.

sputarsi sulla spalla

(*teatr.*) *dosł.* „pluć sobie na ramię”, gest wykonywany przez aktorów przed rozpoczęciem spektaklu (przede wszystkim w krajach Europy północnej).

sputarsi sull'orecchio

(*zob. sputarsi sulla spalla*).

spy story (ang.)

(*kin.*) film szpiegowski.

squadra

ekipa.

squadra costruttori

ekipa budowlana.

squadra esterna TV

(*kin.*) ekipa telewizyjna wyspecjalizowana w zdjęciach poza studiem.

squarcio (1)

(*przen.*) widok.

squarcio (2)

(*przen.*) fragment utworu literackiego lub muzycznego.

squash and stretch (ang.)

squash and stretch, *dosł.* „zgniatanie i rozciąganie”, jedna z podstawowych zasad animacji pokazująca ciężar i dynamikę ruchu poruszających się obiektów.

squeeze-and-tease (ang.)

(*tv*) zredukowanie obrazu telewizyjnego do jednej trzeciej podczas napisów końcowych, tak aby pokazać, co nastąpi zaraz po jego zakończeniu. [Frittella, 2005]

squeezed image (ang.)

(*kin.*) obraz ścieśniony.

squeezing (ang.)

(*zob.* anamorfismo).

squib (ang.)

(*teatr., kin.*) plastikowa torebka wypełniona sztuczną krwią, używana przez aktorów dla symulowania ran.

stabile

stały, działający ciągle (*zob.* compagnia stabile).

stabilimento cinematografico

(*ang.*)

(*zob.* teatro di posa, studio cinematografico). [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

stabilire

ustalić, ustanowić.

stabilità

stabilność, stateczność.

stabilizzatore

utrwalacz, stabilizator.

stabilizzatore giroscopico

stabilizator żyroskopowy. [Vezzoli, 1999]

stabilizzazione

stabilizacja.

staccato

dosł. „oderwany”, (*muz.*) staccato, rodzaj artykulacji dźwiękowej.

stacco (1)

(*przen.*) przerwa.

stacco (2)

(*kin.*) montaż prosty, przejście od jednego ujęcia do drugiego bez logicznego połączenia. [Journot, 2007]

staff (*ang.*)

(*zob.* troupe).

staffa (*ang.*)

(*teatr.*) wspornik, pręt metalowy podtrzymujący ruchome elementy scenografii.

stag film (*ang.*)

(*kin., tv*) kolokwialnie: film pornograficzny.

stage (1) (*ang.*)

(*zob.* palcoscenico).

stage (2) (*ang.*)

(*czas.*) wystawiać sztukę.

stage box (*ang.*)

(*zob.* barcaccia).

stage curtain (*ang.*)

(*teatr.*) kurtyna na scenie.

stage diving (*ang.*)

rzucanie się piosenkarza w tłum, który go unosi na rękach.

stage door (*ang.*)

(*teatr.*) drzwi na scenę dla aktorów.

stage door keeper (*ang.*)

(*zob.* hall keeper).

stage effect (*ang.*)

(*zob.* effetto scenico).

stage fever (*ang.*)

(*teatr.*) przeciwieństwo tremy, pragnienie grania na scenie (*por.* tremarella).

stage folk (*ang.*)

(*teatr.*) artyści sceniczni.

stage fright (*ang.*)

(*teatr.*) trema (*zob.* tremarella, paura del palcoscenico, *por.* stage fever). [Frittella, 2005]

stage hand (*ang.*)

(*zob.* servi di scena).

stage left (*ang.*)

(*teatr.*) część sceny na lewo od aktorów (a zatem po prawej stronie z punktu widzenia publiczności) (*por.* côté cour).

stage manager (*ang.*)

(*zob.* direttore di scena).

stage name (*ang.*)

pseudonim sceniczny.

stage right (*ang.*)

(*teatr.*) część sceny na prawo od aktorów (a zatem po lewej stronie z punktu widzenia publiczności) (*por.* côté jardin).

stage setting (*ang.*)

(*teatr.*) scenografia, dekoracja.

stage whisper (*ang.*)

(*zob.* a parte).

stageathome (*ang.*)

(*zob.* teatro digitale).

stagecraft (*ang.*)

(*zob.* scenotecnica).

stagestruck (*ang.*)

(*teatr.*) pasjonat teatru.

stageworthy (*ang.*)

(*teatr.*) wart wystawienia na scenie.

stagger-through (*ang.*)

pierwsza próba.

staging (*ang.*)

(*zob.* messa in scena).

stagione (1)

(*muz.*) *dosl.* „pora roku”, sezon koncertowy, operowy, dotyczy również gościnnych występów.

stagione (2)

(*tv*) sezon, zbiór odcinków serialu lub programu telewizyjnego.

stagione cinematografica

(*kin.*) sezon filmowy.

stagione teatrale

(*teatr.*) sezon teatralny. [Kosiński, 2006]

stagista

stażysta, stażystka.

stalk-and-slash movie (*ang.*)

(*kin.*) horror z okrutnymi scenami przemocy. [Frittella, 2005]

stalkerazzi (*ang.*)

określenie na nachalnych paparazzi w Kalifornii. [Frittella, 2005]

stalker film (*ang.*)

(*kin.*) z angielskiego „stalker”, naga-bywacz, prześladowca, natręt, podgatunek slasherów; film, w którym ofiara nękana jest przez swego prześladowcę. [Dika, 1990]

stalking (*ang.*)

(*teatr.*, *kin.*) nękanie i nachodzenie znanych osobistości ze świata kina i teatru, również dokonywane przez nachalnych paparazzi.

stalkumentary (*ang.*)

dokument pokazujący poszukiwania znanej osobistości. [Frittella, 2005]

Stallone di Yennenga

(*kin.*) afrykańska nagroda filmowa przyznawana corocznie w Ouagadougou, stolicy Burkina Faso, podczas Festiwalu Filmów Afrykańskich. [Frittella, 2005]

stalls (*ang.*)

(*zob.* platea).

stampa (1)

druk, drukowanie.

andare in stampa, pójść do druku
dare alla stampa, oddać do druku

stampa (2)

(*dzien.*) prasa, gazety.

stampa (3)

(*dzien.*) dziennikarze, prasa.

stampa (4)

odbitka, reprodukcja, rycina.

stampa A&B

(*kin.*) rodzaj techniki druku filmowego. [Frittella, 2005]

stampa a contatto

(*fot.*) kopiowanie stykowe.

stampa dei giornali

(*kin.*) druk filmowy materiału z konkretnego dnia zdjęciowego.

stampa locale

prasa lokalna.

stampa nazionale

prasa krajowa.

stampa periodica

prasa periodyczna.

stampa quotidiana

prasa codzienna.

stampa scandalistica

yellow journalism (*ang.*), „żółte dziennikarstwo”, pejoratywne określenie na dziennikarstwo opierające się na epatowaniu odbiorcy sensacyjnymi, często skandalicznymi, wiadomościami.

stampante

drukarka.

stampante a contatto

kopiarka stykowa, kopiarka kontaktowa.

stampante ottica

kopiarka optyczna.

stampare

drukować, kopiować.

stampare una seconda edizione

wznówić, wydać ponownie.

stampatore

drukarz.

stampatrice (1)

drukarz.

stampatrice (2)

(*kin.*) kopiarka filmowa.

stampatura

drukowanie, publikowanie.

stamperia

drukarnia.

stand (*ang.*)

statyw pod kamerę (*zob.* stativo). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stand camera (*ang.*)

(*kin.*) kamera statywowa.

stand in (*ang.*)

(*kin.*) statysta, epizodzysta, epizody (*zob.* controfigura per prova luci, comparsa). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stand light (*ang.*)

(*kin.*) statyw oświetleniowy.

standard

standard, model. [Journot, 2007]

standard set (*ang.*)

(*kin.*) standardowa scenografia, łątwa do zmontowania i niskobudżetowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

standard televisivi

(*tv*) systemy emisji sygnału telewizyjnego.

standard televisivo

(*tv*) standard telewizyjny.

standardized advertising (*ang.*)

kampania reklamowa o tej samej treści w każdym kraju.

stand-by (*ang.*)

tryb czuwania, pozycja w gotowości (*zob.* mettere l'apparecchio in stand-by).

stand-by painter (*ang.*)

(*teatr.*) dekorator pozostający w gotowości podczas przedstawienia.

standing (*ang.*)

przenośna plansza reklamowa.

standing ovation (*ang.*)

(*teatr.*) owacje na stojąco.

standing room only (*ang.*)

(*teatr., kin.*) tylko miejsca stojące.

standing set (*ang.*)

(*teatr., kin.*) stała dekoracja.

stand-up (*ang.*)

(*tv*) reportaż, w którym dziennikarz komentuje fakty na miejscu wydarzenia. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

stand-up comedian (*ang.*)

(*teatr.*) osoba wykonująca stand-up, artysta (komik) występujący solo (i „na stojąco”) przed publicznością, artysta stand-upowy.

stand-up comedy (*ang.*)

(*teatr.*) stand-up, solowy występ komika w postaci monologu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stand-up comic (*ang.*)

(*zob.* stand-up comedian).

stand-upper (*ang.*)

(*dzien., tv*) reportaż, podczas którego dziennikarz komentuje przed kamerą fakty na miejscu wydarzenia.

stanza

pomieszczenie, pokój.

stanze

(*teatr., lit.*) w poezji sekcja wiersza, zwrotka pieśni; w dramaturgii klasycznej: stance, czyli wypowiedź postaci dramatycznej w formie monologu zbudowanego ze strof o określonym rytmie i rymie. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

star (*ang.*)

(*zob.* stella).

star commercial (*ang.*)

(*kin., tv*) spot reklamowy z gwiazdą filmową. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

star del cinema

(*kin.*) gwiazda filmowa (*por.* divismo 1, 3).

star starter (*ang.*)

znana aktorka, która swoją twarzą promuje określony program telewizyjny i jest z nim utożsamiana. [Frittella, 2005]

star system (*ang.*)

(*zob.* divismo 1, 3). [Journot, 2007]

starcloth (*ang.*)

(*teatr.*) czarna zasłona z lampkami imitującymi gwiazdy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stardom (*ang.*)

gwiazdorstwo, gwiazdorski sposób bycia.

starfucker (*ang.*)

(*wulg.*) określenie osoby, która uprawia seks tylko z gwiazdami filmowymi.

starlet (*ang.*)

gwiazdka, aktoreczka.

starring (*ang.*)

(*tv, kin.*) określenie pojawiające się w napisach początkowych, które oznacza: w roli głównej: ...

starstruck (*ang.*)

zafascynowany gwiazdami filmowymi.

star-studded (*ang.*)

(*kin.*) z dużą liczbą gwiazd filmowych.

Start! (*ang.*)

(*zob.* Motore!).

stasimo

(*teatr.*) stasimon. Moment w antycznej tragedii greckiej, kiedy na scenę

wkracza chór, aby skomentować, zilustrować i zanalizować sytuację, która rozwija się na scenie. Stasimon pełnił funkcję przerwy pomiędzy jednym epizodem a drugim (*por.* *intervallo*). [Kudliński, 1978]

static (*ang.*)

szum w odbiorniku (*zob.* *interferenza*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

statico

statyczny.

station (*ang.*)

(*zob.* *stazione*).

station break (*ang.*)

(*rad.*, *tv*) krótka przerwa w audycji radiowej lub telewizyjnej. [Frittella, 2005]

Stationendrama (*niem.*)

(*teatr.*) dramat stacyjny (*zob.* *dramma a tappe*).

stativo (*ang.*)

statyw, stojak, trójnog.

stato d'animo

(*zob.* *paesaggio mentale*).

stato solido

(*kin.*) półprzewodnikowa np. kamera czy układ scalony. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

statua

posąg, statua.

statua vivente

artysta uliczny.

Stay tuned! (*ang.*)

(*tv*) Pozostańcie z nami, Nie zmieniajcie kanału. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stazione di telecomunicazione

(*zob.* *stazione trasmittente*)

stazione per telecomunicazione

(*zob.* *stazione trasmittente*).

stazione radio

(*rad.*) stacja radiowa.

stazione ripetitrice

(*zob.* *ripetitore radio*).

stazione televisiva

(*tv*) stacja telewizyjna.

stazione trasmittente

(*rad.*) nadajnik radiowy.

steadicam

(*kin.*) steadicam, system stabilizacji kamery. [Journot, 2007; Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

steady cam (*ang.*)

(*zob.* *steadicam*). [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

steak and potato shot (*ang.*)

(*kin.*) ostatnie ujęcie przed obiadem.
[Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

steampunk (*ang.*)

(*lit., kin.*) steampunk, odmiana fantastyki naukowej. [Frittella, 2005]

stella (1)

gwiazda, np. filmowa.

stella (2)

(*kin.*) podstawa statywu kamerowego. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzo-
li, 1999]

stella dello spettacolo

gwiazdor.

stellana

(*zob.* siciliana).

stelle del cinema

gwiazdy kina.

stelle del rock

(*muz.*) gwiazdy rocka.

stellina

(*kin.*) gwiazdka filmowa.

Stenterello

(*teatr.*) postać z komedii *dell'arte*, gadatliwy, lękliwy, impulsywny, sprzymierzeniec biednych i wykorzystywanych. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

stereo

(*zob.* stereofonia).

stereofonia

stereofonia, stereo. [Journot, 2007]

stereouno, stereodue,**stereonotte**

(*rad.*) programy stereofoniczne nadawane przez RAI, głównie skierowane do żeńskiej publiczności. [Ferretti, Broccoli, Scaramucci, 1997]

stereoscopia

fotografia stereoskopowa. [Journot, 2007]

stereotipo

(*teatr.*) stereotyp. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

sticks (*ang.*)

(*zob.* cavalletto).

sticky (*ang.*)

(*teatr.*) przymiotnik określający trudną do przygotowania i zagrania scenę lub partię.

sticomitia

(*teatr.*) stychomytia. W antycznym dramacie greckim żywy dialog dwóch postaci scenicznych, złożony z jednowersowych replik. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

stilb (*gr.*)

jednostka luminancji światła. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

stile (1)

(*lit.*) styl.

stile (2)

(*szt.*) styl. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]
stile gotico, styl gotycki

stile artistico

(*szt.*) styl w sztuce.

stile di lavoro

styl pracy.

stile recitativo

recytatyw (*zob.* *recitativo*).

stile titolo

styl nagłówka.

stilema

cecha stylistyczna.

stilismo

kult stylu.

stilista (1)

stylista/tka.

stilista (2)

projektant (kreator, kreatorka) mody.

stilistica

stylistyka.

stilisticamente

stylistycznie.

stilistico

stylistyczny.

stilizzazione

stylizacja. Zabieg artystyczny polegający na naśladowaniu lub wprowadzeniu elementów innego stylu niż ten charakterystyczny dla danej postaci. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

still (*ang.*)

(*kin.*) stopklatka. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

still life (*ang.*)

(*szt.*) martwa natura.

still man (*ang.*)

(*zob.* *fotografo di scena*).

still photographer (*ang.*)

(*zob.* *fotografo di scena*).

stilnovista

(*lit.*) przedstawiciel „nowego słodkiego stylu”, włoskiej szkoły poetyckiej z XIII i XIV wieku.

stilnovo

(*lit.*) „nowy słodki styl”, włoska szkoła poetycka z XIII i XIV wieku.

stima

oszacowanie, wycenienie.

stimolo

bodziec, impuls.

stimolo acromatico

bodziec achromatyczny.

stimolo cromatico

bodziec chromatyczny.

stinger (*ang.*)

(*kin.*) scena w filmie występująca po napisach końcowych. [Frittella, 2005]

stinguendo

(*muz.*) stinguendo, określenie wykonawcze: gasnąco.

stipend (*ang.*)

(*zob.* stipendio).

stipendio

gaża.

stock character (1) (*ang.*)

bohater, zły bohater.

stock character (2) (*ang.*)

(*zob.* maschera).

stock company (*ang.*)

spółka akcyjna (*zob.* compagnia stabile). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stock shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie z materiałów archiwalnych, zdjęcie z archiwum. [Bocian, Zabłocki, 2008; Journot, 2007]

stock theatre (*ang.*)

(*zob.* teatro stabile).

Stockholms filmfestival

(*szwed.*)

(*kin.*) Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Sztokholmie.

stonare

fałszować.

stonata (1)

(*muz.*) fałszowanie.

stonata (2)

(*muz.*) fałszywy dźwięk, fałszywa nuta.

stonato

fałszywy (o dźwięku), rozstrojony.

stooge (*ang.*)

(*zob.* spalla).

Stop! (*ang.*)

Stop!

stop down (*ang.*)

(*fot., kin.*) redukcja wartości przysłony obiektywu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stop frame (*ang.*)

(*kin.*) stopklatka (*zob.* fermo fotogramma). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stop-motion (*ang.*)

(*zob.* passo uno).

storia (1)

(*lit., teatr., kin.*) historia. Ciąg zdarzeń i epizodów, które składają się na przedstawianą historię, fabułę (*zob.* fabula).

storia (2)

opowieść, bajka, historia.

storia del cinema

(*kin.*) historia kina, historia filmu.

storia del teatro

(*teatr.*) historia teatru.

storia dello spettacolo

(*teatr.*) teatrologia. Nauka zajmująca się wszystkimi elementami sztuki teatru: dramaturgią, inscenizacją, scenografią, grą aktorską itd.

storicizzare

historyzować.

storicizzazione

(*teatr.*) historyzacja. Termin ukuty przez Bertolta Brechta na określenie postaci lub zdarzenia zamieniającego się w zależności od danego kontekstu społecznego i historycznego. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

storiella

opowiastka, anegdotka (*zob.* anedoto).

storiella divertente

(*zob.* barzelletta).

story (ang.)

(*zob.* soggetto).

story analyst (ang.)

(*kin., tv, rad.*) lektor. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

story blurb (ang.)

krótkie streszczenie fabuły.

story editor (ang.)

scenarzysta, redaktor naczelny.

story line (ang.)

linia narracji.

story liner (ang.)

(*kin.*) dialogista scripter, osoba pisząca dialogi do seriali (*zob.* dialoghista 1). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

story script (ang.)

(*zob.* sceneggiatura).

storyboard (ang.)

(*kin.*) scenorys, rysownik scenopisu obrazkowego. [Journot, 2007; Bocian, Zabłocki, 2008]

straight (ang.)

(*zob.* spalla).

straight cut (ang.)

(*kin.*) montaż twardy, polegający na gwałtownych i dynamicznych cięciach. [Amiel, 2006]

straight story (*ang.*)

(*lit., kin.*) narracja linearna.

straight theatre (*ang.*)

(*kin.*) teatr poważny/właściwy (spektakl dramatyczny bez muzyki i tańca). [Frittella, 2005]

straight to video (*ang.*)

(*kin.*) produkcja filmowa przeznaczona do dystrybucji na kasetach wideo.

straniamento

(*teatr.*) *dosl.* „odosobnienie, wyobcowanie”, dystancjalizacja. Proces dochodzenia do dystansu wobec rzeczywistości przedstawionej (*zob.* *effetto di straniamento*). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

straniare

(*zob.* *straniamento*).

straniero senza nome

(postać) bezimienny, współczesny odpowiednik błędnego rycerza.

straordinario

(*zob.* *prodigioso*).

strappalacrime

łzawy, wyciskający łzy, wzruszający. *film strappalacrime*, wyciskacz łez *romanzo strappalacrime*, roman-siðło

strappare

(*teatr.*) *dosl.* „przedrzeć”, sprawdzać bilety przy wejściu.

strappo

(*teatr.*) (od czasownika *strappare*: przedrzeć, rozerwać), przedarcie, sprawdzenie biletów przy wejściu do teatru.

strappo in falsetto

wysokie tony dochodzące do pisków.

strapuntino

(*teatr.*) przystawka, siedzenie zapasowe.

strategia

(*teatr.*) strategia. Określony dobór środków stylistycznych, technik i narzędzi przez autora lub reżysera mający na celu stymulowanie i wpływanie na określony odbiór sztuki przez widza. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

strategia del testo

(*lit.*) strategia tekstu. Strategia ukryta w tekście dramatycznym, która narzuca czytelnikowi konkretny sposób interpretacji tekstu.

strategia dell'autore

(*teatr.*) strategia autora. Zamierzone działania autora – dramaturga, które mają na celu wywołać określony efekt na widzu. Strategię autora można odczytać w sposobie konstrukcji dzieła dramatycznego.

strategia della ricezione

(*teatr.*) strategia odbioru. Odbiór czy też recepcja dzieła dramatycznego bezpośrednio decyduje o jego sukcesie. Strategia odbioru zakłada to, w jaki sposób dzieło będzie oddziaływać na czytelnika czy widza.

strategia della sceneggiatura

(*teatr.*) strategia inscenizacji. Odnosi się bezpośrednio do sposobu interpretacji scenicznej dzieła dramatycznego przez reżysera teatralnego i jest końcowym etapem prac nad spektaklem.

strato anti-alo

(*kin.*) przeciwodblaskowość, zastawa osłony do światła. [Bocian, Zabłocki, 2008]

strays (ang.)

(*rad.*) zakłócenia w odbiorze (*zob.* rumore parassita).

streaking (ang.)

(*tv*) smużenie (*zob.* effetto scia).

streamies (ang.)

(*rad.*) osoby słuchające radia w Internecie. [Frittella, 2005]

streaming (ang.)

streaming.

stretch out (ang.)

wydłużać pauzy między wypowiedziami aktorów. [Frittella, 2005]

stretching (ang.)

(*tv*) zwolnienie rytmu programu na żywo, przeciągnięcie tematu, żeby uniknąć dziur w czasie antenowym, rozciągnięcie czasu programu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stretta

(*zob.* stretto).

stretta finale

(*kin.*) ostateczne cięcie, ostateczna wersja montażowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stretto

(*muz.*) *dosl.* „wąski, ciasny”, stretto, sposób przeprowadzania tematu w utworach polifonicznych. [Habla, 1980]

strike (ang.)

(*teatr., kin.*) rozbierać dekorację. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

strimpellare la chitarra

brzdąkać na gitarze.

stringendo

dosl. „ściskając”, (*muz.*) stringendo, nagle przyspieszenie tempa.

stringer (ang.)

(*dzien.*) reporter opisujący fakty na miejscu wydarzenia, dziennikarz niezależny (*zob.* stand-upper). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stringere (1)

(*kin.*) zrobić najazd kamery na filmowany obiekt. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stringere (2)

(*kin.*) przyspieszyć zdjęcia lub dubbing.

stringere (3)

(*kin.*) poprawić rytm dubbingu poprzez wyeliminowanie niepotrzebnych kwestii.

stringere (4)

(*teatr., kin.*) komenda dla aktora, żeby przyspieszyć grę i deklamację roli. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

strione

(*zob.* istrione).

strionesco

(*zob.* istrionesco).

striptease

striptiz.

strip cartoon (ang.)

komiks.

strip film (ang.)

diapozytyw.

strip board (ang.)

(*kin.*) kalendarzowy plan zdjęć.

strip-tease radiofonico

(*rad.*) „stip-tease radiofoniczny”, program radiowy Radio Luna.

strip-title (ang.)

(*zob.* didascalia).

striscia (1)

historyjka obrazkowa, komiks.

striscia (2)

taśma.

striscia (3)

(*zob.* programma a striscia).

striscia (4)

(*muz.*) kapela (*zob.* orchestrina, gruppo rock).

striscia di gamma

(*zob.* gamma).

strisce (1)

(*tv*) pasma, paski.

strisce (2)

(*tv*) krótkie przerywniki poświęcone jakiemuś wydarzeniu historycznemu lub opinii eksperta na dany temat, np. w trakcie głównych wiadomości (*zob.* programma a striscia). [Solari-no, 2010]

striscione

transparent, baner.

strizza

(*zob.* tremarella).

strobe (*ang.*)

(*zob.* stroboscopia, luce).

strobing (*ang.*)

efekt stroboskopowy.

stroboscopia

stroboscopia. [Journot, 2007]

stroboscopio

stroboskop.

strobosfera

(*zob.* sfera specchiata).

strofe

(*teatr., staroż.*) w greckim teatrze antycznym śpiew chóru wokół ołtarza Dionizosa. [Frittella, 2005]

strofeion (*gr.*)

(*teatr., staroż.*) w greckim teatrze antycznym maszyna używana do przedstawienia apoteozy bohatera.

strolling player (*ang.*)

aktor wędrowny.

strombettare

źle grać na trąbie/trąbce.

stroncare

(*przen.*) zjechać, miażdżąc skrytykować.

stroncare uno spettacolo, skrytykować przedstawienie

stroncatura

negatywna krytyka spektaklu, filmu.

strumentalista

(*muz.*) instrumentalista.

strumentazione

(*muz.*) instrumentacja, układ utworu muzycznego na zespół instrumentalny.

strumenti a corda

(*muz.*) instrumenty strunowe.

strumenti a corde

(*muz.*) instrumenty strunowe.

strumenti a fiato

(*muz.*) instrumenty dęte.

strumenti a percussione

(*muz.*) instrumenty perkusyjne.

strumenti a tastiera

(*muz.*) instrumenty klawiszowe.

strumenti ad arco

(*muz.*) chordofony smyczkowe.

strumenti aerofoni

(*muz.*) aerofony.

strumenti elettrici o elettronici

(*muz.*) instrumenty elektroniczne.

strumento (1)

(muz.) instrument.

strumento (2)

narzędzie, przyrząd.

strumento concertante

(muz.) instrument wiodący, solowy.

strumento musicale elettronico

(muz.) elektrofon elektroniczny, elektroniczny instrument muzyczny.

struttura drammatica

(teatr.) struktura dramatyczna dzieła. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

strutturalismo

strukturalizm. [Journot, 2007]

stub (ang.)

część biletu wstępu, która zostaje dla jego posiadacza. [Frittella, 2005]

studi culturali

kulturoznawstwo.

studi di Cinecittà

(zob. Cinecittà). [Fofi, Morandini, Volpi, 1988; Faldini, Fofi, 1979]

studi teatrali

(teatr.) badania teatralne. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

studio (1)

(muz.) etiuda. Krótki utwór muzyczny na instrument solo, przeznaczony

głównie dla celów ćwiczeniowych i technicznych (zob. étude).

studio (2) (ang.)

(zob. teatro di posa). [Journot, 2007]

studio cinematografico

(kin.) studio filmowe.

studio del segno

semiologia. Nauka o znakach; zapoczątkowana przez Ferdynanda de Saussure'a, który wyodrębnił dwie składowe znaku: „znaczący” i „znaczone” (zob. semilogia, semiotica).

studio della mente

psychoanaliza (zob. psicoanalisi).

studio di produzione**cinematografica**

(kin.) studio filmowe.

studio di registrazione

studio nagraniowe (zob. sala di registrazione).

studio film (ang.)

(zob. studio picture).

studio fonografico

studio nagraniowe.

studio mobile di registrazione

(tv, kin.) wóz dźwiękowy. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

studio picture (*ang.*)

(*kin.*) film atelierowy

studio print (*ang.*)

(*zob.* copia lavorazionee).

studio radiofonico

(*rad.*) studio radiowe.

studio televisivo

(*tv*) studio telewizyjne.

stunt (1) (*ang.*)

wyczyn kaskaderski. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

stunt (2) (*ang.*)

sensacja, wspaniały pomysł.

stunt adjustment (*ang.*)

(*kin.*) dodatek za udział w niebezpiecznych scenach. [Frittella, 2005]

stunt car (*ang.*)

(*kin.*) samochód wykorzystywany do niebezpiecznych scen. [Frittella, 2005]

stunt coordinator (*ang.*)

(*kin.*) główny kaskader, trener kaskaderów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

stunt man (*ang.*)

(*zob.* controfigura scene pericolose). [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

stunt master (*ang.*)

(*kin.*) mistrz wyczynów kaskaderskich. [Frittella, 2005]

stunt performing (*ang.*)

kaskaderstwo.

stunt person (*ang.*)

(*zob.* controfigura scene pericolose).

stunt woman (*ang.*)

(*zob.* controfigura scene pericolose).

stuntman (*ang.*)

kaskader (*zob.* caccatore). [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

Stuntmen's Association (*ang.*)

związek kaskaderów w USA.

stupefacente

(*zob.* prodigioso).

Sturm und Drang (*niem.*)

(*lit.*) „okres burzy i naporu”, nazwa okresu w literaturze niemieckiej przypadającego umownie na lata 1767–1785, będącego protestem literackim przeciwko rozbiciu państwa niemieckiego na państewka feudalne, przeciwko uciskowi mieszczań i chłopów oraz przeciw upadkowi gospodarczemu i kulturalnemu. Artyści (np. Johann Wolfgang von Goethe, Fryderyk Schiller) zakładali intuicję i uczucie nad rozum, a w swych utworach odwoływali się do źródeł narodowych i ludowych.

stylist (*ang.*)(*zob.* costumista).**su!**(*teatr.*) dosł. „w górę”, polecenie podniesienia kurtyny.**su di reni**(*teatr.*) grać z energią, w żargonie teatralnym „grać bebechami”. [Cegiela, 1992a]**Sua Emittenza**

przewisko nadane Silvio Berlusconiemu, właścicielowi mediów Mediaset.

subception (*ang.*)(*zob.* persuasione subliminale).**subcultura**

subkultura.

subito(*muz.*) subito, raptowna zmiana tempa.**subjective camera** (*ang.*)(*zob.* soggettiva).**subjective shot** (*ang.*)(*zob.* soggettiva).**subliminale**

podprogowy, działający na podświadomość.

subplot (*ang.*)

wątek poboczny.

subrettina(*teatr.*) wokal wspierający.**subscription TV** (*ang.*)(*tv*) telewizja płatna.**subtitle** (*ang.*)(*zob.* sottotitolo).**subwoofer** (*ang.*)

subwoofer, głośnik niskotonowy. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

succès d'estime (*fr.*)(*teatr., kin.*) spektakl lub film, który otrzymał bardzo dobre recenzje i został uznany przez krytyków, ale nie odniósł sukcesu kasowego.**successo (1)**

sukces.

riportare successo, odnieść sukces
essere un successo al box-office, odnieść sukces kasowy**successo (2)**hit (*zob.* hit).*l'ultimo successo del gruppo*, ostatni hit zespołu
canzone di successo, hit, szlagier**successo (3)**

wydarzenie, zdarzenie.

successo al botteghino

(*kin.*) sukces kasowy.

successo clamoroso

głośny, sensacyjny sukces.

successo di botteghino

(*kin.*) sukces kasowy.

successone

sukces kasowy.

suddivisione

(*zob.* ritaglio).

sudser (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”:
opera mydlana.

suggerimento (1)

(*teatr.*) wypowiedź sceniczna.

suggerimento (2)

sugestia, wskazówka.

suggerire

podpowiadać.

suggerire di petto, kiedy sufler podpowiada życzliwemu aktorowi
suggerire di testa, oznacza, że sufler jest obrażony na aktora, zamiast podpowiadać mu tekst, np. zaczyna kaszleć

suggeritore

(*teatr.*) sufler. [Camilleri, 2001; Pavis, 1996, 1998, 2002]

andare a suggeritore, o aktorze: zdać się na suflera i grać bez nauczania się roli na pamięć

imbeccata o spunto, sufler podaje jedynie pierwsze słowa kwestii aktora
dare lo spunto a tempo, sufler podpowiada słowo lub całe zdanie, zanim aktor skończy swoją kwestię
pescare, aktor zbliża się do budki suflera, by lepiej usłyszeć jego wypowiedź

suggeritore elettronico

(*zob.* teleprompter).

suggestivamente

sugestywnie, czarująco.

suite (*fr.*)

(*muz.*) suita.

sul, sulla

(*muz.*) na.

sulle punte (1)

na czubkach, na palcach, na końcówkach.

sulle punte (2)

(*teatr.*) o aktorze, grać z dystansem, obojętnie.

summer stock (*ang.*)

(*teatr.*) trupa teatralna wystawiająca spektakle na prowincji w miesiącach letnich.

Sundance Film Festival (*ang.*)

(*kin.*) największy coroczny festiwal filmów niezależnych w USA, odbywający się w Park City, w stanie Utah od 1978 roku. Nazwa festiwalu pochodzi od postaci granej przez Redforda w *Butch Cassidy and the Sundance Kid*. [Frittella, 2005]

sunlight (*ang.*)

światło słoneczne. [Journot, 2007]

sunset shot (*ang.*)

(*zob.* a cavallo).

sunshade (*ang.*)

(*zob.* paraluce).

sunto

streszczenie, zreasumowanie.

suonare (1)

(*muz.*) grać, zagrać.

suonare a orecchio uno strumento, grać na instrumencie ze słuchu
imparare a suonare uno strumento, uczyć się grać na instrumencie

suonare (2)

brzmieć.

suonata

(*zob.* sonata).

suono (1)

dźwięk.

suono (2)

brzmienie.

suono (3)

głoska.

suono (4)

(*przen.*) sława, rozgłos.

suono acuto

ostrzy dźwięk.

suono alto

(*muz.*) wysoki dźwięk.

suono d'ambiente

dźwięk otoczenia.

suono digitale

(*zob.* audio digitale).

suono diretto

dźwięk na żywo.

suono grave

(*muz.*) dźwięk niski.

suono ottico

dźwięk optyczny.

suono solo

(*kin.*) nagranie „na płasko”, bez obrazu; ścieżka dźwięku towarzyszącego. [Bocian, Zabłocki, 2008]

super (*ang.*)

(*zob.* comparsa).

super grip (*ang.*)

(*kin.*) uchwyt do kamery zainstalowanej w samochodzie. [Frittella, 2005]

Super Panavision (*ang.*)

Super Panavision, proces umożliwiający osiągnięcie szerokiego obrazu.

supereroe

(postać) superbohater.

supereroe con superproblemi

(postać) superbohater z problemami.

supereterodina

(*rad.*) superheterodyna, radioodbiornik wykorzystujący przemianę częstotliwości.

superficie assorbente

przestrzeń wchłaniająca (np. dźwięki, źródło światła). [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

superficie diffondente

przestrzeń rozpraszająca. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

superimpose (*ang.*)

(*zob.* sovrimpressione).

supermarionation (*ang.*)

(*tv*) serial kukiełkowy.

supermarionetta

(*teatr.*) nadmarioneta. Określenie wprowadzone do teatru przez Gor-

dona Craiga, reformatora teatru. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

supernatural thriller (*ang.*)

(*kin.*) thriller fantastyczny.

supernumerary (*ang.*)

(*zob.* comparsa).

super8

(*kin.*) taśma filmowa 8 mm. [Journot, 2007]

superscope (*ang.*)

(*kin.*) superscope, szerokoekranowy format. [Dąbal, Andrejew, 2008; Frittella, 2005]

super16

(*kin.*) taśma filmowa 16 mm. [Journot, 2007]

superstation (*ang.*)

(*tv*) nadawca ogólnokrajowej telewizji kablowej.

supervising set builder (*ang.*)

(*zob.* caposquadra costruttori)

superamento del budget

przekroczenie budżetu.

superstizioni teatrali

(*teatr.*) przesady teatralne. Teatr jest miejscem, w którym ważną rolę odgrywają przesady. Trumna na scenie zapowiada poważne kłopoty,

podobnie jak krzyż i pawie pióra. Nie powinno się gwizdać na scenie, a gdy urwie się guzik, nie należy go przyszywać na aktorze, bowiem może dojść do „z(a)szycia jego pamięci”. [Kaczmarek, 2021]

supervisione (1)

nadzorowanie, kierowanie.

supervisione (2)

(*kin.*, *teatr.*) kierownictwo produkcji.

supervisione di un film

(*kin.*) kierownictwo produkcji filmu.

supervisore

(*teatr.*, *kin.*) kierownik produkcji filmu lub przedstawienia.

supervisore alla sceneggiatura

(*kin.*) nadzorca ciągłości zdjęć lub montażu; asystent reżysera aktualizujący scenariusz. [Bocian, Zabłocki, 2008]

supervisore degli effetti speciali

(*kin.*) nadzorujący efekty specjalne. [Bocian, Zabłocki, 2008]

supervisore della post produzione

(*kin.*) pełnomocnik producenta nadzorujący montaż i udźwiękowienie. [Bocian, Zabłocki, 2008]

supina

(*kin.*) perspektywa żabia.

supplementare

dodatkowy, uzupełniający.

supplemento

(*dzien.*) dodatek.

supply reel (*ang.*)

(*kin.*) rolka podająca.

supporting actor/actress (*ang.*)

(*zob.* attori di secondo piano).

supporting cast (*ang.*)

(*zob.* attori di secondo piano).

supporting role (*ang.*)

(*teatr.*, *kin.*) rola drugoplanowa.

supporto (1)

podpora, podparcie.

supporto (2)

baza, podstawa. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

supporto (3)

standardowe oświetlenie. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

supporto all'acetato

(*kin.*) podłoże niepalne.

supporto antistatico

podkład antystatyczny.

supporto della pellicola

(*kin.*) baza filmowa, zaplecze filmowe.

suprematismo

(*szt.*) suprematyzm, kierunek w sztuce abstrakcyjnej, której pomysłodawcą był rosyjski malarz pochodzenia polskiego, Kazimierz Malewicz. [Kubalska-Sulkiewicz, 2003]

surfing (*ang.*)

(*tv*) zmienianie kanałów w poszukiwaniu czegoś interesującego przy pomocy pilota.

surround (*ang.*)

otaczający dźwięk.

surrealismo

(*lit., kin., szt.*) surrealizm, nadrealizm.

surrealista

surrealista, surrealistka

surrealisticamente

surrealistycznie.

surrealistico

surrealistyczny.

surriscaldato

przegrzany.

surtitle (*ang.*)

(*zob.* soprattitolo 3, sopratitolì).

survival movie (*ang.*)

(*kin.*) film, w którym bohater próbuje przeżyć i przetrwać w trudnych warunkach i okolicznościach.

survoltore

zespół wzmacniacza z głośnikami. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

susafono

(*muz.*) suzafon, niskobrzmiący instrument dęty.

suspense (1) (*ang.*)

(*kin.*) zawieszenie akcji dla zwiększenia napięcia i grozy w filmie (*zob.* suspense 2).

suspense (2) (*fr., ang.*)

(*teatr., kin.*) suspensja, suspens, napięcie, przepełnione strachem i niepokojem oczekiwanie na rozwój wydarzeń zagrażających bohaterowi; jest to moment, w którym widz wstrzymuje oddech. [Damm, Kaczorowski, 2000; Pavis, 1996, 1998, 2002; Journot, 2007]

suspense drama (*ang.*)

(*kin.*) dramat sensacyjny.

suspenser (*ang.*)

(*kin.*) film trzymający w napięciu.

sussidi audiovisivi

(*av.*) pomoce audiowizualne.

sussurro

szept sceniczny.

sustaining program (*ang.*)

(*tv, rad.*) program finansowany przez stację radiową/telewizyjną. [Frittella, 2005]

svago

rozrywka.

svanimento

znikanie, słabnięcie.

svanimento di un'immagine, znikanie obrazu

sviluppare (1)

poszerzać, rozwinąć.

sviluppare (2)

(*fot.*) wywoływać.

sviluppatore

(*fot.*) wywoływacz.

sviluppatrice

(*fot.*) maszyna do wywoływania filmów.

sviluppo (1)

rozwój, rozwijanie się.

sviluppo (2)

rozwiniecie.

sviluppo (3)

(*muz.*) rozwiniecie utworu.

sviluppo (4)

(*fot., kin.*) wywołanie filmu.

sviluppo della pellicola

(*fot.*) wywołanie filmu.

sviolinarsi

o aktorze: podlizywać się publiczności.

svitare

odśrubować, odkręcić.

svolgersi

dziać się, toczyć się, mieć miejsce.

svolta

zwrot akcji, punkt zwrotny. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

swag (ang.)

(*teatr.*) draperia, tkanina ozdobna.

swallow effect (ang.)

(*zob.* scialorrea).

swashbuckler (ang.)

(*zob.* cappa e spada).

sweatbox (ang.)

(*kin.*) w żargonie wytwórni Disney: krytyczne komentarze reżysera. [Frittella, 2005]

sweep link (ang.)

(*rad.*) dzingiel radiowy, przerywnik muzyczny.

sweeping pan (ang.)

(*zob.* panoramica a schiaffo).

sweetening (ang.)

(*kin., tv*) nagrany śmiech publiczności.

swing (ang.)

(*muz.*) dosł. „huścić się”, swing, styl jazzowy z lat 30. XX wieku.

swing italiano

włoska odmiana swingu.

swish pan (*ang.*)

(*zob.* panoramica a schiaffo).

switch (*ang.*)

przełącznik.

switcher (*ang.*)

(*tv*) mikser foniczny lub wizyjny.

sword and sandals (*ang.*)

(*zob.* peplum).

sword and sorcery (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmu przygodowego, którego akcja odgrywa się w czasach antycznych i jest zdominowana magią.

swordplay (*ang.*)

(*zob.* cappa e spada).

Sydney Film Festival (*ang.*)

(*kin.*) festiwal filmowy odbywający się w Sydney, w Australii.

synchronism (*ang.*)

(*zob.* sincronismo).

syndication (*ang.*)

(*rad., tv*) zrzeszenie/konsorcjum lokalnych rozgłośni telewizyjnych lub radiowych.

synopsis (*ang.*)

(*zob.* sinossi).

synth

(*zob.* sintetizzatore).

synthespian (*ang.*)

(*kin.*) przymiotnik określający aktora wirtualnego, stworzonego przez komputer.

T

Tabarin (*fr.*)

(*teatr.*) XVIII-wieczny komik francuski, którego przydomek pochodził od noszonego przez niego obszernej płaszcza (tabar). Dzisiaj słowo to oznacza salę, w której można zjeść i zobaczyć występy artystyczne.

tabella dei colori

barwna tablica.

tabella dei grigi

szara tablica.

tableau (*fr.*)

(*teatr.*) obraz. Pod koniec XIX wieku wielu pisarzy ucieka się do podziału sztuki na obrazy, a nie na akty i sceny.

tableau vivant (*fr.*)

(*zob.* quadro vivente).

tableaux (*fr.*)(*zob.* tableau).**tabmag** (*ang.*)(*tv*) magazyn telewizyjny inspirujący się czasopismami ilustrowanymi. [Frittella, 2005]**tabs** (*ang.*)(*teatr.*) kurtyna składająca się z dwóch kotar rozsuwanych na boki i schodzących się pośrodku sceny.**tachimetro**tachometr, obrotomierz (*zob.* misuratore di velocità).**tachisme** (*fr.*)(*szt.*) taszym.**tachista**

taszystwa/tka.

tachistoscopiotachistoskop (*ang.* tachistoscope), przyrząd używany do pokazywania obrazów i innych elementów wizualnych w określonym czasie, stosowany w badaniach psychologicznych oraz marketingu i reklamie.**tag** (1) (*ang.*)(*kin.*) scena końcowa filmu.**tag** (2) (*ang.*)(*tv*) scena końcowa serialu telewizyjnego (dodatkowa i zabawna). [Frittella, 2005]**tagli** (1)(*teatr.*) boczne światła sceny, reflektory oświetlające aktorów z boku.**tagli** (2)(*zob.* scarti). [Journot, 2007]**tagli censori**(*kin.*) cięcia cenzury.**tagliafuoco**(*zob.* spartifuoco).**tagliare** (1)

ciąć, ucinąć.

tagliare (2)

skrócić, obciąć.

tagliare un film, skrócić film**tagliato**

wycięty, skrócony.

edizione tagliata, wydanie skrócone
le scene tagliate dal film, sceny wycięte z filmu**tagline** (*ang.*)(*kin.*) slogan reklamujący film (*por.* headline).**taglio** (1)(*teatr., kin.*) cięcie, obcięcie, skrócenie, cięcia, wycięcie części tekstu sztuki teatralnej, sceny wycięte z filmu.*edizione tagliata*, edycja skrócona
le scene tagliate del film, sceny wycięte z filmu

taglio (2)

(*przen.*) ton, charakter.

taglio (3)

(*dzien.*) czołówka.

taglio (4)

(*kin.*) montaż. [Arijon, 2002, 2008]

taglio (5)

światło umieszczone z boku kamery dla oświetlenia twarzy bohatera i dla nadania jej wyglądu naturalnego, główne oświetlenie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

taglio del negativo

(*kin.*) cięcie i montaż negatywu. [Amiel, 2006]

taglio in asse

(*kin.*) jump cut, cięcie montażowe, cięcie skokowe. [Arijon, 2002, 2008]

taglio netto

(*kin.*) płynne przejście od jednego ujęcia do drugiego. [Journot, 2002, 2007]

tail (ang.)

(*zob.* coda).

tail credits (ang.)

(*zob.* titoli di coda).

takarazuka (jap.)

(*teatr.*) japoński teatr wystawiający sztuki z kobietami odgrywającymi

wszystkie role (alternatywa dla teatru kabuki). [Frittella, 2005]

take (1) (ang.)

(*zob.* ripresa).

take (2) (ang.)

(*zob.* inquadatura).

take it to the top (ang.)

(*kin.*) powtórzenie ujęcia.

take off (ang.)

(*teatr., czas.*) zakończyć przedstawienie.

tale e quale

(*rad.*) w dziennikarstwie radiowym program nagrany bez wprowadzenia przeczytanego przez prowadzącego.

talent (1) (ang.)

(*kin.*) aktor, wykonawca, odtwórca. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

talent (2) (ang.)

(*rad.*) prezenter radiowy. [Bocian, Zabłocki, 2008]

talent agent (ang.)

(*zob.* agente).

talent scout (ang.)

łowca talentów.

talent show (*ang.*)

(*tv*) typ programu rozrywkowego, w którym z występują osoby nie-związane zawodowo z telewizją.

talento (1)

talent, zdolności.

attore di talento, uzdolniony aktor

talento (2)

osoba uzdolniona.

talento (3)

pragnienie, chęć.

talentosso

uzdolniony.

talk back (*ang.*)

(*tv*) *dosł.* „pyskować, odszczekiwać”, głosowe odczytywanie informacji z ekranu telewizora.

talk program (*ang.*)

(*tv*) program „gadających głów”.

talk show (*ang.*)

(*tv*) talk show, program polegający na rozmowie z gośćmi i widownią w studiu.

talkback (*ang.*)

system komunikacji pomiędzy reżyserką a studiem.

talkie (*ang.*)

(*kin.*) film dźwiękowy (*zob.* film sonoro).

talk-in (*ang.*)

(*tv*) program, w którym bierze udział publiczność.

talking hairdo (*ang.*)

(*tv*) dziennikarz telewizyjny, dla którego wygląd i fryzura są ważniejsze niż dobry temat.

talking head (*ang.*)

(*zob.* mezzobusto).

tally (*ang.*)

(*kin.*) lampka do telekamery, która zapala się w momencie włączenia kamery i tym samym ostrzega osoby na planie o tym, że nagrywanie zostało rozpoczęte.

tamburare

grać na bębnie.

tamburato (1)

laminowany, fornirowany.

tamburato (2)

(*teatr.*) rama, obudowa, szkielet, który wypełniany jest drewnianymi sklejkami.

tambureggiare

bić w bęben.

tamburellista

(*pot.*) bębniarz.

tamburello

(*zob.* tamburino 1)

tamburino (1)

(muz.) bębenek baskijski, tamburyn.

tamburino (2)

(teatr., kin.) wykaz teatrów i granych w nich sztuk w prasie codziennej, repertuar kin i teatrów.

tamburino (3)

dobosz.

tamburo (1)

(muz.) mały bęben.

tamburo (2)

(dzien.) ogłoszenie o warunkach prenumeraty.

tamburo magico

(zob. zootropio).

tamburo militare

(muz.) werbel.

tanghedia (hiszp.)

(teatr.) spektakl typowy dla Argentyny, będący mieszkanką tanga, tragedii i komedii.

tango (hiszp.)

(muz.) tango, taniec towarzyski pochodzenia argentyńskiego.

„Tanta Merda”

(teatr.) dosł. „Dużo gówna”, wyrażenie pochodzące z XVII wieku, kiedy publiczność udawała się do teatru ka-

rocami. Przed budynkiem oczekiwały konie, które pozostawiały po sobie ekskrementy. Ilość odchodów świadczyła więc o liczebności publiki.

tanto

(muz.) tak bardzo.

non tanto, nie za bardzo

allegro ma non tanto, wesoło, ale nie za bardzo

tap dance

(zob. tip-tap).

tape (ang.)

(zob. nastro magnetico).

tape speed (ang.)

szybkość taśmy.

Tapiro d'oro

(tv) nagroda przyznawana przez program *Striscia la notizia*.

tappeto musicale

(muz., kin., tv) tło muzyczne, podkład muzyczny filmu lub programu telewizyjnego.

tappo

(zob. tappo dell'obiettivo).

tappo dell'obiettivo

(fot.) pokrywa obiektywu.

tarantella (1)

(muz.) tarantella, włoski taniec ludowy.

tarantella (2)

(muz.) tytuł wielu utworów instrumentalnych z XIX wieku (Fryderyk Chopin, Ferenc Liszt, Henryk Wieniawski).

tarda serata

(zob. seconda serata).

tardando

(zob. tardamente).

tardamente

(muz.) tardamente, określenie agogiczno-wykonawcze: zwalniając.

target (ang.)

(zob. target population).

target generalista

(rad.) nadawca, który zwraca się do szerokiego grona odbiorców.

target population (ang.)

docelowa grupa odbiorców.

tariffa

cennik.

tariffa giornaliera

norma dzienna.

tariffa ridotta

taryfa ulgowa.

tarlatana

(teatr.) materiał dziurkowany, używany w teatrze dla uzyskania efektu transparentności.

Tartaglia

(teatr.) postać z komedii *dell'arte*, wpół ślepy, bredzący. [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013]

tartina

(dzien.) (zob. panino). Wersja uproszczona „panino”, polegająca na przedstawieniu opinii niepochebnej o rządzie, a po niej opinii pozytywnej.

Tartufo

(lit.) Świętoszek.

Tarzan

Tarzan, potężny mężczyzna wychowany przez małpy, wykazujący się ponadprzeciętną siłą fizyczną.

tastatura (rum.)

(zob. tastiera 2).

tastiera (1)

(muz.) klawisze, gryf w instrumentach smyczkowych.

tastiera (2)

klawiatura komputera.

tastiera (3)

(muz.) syntetyzator.

tastiera digitale

klawiatura numeryczna.

tastierista

(muz.) klawiszowiec.

tasto (1)

(*zob.* chiave).

tasto (2)

klawisz komputera.

tasto (3)

dotyk, dotykanie.

tat (*ang.*)

(*teatr.*) w żargonie teatralnym: użyteczny mały kawałek materiału lub drewna. [Frittella, 2005]

taumatropio

(*fol.*) taumatrop, jedna z pierwszych zabawek optycznych, których rozwój przyczynił się do powstania współczesnego filmu.

tautismo

termin powstały z połączenia dwóch słów: *tautologia* i *autismo*. Oznacza on zamieszanie powstałe pomiędzy wydarzeniem a jego przedstawieniem w mediach.

TAV

(*zob.* traduzione audiovisiva).

tavola (1)

tablica, plansza, ilustracja.

tavola (2)

(*szt.*) deska, tablica, malowidło tablicowe.

tavola di profondità di campo

(*zob.* profondità di campo).

tavola rotonda

(*tv*) debata polityczna przy okrągłym stole.

tavoletta

(*muz.*) grzechotka.

tavoletta grafica

tablet.

tavolo da montaggio

(*zob.* tavolo di montaggio).

tavolo di missaggio/mixaggio

stół mikserski.

tavolo di montaggio

(*kin.*) stół montażowy. [Journot, 2007]

tavoloni

(*teatr.*) elementy, z których składa się praktykabel.

Ta'zieh (*pers.*)

teatr żalu, teatr pasji w perskiej kulturze, inspirowany przez tragiczną śmierć Husseina. [Frittella, 2005]

Ta'ziye (*pers.*)

(*zob.* Ta'zieh).

Ta'ziyeh (*pers.*)

(*zob.* Ta'zieh).

tea wagon (*ang.*)

konsola mikszowania dźwięku. [Frittella, 2005]

teaching film (*ang.*)

(*kin., tv*) film edukacyjny (*zob.* film didaktyczny).

tear-jerker (*ang.*)

wyciskacz łez (*zob.* strappalacrime).

teaser (*ang.*)

(*kin., pot.*) zwiastun filmu.

teatrabile

sceniczny, dający się inscenizować.

teatraccio

(*zob.* teatruccio).

teatrale

(*teatr.*) teatralny, dotyczący teatru, związany z teatrem, charakterystyczny dla twórczości dramatycznej. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

compagnia teatrale, zespół teatralny
spettacolo teatrale, przedstawienie teatralne

gesto teatrale, teatralny gest
match di improvvisazione teatrale, rozgrywka improwizacji teatralnej

teatralità

(*teatr.*) teatralność. Ogólny termin odnoszący się do wszystkiego, co w przedstawieniu lub tekście teatralnym jest charakterystyczne dla teatru lub sceny. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatralizzazione (1)

(*teatr.*) teatralizacja, inscenizacja tekstu, czyli interpretacja sceniczna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatralizzazione (2)

(*teatr.*) dramatyzacja tekstu, czyli działania w obrębie tekstu dramatycznego. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatralizzazione del teatro

(*teatr.*) teatralizacja teatru. Konwencja przedstawienia zmierzająca do ukazania środków gry scenicznej, uwypuklenia zasad inscenizacji teatralnych, np. poprzez makijaż sceniczny, egzaltowanie odgrywanych postaci, wywoływanie nienaturalnych efektów widowiskowych. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatralmente

teatralnie.

teatrante (1)

(*pej.*) aktorzyna, podrzędna aktorka.

teatrante (2)

komediant/ka.

teatrante (3)

człowiek teatru.

teatri d'opera

(*teatr.*) opera.

teatrino (1)

teatrzyk kukielkowy.

teatrino (2)

(*przen., pej.*) teatr, parodia.

teatro (1)

(*teatr.*) (od greckiego: *théatron*) teatr. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Camilleri, 2001]

andare a teatro, iść do teatru

teatro (2)

(*teatr.*) widzowie, widownia, publiczność.

gli applausi del teatro, oklaski widowni

teatro (3)

(*teatr.*) twórczość teatralna <dramatyczna>.

il teatro di Dario Fo, teatr Daria Fo

teatro a pianta centrale

(*teatr.*) teatr arenowy. Widzowie są usytuowani tak, jak w cyrku czy na stadionie sportowym wokół sceny. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro a tesi

(*zob.* *dramma a tesi*). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro agito

(*teatr.*) *dosl.* „teatr grany, teatr działający”, teatr, w którym poprzez akcję sceniczną opowiada się wydarzenie odbywające się w tym samym czasie.

teatro alchemico

(*teatr.*) teatr alchemiczny. [Kosiński, 2006]

teatro all’aperto

(*teatr.*) teatr letni, teatr na wolnym powietrzu.

teatro all’improvviso

(*zob.* *commedia dell’arte*).

Teatro alla Scala

(*teatr.*) jedna z najsłynniejszych scen operowych w Mediolanie. [Kosiński, 2006]

teatro allo scoperto

(*teatr.*) zmiana dekoracji, kiedy publiczność może zobaczyć pracowników teatru na scenie.

teatro alternativo

(*teatr.*) teatr alternatywny. Niezależne działania teatralne funkcjonujące obok teatru publicznego czy komercyjnego. Teatr powstały w wyniku poszukiwań nowych form ekspresji i wyrazu artystycznego. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro amatoriale

(*teatr.*) teatr amatorski.

teatro anarchico

(*teatr.*) teatr anarchistyczny (*zob.* *teatro d’agitazione*, *agit-prop*). [Catanuto, 2013]

teatro antropologico

(*teatr.*) teatr antropologiczny, szczególnie rozpowszechniony w Ameryce Łacińskiej, którego głównym zadaniem jest przedstawienie człowieka w jego kontakcie z naturą i kulturą. Teatr ten wykorzystuje refleksje etnologiczne w działalności teatralnej i scenicznej. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro aristotelico

(*teatr.*) teatr arystotelesowski. Terminu tego używał Brecht w odniesieniu do odrzuconej przez niego dramaturgii opartej przede wszystkim na iluzji i identyfikacji. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro autobiografico

(*teatr.*) teatr autobiograficzny. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro barocco

(*teatr.*) teatr barokowy.

teatro beckettiano

(*teatr.*) teatr beckettowski. Samuel Beckett (1906–1989) to jeden z twórców teatru absurdu. W jego dramatach nie ma tradycyjnej narracji, utrzymane są one raczej w klimacie skrajnego pesymizmu i zdecydowanie podkreślają bezsens ludzkiej egzystencji.

Teatro Bol'shoj (ros.)

(*teatr.*) Teatr Bolszoj (*Большой театр*), moskiewski teatr wysta-

wiający przedstawienia operowe i baletowe. [Kosiński, 2006]

teatro borghese

(*teatr.*) teatr mieszczański cieszący się popularnością w Europie XIX i pierwszych dziesięcioleci XX wieku (*zob.* *dramma borghese*). [Kosiński, 2006]

cerimoniale del teatro borghese, ceremoniał teatru mieszczańskiego

Teatro Campesino (El) (hiszp.)

(*teatr.*) amerykański niezależny zespół teatralny, powstały w 1964 roku, walczący o prawa ludności latynoskiej w USA. [Kosiński, 2006]

teatro canzone

(*teatr.*) rodzaj musicalu teatralnego, którego pomysłodawcami byli na początku lat 70. XX wieku Sandro Luporini i Giorgio Gaber.

teatro circostante

(*teatr.*) teatr environmentalny. Termin wprowadzony przez Richarda Schechnera odnosi się do teatru, w którym nie ma wyraźnego podziału na scenę i widownię, przybliża on aktorów do widzów we wspólnej przestrzeni, razem stanowiąc jedno środowisko. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro civile

(*teatr.*) teatr narracyjny. Nurt teatru, który rozwinął się we Włoszech w ostatnich dekadach XX wieku,

w którym nie ma aktorów ani akcji, jest tylko „narratore” (neologizm od „narrator-actor” lub „narractor”), który opowiada fabułę w formie narracji.

teatro comico musicale

(*teatr.*) musical komediowy. [La Polla, Monteleone, Bourget, 2002]

teatro comico

(*teatr.*) teatr komediowy.

teatro contemporaneo

(*teatr.*) teatr współczesny.

teatro d'agitazione

(*teatr.*) teatr agitacyjny. Teatr związany z ideologią anarchistyczną i marksistowską, zaangażowany społecznie i politycznie, promujący idee lewicowe, wysuwający oskarżenia przeciwko systemowi kapitalistycznemu. Postaci w nim występujące często były przerysowane, byli nimi krwiożerczy burżuazyści i purpuranci o dużych brzuchach oraz mizerni i wychudzeni robotnicy. Jego rozkwit przypada na lata 20. XX wieku.

teatro d'agit-prop

(*zob.* teatro d'agitazione).

teatro d'animazione

(*teatr.*) teatr animacji.

Teatro d'arte di Mosca

(*teatr.*) Moskiewski Teatr Artystyczny założony w 1898 roku, którego

twórcami byli Konstanty Stanisławski i Władimir Niemirowicz-Danzenko. [Kosiński, 2006]

teatro d'arte totale

(*teatr.*) teatr totalny, teatr sztuki totalnej. Przedstawienia konstruowane są przy użyciu wszelkich dostępnych środków scenicznych. Spektakle miały pobudzać wszystkie zmysły widza, zachwycając go bogactwem i szerokim wachlarzem oferowanych wrażeń i doznań. Zwolennikiem tego typu teatru był Jean-Louis Barrault (1910–1994), francuski aktor i reżyser (*zob.* teatro totale).

teatro d'avanguardia

(*zob.* teatro sperimentale).

teatro d'ombre

(*teatr.*) teatr cieni. Gatunek teatru lalkowego, w którym widz ogląda na ekranie cienie rzucane przez dekoracje, rekwizyty oraz sylwetki lalki i aktorów. Teatr ten został zapoczątkowany w Chinach w III wieku p.n.e. Największą popularnością cieszył się w krajach Dalekiego Wschodu.

teatro da boulevard

(*teatr.*) teatr bulwarowy. Teatr prezentujący spektakle o lekkim charakterze: komedie, farsy, których tematyka obejmuje zdrady małżeńskie, romanse, trójkąty miłosne. [Corvin, 1989; Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro da camera

(*teatr*:) teatr kameralny. Podobnie jak muzyka kameralna, dąży on do ograniczenia użytych środków wyrazu, zakresu zagadnień poruszanych w fabule, jak również liczby aktorów i postaci oraz widzów. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro da lettura

(*teatr*:) dramat do czytania; sztuki czytane indywidualnie lub w grupie osób, które skupiają się przede wszystkim na literackim aspekcie danego utworu. (*zob.* closet drama). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro dadaista

(*teatr*:) teatr dadaistyczny (1916–1921), odrzucający wszelkie normy teatru tradycyjnego, prowokował swoją niechęcią wobec mieszczańskich wartości (Tristan Tzara, Georges Ribemont-Dessaignes, André Breton) (*zob.* teatro surrealista). [Béhar, 1975]

teatro dei burattini

(*teatr*:) (dziedzina twórczości teatralnej) lalkarstwo (*zob.* teatro delle marionette).

teatro dei misteri

(*teatr*:) (z łacińskiego *misterium*: tajemnica, kult religijny) teatr misterium. Jest to jedna z najbardziej rozpowszechnionych form średnio-wiecznego dramatu religijnego. [Brown, 1999]

teatro dei pupi

(*teatr*:) teatr kukiełkowy.

teatro del grottesco

(*teatr*:) teatr groteski. Określano tak dramaty włoskich pisarzy (Luigi Chiarelli, Enrico Cavacchioli, Luigi Antonelli, Luigi Pirandello, a także autorzy związani z futuryzmem), którzy w swych utworach posługiwali się satyrą, parodią i ironią, mieszając komizm i tragizm.

teatro del popolo

(*teatr*:) teatr ludowy. Romain Rolland propagował ideę teatru adresowanego do mas, podejmował tematykę przede wszystkim historyczną. [Jomaron, 1992]

teatro del quotidiano

(*teatr*:) teatr codzienności. Kierunek w dramacie i teatrze XX wieku, który pojawił się na początku lat 70. w Niemczech i we Francji (Michel Deutsch, Jacques Lassalle, Michel Vinaver, Jean-Paul Wenzel). Sposób konstrukcji dramatów opierał się na fragmentaryczności fabuły i braku konfliktu dramatycznego. Teatr ten miał za zadanie odzwierciedlać życie codzienne zwykłych ludzi (niemożność porozumienia, brak umiejętności rozwiązywania problemów dnia powszedniego). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Brown, 1999]

teatro del West End

(*teatr*:) określenie grupy teatrów ulokowanych w centralnym Londynie.

teatro dell'assurdo

(*teatr.*) (z francuskiego: *Théâtre de l'Absurde*) teatr absurdu. Termin, użyty po raz pierwszy w eseju *Theatre of the Absurd* napisanym w 1960 roku przez krytyka Martina Esslina. Odnosi się on do dzieł, w których przebija przekonanie, że ludzki byt nie ma sensu ani znaczenia. Logiczna konstrukcja i argumentacja zostają zastąpione przez irracjonalną i nielogiczną wypowiedź, której ostateczną konkluzją jest milczenie. Najbardziej znani przedstawiciele tego nurtu to Samuel Beckett, Eugène Ionesco, Jean Genet, Harold Pinter, Tom Stoppard, Friedrich Dürrenmatt, Alejandro Jodorowsky, Fernando Arrabal, Václav Havel, Edward Albee, Max Frisch, Wolfgang Hildesheimer, Günter Grass, Robert Pinget, Boris Vian, Dino Buzzati (w Polsce: Tadeusz Rózewicz, Jerzy Broszkiewicz, Stanisław Grochowiak, Zbigniew Herbert oraz Sławomir Mrożek). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Esslin, 1962, 1970, 1979; Serreau, 1966]

teatro dell'opera

(*teatr.*) opera, gmach opery.

teatro dell'oppresso

(*teatr.*) (z angielskiego: *Theatre of the Oppressed*) teatr uciśnionych. Brazylijski teatr społeczny zapoczątkowany przez Augusto Boala po raz pierwszy latach 60. XX wieku,

najpierw w Brazylii, później w Europie. Boal używa formy teatralnej jako narzędzia nawoływania do promowania zmian społecznych i politycznych. W teatrze uciśnionych widzowie stają się aktywnymi uczestnikami „spect-actors”, czyli widzami-aktorami wpływającymi na rzeczywistość, w której się znaleźli (*por.* teatro di contestazione sociale, teatro di guerrilla, teatro d'agitazione).

teatro della crudeltà

(*teatr.*) teatr okrucieństwa. Koncepcja teatru wyrażona przez Antonina Artauda w jego manifestie *Le Théâtre de la cruauté* (1932), a później w książce *Teatr i jego sobowtór* (1938, wydanie polskie 1966). Artaud sprzeciwiał się fałszowi, hipokryzji i obłudzie cywilizacji zachodniej. W swojej wizji odchodził od realistycznej i psychologicznej koncepcji dramatu. Nazwa nawiązuje do silnych i niejednokrotnie drastycznych bodźców, których używał, by oddziaływać na widza, mając na celu dogłębne poruszenie emocjonalne odbiorcy. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Brown, 1999; Kaczmarek, 2010]

Teatro della Morte

(*teatr.*) Teatr Śmierci; idea teatralna, którą Tadeusz Kantor realizował w swoich spektaklach. [Kosiński, 2006]

**teatro della spontaneità
(Stegreiftheater)**

(*teatr.*) metoda psychoterapeutyczna wykorzystująca różne środki teatralne, której pomysłodawcą był Jacob Levi Moreno (*zob.* psiodramma). [Czapów, Czapów, 1969]

teatro delle donne

(*teatr.*) teatr kobiecy. Porusza tematykę kobiecą; aktorkami i autorkami scenariusza zazwyczaj są kobiety. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro delle marionette

(*teatr.*) teatr lalek. Rodzaj teatru, w którym zamiast aktorów w spektaklach grają lalki. Głównym środkiem przekazu jest lalka teatralna poruszana przez aktora-lalkarza, zazwyczaj schowanego za parawanem, może on też czasem występować razem z lalką na scenie.

teatro delle maschere

(*zob.* commedia dell'arte).

teatro delle ombre

(*zob.* teatro d'ombre).

teatro delle rose scarlatte e dei telefoni bianchi

(*teatr.*) „teatr szkarłatnych róż i białych telefonów”, włoska dramaturgia z lat 30. i 40. XX wieku, w której elementy komizmu łączą się z sentymentalizmem (*zob.* cinema dei telefoni bianchi). [Antonucci, 2012; Maurri, 1981]

teatro dello happening

(*teatr.*) happening.

teatro di animazione

(*zob.* teatro di oggetti, teatro delle marionette).

teatro di avanspettacolo

(*teatr.*) komiczny spektakl teatralny, który rozwinął się we Włoszech w latach 30.–50. XX wieku. (*zob.* avanspettacolo).

teatro di contestazione sociale

(*teatr.*) teatr sprzeciwu społecznego. Pojawia się m.in. we Francji w ostatnich dekadach XIX wieku, zawiera krytykę sytuacji społecznej, biedy, rozrostu i coraz bardziej znaczącego wpływu banków i kleru. Formalnie teatr ten nawiązuje do groteski i melodramatu, w którym ośmiesza pazerność władzy. Jego popularność gaśnie wraz z wybuchem I wojny światowej (*por.* teatro d'agitazione, agit-prop). [Kaczmarek, 2014, 2016, 2018b]

teatro di figure

(*zob.* teatro delle marionette).

teatro di guerrilla

(*teatr.*) (z angielskiego *guerrilla theatre*) teatr guerilla, czyli teatr walczący. Porusza przede wszystkim problematykę walki, buntu i sprzeciwu wobec kapitalizmu, seksizmu, rasizmu, wojen itp. Jest to teatr kontrkulturowy i odzwierciedla róż-

norakie tendencje i refleksje, jakie przewijały się przez ruch kontestacji lat 60. i 70. XX wieku. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kosiński, 2006]

teatro di immagini

(*teatr.*) teatr plastyczny. Gatunek teatru lub sposób inscenizacji, który bazuje głównie na sztukach plastycznych. Przedstawienie polega na pokazie różnego rodzaju obrazów, których rola w procesie oddziaływania na widza jest dużo większa niż rola tekstu. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro di intenzioni materialistiche

(*teatr.*) teatr materialistyczny. Związany z teatrem politycznym lub politycznie zaangażowanym. Scena staje się miejscem przeobrażonym przez inscenizatora niczym model przekształconego przez niego świata. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro di massa

(*teatr.*) teatr masowy, zwany także „teatrem popularnym”, teatr stwarzany przez masy (Romain Rolland, Firmin Gémier) i tworzony dla mas (Jean Vilar) (zob. teatro popolare). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Jomaron, 1992]

teatro di masse per masse

(*teatr.*) teatr masowy dla mas (*por.* teatro popolare). Termin stworzony w czasach Benito Mussoliniego we Włoszech.

teatro di narrazione

(*teatr.*) teatr rapsodyczny, narracyjny (zob. teatro civile). [Sarrazac, 2010, 2012]

teatro di oggetti

(*teatr.*) teatr przedmiotu, zwykle na określenie teatru lalek (zob. teatro delle marionette). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro di parola

(*teatr.*) teatr słowa.

teatro di partecipazione

(*teatr.*) teatr uczestnictwa. W XX wieku na skutek ustabilizowania się poglądu, że w teatrze aktor gra, a widz patrzy, pojawiły się różnego typu pomysły powrotu do pierwotnej i oryginalnej idei teatru, który zakładał uczestnictwo widza w przedstawianej akcji. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro di Pompeo

(*teatr.*) teatr Pompejusza.

teatro di posa

(*kin.*) studio filmowe (zob. studio di produzione cinematografica, studio cinematografico). [Journot, 2007]

teatro di propaganda

(*teatr.*) teatr propagandowy (zob. teatro d'agitazione).

teatro di prosa

(*teatr.*) teatr prozy, teatr dramatyczny.

teatro di regia

(*teatr.*) teatr reżysera. Teatr autorski, w którym reżyser jest twórcą wszystkich elementów widowiska, łącznie z tekstem sztuki. Jeśli autorem wystawianego dzieła jest ktoś inny, to i tak sposób inscenizacji jednoznacznie wskazuje na reżysera i jego autorską interpretację. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro di rivista

(*teatr.*) rewia (*zob.* rivista). [Quaragno, 1980]

teatro di situazione

(*zob.* commedia di situazione).

teatro di strada

(*teatr.*) teatr uliczny. Forma spektaklu teatralnego odgrywanego pod gołym niebem w miejscach publicznych, takich jak ulica, rynek. Spektakle są zazwyczaj darmowe, mile widziane jest jednak docenienie gry aktorów poprzez wrzucenie pieniędzy do kapelusza. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro didattico

(*teatr.*) teatr dydaktyczny. Ma na celu pouczenie widza, sprowokowanie go do refleksji nad problemem lub określoną sytuacją, lub też narzucenie mu pewnej postawy moralnej czy politycznej. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Jomaron, 1992]

teatro dietro le quinte

(*teatr.*) teatr za kurtyną. Określenie wszystkich działań, które mają miejsce przy produkcji spektaklu, a są niewidoczne dla widza; dzieją się bowiem za kurtyną.

teatro digitale

(*teatr.*) *dosł.* „teatr cyfrowy”, ogół mediów i technologii cyfrowych, które funkcjonują na zasadzie interaktywności.

teatro documentario

(*teatr.*) teatr faktu. Nurt w teatrze, w którym spektakl opiera się na scenariuszu będącym montażem dokumentów (np. protokołów, listów, ścieżek dźwiękowych i filmowych). Widowisko teatru faktu często utrzymane jest w konwencji śledztwa lub rozprawy sądowej. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro elisabettiano

(*teatr.*) teatr elżbietański. Swą nazwą odwołuje się do jednego z najbardziej znaczących i najważniejszych okresów artystycznych i literackich w teatrze brytyjskim. Przypada on na lata 1558–1625, kiedy to Anglią rządziła królowa Elżbieta I oraz Jakub I Stuart, a tworzył największy dramaturg angielski William Szekspir. Czasami okres po śmierci Elżbiety I (1603) jest określany mianem okresu „jakobińskiego” (*zob.* età giacobita).

teatro emblematico

(*zob.* teatro simbolista).

teatro epico

(*teatr.*) teatr epicki. Gatunek dramatu współczesnego stworzony przez Bertolta Brechta (*Matka Courage, Kaukaskie kredowe koło*), który zrywa z iluzją teatralną, wprowadzając komentarz, zwracając się bezpośrednio do publiczności, dokonując zmiany dekoracji na oczach widzów. Tekst dramatu ma charakter narracyjny, epicki i podzielony jest na obrazy, a w jego skład wchodzi songi (*zob.* straniamento). [Kosiński, 2006]

teatro equestre

(*teatr.*) teatr konny. Koń staje się prawdziwym partnerem aktora w przedstawieniu, a nie tylko przedmiotem tresury. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro erudyto

(*zob.* commedia erudita).

teatro espressionista

(*teatr.*) teatr ekspresjonistyczny, charakteryzujący się subiektywizmem, dążył do wyrażenia subiektywnego postrzegania i odczuwania świata zewnętrznego, a przede wszystkim wewnętrznego. Estetyka tego teatru rozwinęła się głównie w krajach niemieckojęzycznych (Arnolt Bronnen, Reinhard Goering, Walter Hasenclever, Hanns Johst, Georg Kaiser,

Paul Kornfeld, Ludwig Rubiner, Ernst Toller, Fritz von Unruh i inni). [Kaczmarek, 2008, 2010; Kosiński, 1998; Richard, 1996; Esslin, 1962; Kracauer, 2009]

Teatro Farnese

(*teatr.*) dworski teatr barokowy założony w Parmie w XVII wieku. [Kosiński, 2006]

teatro feminista

(*teatr.*) teatr feministyczny podejmujący problematykę kobiet. [Lussana, 2012]

teatro filosofico

(*teatr.*) teatr filozoficzny. [Foucault, 2000]

teatro fisico

(*teatr.*) teatr fizyczny, fizyczny teatr tańca skoncentrowany na „fizycznej” formie ekspresji, takiej jak np. pantomima czy klaunada.

teatro futurista

(*teatr.*) teatr futurystyczny. Teatr awangardowy łączący poezję z plastyką, kładący nacisk na dynamiczną ekspresję, odrzucający klasyczne kanony sztuki. Teatr ten został stworzony przez włoskich twórców futuryzmu, którzy wyrażali swoje idee programowe w licznych manifestach teatru futurystycznego: Filippo Tomaso Marinetti (*Teatr Music-Hallu, Teatr futurystyczny syntetyczny,*

Teatr Zaskoczenia), Enrico Pram-
polini (*Scenografia futurystyczna*),
Fedele Azari (*Futurystyczny teatr
powietrzny*), Pinto Masanta (*Teatr
wirujący*); w Polsce do futurystów
zalicza się Tytusa Czyżewskiego
i Brunona Jasieńskiego, autora *Sło-
wa o Jakubie Szeli i Balu maneki-
nów*. [Angelini, 1988; Antonucci,
2005; Lapini, 1977; Lista, 1990; Ma-
ramai, 2009; Braun, 1984; Gurgul,
2009; Grisi, 1990]

teatro gestuale

(*teatr*.) teatr gestu; forma teatru, któ-
ra kładzie szczególny nacisk na gest
i ekspresję ciała aktora. [Pavis, 1996,
1998, 2002]

teatro indipendente

(*teatr*.) teatr niezależny.

teatro interculturale

(*teatr*.) teatr międzykulturowy. Ga-
tunek poszukujący form teatralnych
otwartych na szerokie inspiracje
czerpane z innych kultur. Wśród
twórców tej estetyki teatralnej
znajdują się: Aimé Césaire, André
Schwarz-Bart, Édouard Glissant.

teatro invisibile

(*teatr*.) teatr niewidzialny, forma
przedstawienia teatralnego odgry-
wanego w miejscach publicznych,
takich jak bar, autobus, centrum
handlowe. Aktorzy ukrywają fakt,
że chodzi o przedstawienie teatralne,

ponieważ w ten sposób teatr bardziej
porusza widza, oddziałuje na nie-
go i pozwala mu przyjąć określone
stanowisko wobec prezentowanego
problemu i zachowywać się natu-
ralnie, stając się tym samym częścią
spektaklu. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro itinerante

(*teatr*.) teatr objazdowy, wędrowny.
[Brown, 1999]

teatro laboratorio

(*teatr*.) teatr laboratorium. Jest to
rodzaj teatru eksperymentalnego,
którego członkowie poszukują no-
watorskich form rozwiązań scenicz-
nych (Teatr laboratorium – Jerzy
Grotowski; Art et Action – Louise
Lara, Édouard Autant). [Pavis, 1996,
1998, 2002]

teatro lirico

(*teatr*.) opera, teatr operowy (*zob.*
opera).

teatro ludico

(*teatr*.) teatr ludyczny, polegający
na zaspokajaniu potrzeby rozrywki.
Przedstawienie teatralne z udziałem
publiczności.

teatro marionettistico

(*teatr*.) teatr lalkowy.

teatro meccanico

(*teatr*.) teatr mechaniczny. Gra akto-
rów jest zastąpiona mechanicznymi

automatami, marionetkami lub innymi mechanicznymi urządzeniami. Przykładem jest działający w Kornwalii od 1979 roku *Cabaret Mechanical Theatre*. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro medievale

(*teatr.*) teatr średniowieczny. Pierwszym miejscem scenicznym teatru średniowiecznego był kościół, gdzie podczas obrządku mszalnego wprowadzano elementy widowiska komentowane na bieżąco przez księdza. Powoli te przedstawienia religijne rozrastały się w swojej formie, przenosząc się poza budynek kościoła. Cechami charakterystycznymi teatru średniowiecznego były zatem: dramatyzacja, motywy religijne, pierwiastek liturgiczny i dydaktyczny oraz rozwój formy dramatycznej w języku potocznym/mówionym. [Brown, 1999]

teatro militante (*hiszp.*)

(*teatr.*) teatr walczący, wojujący, utworzony i działający pod dyktandem w krajach Ameryki Południowej (Ameryki Łacińskiej) w latach 70. i 80. XX wieku (*zob.* teatro di guerrilla, teatro alternativo).

teatro minimalista

(*teatr.*) (z angielskiego: *minimalist theatre*) teatr minimalny. Dąży do skrajnej minimalizacji działań i efektów scenicznych. Jego twórcy

zakładają, że to, co najistotniejsze kryje się za tym, co niewypowiedziane, niezagrane, niewyraźne. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro monumentale

(*teatr.*) teatr monumentalny, koncepcja teatralna realizowana przez Leona Schillera. [Kosiński, 2006]

teatro musicale

(*teatr.*) teatr muzyczny. Nazwa powszechnie nadawana teatrom wystawiającym spektakle operetkowe, rewiewe, musicalowe itp.

teatro musicale contemporaneo

(*teatr.*) współczesny teatr muzyczny. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro musicale cubano

(*teatr.*) kubański teatr muzyczny.

teatro naturalista

(*teatr.*) teatr naturalistyczny; prąd w teatrze, który rozwinął się na przełomie XIX i XX wieku w Europie, polegający na wiernym odzwierciedleniu iluzji rzeczywistości. Dekoracja miała być wierną kopią świata realnego: zrezygnowano z dekoracji malowanych na płótnie, a dla osiągnięcia pełnej złudy autentyczności konstruowano na scenie autentyczne wnętrza (np. rzeźni z prawdziwymi pościami krwawiącego mięsa – *Rzeźnicy* Fernanda Icesa). Wiele kontrowersji wzbudzała gra aktorska:

można było odwrócić się plecami do publiczności, jeść lub pić na scenie, czyli zachowywać się tak, jak w codziennym życiu. Prawodawcą owej estetyki był Émile Zola, główny przedstawiciel naturalizmu w literaturze (*zob.* Théâtre Libre, *por.* verismo, realismo, naturalismo, naturalista). [Matuszek, 2008]

teatro nel teatro

(*teatr.*) teatr w teatrze. Chwyt dramatyczny polegający na wprowadzeniu do spektaklu elementów innego spektaklu, co owocuje podwojeniem rzeczywistości sztucznej, teatralnej. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro nero

(*teatr.*) (z angielskiego: *Black Light Theatre, Black Theatre*) teatr czarnych światła, np. Teatr Czarnego Światła w Pradze. Styl przedstawienia teatralnego charakteryzujący się użyciem czarnych skrzyń i iluzji czarnego światła.

teatro Nō

(*teatr.*) teatr Nō. Teatr ten pochodzi od ceremonialnych misterii japońskich. W przeciwieństwie do kabuki, koncentruje się przede wszystkim na opowieściach o bogach i walce dobra ze złem. Aktorzy nosili specyficzne dla tego teatru maski, grę wyrażali poprzez mimikę, taniec i śpiew. Był ulubionym typem teatru dla samurajów (*por.* kabuki). [Kosiński, 2006]

teatro panico

(*zob.* movimento panico).

teatro per bambini

(*teatr.*) teatr dla dzieci.

teatro politico

(*teatr.*) teatr polityczny. Jego twórcą był Erwin Piscator (1893–1966), niemiecki reżyser teatralny, reformator i teoretyk współczesnego teatru, twórca teatru politycznego i koncepcji artystycznej teatru masowego (*zob.* teatro di masse). Piscator wypowiadał się przeciwko estetyzmowi i koncepcjom „czystej sztuki”, przeciwstawiając im teatr dydaktyczny i masowy, dążący do świadomie postępowych celów politycznych i pobudzający do działania. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro popolare

(*teatr.*) teatr ludowy (powszechny, popularny). Teatr przeznaczony dla szerokiej widowni, zwłaszcza dla osób mniej wykształconych i mniej zamożnych, zarówno mieszkańców wsi, jak i miast. Pomysł stworzenia tego typu teatru miał na celu zerwanie z dostępnym wyłącznie dla elit społecznych teatrem mieszczańskim i narodził się w krajach europejskich w drugiej połowie XIX wieku. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro postdrammatico

(*teatr.*) teatr postdramatyczny. Termin, który został zaproponowany

przez Andrzeja Wirtha, a później rozpropagowany przez Hansa-Thiesa Lehmana, oznacza w uproszczeniu odrzucenie tekstu dramatycznego na rzecz inscenizacji multimedialnej. [De Lisa, 2018]

teatro postmoderno

(*teatr.*) teatr postmodernistyczny. Określenie „postmodernistyczny” najczęściej stosowane jest w odniesieniu do zjawisk, jakie pojawiły się po latach 60. XX wieku w teatrze odrzucającym narrację jako swoją podstawę (*por.* teatro dell’assurdo). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro povero

(*teatr.*) teatr ubogi. Nazwa stworzona przez Jerzego Grotowskiego (1933–1999) na określenie jego własnego stylu reżysersko-teatralnego, polegającego na jak największej oszczędności środków wyrazu i zwróceniu uwagi wyłącznie na aktora oraz jego relację z widzem (*por.* teatro laboratorio). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro raccontato

(*zob.* teatro-racconto).

teatro ragazzi

(*teatr.*) teatr dla dzieci, dla młodzieży.

teatro rinascimentale

(*teatr.*) teatr renesansu. Renesans spowodował odrodzenie teatru antycznego. Tłumaczono i wystawiano

sztuki takich autorów, jak Seneka czy Terencjusz. Przedstawienia odbywały się jednak nie na wolnym powietrzu, jak w teatrach antycznych, lecz w zamkniętych pomieszczeniach. Z czasem z inscenizacji sztuk antycznych wyrosła opera. Innym gatunkiem ukształtowanym w renesansie jest włoska komedia *dell’arte* (*zob.* commedia dell’arte). W Anglii natomiast powstał w tym czasie teatr elżbietański. [Brown, 1999]

teatro rustico

(*teatr.*) teatr wiejski.

teatro shakespeareano

(*teatr.*) teatr szekspirowski. Styl tworzenia i budowania sztuki charakterystyczny dla epoki elżbietańskiej, reprezentowany przez największego dramaturga Williama Szekspira oraz współczesnego mu Christophera Marlowe’a. [Brown, 1999]

teatro simbolista

(*teatr.*) teatr symbolistyczny. W przeciwieństwie do teatru naturalistycznego, teatr ten nie dąży do ukazania rzeczywistości obiektywnej, lecz raczej subiektywnej, którą przedstawia (w perspektywie metafizycznej) za pomocą symboli, sugestii czy niedopowiedzenia (*por.* dramma simbolico).

teatro sintetico

(*teatr.*) teatr syntetyczny (*zob.* sintesi, teatro futurista, teatro d’arte

totale). [Antonucci, 2005; Lapini, 1977; Lista, 1999; Maramai, 2009; Braun, 1984; Gurgul, 2009]

teatro sperimentale

(*teatr.*) teatr eksperymentalny, teatr alternatywny. Teatr charakteryzujący się poszukiwaniem nowych form wyrazu teatralnego, z czasem wypracowując własny, oryginalny styl artystyczny. Tworzony przez zespoły teatralne działające poza teatrem publicznym czy komercyjnym. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro sperimentale d'avanguardia

(*teatr.*) eksperymentalny teatr awangardowy (*zob.* teatro sperimentale).

teatro spontaneo

(*teatr.*) teatr spontaniczny. Gatunek teatru zmierzający do zatarcia granic pomiędzy aktorem a widzem, pomiędzy grą aktorską a prawdziwym życiem; teatr, który bezpośrednio włącza widza i czerpie z jego spontanicznych reakcji (Tadeusz Kantor, Nikołaj Jewreinow) (*zob.* teatro invisibile). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro stabile

(*teatr.*) stały teatr, komunalny, miejski, państwowy.

teatro strumentale

(*muz., teatr.*) teatr instrumentalny, interpretacja współczesnego dzieła

muzycznego skupiająca się na elementach audiowizualnych.

teatro studentesco

(*teatr.*) teatr studencki.

teatro surrealista

(*teatr.*) teatr surrealistyczny; nawiązywał do spuścizny dadaistów, odrzucał tradycyjną fabułę, preferując gwałtowną estetykę antycypującą teatr absurdu (Jean Cocteau, Roger Vitrac, Ferdynand Crommelynck) (*zob.* teatro dadaista). [Béhar, 1975]

teatro televisivo

(*zob.* teleteatro). [Fink, Miccolo, 1977]

teatro totale

(*teatr.*) teatr totalny, którego celem są przedstawienia realizowane za pomocą wszelkich środków scenicznych oddziałujących na zmysły widzów (*zob.* Gesamtkunstwerk). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro transalpino

(*teatr.*) teatr transalpejski (ponad Alpami), łączący artystów z krajów alpejskich. Przedstawicielem ruchu był Jean-Louis Barrault (1910–1994), francuski aktor i reżyser.

teatro verista

(*teatr.*) teatr werystyczny, niejako włoski odpowiednik francuskiego naturalizmu.

teatro-chat

(*teatr.*) interaktywny spektakl teatralny.

teatro-danza

(*teatr.*) teatr tańca. Opiera się na technice tańca współczesnego (*zob.* *danza moderna*), powstał w latach 70. XX wieku za sprawą Piny Bausch. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatro-racconto

(*teatr.*) teatr rapsodyczny. Teatr ten specjalizuje się w adaptacjach tekstów niedramatycznych (*zob.* *epico*). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Sarrazac, 2010, 2012]

teatrologia

teatrologia. Nauka zajmująca się wszystkimi elementami sztuki teatru: dramaturgią, inscenizacją, scenografią, grą aktorską itd. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teatrone (1)

(*teatr.*) duży gmach teatru.

teatrone (2)

(*teatr.*) teatr pełen widzów, wypełniony po brzegi.

teatruccio

(*żart., pog.*) teatr w znaczeniu negatywnym.

tech (ang.)

(*teatr.*) próba techniczna przed spektaklem.

techie (ang.)

(*teatr.*) technik teatralny.

technical adviser (ang.)

(*zob.* *consulente tecnico*).

technical director (ang.)

dyrektor techniczny.

technicolor

(*kin.*) technicolor. [Journot, 2007]

techniscope (ang.)

(*kin.*) filmowanie szerokoformatowe na taśmie 35 mm. [Bocian, Zabłocki, 2008; Frittella, 2005]

tecnica

technika.

tecnica artistica

technika artystyczna.

tecnica dei lampi

metoda transmisji obrazów 3D.

tecnica dell'anaglifo

klasyczna technika dla projekcji 3D.

tecnica della composizione drammatica

(*teatr.*) technika dramaturgiczna, sposób dramaturgicznego przedstawiania świata.

tecnica di montaggio A/B

(*kin.*) system montażu z dwóch rolek (A i B). [Bocian, Zabłocki, 2008]

tecnica musicale

(*muz.*) technika muzyczna.

tecnica registica

technika reżyserska.

tecnica scenica

technika sceniczna.

tecnica seriale

(*muz.*) (*zob.* musica seriale).

tecniche di recitazione

techniki gry aktorskiej.

tecnicisti di palcoscenico

technicy sceny.

tecnicismo

(*lit., szt.*) formalizm, technicyzm.

tecnicistico

formalny, technicystyczny.

tecnico (1)

techniczny, fachowy.

tecnico (2)

techniczny, technologiczny.

tecnico (3)

techniczny, nadzorujący.

tecnico (4)

technik, specjalista, ekspert.

tecnico degli effetti speciali

(*kin.*) realizator efektów specjalnych.

tecnico del suono

(*kin.*) reżyser dźwięku, akustyk, inżynier akustyk. [Damm, Kaczorowski, 2000]

tecnico delle luci

(*teatr.*) oświetleniowiec.

tecnologia

technologia.

tedesca

(*muz.*) nazwa włoska dla *allemande*, tańca dworskiego pochodzenia niemieckiego.

teichoscopia

(*teatr.*) teichoskopia. Technika teatralna polegająca na relacji o wypadkach rozgrywających się poza sceną, dokonywanej przez postać dramatu, która obserwuje je bezpośrednio, np. przez okno czy przez dziurkę od klucza. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teichoscopy (ang.)

(*zob.* teichoscopia).

tela (1)

kurtyna (*zob.* sipario).

cala la tela, kurtyna opada

tela (2)

plótno.

tela (3)

(*przen.*) intryga, sidła.

tela (4)

(*przen.*) wątek.

Tela!

(*teatr.*) polecenie opuszczenia kurtyny.

telaio (1)

krosno.

telaio (2)

rama, szkielec, konstrukcja.

telaio (3)

ramka.

telaio di scena

(*teatr., kin.*) zastawka, przenośny element dekoracyjny, ekran wygłuszający, fragment scenografii do tworzenia ścian na scenie. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

telaio porta-filtro

oprawka filtra.

teleabbonata

teleabonentka.

teleabbonato

teleabonent.

teleasta

(*tv*) aukcja elektroniczna/telefoniczna.

teleaudioconferenza

telekonferencja.

teleaudiovisivo

audiotele.

telebeam (ang.)

telebim, projektor wideo.

telecamera

(*kin.*) kamera wideo, kamera telewizyjna. [Journot, 2007]

telecamera camcorder

przenośna kamera wideo.

telecamera elettronica

kamera elektroniczna.

telecast (ang.)

(*tv, czas.*) transmitować w telewizji.

telecinema

(*kin., tv*) telekino. [Damm, Kaczorowski, 2000; Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

telecittà

(*tv*) miasteczko telewizyjne (zbudowane na potrzeby serialu).

Telecom Italia S.p.A.

największy dostawca usług telekomunikacyjnych we Włoszech.

telecomandare

sterować zdalnie.

telecomando

pilot.

telecomunicazione

telekomunikacja.

teleconferenza

(*tv*) wideokonferencja, telekonferencja.

telecontrollo

urządzenie zdalnego sterowania.

telecopy (*ang.*)

krótka wiadomość.

telecoreografia

(*tv*) choreografia baletowa stworzona na potrzeby telewizji. [Frittella, 2005]

telecrazia (*ang.*)

(*zob.* videocrazia).

telecronaca

(*tv*) transmisja telewizyjna.

telecronaca diretta

(*tv*) bezpośrednia transmisja.

telecronista

(*tv*) sprawozdawca telewizyjny.

telediffondere

(*tv*) transmitować przez telewizję.

telediffusione

(*tv*) transmisja telewizyjna.

teledipendente

telemaniak.

teledipendenza

telemania.

teledrama (*ang.*)

(*zob.* fiction televisiva).

teledramma

(*tv*) sztuka telewizyjna.

televisione

(*tv*) serial telewizyjny.

telefonare la battuta

(*teatr.*) o aktorze: zapowiedzieć za pomocą gestów lub odpowiedniej intonacji głosu efekt komiczny lub tragiczny.

telefonate coincidentiali

(*tv*) krótkie wywiady przeprowadzane przez telefon z widzami w celu zweryfikowania wskaźnika oglądalności.

telefoni bianchi

(*zob.* cinema dei telefoni bianchi). [Fofi, Morandini, Volpi, 1988; Faldini, Fofi, 1979; Carabba, 1974]

telefonoscopio

telefonoskop; urządzenie, skonstruowane w latach 70. XIX wieku, ma-

jące transmitować nie tylko dźwięk, ale i światło (Albert Robida). [Frittella, 2005]

telefotografia

(*foto.*) fotografia faksymilowa.

tele-fusion (*ang.*)

zacieranie różnic pomiędzy formami rozrywki (głównie telewizją) a Internetem.

telegenico

telegeniczny, dobrze prezentujący się na ekranie telewizyjnym.

telegiornale

(*tv*) wiadomości telewizyjne.
sei di nuovo al telegiornale, znowu mówią o tobie w telewizji
ti ho visto al telegiornale, zobaczyłem cię w wiadomościach

telegiornale satirico

(*tv*) satyryczny dziennik telewizyjny.

telegiornalista

(*tv*) dziennikarz telewizyjny, dziennikarka telewizyjna, teledziennikarz, reporter telewizyjny.

telegrafia

telegrafia.

telegramma

telegram, depesza.

telemarketing

telemarketing.

telemessaggio

(*tv*) przemówienie telewizyjne, np. premiera, prezydenta, króla, papieża itd.

telemetro

dalmierz, odległościomierz.

telenovela

(*tv*) telenowela.
mi sembra di stare in una telenovela messicana, wszystko wygląda, jak w meksykańskiej telenoweli

teleobiettivo

teleobiektyw. [Vezzoli, 1999]

teleobiettivo invertito

(*zob.* obiettivo retro-focus).

telephoto lens (*ang.*)

(*zob.* teleobiettivo).

telepic (*ang.*)

(*zob.* telefilm).

teleplay (*ang.*)

(*teatr., tv*) spektakl telewizyjny.

telepredicatore

(*zob.* televangelist).

teleprogramma

(*tv*) program telewizyjny.

telepromozione

(*tv*) telepromocja.

teleprompter (*ang.*)

(*tv*) prompter, teleprompter, urządzenie wyświetlające zapisany wcześniej tekst, który jest czytany przez osobę znajdującą się przed kamerą. [Frittella, 2005]

telepundit (*ang.*)

(*tv*) komentator telewizyjny, specjalista w określonej dziedzinie zaproszony do skomentowania bieżącej sytuacji.

teleputer (*ang.*)

termin wynaleziony przez George'a Gildera na określenie urządzenia będącego hybrydą pomiędzy telewizorem a komputerem, które łączy w sobie cechy interaktywnej telewizji, kamery, telefonu, odtwarzacza wideo i komputera.

telequiz

(*tv*) teleturniej.

teleradiotrasmettere

(*tv, rad.*) transmitować przez radio i telewizję. [Cordoni, Ortoleva, Verina, 2006]

telericevente

teleodbiornik.

telericevere

(*tv*) odbierać transmisje telewizyjne.

teleripresa (1)

(*kin.*) ujęcie teleobiektywem.

teleripresa (2)

(*tv*) filmowanie, kręcenie.

teleromanzo

(*tv*) serial telewizyjny na podstawie powieści.

teleschermo

(*tv*) ekran telewizyjny.

telescopic bar (*ang.*)

(*zob. barracuda*).

telescriptions (*ang.*)

filmowe wersje wykonań muzyki popularnej i klasycznej, wyprodukowane przez Louisa D. Snadera w latach 50. XX wieku (*por. soundie*). [Frittella, 2005]

telespazzatura

(*tv*) program telewizyjny niskiej jakości, niemoralny, zaprzeczający regułom tzw. dobrej telewizji.

telespettatore

(*tv*) telewidz.

telestreet (*ang.*)

(*zob. TV di quartiere*).

teleteatro

(*tv*) teatr telewizji, spektakl zrealizowany dla telewizji.

teletext (*ang.*)

(*tv*) teletekst.

teletrasmettere

(*tv*) transmitować przez telewizję.

teletrasmettitore

(*tv*) przekaźnik telewizyjny.

teletrasmissione

(*tv*) transmisja telewizyjna.

teletrasmittente

(*tv*) nadający, transmitujący.

teletta

(*teatr*.) materiał będący częścią bocznej scenografii w teatrze.

teleutente

(*tv*) telewidz.

televangelist (*ang.*)

(*tv*) teleewangelista (*zob.* televangelism).

televangelism (*ang.*)

(*tv, rad.*) teleewangelizm, sposób ewangelizacji przy pomocy mediów, zwłaszcza radia i telewizji.

televendita

(*tv*) telesprzedaż.

televideo

(*tv*) telegazeta.

televise (*ang.*)

(*tv, czas.*) transmitować w telewizji.

televisione

(*tv*) telewizja. [Corazza, Zenatti, 1999] *guardare la televisione*, oglądać telewizję
principi della trasposizione dal teatro alla televisione, wymogi teatru telewizyjnego

televisione a circuito chiuso

(*tv*) telewizja przemysłowa.

televisione a colori

(*tv*) telewizja kolorowa.

televisione a pagamento

(*tv*) telewizja płatna.

televisione ad alta definizione

(*tv*) telewizja o wysokiej rozdzielczości. [Corazza, Zenatti, 1999]

televisione analogica

(*tv*) telewizja analogowa.

televisione cieca

(*tv*) telewizja nadająca tylko materiał audio, bez obrazu.

televisione digitale

(*tv*) telewizja cyfrowa. [Fleischner, Somalvico, 2002]

televisione digitale terrestre

(*tv*) naziemna telewizja cyfrowa. [Corazza, Zenatti, 1999]

televisione e teatro

(*tv*) telewizja i teatr. Telewizja odgrywa znaczącą rolę w propagowaniu twórczości teatralnej i spektakli dramatycznych.

televisione europea

(*tv*) telewizja europejska.

televisione online

(*tv*) telewizja internetowa (*zob.* Internet TV, net TV). [Corazza, Zenatti, 1999]

televisione privata

(*tv*) telewizja prywatna.

televisione pubblica

(*tv*) telewizja publiczna.

televisione satellitare

(*tv*) telewizja satelitarna.

televisione satellite

(*zob.* televisione satellitare).

televisione terrestre

(*tv*) telewizja naziemna.

televisione via cavo

(*tv*) telewizja kablowa.

televisionspace (ang.)

(*tv*) rynek telewizyjny w najszerszym tego słowa znaczeniu, obejmujący widzów, treści i technologie telewizyjne. [Frittella, 2005]

televisivamente

przez telewizję.

televvisivo

telewizyjny.

apparecchio televisivo, telewizor
programma televisivo, program telewizyjny

pratica registica specificamente televisiva, dramaturgia spektaklu telewizyjnego

televisore

(*tv*) telewizor.

televisore a colori

(*tv*) telewizor kolorowy.

televisore al plasma

(*tv*) telewizor plazmowy.

telewriter (ang.)

(*tv*) autor scenariuszy telewizyjnych.

telly (ang.)

(*kolok.*, *tv*) telewizor, telewizja.

telo da sfondo

(*teatr.*, *kin.*) horyzont. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

telo diffusore

(*teatr.*, *kin.*) materiał używany do rozproszenia światła słonecznego przy kręceniu ujęć w terenie. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

telone

(*teatr.*) kurtyna (*zob.* sipario, tela).

tema (1)

(*teatr.*) temat, główna idea zawarta w tekście dramaturgicznym.

tema (2)

(*muz.*) temat, wyrazisty odcinek melodyczny.

tema (3)

motyw.

tema (4)

przedmiot.

tema (5)

kompozycja.

tema artistico

(*szt.*) motyw w sztuce.

tema con variazioni

(*muz.*) temat z wariacjami.

tema del desktop

kompozycja pulpitu.

tema della pagina

kompozycja strony.

tema globale

kompozycja globalna.

tema letterario

(*lit.*) temat literacki.

tema musicale

(*muz.*) temat muzyczny.

tematica

tematyka.

tematico

tematyczny.

temperamento

temperament.

temperatura

temperatura.

temperatura colore

temperatura barwy.

temperatura per la conservazione

(*kin.*) temperatura przechowywania taśmy filmowej w pomieszczeniu, nieprzekraczająca 18°C.

tempo (1)

czas.

tempo sociale, czas społeczny

tempo iniziatico, czas inicjacyjny

tempo mitico, czas mityczny

tempo storico, czas historyczny

modulazione del tempo, modyfikacja czasu

tempo (2)

(*muz.*) tempo, takt. Jeden z elementów dzieła muzycznego, oznaczający, jak szybko utwór ma być wykonany,

używany również w teatrze.

tempo a piacere, według upodobania

tempo comodo, w dowolnym tempie

tempo di ballo, w ruchu tanecznym

tempo di marcia, w tempie marsza

tempo di minuetto, w tempie menueta

tempo di polacca, w tempie poloneza

tempo di prima, wrócić do poprzedniego tempa

tempo frettoloto, zwiększając tempo

tempo giusto, ruch właściwy charakterowi kompozycji

tempo ordinario, zwyczajny ruch

tempo primo, według pierwszego ruchu

tempo rubato, swobodnie, nie krępując się

tempo (3)

(*teatr., kin.*) część, odcinek utworu, filmu, dramatu.

tempo (4)

tempo.

tempo di esecuzione

czas wykonania.

tempo di esposizione

(*fot., kin.*) czas naświetlenia. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

tempo di otturazione

(*zob.* tempo di esposizione).

tempo di posa

(*fot., kin.*) czas otwarcia migawki w aparacie. [Frittella, 2005]

tempo drammatico

(*teatr.*) czas dramatyczny <pozasce-niczny>.

tempo reale

(*lit.*) typ narracji, w której czas akcji zbiega się z czasem opowieści.

tempo scenico

(*teatr.*) czas sceniczny.

tempo utile

efektywny czas.

temporale

tymczasowy, przejściowy, czasowy.

temporaneo

(*zob.* temporale).

tempra

tembr, brzmienie głosu/instrumentu.

temps de cuisse (fr.)

w tańcu klasycznym ruch uda, krok przygotowujący.

temps de flèche (fr.)

w tańcu klasycznym ruch nóg przypominający łuk i strzałę.

temps de poisson (fr.)

w tańcu klasycznym salto „ruch ryby”.

temps de zéphyr (fr.)

w tańcu klasycznym ruch sprawiający wrażenie, że tancerz jest pchnięty i uniesiony przez wiatr.

temps levé (fr.)

w tańcu klasycznym wyskok na jednej nodze z drugą uniesioną nad podłogą.

temp lié (fr.)

w tańcu klasycznym krok łączący jedną pozycję z drugą.

tenda

(*teatr.*) zasłona (*zob.* sipario).

tendaggio

(*teatr.*) portiera, kotara (*zob.* sipario).

tendame

asortyment zasłon i akcesoriów do zasłon.

tendina (1)

zasłonka.

tendina (2)

(*fol.*) migawka szczelinowa. [Journot, 2007]

tendone

namiot cyrkowy.

tenere il cartellone

(*teatr.*) długo utrzymywać się na afiszu.

tenere il personaggio

(*teatr.*) grać doskonale, w polskiej gwarze teatralnej „wskoczyć z nogami w rolę”. [Cegiela, 1992a]

tenitura

(*teatr.*) czas trwania spektaklu. [Frittella, 2005]

tenno (jap.)

dosl. „imperator”. Przydomek reżysera Akiry Kurosawy.

tenore (1)

(*muz.*) tenor.

tenore (2)

ton, forma.

tenore (3)

zawartość, poziom.

tenore (4)

postępowanie.

tenore di forza

(*zob.* tenore drammatico).

tenore di grazia

(*zob.* tenore leggero).

tenore drammatico

tenor dramatyczny.

tenore leggero

tenor liryczny.

tenorile

tenorowy.

tenorino (1)

(*muz.*) głos kastrata.

tenorino (2)

(*muz.*) słaby, nieciekawy głos tenorowy.

tenorino (3)

(*muz.*) tenor liryczny (*por.* tenore leggero).

tens (*ang.*)

(*tv*) krótkie ogłoszenia reklamowe trwające 10 sekund. [Frittella, 2005]

tensione

napięcie. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

tensione drammatica

(*lit., kin., teatr.*) dramatyzm.

tentpole movie (*ang.*)

film pewniak (spodziewany jest jego sukces kasowy). [Frittella, 2005]

tenue suono

delikatny dźwięk.

tenuto

(*muz.*) tenuto, wytrzymując (dotyczy dokładnego realizowania wartości rytmicznych).

teoria (1)

teoria.

teoria (2)

opinia, teoria, pogląd.

teoria (3)

orszak, pochód, procesja (*por.* corteo).

teoria degli atti linguistici

teoria aktów mowy, przekazanie komunikatu odbiorcy przez nadawcę za pomocą znaków językowych (*zob.* locuzione, illocuzione, perlocuzione). [Levinson, 2010]

teoria degli effetti limitati

teoria ograniczonych efektów mediów, która przypisuje mediom jedynie umacnianie aktualnych trendów, a nie zmienianie ich.

teoria del cinema

(*kin.*) teoria filmu.

teoria del teatro

(*teatr.*) teoria teatru. Dyscyplina naukowa zajmująca się zjawiskami teatralnymi i prawami rządzącymi sztuką teatru. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teoria della musica

(*muz.*) teoria muzyki obejmująca wszelkie dziedziny wiedzy muzycznej.

teoria ipodermica

teoria mówiąca o istnieniu związku pomiędzy zachowaniem mas a wpływem mediów. Teoria ta wskazuje na fakt, że jednostka wystawiona na działanie reklamy z łatwością jej ulega.

teoria psicologica delle parti

(*teatr.*) socjopsychologiczna teoria ról (Erving Goffman). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

teoria teatrale del dramma

(*teatr.*) teatralna teoria dramatu.

teorizzare

opracować teorię.

teorizzatore

twórca teorii.

teorizzatrice

twórczyni teorii.

tercer cine

(*zob.* cinema nôvo). [Journot, 2007]

termine del film

koniec filmu.

terminologia

terminologia, słownictwo.

termocolorimetria

miernik temperatury barwy. [Bocian, Zabłocki, 2008]

termocolorimetro

miernik temperatury barwy.

termostato

termostat.

terp (*ang.*)

(*czas.*) w żargonie magazynu „Variety”: tańczyć. [Frittella, 2005]

terper (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”: tancerz, tancerka. [Frittella, 2005]

terre à terre (*fr.*)

w tańcu klasycznym ruch przy ziemi, stopy prawie nie odrywają się od ziemi.

terrore

(*por.* catarsi, compassione e terrore).

tertia

(*muz.*) tercja.

terza

(*zob.* tertia).

terza posizione (*ang.*)

w tańcu klasycznym pozycja trzecia.

terza serata

(*tv*) program wieczorny.

terzetto

(*muz.*) tercet (*zob.* trio, *por.* duetto). *un bel terzetto*, niezłe trio

terzino

(*muz.*) triola.

terzista

podwykonawca.

terzo

trzeci.

in terza fila, w trzecim rzędzie

terzo assistente alla regia

(*kin.*) człowiek od wszystkiego podlegający asystentowi reżysera.

terzo piano

(*kin.*) trzeci plan.

terzo tempo

(*kin., tv*) część trzecia, odcinek trzeci (np. filmu).

tessitura (1)

(*lit.*) основа utworu literackiego.

tessitura (2)

tessitura, tekstura, fizjologiczne właściwości głosu śpiewaka, np. zasięg jego głosu; zasięg głosu dominujący w utworze muzycznym.

tessitura (3)

(*przen.*) основа, struktura.

tessitura (4)

(*przen.*) intryga.

test

test, próba, eksperyment (*zob. provino*).

test pattern

(*zob. monoscopio*).

test print (ang.)

(*kin.*) kopia próbna. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

test screening (ang.)

(*kin.*) pokaz próbny dla oszacowania reakcji publiczności. [Frittella, 2005]

testa e coda

(*kin.*) część taśmy filmowej (rozbiegówka), na której nie ma nagranych obrazu ani dźwięku, na początku (testa) i na końcu taśmy (coda). [Journot, 2007]

testae

(*teatr.*) grupa wśród klakierów Nerona, byli oni przydzieleni do chóru. [Frittella, 2005]

testata

(*dzien.*) nagłówek.

testata a manovella

głowica korbkowa. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

testata fluida

ciśnienie pompowanej cieczy.

testata giroscopica

głowica żyroskopowa. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

testi di canzoni

teksty piosenek.

testimonial (ang.)

słynny aktor, osobowość sceniczna, która bierze udział w reklamie.

testina (ang.)

głowica.

testina di ascolto

adapter, głośnica odtwarzająca. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

testina di cancellazione

głośnica kasująca. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

testina di lettura

głośnica magnetofonowa, głośnica dźwiękowa projektora [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

testina di registrazione

głośnica nagrywająca. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

testina di riproduzione

głośnica odtwarzająca, głośnica odczytu (np. w magnetofonie).

testina di smagnetizzazione

(*zob.* testina di cancellazione). [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

testina magnetica

głośnica magnetyczna.

testo (1)

(*lit.*) tekst. [Camilleri, 2001]

testo (2)

(*muz.*) narrator opowiadający akcję dramatyczną, recytując lub śpiewając.

testo (3)

(*lit.*) tekst, dzieło fundamentalne. [Camilleri, 2001]

testi classici, dzieła klasyczne

testo drammaturgico

(*teatr.*) tekst dramatyczny. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Kaczmarek, 2010]
costruzione del testo drammaturgico, konstrukcja tekstu dramatycznego

testo letto

tekst czytany.

testo manoscritto

manuskrypt.

testo narrativo

tekst narracyjny.

testo parlato

tekst mówiony.

testo principale

(*teatr.*) tekst główny. Tekst wypowiedziany przez bohaterów sztuki. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

testo rappresentato

(*teatr.*) tekst grany.

testo scorrevole

(*zob.* testo scorrevole evidenziato). [Journot, 2007]

testo scorrevole evidenziato

(*tv*) pasek informacyjny.

testo secondario

(*teatr*.) tekst poboczny. Tekst zawierający wskazówki autora dotyczące inscenizacji sztuki (*por.* didascalia). [Pavis, 1996, 1998, 2002; Wołowski, 2016; Sinko, 1988]

testo spettacolo

(*teatr*.) tekst widowiskowy. Tekst sceny, widowiska, wypowiedź sceniczna wykorzystująca różne systemy sceniczne. [Sinko, 1988; Pavis, 1996, 1998, 2002]

testo teatrale da lettura

(*zob.* closet drama).

testo teatrale

(*teatr*.) tekst teatralny, sztuka teatralna.

testuale

tekstowy, dosłowny.

testualità

tekstowość.

testualmente

dosłownie.

testura

(*lit.*) osnowa, struktura utworu.

texture (*ang.*)

(*zob.* testura).

the five (*ang.*)

dzwonek w garderobie informujący aktorów, że pozostało 10 minut do rozpoczęcia spektaklu.

The Globe (*ang.*)

(*teatr*.) najslawniejszy teatr elżbietański w Londynie, gdzie wystawiano sztuki Szekspira. [Kosiński, 2006]

theater ticket (*ang.*)

(*kin.*) bilet kinowy (w USA).

theatre (1) (*ang.*)

(*zob.* teatro).

theatre (2) (*ang.*)

(*zob.* sala cinematografica).

théâtre à l'italienne (*fr.*)

(*teatr*.) (*zob.* scène à l'italienne).

theatre chain (*ang.*)

(*zob.* circuito cinematografico).

theatre circuit (*ang.*)

(*zob.* circuito cinematografico).

Théâtre d'Art (*fr.*)

(*teatr*.) Teatr Sztuki, której założycielem był Paul Fort; lansował estetykę symbolistyczną. [Braun, 1984]

théâtre de boulevard (*fr.*)

(*zob.* teatro da boulevard).

Théâtre de l'Œuvre (*fr.*)

(*teatr.*) Teatr Dzieła, którego założycielem był Lugné-Poe. Kontynuował on estetykę symbolistyczną zapoczątkowaną w Théâtre d'Art. [Braun, 1984]

théâtre du peuple (*fr.*)

(*zob.* teatro del popolo).

theatre in the round (*ang.*)

(*teatr.*) teatr, w którym publiczność siedzi dookoła sceny. [Brown, 1999]

theatre land (*ang.*)

(*teatr.*) strefa miasta, w której usytuowane są teatry. [Frittella, 2005]

Théâtre Libre (*fr.*)

(*teatr.*) Teatr Wolny, Teatr Wyzwolony. Scena paryska założona przez André Antoine'a (1887–1897), na której wystawiano sztuki (m.in. Ibsena, Strindberga, Hauptmanna) w konwencji skrajnego naturalizmu (*zob.* teatro naturalista, dramma naturalista, *por.* realismo, verismo). [Braun, 1984]

theatre manager (*ang.*)

(*kin.*) kierownik sali kinowej, dyrektor kina.

theatre owner (*ang.*)

(*kin.*) właściciel kina.

theatrical (*ang.*)

(*kin.*) w żargonie: film długometrażowy.

theatrical hit (*ang.*)

(*zob.* colpo di scena).

theatricals (1) (*ang.*)

(*teatr.*) przedstawienia amatorskie.

theatricals (2) (*ang.*)

(*teatr., dzien.*) kolumna w gazecie poświęcona spektaklom teatralnym.

theatron

(*teatr., staroż.*) (*gr.* źródłosłów słowa *teatr*) theatron, teatr. Miejsce/widownia, gdzie oglądano spektakle antyczne. [Brown, 1999]

theatrum mundi (*łac.*)

(*teatr.*) theatrum mundi, teatr świata. Metafora rozpowszechniona w baroku, która opisuje świat jako teatr oglądany przez Boga, a ludzie postrzegani są jako aktorzy w tym przedstawieniu. [Pavis, 1996, 1998, 2002; Brown, 1999]

theme music (1) (*ang.*)

(*zob.* sigla).

theme music (2) (*ang.*)

(*kin.*) temat przewodni ścieżki dźwiękowej.

theme song (*ang.*)

(*kin.*) muzyczny motyw przewodni filmu.

theologeion (*gr.*)

(*teatr.*) w antycznym teatrze greckim platforma niewidoczna dla widzów, na której odgrywano pojawienie się postaci niebiańskich. [Frittella, 2005]

theoricon (*gr.*)

(*teatr.*) w antycznym teatrze greckim dotacja dla mniej zamożnych, aby wspomóc wystawienie spektaklu. [Frittella, 2005]

thespian (*ang.*)

(*teatr.*) aktor; aktorski, dramatyczny. [Frittella, 2005]

thinking part (*ang.*)

(*teatr.*) część spektaklu bez wypowiedzi ustnej.

third assistant director (*ang.*)

(*kin.*) pomocnik asystenta operatora.

third cinema (*ang.*)

(*kin.*) kinematografia krajów rozwijających się.

thirties (*ang.*)

(*tv*) komunikaty reklamowe trwające 30 sekund.

three o'clock (*ang.*)

(*zob.* ordine del giorno 3). [Frittella, 2005]

three shot (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie trzech postaci na planie średnim/amerykańskim. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

three sixty (*ang.*)

panorama 360 stopni.

three step platform (*ang.*)

(*zob.* praticabile).

three wall set (*ang.*)

(*teatr., kin.*) dekoracja trójścianowa, dekoracja bez czwartej ściany. [Bocian, Zabłocki, 2008]

threequel

(*kin.*) kontynuacja sequela. Jego kontynuacje to fourquel, fivequel, sixquel itd.

thriller (*ang.*)

(*kin.*) thriller, film sensacyjny. [Damm, Kaczorowski, 2000; Lancia, Poppi, 2004; Journot, 2007]

thriller medico

(*kin.*) thriller medyczny.

thriller psicologico

(*kin.*) thriller psychologiczny. [Lancia, Poppi, 2004]

throw (1) (*ang.*)

odległość od źródła światła do przedmiotu oświetlonego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

throw (2) (ang.)

(czas., tv) oddać głos innemu prezenterowi w studiu telewizyjnym.

throw focus (ang.)

(zob. fuoco selettivo).

throw the line (ang.)

(czas.) wypowiedzieć tekst.

thrush (ang.)

w żargonie magazynu „Variety”: piosenkarz/piosenkarka.

thrust stage (ang.)

(teatr.) „scena wysunięta”, przedłużenie sceny w strefę publiczności, tak aby widzowie otaczali scenę z trzech stron. [Frittella, 2005]

thunder sheet (ang.)

(teatr., muz.) duży arkusz metalu, którym można wstrząsnąć, aby wytworzyć dźwięk przypominający grzmot; stosowany przede wszystkim w produkcji teatralnej.

thunder-drum (ang.)

(teatr.) bęben używany w teatrze dla wyprodukowania dźwięku przypominającego uderzenie grzmotu.

thymele (gr.)

(teatr., staroż.) w teatrze klasycznym ołtarz dedykowany Dionizosowi, umieszczony w centralnej części orkiestry.

thyromata (gr.)

(teatr., staroż.) w greckim teatrze antycznym drzwi wejściowe na scenę. [Frittella, 2005]

ticket (ang.)

(zob. biglietto).

ticket scalper (ang.)

(zob. bagarino).

tie twiddle (ang.)

gag komiczny wymyślony przez Olivera Hardy.

tie-down (ang.)

(zob. ragno).

tie-in (ang.)

(lit., kin.) powieść na podstawie filmu; nowelizacja scenariusza. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

tie-in-box (ang.)

(teatr., kin.) skrzynka połączeniowa do urządzeń elektrycznych. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

tighten up (ang.)

(czas.) (zob. stringere 1).

tight shot (ang.)

(kin.) ujęcie, w którym filmowany przedmiot zajmuje całą przestrzeń. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

tigi

(*zob.* telegiornale).

tilt (1) (ang.)

(*kin.*) panorama pionowa (*zob.* panoramica).

tilt (2) (ang.)

(*kin.*) ruch pionowy reflektora.

tilted shot (ang.)

(*kin.*) ujęcie ukośne.

tilting (ang.)

(*kin.*) panorama pionowa.

TIM

(*zob.* Telecom Italia S.p.A.).

timbre (fr.)

(*zob.* timbro).

timbro

tembr, barwa dźwięku. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

timbro di un suono

(*zob.* timbro).

time code (ang.)

kod czasowy. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

time seller (ang.)

(*tv*) pracownik telewizji odpowiedzialny za sprzedaż czasu antenowego na emisję reklam.

time slot (ang.)

(*tv*) przedział czasu, czas antenowy (*zob.* fascia oraria). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

timecode (ang.)

kod czasowy, sekwencja kodów numerycznych.

time-lapse (ang.)

(*zob.* fotografia time-lapse).

time-lapse photography (ang.)

(*zob.* fotografia time-lapse).

timele (ang.)

(*zob.* thymele).

timer (ang.)

(*tv*) programator, minutnik, stoper, wyłącznik czasowy.

timoroso

(*muz.*) timoroso, określenie wykonawcze: bojaźliwie.

timpani

(*muz.*) kotły, taraban.

timpano

(*zob.* timpani).

tinca

(*teatr.*) *dost.* „lin”, w żargonie teatralnym: rola drugorzędna, ale istotna dla rozwoju akcji spektaklu. [Frittella, 2005]

Tinseltown (*ang.*)

w żargonie aktorskim: Hollywood.

tinta (1)

farba.

tinta (2)

kolor, barwa.

tinta (3)

(*przen.*) ton, odcień, zabarwienie.
[Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

tinting (*ang.*)

(*zob.* imbibizione).

tiorba

(*muz.*) teorban, dawny instrument strunowy szarpany.

tip tap

step, stepowanie.

tipi fissi

(*teatr.*) stałe typy sceniczne w komedii *dell'arte* (*zob.* maschera, commedia dell'arte). [Surma-Gawłowska, 2015]

tipico

typowy, charakterystyczny.

tipizzare

typizować.

tipizzazione

(*teatr., kin.*) typizacja, typizowanie, postaci o typowych cechach przy-

należące do danej grupy społecznej (*por.* tipo, allegoria). [Journot, 2007; Kaczmarek, 2008, 2010]

tipo (1)

rodzaj, typ, wzór.

tipo (2)

typ.

tipo (3)

osobnik, typ.

tipo (4)

(*teatr.*) typ, postać charakterystyczna. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994; Pavis, 1996, 1998, 2002]

tipo (5)

typ czcionki.

tipo buffo

blazeńska postać (*por.* buffone).

tipologia della gestualità

(*zob.* tipologia di gesto).

tipologia di gesto

typologia gestów.

tip-tap

(*muz.*) stepowanie.

tirade

(*zob.* pistolotto).

tiraggio

(*fot.*) odległość między obiektywem a wizjerem, odległość ogniskowa kołnierza. [Vezzoli, 1999]

tirare l'applauso

(*teatr.*) posługiwać się banalnymi środkami, aby zyskać przychyłność publiczności.

tirata

(*teatr.*) tyrada, monolog, kwestia (*zob.* pistolotto). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

tiratura

nakład, wydanie.

a tiratura limitata, w niezbyt dużym nakładzie

un giornale ad alta tiratura, wysokonakładowy dziennik

tiritera

tyrada, kazanie.

tiri

(*teatr.*) sznury, za pomocą których można podnieść jakiś element scenografii.

tiro contrappesato

(*teatr.*) przeciwwaga, nazwa elementu konstrukcji, urządzenia, którego funkcją jest zapewnienie stabilności.

tirone

(*teatr.*) podpórka podtrzymująca elementy dekoracji scenicznej.

title (*ang.*)

(*zob.* didascalia).

title designer (*ang.*)

(*kin.*) twórca tytułów.

title music (*ang.*)

(*kin.*) muzyka tytułowa, w trakcie napisów początkowych.

titler (*ang.*)

(*zob.* titolatrice).

titling (*ang.*)

(*kin.*) tworzenie napisów. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

titolare (1)

opatrzyć tytułem.

titolare (2)

nadawać komuś tytuł.

titolatrice

(*kin.*) tytułarka. [Journot, 2007]

titolatura (1)

zatytułowanie, nadawanie tytułu, np. filmowi, programowi, książce itd.

titolatura (2)

rozmieszczenie tytułu.

titolazione

zredagowanie tytułu. [Journot, 2007]

titoli a scorrere

(*kin.*, *tv*) czołówka lub tyłówka, która przesuwana się na ekranie od góry do dołu lub z lewej strony do prawej. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

titoli di coda

(*kin.*, *tv*) napisy końcowe, tyłówka (*zob.* didascalie finali). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

titoli di stampa

tytuły wydruku, powielanie nagłówków na wszystkich stronach wydruku.

titoli di testa

(*kin.*, *tv*) czołówka. Początkowa sekwencja filmu, programu, prezentująca nazwę (logotyp) wytwórni, producentów oraz napisy wstępne (nazwiska aktorów, reżysera, scenarzysty, innych współpracowników itd.) (*por.* sigła, titoli di coda, preambolo, introduzione, didascalie iniziali). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

titolista

(*dzien.*, *kin.*) osoba opracowująca tytuły, napisy, *pot.* tytułarz. [Penazzi, Cieśla, Jamrozik, Łopieńska, 2010]

titolo

tytuł.

titolo a caratteri cubitali

(*dzien.*) nagłówek.

titolo alternativo

alternatywny tytuł.

titolo corrente

żywa pagina.

titolo di copertina

tytuł na okładce.

titolo del componimento

(*teatr.*) tytuł sztuki. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

titolo di lavorazione

tytuł roboczy.

titolo di un libro

tytuł książki.

titolo pagina

tytuł strony.

tivù

(*zob.* televisione). [Corazza, Zenatti, 1999]

accendere la tivù, włączyć telewizor
spegnere la tivù, wyłączyć telewizor

tix (ang.)

bilety.

toccata

(*muz.*) toccata, tokkata.

togo

wspaniały, cudowny.

Toi, Toi, Toi

(*teatr*.) formuła wyrażająca życzenie pomyślności, powodzenia; rytualne zdanie, które wypowiada się aktorowi wychodzącemu na scenę – przede wszystkim w teatrze lirycznym. Nieznane jest pochodzenie tego zwrotu. Niemniej jednak według pewnych hipotez wyrażenie miałoby swoje źródło w słowie *tov* (jidysz) znaczącym „dobry” (*por.* merda, superstizioni teatrali).

toile de fond (*fr.*)

(*zob.* backcloth).

toilet (*ang.*)

(*teatr*.) w żargonie aktorskim mały kabaret lub klub nocny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

toilette da sera

wieczorne toalety (dam), eleganckie stroje wieczorowe damskie.

Tokyo Rose (*ang.*)

(*rad.*) Tokijska Róża, popularne określenie nadane prezenterkom japońskich rozgłośni propagandowych w okresie II wojny światowej przez amerykańskich żołnierzy. [Frittella, 2005]

toiletta

toaleta (*zob.* toilette da sera).
acqua di toilette, woda toaletowa
prodotti per la toilette, produkty do toalety
oggetti da toilette, artykuły toaletowe

toll TV (*ang.*)

(*tv*) telewizja płatna.

tombé (*fr.*)

przeniesienie środka ciężkości z jednej nogi na drugą.

tom-tom

(*muz.*) tom-tom, wschodnioazjatycki instrument perkusyjny.

tonadilla (*hiszp.*)

(*teatr*.) tonadilla, lekka sceniczno-muzyczna pieśń, wkładka między aktami opery; muzyczno-teatralny spektakl hiszpański popularny w XVII i XIX wieku. [Frittella, 2005]

tonalismo

(*muz., szt.*) tonalizm.

tonalità (1)

(*muz.*) tonalność.

tonalità (2)

odcień.

tonalità della pelle

odcień skóry.

tonalità maggiore

(*muz.*) tonacja majorowa.

tonalità minore

(*muz.*) tonacja minorowa.

tongue (*ang.*)

(*kin.*) horyzontalny ruch kamery na ramieniu kranu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

tonico

(*muz.*) toniczny.

toning (*ang.*)

(*zob.* *viraggio*).

toning adviser (*ang.*)

(*zob.* *datore luci*).

tonitruone (*ang.*)

(*muz.*) tonitruon, „szeleszczący” instrument perkusyjny w postaci arkusza blachy, używany do symulowania dźwięku grzmotu.

tono (1)

(*zob.* *intonazione*).

tono (2)

(*przen.*) styl, ton.

tono (3)

(*muz., szt.*) ton, tonacja.

tono chiaro, ton jasny

tono scuro, ton ciemny

tono vivace, żywy ton

tono spento, przygaszony ton

tono maggiore

(*muz.*) tonacja majorowa, durowa.

tono minore

(*muz.*) tonacja minorowa, molowa.

Tony (*ang.*)

(*zob.* *Antoinette Perry Award*).

Tony Award (*ang.*)

(*zob.* *Antoinette Perry Award*).

tool TV (*ang.*)

(*tv*) program telewizyjny broniący praw obywatela i konsumenta. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Toon War (*ang.*)

(*kin.*) rywalizacja w świecie filmów animowanych pomiędzy wytwórnią Disneya a Dreamworks.

top and tail rehearsal (*ang.*)

(*zob.* *cue-to-cue*).

top della classifica

top lista.

top heavy (*ang.*)

(*kin., tv*) opowieść ze zbyt długim tytułem.

top player (*ang.*)

(*kin.*) główny aktor.

top-grossing movie (*ang.*)

(*kin.*) film na jednym z pierwszych miejsc, jeśli chodzi o wygenerowane przychody.

topline (*ang.*)

(*kin.*) mieć swoje nazwisko umieszczone przed tytułem, a więc być gwiazdą.

topliner (*ang.*)(*kin.*) gwiazda.**topolino**(*kin.*) w żargonie filmowym mały wózek, na którym umieszczona jest kamera filmowa, stosowany w ciasnych pomieszczeniach.**topping and tailing** (*ang.*)(*zob.* cue-to-cue).**topspin** (*ang.*)(*kin.*) dobry moment dla promocji filmu lub dla rozwoju kariery aktora. [Frittella, 2005]**Torino Film Festival**(*kin.*) festiwal filmowy kina niezależnego w Turynie, organizowany od 1982 roku.**tormentone** (1)(*teatr., kin.*) komiczna replika powtarzana wiele razy przez tego samego aktora lub postać. [Frittella, 2005]**tormentone** (2)(*kin.*) seria krótkich i powtarzających się ujęć. [Frittella, 2005]**tormentone** (3)

powiedzonko.

tormentone dell'estate(*muz.*) przebój lata.**tormentonismo**(*zob.* tormentone 1).**Toronto International Film Festival** (*ang.*)(*kin.*) kanadyjski festiwal filmowy organizowany od 1976 roku.**torre scenica**

wieża sceniczna.

torretta(*fot.*) tarcza rewolwerowa.**torture porn**(*zob.* rape and revenge, splatter, gore). [Curti, La Selva, 2003; La Polla, 2000]**TOSCA** (*ang.*)(*zob.* Trans Opera Security and Care Association).**TOT**(*zob.* campo totale).**totale**(*zob.* campo totale). [Journot, 2007]**touch-screen** (*ang.*)

ekran dotykowy.

touche (*fr.*)(*muz.*) tusz, uroczysta krótka fanfara.**tough guy** (*ang.*)

(postać) twardziel.

tour en l'air (*fr.*)

w tańcu klasycznym kompletny obrót w powietrzu, wykonywany głównie przez mężczyzn.

touring company (*ang.*)

(*teatr.*) wędrowna trupa aktorska
(*zob.* compagnia di giro).

tournée (*fr.*)

(*teatr.*) tournée, objazd, trasa koncertowa.

una tournée all'estero, tournée zagraniczne

essere in tournée, być na tournée

tout (*ang.*)

(*zob.* bagarino).

tout-people (*ang.*)

znane osoby, które pojawiają się wszędzie: na ekranie, w reklamach, w debatach telewizyjnych itp. [Frittella, 2005]

tower (*ang.*)

(*zob.* antenna).

Toy Story (*ang.*)

(*kin.*) film animowany.

toyetic (*ang.*)

(*przym.*) w odniesieniu do osoby lub bohatera kreskówki, który stał się inspiracją dla wyprodukowania zabawki komercyjnej.

trabattello

(*zob.* impalcatura).

trabocchetto

(*teatr.*) właz, kłapa otwierająca wejście do pomieszczenia pod sceną teatralną.

traccia sonora originale

(*kin.*) oryginalna ścieżka dźwiękowa.

tracciare

nakreślić, zarysować, naszkicować.

track (1) (*ang.*)

nagranie.

track (2) (*ang.*)

(*kin.*) jazda, ruch kamery, dokonywanie ujęć z wózka (*zob.* carrellata). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

track back (*ang.*)

(*zob.* carrellata indietro).

track forward (*ang.*)

(*zob.* carrellata avanti).

tracking (1) (*ang.*)

śledzenie ścieżki w magnetowidzie;

tracking (2) (*ang.*)

(*kin.*) wózkowanie, kręcenie zdjęć z jadącej kamery. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

tracklaying (*ang.*)

(*kin.*) montaż ścieżki dźwiękowej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

tracks (*ang.*)

(*kin.*) szyny.

trade screening (*ang.*)

(*kin.*) przedpremiera dla dystrybutorów i handlowców.

Trades, the (*ang.*)

(*dzien.*) czasopisma, magazyny poświęcone światu teatru i filmu, np. „Variety”.

tradigital (*ang.*)

(*kin.*) termin wynaleziony przez Jeffreya Katzenberga z Dreamworks, określający ich filmy animowane, będące mieszanką animacji tradycyjnej i technik cyfrowych.

tradurre

przetłumaczyć, przełożyć.

traduttivo

przekładowy.

traduttore

tłumacz.

traduttrice

tłumaczka.

traduzione

tłumaczenie.

traduzione audiovisiva

(*av.*) przekład multimedialny (*zob.* voce fuori campo 2).

traduzione automatica

tłumaczenie automatyczne, tłumaczenie maszynowe.

traduzione intersemiotica

(*ang.*)

(*kin., teatr.*) ekranizacja powieści lub adaptacja teatralna powieści.

traduzione letterale

tłumaczenie dosłowne.

traduzione libera

wolny przekład.

traduzione per il teatro

przekład teatralny, specyfika przekładu tekstu dramatycznego. [Pavis, 1996, 1996, 2002; Corvin, 1991, 1995]

specificità della traduzione per la scena, specyfika przekładu scenicznego

interferenza fra le situazioni di enunciazione, interferencja sytuacji wypowiedzania

serie delle concretizzazioni, etapy konkretyzacji

traduzione scritta, przekład pisemny
traduzione e la sua messa in scena, przekład i jego inscenizacja

traduzione come messa in scena, inscenizacja jako przekład

traffic (*ang.*)

(*rad.*) biuro stacji radiowej zajmujące się planowaniem i emitowaniem reklam.

trafiletto

(*dzien.*) wzmianka, krótki artykuł.

tragedia

(*teatr.*) tragedia (łac. *tragoedia*, z gr. *τραγῳδία tragōdía*, od wyrazów *τράγος tragos* „koziół” i *ὀδή ōdē* „pieśń”) – obok komedii i dramatu właściwego jeden z trzech podstawowych gatunków dramatu. Tragedia jest utworem dramatycznym, którego głównym tematem jest konflikt wybitnej jednostki z siłami wyższymi – losem, fatum, prawami historii, prawami moralnymi, prawami społecznymi itp. Konflikt ten jest określany mianem konfliktu tragicznego, bowiem bohater z góry skazany jest na klęskę. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

tragedia di giustizia

(*teatr.*) (*zob.* tragedia di vendetta).

tragedia di vendetta

(*teatr.*) tragedia poruszająca temat zemsty, tragedia zemsty. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

tragedia domestica

(*teatr.*) tragedia domowa, mieszczańska (*zob.* *dramma borghese*). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

tragedia greca

(*teatr.*) tragedia grecka.

tragedia in tre atti

(*teatr.*) tragedia w trzech aktach.

tragedia politica

(*teatr.*) tragedia polityczna. Podejmuje autentyczne wątki z historii politycznej.

tragediante (1)

(*teatr.*) autor/autorka tragedii.

tragediante (2)

(*przen.*) komediant/ka.

tragédie lyrique (*fr.*)

(*teatr.*) tragédie lyrique, gatunek francuskiej opery, który rozwijał się przede wszystkim w epoce baroku.

tragediografo

(*teatr.*) tragic, tragediopisarz.

tragic flaw (*ang.*)

(*teatr., lit.*) fundamentalny błąd popełniony przez bohatera, który skazuje go na tragedię.

tragica

(*teatr.*) tragiczka, autorka tragedii.

tragicità

(*teatr., lit.*) tragizm. Wartość estetyczna, która odnosi się do konfliktu równorzędnych wartości moralnych. Konflikt ten prowadzi do klęski jednostki działającej świadomie w imię wielkiego i szlachetnego celu. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

tragico (1)

(*przym.*) tragiczny.

tragico (2)

(*przen.*) tragiczny, dramatyczny. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002]

tragico (3)

(*rzecz.*) tragic.

tragicomedia

(*zob.* tragicommedia).

tragicomico

(*przym.*) tragikomiczny.

tragicomico

(*rzecz.*) autor tragikomedii.

tragicommedia

(*teatr.*) tragicomedia. Utwór łączący treści tragiczne i komediowe. Nazwa ta została wprowadzona przez rzymskiego komediopisarza Plauta. Tragikomedia została rozpowszechnio-

na w epoce renesansu we Włoszech, rozwijała się w baroku i romantyzmie. [Chiżyńska, Czerwińska, Budzowska, 2020; Pavis, 1998, 2002; Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

tragicommedia pastorale

(*zob.* *dramma pastorale*). [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]

traguardi

(*teatr.*) górne obramowanie sceny (przed kurtyną) złożone z nieruchomych kawałków tkaniny (najczęściej z weluru), przypominające sfałdowane draperie. [Kuczyńska, 2007]

traiettoria

trajektoria.

trailer (1) (ang.)

(*kin.*) zwiastun, trailer, zapowiedź filmu. [Journot, 2007; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

trailer (2) (ang.)

(*rad., tv*) zapowiedź programu lub audycji, mająca na celu zachęcenie widza/słuchacza do jego obejrzenia/wysłuchania.

trailer cinematografico

(*kin.*) zwiastun filmu, dawniej: forszpan, kilkuminutowy klip z montażem fragmentów filmu.

trainer (ang.)

treser zwierząt.

traliccio (1)

(*teatr.*) metalowe lub drewniane słupy połączone między sobą, które stanowią konstrukcję podtrzymującą różne urządzenia sceniczne.

traliccio (2)

słup linii wysokiego napięcia.

trama

wątek, treść (*por.* *canovaccio*).

trama filmica

(*kin.*) wątek filmu, filmowy.

trama narrativa

(*lit.*) fabuła.

trama secondaria

(*teatr.*) wątek poboczny.

tramagnino

mim (*zob.* mimo, *giocoliere*, *acrobata*).

tramoggia

(*teatr.*) (*dosł.* „zbiornik, zasobnik, elewator”) wytwornica śniegu, maszyna wytwarzająca sztuczny śnieg dla potrzeb spektaklu.

tramonto

zmierzch.

trampolino

trampolina.

trampolo

szczydło.

andare sui trampoli, chodzić na szczydłach

tranche de vie (fr.)

(*teatr.*) (z francuskiego: „kawał życia”). Termin użyty przez Jeana Julliena (1865–1919), dramaturga związanego z naturalistycznym teatrem Théâtre Libre; odnosił się do próby ukazania rzeczywistości na scenie jak najbardziej wiernie, wręcz z fotograficzną dokładnością (*zob.* *naturalismo*, *teatro naturalista*). [Matuszek, 2008; Sarrazac, 2010]

tranny (ang.)

(*rad.*) tranzystor.

tranquillo

(*muz.*) *tranquilo*, określenie wykonawcze: spokojnie.

Trans Opera Security and Care Association (ang.)

europejska organizacja, której celem jest ochrona dziedzictwa architektonicznego budynków operowych.

transavanguardia

(*szt.*) transawangarda, nurt we włoskiej sztuce lat 70. i 80. XX wieku, nawiązujący do tendencji ekspresjonistycznych.

transfans (ang.)

(*kin.*) fani filmów i komiksów *Transformers*.

transfer (*ang.*)(*zob.* riversamento).**transfocatore**(*zob.* trasfocatore).**transistor**

tranzystor.

transition (*ang.*)(*zob.* dissolvenza).**transition shot** (*ang.*)(*zob.* ponte narrativo).**transizione**

przejście, przemiana.

translite (*ang.*)(*kin.*) tło symulujące krajobraz panoramiczny.**transmission** (*ang.*)(*zob.* trasmissione).**transmitter** (*ang.*)(*zob.* trasmettitore).**transparency** (*ang.*)(*zob.* trasparenza).**transportation co-ordinator**(*ang.*)(*kin.*) osoba odpowiedzialna za przewożenie sprzętu i aktorów z jednej lokalizacji, w której kręcone są zdjęcia, do następnej.**transverse** (*ang.*)(*teatr.*) formuła teatru z widzami po obu stronach sceny. [Frittella, 2005]**trap** (*ang.*)(*teatr.*) zapadnia, kłapa w podłodze sceny.**trap room** (*ang.*)(*zob.* sottopalco).**trapattello**(*zob.* trabattello, impalcatura 1).**trapezio**

trapez.

trapezista

trapezista/tka.

trap-cellar (*ang.*)(*zob.* sottopalco).**trascinante**(*muz.*) rytmiczny, żwawy.**trascrizione**(*muz.*) transkrypcja.**trascrizione musicale**(*muz.*) transkrypcja, przerobienie utworu na inny instrument niż pierwotnie był przeznaczony. [Habela, 1980]**trascrizione solista**(*muz.*) transkrypcja solistyczna.

trasdurre

przetwarzać.

trasduttore elettromagnetico

przetwornik elektromagnetyczny.

trasduzione

przetwarzanie.

trasferimento

transfer.

trasferimento ottico

transfer optyczny.

trasferire i dati

przesyłanie danych.

trasfigurare

przeobrażać, przekształcać.

trasfigurazione

(*szt.*) przemienienie.

trasfocatore

(*fot.*) transfokator, zoom, obiektyw zmiennoogniskowy.

trasformare

przekształcać, przeobrażać.

trasformatore

transformator.

trasformismo

transformizm.

trasformista

transformista/tka; aktor, który gra kilka ról w jednym spektaklu i musi ciągle zmieniać kostiumy.

trash movie (*ang.*)

(*kin.*) film bardzo niskiej jakości.

trash television (*ang.*)

(*tv*) programy telewizyjne goniące za sensacją.

trashes (*ang.*)

(*zob.* caccola).

trasmettere

nadawać, transmitować, przesyłać fale.

trasmettere un film

(*tv*) nadawać <przesyłać> film.

trasmettitore

(*rad.*) nadajnik radiowy (*zob.* radio-trasmittore).

trasmissione

(*rad., tv*) transmisja.

trasmissione dal vivo

(*tv, rad.*) transmisja na żywo (*zob.* trasmissione in diretta).

trasmissione del suono

transmisja dźwięku.

trasmissione di fascia notturna

(*tv*) wieczorne wejście, nadawanie programu <filmu> nocą.

trasmissione in diretta

(*tv, rad.*) transmisja na żywo (*zob. trasmissione dal vivo*).

trasmissione in presa diretta

(*zob. trasmissione in diretta, trasmissione dal vivo*).

trasmissione radio

(*rad.*) transmisja radiowa.

trasmissione radiofonica

(*zob. trasmissione radio*).

trasmissione stereofonica

(*tv, rad.*) transmisja stereofoniczna.

trasmissione televisiva

(*tv*) program telewizyjny.

**trasmissione televisiva
preserale**

(*zob. access prime time*).

trasparente (1)

przezroczysty

trasparente (2)

przejrzysty, jasny.

trasparente (3)

(*kin.*) ekran do przezroczy, tylna projekcja, reprojekcja. [Bocian, Zabłocki, 2008; Journot, 2007; Vezzoli, 1999]

trasparenza (1)

przejrzystość. [Journot, 2007]

trasparenza (2)

(*fot.*) przezroczystość, własność fizyczna umożliwiająca przejście światła przez materiał bez rozproszenia.

traspositore

autor transpozycji.

traspositrice

autorka transpozycji.

trasposizione (1)

(*muz.*) transpozycja, przeniesienie utworu do innej (niż wcześniej zapisana) tonacji.

trasposizione (2)

(*zob. adattamento*).

trattamento

(*kin.*) treatment, zarys scenariusza, szkic scenariusza, wczesna wersja scenariusza. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

**trattamento anti-riflesso degli
obietti**

(*fot., kin.*) powłoka ochronna, warstwa przeciwodblaskowa na obiektywie. [Gallippi, 2006; Vezzoli, 1999]

tratteggiare

naszkicować, narysować, nakreślić.

tratteggiare una scena

naszkicować scenę.

tratteggio

(*szt.*) kreskowanie, cieniowanie.

travellers (*ang.*)

(*zob.* sipario).

travelling (*ang.*)

(*kin.*) jazda, traveling, przemieszczanie <poruszanie> się kamery filmowej po ułożonych wcześniej szynach (*zob.* binari). [Bocian, Zabłocki, 2008; Dąbał, Andrejew, 2005; Journot, 2007]

travelling matte (*ang.*)

(*kin.*) maski wędrujące, metoda optycznych efektów specjalnych. [Journot, 2007]

travelling ottico

(*zob.* zumata).

travelling shot (*ang.*)

(*zob.* carrellata).

travelogue (*ang.*)

(*kin., tv*) film lub produkcja telewizyjna opowiadająca o podróżach. [Frittella, 2005]

travesti

(*zob.* travestimento).

travestimento (1)

przebieranie się za kogoś.

travestimento (2)

przebranie, ubiór.

travestimento (3)

przeróbka, trawestacja.

travestire (1)

przebrać za kogoś.

travestire (2)

(*przen.*) zmieniać, przemieniać.

travestire (3)

trawestować.

travestissement (*fr.*)

(*zob.* travestimento).

travestita

transwestytka.

travestitismo

transwestytyzm.

travestito

transwestyta.

tre

(*muz.*) trzy.

tre volte, trzy razy

tre corde, trzy struny

tre D (*ang.*)

3D.

tre palle

wózek na trzech gumowych kołach do statywu kamery.

treads (*ang.*)

(*teatr.*) stopnie, schody na scenie.
[Frittella, 2005]

treatment (*ang.*)

(*zob.* trattamento). [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

trekkers (*ang.*)

(*kin.*) fani serialu *Star Trek*.

trekkies (*ang.*)

(*kin.*) fani serialu *Star Trek* (raczej pejoratywnie).

tremarella

trema.

avere la tremarella, mieć tremę

tremolando

(*muz.*) tremolando, rodzaj zdobniczej artykulacji: drżący.

tremolando legato

(*zob.* tremolando).

tremolo

(*muz.*) tremolo, określenie rodzaju artykulacji: drżenie.

tremore

(*zob.* tremarella, fifa).

trench (*ang.*)

(*kin.*) rów w podłodze lub chodniku, aby aktorzy wydawali się niżsi. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

35 mm

(*kin.*) taśma filmowa 35 mm. [Journot, 2007]

treppiede (1)

trójnóg.

treppiede (2)

statyw. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

triade

(*muz.*) trójdźwięk.

trial run (*ang.*)

(*zob.* provino).

triangle foldable platform

(*ang.*)

(*zob.* praticabile).

triangolo (1)

(*muz.*) trójkąt.

triangolo (2)

(*teatr.*) trójkąt (mąż, żona i kochanek) w teatrze mieszczańskim (*zob.* teatro borghese).

Tribeca Film Festival (*ang.*)

(*kin.*) festiwal filmów w Nowym Jorku zapoczątkowany w 2002 roku z inicjatywy Roberta de Niro, Martina Scorsese, Jane Rosenthal i Craiga Hatkoffa.

tribuna elettorale (*ang.*)

(*tv*) telewizyjny program wyborczy.

tribuna politica (*ang.*)

(*tv*) program-debata polityczna.

trick card (*ang.*)

(*tv*) nieoryginalna karta do dekodera telewizji płatnej.

trilled track (*ang.*)

(*zob.* *colonna sonora trillata*).

trillo

(*muz.*) tryl.

trilogia

trylogia.

trilogia cinematografica

(*kin.*) filmowa trylogia.

trim (*ang.*)

(*kin.*) część wycięta ze ścieżki filmowej.

trio

(*muz.*) trio (*zob.* *terzetto*)
trio per archi, trio smyczkowe

trionfante

(*muz.*) trionfante, określenie wykonawcze: z triumfem.

tripla (*ang.*)

(*zob.* *three shot*).

tripod (*ang.*)

(*zob.* *cavalletto*).

tripudio

(*przen.*) spektakl, feeria.

tri-standard (*ang.*)

(*tv*) o telewizorze, który współpracuje z trzema systemami: PAL, SECAM i NTSC.

triste

(*muz.*) triste, określenie wykonawcze: smutno, żałobnie.

tristemente

(*zob.* *triste*)

tritagonista

(*teatr.*) tritagonista, trzeci aktor w dramacie antycznym (*por.* *protagonista*). [Frittella, 2005]

trittico (1)

(*muz.*) tryptyk.

trittico (2)

(*lit.*) trylogia, tryptyk.

trobadore

(*zob.* *trovatore*).

trois coups (*fr.*)

(*zob.* *segnale di inizio dello spettacolo*).

trolley (*ang.*)

(*zob.* *carrello*).

tromba

(*muz.*) trąbka.

tromba marina

(muz.) tubmaryna, średniowieczny instrument smyczkowy.

trombatore

(zob. trombettiere).

trombettiere

trębacz.

trombettista

trębacz.

trombone (1)

(muz.) puzon.

trombone (2)

(dosł. „puzon”) osoba wysławiająca się szumnie i górnolotnie.

trombone (3) (ang.)

przyrząd do mocowania lamp (zob. barracuda). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

trompe-l'œil (fr.)

(szt.) malarstwo iluzjonistyczne.

Tron (ang.)

(kin.) amerykański film fabularny wyprodukowany przez wytwórnię Walt Disney Pictures w 1982 roku. Był to pierwszy film, do którego użyto grafiki komputerowej.

tropo

trop, drobna pieśń liturgiczna.

troppo

(muz.) troppo, za dużo.

allegro ma non troppo, żywo, ale nie za bardzo

troubadour (fr.)

(zob. trovatore).

troupe (fr.)

(teatr., kin.) trupa, zespół. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

troupe artistica

(teatr., kin.) trupa artystyczna.

troupe cinematografica

(kin.) ekipa filmowa.

trouvère (fr.)

(zob. troviero).

trovatore

(zob. trovatore).

trovarobato

(teatr., kin.) rekwizyty.

trovarobe

(teatr., kin.) rekwizytor/ka. Osoba zajmująca się rekwizytami, które używane są na scenie przez aktorów.

trovarsi sul velluto

(teatr.) grać w idealnym porozumieniu z partnerem, w polskiej gwarze teatralnej „wgrać się w partnera”. [Cegiela, 1992a]

trovarsi sulla corda

(*teatr.*) dosł. „znaleźć się/znajdować się na linie”, o aktorze, który próbuje poprzez swoją grę wydobyć dramatyzm z tekstu.

trovatore

trubadur.

troviero

truer.

truca

(*zob.* truka).

truccatore

(*teatr., kin.*) charakteryzator.

truccatrice

(*teatr., kin.*) charakterizatorka.

truccatura

(*teatr., kin.*) charakteryzacja, malowanie się. [Kosiński, 2006]

trucchi

(*zob.* effetti speciali). [Journot, 2007]

trucco (1)

(*teatr., kin.*) makijaż.

farsi il trucco, robić sobie makijaż
togliere il trucco, zmyć makijaż

trucco (2)

(*teatr., kin.*) charakteryzacja.

trucco (3)

sztuczka, fortel.

trucco (4)

chwyt, trik.

trucco illusionistico

(*zob.* trucco magico).

trucco magico

magiczna sztuczka.

trucco teatrale

(*teatr., kin.*) makijaż sceniczny.

truck movie (ang.)

(*kin.*) film o kierowcach ciężarówek.
[Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

trucking shot (ang.)

(*kin.*) ujęcie z jazdą.

truka

(*kin.*) drukarka optyczna, kopiarka optyczna, urządzenie pozwalające na triki filmowe, efekty specjalne itd. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

tsar

(*zob.* zar).

tuba

(*muz.*) tuba.

tubi di prolunga

(*fot.*) pierścienie pośrednie.

tubo catodico

(*zob.* iconoscopio).

tubthump (*ang.*)

(*czas.*) promować spektakl (często w sposób nachalny).

tubthumper (*ang.*)

agent zajmujący się promocją spektaklu.

tumultuoso

(*muz.*) określenie wykonawcze: burzliwie, hałaśliwie.

tuner (1) (*ang.*)

(*zob.* compositore delle musiche del film).

tuner (2) (*ang.*)

tuner.

tunesmith (*ang.*)

(*dzien., teatr.*) w żargonie magazynu „Variety”: kompozytor piosenek do spektaklu.

tungsten-halogen light (*ang.*)

(*zob.* quarzo).

tuning (*ang.*)

strojenie, nastrajanie.

turkey (*ang.*)

(*teatr.*) o produkcji teatralnej: knot, kłapa.

turn (*ang.*)

(*teatr.*) w żargonie techników teatralnych: aktor.

Turn over! (*ang.*)

(*zob.* Motore!).

turnaround (1) (*ang.*)

(*kin.*) o projekcie odrzuconym przez wytwórnię filmową. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

turnaround (2) (*ang.*)

(*kin.*) prawo autora do odkupienia scenariusza, który nie został użyty. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

turnkey (*ang.*)

system lub instalacja wykonana pod klucz, gotowa do użycia.

turnkey operation (*ang.*)

(*kin.*) termin określający całkowite wykonanie (od pomysłu po dystrybucję) projektu filmowego przez wytwórnię filmową.

turno conversazionale

analiza konwersacyjna.

turno dialogico

(*zob.* turno conversazionale).

tutta

(*zob.* tutto).

tutti (1)

(*muz.*) tutti, partia orkiestry wykonywana w czasie pauzowania solisty.

tutti (2)

(muz.) udział wszystkich wyko-
nawców.

tutto

(muz.) tutto, cały.
tutta la forza, z całą siłą
tutte le corde, wszystkie struny

tutù

tutu, klasyczna spódniczka tiulowa
do baletu.

TV

(zob. televisione).

TV a circuito chiuso (ang.)

(zob. televisione a circuito chiuso).

TV ad alta definizione (ang.)

(tv) telewizja HD.

TV addict (ang.)

(tv) telemaniak uzależniony od tele-
wizji. [Frittella, 2005; Bocian, Za-
błocki, 2008]

TV di quartiere

(tv) bezpłatne stacje telewizyjne
w kilku aglomeracjach we Wło-
szech. [Frittella, 2005]

TV franchise (ang.)

(tv) koncesja telewizyjna.

TV interattiva

(tv) telewizja interaktywna.

TV movie (ang.)

(zob. film TV).

TV royalties (ang.)

(tv) tantiemy telewizyjne (zob. diritti
televvisivi).

TV set (ang.)

(zob. televisore).

TV via cavo

(tv) telewizja kablowa.

tweeter (ang.)

głośnik wysokotonowy.

twinkie (ang.)

(tv) prezenter wiadomości z dobrą
prezencją, ale małym doświadcze-
niem. [Frittella, 2005; Bocian, Za-
błocki, 2008]

twirlies (ang.)

termin trochę pogardliwy na określe-
nie figur wykonywanych w balecie.
[Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki,
2008]

two third rule (ang.)

(zob. regola dei due terzi).

two shot (ang.)

ujęcie dwóch postaci na planie śred-
nim. [Frittella, 2005; Bocian, Za-
błocki, 2008]

twofer (*ang.*)

bilet, bon uprawniający do dwóch miejsc w cenie jednego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

two-hander (*ang.*)

(*teatr., kin.*) spektakl lub film z jedynie dwoma bohaterami. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

two-reels (*ang.*)

(*kin.*) krótkometrażowy film komediowy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

two-steps (*ang.*)

(*muz.*) two-steps, taniec amerykańskiego pochodzenia.

tycoon (*ang.*)

(*kin.*) magnat filmowy (*zob.* *produttore*). [Journot, 2007]

type-casting (*ang.*)

bycie wpisanym w schemat grania podobnych ról wynikających z uwarunkowań etnicznych.

tyrolienne (*fr.*)

(*muz.*) taniec tyrolski.

U

U (1) (*ang.*)

kategoria cenzury w Wielkiej Brytanii, filmy dla każdego wieku. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

U (2) (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”: wytwórnia filmowa Universal. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Uc (*ang.*)

kategoria cenzury w Wielkiej Brytanii, filmy dla każdego, a przede wszystkim dla dzieci w wieku przedszkolnym.

ubris

(*zob.* *hýbris*).

ucronia (*ang.*)

(*lit., kin.*) historia alternatywna, gatunek filmowy i literacki zaliczany do fantastyki naukowej, pokazujący akcję alternatywną odpowiadającą na pytanie: co by było, gdyby...? [Frittella, 2005]

udibilità

słyszalność.

udibile

słyszalny.

udire

słyszeć.

udito

(muz.) słuch.

uditore

słuchacz (*zob.* spettatore).

uditorio

(*zob.* auditorio).

udizione

(*zob.* audizione 1, 2, 3).

ufficio (1)

urząd, biuro.

ufficio (2)

(*rel.*) ceremonia.

ufficio stampa

(*dzien.*) biuro prasowe. [Vezzoli, 1999]

UHF (*ang.*)

(*tv*) Ultra High Frequency, fale decymetrowe.

UIB (*ang.*)

(*zob.* United Independent Broadcasters).

ultima edizione

ostatnie wydanie.

ultima versione

najnowsza wersja.

ultim'ora

(*tv*) wiadomość z ostatniej chwili.

notizia dell'ultim'ora, wiadomość z ostatniej chwili

notizia dell'ultim'ora qui su Rai-news24, najświeższe wiadomości z Rainews24

ultimo taglio

(*kin.*) ostateczne ujęcie, ostateczna wersja montażowa. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

ultradirezionale

(*zob.* microfono a fucile).

ultra-low budget movie (*ang.*)

(*kin.*) film o wyjątkowo niskim budżecie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

ultramicrofotografia

mikrofiszka.

ultramoderno

supernowoczesny.

ultrasonico

ultradźwiękowy.

ultrasonoro

(*zob.* ultrasonico).

ultrasuono

ultradźwięk.

ultratecnologico

high-tech.

ultravioletto

ultrafiolet.

URI

(*zob.* Unione Radiofonica Italiana).

ultrasuoni

ultradźwięki.

umanesimo

humanizm.

umanista

humanista/tka.

umanistico

humanistyczny.

umbrella title (*ang.*)

(*zob.* contenitore).

umidità

wilgotność.

umore

humor (*zob.* comicità).

umore nero

czarny humor.

umoresca

(*muz.*) humoreska.

umoresco

zartobliwy, humorystyczny.

umorismo (1)

humoryzm.

umorismo (2)

poczucie humoru.

umorista

humorysta/tka.

umoristicamente

humorystycznie.

un, una

(*muz.*) jeden, jedna.

una corda, jedna struna

un poco più mosso, trochę szybciej

unactable (*ang.*)

(*teatr.*) nienadający się do wystawienia na scenie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

unanimismo

(*lit.*) unanizym.

Uncanny, the (*ang.*)

przezwisko aktora Borisa Karloffa.

underacting (*ang.*)

granie w sposób zbyt subtelny.

undercranking (*ang.*)

(*kin.*) zwiększanie efektu prędkości na ekranie, podkreścanie szybkości obrazu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

underexposure (*ang.*)

(*zob.* sottoesposizione).

Underground

(*kin.*) twórczość „podziemna”, termin użyty po raz pierwszy w 1961 roku przez Jonasa Mekasa na określenie filmów, które pozostawały poza zasięgiem głównego nurtu filmowego (Stan Brakhage, Bruce Baillie, Ken Jacobs i Andy Warhol). [Journot, 2007]

underground film (ang.)

(*kin.*) film niezależny, często o niskim budżecie (Stan Brakhage, Bruce Baillie, Ken Jacobs, Andy Warhol). [Journot, 2007]

underpart (ang.)

(*zob.* ruolo secondario).

underplay (ang.)

(*kin., teatr.*) interpretować rolę bez wczucia czy emfazy. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

underplaying (ang.)

(*kin., teatr.*) umniejszanie, pomniejszanie roli, zredukowanie jak najbardziej środków wyrazu i ekspresji.

underrun (ang.)

(*czas., rad., tv*) trwać krócej niż zaplanowano (w TV, radio).

underscan (ang.)

wizualizacja na monitorze pełnego obrazu wideo. [Bocian, Zabłocki, 2008]

understudy (ang.)

(*zob.* sostituto).

UNIC

(*zob.* Unione Internazionale dei Cinema).

unicam (ang.)

(*zob.* camcorder).

unicast (ang.)

unicast, transmisja w sieci komputerowej.

unidirectional (ang.)

(*tv, rad.*) o mikrofonie: jednokierunkowy (*zob.* unidirezionale).

unidirezionale

jednokierunkowy.

unilaterale (1)

(*przym.*) unilateralny, jednostronny.

unilaterale (2)

(*rzecz., tv*) transmisja satelitarna przeznaczona dla jednego odbiorcy. [Frittella, 2005]

Unione Internazionale dei Cinema

międzynarodowy związek zrzeszający przedsiębiorców filmowych.

Unione Radiofonica Italiana

włoski nadawca radiowy założony w 1924 roku w Turynie.

unipod (*ang.*)

(*zob.* monopod).

unipuntuale

(*kin.*) perspektywa jednopunktowa, jedno ujęcie oraz jedna i ta sama czasoprzestrzeń. [Journot, 2007]

unisono (1)

(*muz.*) jednobrzmiący, jednogłosny.

unisono (2)

dosl. „równobrzmiący”, (*muz.*) unisono.

all'unisono, gra w unisonie

unit (*ang.*)

(*teatr., kin.*) trupa, grupa, zespół teatralny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

unit manager (*ang.*)

(*zob.* ispettore di produzione). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

unit nurse (*ang.*)

niania.

unit photographer (*ang.*)

(*zob.* fotografo di scena).

unit production manager (*ang.*)

(*zob.* direttore di produzione).

unità

jednostka.

unità aristoteliche

(*teatr.*) trzy jedności (czasu, miejsca i akcji). Zespół trzech reguł podstawowych dla klasycystycznej koncepcji fabuły dramatu, a przede wszystkim tragedii (*zob.* unità di luogo, unità di tempo, unità di azione). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

unità compact disc

stacja płyt CD.

unità d'azione

(*teatr.*) jedność akcji. W teatrze klasycznym jedność ta ma fundamentalne znaczenie. Wszystkie wątki fabularne i intrygi poboczne muszą być skupione wokół głównej historii, tak aby odbiorca uchwycił schemat fabularny i mógł go z łatwością zrekonstruować. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

unità di controllo camere

urządzenie sterujące kamery.

unità di controllo remoto

pilot urządzeń elektronicznych.

unità di luogo

(*teatr.*) jedność miejsca. Zgodnie z tą regułą (dotyczyło to przede wszystkim teatru klasycznego) akcja sztuki powinna ograniczać się do jednego miejsca. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

unità di tempo

(*teatr.*) jednostka czasu w teatrze klasycznym. Reguła ta nakazywała pisarzom czas trwania akcji ograniczyć do 24 godzin, choć Arystoteles tak kurczowo się tego nie trzymał (pisał o „jednym obiegu słońca”). Ta jednostka pokrywa się z jednością akcji. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

unità disco

stacja dysków.

unità minima

jednostka minimalna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

unità mobile (ang.)

jednostka mobilna.

unità principale

główna ekipa.

unité d'action (fr.)

(*zob.* unità d'azione).

unité de lieu (fr.)

(*zob.* unità di luogo).

unité de temps (fr.)

(*zob.* unità di tempo).

United Independent Broadcasters (ang.)

(*rad., tv*) stacja radiowa i telewizyjna w USA.

università e teatro

(*teatr.*) uniwersytet i teatr. Związek wskazujący miejsce, gdzie nauczana jest teatrologia (*zob.* teatrologia). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

Unmentionable, the (ang.)

(*teatr.*) eufemizm na określenie sztuki *Macbeth* (*Makbet*) (*por.* Scottish play).

unpaid second assistant (ang.)

(*kin.*) trzeci asystent reżysera, nieopłacany. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

unproduced scenario (ang.)

(*kin.*) niezrealizowany pomysł na scenariusz. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

unscripted shot (ang.)

(*kin.*) ujęcie nieprzewidziane w scenariuszu. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

unspool (ang.)

(*kin., czas.*) w żargonie: wyświetlać film. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

unwitting bias (ang.)

(*dzien.*) dosł. „mimowolne zniekształcenie” (*zob.* newsmaking).

uomo competente

(postać) tzw. złota rączka, bohater, który umie naprawić samochód, zbudować dom, gotować, bić się itd.

uomo-sandwich

człowiek-reklama.

up (ang.)

(*teatr., kin.*) w odniesieniu do zdeenerwowanego aktora, który zapominał tekst. [Frittella, 2005]

up and over (ang.)

zwiększać głośność dźwięku, aż głos staje się niezrozumiały.

up shot (ang.)

(*kin.*) ujęcie panoramiczne z dołu.

uplink (1) (ang.)

(*tv, rad.*) pasmo częstotliwości, przez które przepływa sygnał z ziemi do satelity komunikacyjnego; połączenie pomiędzy naziemną stacją nadawczą a satelitą geostacjonarnym. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

uplink (2) (ang.)

(*tv, rad.*) nadajnik wysyłający sygnał do satelity komunikacyjnego.

upload (ang.)

(*zob.* caricamento).

upper circle (ang.)

(*zob.* galleria).

upstage (1) (ang.)

(*teatr.*) część sceny najbardziej oddalona od widowni i najwyższa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

upstage (2) (ang.)

(*teatr., czas.*) ukraść show aktorowi poprzez umiejscowienie się w części najwyższej sceny i zwrócenie na siebie jego uwagi, co sprawi, że odwróci się plecami do publiczności.

urlo di Wilhelm

(*zob.* Wilhelm Scream).

uscire di campo

(*kin.*) wyjść z kadru.

uscita (1)

wyjście.

uscita (2)

(*przen.*) ukazanie się.

uscita di una rivista, ukazanie się pisma

uscita (3)

(*przen.*) odpowiedź, riposta (*por.* battuta).

uscita (4)

(*teatr.*) zejście aktorów ze sceny, ostatnia replika/kwestia aktora w przedstawieniu.

uscita di scena

(*teatr.*) zejście aktorów ze sceny.

uscita di un film

(*kin.*) wypuszczenie (filmu na ekran kin).

uscita microfono

dane wyjściowych parametrów technicznych mikrofonu.

usanze teatrali

(*teatr.*) zwyczaj teatralne (*zob.* superstizioni teatrali).

usher (*ang.*)

bileter (*zob.* maschera 1).

usherette (*ang.*)

(*kin.*) bileterka w kinie.

uso

użytkowanie.

utenza

(*rad., tv*) użytkownicy radia i telewizji.

utility man (1) (*ang.*)

(*zob.* comparsa).

utility man (2) (*ang.*)

(*kin.*) człowiek od wszystkiego. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

utilizzatore

użytkownik.

V**vacetto**

(*muz.*) szybko, prędko.

vacilando

(*muz.*) niepewnie, wahając się.

vactor (*ang.*)

(*kin.*) virtual actor, wirtualny aktor, fikcyjna postać animowana pojawiająca się w filmie lub reklamie. [Frittella, 2005]

V-chip (*ang.*)

(*tv*) mikroprocesor używany do blokowania programów telewizyjnych o treściach nieodpowiednich dla dzieci, który wsuwa się w odbiornik telewizyjny. [Frittella, 2005]

vademecum (*lac.*)

wademekum.

Vai!

(*kin.*) polecenie, żeby zacząć filmować.

Vai col piazzato!

(*zob.* Buio! Buio in sala! Nero!).

validità

ważność.

valletta

(zob. velina).

valse (fr.)

(zob. valzer).

valutazione oggettiva

obiektywna ocena.

valvola (1)

wentyl, zawór.

valvola (2)

bezpiecznik.

valvola (3)

lampa.

valvola (4)

(muz.) wentyl, piston.

valvole termoioniche

lampy elektronowe.

valzer

(muz.) walc.

valzer di emozioni

(przen.) burza emocji.

valzer viennese

walc wiedeński.

vamp (ang.)

(kin.) wamp, kobieta demoniczna.

vampire film (ang.)

(kin.) film o wampirach.

vampire trap (ang.)

(teatr.) zapadnia, włącz z podwójnym otwarciem w scenie. [Frittella, 2005]

vampiro

(postać) wampir.

vanilla (ang.)

(tv) w żargonie fanów seriali: seks tradycyjny.

vanity screening (ang.)

(kin.) przedpremiiera sponsorowana przez producenta. [Frittella, 2005]

vanzinata

(kin.) produkcja filmowa braci Vanzina (Carlo i Enrico), termin pejoratywny na określenie filmów kasowych o miernej wartości artystycznej. [Frittella, 2005]

vaporware (ang.)

oprogramowanie lub sprzęt komputerowy, które nie zostały jeszcze ukończone, ale o których dużo się mówi, a data zaplanowana na ich inaugurację została już dawno przekoczona.

variatore di tensione

zmiennik napięcia, przetwornica napięcia.

variazione

(muz.) wariacja.

tema con variazioni, temat z wariacjami

variazioni sul tema di..., wariacje na temat...

variazioni per piano, wariacje na fortepian

varietà (1)

(*teatr., tv*) różnaitości, variétés. [Olivieri, 1989; Quargnolo, 1980]

teatro di varietà, teatr różnaitości

varietà (2)

(*teatr.*) teatr różnaitości. [Olivieri, 1989]

varifocale

(*fot., kin.*) zmiennoogniskowy obiektyw. [Frittella, 2005]

variopinto

różnobarwny.

vaudeville (1) (fr.)

(*teatr.*) wodewil. Lekki muzyczny utwór sceniczny o cechach farsy, ze śpiewem, tańcem i pantomimą. Wywodzi się z tradycji francuskiej operetki (Eugène Labiche). [Gidel, 1984; Pavis, 1996, 1998, 2002]

vaudeville (2) (fr.)

(*teatr.*) teatr rewiowy, popularny zwłaszcza w USA na przełomie XIX i XX wieku. [Frittella, 2005]

VCR (ang.)

video cassette recorder, magnetowid, odtwarzacz video.

VCU (ang.)

(*kin.*) very close-up, pierwszy plan, duże zbliżenie.

VDU (ang.)

visual display unit, monitor, wyświetlacz.

vecchi

(*teatr.*) starcy, postaci z komedii *dell'arte* (np. Pantalon) (*por.* padri). [Surma-Gawłowska, 2015]

vecchio saggio

(postać) stary mędrzec (np. Merlin).

vectorscope (ang.)

wektoroskop, rodzaj oscyloskopu.

vedetta

gwiazda, gwiazdor kina, kabaretu.

vedette (fr.)

(*zob.* vedetta).

veduta (1)

(*kin.*) pole widzenia. [Journot, 2007]

veduta (2)

(*szt.*) pejzaż miejski, panorama miasta.

vedutismo

(*szt.*) malarstwo wedutowe, pejzażowe.

vedutista

(*szt.*) wedutysta, wedutystka.

veejay, VJ (*ang.*)

(*tv*) disc-jockey telewizyjny, np. w stacji MTV. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

veemente

(*muz.*) gwałtownie.

vela

(*teatr:*) kurtyna, zasłona (*zob.* sipario).

velare

(*kin.*) okrywać, przykrywać, zasłaniać; nierówne naświetlenie klatki na brzegach filmu w kamerze.

velario

(*teatr:*) zasłona pełniąca rolę kurtyny w teatrach XVIII i XIX wieku.

velarium (*łac.*)

(*teatr., staroż.*) płócienna osłona, która była rozpinana na masztach wokół teatru w czasie uciążliwych upałów lub deszczu. [Paratore, 1957; Savarese, 1996; Beare, 1986; Frittella, 2005]

velatino

(*kin.*) ekran przyćmiewający światło projektora scenicznego.

velatino di seta

przesłona (z jedwabiu).

velatura

(*fot., kin.*) zadymienie.

velina

(*tv*) showgirl, asystująca prezenterowi w czasie programu.

velino

(*tv*) mężczyzna asystujący prezenterowi w czasie programu.

veloce

(*muz.*) veloce, w szybkim tempie.

velocità

prędkość, szybkość.

velocità di registrazione

szybkość nagrania, szybkość zapisu.

velocità di rotazione

prędkość obrotów.

velocizzare

przyspieszać.

velocizzazione

przyspieszenie.

vena

(*zob.* ispirazione).

vena comica

humor.

vendicatore

(postać) mściciel.

vendita televisiva

(*tv*) telemarketing.

Venezia

(*zob.* Mostra internazionale d'arte cinematografica).

ventilatore

wentylator.

vento

wiatr.

ventriloquo

brzuchomówca.

verde

(*teatr.*) zielony. We Francji kolor przynoszący pecha aktorowi (*por.* viola, superstizioni teatrali).

vergine

(*fot.*) nienaświatłony.

pellicola vergine, nienaświatłona taśma filmowa

verismo

(*lit.*) (z łacińskiego *verus*: prawdziwy) weryzm. Kierunek w twórczości artystycznej, głównie włoskiej, końca XIX wieku, będący pewną odmianą naturalizmu. Głosił estetykę skrajnie mimetyczną, nawoływał do wiernego odtwarzania rzeczywistości, prawdy, realizmu, podnosił współczesne problemy społeczne (bieda), głównie życie wsi, piętnował ówczesne stosunki społeczne i sztukę symboliczną. Głównym przedstawicielem weryzmu jest Gio-

vanni Verga, zaś najważniejszym teoretykiem Luigi Capuana. [Novelli, 2004]

verismo in musica

(*muz.*) weryzm w muzyce, styl włoskich kompozytorów z końca XIX wieku, będący odpowiednikiem estetyki naturalistycznej w literaturze (Ruggero Leoncavallo, Pietro Mascagni, Giacomo Puccini).

verista

(*lit., rzecz.*) przedstawiciel weryzmu (*por.* verismo).

verista

(*lit., przym.*) odnoszący się do weryzmu (*por.* verismo, rappresentazione verista, naturalista).

vernacular theatre (ang.)

(*teatr.*) teatr lokalny dla mieszkańców lokalnych (często w dialekcie). [Frittella, 2005]

verosimiglianza

prawdopodobieństwo.

verosimile

(*rzecz.*) prawdopodobieństwo. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

verosimile

(*przym.*) prawdopodobny.

verosimile cinematografico

(*kin.*) model prawdopodobieństwa filmowego (Christian Metz). [Goddard, 1984]

verseggiare

wierszować.

verseggiatore

(*lit.*) wierszokleta.

verseggiatrice

(*lit.*) wierszokletka.

verseggiatura

(*lit.*) pisanie wierszy, wierszowanie.

versetto

(*lit.*) werset, ustęp.

versicolo

wierszyk.

versificare

(*lit.*) oddać wierszem, pisać wiersze.

versificatore

(*lit.*) rymotwórca, osoba pisząca wiersze.

versificatorio

wersyfikacyjny.

arte versificatoria, sztuka wersyfikacyjna

tecnica versificatoria, technika wersyfikacyjna

versificazione

(*lit.*) wersyfikacja, wersologia. [Pavisi, 1996, 1998, 2002]

versiliberista

(*lit.*) poeta tworzący wolnym wierszem.

version (*ang.*)

(*zob.* *versione*, *riduzione cinematografica*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

versione (1)

tłumaczenie, przekład.

versione dall'italiano in polacco, przekład z włoskiego na polski

versione (2)

(*teatr., kin., rad., tv*) wersja, adaptacja, transpozycja.

versione (3)

(*kin.*) wersja dubbingowa. [Journot, 2007]

versione italiana di un film polacco, włoska wersja językowa filmu polskiego

versione (4)

(*przen.*) wersja, wariant.

versione cinematografica

(*kin.*) adaptacja filmowa.

versione doppiata

(*kin., tv*) wersja zdubbingowana.

versione originale

(*kin., tv*) oryginalna wersja językowa.

versione rimontata dal regista

(*kin.*) wersja reżyserska.

versione scenica

(*teatr.*) wersja sceniczna. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

versione teatrale

(*teatr.*) adaptacja teatralna.

versurae (*lac.*)

(*teatr.*) w rzymskim teatrze drzwi boczne *skene*, przez które wchodził aktorzy.

vertical distortion (*ang.*)

(*zob.* *distorsione verticale*).

vertigo effect (*ang.*)

(*zob.* Hitchcock effect).

verve (*fr.*)

(*teatr.*) w żargonie teatralnym określenie aktora, który gra z natchnieniem, wczuwa się w rolę.

very close up (*ang.*)

(*zob.* *primo piano*).

very important writer (*ang.*)

(*tv*) w żargonie fanów seriali bardzo znany autor. [Frittella, 2005]

very long shot (*ang.*)

(*zob.* *campo lunghissimo*).

vestiario (1)

(*teatr.*) zestaw strojów scenicznych dla konkretnej sztuki lub spektaklu.

vestiario (2)

ubiór, ubranie, odzież.

vestiario (3)

(*teatr.*) garderoba, szatnia.

vestiarista

(*teatr.*) kostiumer/ka.

vestibolo

przedsiónek.

vestibolo del teatro

(*teatr.*) hol teatralny.

veterano

(*teatr.*) *dosł.* „weteran”, stary aktor, aktor z dużym doświadczeniem scenicznym. W polskiej gwarze teatralnej doświadczony, stary aktor to „aktor” lub „rzemiecha”. [Cegięła, 1992a]

veterano amareggiato

(*kin.*) (postać) „rozgoryczony weteran”, weteran wojny w Wietnamie, cierpiący na traumy.

vetrino di contrasto

kant szkiełko, kant-szkiełko; filtr służący do sprawdzania kontrastu.

vetrino smerigliato

szkło matowe.

vetro (1)

szkło.

vetro (2)

soczewka.

vetro ottico

szkło optyczne.

vettorscopio

wektoroskop.

VHF (ang.)

very high frequency, fale metrowe.

VHS (ang.)

(*zob.* Video Home System).

VHS-C (ang.)

wersja miniaturowa wideokasety VHS.

via per la comune

(*teatr.*) zejść ze sceny (*zob.* andare in quinta).

via satellite (ang.)

napis: przez satelitę, przekaz satelitarny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

viaggio dell'eroe

(*zob.* monomito).

vibrafono

(*muz.*) wibrafon, instrument perkusyjny.

vibrando

(*zob.* vibrato).

vibrare

(*przen.*) dźwięczeć, rozbrzmiewać.

vibratamente

energicznie, silnie.

vibratezza

(*przen.*) energia, siła, pasja.

vibrato

(*muz.*) vibrato, drżać.

vibrazione

(*muz.*) wibracja.

vibrazione acustica

drgania akustyczne.

vicenda (1)

splot wydarzeń.

vicenda (2)

(*lit., teatr.*) fabuła (*zob.* trama). [Pavis, 1996, 1998, 2002]

vicenda come struttura del racconto,

fabuła jako struktura narracyjna

vicenda come punto di vista sulla

storia, fabuła jako punkt widzenia przedstawionej historii

ricostruzione della vicenda, rekonstrukcja fabuły

discontinuità della vicenda, brak ciągłości fabuły

video (1)

(*tv*) wideo, teledysk, klip, wideoklip.

video (2)

(*tv*) wizja.

segnale video, sygnał wizyjny

video (3)

ekran komputera.

video (4)

(*tv*) sygnał telewizyjny.

video a componenti

(*ang.*) component video, analogowy sygnał wideo.

video art (*ang.*)

(*zob.* video-arte).

video assist (*ang.*)

(*kin.*) kontrola wideo na planie. [Bocian, Zabłocki, 2008]

video composito

format analogowego sygnału wideo.

video dialtone (*ang.*)

(*tv*) usługi telewizji kablowej oferowane przez firmy telefoniczne. [Frittella, 2005]

video head (*ang.*)

(*zob.* testina).

Video Home System (*ang.*)

VHS, system zapisu i odtwarzania kaset wideo.

video in (*ang.*)

oznaczenie wejścia sygnału wideo.

video jockey (*ang.*)

(*zob.* veejay).

video maker (*ang.*)

(*zob.* videoasta).

video mixer (*ang.*)

(*zob.* mixer video).

video on demand (*ang.*)

(*zob.* video su richiesta).

video out (*ang.*)

oznaczenie wyjścia sygnału wideo. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

video recorder (*ang.*)

(*zob.* videoregistratore). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

video su richiesta

wideo na życzenie.

video track (*ang.*)

ścieżka wideo.

video tracking (*ang.*)

(*zob.* video track).

videoamatore

wideoamator.

videoamplificatore

(*tv*) wzmacniacz wizyjny.

video-arte

(*szt.*) sztuka wideo. [Journot, 2007]

videoasta (*ang.*)

reżyser filmów wideo.

videocamera (1)

(*tv, kin.*) kamera cyfrowa. [Journot, 2007]

videocamera (2)

kamera telewizyjna. [Journot, 2007]

videocassetta

wideokaseta, kaseta wizyjna.

videoconferenza

(*zob.* video-arte, telecamera).

videoclip

(*muz.*) teledysk.

videoclub (*ang.*)

wypożyczalnia kaset wideo i płyt DVD.

videocrazia

(*dzien.*) manipulatorstwo.

videodipendente

(*tv*) maniak telewizyjny.

videodisco

wideodysk, płyta wizyjna.

videofilm

film na wideokasecie.

videogame (*ang.*)

(*zob.* videogioco). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

videogioco

gra komputerowa, gra wideo.

videogioco tattico in tempo reale

taktyczna gra czasu rzeczywistego.

videogiornalismo

(*dzien., tv*) dziennikarstwo telewizyjne.

videografia

(*tv*) wykaz teledysków.

videoland (*ang.*)

(*tv*) termin określający przemysł telewizyjny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

videolettore

(*tv*) wideoodtwarzacz.

videolibro

(*tv*) książka na wideokasecie.

videomagnetico

(*tv*) wideomagnetyczny.

videomaker

(*zob.* filmmaker, videoasta).

videomane

wideoman, wideomaniak.

videomania

telemania.

videomessaggio

audiowizualna wiadomość tekstowa.

videomonitor

monitor video.

videomusica (1)

(muz.) wideomuzyka.

videomusica (2)

(tv) muzyczny teledysk.

videonastro

(tv) taśma video, wideotaśma.

videonoleggio

(zob. videoteca).

videoplayer (ang.)

(zob. videolettore).

videoproiettore (ang.)

projektor, wideoprojektor komputerowy, wideorzutnik, wideoprojektor.

videoregistrare

rejestrować techniką video.

videoregistratore

magnetowid.

videoregistratore elettronico

(tv) elektroniczny zapis video, audiowizualna rejestracja elektronicz-

na, system telewizji kasetowej posługujący się taśmą i odbiornikiem telewizyjnym.

videoregistratore portatile

przenośny magnetowid.

videoregistrazione

nagranie na taśmie video.

videoripresa

(tv) filmowanie kamerą wizyjną, wideokamerą.

videoriproduttore

wideoodtworacz.

videoriproduzione

(tv) wideoodtworzenie.

videoschermo

(tv) ekran wideoterminalu.

videosegnale

(tv) sygnał wizyjny.

videoshop (ang.)

sklep video.

videosistema (1)

(tv) system video.

videosistema (2)

system zapisu.

videostore (ang.)

(zob. videoshop).

videotape (*ang.*)

(*tv*) wideokaseta.

videoteatro

(*teatr.*) wideoteatr, spektakle realizowane dla potrzeb audiowizualnych.

videoteca (1)

wypożyczalnia wideo.

videoteca (2)

archiwum filmów wideo.

videoterminale

terminal wideo.

videotrasmissione

wideotransmisja.

vidiconoscopio

(*tv*) widikon.

vidiot (*ang.*)

(*tv*) uzależniony od telewizji.

vidpix (*ang.*)

(*tv*) film telewizyjny.

vien giú il teatro

(*teatr.*) krzyk, wrzawa, entuzjazm publiczności zachwyconej sztuką.

Vienna action (*ang.*)

(*teatr.*) uniesienie wewnętrznych rogów dwóch elementów kurtyny, aby umożliwić aktorom wyjście na proscenium. [Frittella, 2005]

vietato ai minori

(*kin., tv*) kategoria cenzury włoskiej ustanowiona prawem 21 kwietnia 1962 roku w dwóch podgrupach: „ai minori di 14 anni” – zabronione dla dzieci poniżej 14. roku życia oraz „ai minori di 18 anni” – zabronione dla dzieci i młodzieży poniżej 18. roku życia. [Frittella, 2005]

vietato ai minori di 18 anni

niedozwolony poniżej 18. roku życia.

Vieux Colombier (*fr.*)

(*teatr.*) „stary gołębnik”, teatr stworzony przez Jacquesa Copeau, który odwoływał się do tradycji teatru elżbietańskiego, komedii *dell'arte*, teatru Molière’a. [Kosiński, 2006; Braun, 1984]

viewdata (*ang.*)

(*tv*) przeglądanie danych (teletekstowych).

viewer (*ang.*)

(*zob.* telespettatore). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

viewfinder (*ang.*)

(*fot.*) wizjer w aparacie fotograficznym (*zob.* mirino).

viewing angle (*ang.*)

(*kin.*) kąt widzenia. [Bocian, Zabłocki, 2008]

viewing filter (*ang.*)

(*kin.*) monochrom.

viewing point (*ang.*)(*kin.*) ustawienie kamery.**viewing room** (*ang.*)(*kin.*) sala projekcyjna.**vigilante**(*zob.* giustiziere).**Vigilanza Rai**(*zob.* Commissione di Vigilanza Rai).**vignetta**

winieta, nadruk.

vignette (*ang.*)(*zob.* vignetta).**vigorosamente**(*zob.* vigoroso).**vigoroso**(*muz.*) vigoroso, określenie wykonawcze: energicznie.**villain** (*ang.*)

(postać) zły/czarny charakter.

villancio (*hiszp.*)(*muz.*) hiszpańska pieśń.**villanella**(*muz.*) pieśń neapolitańska.**villanesca**(*zob.* villanella).**viola (1) (il colore)**

(*teatr.*) kolor fioletowy przynosi aktorom pecha. Ów kolor kojarzony jest przede wszystkim z postem poprzedzającym Święta Wielkanocne. W średniowieczu przez 40 dni były zakazane wszelkie przedstawienia, aktor nie mógł więc liczyć w tym okresie na zarobek. W Polsce kolorami przynoszącymi pecha jest żółty (podobnie jak w Hiszpanii) i zielony, ponieważ w wiekach średnich diabeł ubierał się na żółto, a wróżka na zielono. Nad Wisłą nie poleca się również wręczania aktorom żółtych kwiatów, ponieważ wróżą one porażkę lub inne nieszczęście. We Francji kolor zielony uważany jest za pechowy – Moliere miał na sobie zielony kostium w dniu, kiedy zasnął podczas przedstawienia *Chorego z urojenia*. Kilka godzin później już nie żył. W Anglii zaś feralnym kolorem jest niebieski (*zob.* superstizioni teatrali).

viola (2)(*muz.*) altówka, skrzypce altowe.**viola d'amore**(*muz.*) altówka miłosna.**viola da gamba**

(*muz.*) dawny instrument muzyczny z grupy chordofonów smyczkowych. [Habela, 1980]

viola di gamba(*zob.* viola da gamba).

violetta

(muz.) mała wiola.

violini di fila

(muz.) skrzypkowie orkiestry.

violinista

(muz.) skrzypek/skrzypaczka.

violino

(muz.) skrzypce.

violino d'orchestra

(muz.) skrzypek orkiestrowy.

violino di spalla

(muz.) pierwszy skrzypek.

violino elettrico

(muz.) skrzypce elektryczne.

violino Stradivari

(muz.) Stradivarius.

violino tenore

(muz.) skrzypce tenorowe, tenorki.

violista

(muz.) altowiolista.

violistico

(muz.) skrzypcowy, dotyczący skrzypiec.

violoncellista

(muz.) wiolonczelista/tka.

violoncellistico

(muz.) wiolonczelowy.

violoncello

(muz.) wiolonczela.

violone

(muz.) wielkie skrzypce, kontrabas.

viraggio

(fot.) (o fotografii) tonowanie.

viraggio in seppia (ang.)

(zob. seppia).

virtual cinematography (ang.)

(kin.) rzeczywistość wirtualna w filmie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

virtual set (ang.)

scenografia wirtualna.

virtuale

wirtualny.

virtuosamente

po mistrzowsku, wirtuozowsko.

virtuosismo

wirtuozeria.

virtuosistico

wirtuozowski.

virtuoso

(muz.) wirtuoz.

visagista

(*zob.* truccatore).

visibile (1)

widoczny.

visibile (2)

dozwolony, dopuszczalny.

film visibile a tutti, film dla nieograniczonej publiczności

visibilità

widoczność.

visiogenic (ang.)

(*tv*) nadający się do telewizji.

visionare (1)

(*kin.*) oglądać film w celu dokonania jego analizy krytycznej.

visionare (2)

(*kin.*) wyświetlić film wąskiemu gronu krytyków przed jego dystrybucją. [Frittella, 2005]

vision control (ang.)

(*zob.* direttore delle luci).

visivo e testuale

(*teatr.*) wizualność i tekstowość. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

Visnews (ang.)

międzynarodowa agencja informacyjna z siedzibą w Londynie. [Frittella, 2005]

vista

oglądanie, zwiedzanie.

vista a volo d'uccello

(*kin.*) ujęcie z lotu ptaka.

vista dall'alto

(*zob.* vista a volo d'uccello).

vista di profilo

rzut boczny, widok boczny.

vista frontale

punkt widzenia z przodu.

vista shot (ang.)

(*zob.* campo lunghissimo).

VistaVision

VistaVision, format zapisu panoramicznego obrazu filmowego.

visto censura televisivo

(*tv*) system ocen programów telewizyjnych.

visual computing (ang.)

system efektów specjalnych tworzonych cyfrowo. [Frittella, 2005; Boccian, Zabłocki, 2008]

visual effects (ang.)

(*zob.* effetti visivi).

visual field (ang.)

(*zob.* campo visivo).

visual radio (*ang.*)

(*rad.*) „radio wizualne”, połączenie audycji radiowych z wizją. [Cordoni, Ortoleva, Verna, 2006]

visual vernacular (*ang.*)

(*teatr.*) miganie pantomimiczne, teatralna forma opowiadania historii w języku migowym.

visualità

wizualność.

visualizer (*ang.*)

(*av.*) grafik reklamowy.

visualizzabile

dające się przedstawić wizualnie.

visualizzare

ukazywać, uwidaczniać.

visualizzatore

wyświetlacz, monitor ekranowy.

visualizzazione

wizualizacja.

vitaphone (*ang.*)

dawny system rejestracji dźwięku filmowego na dyskach magnetycznych. [Frittella, 2005]

vitascopio

(*kin.*) vitaskop, rodzaj projektora filmowego.

vite

śruba.

vivace

(*muz.*) określenie szybkiego tempa (*zob.* allegro, vivo).

vivo (1)

(*muz.*) vivo, określenie wykonawcze: żywo.

vivo (2)

(*rad., tv*) serwis informacyjny, wiadomości bez reportażu z terenu. [Frittella, 2005]

VJ (*ang.*)

(*zob.* veejay).

VLF (*ang.*)

very low frequency, bardzo niska częstotliwość.

V.L.S. (*ang.*)

(*kin.*) very long shot (*zob.* campo lunghissimo).

V.M. (*ang.*)

(*zob.* vietato ai minori).

VO (1)

(*zob.* voice over).

VO (2)

(*kin.*) film w oryginalnej wersji językowej. [Journot, 2007]

vocale (1)

głosowy, dotyczący głosu.

vocale (2)

(muz.) wokalny, dotyczący śpiewu.
concerto vocale, koncert wokalny
accademia vocale, szkoła śpiewu

vocale (3)

śpiewny, dźwięczny.

vocalese (ang.)

(muz.) wokaliza jazzowa.

vocalismo

(muz.) wokalizm, system wokaliczny.

vocalista

(muz.) wokalista/tka jazzowy/a.

vocalità (1)

(muz.) cechy muzyki wokalnej.

vocalità (2)

(muz.) technika śpiewaka.

vocalizzare

(muz.) wokalizować.

vocalizzato

(muz.) wokalizowany.

vocalizzazione

(muz.) wokalizacja.

vocalizzo

(muz.) wokaliza, melodia na głos bez tekstu.

voce (1)

(teatr.) głos; wymowa aktora, która jest jego głównym narzędziem pracy
(zob. *essere in voce*).

voce (2)

(teatr., tv, kin.) głos, osoba mówiąca, w kinie niemym osoba wprowadzająca widzów w opowieść. [Journot, 2007]

voce (3)

słowo, hasło, znak.

voce (4)

(muz.) dźwięk, głos instrumentu muzycznego.
la melodiosa voce del violino, melodyjny dźwięk skrzypiec

voce (5)

(muz.) głos śpiewaka.

voce (6)

(muz.) głos, śpiewak, partia głosowa.

voce (7)

(muz.) ton, wysokość dźwięku.

voce bianca

(muz.) głos chłopycy.

voce di intonata

(muz.) głos czysty, dźwięczny.

voce di petto

(muz.) rejestr piersiowy.

voce di soprano

(muz.) głos sopranowy (*zob.* voce soprana).

voce di testa

(muz.) rejestr głosowy.

voce fuori campo (1)

(teatr., kin.) głos spoza planu (sceny).

voce fuori campo (2)

(tv, kin.) szeptanka, czytanie filmu przez lektora. [Pavis, 1996, 1998, 2002]

voce gutturale

(*zob.* growl).

voce impostata

ustawiony głos.

voce interiore

głos wewnętrzny.

voce intonata

ustawiony głos.

voce narrante

narrator, głos lektora (*zob.* narratore).

voce nitida

dźwięczny głos.

voce piena

(muz.) pełnym głosem.

voce recitante

(muz., teatr.) głos (chór) recytujący przy akompaniamencie muzycznym.

voce sfogata

pełny głos.

voce sonora

donośny głos.

voce soprana

(muz.) głos sopranowy.

voce stonata

głos fałszujący.

voci eguali

(muz.) głosy równe.

Voci nell’Ombra

(*zob.* Festival Nazionale del Doppiaggio Voci nell’Ombra).

vocina

(muz.) słaby głosik.

VOD (ang.)

(*zob.* video on demand).

voice artist (ang.)

(kin.) aktor dubbingowy w filmach animowanych (*zob.* doppiatore). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

voice over (ang.)

(kin.) głos lektora nałożony na odtwarzany film, głos wewnętrzny, głos zza kadru. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

voice over recording (ang.)

nagranie głosu.

voice within (*ang.*)(*zob.* voce interiore).**voice-over** (*ang.*)(*tv*) reklama telewizyjna, film lub program z głosem narratora w tle. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]**void cue** (*ang.*)(*zob.* battuta a vuoto).**volée** (*fr.*)(*zob.* panoramica a schiaffo).**Volksbühne (1)** (*niem.*)(*teatr.*) „scena ludowa”, niemieckie sceny robotnicze i ludowe. [Kosiński, 2006]**Volksbühne (2)** (*niem.*)(*teatr.*) teatr w centrum Berlina.**Volkstück** (*niem.*)(*teatr.*) sztuka ludowa w tradycji dramatu niemieckojęzycznego. [Gazda, Tynecka-Makowska, 2006]**volpone**

(postać) stary lis, wyga.

volt

wolt.

volta(*muz.*) zwrot jednorazowy (*zob.* ripetizione).**voltaggio**

woltaż.

volteggiare

wykonywać obroty.

volteggio

wolyżerka.

volterriano

wolteriański, wolterowski.

volto

oblicze, twarz.

volume (1)

objętość.

volume (2)

masa, wielkość.

volume (3)

bryła, wolumen.

volume (4)(*muz.*) wolumen, natężenie dźwięku, siła dźwięku.**volume (5)**(*muz.*) regulator siły głosu, dźwięku.**volume (6)**(*lit.*) dzieło literackie.**volume (7)**(*muz.*) część nagrania dyskograficznego.

volume (8)

tom, wolumin.

volume di aggiornamento

suplement.

vomitorio (ang.)

(zob. vomitorium).

vomitorium (łac.)

(*teatr.*, *staroż.*) w starożytnej Grecji wyjście w amfiteatrze, umożliwiające szybkie opuszczenie przez tłum gmachu. [Paratore, 1957; Savarese, 1996; Beare, 1986]

Vorspiel (niem.)

(*muz.*) przygrywka. [Habela, 1980]

vox (łac.)

(zob. voce).

vox pop (łac.)

(*tv*) od „vox populi”, sonda, badanie opinii publicznej.

Vremya (ros.)

(*tv*, *dzien.*) nazwa rosyjskiego dziennika telewizyjnego (*Время*) na kanale pierwszym.

VTR (ang.)

video tape recorder (zob. videoregistratore).

Vuole prendere un caffè?

(*teatr.*) *dosl.* „zechce <pan, pani> napić się kawy?”, żartobliwe wyra-

żenie odnoszące się do „teatru przy stoliku”, który polega na czytaniu tekstów bez dekoracji, kostiumów i sytuacji scenicznych (*por.* *lettura performativa*, *reading 1*).

vuoto (1)

(*muz.*) pusty, bezdźwięczny.
corda vuota, pusta struna

vuoto (2)

pusta przestrzeń.

vuoto di scena

(*teatr.*) pustka na scenie, pusta scena. Określenie używane w sytuacji, gdy spodziewany na scenie aktor nie pojawia się na niej przez dłuższą chwilę.

WA (ang.)

(*kin.*) wide angle (zob. *campo lungo*).

wafer (ang.)

(*tv*) nielegalny zamiennik karty do dekodera płatnej telewizji. [Frittella, 2005]

WAFF (ang.)

Warm and Fuzzy Feelings, w żargonie wielbicieli seriali termin ten określa opowieść ze szczęśliwym zakończeniem, która elektryzuje czytelnika. [Frittella, 2005]

wagon

(zob. carro).

waist shot (ang.)

(zob. mezza figura).

waka-onna (jap.)

(teatr.) typowa maska w teatrze Nō reprezentująca kobietę pomiędzy 20. a 25. rokiem życia.

wake-up timer (ang.)

(tv) możliwość zaprogramowania włączenia telewizora. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

walk through (1) (ang.)

(teatr.) próba, podczas której aktorzy wchodzą na scenę, poruszają się po niej i schodzą z niej, w celu dokładnego określenia ewentualnych modyfikacji ruchu scenicznego.

walk through (2) (ang.)

(kin.) próba z kamerą.

walker on (ang.)

(zob. comparsa).

walkie-talkie (ang.)

walkie-talkie.

walkman (ang.)

walkman.

walk-on (ang.)

rola epizodyczna, rola statysty.

wall to wall (ang.)

(kin.) film pornograficzny będący zbiorem scen hardcorowego seksu bez żadnego powiązania. [Frittella, 2005]

walla walla (ang.)

(teatr.) słowa, które wypowiadają statyści w teatrze, żeby symulować rozmowę w tle (por. rhubarb, plastic avocado).

WAMPAS baby stars (ang.)

młode aktorki, takie jak Loretta Young i Joan Crawford, które były promowane i sponsorowane przez zrzeszenie reklamodawców filmowych Western Association of Motion Picture Advertisers.

war movie (ang.)

(kin.) film wojenny. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

warble (ang.)

(czas.) w żargonie magazynu „Variety”: śpiewać.

warbled track (ang.)

(zob. colonna sonora trillata).

warbler (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”: piosenkarz/rka.

Wardour Street (*ang.*)

ulica w Soho w Londynie. W XX wieku ulica ta stała się centrum przemysłu filmowego i muzycznego w Wielkiej Brytanii. [Frittella, 2005]

wardrobe (*ang.*)

(*zob.* reparto costumi).

wardrobe allowance (*ang.*)

(*teatr.*) rekompensata wypłacana aktorowi, jeśli gra na scenie w swoich własnych ubraniach. Statyści nie otrzymują tego dodatku. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wardrobe box (*ang.*)

(*zob.* wardrobe truck).

wardrobe costumer (*ang.*)

(*zob.* sarta/o di scena).

wardrobe lady/man (*ang.*)

(*zob.* sarta/o di scena).

wardrobe mistress/master

(*ang.*)

(*zob.* sarta/o di scena).

wardrobe plot (*ang.*)

(*teatr.*) dokładna lista wszystkich kostiumów używanych w spektaklu scena po scenie i aktor po aktorze.

wardrobe supervisor (*ang.*)

(*zob.* sarta/o di scena).

wardrobe trailer (*ang.*)

(*kin.*) przyczepa z kostiumami.

wardrobe truck (*ang.*)

(*kin.*) mobilna garderoba do transportu kostiumów; magazyn kostiumów w samochodzie.

warm prop (*ang.*)

(*kin., tv*) osoba, która pojawia się w tle sceny programu telewizyjnego lub filmu.

warmedy (*ang.*)

(*kin.*) ciepła komedia familijna.

warm-up (*ang.*)

(*teatr.*) rozgrzewka fizyczna i psychologiczna przed spektaklem. [Frittella, 2005]

warnerscope (*ang.*)

(*kin.*) system projekcji na wielkim ekranie, realizowany przez wytwórnię Warner Bros. (*por.* cinemascope).

warning light (*ang.*)

(*kin.*) światło czerwone ostrzegające, że projekcje w salach kinowych są w toku.

washing off

(*zob.* dilavamento).

watch (*ang.*)

(*czas., tv*) oglądać telewizję.

water movie (*ang.*)

(*zob. sea opera*).

watercooler moment (*ang.*)

(*rad., tv*) moment w programie telewizyjnym lub radiowym, który budzi emocje widzów.

watercooler show (*ang.*)

(*rad., tv*) program telewizyjny lub radiowy szeroko komentowany przez publiczność. [Frittella, 2005]

watershed (*ang.*)

(*tv*) czas antenowy, w którym transmitowane są programy dla dorosłych.

wave generator (*ang.*)

urządzenie do produkcji fal w basenie. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wavelength (*ang.*)

(*rad.*) długość fal radiowych (*zob. lunghezza d'onda*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

Wayang Kulit (*indonez.*)

(*teatr.*) tradycyjny teatr cieni. [Clements, McCarthy, 2006; Buckley, 2009; Kosiński, 2006]

WEAF

(*rad.*) nowojorska rozgłośnia radiowa (z grupy AT&T), która wprowadziła dostępność programów za opłatą.

weapon of mass distraction

(*ang.*)

(*tv*) program odwracający uwagę opinii publicznej od ważnych tematów.

weather contingency (*ang.*)

(*kin.*) sytuacja, w której rosną koszty ujęć kręconych poza studiem ze względu na nieodpowiednią pogodę.

web (*ang.*)

internetowy.

web documentario

(*tv, av.*) produkcja dokumentalna, dokument różniący się od bardziej tradycyjnych form zastosowaniem zestawu narzędzi multimedialnych.

web radio

(*rad.*) radio internetowe. [Cordoni, Ortoleva, Verna, 2006]

web tv

(*tv*) telewizja internetowa.

webcast (*ang.*)

webcast, produkcja, transmisja i dostarczanie prezentacji poprzez przeglądarkę internetową.

webisodic (*ang.*)

odcinek serialu pokazany wyłącznie w Internecie (*por.* episodio). [Frittella, 2005]

wedge (*ang.*)

(*zob.* formaggio).

weenie (*ang.*)

(*zob.* McGuffin).

weepie (*ang.*)

(*kin., teatr.*) film lub spektakl sentymentalny, wyciskacz łez. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

welfare worker (*ang.*)

(*zob.* assistente sociale). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wellerismo

(*lit.*) welleryzm, chwyt pisarski polegający na wykorzystywaniu wymyślonych przez autora cytatów, które przypisuje znanym lub fikcyjnym postaciom.

wenyipian (*chin.*)

(*kin., tv*) chiński film lub produkcja telewizyjna o charakterze romantycznego melodramatu.

wertherismo

(*lit.*) werteryzm. Szczególna wrażliwość emocjonalna typowa dla niemieckiego romantycznego sentymentalizmu. Wzorzec postawy bohatera literackiego, który został

ukształtowany za sprawą powieści Johanna Wolfganga von Goethego *Cierpienia młodego Wertera* (1774).

wescam (*ang.*)

(*kin.*) system filmowania, używany np. do ujęć z helikoptera, ponieważ redukuje i neutralizuje powstałe wibracje. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

West End (*ang.*)

angielski odpowiednik Broadwayu (*zob.* teatro del West End). [Kosiński, 2006]

western (*ang.*)

(*kin.*) western, gatunek filmowy przedstawiający dość schematycznie starcie dobra ze złem. [King, 2007; Journot, 2007; Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

western all'italiana

(*zob.* spaghetti western).

western revisionista

(*kin.*) rewizjonistyczny western (antywestern) odrzucający typowe dla westernu klasycznego wartości walki dobra ze złem. [King, 2007; Journot, 2007]

wet T-shirt movie (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmowy ze scenami kobiet w mokrych podkoszulkach, które przyciągają fanów i widzów do

kin oraz przed telewizory. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

whammo (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”: spektakularny sukces kasowy. [Frittella, 2005]

whip pan (*ang.*)

(*zob.* panoramica a schiaffo).

whirley (1) (*ang.*)

(*zob.* gru).

whirley (2) (*ang.*)

(*zob.* dolly).

white balance (*ang.*)

(*zob.* bilanciamento del bianco).

white fade (*ang.*)

(*kin.*) rozjaśnianie w kierunku koloru białego (*zob.* dissolvenza). [Amiel, 2006]

white noise (*ang.*)

(*zob.* rumore bianco).

white peaks (*ang.*)

najwyższe poziomy sygnału wideo.

whodunit (*ang.*)

(*kin.*) film, w którym widz musi rozwiązać zagadkę kryminalną i znaleźć winnego zbrodni.

whoofers (*ang.*)

(*kin.*) urządzenie do produkcji odgłosu eksplozji.

wicket (*ang.*)

w żargonie magazynu „Variety”: kasa biletowa.

wide angle (*ang.*)

(*kin.*) szeroki kąt (*zob.* campo lungo). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wide angle lens (*ang.*)

(*kin.*) obiektyw szerokokątny (*zob.* grandangolare). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wide band (*ang.*)

szerokopasmowy kanał.

wide film (*ang.*)

(*kin.*) taśma filmowa 70 mm.

wider angle (*ang.*)

(*kin.*) wskazówka w scenariuszu, żeby zwiększyć kąt filmowania. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wide shot (*ang.*)

(*zob.* campo lungo).

widescreen (*ang.*)

(*zob.* schermo largo).

wig (*ang.*)

(*zob.* parrucca).

wigwag (*ang.*)

(*zob.* warning light).

wild recording (*ang.*)

(*kin.*) film, w którym audio i wideo nie zostały zsynchronizowane. [Frittella, 2005]

wild shot (*ang.*)

(*kin.*) sekwencja bez dźwięku.

Wilhelm Scream (*ang.*)

(*kin.*) Krzyk Wilhelma, filmowy efekt dźwiękowy osoby śmiertelnie postrzelonej lub spadającej z dużej wysokości. Sheb Wooley (amerykański aktor i piosenkarz) uważany jest za pierwszą osobę, która nagrała ten krzyk.

wind gag (*ang.*)

kaptur mikrofonu chroniący przed odgłosami wiatru, przeciwwietrzna osłona mikrofonu.

wind machine (*ang.*)

urządzenie do produkcji wiatru.

wind up (*ang.*)

wskazówka o zbliżającym się zakończeniu programu. [Bocian, Zabłocki, 2008]

winder (*ang.*)

(*kin., tv*) przewijarka (*zob.* *avvolgitore*). [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

window dub (*ang.*)

(*kin.*) montażowa kopia filmu. [Ari-jon, 2002, 2008]

window scrim (*ang.*)

(*zob.* *trasparente 3*).

windscreen (*ang.*)

(*zob.* *wind gag*).

wing it (*ang.*)

(*czas.*) improwizować (*zob.* *improv-visare*).

wings (*ang.*)

(*teatr.*) skrzydła boczne sceny.

wip pan (*ang.*)

(*zob.* *panoramica a schiaffo*).

wipe (1) (*ang.*)

(*zob.* *tendina*).

wipe (2) (*ang.*)

(*zob.* *sipario*).

wire removal (*ang.*)

(*kin.*) technika pozwalająca usunąć z ujęcia liny bezpieczeństwa, do których podpięci byli kaskaderzy.

wire service (*ang.*)

(*rad., żarg.*) w żargonie radiowym: agencja prasowa. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wire tripping (*ang.*)

(*kin.*) *dosł.* „potknięcie się o sznur”; technika pokazania upadku konia. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wire-frame (*ang.*)

(*kin.*) model komputerowy obiektu w postaci siatki szkieletowej. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wire-fu (*ang.*)

(*kin.*) technika filmowa, w której aktorzy uprawiający walki kung-fu są podpięci na linach, pozwalających im unosić się w górę i wspinać się po murach. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

wire-work (*ang.*)

(*kin.*) technika pozwalająca aktorom unosić się w powietrzu i tam toczyć walki dzięki linom, do których są przywiązani. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

WNF (*ang.*)

well known fan, znany wszystkim wielbiciel i fan seriali.

wobbly jelly (*ang.*)

(*tv, żarg.*) w slangu: telewizja.

woman-in-jeopardy (*ang.*)

(*kin.*) postać kobieca delikatna i nieświadoma czyhających na nią niebezpieczeństw.

women's pictures (*ang.*)

(*kin.*) gatunek filmów z lat 50. XX wieku o problemach kobiecych. [Frittella, 2005]

women's studies

(*zob. femminismo*). [Journot, 2007]

woofers (*ang.*)

głośnik do niskich częstotliwości, niskich tonów (*por. altoparlante*).

word painting (*ang.*)

(*rad.*) *dosł.* „malowanie słowem”, audiodeskrypcja, opisy obrazów za pomocą słów, technika najczęściej używana w radiu.

work copy (*ang.*)

(*zob. copia lavorazione*).

working title (*ang.*)

(*kin.*) tytuł roboczy filmu.

workshop performance (*ang.*)

(*teatr.*) spektakl warsztatowy z naciśkiem na recytację tekstu, a nie akcję sceniczną czy kostiumy.

worm's eye view (*ang.*)

(*kin.*) ujęcie z ziemi, perspektywa żabia.

Wort-Ton-Drama (*niem.*)

(*zob. dramma musicale*).

wow (*ang.*)

(*kin.*) kołysanie dźwięku. [Bocian, Zabłocki, 2008]

wrangler (*ang.*)

(*zob. addetto agli animali di scena*).

wrap (*ang.*)

(*kin.*) *dost.* „zawijamy”, słowo wypowiedziane na zakończenie zdjęć. [Frittella, 2005]

wrap party (*ang.*)

(*kin.*) bankiet na zakończenie zdjęć.

wrap-around screen (*ang.*)

(*zob.* schermo panoramico).

wrecking crew (*ang.*)

określenie ironiczne na grupę kostiumologów, charakteryzatorów i fryzjerów.

writer (*ang.*)

(*zob.* sceneggiatore).

writing period (*ang.*)

(*kin.*) czas na napisanie scenariusza.

WS (*ang.*)

(*kin.*) wide shot (*zob.* campo lungo).

WTN (*ang.*)

(*tv*) World Television News, agencja prasowa przekazująca wiadomości przez satelitę.

Wunderkind (*niem.*)

cudowne dziecko.

wuxiapian (*chin.*)

(*kin.*) gatunek filmu fantastycznego z Hong Kongu, rodzaj orientalnego filmu płaszcza i szpady.

X

X (1) (*ang.*)

używany jest do oznaczania filmów, pism i innych dzieł o charakterze pornograficznym w Wielkiej Brytanii, USA i Australii (*zob.* CARA). [Frittella, 2005]

X (2) (*fr.*)

używany jest do oznaczania filmów, pism i innych dzieł o charakterze pornograficznym we Francji.

XCU (*ang.*)

(*kin.*) extreme close-up (*zob.* campo lunghissimo).

X-dissolve (*ang.*)

(*zob.* dissolvenza incrociata). [Amiel, 2006]

xenon

(*kin.*) ksenon, używany jest do lamp ksenonowych (cyfrowych) w projektorach kinowych.

xenon arc lamp (*ang.*)

(*kin.*) lampa ksenonowa.

xenon projector (*ang.*)

(*kin.*) projektor z lampami ksenonowymi.

XHS (*ang.*)

(*kin.*) extreme high shot, (ekstremalne) ujęcie z góry. [Pinel, 2012; Frittella, 2005]

xilofonista

(*muz.*) ksylofonista/tka.

xilofono

(*muz.*) ksylofon, instrument perkusyjny.

xiqu (*chin.*)

(*kin.*) moment muzyczny w chińskim filmie kostiumowym. [Frittella, 2005]

XLS (*ang.*)

(*kin.*) extreme long shot (*zob.* campo lunghissimo).

X/O (*ang.*)

(*zob.* crossover).

X-Philes (*ang.*)

(*tv*) wielbiciele serialu *Z Archiwum X*.

X-rated (*ang.*)

używany jest do oznaczania filmów pornograficznych.

XXX (*ang.*)

(*zob.* X-rated).

Y**Y** (*ang.*)

(*tv*) w technice telewizji kolorowej symbol sygnału luminancji.

yak (*ang.*)

(*kin.*) w żargonie: zbędna gadanina na ekranie.

yakuza-eiga (*jap.*)

(*kin.*) japoński film o mafii i gangsterach.

yarn (*ang.*)

historyjka, opowiadanie, opowieść apokryficzna.

yawner (*ang.*)

(*teatr.*) w żargonie: nudny spektakl (od *ang.* *yawn*: ziewać).

yellow journalism (*ang.*)

(*dzien.*) sensacyjne dziennikarstwo brukowe.

Yiddish theater (*ang.*)

(*teatr.*) jidysz teater, teatr żydowski obejmujący sztuki wystawiane w jidysz. [Frittella, 2005]

yodel

(*zob.* jodel).

yoof TV (*ang.*)

(*tv*) telewizja dla dzieci.

young leading man (*ang.*)

(*kin.*) aktor w wieku pomiędzy 20 i 25 lat, który odgrywa główną rolę.

young leading woman (*ang.*)

(*kin.*) aktorka w wieku pomiędzy 20 i 25 lat, która odgrywa główną rolę.

young lover (*ang.*)

amant (*zob.* amoroso).

young oriented (*ang.*)

(*rad., tv*) angielski termin na określenie radiostacji skierowanej przede wszystkim do młodzieżowego odbiorcy.

yo-yo shots (*ang.*)

(*kin.*) irytująca seria zbliżeń na jeden obiekt, często pojawiająca się w produkcjach amatorskich.

ypocrita (*gr.*)

(*zob.* istrione).

ypocrites (*gr.*)

(*teatr., staroż.*) w teatrze starożytnym aktor prowadzący dialog z protagonistą (*zob.* hypokrites). [Frittella, 2005]

Z

zampogna

(*muz.*) dudy, kobza.

zampognaro

(*muz.*) dudziarz, kobziarz.

zannata

blaźnowanie, blaźnada, bufonada.

zanni (lo)

(*teatr.*) służący, przebiegły, blaźnujący sługa, blaźen, typ postaci występujących w komedii *dell'arte* (Arlecchino, Brighella, Pulcinella, Mezzettino, Truffaldino, Trivellino, Stoppino, Zaccagnino, Pedrolino, Frittellino, Scapino itd.). [Surma-Gawłowska, 2015; Taviani, 1991; Tessari, 2013].

zanni (gli)

komedianci.

fare lo zanni, blaźnować.

zanniare

(*teatr.*) śmiać się diabolicznie.

zanzerare

(*teatr.*) recytować bardzo cichym głosem.

zapateado (*hiszp.*)

(*muz.*) taniec hiszpański.

zapper (*ang.*)

(*tv*) pilot do zdalnego sterowania
(*zob.* telecomando).

zapping (*ang.*)

(*tv*) zapping, skakanie pilotem po kanałach telewizyjnych (*zob.* fare zapping). [Frittella, 2005]

zar (*lo*)

(*teatr.*) car. Postać charakterystyczna dla teatru agitacyjnego, bezlitosny władca, tyran (*zob.* teatro d'agitazione).

zarzuela (*hiszp.*)

(*teatr.*) zarzuela, rodzaj operetki lub opery. [Kosiński, 2006; Frittella, 2005]

zavorra

(*zob.* proiettore di zavorra).

zeffiroso

(*muz.*) lekko, zwiewnie.

zefuroso

(*muz.*) (*zob.* zeffiroso).

zelo

(*muz.*) zapał.

zelosamente

(*muz.*) z zapalem.

zeloso

(*muz.*) zapalczywy, z zapalem

zenit

zenit, apogeum, szczyt.

zeppa (1)

podkładka.

zeppa (2)

(*przen.*) zbyteczne zdanie, zbyteczny wyraz.

zeppa (3)

(*dzien.*) dodatkowy artykuł, dodatkowa wiadomość wypełniająca stronę gazety.

zeppa (4)

(*teatr.*) klin, kołek itd., używane np. do podtrzymania scenografii scenicznej. [Bocian, Zabłocki, 2008; Vezzoli, 1999]

zeppelin (*niem.*)

w żargonie oznacza charakterystyczną owalną osłonę przeciwwietrzną na mikrofon.

zeppola

(*teatr.*) *dosl.* „precelek, ciasteczko”, trudności aktora w artykułowaniu fonemów. [Frittella, 2005]

zeugma

(*lit.*) *dosl.* „związek, spojenie, sprzężenie”, zeugma, figura retoryczna. [Głowiński, Kostkiewiczowa, Okopień-Sławińska, Sławiński, 1994]

zibaldone

zeszyt z zapiskami, notatkami.

zibaldoni

(*teatr*.) kompozycje w komedii *dell'arte*, które dostarczały aktorom listy słów potrzebnych do dobrego wykonania improwizacji. [Surma-Gawłowska, 2015]

Ziegfeld Follies

amerykański musical (Broadway) (*por.* Folies Bergère). [La Polla, Monteleone, Bourget, 2002]

zinale

(*teatr*.) *dosl.* „fartuch”, pasek pomalowanego płótna, którym wypełniane są puste miejsca sceny.

zinganella

(*teatr*.) zinganella, typowe tokańskie przedstawienie wiejskie o charakterze satyrycznym.

zinganetta

(*zob.* zinganella).

zingara

(*zob.* alla zingara).

zingaresca

(*muz.*) śpiew cygański.

zinger (*ang.*)

(*tv*) ciekawostka, najczęściej podana w humorystycznym tonie, na końcu dziennika/wiadomości.

zip pan (*ang.*)

(*zob.* panoramica a schiaffo).

zipping (*ang.*)

szybkie przewijanie nagrania na kasecie za pomocą pilota. [Bocian, Zabłocki, 2008]

zitcom (*ang.*)

(*zob.* sitcom).

Z-movie (*ang.*)

(*kin.*) film niskobudżetowy (*zob.* film a basso costo, produzione a basso costo).

zoetrope (*ang.*)

(*zob.* zootropio).

zolfà

(*muz.*) solfeż.

zona

strefa, obszar.

zona di luce

strefa światła.

zona d'ombra

strefa cienia.

zona del silenzio

strefa ciszy.

zoom (*ang.*)

(*kin.*) zoom, obiektyw zmiennoogniskowy, transfokator, obiektyw

o zmiennej ogniskowej; efekt uzyskiwany w urządzeniach telewizyjnych z techniką cyfrową. [Bocian, Zabłocki, 2008; Journot, 2007]

zoom a comando elettrico

(*zob.* zoom)

zoom avanti

(*kin.*) powiększanie.

zoom avanti e verso l'alto

(*kin.*) pomniejszanie i powiększanie.

zoom away shot (*ang.*)

(*kin.*) bardzo szybki odjazd, ujęcie wykonane przy bardzo szybkim odjeździe kamery.

zoom back (*ang.*)

(*kin.*) odjechać transfokatorem.

zoom digitale (*ang.*)

(*kin.*) zoom cyfrowy. [De Giusti, 2008]

zoom happy (*ang.*)

(*kin.*) w żargonie: operator kamery, który nadużywa transfokatora. [Bocian, Zabłocki, 2008]

zoom in (*ang.*)

(*czas.*) (*zob.* *zumare avanti*).

zoom in shot (*ang.*)

(*kin.*) bardzo szybki najazd, ujęcie wykonane przy bardzo szybkim na-

jeździe kamery. [Frittella, 2005; Bocian, Zabłocki, 2008]

zoom indietro

(*kin.*) pomniejszanie.

zoom lens (*ang.*)

(*zob.* *trasfocatore*).

zoom out (*ang.*)

(*czas.*) (*zob.* *zumare indietro*).

zoomare

(*zob.* *zumare*).

zoomata (*ang.*)

(*zob.* *zumata*).

zooming (*ang.*)

(*zob.* *zumata*).

zootropio

zoetrop. Urządzenie złożone z dwóch cylindrów, wywołujące wrażenie ruchu obrazów, opatentowane w 1834 roku przez Williama George'a Hornera.

zoppa

(*zob.* *alla zoppa*).

zoptic (*ang.*)

(*kin.*) efekt specjalny stworzony dla filmu *Superman*, polegający na tym, że bohater leci na tle ruszającego się krajobrazu. [Frittella, 2005]

Zorro

(*kin.*) Zorro. Postać fikcyjna, obrońca mieszkańców Kalifornii, którzy byli uciśnieni przez ówczesne władze hiszpańskie (gubernatorów, wojskowych).

zufolatore

grający na fujarce.

zufolio

(*muz.*) monotonna gra na piszczałce.

zufolo

(*muz.*) fujarka, piszczałka.

zumare

(*kin., tv*) zumować, szybko najechać kamerą, stosować płynną zmianę ogniskowej.

zumare avanti

(*kin.*) szybki najazd kamery na postać lub obiekt (*por.* carellata avanti). [Bocian, Zabłocki, 2008]

zumare indietro

(*kin.*) szybki odjazd kamery od postaci lub obiektu (*por.* carellata indietro). [Bocian, Zabłocki, 2008]

zumata (1)

(*kin.*) zumowanie, najazd kamerą. [Pinel, 2012]

zumata (2)

(*teatr.*) termin zaczerpnięty z języka filmowego na określenie gry aktorskiej, która powinna przykuć uwagę publiczności.

BIBLIOGRAFIA

DIZIONARI, VOCABOLARI ENCICLOPEDICI, GLOSSARI, ENCICLOPEDIAE SŁOWNIKI, LEKSYKONY, GLOSARIUSZE, ENCYKLOPEDIAE

A. Libri / Książki

- AUMONT Jacques, MARIE Michel [2007], *Dizionario teorico e critico del cinema*, Torino: Lindau.
- BACHÓRZ Józef, KOWALCZYKOWA Alina (red.) [2002], *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- BARONI Joseph [2005], *Dizionario della televisione*, Milano: Raffaello Cortina Editore.
- BOCIAN Remigiusz, ZABŁOCKI Michał J. [2008], *Angielsko-polski słownik terminologii filmowej*, Warszawa: Wydawnictwo Wojciech Marzec.
- BUCKLEY Sandra (ed.) [2009], *The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture*, London–New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
- CAPPA Felice, GELLI Piero [1998], *Dizionario dello Spettacolo del '900*, Milano: Baldini & Castoldi.
- CATENA Stefano [2018], *La commedia all'italiana. Dizionario del cinema italiano*, Roma: Guerra Edizioni.
- CATENA Stefano [2019], *Il peplum. Dizionario del cinema italiano*, Roma: Guerra Edizioni.
- CHITI Roberto, LANCIA Enrico [1993], *Dizionario del cinema italiano: I film*, vol. 1: *Dal 1930 al 1944*, vol. 2: *Dal 1945 al 1992*, Roma: Gremese.

- CHITI Roberto, LANCIA Enrico, ORBICCIANI Andrea, POPPI Roberto [1999], *Dizionario del cinema italiano: Le attrici*, Roma: Gremese.
- CHODKOWSKI Andrzej (red.) [1995], *Encyklopedia muzyki*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- CIEŚLA Hanna, JAMROZIK Elżbieta, KŁOS Radosław [2001], *Wielki słownik włosko-polski. Grande dizionario italiano-polacco*, t. 1: A–E, Warszawa: Wiedza Powszechna.
- CIEŚLA Hanna, JAMROZIK Elżbieta, SIKORA PENAZZI Jolanta [2002], *Wielki słownik włosko-polski. Grande dizionario italiano-polacco*, t. 2: F–O, Warszawa: Wiedza Powszechna.
- CINEMA [2003], Roma: Istituto dell'Enciclopedia Italiana.
- CLEMENTS Jonathan, MCCARTHY Helen [2006], *The Anime Encyclopedia: A Guide to Japanese Animation since 1917*, Berkeley, CA: Stone Bridge Press.
- CORVIN Michel (dir.) [1991, 1995], *Dictionnaire encyclopédique du théâtre*, Paris: Bordas.
- CZERWIŃSKI Henryk [2008], *Leksykon sztuki filmowej (1895–2002)*, Warszawa: Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego.
- D'AMICO Silvio [1954–1968], *Enciclopedia dello spettacolo*, Roma: Le Maschere.
- DĄBAL Wit, ANDREJEW Piotr [2005], *Kompendium terminologii filmowej*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Sadyba.
- DAMM Krystyna, KACZOROWSKI Bartłomiej (red.) [2000], *Leksykon. Kino*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- DE MAURO Tullio, MANCINI Federico, VEDOVELLI Massimo, VOGHERA Miriam [1993], *Lessico di frequenza dell'italiano parlato*, Milano: ETAS Libri.
- DI GIAMMATTEO Fernaldo, BRAGAGLIA Cristina [1995], *Dizionario del cinema italiano: dagli inizi del secolo a oggi i film che hanno segnato la storia del nostro cinema*, Roma: Editori Riuniti.
- DIZIONARIO enciclopedico italiano [2017], Roma: Istituto dell'Enciclopedia Italiana Treccani (in 20 volumi considerando l'aggiornamento 2017).
- ENCICLOPEDIA del cinema [2003], Roma: Istituto dell'Enciclopedia Italiana Treccani.
- ENCICLOPEDIA garzanti dello spettacolo [1976–1977], Milano: Garzanti Editore.
- ENCICLOPEDIA italiana di scienze, lettere ed arti [2005], Roma: Istituto Poligrafico dello Stato.
- FRITTELLA Livio [2005], *Le Parole dello spettacolo. Dizionario di cinema, teatro, radio, televisione*, Torino: Lindau.
- GALLIPPI Angelo [2006], *Dizionario di informatica inglese/italiano*, Milano: Tecniche Nuove.

- GAZDA Grzegorz [2000], *Słownik europejskich kierunków i grup literackich XX wieku*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- GAZDA Grzegorz, TYNECKA-MAKOWSKA Słownia (red.) [2006], *Słownik rodzajów i gatunków literackich*, Kraków: Universitas.
- GELLI Piero [1977], *Enciclopedia Garzanti dello spettacolo*, Milano: Redazioni Garzanti.
- GIUSTI Marco [2004], *Dizionario dei film italiani stracult*, Milano: Frassinelli.
- GŁOWIŃSKI Michał, KOSTKIEWICZOWA Teresa, OKOPIEŃ-SŁAWIŃSKA Aleksandra, SŁAWIŃSKI Janusz [1994], *Podręczny słownik terminów literackich*, Warszawa: Open.
- GRASSO Aldo (ed.) [2008], *Enciclopedia della televisione*, Milano: Garzanti (ed. orig. 1996).
- HABELA Jerzy [1980], *Słowniczek muzyczny*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- HELMAN Alicja (red.) [1991a], *Słownik pojęć filmowych*, t. 1: *Język, znak, denotacja – konotacja, identyfikacja*, Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- HELMAN Alicja (red.) [1991b], *Słownik pojęć filmowych*, t. 2: *Forma, rytm, ideologia, suture*, Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- HELMAN Alicja (red.) [1993], *Słownik pojęć filmowych*, t. 4: *Gramatyka, kod, mowa wewnętrzna, styl*, Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- HELMAN Alicja (red.) [1994], *Słownik pojęć filmowych*, t. 6: *Przedstawianie, obraz, pismo, znaczenie*, Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- HENDRYKOWSKI Marek [1994], *Słownik terminów filmowych*, Poznań: Ars Nova.
- JOURNOT Marie-Thérèse [2002, 2004, 2007], *Piccolo dizionario del cinema*, Torino: Lindau.
- KLECZYŃSKI Jan [1893], *Słownik wyrazów używanych w muzyce*, Warszawa: Gebethner i Wolff, Kraków: Gebethner i Spółka.
- KOEGLER Horst [2011], *Dizionario Gremese della Danza e del Balletto*, Roma: Gremese Editore.
- KOŁODYŃSKI Andrzej, ZARĘBSKI Konrad J. [2005], *Literatura na ekranie*, Bielsko-Biała: PARK.
- KOŁODYŃSKI Andrzej, ZARĘBSKI Konrad J. [2008], *Słownik adaptacji filmowych*, Warszawa–Bielsko-Biała: Wydawnictwo Szkolne PWN.
- KOSIŃSKI Dariusz [2006], *Słownik teatru*, Kraków: Zielona Sowa.
- KOSIŃSKI Dariusz, WYPYCH-GAWROŃSKA Anna, STAFIEJ Anna, MARSZAŁEK Agnieszka, SUGIERA Małgorzata, LEŚNIEWSKA Joanna [2009], *Słownik wiedzy o teatrze. Od tragedii antycznej do happeningu*, Warszawa–Bielsko-Biała: ParkEdukacja (Wydawnictwa Szkolne PWN).

- KUBALSKA-SULKIEWICZ Krystyna [2003], *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- LANCIA Enrico [2002], *Dizionario del cinema italiano: I film*, vol. 6: *Dal 1990 al 2000*, Roma: Gremese.
- LANCIA Enrico, POPPI Roberto (ed.) [2004], *Dizionario del cinema italiano. Gialli, polizieschi, thriller. Tutti i film italiani dal 1930 al 2000*, Roma: Gremese Editore.
- LESSICO universale italiano di lingua, lettere, arti, scienze e tecnica [1985–1986], t. 1–2, Roma: Istituto della Enciclopedia Italiana (supl. *Lessico universale italiano*).
- MAGNI Daniele [2012], *Cuori matti – Dizionario dei musicarelli anni '60*, Milano: Bloodbuster Edizioni.
- MEISELS Wojciech [1996], *Podręczny słownik polsko-włoski*, t. 1–2, Warszawa: Wiedza Powszechna.
- MICZKA Tadeusz [1998], *Słownik pojęć filmowych*, t. 9: *Ruch, czas, przestrzeń, montaż*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- MITRY Jean [1963], *Dictionnaire du cinéma*, Paris: Larousse.
- MONTVALON Christine, de [1987], *Les Mots du cinéma*, Paris: Belin.
- OLINKIEWICZ Elżbieta [2003], *Słownik teatru i dramatu*, Wrocław: Wydawnictwo Europa.
- ORAWIEC Wojciech [1992], *Leksykon techniki i filmu video*, Katowice: Videograf.
- PASSEK Jean-Loup (dir.) [1995], *Dictionnaire du cinéma*, Paris: Larousse.
- PAVIS Patrice [1996], *Dictionnaire du théâtre*, Paris: Dunod (Paris: Armand Colin, 2002).
- PAVIS Patrice [1998], *Dizionario del teatro*, trad. it. a cura di Paolo Bosisio, Bologna: Zanichelli.
- PAVIS Patrice [2002], *Słownik terminów teatralnych*, przeł., oprac. i uzupełn. Sławomir Świontek, Wrocław: Ossolineum.
- PIERON Agnès [2002], *Dictionnaire de la langue du théâtre. Mots et mœurs du théâtre*, Paris: Le Robert.
- PINEL Vincent [2012], *Dictionnaire technique du cinéma*, Paris: Armand Colin.
- PISZCZEK Zdzisław [1966], *Mała encyklopedia kultury antycznej: A–Z*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- PITERA Zbigniew [1984], *Leksykon reżyserów filmowych: reżyserzy zagraniczni*, wyd. 2 rozszerz., Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- POPPI Roberto [1993], *Dizionario del cinema italiano: dal 1930 ai giorni nostri. I registi*, Roma: Gremese.
- RICHARD Lionel [1996], *Encyklopedia ekspresjonizmu*, tł. Dorota Górna, Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.

- ROSSI Luigi [1977], *Dizionario di Balletto*, Vercelli: Edizioni della Danza.
- SARRAZAC Jean-Pierre (red.) [2007], *Słownik dramatu nowoczesnego i najnowszego*, tł. Mateusz Borowski, Małgorzata Sugiera, Kraków: Księgarnia Akademicka.
- SARRAZAC Jean-Pierre (dir.) [2010], *Lexique du drame moderne et contemporain*, Belval: Circé.
- SCAGLIONE Massimo [1990], *Il dizionario del teatro: manuale di autori classici e contemporanei, di generi teatrali, di attrezzi, curiosità e aneddoti dello spettacolo, per vivere il teatro in scena e fuori scena*, Leumann: Elle Di Ci.
- SEMIL Małgorzata, WYSIŃSKA Elżbieta [1980], *Słownik współczesnego teatru. Twórcy, teatry, teorie*, Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- SIKORA PENAZZI Jolanta, CIEŚLA Hanna, JAMROZIK Elżbieta, ŁOPIEŃSKA Ilona [2010], *Wielki słownik włosko-polski. Grande dizionario italiano-polacco*, t. 4: *Sf-Z*, Warszawa: Wiedza Powszechna.
- SŁAWIŃSKI Janusz (red.) [2000], *Słownik terminów literackich*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- SORMANI Giuseppe [1964], *Dizionario delle Arti. Architettura, Pittura, Scultura, Letteratura, Musica, Teatro, Danza, Cinema, Arti Minori*, Novara: De Agostini.
- SZYMCZAK Mieczysław (red.) [1978], *Słownik języka polskiego*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- ŚLEDZIŃSKI Stefan (red.) [1981], *Mała encyklopedia muzyki*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- VEZZOLI P. Giuseppe [1999], *Dizionario dei termini cinematografici. Italiano-inglese, inglese-italiano*, Milano: Editore Ulrico Hoepli.
- WOJNICKA Joanna, KATAFIASZ Olga [2005], *Słownik wiedzy o filmie*, Bielsko-Biała: PARK.
- ZGÓŁKOWA Halina (red.) [1994–2005], *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, Poznań: Wydawnictwo Kurpisz.

B. Siti web / Strony internetowe

- CZYŻEWSKI Stefan, SITARSKI Piotr [2012], *ABC filmu. Słownik pojęć filmowych*, FilMOTEKA Narodowa–Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalne „Venae Artis”, <https://edukacjafilmowa.pl/abc-filmu> (dostęp: 4.01.2017).
<http://www.aict.art.pl/slownik/aktorska-gwara>
http://cinesint.com/new/dizionario_ruoli

<http://www.columbia.edu/itc/italian/noe/glossary.html>
<https://www.cnrtl.fr>
<https://dekobau.com.pl/krotki-slownik-terminow-teatralnych>
<https://www.diki.pl/slownik-angielskiego>
<http://digilander.libero.it/proservice/glossario/glossario.htm>
https://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano
<https://www.dizionario-italiano.it>
<https://dizionario.internazionale.it>
<https://dizionari.corriere.it>
<https://dizionari.repubblica.it/italiano.html>
<https://encyklopedia.biolog.pl>
<https://encyklopedia.pwn.pl>
<https://www.encyklopediateatru.pl>
<http://www.etimo.it>
<https://www.euro.com.pl/slownik.bhtml?definitionId=14251826513>
<https://filmglossary.ccnmtl.columbia.edu>
<https://www.garzantilinguistica.it>
<http://www.gttempo.it/DizionarioTeatrale.htm>
https://www.grandidizionari.it/dizionario_italiano.aspx
<http://www.informadanza.com>
<https://www.lacomunicazione.it>
<https://www.lecinedico.com>
<https://polski-dubbing.fandom.com>
<https://www.radiopik.pl/91,34,slownik-radiowy>
<https://sjp.pwn.pl/slowniki>
<http://stareaparaty.pl/katalog/slownik/chronofotografia>
<https://tandemmedia.pl/swiat-radia/slowniczek-radiowy>
<https://tanuki.pl/slownik>
<https://www.tate.org.uk/collections/glossary>
<https://www.treccani.it/>
http://www.vellidermattaccio.it/Glossario_teatrale.htm
<http://it.wikipedia.org/wiki/Portale:Teatro>
<http://it.wikipedia.org/wiki/Sipario>
<https://www.wirtualnemedial.pl/slownik/radio>

TEATR – DRAMAT / TEATRO – DRAMMA

- ABIRACHED Robert [1994], *La Crise du personnage dans le théâtre moderne*, Paris: Gallimard.
- ALLEGRI Luigi [2011], *Teatro e spettacolo nel Medioevo*, Roma: Editori Laterza.
- ANGELINI Franca [1988], *Teatro e spettacolo nel primo Novecento*, Roma–Bari: Laterza.
- ANTONUCCI Giovanni [2005], *Storia del teatro futurista*, Roma: Edizioni Studium.
- ANTONUCCI Giovanni [2012], *Storia del teatro italiano contemporaneo*, Roma: Edizioni Studium.
- ARDUINI Carla [2011], *Teatro sinistro. Storia del Grand Guignol in Italia*, Roma: Bulzoni Editore.
- BABLET Denis [1980], *Rewolucje sceniczne XX wieku*, tł. Zenobiusz Strzelecki, Krystyna Mazur, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- BARBA Eugenio [1981], *Antropologia teatru. Pierwsze hipotezy*, „Dialog”, nr 1.
- BEARE William [1986], *I romani a teatro*, Roma: Laterza.
- BÉHAR Henri [1975], *Dada i surrealizm w teatrze*, Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- BOŻYK Eugeniusz [1956], *Historia architektury budynku teatralnego i techniki sceny w teatrze europejskim*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- BRACH-CZAINA Jolanta [1975], *Na drogach dwudziestowiecznej myśli teatralnej*, Wrocław: Ossolineum.
- BRAUN Kazimierz [1984], *Wielka Reforma teatru w Europie. Ludzie – idee – zdarzenia*, Wrocław: Ossolineum.
- BRONOWSKI Cezary [1997], *La fortuna di Luigi Pirandello in Polonia negli anni Settanta e ottanta del novecento*, „Quaderni PAU”, no. 27–28.
- BRONOWSKI Cezary [2008], *Historia dramaturgii włoskiej XX wieku*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- BROWN John Russell (red.) [1999], *Historia teatru*, tł. Hanna Baltyn-Karpińska, Warszawa: Diogenes.
- CAMILLERI Andrea [2001], *Le Parole raccontate. Piccolo dizionario dei termini teatrali*, Milano: Rizzoli.
- CARANDINI Silvia [1986], *Teatro e spettacolo nel medioevo*, [w:] Alberto Asor Rosa (ed.), *Letteratura italiana*, VI, Torino: Einaudi.

- CATANUTO Santo [2013], *L'Anarchismo a teatro. Drammi e bozzetti in lingua italiana (1871–2011)*, Milano: Zero in Condotta.
- CEGIELA Anna [1992a], *Polski słownik terminologii i gwary teatralnej*, Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- CEGIELA Anna [1992b], *Polskie słownictwo teatralne 1765–1965*, Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- CHIŻYŃSKA Katarzyna, CZERWIŃSKA Jadwiga, BUDZOWSKA Małgorzata [2020], *Starożytny teatr i dramat w świetle pism scholiastów. Leksykon*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- CORVIN Michel [1989], *Le théâtre de boulevard*, Paris: Presse Universitaires de France.
- D'AMICO Silvio [1958], *Storia del Teatro drammatico*, vol. I–IV, Milano: Garzanti.
- EISNER Lotte H. [1974], *Ekran demoniczny*, tł. Konrad Eberhardt, Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- ESSLIN Martin [1962], *The Theatre of the Absurd*, New York: Doubleday.
- ESSLIN Martin [1963], *Le Théâtre de l'absurde*, Paris: Buchet/Chastel.
- ESSLIN Martin [1970], *Au-delà de l'absurde*, Paris: Buchet/Chastel.
- ESSLIN Martin [1979], *Anatomie de l'art dramatique*, Paris: Buchet/Chastel.
- EUSEBIETTI Dora [1966], *Piccola storia dei burattini e delle maschere*, Torino: Società editrice internazionale.
- FALLETTI Clelia [2004], *Le grandi tradizioni teatrali. Il Medioevo*, Roma: Bulzoni Editore.
- FOTYSIAK-STRAZZANTI Alicja [1993], *Teatr Pirandella Polsce*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- FOUCAULT Michel [2000], *Theatrum philosophicum*, [w:] idem, *Filozofia. Historia. Polityka. Wybór pism*, przeł. i wstęp Damian Leszczyński, Lotar Rasiński, Wrocław–Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- FOURNEL PAUL [1981], *L'Histoire véritable de Guignol*, Genève–Paris: Slatkine.
- GIDEL Henri [1984], *Le vaudeville*, Paris: Presses Universitaires de France.
- GRISI Francesco (ed.) [1990], *I futuristi*, Roma: Newton & Compton.
- GUAZZOTTI Giorgio [1965], *Teoria e realtà del Piccolo Teatro di Milano*, Torino: Einaudi.
- GURGUL Monika [2008], *Historia teatru i dramatu włoskiego*, t. II: *Od XIX do XXI wieku*, Kraków: Universitas.
- GURGUL Monika [2009], *W drodze do gwiazd. O teatrze i dramacie włoskiego futuryzmu*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- HOPFINGER Maryla [1974], *Adaptacje filmowe utworów literackich. Problemy teorii i interpretacji*, Wrocław: Ossolineum.
- IL TEATRO dei testi: la drammaturgia Italiana del Novecento* [2003], Torino: UTET.

- JOMARON, Jacqueline de (dir.) [1992], *Le théâtre en France*, Paris: Armand Colin.
- KACZMAREK Tomasz [2008], *Henri-René Lenormand et l'expressionnisme dramatique*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- KACZMAREK Tomasz [2010], *Le personnage dans le drame français du XXe siècle face à la tradition de l'expressionnisme européen*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- KACZMAREK Tomasz [2018a], *Grand-Guignol – teatr grozy*, „Zagadnienia Rozdajów Literackich”, vol. 61, issue 4 (128).
- KACZMAREK Tomasz [2021], *Teatro che vai, usanze che trovi* (przekł. Dominiki Kobylskiej, *Co teatr, to obyczaj. Przesady teatralne w Polsce i we Włoszech*), „ItaliAMO – Periodyk Popularnonaukowy Studenckiego Koła Naukowego Italianistów UŁ”, nr XVIII.
- KACZMAREK Tomasz (red.) [2014], *Anarchia i francuski teatr sprzeciwu społecznego 1880–1914*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- KACZMAREK Tomasz (red.) [2015], *Farsy i moralitety Octave’a Mirbeau. Francuski teatr anarchistyczny*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- KACZMAREK Tomasz (red.) [2016], *Francuski teatr społeczny z przełomu XIX i XX wieku. Twarze i maski kultury mieszczańskiej*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- KACZMAREK Tomasz (red.) [2018b], *Francuski teatr społeczny z przełomu XIX i XX wieku. Bunt wykluczonych*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- KACZMAREK Tomasz (red.) [2020], *Teatr lęków André de Lorde’a*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- KIJOWSKI Andrzej Tadeusz [2000], *Chwyt teatralny (zarys instrumentalnej teorii teatru)*, Gdańsk: Tower Press.
- KING Kimball [2007], *Western drama through the ages*, Westport, CT: Greenwood Publishing Group.
- KOCUR Mirosław [2001], *Teatr antycznej Grecji*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- KUCHARUK Sylwia [2019], *Jean Anouilh. En quête de la métathéâtralité*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- KUCZYŃSKA Agnieszka [2007], *Historia kurtyny teatralnej*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 55.
- KUDLIŃSKI Tadeusz [1978], *Vademecum teatromana*, Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza.
- LANZONI Remi Fournier [2009], *Comedy Italian Style: The Golden Age of Italian Film Comedies*, New York: Continuum International Publishing Group Ltd.

- LAPINI Lia [1977], *Il teatro futurista italiano*, Milano: Mursia.
- LEHMANN Hans-Thies [2017], *Teatro postdrammatico* (trad. di Sonia Antinori), Bologna: Cue Press (ed. orig. Verlag der Autoren, 1999).
- LEWAŃSKI Julian [1981], *Dramat i teatr średniowiecza i renesansu w Polsce*, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- LISTA Giovanni [1976], *Théâtre futuriste italien, anthologie critique. Pièces, textes et manifestes réunis, annotés et préfacés, avec une chronologie, en deux volumes*, Lausanne: Éditions L'Âge d'Homme, coll. « Théâtre des Années Vingt ».
- LISTA Giovanni [1989], *La Scène futuriste*, Paris: Éditions du C.N.R.S., coll. « Spectacles, Histoire, Société ».
- LISTA Giovanni [1990], *Lo Spettacolo futurista*, Firenze: Edizioni Cantini, coll. "Album Cantini".
- MARAMAI Fernando [2009], *F.T. Marinetti. Teatro e azione futurista*, Udine: Campanotto.
- MATUSZEK Gabriela [2008], *Naturalistyczne dramaty*, Kraków: Universitas.
- MAURRI Enzo [1981], *Rose scarlatte e telefoni bianchi. Appunti sulla commedia italiana dall'impero al 25 luglio 1943*, Roma: Edizioni Abete.
- MELDOLESI Claudio, TAVIANI Ferdinando [1991], *Teatro e spettacolo nel primo Ottocento*, Roma: Laterza.
- MISZALSKA Jadwiga, SURMA-GAWŁOWSKA Monika [2008], *Historia teatru i dramatu włoskiego*, t. I: *Od XIII do XVIII wieku*, Kraków: Universitas.
- NEFF Renfrew [1970], *The Living Theatre: U.S.A.*, New York: Bobbs-Merrill Co.
- NICOLL Allardyce [1971], *Lo spazio scenico. Storia dell'arte teatrale*, Roma: Bulzoni.
- OLIVIERI Angelo [1989], *Le stelle del varietà: rivista, avanspettacolo e cabaret dal 1936 al 1966, con la collaborazione di Alberto Castellano*, Roma: Gremese.
- OSTROWSKI Witold [2006], *Kitchen-sink drama*, [w:] Grzegorz Gazda, Słownia Tynecka-Makowska (red.), *Słownik rodzajów i gatunków literackich*, Kraków: Universitas.
- PARATORE Ettore [1957], *Storia del teatro latino*. Milano: Vallardi.
- PERRELLI Franco (ed.) [2016], *Storia europea del teatro italiano*, Roma: Carrocci editore.
- PIERI Marzia [2017], *Teatro e letteratura*, [w:] Luigi Allegri (ed.), *Il teatro e le arti. Un confronto fra linguaggi*, Roma: Editori Laterza.
- PIERRON Agnès [1995], *Le Grand-Guignol : Le Théâtre des peurs de la Belle Époque*, Paris: Robert Laffont, coll. « Bouquins ».
- PRUNER Michel [2001], *L'analyse du texte de théâtre*, Paris: Nathan.

- PUPPA Paolo [1999], *Parola di scena: teatro italiano tra Otto e Novecento*, Roma: Bulzoni.
- Quargnolo Mario [1980], *Dal tramonto dell'operetta al tramonto della rivista: mezzo secolo di fasti e miserie del varietà e dell'avanspettacolo*, Milano: Pan.
- RAGGHIANI Carlo Ludovico [1952], *Cinema arte figurativa*, Torino: Einaudi.
- RAGGHIANI Carlo Ludovico [1976], *Spettacolo medievale* (ed. orig. 1966), [w:] *Arti della visione*, II, Torino: Spettacolo.
- RASZEWSKI Zbigniew [1990], *Krótką historia teatru polskiego*, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- RIVIÈRE François, WITKOP GABRIELLE [1979], *Grand-Guignol*, Paris: éd. Henri Veyrier.
- RUSSELL Jeffrey B. [1987], *Il Diavolo nel Medioevo*, Roma-Bari: Editori Laterza.
- RYNGAERT Jean-Pierre, Sermon Julie [2006], *Le personnage théâtral contemporain : décomposition, recomposition*, Montreuil: Éditions Théâtrales.
- SARRAZAC Jean-Pierre [2012], *Poétique du drame moderne. De Henrik Ibsen à Bernard-Marie Koltès*, Paris: Éditions du Seuil.
- SAVARESE Nicola [1996], *Teatri romani: gli spettacoli nell'antica Roma*, Bologna: Il Mulino.
- SAWECKA Halina [2017], *Structures pirandelliennes dans le théâtre français 1920–1950*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- SERREAU Geneviève [1966], *Histoire du « nouveau théâtre »*, Paris: Gallimard.
- SINKO Grzegorz [1988], *Postać sceniczna i jej przemiany w teatrze XX wieku*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- SURMA-GAWŁOWSKA Monika [2015], *Komedia dell'arte*, Kraków: Universitas.
- SZONDI Peter, *Teoria del dramma moderno* [1956, 2000], Torino: Einaudi.
- ŚWIONTEK Sławomir [1990], *Dialog – dramat – metateatr. Z problemów teorii tekstu dramatycznego*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- TABORSKI Bolesław [1967], *Nowy teatr elżbietąński*, Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- TAVIANI Ferdinando [1991], *La commedia dell'arte e la società barocca*, vol. 1: *La fascinazione del teatro*, Roma: Bulzoni.
- TESSARI Roberto [1983], *Maschere barocche*, [w:] Donato Sartori, Bruno Lanata (ed.), *Arte della maschera nella Commedia dell'Arte*, Firenze: La Casa Usher.
- TESSARI Roberto [2013], *La commedia dell'arte. Genesi di una società dello spettacolo*, Roma-Bari: Laterza.

- TREUGUTT Stefan [2002], *Dramat niesceniczny*, [w:] Józef Bachórz, Alina Kowalczykowa (red.), *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- WASZKIS Halina [1973], *O gwarze aktorskiej*, „Poradnik Językowy”, z. 3.
- WINTER Susanne [2009], *Realtà illusoria et illusione vera. Le fiabe teatrali di Carlo Gozzi*, Firenze: Franco Cesati Editore.
- WOŁOWSKI Witold [2016], *Didaskalia i didaskaliczność w dramacie i nie tylko*, Lublin: Wydawnictwo KUL.
- ZORZI Ludovico [1977], *Il teatro e la città. Saggi sulla scena italiana*, Torino: Einaudi.

FILM – CINEMATOGRAFIA / FILM – KINEMATOGRAFIA

- AMIEL Vincent [2006], *Estetica del montaggio*, Torino: Lindau.
- ANGELINI Alberto [1992], *Psicologia del cinema*, Napoli: Liguori.
- APRÀ Adriano, ROSSELLINI Roberto, IACCIO Pasquale [2006], *Rossellini: dal Neorealismo alla diffusione della conoscenza*, Napoli: Liguori.
- ARIJON Daniel [2002], *L'ABC della regia: grammatica del linguaggio cinematografico*, Roma: Audino.
- ARIJON Daniel [2008], *Gramatyka języka filmowego*, tł. Feliks Forbert-Kaniewski, Warszawa: Wydawnictwo Wojciech Marzec.
- ARTAUD Antonin [2001], *Del meraviglioso. Scritti di cinema e sul cinema*, Roma: Minimum Fax.
- AUSTIN Guy [1999], *Contemporary French Cinema: An Introduction*, Manchester: Manchester University Press.
- BALAZS André [1997], *Hollywood: istruzioni per l'uso*, Milano: Bompiani.
- BARBARA Alberto (ed.) [2004], *Cavalcarono insieme: 50 anni di cinema e televisione in Italia*, Milano: Electa.
- BAZIN André [1963], *O film nieczysty – obrona adaptacji filmowej*, [w:] *Film i rzeczywistość, wybór tekstów*, przekł. i posł. Bolesław Michałek, Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- BAZIN André [2008], *Orson Welles*, Trento: Temi.
- BERNARDI Sandro [2007], *L'avventura del cinematografo*, Venezia: Marsilio Editori.
- BEYLIE Claude, PINTURALT Jacques [1990], *Les Maîtres du cinéma français*, Paris: Éditions Borsais.

- BITTOTO Enrico [2018], *Cineprese Futuriste*, Bologna: Pendragon.
- BORDWELL David [1998], *Storia del cinema e del film*, Milano: Il Castoro.
- BORDWELL David, THOMPSON Kristin [1993], *Film Art: An Introduction*, New York: McGraw-Hill.
- BORELLI Sauro (ed.) [1990], *Il fantasma della realtà: il neorealismo ieri e oggi*, Firenze: La Casa Usher.
- BRAGAGLIA Leonardo [2009], *Carlo Ludovico Bragaglia. I suoi film, i suoi fratelli, la sua vita*, Bologna: Persiani Editore.
- BRESSON Robert [2008], *Note sul cinematografo*, Venezia: Marsilio.
- BRUNETTA Gian Piero [1991], *Cent'anni di cinema italiano*, Roma-Bari: Laterza.
- BRUNETTA Gian Piero [2003], *Guida alla storia del cinema italiano. 1905–2003*, Torino: Einaudi.
- BRUNETTA Gian Piero (ed.) [1999], *Storia del cinema mondiale*, vol. 1: *L'Europa. Miti, luoghi, divi*, Torino: Einaudi.
- BRUNETTA Gian Piero (ed.) [2000a], *Storia del cinema mondiale*, vol. 2: *Gli Stati Uniti*, Torino: Einaudi.
- BRUNETTA Gian Piero (ed.) [2000b], *Storia del cinema mondiale*, vol. 3: *L'Europa. Le cinematografie nazionali*, Torino: Einaudi.
- BRUNETTA Gian Piero (ed.) [2001a], *Storia del cinema mondiale*, vol. 4: *Americhe, Africa, Asia, Oceania. Le cinematografie nazionali*, Torino: Einaudi.
- BRUNETTA Gian Piero (ed.) [2001b], *Storia del cinema mondiale*, vol. 5: *Teorie, strumenti, memorie*, Torino: Einaudi.
- BULGAKOWA Oksana [2008], *The Ear against the Eye: Vertov's Symphony*, „Kieler Beiträge zur Filmmusikforschung”, no. 2.
- CALENDOLI Giovanni (ed.) [1957], *Cinema e teatro*, Roma: Edizioni dell'Ateneo.
- CANO Cristina [2002], *La musica nel cinema. Musica, immagine, racconto*, Roma: Gremese.
- CAPRARA Valerio (ed.) [2007], *Il segno di Venere: un film di Dino Risi. Quando il neorealismo di trasforma in commedia*, Torino: Lindau.
- CAPRETTINI Gian Paolo, VALLE Andrea (ed.) [2006], *Semiotiche al cinema. Esercizi di simulazione*, Milano: Mondadori Università.
- CARABBA Claudio [1974], *Il cinema del ventennio nero*, Firenze: Vallecchi.
- CARLUCCIO Giulia, VILLA Federica (ed.) [2006], *Il corpo del film. Scritture, contesti, stile, emozioni*, Roma: Carocci.
- CASETTI Francesco [1993], *Teorie del cinema 1945–1990*, Milano: Bompiani.
- CASETTI Francesco [2002], *Communicative negotiation in cinema and television*, Milano: Vita e Pensiero.
- CASETTI Francesco [2005], *L'occhio del Novecento: cinema, esperienza, modernità*, Milano: Bompiani.

- CASETTI Francesco, DI CHIO Federico [1990], *Analisi del film*, Milano: Bompiani.
- CASETTI Francesco, FANCHI Mariagrazia [2006], *Terre incognite. Lo spettatore italiano e le nuove forme dell'esperienza di visione del film*, Roma: Carocci.
- CATANESE Rossella (ed.) [2017], *Futurist Cinema. Studies on Italian Avant-garde Film*, Amsterdam: Amsterdam University Press.
- CHOCZAJ Małgorzata [2011], *O adaptacji, ekranizacji, przekładzie intersemiotycznym i innych zmartwieniach teorii literatury, filmu i mediów*, „Przestrzenie Teorii”, nr 16.
- CLOVER Carol [1992], *Men, Women and Chain Saws: Gender in the Modern Horror Film*, Princeton: Princeton University Press.
- COLOMBI Matteo, ESPOSITO Stefania [2008], *L'immagine ripresa in parola. Letteratura, cinema e altre visioni*, Roma: Meltemi.
- COSTA Antonio [1995], *Saper vedere il cinema*, Milano: Bompiani.
- CURTI Roberto, LA SELVA Tommaso [2003], *Sex and Violence. Percorsi nel cinema estremo*, Torino: Lindau.
- D'AGOSTINI Paolo [1996], *Cinema italiano: annuario 1995*, Milano: Il Castoro.
- D'ARCANGELO Maresa, MONACO Rita, PAOLI Paola [1997], *La distanza delle cose vicine: la Nouvelle Vague delle registe francesi*, Firenze: Morgana.
- DE BAECQUE Antoine [1998], *La Nouvelle Vague : portrait d'une jeunesse*, Paris: Flammarion.
- DE GIUSTI Luciano (ed.) [2008], *Immagini migranti. Forme intermediali del cinema nell'era digitale*, Venezia: Marsilio.
- DELLA TORRE Roberto [2014], *Invito al cinema. Le origini del manifesto cinematografico italiano*, Milano: Educatt.
- DI GIAMMATTEO Fernaldo [1998], *Storia del cinema*, Venezia: Marsilio.
- DI MARINO Bruno [2009], *Pose in movimento. Fotografia e cinema*, Torino: Bollati Boringhieri.
- DIKA Vera [1990], *Games of Terror: Halloween, Friday the 13th, and the Films of the Stalker Cycle*, Rutheford: Fairleigh Dickinson University Press; London: Associated University Presses.
- DIXON Wheeler Winston, FOSTER Gwendolyn Audrey [2008], *A Short History of Cinema*, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- DOUCHET Jean [1998], *Nouvelle Vague*, Paris: Cinémathèque Française.
- DREYER Carl Theodor [1974], *Cinque film*, Torino: Einaudi.
- EHRAT Johannes [2005], *Cinema and semiotic. Peirce and film aesthetics, narration, and representation*, Toronto–Buffalo–London: University of Toronto Press.

- FALDINI Franca, FOFI Goffredo (ed.) [1979], *L'avventurosa storia del cinema italiano: 1933–1959*, Feltrinelli: Milano.
- FALDINI Franca, FOFI Goffredo [1984], *Il cinema italiano d'oggi: 1970–1984*, Milano: Mondadori.
- FANARA Giulia [2000], *Pensare il Neorealismo. Percorsi attraverso il neorealismo cinematografico italiano*, Roma: Lithos.
- FANTONI MINNELLA Maurizio [2004], *Non riconciliati: politica e società nel cinema italiano dal neorealismo a oggi*, Torino: UTET.
- FINK Guido, MICCOLO Antonio (ed.) [1977], *Cinema e teatro*, Firenze: Guaraldi.
- FOFI Goffredo, MORANDINI Morando, VOLPI Gianni [1988], *Storia del cinema*, Milano: Garzanti.
- GAUTHIER Guy (ed.) [2002], *Flash-back sur la Nouvelle Vague*, Condé-sur-Noireau: Corlet.
- GIACOVELLI Enrico [1995], *La commedia all'italiana*, Torino: Lindau.
- GIACOVELLI Enrico [2006], *Breve storia del cinema comico in Italia*, Torino: Lindau.
- GILODI Renzo [2007], *Nouvelle Vague: il cinema, la vita*, Cantalupa: Effatà Editrice.
- GISSI Gianna, BARALDI Lorenzo [1998], *Vestire un film. Scenografie e costumi nel cinema*, Parma: Pratiche.
- GODZIC Wiesław [1984], *Film i metafora. Pojęcie metafory w historii myśli filmowej*, Katowice: Uniwersytet Śląski.
- GRIGNAFFINI Giovanna (ed.) [2006], *Il cinema secondo la Nouvelle Vague*, Trento: Temi.
- GROPALI Enrico [1984], *Cinema e teatro: tra le quinte dello schermo: contributi alla lettura del rapporto tra linguaggi complementari*, Firenze: La Casa Usher.
- HARBORD Janet [2002], *Film cultures*, London: Sage.
- HELMAN Alicja [1998], *Twórcza zdrada. Filmowe adaptacje literatury*, Poznań: Ars Nova.
- HELMAN Alicja [2010], *Awangarda we francuskim i niemieckim kinie niemych*, [w:] Tadeusz Lubelski, Iwona Sowińska, Rafał Syska (red. nauk.), *Historia kina*, t. 1: *Kino nieme*, Kraków: Universitas.
- HELMAN Alicja, MADEJ Alina (red.) [1985], *Niemiecki ekspresjonizm filmowy*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- HELMAN Alicja, OSTASZEWSKI Jacek [2007], *Historia myśli filmowej. Podręcznik*, Gdańsk: Wydawnictwo słowo/obraz terytorium.
- HILL John, CHURCH GIBSON Pamela (ed.) [2000], *Film studies. Critical approaches*, Oxford: University Press.

- IACCIO Pasquale [2008], *Cinema e storia. Percorsi e immagini*, Napoli: Liguori.
- IANNINI Tommaso [2009], *Tutto Cinema*, Novara: Istituto geografico De Agostini.
- IL TEATRO al cinema. *Itinerari storici e culturali sulle relazioni fra cinema e teatro* [1993], Roma: CGS.
- IRZYKOWSKI Karol [1977], *Dziesiąta muza. Zagadnienia estetyczne kina*, Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- JOHNSON Randal, STAM Robert [1995], *Brazilian Cinema*, New York: Columbia.
- KING Geoff [2002], *La Nuova Hollywood. Dalla rinascita degli anni Sessanta all'era del blockbuster*, Torino: Einaudi.
- KŁYS Tomasz [2010], *Film niemiecki w epoce wilhelmińskiej i weimarskiej*, [w:] Tadeusz Lubelski, Iwona Sowińska, Rafał Syska (red. nauk.), *Historia kina*, t. 1: *Kino nieme*, Kraków: Universitas.
- KRACAUER Siegfried [2009], *Od Caligario do Hitlera. Z psychologii filmu niemieckiego*, tł. Eugenia Skrzywanowa, Wanda Wertenstein, Gdańsk: Wydawnictwo słowo/obraz terytoria.
- KUHN Annette [1989], *Cinema, censorship, and sexuality, 1909–1925*, London–New York: Routledge.
- KUHN Annette [1990], *Women's pictures. Feminism and cinema*, London: Pandora Press.
- LA POLLA Franco [1996], *Il nuovo cinema americano*, Torino: Lindau.
- LA POLLA Franco (ed.) [2000], *The Body Vanishes. La crisi dell'identità e del soggetto nel cinema americano contemporaneo*, Torino: Lindau.
- LA POLLA Franco, MONTELEONE Franco, BOURGET Jean-Loup [2002], *Il cinema che ha fatto sognare il mondo. La commedia brillante e il musical*, Roma: Bulzoni Editore.
- LATINI Giulio [2006], *L'immagine sonora. Caratteri essenziali del suono cinematografico*, Roma: Artemide.
- LAURA Ernesto G. [1986], *L'immagine bugiarda. Mass-media e spettacolo nella Repubblica di Salò (1943–1945)*, Roma: ANCCI.
- LAURA Ernesto G. [2005], *Hitchcock e il surrealismo. Il filo inesplorato che lega il maestro del cinema all'arte del Novecento*, Palermo: L'Epos.
- LEWICKI Bolesław W. [1959], *Gramatyka języka filmowego (Normatywna dziedzina teorii filmu)*, „Kwartalnik Filmowy”, nr 1.
- LEWICKI Bolesław W. [1964], *Wprowadzenie do wiedzy o filmie*, Wrocław: Ossolineum.
- LEWICKI Bolesław W. [1970], *Scenariusz – literacki program struktury filmowej*, Łódź–Wrocław: Łódzkie Towarzystwo Naukowe–Ossolineum.
- LISTA Giovanni [2001], *Cinema e fotografia futurista*, Milano: Edizioni Skira.

- LISTA Giovanni [2008], *Cinéma et photographie futuristes*, Paris: Skira-Flammarion Éditeur.
- LISTA Giovanni [2010], *Il cinema futurista*, Genova: Le Mani-Microart's Edizioni.
- LIZZANI Carlo [1982], *Il cinema italiano. Dalle origini agli anni Ottanta*, Roma: Editori Riuniti, II edizione.
- LUBELSKI Tadeusz, SOWIŃSKA Iwona, SYSKA Rafał (red. nauk.) [2010], *Historia kina*, t. 1: *Kino nieme*, Kraków: Universitas.
- LUBELSKI Tadeusz, SOWIŃSKA Iwona, SYSKA Rafał (red. nauk.) [2011], *Historia kina*, t. 2: *Kino klasyczne*, Kraków: Universitas.
- LUBELSKI Tadeusz, SOWIŃSKA Iwona, SYSKA Rafał (red. nauk.) [2015], *Kino epoki nowofalowej*, t. 3: Kraków: Universitas.
- LUBELSKI Tadeusz, SOWIŃSKA Iwona, SYSKA Rafał (red. nauk.) [2019], *Kino końca wieku*, t. 4: Kraków: Universitas.
- MARINI Emanuele (ed.) [1998], *Free cinema e dintorni. Nuovo cinema inglese 1956–1968*, Torino: Lindau.
- MICCICHÈ Lino (ed.) [2002], *Pane, amore e fantasia: un film di Luigi Comenini. Neorealismo in commedia*, Torino: Lindau.
- MONETTI Guglielmo [1998], *Lezioni di Neorealismo*, Siena: Nuova Immagine.
- MONETTI Guglielmo [1999], *Neorealismo fra tradizione e rivoluzione: Visconti, De Sica e Zavattini verso nuove esperienze cinematografiche della realtà*, Siena: Nuova Immagine.
- MOSCARIELLO Angelo [2008], *Nouvelle Vague*, Roma: Dino Audino.
- NOWELL-SMITH Geoffrey [1996], *The Oxford history of world cinema*, Oxford: Oxford University Press.
- OLSZEWSKI Jan [1923], *Wyświetlanie filmów kinematograficznych. Samouczek techniczny*, Cieszyn: Księgarnia B. Kotuli.
- OLSZEWSKI Lechosław [1998], *Działalność Warsztatu Formy Filmowej jako przykład strategii sztuki wobec władzy w Polsce lat siedemdziesiątych*, „Artium Quaestiones”, t. IX.
- OSBORNE Robert [2000], *70 years of the Oscar: the official history of the Academy Awards*, Beverly Hills: Academy of Motion Pictures, Arts and Sciences.
- PENLEY Constance (ed.) [1988], *Feminism and film theory*, New York: Routledge.
- PERRETTI Fabrizio, NEGRO Giacomo [2003], *Economia del cinema. Principi economici e variabili strategiche del settore cinematografico*, Milano: Etas Libri.
- PETRO Patrice [2002], *Aftershock of the New. Feminism and Film History*, New Jersey: Rutgers University Press.

- PLĄCZEWSKA Olga [2017], *Włoskie divertimento. Szkice komparatystyczne*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- PLĄŻEWSKI Jerzy [1982], *Język filmu*. Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- PLĄŻEWSKI Jerzy [1995], *Historia filmu*, Warszawa: Ossolineum.
- PRAVADELLI Veronica [2007], *La grande Hollywood. Stili di vita e di regia nel cinema classico americano*, Venezia: Marsilio.
- PRÉDAL René [1996], *Cinema. Cent'anni di storia*, Milano: Baldini & Castoldi.
- PUCCI Fiorangelo, ANGELINI Valerio (ed.) [1981], *1896–1914, Materiali per una storia del cinema delle origini*, Torino: Studioforma Editore.
- RABBITO Andrea [2010], *L'illusione e l'inganno. Dal barocco al cinema*, Roma: Bonanno.
- ROCKOFF Adam [2002], *Going to Pieces: The Rise and Fall of the Slasher Film, 1978 to 1986*, Jefferson, NC: McFarland & Company.
- RONDOLINO Gianni [1988], *Storia del cinema*, Torino: UTET.
- RONDOLINO Gianni [2003], «Avanguardia cinematografica» *la voce nella Enciclopedia del Cinema*, Roma: Istituto dell'Enciclopedia Italiana.
- ROVESCALLI Riccardo [2000], *Il cinema e le sue sorelle. Evoluzione digitale nella tecnica e nel linguaggio del cinema, della televisione e della radio*, Milano: Franco Angeli.
- RYALL Tom [2001], *Britain and the American cinema*, London: Sage.
- SADOUL Georges [1949], *Storia del cinema mondiale. Dalle origini ai nostri giorni*, Paris: Ernest Flammarion; trad. di Mariella Mammalella, Milano: Edizioni Feltrinelli, 1964.
- SADOUL Georges [1965], *Storia generale del cinema*, Torino: Einaudi.
- SAVIO Francesco [1975], *Ma l'amore no: realismo, formalismo, propaganda e telefoni bianchi nel cinema italiano di regime 1930–1943*, Milano: Sonzogno.
- SAVIO Francesco [1979], *Cinecittà anni Trenta*, Roma: Bulzoni.
- STACHÓWNA Grażyna [2010], *Trzy europejskie kinematografie narodowe la belle époque – Francja, Wielka Brytania, Włochy*, [w:] Tadeusz Lubelski, Iwona Sowińska, Rafał Syska (red. nauk.), *Historia kina*, t. 1: *Kino nieme*, Kraków: Universitas.
- STAIGER Janet [2000], *Perverse spectatorship. The practices of film reception*, New York: New York University Press.
- TACCINI Brando [2012], *Stracult Horror. Guida al meglio (e al peggio del cinema horror italiano anni '80*, Roma: Quintilia.
- TARAMELLI Ennery [1995], *Viaggio nell'Italia del Neorealismo: la fotografia tra letteratura e cinema*, Torino: Società Internazionale.

- UNO SCHERMO *per palcoscenico* [1991], Roma: CGS.
- VANDERBEEK Stan [1966], 'Culture Intercom' and Expanded Cinema: *A Proposal and Manifesto*, "Film Culture", no. 40.
- VERDONE Mario [1990], *Cinema e letteratura del futurismo*, Trento: Manfrini.
- VISCARDI Rosa [2007], *Storia del cinema. Dal pre-cinema al D-cinema*, Napoli: Edizioni Giuridiche Simone.
- WIERTOW Dziga [1976], *Człowiek z kamerą. Wybór pism*. Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- WIERZEWSKI Wojciech [1983], *Film i literatura*, Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.
- WORLAND Rick [2006], *The Horror Film: A Brief Introduction*, Oxford: Blackwell Publishing Professional.
- ZAGARRIO Vito (ed.) [2002], *Non c'è pace tra gli ulivi: un Neorealismo post-moderno*, Roma: Scuola Nazionale di Cinema.
- ZANUSSI Krzysztof [2009], *Tempo di morire. Ricordi, riflessioni, aneddoti*, Milano: Spirali.

RADIO / RADIO

- ADORNO Theodor Wiesengrund [2010], *Current of Music. Éléments pour une théorie de la radio*, Paris–Québec: Éditions de la Maison des sciences de l'homme.
- ARNHEIM Rudolf [1993], *La radio: l'arte dell'ascolto*, Roma: Editori Riuniti (ed. orig. 1936, riv. 1979).
- ATZORI Enrica [2002], *La parola alla radio: il linguaggio dell'informazione radiofonica*, Firenze: F. Cesati.
- BALSEBRE Armando [1996], *El lenguaje radiofónico*, Madrid: Catedra.
- BARDIJEWSKA Sława [1978], *Muza bez legendy. Szkice o dramaturgii radiowej*, Warszawa: Wydawnictwa Radia i Telewizji.
- BARDIJEWSKA Sława [2004], *Nagie słowo. Rzecz o słuchowisku*, Warszawa: Dom Wydawniczy Elipsa.
- BOARDMAN-JACOBS Sam [2004], *Radio scriptwriting*, Bridgend: Seren.
- BORGNINO Andrea [1997], *Radio pirata. Le magnifiche imprese dei bucanieri dell'etere: storia e istruzioni per l'uso*, Roma: Castelveccchi.
- CAULFIELD Annie [2009], *Writing for radio. A practical guide*, Ramsbury: Crowood Press.

- CAVALLARO Melina, VICINANZA Annapaola, CAVALLO Davide [1998], *La radio*, Milano: Mondadori.
- CICCIGNANI Costanzo [1997], *La propagazione delle onde radio*, Faenza: C&C.
- CORDONI Giovanni, ORTOLEVA Peppino, VERNA Nicoletta [2006], *Le onde del futuro. Presente e tendenze della radio in Italia*, Genova: Costa & Nolan.
- CRISELL Andrew [1986], *Understanding radio*, London: Methuen.
- DE BENEDICTIS Angela Ida [2004], *Radiodramma e arte radiofonica, storia e funzioni della musica per radio in Italia*, Torino: EDT.
- DE LUCA Laura, LOBINA Walter [1986], *Tu piccola scatola. La radio: fatti, cose, persone*, Milano: Edizioni Paoline.
- DEMICHELI Oddone, MANFREDI Cinzia [2003], *Psicologia della radio*, Cantalupa: Effatà Editrice.
- DEMICHELI Oddone, MANFREDI Cinzia [2005], *Dentro la radio. Come diventare news jay e disk jockey*, Savigliano: Editrice Percorsi.
- DOGLIO Daniele, RICHERI Giuseppe [1980], *La radio: origini, storia, modelli*, Milano: A. Mondadori.
- FENATI Barbara, SCAGLIONI Alessandra [2002], *La radio: modelli, ascolto, programmazione*, Roma: Carocci.
- GADDA Carlo Emilio, BRICCHI Mariarosa (ed.) [2018], *Norme per la redazione di un testo radiofonico*, Biblioteca minima, Roma: Adelphi.
- GARLATO Francesco [1983], *Suoni e parole per un incontro. Problemi di linguaggio radiofonico*, Pordenone: Centro Iniziative Culturali.
- GIACALONE Davide [2008], *Una voce alla radio*, Soveria Mannelli: Rubettino.
- GRANDI Roberto (ed.) [1995], *Il pensiero e la radio. Cento anni di scritti classici*, Milano: Lupetti.
- HULEWICZ Witold [1935], *Teatr wyobraźni*, Warszawa: Biblioteka Radjowa.
- ISOLA Gianni [1991], *L'immagine del suono. I primi vent'anni della radio italiana*, Firenze: Le Lettere.
- KAPLUN Mario [1978], *Producción de programas de radio: el guión, la realización*, Quito: CIESPAL.
- KAZIÓW Michał [1973], *O dziele radiowym. Z zagadnień estetyki oryginalnego słuchowiska*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk: Ossolineum.
- KEITH Michael [2010], *The radio station: broadcast, satellite and internet*, Oxford: Focal Press.
- KOWALSKA Natalia [2019], *Forma i treść. Polski i zagraniczny feature radiowy oraz jego odmiany gatunkowe*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- LEVER Franco (ed.) [1991], *I programmi religiosi alla radio e alla televisione. Rassegna di esperienze e prospettive in Italia e in Europa*, Leumann: ELLEDICI.

- LEWIS Peter M., BOOTH Jerry [1990], *The invisible medium: public, commercial and community radio*, Washington, DC: Howard University Press.
- LEWIS Tom [1991], *Empire of the air: the men who made radio*, New York: E. Burlingame Book.
- MCINERNEY Vincent [2001], *Writing for radio*, Manchester–New York: Manchester University Press.
- MENDUNI Enrico [1994], *La radio nell'era della TV. Fine di un complesso di inferiorità*, Bologna: Il Mulino.
- MENDUNI Enrico [2001], *Il mondo della radio. Dal transitor a Internet*, Bologna: Il Mulino.
- MENDUNI Enrico [2012], *Il mondo della radio. Dal transistor ai social network*, Bologna: Il Mulino.
- MICELI Marino [1995], *La radio. Dalla prima scintilla al XXI secolo*, Bari–Roma: Laterza.
- MILTON Ralph [1968], *Radio programming*, London: Geoffrey Bles.
- MITCHELL Caroline (ed.) [2000], *Women and Radio: airing differences*, London–New York: Routledge.
- MONTELEONE Franco (ed.) [1994], *La radio che non c'è. Settant'anni, un grande futuro*, Roma: Donzelli.
- MONTELEONE Franco [2003], *Storia della radio e della televisione in Italia*, Venezia: Marsilio.
- MOTTA Lidia [2000], *La mia radio*, Roma: Bulzoni Editore.
- ORTOLEVA Peppino, CORDONI Giovanni, VERNÀ Nicoletta (ed.) [2006], *Radio FM 1976–2006. Trent'anni di libertà d'antenna*, Bologna: Minerva.
- PALMERINI Luca M., MISTRETTA Gaetano [1996], *Spaghetti Nightmares: Italian Fantasy-Horror As Seen Through the Eyes of Their Protagonists*, Key West: Fantasma Books.
- PATUELLI Andrés [1998], *La semiotica della radio. Un'ipotesi di statuto epistemologico e costruzione teorica (Tesi di Dottorato)*, Roma: Facoltà di Scienze della Comunicazione Sociale – UPS.
- PERROTTA Marta [2017], *Fare radio. Formati, programmi e strategie per la radiofonia digitale*, Roma: Audino.
- RAVALICO Domenico E. [1993], *Primo avviamento alla conoscenza della radio*, Milano: Hoepli.
- SCAGLIONI Alessandra [1999], *Lavorare alla radio*, Milano: Sperling & Kupfer.
- SCHAFER Murray R. [1998], *Il paesaggio sonoro*, Lucca: LIM.
- STARKEY Guy [2004], *Radio in context*, New York: Palgrave MacMillan.
- TRAFERRI Marco [2006], *Podcasting che funziona. Crea la tua radio in Internet: oggi è facile ed economico*, Milano: Apogeo.

- TRUAX Barry [1984], *Acoustic communication*, Norwood: Ablex Publishing Corporation.
- WIELOPOLSKA-SZYMURA Mirosława [2019], *Rozgłoszenie BBC World Service, Radio France Internationale i Voice of America w komunikowaniu międzynarodowym Od propagandy do dyplomacji publicznej*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- ZABA Savino [2017], *Parole parole... alla radio. Il linguaggio radiofonico dalle origini a oggi*, Napoli: Grauseditore.
- ZETTL Herberth [1990], *Sight sound motion. Applied media aesthetics*, Belmont: Wadsworth Publishing Company.

TELEVISIONE / TELEWIZJA

- ABRUZZESE Alberto [1995], *Lo splendore della televisione. Origini e destino del linguaggio televisivo*, Genova: Costa & Nolan.
- AGLIERI Michele [2008], *Gioco a premi*, [w:] Lucio D'Abbicco (ed.), *Guida la TV. Grandi e piccoli davanti alla televisione*, Milano: Edizioni Paoline.
- ANANIA Francesca [1997], *Davanti allo schermo. Storia del pubblico televisivo*, Roma: Carocci.
- AROLDI Piermarco [1999], *La meridiana elettronica. Tempo sociale e tempo televisivo*, Milano: Franco Angeli.
- BALDINI Domenico [2000], *MTV. Il nuovo modo della televisione*, Roma: Castelveccchi.
- BARBARA Alberto (ed.) [2004], *Cavalcarono insieme: 50 anni di cinema e televisione in Italia*, Milano: Electa.
- BARBERO Raffaele, MACCHITELLA Carlo [1989], *L'Europa delle televisioni*, Bologna: Il Mulino.
- BAUDRILLARD Jean [1996], *Il delitto perfetto. La televisione ha ucciso la realtà*, Milano: R. Cortina.
- BECHELLONI Giovanni [1995], *Televisione come cultura. I media italiani tra identità e mercato*, Napoli: Liguori.
- BENTIVEGNA Sara, MORCELLINI Mario [1989], *L'obbligo del nuovo. Televisione e spettacolo tra innovazione e tradizione*, Roma: RAI-ERI.
- BERNABEI Ettore, DELL'ARTI Giorgio [1999], *L'uomo di fiducia: i retroscena del potere raccontati da un testimone rimasto dietro le quinte per cinquant'anni*, Milano: Mondadori.

- BETTETINI Gianfranco, BRAGA Paolo, FUMAGALLI Armando (ed.) [2004], *Le logiche della televisione*, Milano: Franco Angeli.
- BETTETINI Gianfranco, GRASSO Aldo [1988], *Lo specchio sporco della televisione*, Torino: Fondazione G. Agnelli.
- BETTETINI Gianfranco, GRASSO Aldo [1990], *Le televisioni in Europa*, Torino: Fondazione G. Agnelli.
- BIELAK Tomasz, FLICIAK Mirosław, PTASZEK Grzegorz (red.) [2011], *Zmierzch telewizji? Przemiany medium. Antologia*, Warszawa: Scholar.
- BISOGNO Anna [2008], *La storia in TV. Immagini e memoria collettiva*, Roma: Carocci.
- BOURDIEU Pierre [1997], *Sulla televisione*, Milano: Feltrinelli.
- BRUZZONE Maria Grazia [2002], *L'avventurosa storia del TG in Italia*, Milano: BUR.
- BUONANNO Milly [2006], *L'età della televisione. Esperienze e teorie*, Roma-Bari: Laterza.
- BURROWS Thomas D., GROSS Lynne S., WOOD Donald N. [1998], *Fare la televisione oggi. Tecniche e produzione*, Milano: Lupetti.
- CAPRETTINI Paolo G. [1996], *La scatola parlante*, Roma: Editori Riuniti.
- CAZENEUVE Jean [1970], *Les pouvoirs de la télévision*, Paris: Gallimard.
- COLOMBO Fausto [2003], *Le quattro vite della televisione italiana*, Milano: Vita e Pensiero.
- CORAZZA Gian M., ZENATTI Sergio [1999], *Dentro la televisione. Strumenti, tecniche e segreti della TV*, Roma: Gremese.
- DAMOSSO Piero (ed.) [2005], *Speciale TV. La missione sociale della televisione*, Roma: Carocci.
- DELLI COLLI Laura, UGLIANO Mimmo [2007], *L'indice dei famosi. Vent'anni di celebrità. I nuovi miti della TV, del cinema, dello sport*, Milano: Franco Angeli.
- DEMARIA Cristina, GROSSO Luisa, SPAZIANTE Lucio [2002], *Reality TV. La televisione ai confini della realtà*, Roma: RAI-ERI.
- DEVESCOVI Francesco [2008], *Il crepuscolo della televisione*, Milano: Guerini e Associati.
- DI SALVO Pino [2004], *Il giornalismo televisivo*, Roma: Carocci.
- DIBIE Jean-Noël [2004], *La sfida della televisione: pubblica, digitale, senza frontiere. Prospettive mediterranee*, Milano: Jaca Book.
- DUNTON Mark [1982], *Il manuale completo del video*, Milano: Longanesi.
- ENGELMAN Ralph [1996], *Public radio and television in America: A political history*, London: Sage.
- ESSLIN Martin [1982], *The age of television*, San Francisco: Freeman.

- FERRAROTTI Franco [2007], *La televisione: i cinquant'anni che hanno cambiato gli usi e i costumi degli italiani*, Roma: Newton & Compton.
- FLEISCHNER Edoardo, SOMALVICO Bruno (ed.) [2002], *La TV diventa digitale. Scenari per una difficile transazione*, Milano: Franco Angeli.
- GAJDA Janusz [1982], *Telewizja a upowszechnianie kultury*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych.
- GAMALERI Gianpiero [2006], *Lo scenario dei media. Radio, televisione, tecnologie avanzate*, Bologna: Kappa.
- GASPARINI Patrizia [2002], *Dialoghi sulla televisione*, Milano: Vita e Pensiero.
- GAVRILA Mihaela [2010], *La crisi della TV. La TV della crisi. Televisione e public service nell'eterna transizione italiana*, Milano: Franco Angeli.
- GIANNOTTI Francesco [2001], *Televisione su misura. Digitale e satellite: fare e vedere la nuova TV*, Milano: Lupetti.
- GRASSO Aldo [2000], *Radio e televisione. Teorie, analisi, storie, esercizi*, Milano: Vita e Pensiero.
- GRASSO Aldo [2007], *Buona maestra. Perché i telefilm sono diventati più importanti del cinema e dei libri*, Milano: Mondadori.
- GRASSO Aldo, SCAGLIONI Massimo [2003], *Che cos'è la televisione. Il piccolo schermo fra cultura e società: i generi, l'industria, il pubblico*, Milano: Garzanti.
- GRIGNAFFINI Giorgio [2004], *I generi televisivi*, Roma: Carocci.
- INNOCENTI Veronica, PESCATORE Guglielmo [2008], *Le nuove forme della serialità televisiva. Storia, linguaggio e temi*, Bologna: Archetipo Libri.
- JOST François [2001], *La télévision du quotidien. Entre réalité et fiction*, Paris–Bruxelles: De Boeck Université.
- KITA Małgorzata, LOEWE Iwona (red.) [2016], *Język w telewizji. Antologia*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- KUNZ William M. [2007], *Culture conglomerate: Consolidation in the motion picture and television industries*, New York: Rowman & Littlefield Publishers.
- LIVINGSTONE Sonia [2006], *Lo spettatore intraprendente. Analisi del pubblico televisivo*, Roma: Carocci.
- LIVOLSI Marino [1998], *La realtà televisiva*, Bari: Laterza.
- MACCHI Alfredo [2000], *I TG del futuro. L'informazione televisiva nell'era digitale*, Milano: Franco Angeli.
- MARINELLI Alberto, FATELLI Giovanbattista (ed.) [2000], *Tele-visioni. L'audience come volontà e come rappresentazione*, Roma: Meltemi.
- MARTINI Paolo [1985], *TV sorrisi e milioni*, Milano: Grandi Edizioni Italiane.
- MENDUNI Enrico [1996], *La più amata dagli italiani. La televisione tra politica e telecomunicazioni*, Bologna: Il Mulino.

- MENDUNI Enrico [1998], *La televisione*, Bologna: Il Mulino.
- MORCELLINI Mario (ed.) [2000], *Il mediaevo. TV e industria culturale nell'Italia del XX secolo*, Roma: Carocci.
- ORTOLEVA Peppino, DI MARCO Maria Teresa (ed.) [2004], *Luci del telescher-mo: televisione e cultura in Italia*, Milano: Electa.
- PACI Gabriella [2000], *La televisione*, Napoli: Ellissi.
- PADOVANI Cinzia [2008], *Un'attrazione fatale. Televisione pubblica e politica in Italia*, Trieste: Asterios.
- PARASCANDOLO Renato [2000], *La televisione oltre la televisione*, Roma: Editori Riuniti.
- QUINTINI Roberto [2003], *Giornalista TV. Manuale di istruzioni per fare la televisione che informa*, Milano: Hoelpli.
- RAI: *cinquant'anni di televisione, 1954–2004* [2004], Roma: RAI-ERI.
- SARTORI Carlo [1989], *La grande sorella. Il mondo cambiato dalla televisione*, Milano: Mondadori.
- SARTORI Giovanni [2007], *Homo videns. Televisione e post-pensiero*, Roma–Bari: Laterza.
- SCAGLIONI Massimo, SFARDINI Anna [2008], *MultiTV. L'esperienza televisiva nell'età della convergenza*, Roma: Carocci.
- SFARDINI Anna [2009], *Reality TV. Pubblici fan, protagonisti, performer*, Milano: Unicopli.
- SILVERSTONE Roger [2000], *Televisione e vita quotidiana*, Bologna: Il Mulino.
- SIMONELLI Giorgio [2004], *I peggiori anni della sua vita: la televisione italiana nel nuovo millennio*, Torino: Effatà Editrice.
- SINCLAIR John, TURNER Graeme (ed.) [2004], *Contemporary world television*, London: BFI.
- SOLARINO Carlo [2010], *Per fare televisione. Manuale completo di apparecchiature, luci, studi, linguaggio, contenuti*, Milano: Vertical Editrice.
- SORICE Michele [2002], *Lo specchio magico. Linguaggi, formati, generi, pubblici della televisione italiana*, Roma: Editori Riuniti.
- SORICE Michele, FREZZA Gino [2004], *La TV che non c'è*, Salerno: Edizioni 10/17.
- SPIES Virginie [2004], *La télévision dans le miroir. Théorie, histoire et analyse des émissions réflexivés*, Paris: L'Harmattan.
- TAGGI Paolo [2003], *Il manuale della televisione: le idee, le tecniche, i programmi*, Roma: Editori Riuniti.
- TUNSTALL Jeremy [1977], *The media are American*, New York: Columbia University Press.
- WILLIAMS Raymond [2000], *Televisione. Tecnologia e forma culturale. E altri scritti sulla TV*, Roma: Editori Riuniti.

- WINSTON Brian [1998], *Media technology and society. A history: from the telegraph to the Internet*, London: Routledge.
- ZACCONE TEODOSI Angelo, MEDALAGO ALBANI Francesca [2000], *Con lo Stato e con il mercato? Verso nuovi modelli di televisione pubblica nel mondo*, Milano: Mondadori.
- ZANACCHI Adriano [1994], *La TV come istituzione: carattere e problemi*, [w:] Roberto Giannatelli, Pier Cesare Rivoltella (ed.), *Teleduchiamo*, Leumann: ELLEDICI.

AUDIOVISIONE / ŚRODKI AUDIOWIZUALNE

- ANANIA Francesca [2004], *Breve storia della radio e della televisione italiana*, Carocci: Roma.
- BELLOTTO Adriano, BETTETINI Gianfranco [1985], *Questioni di storia e teoria della radio e della televisione*, Milano: Vita e Pensiero.
- BETTETINI Gianfranco [1984], *La conversazione audiovisiva*, Milano: Bompiani.
- BOVI Michele [2008], *Da Carosone a Cosa Nostra. Gli antenati del videoclip*, Roma: Coniglio Editore.
- CASTELLANI Leandro [1991], *Leggere e scrivere audiovisivo*, Brescia: La Scuola.
- ENGELMAN Ralph [1996], *Public radio and television in America: A political history*, London: Sage.
- FERRETTI Claudio, BROCCOLI Umberto, SCARAMUCCI Barbara [1997], *Mamma Rai. Storia e storie del servizio pubblico radiotelevisivo*, Firenze: Le Monnier.
- GAMALERI Gianpiero [2006], *Lo scenario dei media. Radio, televisione, tecnologie avanzate*, Bologna: Kappa.
- GRASSO Aldo [2000], *Radio e televisione. Teorie, analisi, storie, esercizi*, Milano: Vita e Pensiero.
- LEWICKI Arkadiusz [2019], *Teoria i historia mediów audiowizualnych*, skrypt dla studentów, Wrocław: Uniwersytet Wrocławski.
- MAZZEI Giuseppe [2005], *Giornalismo radio televisivo. Teorie, tecniche e linguaggi*, Roma: RAI-ERI.
- MONTELEONE Franco [2003], *Storia della radio e della televisione in Italia*, Venezia: Marsilio.

- ROVESCALLI Ricardo [2000], *Il cinema e le sue sorelle. Evoluzione digitale nella tecnica e nel linguaggio del cinema, della televisione e della radio*, Milano: Franco Angeli.
- SIMONELLI Giorgio, TAGGI Paolo [1985], *I fantasmi del dialogo. Il telefono nella radio e nella televisione*, Roma: Bulzoni Editore.
- WINSTON Brian [1998], *Media technology and society. A history: from the telegraph to the Internet*, London: Routledge.

ALTRI ARGOMENTI / POZOSTAŁA TEMATYKA

A. Monografie, articoli / Książki, artykuły

- ANGELINI Leonardo [2008], *L'attore-giocoliere, da Enrico Rastelli al Nuovo Circo*, Roma: Un mondo a parte.
- ATTOU Jamila Yasmin [2019], *Clown's Circus storia, ricordi e arte: Il circo, una festa nuovo modello drammaturgico*, Verona: Edizioni Equilibrando.
- AUERBACH Erich [1956], *Mimesis: Il realismo nella letteratura occidentale*, trad. di Alberto Romagnoli, Hans Hinterhäuser, Torino: Giulio Einaudi Editore.
- BAL Mieke [2012], *Narratologia. Wprowadzenie do teorii narracji*, przekład zbiorowy, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego (pierwsze wyd. oryg. *Narratology Introduction to the Theory of Narration*, Toronto: University of Toronto Press, 1985).
- BARBANO Alessandro [2012], *Manuale di Giornalismo*, Roma: Laterza.
- BLEILER Richard [2004], *Reference and research guide to mystery and detective fiction*, Westport, CT: Libraries Unlimited.
- BUZZATI Dino [1989], *Paura alla Scala*, [w:] idem, *Il meglio dei racconti*, Milano: Oscar Mondadori.
- CALENDOLI Luigi [1985], *Storia universale della danza*, Verona: Arnoldo Mondadori.
- CALLERY Dymphna [2001], *Through the Body: A Practical Guide to Physical Theatre*, London: Nick Hern Books.
- CENTRO di Documentazione del Movimento Femminista Romano (ed.) [1976], *Donnità. Cronache del movimento femminista romano*, Roma: Editore Roma.

- CERVELLATI Alessandro [1956], *Storia del Circo*, Bologna: Edizioni Avanti.
- CHACHULSKI Jakub [2019], „Zły smak i gminna przesada”. Kilka uwag o muzyczno-dramatycznej konstrukcji opery „Sultan Wampum” Józefa Elsnera na tle oryginalnego libretta Augusta von Kotzebue, „Muzyka”, nr 64.
- CHATMAN Seymour [1986], *Characters and Narrators: Filter, Center, Slant, and Interest-focus*, “Poetics Today”, vol. 7, no. 2.
- CZAPÓW Gabriela, CZAPÓW Czesław [1969], *Psychodrama*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- DARDANO Maurizio [1973], *Il linguaggio dei giornali italiani*, Roma: Laterza.
- DE MAURO Tullio [1963], *Storia linguistica dell'Italia unita*, Roma–Bari: Laterza (ed. 5, 1999).
- DE RITIS Raffaele [2008], *Storia del Circo. Dagli acrobati egizi al Cirque du Soleil*, Roma: Bulzoni.
- DE VECCHI Pierluigi, CERCHIARI Elda [1999], *I tempi dell'arte*, vol. 2, Milano: Bompiani.
- DELEYTO Celestine [1991], *Focalisation in Film Narrative*, “Atlantis”, vol. 13, no. 1–2.
- DI GENOVA, Giorgio [2000], *Storia dell'arte italiana del '900*, Generazione anni Trenta, Bologna: Bora.
- EDMISTON William [1989], *Focalization and the First-Person Narrator: A Revision of the Theory*, “Poetics Today”, vol. 10, no. 4.
- FARINELLI Giuseppe [2003], *La Scapigliatura. Profilo storico, protagonisti, documenti*, Roma: Carocci.
- FORTUNA Sara [2009], *Il giallo di Wittgenstein. Etica e linguaggio tra filosofia e detective story*, Milano: Mimesis.
- GADOMSKA Katarzyna [2021], *Le nouveau fantastique de Jean-Pierre Andrevon*, Leiden–Boston: Brill Rodopi.
- GENETTE Gérard [1972], *Discours du récit*, [w:] idem, *Figures III*, Paris: Seuil.
- GIAROLA Antonio, SERENA Alessandro [2013], *Corpo Animali Meraviglie*, Verona: Edizioni Equilibrando.
- GLÓWCZEWSKI Aleksander [2013], *Komizm w literaturze*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- GOZZINI Giovanni [2000], *Storia del giornalismo*, Milano: Mondadori.
- JUSZCZYK Stanisław [2000], *Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- LEVINSON Stephen C. [2010], *Pragmatyka*, tł. Tadeusz Ciecierski, Katarzyna Stachowicz, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- LUSSANA Fiamma [2012], *Il movimento femminista in Italia. Esperienze, storie, memorie*, Roma: Carrocci Editore.

- MANFRED Jahn [1997], *Frames, Preferences, and the Reading of Third-Person Narratives: Towards a Cognitive Narratology*, "Poetics Today", vol. 18, no. 4.
- NARDI Piero [1924], *Scapigliatura*, Bologna: Zanichelli.
- NOVELLI Mauro [2004], *Il verismo in maschera*, Cesena: Il Ponte Vecchio.
- PAPUZZI Alberto [1993], *Manuale del giornalista*, Roma: Donzelli.
- PELC Janusz [2002], *Słowo i obraz. Na pograniczu literatury i sztuk plastycznych*, Kraków: Universitas.
- SERENA Alessandro [2008], *Storia del Circo*, Milano: Bruno Mondadori.
- UGNIEWSKA Joanna [1985], *Historia literatury włoskiej XX wieku*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

B. Sitografia / Adresy stron internetowych

- CAMCORDER [2021], [w:] Franco Lever, Pier Cesare Rivoltella, Adriano Zanicchi (ed.), *La comunicazione. Dizionario di scienze e tecniche*, <https://www.lacomunicazione.it> (dostęp: 5.05.2021).
- CASTELLANI Leandro [2021], *Macchina da presa*, [w:] Franco Lever, Pier Cesare Rivoltella, Adriano Zanicchi (ed.), *La comunicazione. Dizionario di scienze e tecniche*, <https://www.lacomunicazione.it> (dostęp: 5.05.2021).
- DE LISA Antonio [2018], *Neodramaturgia e teatro post drammatico*, <https://adelisa.me/2018/04/01/antonio-de-lisa-drammaturgia-e-teatro-post-drammatico> (dostęp: 20.03.2021).
- FERRARIS Maurizio [2012–2016], *Zettel. Filosofia in movimento*, Rai Educational (dostęp: 4.05.2021).
- FORTUNATO Giuseppe [2021], *Radio – A. Tecnica*, [w:] Franco Lever, Pier Cesare Rivoltella, Adriano Zanicchi (ed.), *La comunicazione. Dizionario di scienze e tecniche*, <https://www.lacomunicazione.it> (dostęp: 4.05.2021).
- MENDUNI Enrico [2021a], *Radio – B. Storia*, [w:] Franco Lever, Pier Cesare Rivoltella, Adriano Zanicchi (ed.), *La comunicazione. Dizionario di scienze e tecniche*, <https://www.lacomunicazione.it> (dostęp: 4.05.2021).
- MENDUNI Enrico [2021b], *Televisione – A. Storia della televisione*, [w:] Franco Lever, Pier Cesare Rivoltella, Adriano Zanicchi (ed.), *La comunicazione. Dizionario di scienze e tecniche*, <https://www.lacomunicazione.it> (dostęp: 9.05.2021).

- PUCCI Cristian [2019], *Curiosità, usanze e superstizioni nel teatro...*, <http://www.fuorilequinte.it/author/cristian> (dostęp: 20.03.2021).
- RESTUCCIA Paolo [2021], *Radio – C. Linguaggi e generi*, [w:] Franco Lever, Pier Cesare Rivoltella, Adriano Zancchi (ed.), *La comunicazione. Dizionario di scienze e tecniche*, <https://www.lacomunicazione.it> (dostęp: 4.05.2021).
- RIVOLTELLA Pier Cesare [2021], *Cinema*, [w:] Franco Lever, Pier Cesare Rivoltella, Adriano Zancchi (ed.), *La comunicazione. Dizionario di scienze e tecniche*, <https://www.lacomunicazione.it> (dostęp: 4.05.2021).
- TAGLIABUE Carlo [2021], *Commedia all'italiana*, [w:] Franco Lever, Pier Cesare Rivoltella, Adriano Zancchi (ed.), *La comunicazione. Dizionario di scienze e tecniche*, <https://www.lacomunicazione.it> (dostęp: 5.05.2021).
- <https://aaa.italofonia.info>
- <https://www.abt.org>
- https://www.academia.edu/8067197/Il_teatro_italiano_del_grottesco_verso_un_indirizzo_originale
- <http://www.akademia.jarocin.pl>
- <https://akademiapolskiegofilmu.pl/pl>
- <http://www.afiszteatralny.pl/2016/07/przesady-i-zwyczaj-teatralne.html>
- <https://www.afit.edu.pl/fotografia-filmowa>
- <https://archivio.piccoloteatro.org>
- <https://amp.it.autograndad.com>
- <https://cinecitta.com>
- <http://codziennikfeministyczny.pl/tagi/teatr>
- <http://www.costellazioneteatro.it>
- <https://dancedesk.pl/artykuly/co-to-jest-fizyczny-teatr-tanca>
- <http://www.dialog-pismo.pl>
- <https://didaskalia.pl>
- <https://drammaturgia.fupress.net>
- <http://www.dziennikteatralny.pl>
- <https://edukacja-filmowa.pl/abc-filmu>
- <https://edukacjamedialna.edu.pl>
- http://ekrany.org.pl/kino_wspolczesne
- <http://www.encyklopediateatru.pl>
- <https://e-teatr.pl>
- <https://www.filmschool.lodz.pl/szkola>
- <https://www.filmotekaszkolna.pl/dla-uczniow/materialy-filmoznawcze/adaptacja-podstawowa-technika-tworcza-kina>

<http://www.fn.org.pl/pl.html>
<https://fotojoker.pl/blog/chronofotografia-fascynacja-ruchem>
<http://www.fuorilequinte.it>
<https://grotowski.net>
<https://www.gutenberg.org/files/50697/50697-h/50697-h.htm>
<http://www.historiasztuki.com.pl>
<http://www.homolaicus.com/letteratura/teatro-arte.htm>
<https://luzak.media/plany-filmowe>
<https://www.institut-teatralny.pl>
<http://www.jakdzialateatr.pl/app/slowniczek>
https://www.kapatou.gr/wp-content/uploads/Incontri_Nuovi_Superiore.pdf
<http://www.wiw.pl/kulturaantyczna>
<https://www.lecinedico.com>
<https://www.linternaute.fr>
http://www.mulinovaldorcia.it/Blog/I/art000163/II-Regalo-di-Natale-del-Teatro-Povero-di-Monticchiello#.YI7p5bUzM_
<http://mainfilm.qc.ca/en>
<https://nda.observatoireplurilinguisme.eu>
<https://it.mydailyselfmotivation.com/articles/the-arts/top-10-theater-superstitions.html>
<http://notatkiniki.blogspot.com/2015/04/przesady-teatralne-akcja-w-80-blo-gow.html>
<https://nofilmschool.com>
https://online.scuola.zanichelli.it/letterautori-files/volume-3/pdf-verde/letterautori_verde_volume3_teatro-novecento.pdf
<http://www.percorsiteatrali.org/Glosstea.htm>
<http://www.psm.org.pl>
<http://www.radiolabo.it/wp-content/uploads/2018/05/Presentazione-format.pdf>
<https://www.raicultura.it>
<https://www.raiscuola.rai.it>
<https://www.riassuntini.com>
http://www.sbp.pl/bibliofilm/slownik_filmowy
<http://www.storia900bivc.it>
<https://www.studenti.it/topic/superstizione.html>
<https://www.swiatobrazu.pl>
<https://www.szerokikadr.pl/poradnik/zawod-fotosista-czyli-fotografia-na-pla-nie-filmowym>
<https://teatralny.pl>
<http://www.teatrodelleariette.it>

<https://www.teatropertutti.it/approfondimenti/la-scaramanzia-teatro>

<http://www.teatry.art.pl>

<https://www.unimi.it/it/corsi>

<https://www.unife.it>

<https://www.workingtitlefilmfestival.it/laboratorio-di-linguaggio-audiovisivo-sul-cinema-documentario>

<http://www.writv.us.edu.pl/pl/kandydat/realizacja-obrazu-filmowego-telewizyjnego-i-fotografia>

INDICE DEI NOMI / INDEKS OSÓB

A

- Abirached, Robert 154, 187, 615, 921
 Abruzzese, Alberto 936
 Adamov, Arthur 568
 Adler, Jankiel 368
 Adorno, Theodor Wiesengrund 671, 933
 Affleck, Ben 409
 Aglieri, Michele 669, 936
 Ajschylos 760, 761
 Albee, Edward 823
 Allégret, Marc 253
 Allegri, Luigi 28, 65, 921, 924
 Almodóvar, Pedro 138
 Altman, Robert 561
 Amici, Giovanni Battista 648
 Amiel, Vincent 118, 334, 394, 396, 402,
 487, 518, 540–542, 690, 797, 813,
 905, 908, 926
 Amis, Kingsley 149
 Ammaniti, Niccolò 425
 Anania, Francesca 936, 940
 Andrejew, Piotr 13, 22, 121, 126, 132,
 133, 140, 141, 145, 150, 173, 180,
 181, 189, 199, 224, 237, 253, 257,
 296, 303, 309, 311, 320, 328, 329,
 333, 339, 356, 357, 359, 360, 388,
 391, 400, 435, 500, 524, 532, 542,
 622, 624, 650, 687, 694, 729, 747,
 760, 807, 867, 916
 Angelini, Alberto 926
 Angelini, Franca 32, 68, 828, 921
 Angelini, Leonardo 423, 941
 Angelini, Valerio 260, 932
 Angiolini, Ambra 141
 Antinori, Sonia 924
 Antoine, André 849
 Antonelli, Luigi 822
 Antonioni, Michelangelo 560, 687
 Antonucci, Giovanni 32, 68, 238, 275,
 824, 828, 832, 921
 Aprà, Adriano 560, 926
 Arden, John 149, 482
 Arduini, Carla 32, 68, 921
 Argento, Dario 421
 Arijon, Daniel 53, 88, 118, 121, 132,
 172, 216, 250, 282, 283, 313, 314,
 328, 339, 351, 355, 394, 396, 403,
 487, 524, 540, 541, 542, 546, 574,
 621, 643, 696, 711, 716, 739, 813,
 906, 926
 Aristotele (Arystoteles) 34
 Arnheim, Rudolf 171, 933
 Aroldi, Piermarco 936
 Arrabal, Fernando 546, 823

- Artaud, Antonin 546, 823, 926
 Astruc, Alexandre 226
 Attou, Jamila Yasmin 261, 265, 941
 Atzori, Enrica 398, 933
 Auerbach, Erich 29, 65, 941
 Aumont, Jacques 915
 Auric, Georges 492
 Austin, Guy 255, 926
 Autant, Édouard 828
 Azari, Fedele 828
- B**
- Bablet, Denis 419, 467, 614, 667, 706, 921
 Bacall, Lauren 679
 Bach, Johann Sebastian 345, 510, 730
 Bachórz, Józef 915, 926
 Baillie, Bruce 877
 Bal, Mieke 555, 941
 Balazs, André 926
 Baldini, Domenico 936
 Balla, Giacomo 414
 Ballestra, Silvia 425
 Balsebre, Armando 933
 Bałucki, Michał 343
 Baraldi, Lorenzo 305, 929
 Barba, Eugenio 156, 921
 Barbara, Alberto 926, 936
 Barbano, Alessandro 61, 95, 941
 Barbero, Raffaele 936
 Bardijewska, Sława 673, 933
 Bardot, Brigitte 199, 748
 Baroni, Joseph 51, 86, 915
 Barrault, Jean-Louis 821, 832
 Barstow, Stan 149
 Barthes, Roland 146, 320, 690
 Baudier, Yves 477
 Baudrillard, Jean 936
 Bausch, Pina 185, 833
 Bava, Mario 421
 Bazin, André 222, 255, 926
 Beare, William 28, 64, 373, 374, 884, 900, 921
 Beauchamps, Pierre 315
 Bechelloni, Giovanni 936
 Becher, Johannes R. 368
 Beck, Julian 498
 Beckett, Samuel 428, 568, 820, 823
 Beckmann, Max 368
 Beethoven, Ludwig van 646, 757, 769
 Béhar, Henri 822, 832, 921
 Beineix, Jean-Jacques 255
 Bellotto, Adriano 940
 Benn, Gottfried 368
 Bentivegna, Sara 936
 Berent, Waclaw 424
 Berg, Alban 369
 Berlusconi, Silvio 520, 804
 Bernabei, Ettore 936
 Bernardi, Sandro 256, 258, 296, 681, 926
 Berry, Halle Maria 206
 Bertolucci, Bernardo 687
 Bessie, Alvah 444
 Besson, Luc 255
 Bettetini, Gianfranco 937, 940
 Bettiza, Enzo 425
 Beylie, Claude 42, 78, 926
 Biberman, Herbert J. 444
 Bielak, Tomasz 937
 Bisogno, Anna 937
 Bittoto, Enrico 44, 79, 927
 Blasetti, Alessandro 254
 Blasis, Carlo 315
 Bleiler, Richard 323, 941
 Boal, Augusto 823
 Boardman-Jacobs, Sam 594, 933
 Boccioni, Umberto 414
 Bocian, Remigiusz 112, 115–117, 121, 125, 126, 132, 134, 138, 140, 148–151, 154, 157, 172, 173, 188, 192, 195–197, 200, 202, 203, 205–214, 216–219, 227, 234, 240, 247–250, 260–262, 265, 266, 268, 271, 280, 295, 296, 299, 304, 306, 307, 311,

- 313, 321, 322, 324, 328, 330, 333,
335, 339, 341, 342, 349, 351, 352,
367, 374, 379, 381, 383, 394, 395,
398–402, 408, 409, 411–416, 420,
425, 427, 431, 433, 434, 437–442,
445, 450, 451, 454, 455, 458, 459,
463–469, 474, 476, 477, 479–491,
493, 495–500, 502, 506, 508,
510, 511, 518, 519, 524, 531, 536,
542, 544, 546–548, 553, 555, 561,
563, 564, 570, 574–579, 582, 583,
585–587, 589–598, 605–607, 609,
612–614, 622, 623, 630, 635, 643,
646–652, 654, 656, 676, 680, 688,
692, 703, 704, 713, 715, 718–720,
722, 724, 725, 727, 731–734, 736,
749–753, 757, 762–764, 767, 768,
776, 783, 784, 786, 787, 791–797,
799, 800, 802–804, 806–808, 813,
833–835, 845, 846, 850–852, 854,
855–857, 859, 860, 862, 866–868,
870–881, 884, 886, 888–890, 892,
894, 895, 898, 899, 901–907, 911–
915
Bogart, Humphrey 209, 679
Bogusławski, Wojciech 343
Bond, Edward 149
Bonisławska, Aleksandra 10, 20
Bonnard, Mario 254
Booth, Jerry 935
Bordwell, David 42, 78, 255, 258, 388, 927
Borelli, Sauro 927
Borgnino, Andrea 625, 933
Bourdieu, Pierre 937
Bourget, Jean-Loup 552, 821, 912, 930
Bovi, Michele 251, 940
Bożyk, Eugeniusz 357, 921
Brach-Czaina, Jolanta 296, 921
Braga, Paolo 937
Bragaglia, Carlo Ludovico 254, 927
Bragaglia, Cristina 916
Bragaglia, Leonardo 254, 927
Brakhage, Stan 877
Brancaccio, Luisa 425
Braun, Kazimierz 32, 68, 706, 743, 828,
832, 848, 849, 892, 921
Brecht, Bertolt 155, 201, 213, 335, 345,
355, 420, 488, 536, 770, 797, 820,
827
Bresson, Robert 927
Breton, André 733, 822
Bricchi, Mariarosa 49, 84, 934
Broccoli, Umberto 653, 671, 675, 794,
940
Brolli, Daniele 425
Bronnen, Arnolt 827
Bronowski, Cezary 625, 921
Broszkiewicz, Jerzy 823
Brown, John Russell 343–346, 478, 484,
493, 533, 678, 715, 822, 823, 828,
829, 831, 849, 921
Brunetta, Gian Piero 687, 927
Bruzzzone, Maria Grazia 937
Brynnner, Yul 196
Buckley, Sandra 151, 193, 217, 219,
245, 356, 416, 437, 438, 441, 476–
479, 483, 484, 512, 521, 539, 563,
564, 578, 588, 591, 624, 655, 676,
709, 739, 750, 751, 903, 915
Budzowska, Małgorzata 33, 69, 130,
180, 240, 241, 274, 302, 315, 320,
326, 327, 342, 346, 362, 438, 447,
530, 554, 598, 604, 609, 615, 640,
684, 704, 782, 819, 861, 862, 922
Bulgakowa, Oksana 482, 927
Buñuel, Luis 257
Buonanno, Milly 937
Burrows, Thomas 937
Buzzati, Dino 823, 941

C
Calendoli, Giovanni 927
Calendoli, Luigi 59, 94, 941
Caliceti, Giuseppe 425

- Callery, Dymphna 265, 941
 Camerini, Mario 254
 Camilleri, Andrea 14, 24, 33, 36, 69, 72,
 133, 164, 180, 181, 201, 261, 302,
 305, 309, 331, 354, 393, 428, 458,
 516, 527, 583, 585, 593, 597, 660,
 687, 725, 728, 743, 767, 773, 805,
 819, 847, 921
 Campanile, Achille 41, 76
 Campbell, Joseph 540
 Cano, Cristina 927
 Canonero, Milena 305
 Cantini, Guido 275
 Canudo, Ricciotto 42, 78, 747
 Cappa, Felice 122, 124, 130, 149, 176,
 177, 180, 187, 194, 195, 279, 423,
 581, 915
 Capra, Frank 732
 Caprara, Valerio 927
 Caprettini, Gian Paolo 927, 937
 Capuana, Luigi 885
 Carabba, Claudio 252, 254, 444, 836,
 927
 Carandini, Silvia 28, 65, 921
 Carax, Leos 255
 Cardinale, Claudia 44, 79
 Carluccio, Giulia 927
 Carrà, Carlo 414
 Carrey, Jim 691
 Casetti, Francesco 575, 927, 928
 Castellani, Leandro 45, 80, 940, 943
 Castle, William 613, 764
 Catanese, Rossella 44, 79, 255, 928
 Catanuto, Santo 32, 68, 819, 922
 Catena, Stefano 274, 612, 915
 Caulfield, Annie 933
 Cavacchioli, Enrico 822
 Cavallaro, Melina 671–673, 934
 Cavallo, Davide 671–673, 934
 Cavallo, Stefano 10, 20
 Cavazzoni, Girolamo 510
 Cazeneuve, Jean 937
 Cecchini, Pier Maria 410
 Cegiela, Anna 34–37, 71, 72, 146, 147,
 188, 219, 316, 378, 419, 421, 434,
 455, 475, 489, 514, 583, 618, 683,
 684, 730, 777, 785, 804, 843, 870,
 887, 922
 Cerchiari, Elda 665, 942
 Cervellati, Alessandro 261, 942
 Césaire, Aimé 828
 Chabrol, Claude 569
 Chachulski, Jakub 197, 942
 Chaney, Lon 512
 Chaplin, Charlie 272, 355, 431, 497
 Chatman, Seymour 401, 942
 Chiarelli, Luigi 822
 Chiti, Roberto 183, 915, 916
 Chiżyńska, Katarzyna 33, 69, 130, 180,
 240, 241, 274, 302, 315, 320, 326,
 327, 342, 346, 362, 438, 447, 530,
 554, 598, 604, 609, 615, 640, 684,
 704, 782, 819, 861, 862, 922
 Choczaj, Małgorzata 88, 928
 Chodkowski, Andrzej 144, 916
 Chomette, Henri 256
 Chopin, Fryderyk 290, 468, 520, 816
 Church Gibson, Pamela 929
 Ciccignani, Costanzo 934
 Cieśla, Hanna 118, 334, 335, 337, 511,
 616, 766, 855, 916, 919
 Clair, René 254
 Claudel, Paul 346
 Clements, Jonathan 151, 193, 217, 219,
 245, 356, 416, 437, 438, 441, 476–
 479, 483, 484, 512, 521, 539, 563,
 564, 578, 588, 591, 624, 655, 676,
 709, 739, 750, 751, 903, 916
 Clover, Carol 394, 928
 Cocteau, Jean 457, 832
 Cohen-Séat, Gilbert 393
 Cole, Lester 444
 Coleridge, Samuel 772
 Colombi, Matteo 124, 928

Colombo, Fausto 937
 Copeau, Jacques 892
 Coppola, Francis Ford 44, 79, 545, 561
 Corazza, Gian M. 391, 615, 839, 840, 855, 937
 Cordonì, Giovanni 838, 896, 903, 934, 935
 Corneille, Pierre 301
 Corvin, Michel 821, 860, 916, 922
 Costa, Antonio 928
 Coward, Noël Peirce 348, 518
 Crawford, Joan 901
 Crisell, Andrew 934
 Crommelynck, Ferdinand 832
 Cross, Henri Edmond 560
 Curti, Roberto 229, 430, 677, 784, 858, 928
 Czapów, Czesław 661, 824, 942
 Czapów, Gabriela 661, 824, 942
 Czerwińska, Jadwiga 33, 69, 130, 180, 240, 241, 274, 302, 315, 320, 326, 327, 342, 346, 362, 438, 447, 530, 554, 598, 604, 609, 615, 640, 684, 704, 782, 819, 861, 862, 922
 Czerwiński, Henryk 916
 Czyżewski, Stefan 327, 919
 Czyżewski, Tytus 414, 828

D

D'Agostini, Paolo 928
 D'Amico, Silvio 116, 916, 922
 Damm, Krystyna 499, 508, 809, 834, 835, 850, 916
 Damon, Matt 409
 Damosso, Piero 937
 Daniel-Lesur, Jean-Yves 477
 D'Annunzio, Gabriele Michele Raffaele Ugo 315
 D'Arcangelo, Maresa 569, 928
 Dardano, Maurizio 61, 95, 942
 Dawn, Norman O. 317
 Day, Doris 200, 386

Dąbal, Wit 13, 22, 121, 126, 132, 133, 140, 141, 145, 150, 173, 180, 181, 189, 199, 224, 237, 253, 257, 296, 303, 309, 311, 320, 328, 329, 333, 339, 356, 357, 359, 360, 388, 391, 400, 435, 500, 524, 532, 542, 622, 624, 650, 687, 694, 729, 747, 760, 807, 867, 916
 De Baecque, Antoine 569, 928
 De Benedetti, Aldo 275
 De Benedictis, Angela Ida 346, 934
 De Chio, Federico 575
 De Filippo, Eduardo 30, 38, 66, 73, 181, 379
 Degas, Edgar 318, 457
 De Giusti, Luciano 430, 687, 913, 928
 De Kooning, Willem 368
 De la Cruz, Ramón 716
 Deleuze, Gilles 454
 Deleyto, Celestine 401, 556, 573, 942
 Delgado, Roger 518
 De Lisa, Antonio 34, 70, 831, 943
 Dell'Arti, Giorgio 936
 Della Torre, Roberto 928
 Delli Colli, Laura 937
 De Luca, Laura 370, 934
 Demaria, Cristina 610, 937
 De Mauro, Tullio 916, 942
 Demichelis, Oddone 934
 De Niro, Robert 868
 De Palma, Brian 545
 De Ritis, Raffaele 261, 942
 De Robertis, Francesco 560
 De Rore, Cipriano 735
 Derrida, Jacques 320
 De Santis, Giuseppe 560
 De Sica, Vittorio 44, 79, 391, 509, 560, 687, 931
 Deutsch, Michel 822
 De Vecchi, Pierluigi 665, 942
 Devescovi, Francesco 937
 Dibie, Jean-Noël 937

Di Chio, Federico 575, 928
 Diderot, Denis 290, 343
 Di Giammatteo, Fernaldo 256, 916, 928
 Di Genova, Giorgio 681, 942
 Dika, Vera 789, 928
 Di Marco, Maria Teresa 939
 Di Marino, Bruno 928
 Di Salvo, Pino 937
 Dixon, Wheeler Winston 256, 928
 Dmytryk, Edward 444
 Doglio, Daniele 342, 934
 Donati, Danilo 305
 Doniol-Valcroze, Jean 222
 Douchet, Jean 569, 928
 Dreyer, Carl Theodor 928
 Duchamp, Marcel 253
 Dulac, Germaine 256, 257
 Duncan, Isadora 315, 537
 Dunton, Mark 937
 Durey, Louis 492
 Dürrenmatt, Friedrich 823
 Duse, Eleonora 337

E

Eco, Umberto 560, 594
 Edison, Thomas Alva 206, 481
 Edmiston, William 401, 942
 Edschmid, Kasimir 368
 Ehrat, Johannes 741, 928
 Ehrenstein, Albert 368
 Eisenstein, Siergiej (Ėjzenštejn, Sergiej Michajlovič) 541, 681
 Eisner, Lotte H. 255, 922
 Eisner, Will 169
 Elżbieta I 668, 712, 826
 Engelman, Ralph 937, 940
 Esposito, Stefania 124, 928
 Esslin, Martin 176, 568, 823, 827, 922, 937
 Estevez, Emilio 212
 Euklides z Aleksandrii 379
 Eusebiotti, Dora 612, 922

F

Faldini, Franca 252, 254, 274, 444, 560, 802, 836, 929
 Falletti, Clelia 29, 30, 65, 922
 Fanara, Giulia 560, 929
 Fanchi, Mariagrazia 928
 Fantoni Minnella, Maurizio 929
 Farinelli, Giuseppe 723, 942
 Fassbinder, Rainer Werner 571
 Fatelli, Giovanbattista 938
 Fellini, Federico 44, 79, 382, 392, 560, 687, 716
 Fenati, Barbara 671, 934
 Ferraris, Maurizio 943
 Ferrarotti, Franco 938
 Ferretti, Claudio 653, 671, 675, 794, 940
 Ficarra, Salvatore 220
 Field, Syd 599
 Fink, Guido 832, 929
 Fitelberg, Grzegorz 424
 Fleischner, Edoardo 150, 304, 328, 620, 687, 839, 938
 Fliciak, Mirosław 937
 Fo, Dario 30, 66, 345, 431, 533, 600, 819
 Fofi, Goffredo 252, 254, 274, 444, 560, 802, 836, 929
 Ford, John 598
 Forman, Miloš 569
 Fort, Paul 848
 Fortuna, Sara 323, 942
 Fortunato, Giuseppe 48, 83, 943
 Foster, Gwendolyn Audrey 256, 609, 928
 Fotysiak-Strazzanti, Alicja 625, 922
 Foucault, Michel 382, 827, 922
 Fournel, Paul 432, 922
 Franju, Georges 435
 Fresnel, Augustin Jean 410, 491
 Freytag, Gustav 540, 599, 624, 625
 Frezza, Gino 939
 Frisch, Max 823
 Frittella, Livio 15, 25, 47, 83, 112–119, 121, 122, 125–129, 131–134, 137–

- 142, 146–149, 151, 153, 155–158,
160, 161, 164, 165, 171–178, 180,
182, 183, 185–191, 193–198, 200–
222, 224–227, 234, 238, 240, 243–
251, 253–255, 260–263, 265–272,
280, 283, 290–292, 296, 298–300,
303–307, 309, 311, 313–315, 317,
318, 320–322, 324–326, 329, 330,
333–342, 348, 349, 351, 352, 356,
358–361, 364, 365, 367, 370–377,
379, 381–383, 388, 394–400, 402–
404, 408–414, 416–418, 420–422,
425–431, 433–444, 446, 448–451,
454, 455, 458–460, 462–469, 474–
477, 479–523, 527, 530–532, 534–
549, 552, 554, 555, 557–559, 561–
574, 576–579, 581–583, 585–598,
602, 605–607, 609–614, 616–619,
621–624, 627, 629, 630, 632–636,
638, 640, 643, 644, 646–652, 654,
656, 657, 659, 661–665, 670–672,
676, 680, 681, 690, 692–699, 701,
703, 704, 707–715, 718–720, 722,
724–729, 731–734, 736, 738, 740–
742, 745–747, 749–754, 756, 757,
759, 761–766, 768, 771, 773, 775–
777, 779, 780, 782–803, 806, 807,
809, 810, 812, 813, 817, 818, 833,
836–838, 840, 842–846, 849–852,
854–860, 862, 864, 867–890, 892,
894, 895, 896, 898–911, 913, 916
- Fuller, Loie 315
Fumagalli, Armando 937
- G**
Gaber, Giorgio 820
Gable, Clark 481
Gabrieli, Andrea 735
Gadda, Carlo Emilio 49, 84, 368, 934
Gadomska, Katarzyna 421, 430, 763, 784,
942
Gajda, Janusz 938
Galiazzo, Matteo 425
Gallippi, Angelo 114, 402, 765, 767,
771–774, 786, 793, 795, 803, 809,
835, 840, 842, 846, 847, 852, 853,
855, 866, 916
Gamaleri, Gianpiero 938, 940
Gance, Abel 634
Garland, Judy 679
Garlato, Francesco 934
Gasparini, Patrizia 938
Gassman, Vittorio 519
Gauthier, Guy 929
Gavrila, Mihaela 938
Gazda, Grzegorz 128, 133, 137, 147,
186, 194, 278, 375, 492, 522, 533,
569, 631, 670, 710, 770, 773, 861,
862, 899, 917, 924
Gelli, Piero 122, 124, 130, 149, 176,
177, 180, 187, 194, 195, 279, 423,
581, 915, 917
Gémier, Firmin 825
Genet, Jean 533, 823
Genette, Gérard 401, 556, 767, 942
Ghatak, Ritwik 562
Ghelderode, Michel de 135
Gherardi, Gherardo 275
Gherardi, Piero 305
Giacalone, Davide 934
Giacovelli, Enrico 274, 929
Giannotti, Francesco 938
Giarola, Antonio 261, 942
Gibson, Mel 263
Gidel, Henri 883, 922
Gilder, George 838
Gilodi, Renzo 569, 929
Giotto (Giotto di Bandone) 424
Gissi, Gianna 305, 929
Giusti, Marco 917
Glissant, Édouard 828
Głowiński, Michał 57, 58, 92, 130, 134,
135, 137, 143, 144, 154, 156–158,
231, 273–279, 321, 326, 335, 336,

- 358, 363, 364, 373, 376, 379, 382,
385, 451, 455, 457, 473, 485, 488,
489, 522, 523, 526, 543, 555, 556,
598, 602, 658, 660, 669, 679, 695,
719, 733, 794, 853, 861, 911, 917
- Głowczewski, Aleksander 273, 942
- Godard, Jean-Luc 569
- Godzic, Wiesław 886, 929
- Goering, Reinhard 827
- Goethe, Johann Wolfgang von 631, 642,
803, 904
- Goffman, Erving 659, 844
- Goldoni, Carlo 31, 67, 428
- Gorky, Arshile 368
- Goulding, Edmund 483
- Gozzini, Giovanni 61, 95, 228, 942
- Grandi, Roberto 934
- Grass, Günter 823
- Grassi, Nina Vinchi 621
- Grassi, Paolo 621
- Grasso, Aldo 51, 86, 610, 917, 937, 938,
940
- Gregory, Lady (Isabella Augusta, Lady
Gregory) 114
- Greimas, Algirdas Julien 536
- Griffith, David W. 518
- Grignaffini, Giorgio 938
- Grignaffini, Giovanna 929
- Grisi, Francesco 828, 922
- Grochowiak, Stanisław 823
- Groppali, Enrico 929
- Gross, Lynne S. 937
- Grosso, Luisa 610, 937
- Grotowski, Jerzy 828, 831
- Guazzotti, Giorgio 621, 922
- Gunzberg, Milton 558
- Gurgul, Monika 32, 67, 68, 828, 832, 922
- H**
- Habela, Jerzy 58, 92, 112, 113, 117, 123,
136, 138, 146, 160, 178, 196, 208,
221, 242, 248, 265, 296, 314, 319,
421, 427, 446, 448, 459, 467, 471,
485–487, 489, 492, 494, 513, 588,
637, 667–669, 679, 684, 705, 747,
783, 799, 864, 893, 900, 917
- Hagerman, Amber 140
- Hale, George C. 437
- Harbord, Janet 929
- Hardy, Oliver 243, 851
- Harrison, Rex 748
- Hasenclever, Walter 368, 827
- Hastings, Michael 149
- Hatkoff, Craig 868
- Hauptmann, Gerhart 849
- Havel, Václav 823
- Hawks, Howard 444
- Haydn, Franz Joseph 646, 757, 769
- Hayworth, Rita 178
- Heckel, Erich 368
- Heilig, Morton 742
- Helman, Alicja 44, 79, 251, 254–257,
917, 929
- Hendrykowski, Marek 115, 116, 227,
228, 320, 387, 389, 414, 479, 538,
544, 619, 741, 917
- Herbert, Zbigniew 823
- Herzog, Werner 571
- Heym, Georg 368
- Hijikata, Tatsumi 219
- Hildesheimer, Wolfgang 823
- Hill, John 929
- Hill, Terence 243
- Hinterhäuser, Hans 941
- Hitchcock, Alfred 295, 443, 444, 520,
744, 887, 930
- Hoddis, Jakob van 368
- Honegger, Arthur 492
- Hopfinger, Maryla 123, 922
- Horatius (Horacy, Kwintus Horacjusz
Flakkus) 202
- Horner, William George 913
- Hudson, Rock 200
- Hughes, Howard 483

Hulewicz, Jerzy 368
Hulewicz, Witold 346, 673, 934
Huston, John 391

I

Iaccio, Pasquale 560, 926, 930
Iannini, Tommaso 930
Ibsen, Henrik 144, 849, 925
Icres, Ferdinand 829
Innocenti, Veronica 938
Ionesco, Eugène 155, 457, 568, 823
Irzykowski, Karol 930
Iser, Wolfgang 370
Isola, Gianni 934

J

Jacobs, Ken 877
Jakobson, Roman 405
Jakub I Stuart 826
Jamrozik, Elżbieta 118, 334, 335, 337,
511, 616, 766, 855, 916, 919
Jankowski, Jerzy 414
Jarema, Maria 309
Jarosz, Anna 10, 20
Jarosz, Lena 8–10, 12, 18–20, 25
Jasiński, Bruno 414, 828
Jauss, Hans Robert 370, 586
Jesienin, Siergiej 455
Jewreinow, Nikołaj 832
Jodorowsky, Alejandro 546, 823
Johnson, Randal 256, 930
Johst, Hanns 827
Jolivet, André 477
Jomaron, Jacqueline de 822, 825, 826, 923
Jonson, Ben 696
Jooss, Kurt 185
Jost, François 938
Journot, Marie-Térèse 117, 128, 146,
148, 153, 201, 223, 226, 254, 255,
268, 270, 293, 295, 304, 310, 320,
327, 339, 356, 358, 362, 370, 376,
382, 385, 390–393, 400, 401, 414,

418, 435, 439, 444, 447–449, 451–
454, 457, 458, 460, 461, 468, 469,
473, 475, 478, 482, 487, 491, 496,
500, 501, 504–506, 509–511, 517,
520–522, 525, 533, 536, 537, 540–
542, 544, 552, 553, 555, 556, 563,
564, 569, 573, 576, 581, 586, 588,
595, 599, 601, 615, 619, 625, 627,
630, 634, 638, 639, 641, 644, 645,
650, 651, 654, 655, 661, 664–667,
670, 678, 681, 689, 690, 698, 700,
708, 713–715, 718, 720, 721, 724,
727, 728, 731, 732, 735–738, 741,
743, 744, 747, 748, 750, 754, 756,
758, 759, 761, 762, 765, 767, 771,
773, 774, 776, 777, 784, 787, 791–
794, 796, 797, 801, 802, 806, 807,
809, 812, 813, 817, 825, 833, 835,
843, 845–847, 850, 853, 854, 858,
862, 866–868, 871, 874, 877, 878,
883, 886, 890, 896, 897, 904, 907,
913, 917

Jullien, Jean 863

Juszczuk, Stanisław 942

K

Kaczmarek, Tomasz 10, 20, 38, 73, 135,
154, 223, 255, 432, 554, 615, 616,
676, 726, 808, 823, 824, 827, 847,
853, 923
Kaczorowski, Bartłomiej 499, 508, 809,
834, 835, 850, 916
Kafka, Franz 478
Kaige, Chen 669
Kaiser, Georg 368, 827
Kandinsky, Wassily 177
Kane, Sarah 472
Kantor, Tadeusz 14, 23, 309, 823, 832
Kaplun, Mario 934
Karloff, Boris 876
Karłowicz, Mieczysław 424
Kasprowicz, Jan 368, 424

- Katafiasz, Olga 252, 258, 546, 556, 650, 655, 919
- Katzenberg, Jeffrey 860
- Kaziów, Michał 673, 934
- Keaton, Buster 318
- Keith, Michael 934
- Kennedy-Laurie Dickson, William 481
- Kidman, Nicole 255
- Kijowski, Andrzej Tadeusz 271, 923
- Kilar, Wojciech 510
- King, Geoff 562, 930
- King, Kimball 482, 904, 923
- Kirby, George 482
- Kirchner, Ernst Ludwig 368
- Kita, Małgorzata 938
- Kleczyński, Jan 135, 917
- Klee, Paul 482
- Kline, Franz 368
- Kłos, Radosław 334, 335, 337, 616, 766, 916
- Kłys, Tomasz 44, 79, 571, 930
- Kobyłska, Dominika 29, 31, 36, 40, 43, 48, 51–55, 64, 66–68, 77, 80, 87–91, 923
- Kocur, Mirosław 357, 923
- Koegler, Horst 917
- Kokoschka, Oskar 368
- Kołodyński, Andrzej 124, 699, 700, 917
- Kops, Bernard 149
- Kornfeld, Paul 827
- Kosiński, Dariusz 14, 23, 112, 114, 122, 124, 130, 147, 152, 156, 164, 168, 178, 180, 182, 186, 189, 193, 194, 201, 204, 207, 212, 213, 217–220, 226, 234, 238, 240, 241, 247, 269, 272, 274, 275, 279, 301–303, 306, 309, 310, 324–326, 336, 337, 341–346, 355, 359, 363, 364, 367, 368, 374, 379, 380, 383, 410, 411, 419, 436, 438, 439, 447, 450, 456–458, 467–469, 478, 484, 489, 498, 503, 522, 523, 530, 532, 539, 552, 553, 561, 571, 574, 575, 578, 579, 594, 597, 600, 602, 614, 621, 639, 659, 661, 667, 668, 676, 687, 692, 697, 707, 711, 712, 715, 723, 725, 784, 789, 807, 819–821, 823, 825, 827, 829, 830, 848, 871, 892, 899, 903, 904, 911, 917
- Kostkiewiczowa, Teresa 57, 58, 92, 130, 134, 135, 137, 143, 144, 154, 156–158, 231, 273–279, 321, 326, 335, 336, 358, 363, 364, 373, 376, 379, 382, 385, 451, 455, 457, 473, 485, 488, 489, 522, 523, 526, 543, 555, 556, 598, 602, 658, 660, 669, 679, 695, 719, 733, 794, 853, 861, 911, 917
- Kowalczykowa, Alina 915, 926
- Kowalska, Natalia 338, 934
- Kracauer, Siegfried 135, 223, 255, 479, 827, 930
- Kragh-Jacobsen, Søren 339
- Kristeva, Julia 320, 382, 640
- Kubalska-Sulkiewicz, Krystyna 352, 419, 434, 447, 475, 531, 545, 675, 795, 809, 918
- Kubrick, Stanley 518
- Kucharuk, Sylwia 525, 533, 923
- Kuczyńska, Agnieszka 862, 923
- Kudelski, Stefan 554
- Kudliński, Tadeusz 28, 64, 379, 399, 483, 523, 602, 671, 715, 761, 793, 923
- Kuhn, Annette 930
- Kulešov, Lev (Lew Kuleszow) 355, 483, 484
- Kunz, William M. 938
- Kurosawa, Akira 843
- Kwintilian (Marcus Fabius Quintilianus) 202
- L**
- Laban, Rudolf 185
- Labiche, Eugène 883
- La Cava, Gregory 732

- Lancia, Enrico 121, 183, 392, 421, 489,
850, 915, 916, 918
Landis, John 254
Lang, Fritz 255
Lange, Antoni 424
Lanzoni, Remi Fournier 274, 923
Lapini, Lia 32, 68, 828, 832, 924
La Polla, Franco 229, 430, 552, 562,
677, 784, 821, 858, 912, 930
Lara, Louise 828
Lardner, Ring W. jr 444
La Selva, Tommaso 229, 430, 677, 784,
858, 928
Lassalle, Jacques 822
Latini, Giulio 256, 392, 771, 930
Laura, Ernesto G. 260, 930
Laurel, Stan 243
Lawson, John H. 444
Léger, Fernand 254
Lehmann, Hans-Thies 34, 70, 831, 924
Leni, Paul 255
Leoncavallo, Ruggero 885
Leone, Sergio 44, 79, 777
Lessing, Gotthold Ephraim 348
Leśmian, Bolesław 424
Leśniewska, Joanna 917
Lever, Franco 934, 943, 944
Levinson, Stephen C. 448, 499, 614,
844, 942
Levring, Kristian 339
Lewański, Julian 279, 924
Lewicki, Arkadiusz 391, 617, 940
Lewicki, Bolesław W. 299, 396, 586,
726, 727, 930
Lewis, Peter 935
Lewis, Tom 935
Lichtenstein, Alfred 368
Liebermann, Max 457
Lista, Giovanni 32, 44, 68, 79, 255, 743,
828, 832, 924, 930, 931
Liszt, Ferenc 816
Litvak, Anatole 391
Livingstone, Sonia 938
Livolsi, Marino 938
Lizzani, Carlo 560, 687, 931
Lobina, Walter 370, 934
Loewe, Iwona 938
Lollobrigida, Gina 44, 79, 183
Loren, Sophia 44, 79, 183
Lowe, Rob 212
Lubelski, Tadeusz 168, 256, 258, 376,
553, 569, 625, 929–932
Lucarelli, Carlo 425
Lucherini, Enrico 503
Luft, Sid 679
Lugné-Poe (Aurélien-Marie Lugné) 849
Lukács, György (Georg Lucas) 293
Lumet, Sidney 669
Lumière, Auguste e Louis 42, 44, 78
Luporini, Sandro 820
Lussana, Fiamma 33, 69, 827, 942
Luttazzi, Daniele 425
Lyotard, Jean-François 625
- L**
Łopieńska, Ilona 855, 919
- M**
Macchi, Alfredo 938
Macchitella, Carlo 936
Macke, August 368
Madej, Alina 255, 929
Maeterlinck, Maurice 346
Magnani, Anna 44, 79, 183, 555
Magni, Daniele 918
Malewicz, Kazimierz 809
Malina, Judith 498
Malle, Louis 569
Maltz, Albert 444
Mancini, Federico 916
Manfred, Jahn 401, 556, 943
Manfredi, Cinzia 934
Mann, Anthony 391
Maramai, Fernando 32, 68, 828, 832, 924

- Marey, Étienne-Jules 310, 411
 Marie, Michel 915
 Marinelli, Alberto 938
 Marinetti, Filippo Tommaso 414, 827, 924
 Marini, Emanuele 409, 931
 Marker, Chris 435
 Marlowe, Christopher 696, 768, 831
 Marszałek, Agnieszka 917
 Martini, Paolo 51, 86, 938
 Masanta, Pinto 828
 Masscagni, Pietro 885
 Mattoli, Mario 254
 Matuszek, Gabriela 272, 345, 558, 830, 863, 924
 Maurri, Enzo 824, 924
 Mazzei, Giuseppe 940
 Mazzucato, Francesca 425
 McCarthy, Andrew 212
 McCarthy, Helen 151, 193, 217, 219, 245, 356, 416, 437, 438, 441, 476–479, 483, 484, 512, 521, 539, 563, 564, 578, 588, 591, 624, 655, 676, 709, 739, 750, 751, 903, 916
 McCarthy, Joe 506
 McInerney, Vincent 935
 Medaigo Albani, Francesca 940
 Medved, Harry 428
 Medved, Michael 428
 Meisels, Wojciech 918
 Mekas, Jonas 877
 Meldolesi, Claudio 32, 67, 924
 Méliès, Georges 382
 Menduni, Enrico 48, 51, 83, 86, 935, 938, 939, 943
 Menzel, Jiří 569
 Messiaen, Olivier 477
 Metastasio, Pietro (Pietro Antonio Domenico Bonaventura Trapassi) 31, 67, 522
 Méténier, Oscar 432
 Metz, Christian 457, 886
 Meyerhold, Wsiewołod Emilewicz 204, 643
 Miccichè, Lino 560, 931
 Miccolo, Antonio 832, 929
 Miceli, Marino 935
 Michajłowicz Eisenstein, Siergiej 541
 Michette, André 457
 Miciński, Tadeusz 368
 Miczka, Tadeusz 496, 540–542, 918
 Migliorini, Bruno 687
 Milhaud, Darius 492
 Milton, Ralph 935
 Mistretta, Gaetano 421, 935
 Miszalska, Jadwiga 31, 32, 67, 924
 Mitchell, Caroline 935
 Mitry, Jean 918
 Młodożeniec, Stanisław 414
 Moholy-Nagy, László 256
 Molière (Jean Baptiste Poquelin) 324, 457, 580, 892, 893
 Monaco, Rita 569, 928
 Monet, Claude 457
 Monetti, Guglielmo 931
 Montanari, Raul 425
 Monteleone, Franco 552, 821, 912, 930, 935, 940
 Monteverdi, Claudio 510
 Montvalon, Christine de 918
 Moore, Demi 212
 Morandini, Morando 252, 254, 444, 802, 836, 929
 Morcellini, Mario 936, 939
 Moreno, Jacob Levi 824
 Morin, Edgar 257
 Moscariello, Angelo 931
 Motta, Lidia 935
 Mozart, Wolfgang Amadeus 510, 646, 757, 769
 Mrożek, Sławomir 823
 Murnau, Friedrich Wilhelm 255
 Musco, Angelo 181
 Mussolini, Benito 49, 84, 825

N

Nardi, Piero 723, 943
 Neff, Renfrew 498, 924
 Negro, Giacomo 931
 Neilson, Anthony 472
 Nelson, Judd 212
 Němec, Jan 569
 Neufeld, Max 254
 Nichols, Mike 561
 Nicoll, Allardyce 28, 65, 460, 924
 Niemirowicz-Danczenko, Władimir 821
 Nietzsche, Friedrich 158, 329
 Niven, David 679
 Nolde, Emil 368
 Nove, Aldo 425
 Novelli, Mauro 885, 943
 Noverre, Jean-Georges 194
 Novio, Quinto 178
 Nowell-Smith, Geoffrey 931

O

O'Casey, Sean 114
 Odin, Roger 390
 Okopień-Sławińska Aleksandra 57, 58,
 92, 130, 134, 135, 137, 143, 144,
 154, 156–158, 231, 273–279, 321,
 326, 335, 336, 358, 363, 364, 373,
 376, 379, 382, 385, 451, 455, 457,
 473, 485, 488, 489, 522, 523, 526,
 543, 555, 556, 598, 602, 658, 660,
 669, 679, 695, 719, 733, 794, 853,
 861, 911, 917
 Olinkiewicz, Elżbieta 343, 345, 346,
 359, 367, 918
 Olivieri, Angelo 170, 187, 220, 707, 883,
 924
 Olszewski, Jan 119, 931
 Olszewski, Lechosław 931
 O'Neill, Eugene 661
 Ōno, Kazuo 219
 Orawiec, Wojciech 918
 Orbicciani, Andrea 183, 916

Ornitz, Samuel 444
 Ortoleva, Peppino 838, 896, 903, 934,
 935, 939
 Osborne, John 149, 482
 Osborne, Robert 931
 Ostaszewski, Jacek 251, 929
 Ostrowski, Witold 482, 924

P

Pabst, Georg Wilhelm 255
 Paci, Gabriella 939
 Padovani, Cinzia 939
 Pal, George 665
 Palmerini, Luca M. 421, 935
 Pampanini, Silvana 145
 Pankiewicz, Józef 457
 Paoli, Paola 569, 928
 Paolini, Marco 345
 Papuzzi, Alberto 61, 95, 943
 Parascandolo, Renato 939
 Paratore, Ettore 28, 64, 373, 374, 884,
 900, 924
 Pascoli, Giovanni 605
 Pasolini, Pier Paolo 44, 79, 605, 622, 687
 Passek, Jean-Loup 918
 Patuelli, Andrés 935
 Pavis, Patrice 33, 69, 112, 130, 135, 137,
 140, 144, 154, 156, 158, 162, 168,
 169, 180, 183, 187, 189, 190, 202,
 204, 213, 240, 241, 262, 267, 269,
 274–278, 282, 285, 286, 288, 291,
 293, 298, 310, 315, 320–327, 329,
 331, 332, 335, 337, 338, 342, 343,
 347, 355–358, 362–365, 367, 369,
 372, 376, 379, 385, 403–405, 409,
 419, 420, 422, 434, 438, 447, 448,
 460, 467, 469, 470, 471, 473, 474,
 476, 488–490, 493, 496, 505, 517,
 524–526, 530, 531, 533, 536, 545,
 554, 556, 558, 568, 582, 587, 588,
 592, 598, 600, 602, 604, 605, 609,
 610, 614, 615, 631, 633, 639–641,

- 645, 649, 651, 655, 658, 659, 661,
664–668, 670, 675–678, 682, 684,
687, 697, 698, 704–707, 711, 714,
716, 717, 725, 726, 728, 730, 734,
737, 738, 741, 743, 746, 750, 759–
761, 766, 769, 770, 773, 777, 778,
780–782, 792, 794, 795, 797, 798,
802, 805, 807, 809, 810, 818–834,
844, 847, 848, 849, 853, 854, 855,
860, 861, 862, 878, 879, 883, 885–
888, 895, 898, 918
- Peirce, Charles Sanders 741
- Pelc, Janusz 419, 943
- Penderecki, Krzysztof 510
- Penley, Constance 382, 931
- Pepper, John Henry 612
- Perrelli, Franco 32, 69, 678, 715, 924
- Perretti, Fabrizio 931
- Perrotta, Marta 50, 85, 935
- Pescatore, Guglielmo 938
- Pescucci, Gabriella 305
- Petrarca, Francesco 617
- Petro, Patrice 382, 931
- Pickford, Mary 142, 497, 516
- Picone, Valentino 220
- Pieri, Marzia 57, 92, 924
- Pierron, Agnès 432, 477, 918, 924
- Pietrangeli, Antonio 560
- Pinel, Vincent 133, 909, 914, 918
- Pinget, Robert 823
- Pinter, Harold 823
- Pinturault, Jacques 42, 78, 926
- Pirandello, Luigi 32, 68, 154, 189, 303,
368, 457, 469, 625, 822, 921, 922
- Piscator, Ervin 830
- Pissarro, Camille 457, 560
- Pissarro, Lucien 560
- Piszczyk, Zdzisław 357, 918
- Pitera, Zbigniew 687, 918
- Plaut (Titus Maccius Plautus) 278, 629, 862
- Plączewska, Olga 223, 932
- Plączewski, Jerzy 257, 932
- Podkowiński, Władysław 457
- Pollock, Jackson 368
- Pomponio, Lucio 178
- Poppi, Roberto 121, 183, 392, 421, 489,
850, 916, 918
- Poulenc, Francis 492
- Prampolini, Enrico 828
- Pratinas z Flintu 346
- Pratt, Hugo 492
- Pravadelli, Veronica 444, 932
- Prédal, René 256, 932
- Pronaszko, Zbigniew 368
- Prószyński, Kazimierz 126
- Pruner, Michel 566, 924
- Przerwa-Tetmajer, Kazimierz 424
- Przesmycki, Zenon 424
- Przybyszewski, Stanisław 368, 424
- Ptaszek, Grzegorz 937
- Pucci, Cristian 42, 77, 944
- Pucci, Fiorangelo 260, 932
- Puccini, Giacomo 663, 885
- Pudowkin, Wsiewołod 681
- Pugliese, Sergio 275
- Pulfrich, Carl P. 526
- Puppa, Paolo 32, 67, 925
- Q**
- Quargnolo, Mario 170, 187, 365, 582,
707, 781, 826, 883, 925
- Quillard, Pierre 346
- Quintini, Roberto 939
- R**
- Rabbito, Andrea 932
- Racine, Jean-Baptiste 671
- Ragghianti, Carlo Ludovico 28, 65, 309,
925
- Ravalico, Domenico E. 935
- Raszewski, Zbigniew 925
- Ravenhill, Mark 472
- Ray, Man 253, 254
- Ray, Satyajit 562

Redford, Robert 582, 806
 Reinhardt, Max 479
 Reith, John 690
 Renoir, Auguste 457
 Resnais, Alain 435, 569
 Restuccia, Paolo 49, 84, 944
 Ribemont-Dessaignes, Georges 822
 Ricci, Christina 409
 Richard, Lionel 135, 255, 368, 827, 918
 Richeri, Giuseppe 342, 934
 Righelli, Gennaro 254
 Rittner, Tadeusz 424
 Rivette, Jacques 569
 Rivière, François 432, 925
 Rivoltella, Pier Cesare 43, 78, 940, 943, 944
 Robida, Albert 837
 Rockoff, Adam 421, 932
 Rohmer, Éric 569
 Rolland, Romain 114, 822, 825
 Romagnoli, Alberto 941
 Rondolino, Gianni 256, 932
 Rosenthal, Jane 868
 Rossellini, Roberto 560, 687, 926
 Rossi, Luigi 59, 94, 919
 Rosso di San Secondo, Pier Maria 368
 Roszak, Theodore 296
 Rouch, Jean 257
 Rovescalli, Riccardo 150, 328, 932, 941
 Różewicz, Tadeusz 823
 Różycki, Ludomir 424
 Rubiner, Ludwig 827
 Russell, Jeffrey B. 28, 65, 925
 Russolo, Luigi 414
 Ruttman, Walter 115, 253
 Ryall, Tom 932
 Rydel, Lucjan 424
 Ryngaert, Jean-Pierre 154, 925

S

Sabbatini, Niccolò 574
 Sadoul, Georges 42, 78, 932

Sainati, Alfreda 432
 Saint Denis, Ruth 315
 Salis, Rodolphe 220
 Santacroce, Isabella 425
 Sarrazac, Jean-Pierre 28, 34, 65, 70, 342-345, 347, 362, 363, 365, 398, 420, 493, 539, 554, 665, 825, 833, 863, 919, 925
 Sartori, Carlo 939
 Sartori, Giovanni 939
 Sartre, Jean-Paul 719
 Saussure, Ferdinand de 741, 802
 Savarese, Nicola 28, 64, 373, 374, 884, 900, 925
 Savio, Francesco 254, 932
 Sawecka, Halina 625, 925
 Scaglione, Massimo 919
 Scaglioni, Alessandra 671, 934, 935, 939
 Scaglioni, Massimo 938, 939
 Scaramucci, Barbara 653, 671, 675, 794, 940
 Scarpetta, Eduardo 379
 Schaeffner, André 645
 Schafer, Murray R. 935
 Schechner, Richard 820
 Schiele, Egon 368
 Schiller, Friedrich 343, 803
 Schiller, Leon 829
 Schmidt-Rottluff, Karl 368
 Schönberg, Arnold 369
 Schüfftan, Eugen 356, 730
 Schumann, Peter 212
 Schwarz-Bart, André 828
 Scola, Ettore 44, 79, 391
 Scorsese, Martin 44, 79, 545, 561, 868
 Scott, Adrian 444
 Semil, Małgorzata 15, 25, 552, 553, 561, 570, 597, 919
 Sen, Mrinal K. 562
 Seneca 696, 831
 Serena, Alessandro 261, 942, 943

- Serreau, Geneviève 156, 823, 925
Seurat, Georges 560
Severini, Gino 414
Sfardini, Anna 939
Sheedy, Alexandra 212
Sheridan, Richard Brinsley 511
Signac, Paul 560
Signoret, Simone 239
Sikora Penazzi, Jolanta 118, 511, 916, 919
Silverstone, Roger 939
Simonelli, Giorgio 939, 941
Sinatra, Frank 576, 679
Sinclair, John 939
Sinha, Tapan 562
Sinko, Grzegorz 154, 615, 848, 925
Sisley, Alfred 457
Sitarski, Piotr 327, 919
Skladanowsky, Max 483
Skriabin, Aleksandr Nikołajewicz 369
Sławiński, Janusz 57, 58, 92, 130, 134,
135, 137, 143, 144, 154, 156–158,
231, 265, 273–279, 321, 326, 335,
336, 358, 363, 364, 373, 376, 379,
382, 385, 451, 455, 457, 473, 485,
488, 489, 522, 523, 526, 543, 555,
556, 598, 602, 658, 660, 669, 679,
695, 719, 733, 794, 853, 861, 911,
917, 919
Smith, Will 218, 409
Snader, Louis D. 838
Solarino, Carlo 52, 55, 86, 88, 89, 800,
939
Somalvico, Bruno 150, 304, 328, 620,
687, 839, 938
Sordi, Alberto 44, 79
Sorice, Michele 939
Sormani, Giuseppe 919
Souriau, Étienne 393
Sowińska, Iwona 168, 256, 258, 376,
553, 569, 625, 929, 930, 931, 932
Spaziente, Lucio 610, 937
Spencer, Bud 243
Spielberg, Steven 545
Spies, Virginie 939
Stachówna, Grażyna 44, 79, 932
Stadler, Ernst 368
Staff, Leopold 424
Stafiej, Anna 917
Staiger, Janet 932
Stam, Robert 256, 930
Starkey, Guy 935
Stanisławski, Konstantin Siergiejewicz 526
Stanisławski, Konstanty 525, 821
Stern, Anatol 414
Stoppard, Tom 823
Stramm, August 368
Strehler, Giorgio 621
Strindberg, August 346, 368, 849
Stroheim, Erich Oswald (Erich von
Stroheim) 512
Sturges, Preston 555
Sugiera, Małgorzata 917, 919
Surma-Gawłowska, Monika 30–33, 65,
67, 70, 164, 178, 198, 230, 234, 275,
282, 341, 377, 410, 457, 463, 489,
516, 527, 592, 597, 604, 612, 623,
663, 711, 723, 725, 745, 794, 816,
853, 883, 910, 912, 924, 925
Survage, Léopold 253
Svevo, Italo 154, 368
Syska, Rafał 168, 256, 258, 376, 553,
569, 625, 929, 930, 931, 932
Szekely, Martin 501
Szekspir, William (Shakespeare) 245,
346, 348, 404, 500, 505, 696, 731,
826, 831, 848
Szeluto, Apolinary 424
Szondi, Peter 925
Szymanowski, Karol 424, 520
Szymczak, Mieczysław 919
- Ś
- Śledziński, Stefan 144, 919
Świontek, Sławomir 189, 918, 925

T

Taborski, Bolesław 149, 925
 Taccini, Brando 223, 438, 445, 586, 615, 932
 Taggi, Paolo 939, 941
 Tagliabue, Carlo 44, 79, 944
 Tailleferre, Germaine 492
 Taramelli, Ennery 932
 Taviani, Ferdinando 30, 32, 65, 67, 164, 178, 275, 410, 458, 489, 516, 527, 597, 604, 612, 623, 663, 711, 723, 725, 745, 794, 816, 910, 924, 925
 Terencjusz (Publius Terentius Afer) 278, 831
 Tessari, Roberto 30, 65, 164, 178, 275, 410, 458, 489, 516, 527, 597, 604, 612, 623, 663, 711, 723, 725, 745, 794, 816, 910, 925
 Thompson, Kristin 255, 258, 388, 927
 Tieri, Vincenzo 275
 Toffler, Alvin Eugene 659
 Toller, Ernst 368, 827
 Topor, Roland 546
 Tosi, Piero 305
 Traferri, Marco 631, 935
 Trakl, Georg 368
 Trembecki, Stanisław 343
 Treugutt, Stefan 265, 926
 Trier, Lars von 255, 339
 Troisi, Massimo 220
 Truax, Barry 936
 Truffaut, François 355, 569, 667
 Trumbo, Dalton 444
 Tunstall, Jeremy 939
 Turner, Graeme 939
 Tyler, Liv 409
 Tynan, Kenneth 149
 Tynecka-Makowska, Słownia 128, 133, 137, 147, 194, 278, 375, 492, 522, 533, 631, 670, 710, 770, 861, 862, 899, 917, 924
 Tzara, Tristan 822

U

Ugliano, Mimmo 937
 Ugniewska, Joanna 308, 414, 943
 Unruh, Fritz von 827

V

VanDerBeek, Stan (Stan Van Der Beek) 372, 933
 Varda, Agnès 569
 Vedovelli, Massimo 916
 Verdona, Mario 44, 79, 255, 933
 Verga, Giovanni 32, 67, 885
 Verna, Nicoletta 838, 896, 903, 934, 935
 Vezzoli, P. Giuseppe 114, 402, 415, 572, 762, 764, 765, 767, 768, 771–774, 786, 787, 791, 793–795, 802–804, 807–809, 835, 837, 840, 842, 846, 847, 852–855, 866, 868, 870, 875, 911, 919
 Vian, Boris 823
 Vicinanza, Annapaola 671–673, 934
 Viganò, Salvatore 301
 Vilar, Jean 384, 825
 Villa, Federica 927
 Vinaver, Michel 822
 Vinci, Simona 425
 Vinterberg, Thomas 338
 Viola, Cesare Giulio 275
 Viscardi, Rosa 640, 933
 Visconti, Luchino 44, 79, 560, 687, 931
 Vitrac, Roger 832
 Voghera, Miriam 916
 Volpi, Gianni 252, 254, 444, 802, 836, 929

W

Wagner, Ryszard 345, 419
 Wallon, Henri 457
 Warhol, Andy 877
 Washington, Denzel 206

Waszkis, Halina 34, 71, 926
 Wayne, John 350
 Ważyk, Adam 414
 Webern, Anton 369
 Wedekind, Frank 368
 Wegener, Paul 255
 Weigel, Helene 201
 Weiss, Charles 165
 Welles, George Orson 391, 484, 595,
 926
 Wells, Herbert George 484
 Wenders, Wim 571
 Wenzel, Jean-Paul 822
 Werfel, Franz 368
 Wesker, Arnold 149, 482
 Węcłewska, Małgorzata 10, 20
 Whale, James 483
 Wielopolska-Szymura, Mirosława 141,
 936
 Wiene, Robert 223, 255
 Wieniawski, Henryk 816
 Wierzewski, Wojciech 933
 Wiertow, Dżiga 482, 933
 Wigman, Mary 185
 Wilde, Oscar 348
 Willaert, Adrian 735
 Williams, Raymond 939
 Winfrey, Oprah 582
 Winningham, Mare 212
 Winston, Brian 940, 941
 Winter, Susanne 32, 67, 926
 Wirth, Andrzej 831
 Witkiewicz, Stanisław Ignacy 368
 Wittkop, Gabrielle 432, 925
 Wittlin, Józef 368
 Wojnicka, Joanna 252, 258, 546, 556,
 650, 655, 919
 Wojtkiewicz, Witold 368
 Wołowski, Witold 326, 600, 848, 926
 Wood, Donald N. 937
 Wooley, Sheb 906
 Worland, Rick 421, 933

Wypych-Gawrońska, Anna 917
 Wysiąńska, Elżbieta 15, 25, 552, 553, 561,
 570, 597, 919

Y

Yeats, William B. 114
 Yimou, Zhang 669
 Young, Loretta 901

Z

Zaba, Savino 49, 84, 936
 Zabłocki, Michał J. 112, 115–117, 121,
 125, 126, 132, 134, 138, 148–151,
 154, 157, 172, 173, 188, 192,
 195–197, 200, 202, 203, 205–214,
 216–219, 227, 234, 240, 247–250,
 260–262, 265, 266, 268, 271,
 280, 295, 296, 299, 304, 306, 307,
 311, 313, 321, 322, 324, 328, 330,
 333, 335, 339, 341, 342, 349, 351,
 352, 367, 374, 379, 383, 394, 395,
 398–402, 408, 409, 411–416, 420,
 425, 427, 431, 433, 434, 437–442,
 445, 450, 451, 454, 455, 458, 459,
 463–469, 474, 476, 477, 479–491,
 493, 495–500, 506, 508, 510, 511,
 518, 519, 524, 531, 536, 542, 544,
 546–548, 553, 555, 561, 563, 564,
 570, 574–579, 582, 583, 585–587,
 589–598, 605–607, 609, 612–614,
 622, 623, 630, 635, 643, 646–652,
 654, 656, 676, 680, 688, 692, 703,
 704, 713, 715, 718–720, 722, 724,
 725, 727, 731–734, 736, 749–753,
 757, 762–764, 767, 768, 776, 783,
 784, 786, 787, 791–797, 799, 800,
 802–804, 806–808, 813, 833–835,
 845, 846, 850–852, 854–857, 859,
 860, 862, 866–868, 870–881, 884,
 886, 888–890, 892, 894, 895, 898,
 899, 901–907, 911–915

-
Zaccone Teodosi, Angelo 940	Zenatti, Sergio 391, 615, 839, 840, 855, 937
Zagarrio, Vito 933	Zettl, Herberth 936
Zanacchi, Adriano 940, 943, 944	Zgólkowa, Halina 919
Zanussi, Krzysztof 933	Zhuangzhuang, Tian 669
Zarębski, Konrad J. 124, 699, 700, 917	Zola, Emile 830
Zegadłowicz, Emil 368	Zorzi, Ludovico 28, 65, 926

KOREKTA TECHNICZNA

Anna Jakubczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-237 Łódź, ul. Jana Matejki 34A

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. 42 635 55 77

